شرکت ملی نفت ایران

مجموعه قوانین و مقررات زیست محیطی در صنعت نفت

گردآوری:
مدیریت بهداشت، ایمنی، محیط زیست
پدافند غیرعامل و مدیریت بحران شرکت ملی نفت ایران

انتشارات روابط عمومی شرکت ملی نفت ایران

بسم الله الرحمن الرحيم

شرکت ملّی نفت ایران

مجموعه قوانین و مقررات زیست‌محیطی در صنعت نفت

گردآوری: مدیریت بهداشت، ایمنی، محیط زیست، پدافند غیرعامل و مدیریت بحران شرکت ملی نفت ایران

انتشارات روابط عمومی شرکت ملی نفت ایران

عنوان قراردادی : ایران. قوانین و احکام
عنوان و نام پدیدآور : مجموعه قوانین و مقررات زیست‌محیطی در صنعت نفت/ گردآورنده مدیریت بهداشت، ایمنی، محیط زیست، پدافند غیرعامل و مدیریت بحران شرکت ملی نفت ایران.
مشخصات نشر : تهران: شرکت ملی نفت ایران، روابط عمومی، ۱۳۹۳.
مشخصات ظاهری : ۳۲۰ ص.: جدول.
شابک : ۳-۹-۹۳۶۵۵-۶۰۰-۹۷۸
وضعیت فهرست‌نویسی : فیپا
موضوع : نفت -- قوانین و مقررات -- ایران
موضوع : نفت -- ایران -- صنعت و تجارت -- جنبه‌های زیست‌محیطی
موضوع : حقوق محیط‌زیست -- ایران
شناسه افزوده : شرکت ملی نفت ایران. روابط عمومی
شناسه افزوده : شرکت ملی نفت ایران. پدافند غیرعامل و مدیریت بحران
شناسه افزوده : شرکت ملی نفت ایران. مدیریت بهداشت، ایمنی و محیط زیست
رده‌بندی کنگره : ب۱۳۹۳ ۲۸آ/۵/KMH ۳۳۶۶
رده‌بندی دیویی : ۳۴۳/۵۵۰۷۷۲
شماره کتابشناسی ملی : ۳۶۴۴۱۵۲

ISBN:978-600-93655-9-3
9 786009 365593

شرکت ملی نفت ایران
روابط عمومی

نام کتاب: **مجموعه قوانین و مقررات زیست‌محیطی در صنعت نفت**
گردآوری: مدیریت بهداشت، ایمنی، محیط زیست، پدافند غیرعامل و مدیریت بحران شرکت ملی نفت ایران
تنظیم: مرضیه دانشگر
کارشناسان همکار: منصور ناصرین، پریسا احمدی‌نیا، زینب عرفانی
نظارت: عباس رزمی
ناشر: روابط عمومی شرکت ملی نفت ایران
شمارگان: ۶۰۰ جلد
چاپ نخست: ۱۳۹۳
بها: برای آموزش کارکنان
شابک: ۳-۹-۹۳۶۵۵-۶۰۰-۹۷۸

«کلیه حقوق چاپ و نشر محفوظ و متعلق به ناشر است»

نشانی: تهران، خیابان حافظ، خیابان رودسر، پلاک ۱۸، ساختمان مرکزی سوم شرکت ملی نفت ایران
کدپستی: ۱۵۹۳۶۴۵۴۱۱ | صندوق پستی: ۱۸۶۳۱-۱۵۸۷۵ | تلفن: ۸۸۹۴۶۳۶۲، نمابر: ۸۸۹۴۳۶۰۱
www.nioc.ir

فهرست

فهرست

صفحه

پیش‌گفتار ۱
اصل پنجاهم قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران ۴

فصل نخست: کلیات ۵

شماره و عناوین مواد قانونی مرتبط
تعاریف ۶

مواد مرتبط بامحیط زیست انسانی از قانون برنامه پنجم توسعه جمهوری اسلامی ایران (مصوب ۱۳۸۹) ۱۲
ماده ۱۲۳- عوارض وصول ارزش افزوده ۱۲
ماده ۱۳۸- کاهش انتشار گازهای گلخانه‌ای تحت پروژه‌های ۱۲
ماده ۱۴۰- مدیریت جامع و توسعه منابع آب در کشور ۱۲
ماده ۱۸۴- محورهای نظام ارزیابی راهبردی در سطح ملی ۱۳
ماده ۱۸۵- شاخص‌های پایداری محیطی ۱۳
ماده ۱۸۷- اقدامات مربوط به بهره‌برداری پایدار از محیط زیست منابع طبیعی و تنوع زیستی ۱۳
ماده ۱۸۹- وظایف سازمان حفاظت محیط زیست در راستای ارتقاء آگاهی‌های عمومی ۱۴
ماده ۱۹۰- مدیریت سبز ۱۴
ماده ۱۹۱- برنامه مدیریت زیست بومی ۱۴
ماده ۱۹۲- ضرورت نصب و راه‌اندازی سامانه پایش لحظه‌ای و مداوم ۱۵
ماده ۲۱۵- پیشنهاد طرح‌های تملک دارائی‌های سرمایه‌ای جدید ۱۵

قانون حفاظت و بهسازی محیط زیست (مصوب ۱۳۵۸/۳/۲۸ و اصلاحیه ۱۳۷۱/۸/۲۴) ۱۶
ماده ۱- حفاظت و بهبود و بهسازی محیط‌زیست ۱۶
ماده ۳- وظایف و اختیارات شورای‌عالی حفاظت محیط‌زیست ۱۶
ماده ۶- وظایف و اختیارات سازمان ۱۶
ماده ۹- ممنوعیت آلوده ساختن محیط زیست ۱۷
ماده ۱۱- کارخانجات و کارگاه‌های آلوده ۱۷
ماده ۱۶- مالکیت تالاب‌ها ۱۷
ماده ۱۷- خرید اراضی ابنیه و تأسیسات ۱۷
ماده ۱۸- گارد سازمان ۱۸
ماده ۱۹- تعیین مناطق مشمول مقررات ۱۸
ماده ۲۰- اعطای وظایف به سازمان‌های دولتی ۱۸

قانون برنامه چهارم توسعه اقتصادی اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران ۱۹
بخش اول رشد اقتصاد ملی دانایی محور در تعامل با اقتصاد جهانی ۱۹

فصل اول-بسترسازی برای رشد سریع اقتصادی ۱۹
ماده ۱۴- پیش‌بینی طرح‌های بیع متقابل ۱۹
ماده ۳۴- توسعه فعالیت‌های تولیدی و خدمات دریایی ۲۰
ماده ۵۸- تسریع درحفاظت و بهره‌برداری از تنوع زیستی ۲۱
ماده ۵۹- تنظیم دستورالعمل‌های محاسبه ارزشها ۲۱
ماده ۶۰-گسترش آموزش‌های عمومی و تخصصی محیط‌زیست ۲۱
ماده ۶۱- اقدام‌های برنامه چهارم ۲۱
ماده ۶۵- تدوین اصول توسعه پایدار بوم شناختی ۲۱
ماده ۶۶-کاهش اعتبارات هزینه‌ای دولت ۲۱
ماده۷۵- راهبردها و اولویت‌های آمایشی ۲۲

قانون برنامه سوم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران (مصوب ۱۷/۱/۱۳۷۹) ۲۳
ماده ۱۰۴- حفاظت از محیط‌زیست و بهره‌گیری پایدار از منابع طبیعی کشور ۲۳
ماده ۱۲۱- صرفه‌جویی و منطقی کردن مصرف انرژی ۲۳
ماده ۱۲۲- مجوز احداث پالایشگاه و واحدهای تولیدی ۲۴
ماده ۱۳۴- صدور مجوز بهره‌برداری از منابع آب سطحی یا زیر زمینی ۲۴

قانون حفظ و حمایت از منابع طبیعی و ذخایر جنگلی کشور (مصوب ۵/۷/۱۳۷۱) ۲۵
ماده ۱- ذخایر جنگلی ۲۵

قانون مناطق دریایی جمهوری اسلامی ایران در خلیج فارس و دریای عمان (مصوب۳۱/۱/۱۳۷۲) ۲۶
ماده ۶- شرایط عبور بی ضرر ۲۶
ماده ۹- مستثنیات عبور بی‌ضرر ۲۶
ماده ۱۳- صلاحیت مدنی و کیفری ۲۶
ماده ۱۴- حقوق حاکمه و صلاحیت در منطقه انحصاری اقتصادی ۲۶
ماده ۱۵- حقوق حاکمه و صلاحیت در فلات قاره ۲۶
ماده ۱۷- فعالیت،کاوش و تحقیقات علمی ۲۷
ماده ۱۸- حفظ محیط‌زیست و منابع طبیعی ۲۷
ماده ۱۹- تحدید حدود ۲۷
ماده ۲۰- صلاحیت‌های کیفری مدنی ۲۷
ماده ۲۱- حق تعقیب فوری ۲۷

قانون اراضی مستحدث و ساحلی (مصوب ۲۹/۴/۱۳۵۴) ۲۸
ماده ۸- خریداری تأسیسات توسط وزارت کشاورزی و منابع طبیعی ۲۸
ماده ۱۲- تعیین حق‌الارض ۲۸

قانون وصول برخی از درآمدهای دولت ومصرف آن در موارد معین (مصوب ۱۳۷۳/۱۲/۲۸) ۲۹
ماده ۴۵- پیشگیری از آلودگی ناشی از صنایع آلوده‌کننده ۲۹
ماده ۵- هزینه صرف امور پژوهشی و تحقیقاتی ۲۹

قانون اصلاح موادی از قانون برنامه سوم توسعه اقتصادی، اجتماعی وفرهنگی جمهوری اسلامی ایران و چگونگی برقراری و وصول عوارض و سایر وجوه از تولیدکنندگان کالا، ارایه‌دهندگان خدمات و کالای وارداتی (مصوب ۱۳۸۱/۱۰/۲۲) ۳۰
ماده۳- مالیات و عوارض دریافتی از کالاها ۳۰

قانون بودجه سال ۱۳۸۳ کل کشور (بند الف تبصره ۱۲) ۳۱
تبصره ۱۲ قانون بودجه سال ۱۳۸۳ کل کشور ۳۱

تبصره ۳۰ قانون بودجه سال ۱۳۲۸ کل کشور راجع به ممنوعیت ایجاد تاسیسات و کارگاه‌های منافی بهداشت و آسایش در شهرها و حومه آنها ۳۲
ممنوعیت ایجاد تأسیسات و کارگاه‌های منافی بهداشت ۳۲

قانون اصلاح قانون ایمنی راه‌ها و راه آهن (مصوب ۱۳۷۹/۲/۱۱) ۳۲
ماده ۷- اخلال در امر تردد وسایل نقلیه ۳۲

قانون نفت (مصوب ۱۳۶۶/۷/۹) ۳۲
ماده ۷- حفاظت منابع و ثروت طبیعی ۳۲

قانون تشکیل شورای‌عالی اقیانوس شناسی کشور (مصوب ۱۳۷۰/۵/۲۰) ۳۳
ماده ۱- اعضای شورای‌عالی اقیانوس‌شناسی کشور ۳۳

قانون کار (مصوب ۱۳۶۹/۸/۲۹) ۳۴
ماده۸۵- دستورالعمل‌های حفاظت فنی ۳۴
ماده۸۶- آیین‌نامه‌های حفاظت فنی ۳۴

قانون اصلاح قوانین و مقررات موسسه استاندارد و تحقیقات صنعتی ایران (مصوب ۱۳۷۱/۱۱/۲۵ با اصلاحات ۱۳۷۶/۳/۱۳) ۳۵
ماده ۱۹- ترکیب شورای‌عالی استاندارد ۳۵

مصوبه هیأت وزیران راجع به شورای‌عالی مناطق آزاد تجاری صنعتی (شماره ۷۶۳۰۵/ت۱۹۰۳۷ مورخ ۱۳۷۶/۱/۲۹ هیأت وزیران با اصلاحیه بعدی) ۳۶

آیین‌نامه اجرایی قانون حفاظت و بهسازی محیط زیست (مصوبه شماره ۸۱۸۰۴ مورخ ۱۳۵۴/۱۲/۴ هیات وزیران با اصلاحات بعدی) ۳۶
ماده ۶- تعیین مناطق آزاد تجاری صنعتی ۳۶
ماده ۷- ممنوعیت تیراندازی و شکار در پارک‌های ملی ۳۶
ماده ۸- ممنوعیت تجاوز و تخریب محیط زیست ۳۶
ماده ۹- پروانه‌های اکتشاف و بهره‌برداری ۳۶
ماده ۱۰- عبور و مرور در مناطق ۳۶
ماده ۱۱- تغییر اکوسیستم در پناهگاه‌های حیات وحش و مناطق حفاظت شده ۳۶
ماده ۱۲- مطالعات و بررسی در مناطق حفاظت شده و پناهگاه‌های حیات وحش ۳۷
ماده ۱۴- تعیین مناطق ۳۷
ماده ۳۹- برخورد با آثار مربوط به دوران پیشین ۳۷

آیین‌نامه اجرایی قانون شکار و صید (مصوبه شماره ۷۶۴۰/ ۷ مورخ ۱۳۴۶/۱۰/۱۳ هیات وزیران) ۳۷
ماده ۲۶- طرح‌های مغایر با حفظ نسل جانوران وحشی ۳۷

آیین‌نامه جلوگیری از آلودگی آب (مصوبه شماره ۱۸۲۴۱/ت ه مورخ ۱۳۷۳/۳/۱۶) ۳۷
ماده ۲۲- خسارت به محیط زیست ۳۷

آیین‌نامه اجرایی ماده ۶۱ قانون برنامه سوم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران (مصوبه شماره ۲۲۵۴۷/ت/۲۳۱۹۷ه مورخ ۱۳۷۹/۵/۳۱ هیات وزیران ۳۸
ماده ۲- مبادله موافقتنامه ۳۸

آیین‌نامه اجرایی بند (الف) ماده (۱۰۴) قانون برنامه سوم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران (مورخ ۱۳۸۰/۵/۲۲) ۳۸
ماده ۲- رعایت الزامات قانون برنامه سوم توسعه اقتصادی، اجتماعی فرهنگی ۳۸

آیین‌نامه اجرایی بند (ج) ماده (۱۰۴) قانون برنامه سوم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران (مصوبه شماره ۵۹۵۸۱/ت/۲۳۸۰۶ه مورخ ۱۳۷۹/۱۲/۲۷ هیات وزیران با اصلاحات بعدی) ۳۹
ماده ۲- حفظ خروجی ۳۹
ماده ۳- خروجی آلاینده ۳۹
ماده ۱۳- آلودگی مخاطره آمیز ۳۹

آیین‌نامه اجرایی بندهای (الف)، (ب)، (ج)، (د) ماده ۱۲۱ قانون برنامه سوم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران (مصوبه شماره ۱۹۱۲/ت۲۳۸۷۷ه مورخ ۱۳۸۰/۱/۲۶ هیات وزیران) ۴۰

ماده ۲- کارگروه ۴۰
ماده ۴- مشخصات فنی تجهیزات ۴۰
ماده ۵- بهینه‌سازی انرژی ۴۰
ماده ۶- تصویب معیارها و مشخصات فنی ۴۰
ماده ۸- به روز نمودن معیارها و مشخصات فنی ۴۰
ماده ۹- رعایت معیارها توسط تولیدکنندگان و واردکنندگان تجهیزات ۴۰
ماده ۱۱- همکاری وزارتخانه ها در بازرسی، نظارت و آزمایش‌ها ۴۰
ماده ۲۴- سوخت جایگزین ۴۰

آیین‌نامه اجرایی تبصره ۸۲ قانون برنامه پنجساله دوم اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران درخصوص رعایت ملاحظه زیست محیطی (مصوبه شماره ۷۵۶۶۰/ت ۲۰۷۱۱ ه مورخ ۱۳۷۸/۷/۱۲ هیات وزیران) ۴۱
ماده ۱- مینی‌بوسها و اتوبوس‌های دیزلی ۴۱

آیین‌نامه اجرایی بند (الف) تبصره (۸۲) قانون برنامه پنجساله دوم اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران (مصوبه شماره ۴۷۹۲۱/ت ۵۹۷۸ ه مورخ۱۳۷۷/۷/۲۲ هیات وزیران) ۴۱
ماده ۱- طرح‌ها و پروژه‌های تبصره (۸۲) ۴۱
ماده ۵- بهره برداری از رودخانه‌ها ۴۱
ماده ۶- بهره‌برداری از منابع طبیعی تجدید شونده ۴۱
ماده ۸- الگوی مصرف انرژی ۴۱

آیین‌نامه اجرایی بندهای (ب)، (ج) و (د) ماده (۴۵) قانون وصول برخی از درآمدهای دولت و مصرف آن در موارد معین (شماره ۱۰۶۹۳۵/ت ۱۶۴۱۰ه مورخ ۱۳۷۵/۹/۲۰ هیات وزیران با اصلاحات بعدی) ۴۲
ماده ۴- تخصیص وجوه به حفاظت محیط‌زیست ۴۲
ماده۷- اقدامات زیست محیطی کارخانجات و کارگاهها و واحدهای صنعتی ۴۲
ماده۸- تأمین هزینه‌های زیست محیطی ۴۲
ماده۹- اولویت انجام فعالیت‌ها ۴۲

آیین‌نامه اجرایی ماده (۵) قانون تنظیم بخشی از مقررات تسهیل نوسازی صنایع کشور (مصوبه شماره ۱۴۰۲/ت۳۰۳۷۰ه مورخ ۱۳۸۳/۱/۱۹ هیات وزیران) ۴۳
ماده ۱- اصطلاحات خاص ۴۳
ماده ۲- اعتبارات خاص ۴۳

آیین‌نامه اجرایی بند الف تبصره ۱۲ قانون بودجه سال۱۳۸۳ کل کشور (مصوبه شماره ۸۸۰۴/ ت۳۰۶۱۶ه مورخ ۱۳۸۳/۲/۲۷ هیات وزیران) ۴۴

ماده۲- توجیه فنی، اقتصادی و اجرایی پروژه‌ها ۴۴
ماده۳- پرداخت یارانه ۴۴
ماده۴-کمک بلاعوض ۴۴
ماده۹- اعتبار طرح کاهش آلاینده‌ها ۴۴

آیین‌نامه اجرایی بند (ث) تبصره (۱۲) قانون بودجه سال ۱۳۸۳کل کشور (مصوبه شماره ۲۵۱۰۲/ ت۳۰۶۱۷ه مورخ ۱۳۸۳/۷/۵ هیات وزیران) ۴۵
ماده۱- جایگاه عرضه گاز طبیعی فشرده ۴۵
ماده۳- تأمین انشعابات آب، برق و گاز ۴۶
ماده۶-گاز طبیعی در حمل و نقل عمومی ۴۶
ماده۷- خودروهای دو گانه‌سوز ۴۶
ماده۸- هزینه‌های تبدیل خودروی بنزینی به دوگانه‌سوز ۴۶
ماده۹- تبدیل خودروی بنزینی به گاز طبیعی ۴۶
ماده۱۰- قطعات و تجهیزات گازسوز کردن ۴۶
ماده۱۱- معاینه فنی ۴۷

آیین‌نامه اجرایی بند (پ) تبصره (۲۰) قانون بودجه سال ۱۳۸۳کل کشور (مصوبه شماره ۲۸۵۴/ ت۳۰۴۵۸ه مورخ ۱۳۸۳/۱/۲۹ هیات وزیران) ۴۷
ماده۱- برنامه نظام محیط‌زیست و مدیریت سبز ۴۷
ماده۲- اولویت‌های سالانه ۴۷
ماده۳- انتقال تجربه ۴۷
ماده۴-گزارش پیشرفت کار ۴۷

آیین‌نامه ضوابط فنی واردات خودرو (مصوبه شماره ۱۸۷۵۸/ت۲۸۸۱۷ه مورخ ۱۳۸۲/۴/۱۰ هیات وزیران) ۴۸
ماده۳- خودروهای وارداتی ۴۸
ماده۴- استانداردهای ایمنی خودروهای وارداتی ۴۸
ماده۵- معیارهای مصرف سوخت خودروهای وارداتی ۴۸
ماده۶- ورود کامیون و اتوبوس ۴۸
ماده۷- ورود خودروهای سواری ۴۸
ماده۸- واردات خودروهای نو ۴۸
ماده۹- ورود ماشین‌آلات راه‌سازی و معدنی ۴۸
ماده۱۰- سود بازرگانی ۴۸
ماده۱۱- مشخصات خودروهای قابل ورود ۴۸

آیین‌نامه نحوه از رده خارج کردن خودروهای فرسوده (مصوبه شماره ۲۵۰۸/ت۲۲۱۷۷۵ه مورخ ۱۳۸۲/۱/۲۴ هیات وزیران) ۴۹
ماده۷- اجرای مفاد آیین‌نامه ۴۹

آیین‌نامه جایگزینی و امحاء تاکسی‌های فرسوده (مصوبه شماره ۱۲۴۰۰/ت۲۸۸۱ ه مورخ ۱۳۸۲/۴/۳ هیات وزیران) ۴۹
ماده۲- فعال شدن دستگاه تاکسی ۴۹
ماده۳- هزینه تبدیل سوخت خودروها ۴۹
ماده۵- احداث دستگاه‌های سوخت‌گیری ۴۹
ماده۹ - ضوابط خودروهای دوگانه‌سوز ۴۹
ماده۱۰- تدوین برنامه اجرایی ۴۹

آیین‌نامه مربوط به استفاده اراضی احداث بنا و تاسیسات در خارج از محدوده قانونی حریم شهرها (مصوبه شماره ۴۹۴۰/ت۲۸۸۱ ه مورخ ۱۳۵۷/۲/۲۲ هیات وزیران) ۵۰
ماده۱۰- ایجاد تأسیسات متعلق به سازمان‌های دولتی ۵۰

آیین‌نامه مربوط به وظایف و طرز کار شورای‌عالی اقیانوس شناسی کشور و کمیته‌های هفت‌گانه آن (مصوبه شماره ۷۰۶۵۳/ت۳۹۹ه مورخ ۱۳۷۳/۱۰/۲۹ هیات وزیران) ۵۰
ماده۶- ریاست کمیته‌ها ۵۰

مصوبه هیأت وزیران راجع به ضوابط و معیارهای استقرار صنایع (شماره ۶۴۶۷۷/ت۱۸۵۹۱ه مورخ ۷۸/۱۲/۲۶ با اصلاحیه شماره ۱۱۳۵۹/ت۲۳۴۱۵ه مورخ۱۳۸۰/۳/۲۱)(به استناد تبصره ۲ ماده ۱۳ قانون نحوه جلوگیری از آلودگی هوا) ۵۱
ماده ۱- طبقه بندی و تعیین گروه صنایع ۵۱
ماده۴- محل استقرار صنایع ۵۱
ماده۷- ضوابط استقرار

صورتجلسه هیأت وزیران راجع به ممنوعیت احداث صنایع در شعاع ۱۲۰کیلومتری تهران (مصوب ۱۳۴۶/۳/۲۰) ۵۳

مصوبه هیأت وزیران راجع به استفاده از منابع مالی بلاعوض جهت مطالعات زیست‌محیطی در زمینه‌های ارزیابی و ارزش‌گذاری منابع، پایش، انرژی و محیط‌زیست (شماره ۲۵۹۵۴/ت ۲۵۳۷۶ ه مورخ ۱۳۸۱/۲/۱۶) ۵۳

مصوبه هیات وزیران راجع به برنامه جامع صیانت از جنگل‌های شمال کشور (حفظ، نگهداری و توسعه جنگل‌های شمال) (شماره ۱۶۲۷۶/ت۲۶۲۳۹ه مورخ ۱۳۸۲/۶/۲۴) ۵۴
ماده۷- کاهش فشار بر منابع جنگلی ۵۴

مواد تحت کنترل پروتکل مونترال ۵۴

فهرست مناطق چهارگانه تحت مدیریت سازمان حفاظت محیط‌زیست ۵۷

فصل دوم: قوانین، مصوبات و دستورالعمل‌های مرتبط با آب ۶۳

آیین‌نامه جلوگیری از آلودگی آب (مصوبه شماره ۱۸۲۴۱/ت ه مورخ ۱۳۷۳/۳/۱۶) ۶۴
تعاریف ۶۴
ماده۱- اصطلاحات ۶۴

قانون برنامه چهارم توسعه اقتصادی اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران ۷۰
بخش اول رشد اقتصاد ملی دانایی محور در تعامل با اقتصاد جهانی ۷۰
فصل اول-بسترسازی برای رشد سریع اقتصادی ۷۰
ماده ۱۷- مدیریت منابع آب کشور ۷۰

قانون حفاظت دریا و رودخانه‌های مرزی از آلودگی با مواد نفتی (مصوب۱۳۵۴/۱۱/۴) ۷۱
ماده۳- دفتر ثبت نفت کشتی‌ها ۷۱
ماده ۴-گزارش دفتر ثبت نفت ۷۱
ماده۵- بازرسی دفتر ثبت نفت ۷۲
ماده۷- اجرای دستورات صادره ۷۲
ماده۸- جلوگیری از سرایت آلودگی ۷۲
ماده۹- ایجاد تأسیسات و تسهیلات ۷۲
ماده۱۰- خسارت آلوده‌کردن دریا ۷۳
ماده۱۱- مقام صلاحیت‌دار اجرای قانون ۷۳
ماده۱۶- حفاظت آب‌ها ۷۳
ماده۱۸- بررسی شرایط اقلیمی و بومی دریائی ۷۳
ماده۱۹- اجرای آئین‌نامه‌های قانون ۷۳

قانون توزیع عادلانه آب (مصوب ۱۳۶۱/۱۲/۱۶با اصلاحیه مورخ ۱۳۶۴/۸/۱۴) ۷۴
ماده۱- آب‌های مشترک ۷۴
ماده۲- اختیارات حکومت جمهوری اسلامی ایران ۷۴
ماده۳- منابع آب‌های زیرزمینی ۷۴
ماده۴- بهره‌برداری از منابع آب‌های زیرزمینی ۷۴
ماده۵- حفر چاه ۷۴
ماده۶- صاحبان چاه یا قنات ۷۴
ماده۹- انسداد مجرای آب شور یا آلوده ۷۵
ماده۱۲- اندازه‌گیری سطح آب و میزان آبدهی چاه ۷۵
ماده۲۱- بهره‌برداری از منابع عمومی آب ۷۵
ماده۳۷- رفع خطر ناشی از وجود منابع آبی ۷۵
ماده۴۶- آلودگی منابع آب ۷۵
ماده۴۷- طرح تصفیه آب و دفع فاضلاب ۷۵
ماده۴۸- صدور مجوز بهره‌برداری ۷۶

آیین‌نامه جلوگیری از آلودگی آب (مصوبه شماره ۱۸۲۴۱/ت ه مورخ ۱۳۷۳/۳/۱۶) ۷۶
ماده۲- ممنوعیت آلودگی آب ۷۶
ماده۳- شناسایی کیفیت آب‌های ایران ۷۶
ماده۴- شناسایی منابع مولد آلودگی آب ۷۶
ماده۵- استانداردهای آلودگی آب ۷۶
ماده۶- طبقه‌بندی آب‌های پذیرنده ۷۶
ماده۷- نمونه‌برداری از منابع آلوده‌کننده ۷۶
ماده۸- اخطاریه رفع آلودگی ۷۷
ماده۹- مهلت اضافی در رفع آلودگی ۷۷
ماده۱۴- تخلیه ماده آلوده‌کننده ۷۷
ماده۱۷- رقیق کردن ۷۷
ماده۱۸- ممنوعیت تخلیه مستقیم فاضلاب ۷۷
ماده۲۰- تدابیر رفع آلودگی ۷۷

آیین‌نامه اجرایی قانون حفاظت و بهره‌برداری از منابع آبزی جمهوری اسلامی ایران (مصوبه شماره ۱۲۳۴۰/ت ۱۷۹۲۵ه مورخ ۱۳۷۸/۳/۱۶۱۸هیات وزیران با اصلاحات بعدی) ۷۸
ماده۸۰ ایجاد آلودگی مؤثر ۷۸

آیین‌نامه احداث و استفاده از تاسیسات در فلات قاره و منطقه انحصاری اقتصادی ایران در خلیج فارس و دریای عمان (مصوبه شماره ۵۴۶۴/ت۱۵۰۹۷ه مورخ ۱۳۵۷/۱۰/۴ هیات وزیران) ۷۸

ماده۳- احداث خطوط لوله و کابل دریایی ۷۸
ماده۴- ایمنی خطوط لوله و کابل دریایی ۷۸
ماده۵-گزارش فنی ۷۹
ماده۶- وضع مقررات برای محیط‌زیست دریایی ۷۹
ماده۷- رعایت قوانین و مقررات حاکم ۷۹
ماده۸- حریم ایمنی تأسیسات ۷۹
ماده۹- مجوز تردد شناورها و کشتی‌ها ۷۹
ماده۱۰- مرجع صلاحیتدار صدور مجوز ۷۹
ماده۱۱- نقض مقررات ایمنی، امنیتی ۷۹
ماده۱۲- تأمین ایمنی دریانوردی ۸۰
ماده۱۳- انتقال تأسیسات دریایی ۸۰
ماده۱۴- انتقال تأسیسات و سکوهای نفتی ۸۰
ماده۱۵- احداث ایستگاه‌های سنجش از راه دور ۸۰
ماده۱۶- ایجاد شبکه‌های مخابراتی ۸۰

آیین‌نامه نحوه انجام پژوهش‌ها و تحقیقات علمی در مناطق دریایی جمهوری اسلامی ایران و دریای عمان (مصوبه شماره ۷۸۲۰/ت۱۶۰۹۳ه مورخ ۱۳۷۷/۲/۱۵ هیات وزیران) ۸۱
ماده۲- هدف فعالیت‌ها ۸۱
ماده۳- تحقیقات علمی در مناطق دریایی ۸۱
ماده۴- ایجاد وقفه در فعالیت‌ها ۸۱
ماده۵- علائم روی تأسیسات ۸۱
ماده۶- خسارات ناشی از فعالیت ۸۱
ماده۷- ایجاد حق در دریا ۸۱
ماده۸- ایجاد مزاحمت ۸۱
ماده۹- اعلام نتایج ۸۲
ماده۱۱- فعالیت تحقیقاتی ۸۲
ماده۱۳- ارائه اطلاعات معین ۸۲

ضمیمه (۱) درخواست‌نامه ۸۳

فرم ضمیمه شماره (۱) درخواست‌نامه ۸۶

فرم ضمیمه شماره (۲) ۸۸

آیین‌نامه مربوط به بستر و حریم رودخانه‌ها، انهار، مسیل‌ها، مرداب‌ها، برکه‌های طبیعی و شبکه‌های آبرسانی و زه‌کشی (مصوبه شماره ۳۶۰۴۶/ت ۲۳۶۸۷ه مورخ ۱۶/ ۸/ ۱۳۷۹ هیات وزیران و اصلاحات بعدی) ۸۹
ماده۱۲- عبور لوله از بستر و حریم منابع آبی ۸۹
ماده۱۳- موافقت‌نامه وزارت نیرو ۸۹

استانداردهای خروجی فاضلاب‌ها (به استناد ماده ۵ آیین‌نامه جلوگیری از آلودگی آب ۵/ ۹/ ۱۳۷۳) ۸۹
ماده۵- ملاحظات کلی ۸۹

آیین‌نامه جلوگیری از آلودگی آب به استناد ماده۵ (مصوبه شماره ۱۸۲۴۱/ت ه مورخ ۱۶/ ۳/ ۱۳۷۳) ۹۱

جدول استاندارد خروجی فاضلاب‌ها ۹۱

دستورالعمل نحوه کاربری لجن فاضلاب در زمین‌های کشاورزی به عنوان کود (موضوع بخشنامه شماره ۸۹/ ۸۱۵۵ مورخ ۲۱/ ۶/ ۱۳۸۹ سازمان) ۹۳

پساب خروجی از برکه‌های تثبیت فاضلاب (موضوع بخشنامه شماره ۴۰۲۳۴/ ۲۳ مورخ ۵/ ۷/ ۱۳۸۸ دفتر بررسی آلودگی آب و خاک) ۹۴

فصل سوم: قوانین، مصوبات و دستورالعمل‌های مرتبط با هوا و صوت ۹۵

قانون حفاظت و بهسازی محیط زیست (مصوب ۲۸/ ۳/ ۱۳۵۸ و اصلاحیه ۲۴/ ۸/ ۱۳۷۱) ۹۶
تعاریف ۹۶
ماده۱۰- مقررات حفظ محیط زیست ۹۷

قانون نحوه جلوگیری از آلودگی هوا (مصوب ۳/ ۲/ ۱۳۷۴) ۹۸
ماده۱- تحقق اصل پنجاهم قانون اساسی ۹۸
ماده۲- ممنوعیت آلودگی هوا ۹۸
ماده۳- منابع آلوده‌کننده هوا ۹۸
ماده۴- وسایل نقلیه موتوری آلوده ۹۸
ماده۵- گواهینامه مخصوص ۹۸
ماده۶- نحوه تردد وسایل نقلیه موتوری ۹۸
ماده۷- شرایط خاص جوی ۹۹
ماده۸- رعایت استانداردهای ساخت و تولید و ورود وسایل نقلیه موتوری ۹۹

ماده۹- سیاست‌ها و برنامه‌های تولیدی ۹۹
ماده۱۱- تهیه استانداردها ۹۹
ماده۱۲- رعایت ضوابط احداث کارخانجات ۹۹
ماده۱۳- صدور جواز تأسیس ۹۹
ماده۱۴- ممنوعیت فعالیت کارخانجات و کارگاه‌ها ۱۰۰
ماده۱۵- ابلاغ به کارخانجات و کارگاه‌ها و نیروگاه‌ها ۱۰۰
ماده۱۶- جلوگیری از عملکرد کارخانجات و کارگاه‌ها و نیروگاه‌ها ۱۰۰
ماده۱۷- توقف فعالیت کارخانجات و کارگاه‌ها ۱۰۱
ماده۱۸- انتقال کارخانجات و یا کارگاه‌ها ۱۰۱
ماده۱۹- تخصیص فضای سبز ۱۰۱
ماده۲۰- سوخت و سیستم‌های احتراقی مناسب ۱۰۱
ماده۲۲- پخش و انتشار آلاینده ۱۰۱
ماده۲۳- جلوگیری از انتشار آلاینده ۱۰۱
ماده۲۴- سوزاندن و انباشت زباله ۱۰۱
ماده۲۷- آلودگی صوتی ۱۰۱

قانون برنامه چهارم توسعه اقتصادی اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران ۱۰۲
بخش اول رشد اقتصاد ملی دانایی محور در تعامل با اقتصاد جهانی ۱۰۲
فصل اول-بسترسازی برای رشد سریع اقتصادی ۱۰۲
ماده۲۲- تولید صنعت خودرو با مصرف سوخت مطابق با استاندارد جهانی ۱۰۲
ماده۶۲- تکلیف دولت در طول برنامه چهارم ۱۰۲

آیین‌نامه اجرایی قانون نحوه جلوگیری از آلودگی هوا (شماره ۲۷۲۴۸/ت۲۲۵۵۵ه مورخ ۲۸/۶/۱۳۷۹ هیات وزیران)(به استناد ماده۳۵ قانون نحوه جلوگیری از آلودگی هوا-مصوب ۱۳۷۴) ۱۰۳
ماده۲- منابع آلوده‌کننده هوا ۱۰۳
ماده۹- سوزاندن زباله ۱۰۳

آیین‌نامه اجرایی تبصره ماده (۶) قانون نحوه جلوگیری از آلودگی هوا (مصوبه شماره ۱۵۱۴۳/ت۲۴۴۹۹ه مورخ ۵/۴/۱۳۸۱ هیات وزیران) ۱۰۳
ماده۱- عبارات و اصطلاحات ۱۰۳
ماده۹- تغییر سوخت خودروها ۱۰۳
ماده۱۱- تولید و عرضه گازوئیل ۱۰۳

آیین‌نامه اجرایی نحوه جلوگیری از آلودگی صوتی (مصوبه شماره ۶۰۷۴۲/ت۱۶۵۲۵ه مورخ ۱/۴/۱۳۷۸ هیات وزیران با اصلاحات بعدی) (به استناد ماده۲۷ قانون نحوه جلوگیری از آلودگی هوا) ۱۰۴

ماده۲- آلودگی صوتی ۱۰۴
ماده۳- منابع و کانونهای آلودگی ۱۰۴
ماده۴- رفع آلودگی صوتی ۱۰۴
ماده۵- بازرسی منابع آلوده‌کننده ۱۰۴
ماده۱۰- توقفگاه‌های دایمی وسایل نقلیه موتوری سنگین ۱۰۴
ماده۱۲- انتقال منابع آلوده‌کننده ۱۰۴
ماده۱۳-کنترل و جلوگیری از آلودگی صوتی ۱۰۵

آیین‌نامه اجرایی بند (ج) ماده (۱۰۴) قانون برنامه سوم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران (مصوبه شماره ۵۹۵۸۱/ت/۲۳۸۰۶ه مورخ ۱۳۷۹/۱۲/۲۷ هیات وزیران با اصلاحات بعدی ۱۰۵
ماده۱۳-خطر آلودگی برای سلامت انسان و محیط ۱۰۵

آیین‌نامه اجرایی بند (الف) تبصره (۸۲) قانون برنامه پنجساله دوم اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران (مصوبه شماره ۴۷۹۲۱/ت ۵۹۷۸ ه مورخ۱۳۷۷/۷/۲۲ هیات وزیران) ۱۰۵
ماده۱۰-کاهش آلودگی هوا ۱۰۵

آیین‌نامه اجرایی ماده واحده قانون تشکیل کمیته ملی کاهش اثرات بلایای طبیعی(مصوبه شماره ۴۸۹۶/ت۶۳ه مورخ ۱۳۷۲/۳/۲۶ هیات وزیران) ۱۰۶
ماده۱-کمیته ملی کاهش اثرات بلایای طبیعی ۱۰۶
ماده۸-کمیته‌های فرعی ۱۰۶
ماده۹- جلسات کمیته‌های فرعی ۱۰۶
ماده۱۰- وظایف کمیته‌های فرعی ۱۰۶
ماده۱۱- مسئول کمیته فرعی ۱۰۶

مصوبه هیأت وزیران راجع به ضوابط و معیارهای استقرار صنایع (شماره ۶۴۶۷۷/ت۱۸۵۹۱ه مورخ ۷۸/۱۲/۲۶ با اصلاحیه شماره ۱۱۳۵۹/ت۲۳۴۱۵ه مورخ ۱۳۸۰/۳/۲۱) (به استناد تبصره ۲ ماده ۱۳ قانون نحوه جلوگیری از آلودگی هوا) ۱۰۷
ماده۵- تأمین هوای پاک ۱۰۷

مصوبه هیأت وزیران راجع به استانداردهای حد مجاز خروجی از کارخانجات و کارگاه‌های صنعتی (موضوع ماده ۱۵ قانون نحوه جلوگیری از آلودگی هوا مصوب ۱۳۷۴ شماره ۳۵۸۰۶/ت۲۳۷۱۴ ک مورخ ۱۳۷۹/۸/۳۰) ۱۰۷

استانداردهای حد مجاز خروجی از کارخانجات و کارگاه‌های صنعتی(موضوع ماده ۱۵ قانون نحوه جلوگیری از آلودگی هوا مصوب ۳ /۲/ ۱۳۷۴ مجلس شورای اسلامی) ۱۰۸

استاندارد هیدروکربن‌های منتشره از منابع آلوده‌کننده هوا ۱۱۶

مصوبه هیأت وزیران راجع به اجازه ورود و ترخیص انواع وانت، اتوبوس، مینی‌بوس، کامیون، ماشین آلات راه‌سازی و ساختمان‌سازی و کشاورزی شماره ۴۷۶ ۴۰/ت ۱۵۳ ه مورخ ۲۳ /۴/ ۱۳۷۰ (به استناد بند ج تبصره ۱۳ قانون بودجه سال ۱۳۷۰ کل کشور) ۱۱۹

مصوبه هیأت وزیران راجع به ضوابط فنی واردات و صادرات خودرو (شماره ۲۲۹۸ /۲۷۱۲۱ مورخ ۲۳ /۱ /۱۳۸۲) ۱۱۹

مصوبه هیأت وزیران در مورد تعیین متولی و تقسیم کار، پیگیری و نظارت بر تحقق سیاست‌های دولت در زمینه واردات خودرو (شماره ۶۸۹۹۰/ ت۲۹۸۴۱ ه مورخ ۲۷ /۱۲/ ۱۳۸۲) ۱۱۹

مصوبه هیأت وزیران راجع به تعیین سن فرسودگی خودروها (مصوبه شماره ۲۵۲۸۰/ت ۳۰۸۳۰ ه مورخ ۴ /۷/ ۱۳۸۳) ۱۲۰

مصوبه هیأت وزیران راجع به ممنوعیت واگذاری خودروهای فرسوده (شماره ۱۶۴۴۴/ ت ۲۴۵۲۹ ه مورخ ۱ /۴/ ۱۳۸۲ با اصلاحات بعدی) ۱۲۰

مصوبه هیأت وزیران راجع به برنامه جامع کاهش آلودگی هوای شهر تهران (شماره ۱۶۰۴ /۲۲۵۳۳ مورخ ۲۱ /۲/ ۱۳۷۹) ۱۲۱

مصوبه شماره ۱۰۳ مورخ ۶ /۵/ ۱۳۵۵ شورای‌عالی حفاظت محیط زیست ۱۲۱

استانداردهای گازهای خروجی اتومبیل‌های بنزینی (مصوبه شماره ۱۰۴ مورخ ۷ /۹/ ۱۳۵۹ شورای‌عالی حفاظت محیط زیست) ۱۲۱

مصوبه شماره ۱۳۴ مورخ ۷ /۱۲/ ۱۳۶۹ شورای‌عالی حفاظت محیط زیست ۱۲۲

مصوبه شماره ۱۳۵ مورخ ۱۲ /۱۰/ ۱۳۷۰ شورای‌عالی حفاظت محیط زیست ۱۲۳

مصوبه شماره ۱۳۸ مورخ ۲۳ /۱/ ۱۳۷۳ شورای‌عالی حفاظت محیط زیست ۱۲۳

مصوبه شماره ۱۶۱ مورخ ۲۷ /۵/ ۱۳۷۷ شورای‌عالی حفاظت محیط زیست ۱۲۴

مصوبه شماره ۱۶۲ مورخ ۲۷/۵/۱۳۷۷ شورای‌عالی حفاظت محیط‌زیست ۱۲۴

مصوبه شماره ۲۳۶ مورخ ۲۱/۳/۱۳۸۱ ۱۲۵

مصوبه شماره ۲۴۰ مورخ ۲۸/۸/۱۳۸۱ شورای‌عالی حفاظت محیط‌زیست راجع به جدول زمان‌بندی حذف تدریجی اتوبوس‌ها و مینی‌بوس‌های دیزلی ۱۲۶

مصوب شورای‌عالی هماهنگی ترافیک شهرهای کشور راجع به دستورالعمل اجرایی وضعیت اضطراری آلودگی هوا به علت کیفیت خاص جوی و پایداری و وارونگی دما موضوع ماده ۷ قانون نحوه جلوگیری از آلودگی هوا مصوب ۳/۲/۷۴ (مصوب دی ماه ۱۳۷۷) ۱۲۷

فصل چهارم: قوانین، مصوبات و دستورالعمل‌های مرتبط با مواد زائد جامد ۱۳۳

قانون مدیریت پسماند (مصوب ۲۰/۲/۱۳۸۳) ۱۳۴
تعاریف ۱۳۴
ماده۱- مدیریت پسماندها ۱۳۴
ماده۲- عبارات و اصطلاحات ۱۳۴

آیین‌نامه اجرایی قانون مدیریت پسماندها (موضوع تصویب‌نامه شماره ۸۸۴۸۲/ ت ۳۲۵۶۱ مورخ ۱۰/۵/۱۳۸۴ و اصلاحیه شماره ۱۵۲۷۳۲/ت ۴۱۹۵۶ک مورخ ۲/۸/۱۳۸۸ هیئت وزیران) ۱۳۵
ماده ۱ تا ۳۹

آیین‌نامه رفع آلودگی زیست‌محیطی فعالیت‌های نفتی (موضوع تصویب‌نامه شماره ۱۲۳۹۵۲/ ت۵۴۰۸۲۲ مورخ ۲۱/۶/۱۳۸۸ هیئت وزیران) ۱۴۲
ماده۶۶ ۱۴۲
ماده۶۷ ۱۴۲
ماده۶۸ ۱۴۲
ماده۶۹ ۱۴۲
ماده۷۰ ۱۴۲
ماده۷۱ ۱۴۲

آیین‌نامه رفع آلودگی زیست‌محیطی فعالیت‌های نفتی ۱۴۳

موضوع تصویب‌نامه شماره ۱۲۳۹۵۲/ت ۴۰۸۲۲ ه مورخ ۲۱/۶/۱۳۸۸ هیئت وزیران ۱۴۳
ماده ۱ تا ۶ ۱۴۳

قانون مدیریت پسماند (مصوب ۲۰/۲/۱۳۸۳) ۱۴۴
ماده۳- استاندارد کیفیت مواد بازیافتی ۱۴۴
ماده۴- آئین‌نامه اجرایی دفع پسماندها ۱۴۴
ماده۵- سلامت مدیریت‌های اجرایی پسماندها ۱۴۵
ماده۷- مدیریت اجرایی پسماندها ۱۴۵
ماده۸- هزینه‌های مدیریت پسماند ۱۴۵
ماده۹- جداسازی پسماندهای عادی ۱۴۵
ماده۱۱- ضوابط مدیریت اجرایی پسماندها ۱۴۵
ماده۱۲- محل‌های دفن پسماندها ۱۴۵
ماده۱۳- مخلوط کردن پسماندها ۱۴۶
ماده۱۴- انتقال برون مرزی پسماندهای ویژه ۱۴۶
ماده۱۵- تولیدکنندگان پسماندهای ویژه ۱۴۶
ماده۱۸- پاکسازی محیط ۱۴۶
ماده۲۳- نظارت بر اجرای قانون ۱۴۶
ماده۲- پسماندهای صنعتی و معدنی ۱۴۶

ضوابط و روش‌های مدیریت اجرایی پسماندهای پزشکی و پسماندهای وابسته (موضوع تصویب‌نامه شماره ۱۵۸۷۱/ت۳۸۴۵۹ک مورخ ۸/۲/۱۳۸۷ هیئت وزیران) ۱۴۷
ماده ۱ تا ۷۳ ۱۴۷

ضوابط و روش‌های مدیریت اجرایی پسماندهای کشاورزی (موضوع تصویب‌امه شماره ۱۱۲۰۶۰/۴۳۳۷۹ مورخ ۲۳/۵/۱۳۸۹ هئیت وزیران) ۱۶۶

آیین‌نامه اجرایی بند (الف) تبصره (۸۲) قانون برنامه پنجساله دوم اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران (مصوبه شماره ۴۷۹۲۱/ت ۵۹۷۸ ه مورخ۲۲/۷/۱۳۷۷ هیات وزیران) ۱۷۱
ماده۳- پسماندهای خطرناک ۱۷۱

از آیین‌نامه اجرایی کنترل و نظارت بهداشتی بر سموم و مواد شیمیایی (مصوبه شماره ۳۲۰۰۱/ ت۱۹۲۸۷ه مورخ ۱۶/۶/۱۳۷۸ هیات وزیران) ۱۷۱
ماده۹- کاربرد سموم و مواد شیمیایی ۱۷۱

مصوبه شماره۲۳۹ مورخ۳/۶/۱۳۷۸ شورای‌عالی حفاظت محیط زیست راجع به ضرورت حذف آزبست ۱۷۱

آیین‌نامه اجرایی حمل و نقل جاده‌ای مواد خطرناک (مصوبه شماره ۴۴۸۷۰/ت۲۲۰۲۹ه مورخ ۱۳۸۰/۱۲/۲۷ هیات وزیران) ۱۷۲
ماده۲- حمل و نقل جاده‌ای مواد خطرناک ۱۷۲
ماده۳- اسناد کالای خطرناک ۱۷۲
ماده۴- نشانه‌ها و علائم محمولات خطرناک ۱۷۲
ماده۵- اعلام مخاطرات حمل و نقل مواد خطرناک ۱۷۲
ماده۶- برخورد با تخلفات ۱۷۲
ماده۷- مسیر مجاز تردد مواد خطرناک ۱۷۳
ماده۸- زمان مناسب انتقال مواد خطرناک ۱۷۳
ماده۹- توقف وسایل حامل مواد خطرناک ۱۷۳
ماده۱۰- سوخت‌گیری ۱۷۳
ماده۱۱- یدک‌کشی وسیله نقلیه ۱۷۴
ماده۱۲- حمل مسافر و سرنشین ۱۷۴
ماده۱۳- استعمال دخانیات ۱۷۴
ماده۱۴- توقف وسیله نقلیه ۱۷۴
ماده۱۵- تخلیه کالای خطرناک ۱۷۴
ماده۱۶- حمل مواد خطرناک در بارگیر ۱۷۴
ماده۱۷- بارگیر مسقف ۱۷۴
ماده۱۸- نقص فنی وسیله نقلیه ۱۷۴
ماده۱۹- پخش مواد خطرناک ۱۷۴
ماده۲۰- زمان‌بندی سفر ۱۷۵
ماده۲۱- بارگیری بسته ۱۷۵
ماده۲۲- وزن محموله ۱۷۵
ماده۲۴- تخلیه و باراندازی ۱۷۵
ماده۲۵- توقف توسط پلیس راه ۱۷۵
ماده۲۶-کاروان وسایل نقلیه حامل مواد ۱۷۵
ماده۲۷- محموله‌های خاص ۱۷۵
ماده۲۸- حمل گازها ۱۷۵
ماده۲۹- حمل مایعات ۱۷۵
ماده۳۰- شرایط و ضوابط ۱۷۶
ماده۳۱-گواهینامه تأیید صلاحیت ۱۷۶
ماده۳۲- وسایل نقلیه تانکردار ۱۷۶
ماده۳۳- اطلاعات روی بدنه بارگیر ۱۷۶
ماده۳۴ - درج اطلاعات بر روی تانکر ۱۷۷

ماده۳۵- سرپوشیده بودن وسایل نقلیه ۱۷۷
ماده۳۶- عمر تانکرها ۱۷۷
ماده۳۷- پوشش گالوانیزه ۱۷۷
ماده۳۸- مثلث اخطار ۱۷۷
ماده۳۹- وسایل اطفای حریق ۱۷۷
ماده ۴۰- شرایط رانندگان و کمک رانندگان ۱۷۷
ماده۴۱- گواهینامه معتبر ۱۷۷
ماده۴۲- تأییدیه ویژه ۱۷۸
ماده۴۳- وسایل و لوازم ضروری ۱۷۸
ماده۴۴- کنترل و ارزیابی تخلفات ۱۷۸
ماده۴۵- شرایط راننده اصلی ۱۷۸
ماده۴۶- کنوانسیون بازل ۱۷۸

فصل پنجم: قوانین، مصوبات و دستورالعمل‌های مرتبط با پرتوها ۱۷۹

قانون حفاظت در برابر اشعه (مصوب۲۰/۱/۱۳۶۸) ۱۸۰
ماده۳- شمول مقررات حفاظت در برابر اشعه ۱۸۰
ماده۴- اخذ پروانه کسب ۱۸۰
ماده۹- معاینات دوره‌ای کار با اشعه ۱۸۰
ماده۱۰- ممنوعیت کار با اشعه ۱۸۰
ماده۱۱- پروانه کسب و کار با اشعه ۱۸۰
ماده۱۲- وسایل حفاظت در برابر اشعه ۱۸۱
ماده۱۶- نظارت و بازرسی در محیط کار با اشعه ۱۸۱
ماده۲۰- اعطای مزایا به افرادی که با اشعه کار می‌کنند ۱۸۱

فصل ششم : جرائم و مجازات‌ها ۱۸۳

قانون حفاظت و بهسازی محیط زیست ۲۸/۳/۱۳۵۸ و اصلاحیه ۲۴/۸/۱۳۷۱ ۱۸۴
جرائم و مجازات‌ها ۱۸۴
تعاریف ۱۸۴
ماده۱۲- ابلاغیه سازمان ۱۸۴

ماده۱۳- تخلف از مقررات و ضوابط ۱۸۴
ماده۱۴- مدعی خصوصی ۱۸۴

قانون شکار و صید (مصوب۱۶/۳/۱۳۴۶) (با اصلاحات مصوب ۳۰/۱۰/۱۳۵۳ و ۲۵/۹/۱۳۷۵) ۱۸۴
ماده۱۰- جزای نقدی ۱۸۴
ماده۱۱- ارتکاب جرم ۱۸۴
ماده ۱۲- مجازات عمل ۱۸۵
ماده۱۳- مجازات حبس و جزای نقدی ۱۸۵
ماده۱۶- تکرار جرائم ۱۸۵

قانون نحوه جلوگیری از آلودگی هوا (مصوب ۳/۲/۱۳۷۴) ۱۸۶
ماده۲۸- تردد غیر مجاز وسایل نقلیه موتوری آلوده‌کننده ۱۸۶
ماده۲۹- صاحبان کارخانجات آلوده‌کننده ۱۸۶
ماده۳۰- ممانعت از بازرسی مأموران ۱۸۶
ماده۳۲- مسئولین آلودگی منابع متفرقه ۱۸۶

قانون مدیریت پسماند (مصوب ۲۰/۲/۱۳۸۳) ۱۸۷
ماده۱۶- تخلیه پسماندها بر طبق مقررات قانون ۱۸۷
ماده۱۷- دفع پسماندهای مشمول کنوانسیون بازل ۱۸۷
ماده۱۹- حکم مرجع قضایی ۱۸۷
ماده۲۰- خودروهای تخلیه‌کننده ۱۸۷
ماده۲۱- درآمد حاصل از جرایم ۱۸۷

قانون مجازات اسلامی-تعزیرات (مصوب ۲/۳/۱۳۷۵ با اصلاحات ۸/۵/۱۳۷۶) ۱۸۸
ماده۶۷۹- آسیب به حیوان حلال گوشت ۱۸۸
ماده۶۸۰- شکار جانوران وحشی حفاظت شده بدون مجوز ۱۸۸
ماده۶۸۶- قطع درختان ۱۸۸
ماده۶۸۸- تهدید بهداشت عمومی ۱۸۸
ماده۶۸۹- صدمه انسانی ۱۸۸

قانون حفاظت و بهره‌برداری از جنگل‌ها و مراتع با اصلاحات بعدی (مصوب ۳۰/۵/۱۳۴۶) ۱۸۹
ماده۴۲- صدمه به توده‌های جنگلی ۱۸۹
ماده۴۳- تخلف در مناطق کویری و بیابانی ۱۸۹

لایحه قانونی حفظ و گسترش فضای سبز در شهرها (مصوب ۱۳۵۹/۳/۳) ۱۹۰
ماده۶- آسیب به درختان ۱۹۰

قانون حفاظت دریا و رودخانه‌های مرزی از آلودگی با مواد نفتی (مصوب ۱۳۵۴/۱۱/۴) ۱۹۰
ماده۲- آلوده کردن آبها به مواد نفتی ۱۹۰
ماده۶- استثنا در اعمال مجازات ۱۹۰
ماده۱۳- خسارت به تأسیسات ساحلی ۱۹۱
ماده۱۴- پرداخت هزینه ها ۱۹۱
ماده۱۵- تأمین خواسته از سوی سازمان بنادر و کشتیرانی ۱۹۱
ماده۱۷- مرور زمان دعوی ۱۹۱

قانون اراضی مستحدث وساحلی(مصوب ۱۳۵۴/۴/۲۹) ۱۹۲
ماده۱۱- تصرف به اراضی مستحدث و ساحلی ۱۹۲

قانون تنظیم بخشی ازمقررات مالی دولت(مصوب ۱۳۸۰/۱۰/۲۶) ۱۹۲
ماده۶۸-کاهش یا افزایش مبالغ جرایم ۱۹۲

قانون حفاظت دربرابر اشعه(مصوب۱۳۶۸/۱/۲۰) ۱۹۲
ماده۱۸- سایر جرایم ۱۹۲

آیین‌نامه اجرایی بند (ج) ماده (۱۰۴) قانون برنامه سوم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران (مصوبه شماره ۵۹۵۸۱/ت/۲۳۸۰۶ه مورخ ۱۳۷۹/۱۲/۲۷ هیات وزیران با اصلاحات بعدی ۱۹۴
ماده۴- خودداری از انجام تکالیف ۱۹۴
ماده۵- جریمه ماهانه آلودگی آب ۱۹۴
ماده۶- جریمه ماهانه آلودگی هوا ۱۹۴
ماده۷- جریمه آلودگی ناشی از دفع غیرصحیح مواد زائد ۱۹۴
ماده۸- جریمه آلودگی صوتی ۱۹۴
ماده۹- جریمه تخریب ۱۹۵
ماده۱۰- ضریب ریالی سالانه ۱۹۵
ماده۱۱- تکرار تخلف ۱۹۵
ماده۱۲- تشدید جریمه ۱۹۵
ماده۱۴- اعلام مبلغ جریمه به واحد ۱۹۵

آیین‌نامه اجرایی ماده (۱۳۴) قانون برنامه سوم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران (مصوبه شماره ۵۹۵۷۱/ت ۲۳۷۱۳ ه مورخ ۲۷ /۱۲ /۱۳۷۹ هیات وزیران) با اصلاحات بعدی ۱۹۶
ماده۳- تداوم آلودگی و عدم پرداخت جریمه ۱۹۶
ماده۵- سیستم متمرکز جمع‌آوری فاضلاب ۱۹۶
ماده۷- جلوگیری از استمرار در پرداخت جریمه ۱۹۶
ماده۹- نحوه محاسبه جرایم ۱۹۶

فصل هفتم: ضوابط و معیارهای استقرار صنایع نفت و گاز و ارزیابی زیست محیطی ۲۰۵

تعاریف ۲۰۶

قانون برنامه سوم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران (مصوب ۱۷ /۱ /۷۹) ۲۰۷
ماده ۱۰۵- ارزیابی زیست‌محیطی پیش از اجرا ۲۰۷

آیین‌نامه(الگوی) ارزیابی اثرات زیست‌محیطی(مصوبه شماره ۱۵۶مورخ۲ /۱۰ /۱۳۷۶شوای‌عالی حفاظت محیط‌زیست) ۲۰۷
ماده ۱- گزارش ارزیابی زیست‌محیطی ۲۰۷
ماده ۴- طرح‌ها و پروژه‌های هفت‌گانه درون مناطق ویژه زیستی ۲۰۷
ماده ۵- ارائه گزارش ارزیابی از سوی مجریان طرح‌ها ۲۰۷
ماده ۶- گزارش ارزیابی اثرات زیست‌محیطی طبق الگو ۲۰۸
ماده۷- ارزیابی اثرات برای دوره ساخت و دوره بهره‌برداری ۲۰۸
ماده ۸- ارائه توصیه توسط تهیه‌کنندگان گزارش ۲۰۸
ماده ۹- نظر نهایی سازمان حفاظت محیط‌زیست ۲۰۸
ماده۱۰- ابعاد مورد بررسی برای اثرات زیست‌محیطی ۲۰۹

مصوبه شماره ۱۶۶ مورخ ۳ /۶ /۱۳۷۸ شورای‌عالی حفاظت محیط‌زیست ۲۰۹

مصوبه شماره ۱۹۶ مورخ ۲۵ /۷ /۱۳۸۰ ۲۰۹

مصوبه شماره ۲۳۷ مورخ ۲۱ /۳ /۸۱ راجع به طرح‌های مشمول ارزیابی زیست‌محیطی ۲۱۰

مصوبه شماره ۲۴۹ مورخ ۲۷ /۱۲ /۱۳۸۲ راجع به ارزیابی زیست‌محیطی طرح‌ها و پروژه‌های بزرگ توسعه‌ای وملی در سواحل کشور ۲۱۰

مصوبه شورای‌عالی اداری در خصوص شاخص‌های اختصاصی ارزیابی عملکرد سازمان حفاظت محیط زیست مورخ ۱۳۸۲/۱۱/۱۸ ۲۱۲

ضوابط و معیارهای استقرار واحدهای صنعتی و تولیدی (تصویب‌نامه شماره ۷۸۹۴۶/ ت ۳۹۱۲۷ هـ مورخ ۱۳۹۰/۴/۱۵ و تصویب نامه اصلاحیه شماره ۱۷۹۵۶ / ت ۳۹۱۲۷ هـ مورخ ۱۳۹۱/۲/۴ هیئت وزیران) ۲۱۳

سایر مصوبات مرتبط باضوابط و معیارهای استقرار صنایع، مصوبه شماره ۳۲۷۱۹/ ت ۲۵۸۴۲ هـ مورخ ۱۳۸۱/۷/۱۶ و تصویب‌نامه اصلاحیه شماره ۱۷۹۵۵/ ت ۲۵۸۴۲ هـ مورخ ۱۳۹۱/۲/۴ هیئت وزیران (استان‌های شمالی کشور) ۲۱۹

پیوست تصویب‌نامه شماره۱۷۹۵۵/ت۲۵۸۴۲ ه مورخ ۱۳۹۱/۲/۴ هیئت وزیران (استان‌های شمالی کشور) ۲۲۰

مصوبه مورخ ۱۳۴۶/۳/۲۰در مورد شعاع ۱۲۰کیلومتری ۲۲۱

مصوبه شماره ۴۰۵۸۴مورخ ۱۳۵۳/۵/۲۵شعاع ۱۲۰کیلومتری تهران ۲۲۱

مصوبه شماره ۳۰۹۰۰مورخ ۱۳۶۵/۹/۸ هیات وزیران در مورد شعاع ۱۲۰کیلومتری تهران ۲۲۲

مصوبه شماره ۹۴۲/ت۱۱۹ ه مورخ ۱۳۶۹/۴/۹ هیات وزیران راجع به انتقال صنایع آلوده‌کننده و مزاحم محیط زیست شهر تهران (تهران بزرگ) ۲۲۳

مصوبه شماره ۲۳۵۸۰/ت۳۲۵۰۲ ه مورخ۱۳۸۴/۵/۱۱هیات وزیران در مورد شعاع۱۲۰کیلومتری تهران ۲۲۴

مصوبه شماره ۱۸۵۰۸۵/ت۴۱۰۶۱ه مورخ ۱۳۸۷/۱۰/۱۱هیات وزیران در مورد شعاع ۱۲۰ کیلومتری تهران (استان قم) ۲۲۴

مصوبه شماره ۱۹۳۵۵۹/ت۴۱۹۲۸ه مورخ ۱۳۸۸/۱۰/۱ هیات وزیران در مورد شعاع ۱۲۰کیلومتری تهران (استان مرکزی) ۲۲۵

ماده واحده لایحه قانونی لغو محدودیت ایجاد کارخانجات و صنایع در داخل شعاع ۵۰کیلومتری اصفهان مصوب۱۳۵۹/۴/۲۶شورای انقلاب ۲۲۶

تعرفه حق‌الزحمه کارشناسی(موضوع مصوبه شماره ۱۵۷مورخ ۱۳۷۷/۱/۳۱شورای‌عالی حفاظت محیط زیست) ۲۲۶

دستورالعمل رده ۷ ماده ۳ ضوابط و معیارهای استقرار صنایع ۲۲۷
(ابلاغیه شماره ۱۸۴۵۰ / ۹۰ مورخ ۲۹ /۴ /۱۳۹۰ سازمان حفاظت محیط زیست)

بخش‌نامه اجرای ضوابط و معیارهای استقرار واحدها و فعالیت‌های صنعتی و تولیدی ۲۲۸
(موضوع تصویب‌نامه شماره ۷۸۹۴۶/ ت ۳۹۱۲۷ ه مورخ ۱۵ /۴ /۱۳۹۰ هیئت وزیران) ابلاغیه شماره ۲۳۸۹۶/ ۹۰ مورخ ۵ /۶ /۱۳۹۰ سازمان حفاظت محیط زیست
«بخش‌نامه اجرای ضوابط و معیارهای استقرار واحدها و فعالیت‌های صنعتی و تولیدی»

دستورالعمل اجرایی ماده ۸ ضوابط و معیارهای استقرار واحدهای صنعتی و تولیدی ۲۳۱
(موضوع تصویب‌نامه شماره ۷۸۹۴۶/ت ۳۹۱۲۷ ه مورخ ۱۵ /۴ /۹۰ هیات محترم وزیران)
ماده۱ تا۳ ۲۳۱

پرسش‌نامه زیست‌محیطی ۲۳۲
طبقه‌بندی و تعیین رده‌های گروه صنایع نفت و گاز (۱۳۰۰۰) ۲۳۳
طبقه‌بندی و تعیین رده‌های گروه صنایع بازیافت (۱۴۰۰۰) ۲۳۴
طبقه‌بندی و تعیین رده‌های گروه واحدهای خدماتی (۱۵۰۰۰) ۲۳۶

آیین‌نامه ارزیابی اثرات زیست‌محیطی طرح‌های بزرگ تولیدی، خدماتی و زیربنایی (موضوع تصویب‌نامه شماره ۲۱۴۲۸۷/ت ۴۵۸۸۰ ه مورخ ۳ /۱۱ /۱۳۹۰ هیئت وزیران) ۲۴۳

طرح‌ها و پروژه‌های مشمول انجام مطالعات ارزیابی زیست‌محیطی (موضوع مصوبه شماره ۴۵۸۸۰/ ۱۴۴۴۷۹ مورخ ۲۰ /۷ /۱۳۹۰ شورای‌عالی حفاظت محیط زیست) ۲۴۵

پیوست شماره (۱) مصوبه شماره ۱۴۴۴۷۹ /۴۵۸۸۰ مورخ ۲۰ /۷ /۱۳۹۰ شورای‌عالی حفاظت محیط زیست ۲۴۶
پیوست شماره (۲) تصویب‌نامه شماره ۱۴۴۴۷۹ /۴۵۸۸۰ مورخ ۲۰ /۷ /۱۳۹۰ شورای‌عالی حفاظت محیط زیست ۲۵۸

آیین‌نامه اجرایی ماده (۱۸۴) قانون برنامه پنجساله پنجم توسعه جمهوری ایران-ارزیابی راهبردی محیطی (موضوع تصویب‌نامه شماره ۳۷۴۵۴/ت۴۷۸۱۲ ه مورخ ۳۰ /۲ /۱۳۹۱ هیئت وزیران) ۲۶۰

آیین‌نامه اجرایی ماده (۱۹۰) قانون برنامه پنج‌ساله پنجم توسعه جمهوری اسلامی ایران-نظام مدیریت سبز (موضوع تصویب‌نامه شماره ۲۳۵۱۹/ت ۴۷۶۳۱ ه مورخ ۱۲ /۲ /۱۳۹۱ هیئت وزیران) ۲۶۳
دستورالعمل شماره ۱: انتخاب صنایع سبز و واحدهای برگزیده صنایع سبز ۲۶۴

فهرست مناطق ویژه زیستی کشور ۲۶۷

پیش‌گفتار

پیش‌گفتار

با توجه به روند فزاینده آلودگی و تخریب محیط زیست و افزایش بی‌رویه جمعیت و کاهش و نابودی منابع طبیعی و به تبع آن بروز پی‌درپی بحران‌های زیست محیطی، قوانین و مقررات و حقوق محیط زیست به منزله نقطه اتکاء و وسیله‌ای موجه و مطمئن برای اعمال قوانین، مدیریت خردمندانه، تحقق اهداف و اجرای برنامه‌های زیست محیطی تلقی می‌شود.

هرچند نمی‌توان انتظار داشت اجرای قوانین محیط زیست تمام مشکلات و معضلات زیست محیطی را حل نماید، اما نقش عوامل دیگر از قبیل آگاه‌سازی و تنویر افکار عمومی و نهادینه کردن این مقوله در فرهنگ و رفتارهای اجتماعی، بسیار مهم و چشمگیر می‌باشد که مسلماً پیشگیری و ممانعت از آلودگی و تخریب محیط زیست و همچنین تنظیم روابط بین انسان و محیط زیست بدون وجود قواعد الزام‌آور میسر و ممکن نخواهد بود.

بر این اساس، واحد محیط زیست شرکت ملی نفت ایران در سال ۱۳۸۴ اقدام به جمع‌آوری و تدوین نسخه الکترونیکی قوانین و مقررات زیست محیطی مرتبط با شرکت ملی نفت نمود. سپس با توجه به گذشت زمان و نیاز صنعت نفت جهت به روز آوری قوانین و مقررات مذکور، در سال ۱۳۹۲ موفق به جمع آوری وارائه آن به صورت کتاب حاضر گردید.

در مجموعه‌ی گردآوری شده تلاش گردیده تا گزیده‌ای از قوانین و مقررات، مصوبات شورای‌عالی حفاظت از محیط زیست و هیأت وزیران، و مجلس شورای اسلامی در حوزه‌ی محیط زیست در صنایع نفت و گاز تهیه و در اختیار کاربران و ذینفعان قرار گیرد.

مراجع مورد استفاده در تهیه این مجموعه شامل جلد اول از کتاب "مجموعه قوانین و مقررات محیط زیست ایران" تدوین شده توسط دفتر حقوقی و امور مجلس در اسفندماه۱۳۸۳ و کتاب قوانین، مقررات، ضوابط و استانداردهای محیط زیست انسانی تدوین شده توسط سازمان حفاظت محیط زیست در مرداد ماه ۱۳۹۱می‌باشد. مجموعه‌ی حاضر در قالب فصول تعریف شده به بیان قوانین و مقررات مرتبط با صنایع نفت و گاز می‌پردازد.

در هر فصل پس از ذکر تعاریف، قوانین مربوط به آن فصل آورده شده است بطوریکه موارد مرتبط با آن قانون، با ذکر شماره و محتوای ماده مربوطه درج شده است. بدین ترتیب در هر مورد که ابهامی وجود داشته یا نیاز به اطلاعات بیشتر باشد، امکان دستیابی به مرجع اصلی بسیار ساده و آسان خواهد بود.

معاهدات وموافقت‌نامه‌های زیست محیطی به عنوان یکی از مهم ترین و معتبرترین منابع حقوقی، تأثیر آشکاری در توسعه و تکامل حقوق محیط زیست داشته است. از آنجا که اغلب فعالیت‌های صنعت نفت به نحوی با این موافقت‌نامه‌ها و کنوانسیون‌ها در ارتباط هستند، موارد مرتبط در این زمینه به جلد دوم کتاب "مجموعه قوانین ومقررات محیط زیست ایران"، تدوین شده توسط دفترحقوقی و امور مجلس، ارجاع داده می‌شود.

امید است این مجموعه بتواند به عنوان مرجعی مستند، در بخش‌های مختلف شرکت ملی نفت ایران مورد استفاده قرار گیرد. واحد محیط‌زیست مدیریت بهداشت، ایمنی و محیط زیست شرکت ملی نفت ایران از دریافت راهنمایی‌ها، نقطه نظرات و پیشنهادات اصلاحی کارشناسان، صاحب‌نظران و متخصصین، جهت تکمیل و رفع اشکالات احتمالی این مجموعه استقبال و سپاسگزاری می‌نماید.

عباس رزمی
مدیر بهداشت، ایمنی و محیط زیست
پدافند غیر عامل و مدیریت بحران شرکت ملی نفت ایران
پاییز ۱۳۹۳

تشکر و قدردانی

بدینوسیله از کلیه دست اندرکاران، کارشناسان و همکاران عزیز در بخش‌های مختلف، که با تلاش و جدیت فراوان در تهیه و گردآوری این کتاب کوشیده‌اند صمیمانه تشکر می‌نمائیم.

همچنین از خانم‌ها عباسی مزار، قلعه خندانی، مالکی و محمدنژاد که در تهیه نسخه نرم‌افزاری همکاری داشته‌اند صمیمانه سپاسگزاری نموده و تلاش همکاران روابط عمومی شرکت ملی نفت ایران را که منجر به آماده شدن کتاب حاضر در زمان مقرر گردید، ارج می نهیم.

مرضیه دانشگر
رئیس حفاظت محیط زیست شرکت ملی نفت ایران

اصل پنجاهم قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران

در جمهوری اسلامی، حفاظت محیط زیست که نسل امروز و نسل‌های بعد باید در آن حیات اجتماعی رو به رشدی داشته باشند، وظیفه عمومی تلقی می‌گردد. از این رو فعالیت‌های اقتصادی و غیر آن که با آلودگی محیط زیست یا تخریب غیرقابل جبران آن ملازمه پیدا کند ممنوع است.

فصل نخست

کلیات

تعاریف

۱- حاکمیت. جمهوری اسلامی ایران خارج از قلمرو خشکی و آب‌های داخلی و جزایر خود در خلیج فارس، تنگه هرمز و دریای عمان بر منطقه‌ای از آب‌های متصل به خط مبدأ که دریای سرزمینی نامیده می‌شود نیز حاکمیت دارد.

این حاکمیت همچنین شامل فضای فوقانی، بستر و زیربستر دریای سرزمینی می‌باشد.

۲- حد خارجی. عرض دریای سرزمینی از خط مبدأ ۱۲ (دوازده) مایل دریایی می‌باشد. مایل دریایی برابر ۱۸۵۲ متر است.

جزایر متعلق به ایران اعم از اینکه داخل و یا خارج دریای سرزمینی باشند، طبق این قانون دارای دریای سرزمینی مخصوص به خود هستند.

۳- خط مبدأ. محاسبه خط مبدأ دریای سرزمینی در خلیج فارس و دریای عمان همان است که در تصویب‌نامه هیأت وزیران به شماره ۶۷-۲۵۰ ۲ مورخ ۳۱ ۴ ۱۳۵۲ تعیین گردیده است. (مصوبه مذکور ضمیمه این قانون می‌باشد) در سایر مناطق و جزایر ملاک حد پست‌ترین جزر آب در امتداد ساحل خواهد بود.

آبهای واقع بین خط مبدأ دریای سرزمینی و قلمرو خشکی و همچنین آبهای واقع بین جزایر متعلقه به ایران که فاصله آنها از یکدیگر از دو برابر عرض دریای سرزمینی تجاوز نکند، جزو آبهای داخلی محسوب و تحت حاکمیت جمهوری اسلامی ایران می‌باشد.

۴- تجدید حدود. در مواردی که دریای سرزمینی ایران با دریای سرزمینی دول مجاور یا مقابل تداخل پیدا کند مادامی که ترتیب دیگری بین طرفین توافق نشده باشد، حد فاصل بین دریای سرزمینی ایران و آن کشور خط منصفی است که کلیه نقاط آن از نزدیکترین نقاط خطوط مبدأ طرفین به یک فاصله باشد.

۵- عبور بی‌ضرر. عبور شناورهای خارجی باستثناء موارد مندرج در ماده (۹)، از دریای سرزمینی ایران مادامی که مخلّ نظم، آرامش و امنیت کشور نباشد تابع اصل عبور بی‌ضرر است.

۶- اراضی مستحدث عبارتست از زمین‌هایی که در نتیجه پایین رفتن سطح آب یا هر نوع جریان آب در کرانه‌های دریا و دریاچه‌ها و جزایر یا در نتیجه پایین رفتن آب یا خشک شدن تالاب‌ها ظاهر و یا ایجاد می‌شوند.

۷- اراضی ساحلی، پهنه‌ای است با عرض مشخص از اراضی مجاور دریا و دریاچه‌ها یا خلیج که حداقل از یک سو به کنار دریا یا دریاچه یا خلیج متصل باشد.

۸- تالاب، اعم است از مرداب، باتلاق، یا آب بندان طبیعی که سطح آن در حداکثر ارتفاع آب از پنج هکتار کمتر نباشد.

۹- حریم، قسمتی از اراضی ساحلی یا مستحدث است که یک طرف آن متصل به آب دریا یا دریاچه یا خلیج یا تالاب باشد.

۱۰- «اشعه» یا «پرتوها» شامل اشعه یون‌ساز و غیر یون‌ساز می‌باشد.

۱۱- «منابع مولد اشعه» به مواد پرتوزا (رادیواکتیو) اعم از طبیعی و یا مصنوعی و یا مواد و اشیاء حاوی آن و یا دستگاه‌ها و تأسیسات مولد اشعه اطلاق می‌گردد.

۱۲- «کار با اشعه» هر گونه کار یا فعالیتی است که در ارتباط با منابع مولد اشعه انجام می‌شود.

۱۳- «واحد قانونی» در مفهوم «سازمان انرژی اتمی ایران» است.

۱۴- «شخص مسئول» شخص حقیقی است که برابر آئین‌نامه مربوطه واجد صلاحیت علمی و فنی و شرایط لازم برای تصدی و نظارت بر کلیه امور مربوط به کار با اشعه در محدوده پروانه مربوطه می‌باشد.

۱۵- «مسئول فیزیک بهداشت» شخص حقیقی است که برابر آئین‌نامه مربوطه واجد صلاحیت علمی و فنی و شرایط لازم برای تصدی مسئولیت حفاظت در برابر اشعه در محدوده پروانه مربوطه باشد.

۱۶- سازمان حفاظت محیط‌زیست و شورای‌عالی حفاظت محیط‌زیست در این آیین‌نامه به ترتیب سازمان شورای‌عالی نامیده می‌شوند.
۱۷- پارک ملی به محدوده‌ای از منابع طبیعی کشور اعم از جنگل و مرتع و بیشه‌های طبیعی و اراضی جنگلی و دشت و آب و کوهستان اطلاق می‌شود که نمایانگر نمونه‌های برجسته‌ای از مظاهر طبیعی ایران باشد و به منظور حفظ همیشگی وضع زندگی و طبیعی آن و همچنین ایجاد محیط مناسب برای تکثیر و پرورش جانوران وحشی و رشد رستنی‌ها در شرایط کاملاً طبیعی تحت حفاظت قرار می‌گیرد.
۱۸- آثار طبیعی ملی عبارت از پدیده‌های نمونه و نادر گیاهی یا حیوانی یا اشکال یا مناظر کم نظیر و کیفیات ویژه طبیعی زمین یا درختان کهنسال یادگار تاریخی می‌باشند که با منظور داشتن محدوده متناسبی تحت حفاظت قرار می‌گیرد.
۱۹- پناهگاه حیات وحش به محدوده‌ای از منابع طبیعی کشور اعم از جنگل و مرتع و بیشه‌های طبیعی و اراضی جنگلی و دشت و آب کوهستان اطلاق می‌شود که دارای زیستگاه‌های طبیعی نمونه و شرایط اقلیمی خاص برای جانوران وحشی بوده و به منظور حفظ و یا احیاء این زیستگاه‌ها تحت حفاظت قرارمی‌گیرد.[۱]
۲۰- منطقه حفاظت شده به محدوده‌ای از منابع طبیعی کشور اعم از جنگل و مرتع و دشت و آب و کوهستان اطلاق می‌شود که از لحاظ ضرورت حفظ و تکثیر نسل جانوران وحشی یا حفظ و یا احیاء رستنی‌ها و وضع طبیعی آن دارای اهمیت خاصی بوده و تحت حفاظت قرار می‌گیرد.
۲۱- گارد محیط‌زیست متشکل است از محیط‌بان و محیط‌دار که هر یک دارای درجات و علائم مشخصی می‌باشند.[۲]
۲۲- جانوران وحشی به شرح زیر طبقه‌بندی می‌شوند:
الف- پستانداران وحشی.
ب- پرندگان وحشی.
پ- خزندگان وحشی.
ت- آبزیان.
۲۳- شکار عبارت است از تیراندازی به پستانداران و پرندگان و خزندگان وحشی یا کشتن یا گرفتن یا تعقیب کردن آنها به هر کیفیت و وسیله و طریق.
۲۴- صید عبارت است از کشتن یا گرفتن آبزیان قابل صید به هر کیفیت و وسیله و طریق یا تیراندازی به آنها.
۲۵- منظور از حیوانات حمایت شده جانوران وحشی هستند که در شرف تکثیر یا در معرض خطر و یا نادر و نافع باشند.
۲۶- جانوران زیانکار جانوران وحشی هستند که به مزارع و باغات و سایر حیوانات زیان و آسیب می‌رسانند.
۲۷- آلودگی: عبارت است از تعریف مذکور در ماده (۹) قانون حفاظت و بهسازی محیط‌زیست.
۲۸- تخریب: منظور هر گونه تغییر در منابع طبیعی است که تعادل طبیعت و تنوع زیستی را در معرض خطر بر هم زند.
۲۹- خروجی: منظور فاضلاب، هوای آلوده، مواد زاید و یا اصواتی است که از واحد به محیط تخلیه می‌شود.
۳۰- واحد: منظور واحدهای تولیدی اعم از صنعتی، معدنی و صنایع کشاورزی است که نتیجه کار آنها مواد اولیه، محصول یا حامل انرژی است.

۱- اصلاحیه شماره ۲۱۳۹۰/ت۱۲۴۱۵ ه مورخ ۱۰ ۲ ۱۳۷۴ هیأت وزیران.
۲- اصلاحیه شماره ۲۳۳۳۲/ت ۱۶۳۲۶ ه مورخ ۱۶ ۳ ۱۳۷۵

۳۱- میزان آلودگی: عبارت است از مقدار افزایش آلودگی از حد مجاز (طبق جداول پیوست) تقسیم بر حد مجاز به شرح زیر:

$$\text{میزان آلودگی} = \frac{\text{حد مجاز- مقدار اندازه‌گیری شده}}{\text{حد مجاز}}$$

۳۲- تجهیزات انرژی بر: که از این پس به اختصار، تجهیزات نامیده می‌شوند، شامل وسایل، ماشین‌آلات و کالاهایی است که در بخش‌های مختلف، اعم از صنعت، کشاورزی، تجاری، خانگی، حمل و نقل، عمومی و جز اینها به کار گرفته می‌شوند و مصرف کننده یا تبدیل‌کننده انرژی هستند.

۳۳- سیستم انرژی بر: که از این پس به اختصار، سیستم نامیده می‌شود، شامل تمام فرآیندهای تولیدی و خدماتی و تأسیسات صنعتی و غیر صنعتی است که در آن انرژی مصرف، تبدیل یا منتقل می‌شود.

۳۴- معیارها و مشخصات فنی: استاندارد مصرف، بازده و شدت انرژی در تجهیزات، سیستم‌ها و سایر ویژگی‌های فنی آنها که به نحوی با مصرف انرژی مرتبط باشد.

۳۵- برچسب مصرف انرژی: صفحه حاوی اطلاعات مربوط به مصرف انرژی و یا بازده انرژی در هر کالا و مقایسه آن با معیارهای مصوب که قابل نصب بر روی کالاها باشد.

۳۶- تجهیزات به سه گروه به شرح زیر تقسیم می‌شوند:

الف- تجهیزات برقی: کلیه کالاها و دستگاه‌های مصرف‌کننده برق.

ب- تجهیزات نفتی: تمام کالاها و دستگاه‌های مصرف‌کننده فرآورده‌های نفتی انرژی‌زا.

ج- تجهیزات گازی: تمام کالاها و دستگاه‌های مصرف‌کننده گاز.

در صورتی که وسیله‌ای مصرف‌کننده چند نوع حامل انرژی باشد، در گروهی قرار خواهد گرفت که به طور عمده، مصرف‌کننده آن نوع حامل انرژی باشد.

۳۷- سیستم‌ها به چهار گروه، به شرح زیر تقسیم می‌شوند:

الف- سیستم‌های مصرف‌کننده برق: فرآیندهای مصرف‌کننده برق و سیستم‌های صنعتی، عمومی و خدماتی، که به طور عمده مصرف‌کننده انرژی برق می‌باشند، از قبیل فرآیندهای متعلق به صنایع نساجی و پوشاک، فلزی و ریخته‌گری و متالورژی، برق و الکترونیک.

ب- سیستم‌های مصرف کننده نفت و گاز: فرآیندهای مصرف‌کننده نفت و گاز و سیستم‌های صنعتی عمومی و خدماتی، که به طور عمده مصرف‌کننده فرآورده‌های نفتی انرژی‌زا و گاز می‌باشند، از قبیل فرآیندهای صنایع غذایی، شیمیایی، سلولزی، کانی غیر فلزی و متالورژی.

ج- نیروگاه‌ها.

د- پالایشگاه‌ها.

تبصره: درباره مواردی که در این ماده به آنها اشاره نشده است، در کارگروه (کمیته) موضوع ماده (۲) این آیین‌نامه، تصمیم‌گیری خواهد شد.

۳۸- واحد آلاینده: منظور کلیه واحدهای آلاینده تولیدی، صنعتی، معدنی، دامداری، خدماتی و مجتمع‌ها و شهرک‌های صنعتی، مسکونی و سایر مواردی است که بیش از ۳۰۰۰ متر مکعب فاضلاب در ماه تولید می‌کنند.

۳۹- آلودگی: منظور از آلودگی‌های ناشی از فاضلاب و پساب‌های خروجی از واحد آلاینده است.

۴۰- وزارت نیرو: منظور وزارت نیرو و یا شرکت‌ها و یا واحدهای تابعه و وابسته به آن است.

۴۱- متصدی حمل و نقل: منظور از تصدی حمل و نقل در این آیین‌نامه، کلیه شرکتها و مؤسسات حمل و نقل، سازمانها، کارخانجات و .... اعم از دولتی و غیر دولتی می‌باشند که به حمل و نقل محمولات خطرناک (تولیدات یا مواد اولیه) مبادرت می‌ورزند.

۴۲- مواد خطرناک: موادی که نسبت به بهداشت یا سلامتی انسان، حیوان و محیط‌زیست ذاتاً خطرزا بوده و مشمول یکی از طبقه‌بندی‌های نه گانه زیر می‌باشند:

۱- طبقه یک: این طبقه به سه دسته تقسیم‌بندی می‌شود:

۱-۱- مواد و محصولات منفجره

۱-۲- محصولات و کالاهایی که با مواد منفجره انباشته گردیده‌اند.

۱-۳- محصولات و کالاهایی که ایجاد آتش‌سوزی و احتراق می‌نمایند.

۲- طبقه دو: این طبقه مشتمل است بر گازهای تحت فشار مایع نشده و گازهای نامحلول تحت فشار.

۳- طبقه سه: این طبقه مشتمل است بر مایعات قابل اشتعال.

۴- طبقه چهار: این طبقه به سه دسته تقسیم‌بندی می‌شود:

۴-۱- جامدات قابل اشتعال.

۴-۲- موادی که دارای قابلیت آتش‌سوزی و آتش‌افروزی خود به خود می‌باشند.

۴-۳- موادی که بر اثر تماس با آب یا مجاور با رطوبت، گازهای قابل اشتعال تولید می‌کنند.

۵- طبقه پنج: این طبقه به دو دسته تقسیم‌بندی می‌شود:

۵-۱- موادی که باعث ایجاد زنگ‌زدگی می‌شوند.

۵-۲- پراکسیدهای آلی

۶- طبقه شش: این طبقه به دو دسته تقسیم‌بندی می‌شود:

۶-۱- محصولات سمی

۶-۲- مواد و محصولات متعفن که باعث ایجاد و نشر بیماریهای عفونی می‌گردند.

۷- طبقه هفت: مواد رادیو اکتیو

۸- طبقه هشت: مواد خورنده و اسیدها

۹- طبقه نه: مواد و محصولات خطرناک متفرقه

۴۳- خودروی فرسوده: به خودرویی اطلاق می‌شود که نتواند در آزمایش معاینه فنی خودرو، شرایط لازم را احراز نماید یا بر اساس ماده (۲) این آیین‌نامه، فرسوده اعلام گردد.

۴۴- واژه‌های «شورا» و «کمیته‌ها» به ترتیب و به اختصار به جای «عبارتهای شورایعالی اقیانوس‌شناسی کشور» و «کمیته‌های هفت گانه شورایعالی اقیانوس‌شناسی کشور» به کار می‌روند.

۴۵- صنایع با توجه به فرآیند تولید به شرح ذیل طبقه‌بندی می‌شوند:

۱- صنایع غذایی

۲- صنایع نساجی

۳- صنایع چرم

۴- صنایع سلولزی

۵- صنایع فلزی

۶- صنایع کانی غیرفلزی

۷- صنایع شیمیایی

۸- صنایع دارویی

۹- صنایع برق و الکترونیک
۱۰- صنایع کشاورزی
۱۱- صنایع ماشین‌سازی

۴۶- صنایع این گروه مجاز می‌باشند تا در کاربریهای مجاز صنعتی یا تجاری مشخص شده در داخل یا خارج محدوده‌های مصوب شهری و روستایی استقرار یابند.

محدوده‌های مصوب شهری و روستایی:

۱- محدوده مصوب شهری عبارتست از حسب مورد آخرین محدوده طرح جامع یا هادی مصوب شهر و اضافه محدوده‌های بعدی مصوب آنها.

تبصره۱- در مورد شهرهای فاقد طرح هادی یا جامع، تا زمان تهیه طرح جامع یا هادی محدوده خدماتی شهر ملاک خواهد بود.

تبصره۲- پس از تهیه طرح جامع یا هادی برای شهرهای فوق‌الذکر، محدوده طرح جامع یا هادی ملاک خواهد بود.

۲- محدوده روستایی عبارت است از محدوده آخرین طرح هادی یا بهسازی روستایی.

۴۷- صنایع این گروه مجازند در خارج از محدوده شهرها مشروط به رعایت حداقل ۲۰۰ متر از مراکز مسکونی، درمانی و آموزشی و ۱۰۰ متری مراکز نظامی و انتظامی و رعایت حریم رودخانه‌ها و قنوات دایر استقرار یابند. رعایت کلیه حریم‌های قانونی و ضوابط حوزه استحفاظی الزامی است.

سکونتگاهها: عبارتست از کلیه شهرها، روستاها و مجتمع‌های زیستی که دارای حداقل ۲۰ خانوار ساکن می‌باشند.

۴۸- صنایع این گروه مجازند در مناطق صنعتی و با رعایت حداقل فاصله ۵۰۰ متر از محدوده سکونتگاه‌ها و مراکز آموزشی و درمانی و رعایت حریم قانونی جاده استقرار یابند.

مناطق صنعتی: مناطق صنعتی عبارتست از محدوده‌ای که به وسیله ارگانهای ذیربط جهت استقرار صنایع در نظر گرفته شده است. اینگونه مناطق در طرحهای نظیر جامع و هادی شهری، جامع ناحیه‌ای و طرحهای ساماندهی فضاها و سکونتگاههای روستایی تعیین می‌گردند.

۴۹- صنایع این گروه مجازند خارج از حریم مصوب هر شهر مشروط به رعایت فواصل لازم از مراکز حساس مطابق پیوست شماره(۱) استقرار یابند.

۵۰- محل پیشنهادی جهت استقرار صنایع این گروه با توجه به فرآیند تولید، توپوگرافی منطقه، شرایط اقلیمی، ظرفیت قابل تحمل محیط‌زیست، جهت بادهای غالب، گسترش شهری و سایر شاخص‌های زیست‌محیطی توسط سازمان حفاظت محیط‌زیست مورد بررسی کارشناسی قرار گرفته و اعلام نظر خواهد گردید.

تبصره۱- جابجایی عناوین صنعتی در گروهای مختلف با توجه به آلودگی‌های حاصل و نحوه خنثی‌سازی آنها انجام خواهد شد.

تبصره۲- استقرار صنایع در اراضی مستعد کشاورزی منطبق با قوانین و مقررات مربوط مستلزم کسب موافقت وزارت کشاورزی می‌باشد.

تبصره۳- در کلیه موارد موافقت با ایجاد صنایع (از هر نوع) رعایت ضوابط و کاربری‌ها و منطقه‌بندی‌های مصوب صنعتی حسب مورد طرح‌های جامع و هادی شهری، هادی روستایی، طرح‌های جامع ناحیه‌ای (شهرستان) و طرح‌های کالبدی منطقه الزامی می‌باشد.

۵۱- تالاب به مناطقی نظیر زمینهای مرطوب و آبگیر، زمینهای آبدار، باتلاق‌هایی که به صورت مصنوعی یا طبیعی موقتی یا دائمی با آب جاری یا ساکن با طعم آب شیرین یا شور، یا لب شور، شامل مناطق دریایی با عمق کمتر از ۶ متر گفته می‌شود.

۵۲- منطقه حفاظت شده مشروط به موافقت سازمان حفاظت محیط زیست می‌باشد.

۵۳- پارک ملی به محدوده‌ای از منابع طبیعی کشور اعم از جنگل و مرتع و بیشه‌های طبیعی و اراضی جنگلی و دشت و آب و کوهستان اطلاق می‌شود که نمایانگر نمونه‌های برجسته‌ای از مظاهر طبیعی ایران باشد و به منظور حفظ همبستگی وضع زندگی و طبیعی آن و همچنین ایجاد محیط مناسب برای تکثیر و پرورش جانوران وحشی و رشد رستنی‌ها در شرایط کاملاً طبیعی تحت حفاظت قرار می‌گیرد.

۵۴- آثار طبیعی ملی عبارتند از پدیده‌های نمونه و نادر گیاهی، حیوانی، اشکال یا مناظر کم نظیر و کیفیات ویژه طبیعی زمین یا درختان کهنسال یادگار تاریخی می‌باشند که با منظور داشتن محدوده متناسبی تحت حفاظت قرار می‌گیرد.

۵۵- پناهگاه حیات وحش به محدوده‌ای از منابع طبیعی کشور اعم از جنگل، مرتع، دشت، آب و کوهستان اطلاق می‌شود که دارای زیستگاه طبیعی نمونه و شرایط اقلیمی خاصی برای جانوران وحشی بوده و به منظور حفظ و احیاء زیستگاهها تحت حفاظت قرار می‌گیرد.

۵۶- منطقه حفاظت شده به محدوده‌ای از منابع طبیعی کشور اعم از جنگل، مرتع، دشت، آب و کوهستان اطلاق می‌شود که از لحاظ ضرورت حفظ و تکثیر نسل جانوران وحشی یا حفظ و احیاء رستنی‌ها و وضع طبیعی آن دارای اهمیت خاصی بوده و تحت حفاظت قرار می‌گیرد.

مواد مرتبط با محیط زیست انسانی از قانون برنامه پنجم توسعه جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۸۹

ماده ۱۲۳- عوارض وصولی ارزش افزوده و عوارض آلودگی واحدهای تولیدی موضوع بند (الف) و تبصره (۱) ماده ۳۸) قانون مالیات بر ارزش افزوده در هر شهرستان به نسبت جمعیت بین شهرداری‌ها و دهیاری‌های همان شهرستان توزیع می‌گردد. در صورتی که آلودگی واحدهای بزرگ تولیدی(پنجاه نفر و بیشتر) به بیش از یک شهرستان در یک استان سرایت کند، عوارض آلودگی بر اساس سیاستهای اعلامی معاونت به نسبت تأثیرگذاری، در کمیته‌های مرکب از معاون برنامه‌ریزی استان، فرمانداران شهرستانهای ذی ربط، مدیر کل محیط زیست و مدیر کل امور مالیاتی استان بین شهرستانهای متاثر توزیع می‌شود.
در صورتی که شهرستانهای متاثر از آلودگی در دو یا چند استان واقع شده باشند، اعضاء کمیته توزیع‌کننده عوارض آلودگی واحدهای بزرگ (پنجاه نفر و بیشتر) متشکل از نماینده معاونت، معاونین برنامه‌ریزی استان‌های ذیربط نماینده سازمان حفاظت محیط زیست و نماینده اداره کل مالیاتی بر اساس سیاست‌های اعلامی معاونت اقدام به توزیع عوارض آلودگی خواهند بود.

ماده ۱۳۸- کلیه سازمانها و شرکتهای مشمول قانون برنامه که به منظور کاهش گازهای آلاینده در چهارچوب ساز و کارهای بین‌المللی موجود، مانند ساز و کار توسعه پاک ( )، موفق به اخذ گواهی کاهش انتشار می‌شوند، مجاز به واگذاری یا فروش آن طی سال‌های برنامه می‌باشند. هفتاد درصد (۷۰٪) وجوه حاصله جزء درآمدهای داخلی شرکت ذیربط منظور می‌شود وهزینه‌های مربوط به اخذ گواهی‌های مزبور از همین محل قابل تامین و پرداخت خواهد بود. سی درصد (۳۰٪) باقیمانده به خزانه‌داری کل کشور واریز می‌شود.

ماده ۱۴۰- به منظور مدیریت جامع (به هم پیوسته) و توسعه پایدار منابع آب در کشور:
الف- در راستای ایجاد تعادل بین تغذیه و برداشت از سفره‌های آب زیر زمینی در کلیه دشت‌های کشور، وزارت نیرو نسبت به اجرای؛
۱- پروژه‌های سازه‌ای و غیر سازه‌ای در سطح تمامی دشت‌های کشور با اولویت دشت‌های ممنوعه آبی
۲- اقدامات حفاظتی و جلوگیری و مسلوب المنفعه نمودن برداشتهای غیر مجاز از منابع آب زیر زمینی در چهارچوب قانون تعیین تکلیف چاههای آب فاقد پروانه
۳- نصب کنتورهای حجمی بر روی کلیه چاههای آب محفوره دارای پروانه با هزینه مالکان آ«
۴- اعمال سیاستهای حمایتی و تشویقی
۵- اجرای نظام مدیریتی آب کشور بر اساس سه سطح ملی،حوضه‌های آبریز و استانی به نحوی اقدام نماید که تا پایان برنامه با توجه به نزولات آسمانی، تراز منفی سفره‌های آب زیرزمینی در این دشتها نسبت به سال آخر برنامه چهارم حداقل ۲۵ درصد (۲۵٪) (دوازده و نیم درصد (۵ ۱۲٪) از محل کنترل آب‌های سطحی و دوازده و نیم درصد (۵ ۱۲٪) از طریق آبخیزداری و آبخوانداری) با مشارکت وزارت جهاد کشاورزی بهبود یافته و با استقرار نظام بهره برداری مناسب از دشتهای موضوع این بند اهداف پیش‌بینی شده را تحقق بخشد.

ب- وزارت جهاد کشاورزی طرحهای تعادل بخشی نظیر آبخیزداری، آبخوانداری، احیاء قنوات، بهبود و اصلاح روشهای آبیاری و استقرار نظام بهره برداری مناسب از دشتهای موضوع بند «الف» را به نحوی اجراء نماید که اهداف پیش بینی شده تحقق یابد.

ج- واردات و صادرات آب به کشورهای منطقه و اجرای طرحهای مشترک آبی با کشورهای همجوار با رعایت منافع ملی و توجیه های فنی، اقتصادی، اجتماعی و زیست محیطی با تائید شورای اقتصاد مجاز است.
د- واحدهای تولیدی، صنعتی، دامداری، خدماتی و سایر واحدهایی که فاضلاب با آلایندگی بیش از حد مجاز استانداردهای ملی تولید می نمایند. موظفند تاسیسات جمع آوری فاضلاب، تصفیه و دفع بهداشتی پساب را اجراء نمایند واحدهای متخلف جریمه می شوند.
ه- دولت موظف است اعتبارات لازم را در قالب بودجه سنواتی به منظور تسریع در اجرای طرحهای استحصال، تنظیم، انتقال و استفاده از حقابه کشور از رودخانه های مرزی و منابع مشترک آب منظور نماید.

ماده ۱۸۴- به منظور تحقق اهداف مندرج در اصل (۵۰) قانون اساسی نظام ارزیابی راهبردی در سطوح ملی، منطقه‌ای و موضوعی بر اساس محورهای ذیل تدوین و به اجراء در می آید:
الف- راهبردهای کلی توسعه مناطق و منظور نمودن اثرات تجمعی این راهبردها
ب- شاخص اثرات محیطی توسعه و شاخص ظرفیت زیستی
ج- اعمال شاخص های پایداری منطقه ای و ملی
د- پایش برنامه ها و طرحهای توسعه منطقه ای و ملی
ه- برنامه توانمند سازی و تعیین ساز و کار اجرائی ارزیابی راهبردی محیطی
تبصره ۱- شورای عالی حفاظت محیط زیست، نهاد ملی مسئول ارزیابی راهبردی طرحها و برنامه های توسعه ملی موضوعی است.
تبصره ۲- شوراهای هماهنگی توسعه منطقه ای، مسئول ارزیابی راهبردی محیطی برنامه های توسعه منطقه‌ای بر اساس ضوابط مصوب شورای عالی حفاظت محیط زیست می باشند.
تبصره ۳- شورای عالی اداری مکلف است وظایف اجرائی شورای عالی حفاظت محیط زیست را به واحدهای استانی سازمان حفاظت محیط زیست تفویض نماید.
آئین‌نامه اجرایی این ماده شامل فرآیند و سازوکارهای اجرائی ارزیابی راهبردی به تصویب هیات وزیران می‌رسد.

ماده ۱۸۵- به منظور بهره برداری بهینه از منابع طبیعی و پایه نظام شاخص های پایداری محیطی تا سال دوم برنامه در چهارچوب موارد ذیل تهیه و با اجراء در می آید:
الف- تدوین مدل ملی شاخص های پایداری
ب- ایجاد بانک داده و اطلاعات شاخصهای پایداری
ج- تعیین شاخص های پایداری و کمی نمودن آن برای سالهای برنامه
د- تعیین ضوابط و معیارهای پایداری ناظر بر متعادل سازی بار محیطی و کنترل اثرات توسعه بر محیط طبیعی و انسانی
آئین نامه اجرائی این ماده شامل دستگاههای اجرایی مسئول و همکار، رویکردهای کلی و زمان بندی تدوین و اجرای نظام و مراجع تصویب آن به تصویب هایت وزیران می رسد.

ماده ۱۸۷- به دولت اجازه داده می شود به منظور حفاظت، احیاء و بهره برداری پایدار از محیط زیست، منابع طبیعی و تنوع زیستی حداکثر تا پایان سال دوم برنامه نسبت به موارد زیر اقدام نماید:
۱- تدوین و اجرای برنامه مدیریت یکپارچه زیست بومی و برنامه عملیاتی حفاظت و بهره برداری پایدار از تنوع زیست بومهای حساس و شکننده کشور.

۲- اصلاح اساسنامه صندوق ملی محیط زیست

تبصره ۱- قوه قضائیه، نهادهای نظامی و انتظامی و شهرداری ها همکاری کامل دولت برای تحقق مفاد این ماده را خواهند داشت.

تبصره ۲- سازمان حفاظت محیط زیست، مناطق ساحلی و دریایی با حساسیت بالای زیست محیطی را شناسایی و اعلام نماید.

تبصره ۳- آئین نامه اجرائی این ماده توسط سازمان حفاظت محیط زیست با همکاری وزارتخانه های نیرو، مسکن و شهرسازی و جهاد کشاورزی و معاونت تهیه و به تصویب هیات وزیران می رسد.

ب- دولت موظف است نسبت به تشکیل سازمان توسعه وعمران دریا و سواحل جهت مطالعه و اجرای طرحهای بهسازی و شنا زیر نظر وزارت کشور به عنوان متولی اصلی ساماندهی سواحل و طرحهای شنا در سال اول برنامه اقدام نماید. اساسنامه سازمان مذکور به تصویب هایت وزیران می رسد.

ماده ۱۸۹- سازمان حفاظت محیط زیست مکلف است.

الف- در راستای ارتقای آگاهی‌های عمومی و دستیابی به توسعه پایدار به منظور حفظ محیط زیست و با تاکید بر گروههای اثر گذار و اولویت دار از ابتدای برنامه پنجم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران، آئین‌نامه اجرائی مربوط را با پیشنهاد شورای عالی حفاظت محیط زیست به تصویب هایت وزیران برساند. کلیه دستگاه‌های ذیربط، رسانه‌های دولتی و صدا و سیمای جمهوری اسلامی ایران ملزم به اجرای برنامه‌های آموزشی بدون دریافت وجه موضوع این ماده قانونی می‌باشند.

ب- نظام اطلاعات زیست محیطی کشور را در سطوح منطقه‌ای، ملی و استانی تا پایان سال اول برنامه پنجم ایجاد نماید تا زمینه پایش، اطلاع رسانی و ارزیابی زیست محیطی فراهم گردد. دستگاه‌های ذی ربط مکلفند در تدوین و اجرائی نمودن این نظام همکاری نمایند.

ماده ۱۹۰- کلیه دستگاه‌های اجرائی وموسسات و نهادهای عمومی غیر دولتی موظفند جهت کاهش اعتبارات هزینه‌ای دولت، اعمال سیاست‌های مصرف بهینه منابع پایه و محیط زیست برای اجرای برنامه مدیریت سبز شامل مدیریت مصرف انرژی، آب، مواد اولیه و تجهیزات (شامل کاغذ) کاهش مواد زائد جامد و بازیافت آنها (در ساختمان‌ها و وسایط نقلیه) طبق آئین‌نامه‌ای که توسط سازمان حفاظت محیط زیست و معاونت با همکاری دستگاه‌های ذی‌ربط تهیه و به تصویب هایت وزیران خواهد رسید اقدام نمایند.

ماده ۱۹۱-

الف- برنامه مدیریت زیست بومی در زیست بومهای حساس، بویژه دریاچه ارومیه تهیه و به مرحله اجرا در می آید سازمان حفاظت محیط زیست با همکاری معاونت و وزارتخانه های نیرو و جهاد کشاورزی آئین نامه اجرائی این ماده را تهیه و به تصویب هیات وزیران می رسانند.

ب- به منظور جلوگیری از شکار بی‌رویه و نابودی تنوع زیستی دولت مکلف است با همکاری مراجع ذیربط در نیروهای مسلح جمهوری اسلامی ایران ترتیبی اتخاذ نماید تا ضمن محدود کردن پروانه حمل اسلحه شکاری و بازنگری در ضوابط صدور پروانه‌های مذکور، تعداد سلاح‌های شکاری را متناسب با جمعیت قابل برداشت از حیات وحش به تشخیص سازمان حفاظت محیط زیست برساند و نسبت به جمع‌آوری سلاح‌های غیرمجاز تا پایان برنامه اقدام نماید.

ماده ۱۹۲- به منظور کاهش عوامل آلوده‌کننده و مخرب محیط زیست کلیه واحدهای بزرگ تولیدی، صنعتی، عمرانی، خدماتی و زیر بنایی موظفند:

الف- طرح‌ها و پروژه‌های تولیدی، خدماتی و عمرانی خود را پیش از اجرا و در مرحله انجام مطالعات امکان‌سنجی و مکان‌یابی بر اساس ضوابط مصوب شورای‌عالی حفاظت محیط زیست، مورد ارزیابی اثرات زیست محیطی قرار دهند رعایت نتیجه ارزیابی توسط مجریان طرح‌ها و پروژه‌ها الزامی است.

ب- نسبت به نمونه‌برداری و اندازه‌گیری آلودگی و تخریب‌زیست محیطی خود اقدام و نتیجه را در چهارچوب خود اظهاری به سازمان حفاظت محیط زیست ارایه نمایند. واحدهایی که قابلیت و ضرورت نصب و راه اندازی سامانه (سیستم) پایش لحظه‌ای و مداوم را دارند باید تا پایان سال سوم برنامه نسبت به نصب و راه‌اندازی سامانه (سیستم)های مذکور اقدام نمایند. متخلفین مشمول ماده (۳۰) قانون نحوه جلوگیری از آلودگی هوا مصوب ۳ ۲ ۱۳۷۴ می‌شوند.

ج- مشخصات فنی خود را به نحوی ارتقاء دهند که با ضوابط و استانداردهای محیط زیست و کاهش آلودگی و تخریب منابع پایه بالاخص منابع طبیعی و آب تطبیق یابد.

تبصره ۱- دولت مکلف است ارزش اقتصادی منابع زیست محیطی و جدول و حسابهای مربوطه را درحسابهای ملی محاسبه و لحاظ نماید.

تبصره ۲- معاونت مکلف است با همکاری سازمان حفاظت محیط زیست و سایر دستگاه‌های مرتبط به منظور برآورد ارزش‌های اقتصادی منابع طبیعی و زیست‌محیطی و هزینه‌های ناشی از آلودگی و تخریب محیط زیست در فرآیند توسعه و محاسبه آن در حساب‌های ملی، نسبت به تنظیم دستورالعمل‌های محاسبه ارزش‌ها و هزینه‌های موارد دارای اولویت از قبیل؛ جنگل، آب، خاک، انرژی، تنوع زیستی و آلودگی‌های زیست‌محیطی در نقاط حساس اقدام و در مرجع ذیربط به تصویب برساند. ارزش‌ها و هزینه‌هایی که دستورالعمل آنها به تصویب رسیده در امکان‌سنجی طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای در نظر گرفته خواهد شد.

ماده ۲۱۵- پیشنهاد طرح‌های تملک دارائی‌های سرمایه‌ای جدید در لوایح بودجه سنواتی با رعایت موارد زیر امکان پذیر است:

الف- عناوین، اهداف کمی و اعتبارات طرح‌های تملک دارائی‌های سرمایه‌ای جدید با رعایت مواد (۲۲) و (۲۳) قانون برنامه و بودجه بر اساس گزارش توجیهی فنی (حجم کار، زمانبندی اجراء) اقتصادی، مالی و زیست محیطی و رعایت پدافند غیر عامل از سوی مشاور و دستگاه اجرائی پس از تایید معاونت برای یکبار و به قیمت ثابت سالی که طرح‌های مورد نظر برای اولین بار در لایحه بودجه سالانه منظور می‌گردد به تفکیک سال‌های برنامه و سال‌های بعد به تصویب مجلس شورای اسلامی می‌رسد.

تبصره- سازمان حفاظت محیط زیست موظف است استانداردهای زیست میحطی را در شش ماهه اول سال برنامه به معاونت جهت ابلاغ به دستگاه‌های اجرایی و شرکت‌های مهندسین مشاور به منظور رعایت مفاد آن در طراحی طرح‌های تملک دارائی‌های سرمایه‌ای خود اعلام نماید.

ب- مبادله موافقت‌نامه‌های طرح‌های تملک دارائی‌های سرمایه‌ای مشتمل بر اهداف مسئولین نظارتی هر قوه با انتخاب رئیس قوه با حفظ استقلال هر یک از آنها در حدود مقرر در قانون اساسی تشکیل می‌شود. دستورالعمل اجرائی این ماده و نحوه تشکیل جلسات شورا، نحوه تصمیم‌گیری و نحوه پیگیری تصمیمات، ظرف شش ماه سال اول برنامه به پیشنهاد اعضاء شورا و با توافق سران قوه تعیین می‌گردد.

قانون حفاظت و بهسازی محیط زیست مصوب ۱۳۵۸/۳/۲۸ و اصلاحیه ۱۳۷۱/۸/۲۴

ماده ۱- حفاظت و بهبود و بهسازی محیط زیست و پیشگیری و ممانعت از هر نوع آلودگی و هر اقدام مخربی که موجب برهم خوردن تعادل و تناسب محیط زیست می‌شود، همچنین کلیه امور مربوط به جانوران وحشی و آبزیان آب‌های داخلی از وظائف سازمان حفاظت محیط زیست است.

ماده ۳- شورای‌عالی حفاظت محیط زیست علاوه بر وظائف و اختیاراتی که در قانون شکار و صید برای شورای‌عالی شکاربانی و نظارت بر صید مقرر بوده دارای وظائف و اختیارات زیر است:

الف- تعیین مناطقی تحت عنوان پارک ملی آثار طبیعی ملی- پناهگاه حیات وحش- منطقه حفاظت شده و تصویب حدود دقیق این مناطق با رعایت نکات زیر:

۱- مفاد ماده ۲۷ قانون شکار و صید مصوب خرداد ماه ۱۳۴۶ همچنین قوانین و مقررات مربوط به سازمان جنگل‌ها و مراتع.

۲- کسب موافقت وزیر جهاد کشاورزی در مورد مناطقی که با اجازه یا توسط سازمان جنگل‌ها و مراتع کشور در آن‌ها طرح جنگلداری یا مرتعداری به موقع عمل گذارده شده یا می‌شود.

۳- کسب موافقت وزیر صنایع و معادن در مورد مناطقی که طرحهای اکتشاف و بهره‌برداری از مواد معدنی طبق قانون مربوط اجرا می گردد.

صدور هر گونه پروانه اکتشاف و بهره‌برداری از مواد معدنی برای مناطقی که تحت عنوان پارک ملی- آثار طبیعی ملی - پناهگاه حیات وحش و منطقه حفاظت شده تعیین گردیده‌اند، موکول به موافقت شورای‌عالی حفاظت محیط زیست می‌باشد.

تبصره- تعریف مناطق و تعیین ضوابط و مقررات مربوط به مناطق مذکور در این بند به موجب آئین‌نامه اجرایی این قانون خواهد بود.

ماده ۶- سازمان علاوه بر وظائف و اختیاراتی که در قانون شکار و صید برای سازمان شکاربانی و نظارت بر صید مقرر بوده دارای وظائف و اختیارت زیر است:

الف- انجام دادن تحقیقات و بررسی‌های علمی و اقتصادی در زمینه حفاظت و بهبود و بهسازی محیط زیست و جلوگیری از آلودگی و برهم خوردن تعادل محیط زیست از جمله موارد ذیل:

۱- طرق حفظ تعادل اکولوژیک طبیعت (حفظ مناسبات محیط زیست).

۲- تغییراتی که تأسیسات و مستحدثات مختلف در وضع فیزیکی و شیمیایی و بیولوژیک خاک، آب و هوا ایجاد می نمایند و این تغییرات سبب دگرگونی وضع طبیعی می‌گردند. مانند تغییر و تخریب مسیر رودخانه‌ها، تخریب جنگلها و مراتع دگرگونی اکولوژی دریاها، بهم خوردن زهکشی طبیعی آبها و دگرگونی و انهدام تالاب‌ها.

۳- استفاده از سموم کشاورزی یا مواد مصرفی زیان‌آور به محیط زیست.

۴- طرز جلوگیری از پخش و ایجاد صداهای زیان‌آور به محیط زیست.

۵- حفظ محیط زیست از نظر ظواهر طبیعت و طرق زیباسازی آن.

ب- پیشنهاد ضوابط به منظور مراقبت و جلوگیری از آلودگی آب، هوا، خاک، پخش فضولات اعم از زباله‌ها و مواد زائد کارخانجات و بطور کلی عواملی که موثر بر روی محیط می‌باشند.

ج- هر گونه اقدام مقتضی بمنظور بهبود و بهسازی محیط زیست در حدود قوانین مملکتی با حفظ حقوق اشخاص.

د- تنظیم و اجرای برنامه‌های آموزشی به منظور تنویر و هدایت افکار عمومی در زمینه حفظ و بهسازی محیط زیست.

ه- ایجاد باغهای وحش و موزه تاریخ طبیعی.
و- برقراری هرگونه محدودیت و ممنوعیت موقتی زمانی- مکانی- نوعی- طریقی و کمی شکار و صید و اعلام آن طبق مقررات ماده ۴ قانون شکار و صید.
ز- همکاری با سازمان‌های مشابه خارجی و بین‌المللی به منظور حفظ محیط زیست در حدود تعهدات متقابل.

ماده ۹- اقدام به هر عملی که موجبات آلودگی محیط زیست را فراهم نماید ممنوع است.
منظور از آلوده ساختن محیط زیست عبارت است از پخش یا آمیختن مواد خارجی به آب یا هوا، خاک یا زمین به میزانی که کیفیت فیزیکی یا شیمیایی یا بیولوژیک آن را به طوریکه زیان‌آور به حال انسان یا سایر موجودات زنده و گیاهان و یا آثار و ابنیه باشد تغییر دهد.

ماده ۱۱- سازمان با توجه به مقررات و ضوابط مندرج در آئین‌نامه‌های مذکور در ماده ۱۰ کارخانجات و کارگاه‌هایی را که موجبات آلودگی محیط زیست فراهم می‌نمایند مشخص و مراتب را کتباً با ذکر دلایل بر حسب مورد به صاحبان یا مسئولان آنها اخطار می‌نماید که ظرف مدت معینی نسبت به رفع موجبات آلودگی مبادرت یا از کار و فعالیت خودداری کنند. در صورتیکه در مهلت مقرر اقدام ننماید به دستور سازمان از کار و فعالیت آنها ممانعت به عمل خواهد آمد.[1]
در صورتیکه اشخاص ذینفع نسبت به اخطار یا دستور سازمان معترض باشند می‌توانند به دادگاه عمومی محل شکایت نمایند، دادگاه فوراً و خارج از نوبت به موضوع رسیدگی می‌کند و در صورتیکه اعتراض را وارد تشخیص دهد رأی به ابطال اخطار یا رفع ممانعت خواهد داد. رأی دادگاه قطعی است.
تبصره- رئیس سازمان می‌تواند در مورد منابع و عواملی که خطرات فوری در برداشته باشند بدون اخطار قبلی دستور ممانعت از ادامه کار و فعالیت آنها را بدهد.

ماده ۱۶- کلیه عرصه و اعیان املاک متعلق به دولت واقع در محدوده مناطق مذکور در بند (الف) ماده ۳ همچنین کلیه تالاب‌های متعلق به دولت در اختیار سازمان قرار خواهد داشت و سازمان در بهره‌برداری از تالاب‌ها (به استثنای مرداب انزلی) و املاک مذکور قائم مقام قانونی مؤسسات یا سازمان‌های مربوط می‌باشد ولی حق واگذاری عین آنها را ندارد.
تبصره ۱- در صورتیکه استفاده از منابع مذکور مستلزم قطع درخت باشد سازمان جنگلها و مراتع کشور طبق طرح سازمان رأساً عمل خواهد نمود.
تبصره ۲- نحوه واگذاری منافع املاک مذکور در این ماده در آئین‌نامه اجرایی این قانون تعیین خواهد شد.

ماده ۱۷- در صورتیکه عرصه و اعیان املاک واقع در محدوده مناطق مذکور در بند (الف) ماده ۳ این قانون مورد نیاز باشد سازمان می‌تواند طبق مقررات قانون خرید اراضی ابنیه و تأسیسات برای حفظ آثار تاریخی و باستانی مصوب آذرماه ۱۳۴۷ خریداری و تصرف نماید.[2]

۱- رجوع شود به مصوبه شماره ۶۸ و ۱۰۸ شورایعالی حفاظت محیط زیست.
۲- طبق ماده ۸ لایحه قانون تشکیل دادگاههای عمومی مصوب شورای انقلاب، دادگاههای عمومی جانشین دادگاههای شهرستان شده‌اند.

ماده ۱۸- سازمان دارای گارد خواهد بود با لباس متحدالشکل و تجهیزات لازم.

ماده ۱۹- مناطقی از کشور که مقررات مواد ۱۱، ۱۲ و ۱۳ این قانون در آنها اجراء خواهد شد از طرف سازمان با رعایت شرایط و ضوابطی که در آئین‌نامه اجرایی این قانون مقرر می‌گردد تعیین و پس از تصویب شورای‌عالی حفاظت محیط‌زیست اعلام می شود.

ماده ۲۰- سازمان می‌تواند با تصویب شورای‌عالی حفاظت محیط‌زیست قسمتی از وظائف و اختیارات خود را نسبت به اجرای مواد ۱۱، ۱۲ و ۱۳ این قانون در محدوده شهرها و هر یک از مناطق کشور ضمن تعیین حدود بر حسب مورد به شهرداری‌های مربوط یا هر سازمان دولتی ذیربط محول نماید، در این صورت شهرداری‌ها و سازمان‌های مذکور مسئول اجرای آن خواهند بود.[1]

۱- لایحه قانونی نحوه خرید و تملک اراضی برای اجرای برنامه‌های عمومی، عمرانی و نظامی دولت (مصوب ۱۷ ۱۱ ۵۸) شورای انقلاب اسلامی جمهوری اسلامی ایران بجای قانون مذکور مورد استفاده می‌باشد.

قانون برنامه چهارم توسعه اقتصادی اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران

بخش اول - رشد اقتصاد ملی دانایی محور در تعامل با اقتصاد جهانی
فصل اول - بسترسازی برای رشد سریع اقتصادی

ماده ۱۴

الف- دولت موظف است طرح‌های بیع متقابل دستگاه‌های موضوع ماده (۱۶۰) این قانون و همچنین موئسسات ونهادهای عمومی غیردولتی و بانکها را در لوایح بودجه سالیانه پیش‌بینی و به مجلس شورای اسلامی تقدیم نماید.

ب- به منظور افزایش ظرفیت تولید نفت و حفظ و ارتقای سهمیه ایران در تولید اوپک، تشویق و حمایت از جذب سرمایه‌ها و منابع خارجی در فعالیت‌های بالادستی نفت و گاز به ویژه در میادین مشترک و طرح‌های اکتشافی کشور، اطمینان از حفظ و صیانت هر چه بیشتر با افزایش ضریب بازیافت از مخازن نفت و گاز کشور، انتقال و به کارگیری فناوری‌های جدید در توسعه و بهره‌برداری از میادین نفتی و گازی و امکان استفاده از روش‌های مختلف قراردادی بین‌المللی، به شرکت ملی نفت ایران اجازه داده می‌شود تا سقف تولید اضافی مندرج در بند(ج) این ماده نسبت به انعقاد قراردادهای اکتشافی و توسعه میدان‌ها با تأمین منابع مالی با طرف‌های خارجی یا شرکت‌های صاحب صلاحیت داخلی، متناسب با شرایط هر میدان با رعایت اصول و شرایط ذیل اقدام نماید:

۱- حفظ حاکمیت و اعمال تصرفات مالکانه دولت بر منابع نفت و گاز کشور.

۲- عدم تضمین بازگشت تعهدات ایجاد شده توسط دولت، بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران و بانک‌های دولتی.

۳- منوط کردن باز پرداخت اصل سرمایه، حق‌الزحمه و یا سود، ریسک و هزینه‌های تأمین منابع مالی و سایر هزینه‌های جنبی ایجاد شده جهت اجرای طرح از طریق تخصیص بخشی از محصولات میدان و یا عواید آن بر پایه قیمت روز فروش محصول.

۴- پذیرش خطرات و ریسک عدم دستیابی به اهداف مورد نظر قراردادی، غیر اقتصادی بودن میدان و یا نا کافی بودن محصول میدان برای استهلاک تعهدات مالی ایجاد شده توسط طرف قرار داد.

۵- تعیین نرخ بازگشت سرمایه‌گذاری برای طرف قرارداد، متناسب با شرایط هر طرح و با رعایت ایجاد انگیزه برای بکارگیری روشهای بهینه در اکتشاف، توسعه و بهره‌برداری.

۶- تضمین برداشت صیانتی از مخازن نفت و گاز در طول قرارداد.

۷- حداکثر استفاده از توان فنی و مهندسی، تولیدی، صنعتی و اجرایی کشور بر اساس قانون حداکثر استفاده از توان فنی و مهندسی، تولیدی، صنعتی و اجرایی کشور در اجرای پروژه‌ها و ایجاد تسهیلات به منظور صدور خدمات مصوب ۱۲ ۱۲ ۱۳۵۷.

۸- رعایت مقررات و ملاحظات زیست‌محیطی.

ج- به شرکت ملی نفت ایران اجازه داده می‌شود برای توسعه میدان‌های نفت و گاز تا سقف تولید اضافی، روزانه یک میلیون بشکه نفت خام و دویست و پنجاه میلیون متر مکعب گاز طبیعی، با اولویت میادین مشترک، پس از تصویب توجیه فنی و اقتصادی طرح‌ها در شورای اقتصاد و مبادله موافقتنامه با سازمان مدیریت و برنامه ریزی کشور اقدام نماید و باز پرداخت تعهدات ایجاد شده را در هر یک از طرح‌های نفتی و گازی، صرفاً از محل تولیدات اضافی همان طرح و در مورد طرح‌های گازی از محل تولیدات اضافی همان طرح (منابع داخلی شرکت ملی نفت ایران) انجام دهد.

د- به شرکت ملی نفت ایران اجازه داده می‌شود به منظور جمع‌آوری گازهای همراه و تزریق گاز، نوسازی و بهینه‌سازی تأسیسات نفتی، تبدیل گاز طبیعی به فرآورده‌های مایع (LNG، GTL، DME)، تأسیسات پالایش و بهینه‌سازی مصرف سوخت شامل طرح‌های توسعه گازرسانی، نسبت به اجرای طرح‌های مربوطه پس از تصویب توجیه فنی- اقتصادی طرح‌ها در شورای اقتصاد و مبادله موافقتنامه با سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور اقدام نماید و بازپرداخت تعهدات ایجاد شده را از محل درآمد اضافی همان طرح‌ها (منابع داخلی شرکت ملی نفت ایران) انجام دهد.

ه- به منظور شناسایی و اکتشاف هر چه بیشتر منابع نفت و گاز در سراسر کشور و نیز انتقال و به کارگیری فناوری‌های جدید در عملیات اکتشافی، در کلیه مناطق کشور (به استثنای استان‌های خوزستان، بوشهر و کهگیلویه و بویراحمد) که عملیات اکتشافی مربوط با ریسک پیمانکار انجام و منجر به کشف میدان قابل تولید تجاری شود، به دولت اجازه داده می‌شود، در قالب ارقام مذکور در بند (ج) این ماده و پس از تصویب عناوین طرح‌ها و پروژه‌ها در بودجه‌های سنواتی توسط مجلس شورای اسلامی و تصویب شورای اقتصاد و مبادله موافقتنامه با سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور، نسبت به عقد قراردادهای بیع متقابل توام برای اکتشاف و استخراج از طریق برگزاری مناقصات اقدام و پیمانکار را مطابق ضوابط قانونی انتخاب نماید. هزینه‌های اکتشافی (مستقیم و غیر مستقیم) در قالب قرارداد منعقده مذکور منظور و به همراه هزینه‌های توسعه از محل فروش محصولات تولیدی همان میدان باز پرداخت خواهد شد. مجوزهای صادره، دارای زمان محدود بوده و در هر مورد توسط وزارت نفت تعیین شده و یکبار نیز قابل تمدید می‌باشد.

در صورتی که در پایان مرحله اکتشاف، میدان تجاری در هیچ نقطه‌ای از منطقه کشف نشده باشد، قرارداد اکتشافی خاتمه خواهد یافت و طرف قرارداد حق مطالبه هیچ گونه وجهی را نخواهد داشت.

و- آیین‌نامه اجرایی این ماده با پیشنهاد مشترک سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور، وزارت امور اقتصادی و دارایی، وزارت نفت و بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید.

ماده ۳۴- دولت موظف است به منظور تسهیل تجارت و حمل و نقل، استقرار صنایع دریایی، گسترش گردشگری، کمک به بهره‌برداری پایدار منابع شیلاتی و استفاده بهینه از این مناطق، برای توسعه فعالیت‌های تولیدی و خدمات دریایی، با حفظ امور سیاستگذاری، برنامه‌ریزی و نظارت برای خود، ضمن واگذاری رقابتی امور تصدی به بخشهای غیر دولتی در مناطق ساحلی و دریاها، با انجام مطالعات تطبیقی در قوانین، مقررات، آیین‌نامه‌ها، اساسنامه‌ها و شرح وظایف دستگاه‌های اجرایی مرتبط با فعالیت‌های دریایی، لوایح مورد نیاز برای توسعه فعالیت‌های دریایی را با اصلاح قوانین مرتبط و حذف وظائف موازی، مشابه و متضاد و تجمع وظایف همگن و متجانس هریک از دستگاه‌ها، تفکیک کامل وظایف دستگاه‌ها برای اعمال حاکمیت و بر اساس محورهای زیر تهیه و برای تصویب به مجلس شورای اسلامی ارایه نماید:

الف- یکسان‌سازی تعاریف و اصطلاحات قانونی (با ملاحظه تعاریف و اصلاحات بین‌المللی) کنوانسیون‌های بین‌المللی که ایران عضو آنها است.

ب- حفاظت از محیط زیست و تعیین حریم‌ها و پهنه‌بندی نواحی ساحلی و آب‌های داخلی و بین‌المللی.

ج- بهره‌برداری پایدار از نواحی ساحلی، دریایی، حمایت از ناوگان‌های جمهوری اسلامی ایران بر اساس قواعد بین‌المللی و حمایت از سرمایه‌گذاری‌ها در فعالیت‌های اقتصادی، نظیر؛ حمل نقل دریایی، منابع تجدید ناپذیر دریایی (نفت و گاز، معادن و..)، منابع تجدید پذیر دریایی (آبزیان و...) گردشگری دریایی، خدمات پشتیبانی و صنعتی دریایی.

د- تحقیقات دریایی، ثبت پایش اطلاعات اقیانوس شناسی و فناوری اطلاعات و ارتباط دریایی.

ماده ۵۸- دولت موظف است برای تسریع در اجرای برنامه عمل حفاظت و بهره‌برداری از تنوع زیستی کشور، هماهنگی لازم را بین دستگاه‌های ذیربط ایجاد نماید. شاخص‌های تنوع زیستی کشور می‌بایست تا پایان برنامه چهارم به سطح استانداردهای جهانی نزدیک شوند و وضعیت مناسب یابند.

ماده ۵۹ - سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور مکلف است با همکاری سازمان حفاظت محیط‌زیست و سایر دستگاه‌های مرتبط به منظور برآورد ارزش‌های اقتصادی منابع طبیعی و زیست‌محیطی و هزینه‌های ناشی از آلودگی و تخریب محیط‌زیست در فرآیند توسعه و محاسبه آن در حساب های ملی، نسبت به تنظیم دستورالعمل‌های محاسبه ارزشها و هزینه‌های موارد دارای اولویت از قبیل؛ جنگل، آب، خاک، انرژی، تنوع زیستی و آلودگی‌های زیست‌محیطی در نقاط حساس اقدام و در مراجع ذیربط به تصویب برساند. ارزشها و هزینه‌هایی که دستورالعمل آنها به تصویب رسیده، در امکان‌سنجی طرح‌های تملّک دارایی‌های سرمایه‌ای در نظر گرفته خواهد شد.

ماده ۶۰- دولت موظف است به منظور تقویت و توانمندسازی ساختارهای مرتبط با محیط‌زیست و منابع طبیعی، سازوکارهای لازم را جهت گسترش آموزش‌های عمومی و تخصصی محیط‌زیست در کلیه واحدهای آموزشی و مراکز آموزش عالی، حمایت از سرمایه‌گذاری در بخش محیط‌زیست و منابع طبیعی، ایجاد تقویت ساختارهای مناسب برای فعالیت‌های زیست‌محیطی در دستگاه‌های اثرگذار بر محیط‌زیست تنظیم و برقرار نماید.

ماده ۶۱- دولت مکلف است در طول برنامه چهارم اقدام‌های ذیل را به عمل آورد:

الف- طرح خود اظهاری برای پایش منابع آلوده‌کننده را آغاز نماید. کلیه واحدهای تولیدی، خدماتی و زیربنایی باید بر اساس دستورالعمل سازمان حفاظت محیط‌زیست نسبت به نمونه برداری و اندازه‌گیری آلودگی‌ها و تخریب‌های خود اقدام و نتیجه را به سازمان مذکور ارائه دهند. واحدهایی که تکالیف این بند را مراعات ننمایند مشمول ماده (۳۰) قانون نحوه جلوگیری از آلودگی هوا مصوب ۳ ۲ ۱۳۷۴ خواهند بود.

ب- ارائه برنامه مدیریت پسماندهای کشور و اتخاذ روشی که با همکاری شهرداری‌ها، بخشداری‌ها، دهیارها در وهله اول در سه استان مازندران، گیلان و گلستان اجرا شود به طوری که در پایان برنامه چهارم، جمع‌آوری، حمل‌ونقل، بازیافت و دفع کلیه پسماندها با روشهای فنی زیست‌محیطی و بهداشتی انجام شود. همچنین ضمن تأمین اعتبارات لازم، کلیه شبکه‌ها و تأسیسات جمع‌آوری و تصفیه فاضلاب در دست اجرای استان‌های خوزستان، گیلان، مازندران، گلستان و تهران و شهرهای مراکز استانها را تکمیل و به مرحله بهره‌برداری رسانده و مطالعات سایر شهرها را انجام و با توجه به اولویت به مرحله اجرا برساند.

ماده ۶۵- دولت موظف است نسبت به تدوین اصول توسعه پایدار بوم شناختی، به ویژه در الگوهای تولید و مصرف و دستورالعمل‌های بهینه‌سازی مربوطه اقدام نماید. دستگاه‌های مرتبط موظف به رعایت اصول و دستورالعمل‌های مذکور در طرح‌ها و برنامه‌های اجرایی خود می‌باشند.

ماده ۶۶- کلیه دستگاه‌های اجرایی و مؤسسات و نهادهای عمومی غیر دولتی موظفند جهت کاهش اعتبارات هزینه‌ای دولت، اعمال سیاست‌های مصرف بهینه منابع پایه و محیط‌زیست برای اجرای برنامه مدیریت سبز شامل مدیریت مصرف انرژی، آب، مواد اولیه و تجهیزات (شامل کاغذ)، کاهش مواد زاید جامد و

بازیافت آنها (در ساختمان‌ها و وسایل نقلیه) طبق آیین‌نامه‌ای که توسط سازمان حفاظت محیط‌زیست و سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور با همکاری دستگاه‌های ذیربط تهیه و به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید اقدام نمایند.

ماده ۷۵- سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور مکلف است با همکاری سایر دستگاه‌های اجرایی ذیربط، به منظور بهره‌گیری از قابلیت‌ها و مزیت‌های سرزمین در راستای ارتقاء نقش و جایگاه بین‌المللی کشور و تعامل موثر در اقتصاد بین‌المللی، راهبردها و اولویت‌های آمایشی ذیل را در قالب برنامه‌های اجرایی از ابتدای برنامه چهارم، به مرحله اجرا درآورد:

الف- بهره‌گیری مناسب از موقعیت و توانمندی‌های عرصه‌های مختلف سرزمین، برای توسعه علم و فناوری و تعامل فعال با اقتصاد جهانی، از طرق مختلف از جمله تعیین مراکز و پارک‌های فناوری علمی، تحقیقاتی، تخصصی و همچنین تعیین نقش و عملکرد مناطق آزاد و ویژه اقتصادی.

ب- بهره‌گیری از منابع غنی نفت و گاز (به ویژه مناطق گازی پارس جنوبی)، در توسعه فعالیت‌های مرتبط و صنایع انرژی بر و سازماندهی جدید استقرار جمعیت فعالیت‌ها در حاشیه جنوبی کشور بر مبنای آن.

ماده ۱۰۴- به منظور حفاظت از محیط زیست و بهره‌گیری پایدار از منابع طبیعی کشور، اجرای موارد زیر الزامی است:

الف- به منظور کاهش عوامل آلوده‌کنندهٔ محیط زیست، بالاخص در مورد منابع طبیعی و منابع آب کشور، واحدهای تولیدی موظفند برای تطبیق مشخصات فنی خود با ضوابط محیط زیست و کاهش آلودگی‌ها اقدام کنند. هزینه‌های انجام شده در این مورد به عنوان هزینه‌های قابل قبول واحدها منظور می‌گردد.

از واحدهایی که از انجام این امر خودداری نمایند و فعالیت‌های آنها باعث آلودگی و تخریب محیط زیست گردد، جریمه متناسب با خسارت وارده اخذ و به درآمد عمومی واریز می‌گردد تا در قالب لوایح بودجه سنواتی برای اجرای طرح‌های سالم سازی محیط زیست هزینه شود. آیین‌نامه این بند مشتمل بر مبلغ و چگونگی اخذ جرائم و نحوه هزینه‌های آن به پیشنهاد سازمان حفاظت محیط زیست به تصویب هیأت وزیران می‌رسد.

ب- دولت مکلف است در طول برنامه سوم نسبت به کاهش میزان آلودگی هوای شهرهای تهران، مشهد، تبریز، اهواز، اراک، شیراز و اصفهان در حد استانداردهای سازمان بهداشت جهانی اقدام نماید. آیین‌نامه اجرایی این بند همان آیین‌نامه اجرایی تبصره (۸۲) قانون برنامه پنجساله دوم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران مصوب ۲۰ ۹ ۱۳۷۳ می‌باشد.

ج- برای تشویق انتقال واحدهای تولیدی و صنعتی مستقر در داخل محدوده شهرهای کشور تمهیدات زیر اتخاذ می‌گردد:

۱- تغییر کاربری عرصه و اعیان کارخانجات طبق ضوابط شهرداری‌ها و با توافق مالکین حقیقی و حقوقی امکان‌پذیر خواهد بود.

۲- وزارتخانه‌های نفت، نیرو و پست و تلگراف و تلفن موظفند نسبت به خرید حق‌الامتیاز و حق‌الاشتراک و سایر امتیازات مربوط به انشعاب گاز، آب، برق و تلفن محل قبلی واحد مربوطه به قیمت عادلانه روز و یا انتقال امتیازات یاد شده، به متقاضیانی که صاحب امتیاز معرفی می‌نماید در اسرع وقت و بدون مطالبه وجه اقدام نماید.

د- به منظور کاهش آلودگی هوا در تهران بزرگ موارد ذیل در طی سال اول برنامه سوم انجام گیرد:

۱- کلیه وزارتخانه‌ها، مؤسسات، شرکت‌های دولتی و دستگاه‌های اجرایی که به نحوی از بودجه عمومی استفاده می‌کنند، موظفند نسبت به رفع عیوب منجر به تولید آلودگی خودروهای خود (از هر نوعی که باشند) اقدام نمایند.

ماده ۱۲۱- دولت موظف است به منظور اعمال صرفه‌جویی، منطقی‌کردن مصرف انرژی و حفاظت از محیط زیست، اقدامات زیر را انجام دهد:

الف- تهیه و تدوین معیارها و مشخصات فنی مرتبط با مصرف انرژی در تجهیزات، فرآیندها و سیستم‌های مصرف‌کنندهٔ انرژی، به ترتیبی که کلّیه مصرف‌کنندگان، تولیدکنندگان و واردکنندگان این تجهیزات، فرآیندها و سیستم‌ها ملزم به رعایت این مشخصات و معیارها باشند.

معیارهای مذکور توسط کمیته‌ای متشکل از نمایندگان وزارت نیرو، وزارت نفت، موسسه استاندارد و تحقیقات صنعتی ایران، سازمان حفاظت محیط زیست، و وزارتخانه ذیربط تدوین می‌شود.

نحوه تصویب این معیارها را با هیأت وزیران تعیین خواهد کرد.

ب- تدوین مقررات و ضوابط مربوط به رعایت استانداردهای مصرف انرژی در طراحی و ساخت ساختمان‌ها در بخش دولتی و غیر دولتی به منظور پرهیز از اتلاف انرژی و تنظیم و اجرای روشهای تشویقی در مورد ساختمان‌های موجود برای به‌کارگیری استانداردهای مصرف انرژی توسط کمیته‌ای متشکل از نمایندگان

وزارتخانه‌های مسکن و شهرسازی، کشور، نفت، صنایع، نیرو و سازمان برنامه و بودجه و نظام مهندسی کشور.
تبصره- قیمت انرژی برای واحدهایی که مصرف سالانه سوخت آنها بیش از پنج‌هزار (۵۰۰۰) متر مکعب معادل نفت کوره و یا قدرت مورد استفاده آنها بیش از پنج (۵) مگاوات است، در صورت عدم رعایت معیارها، ضوابط و آیین‌نامه‌های مذکور در این ماده با ارائه فرصت مناسب، افزایش خواهد یافت.
آئین‌نامه اجرایی این ماده توسط سازمان برنامه و بودجه و دستگاه‌های اجرایی ذیربط تهیه و به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید.

ماده ۱۲۲- وزارت نفت مجاز است بنا به تقاضای بخش خصوصی یا تعاونی راساً، یا با مشارکت خارجی که دارای توان مالی کافی بوده و تقاضای آنها دارای توجیه فنی و اقتصادی و زیست‌محیطی باشد، مجوز احداث پالایشگاه و واحدهای تولید سایر محصولات وابسته به صنایع نفت را صادر کند.
وزارت مذکور موظف است طبق قرارداد تنظیمی مبنی بر تحویل خوراک آنها و خرید فرآورده‌های آنها به قیمت‌های بین‌المللی (در صورت نیاز) و همچنین مجوز صادرات محصولات مازاد بر مصرف اقدام کند.

ماده ۱۳۴- صدور هرگونه مجوز بهره‌برداری از منابع آب سطحی یا زیر زمینی و شبکه توزیع شهری برای مصارف واحدهای بزرگ تولیدی، صنعتی، دامداری، خدماتی و سایر مصارفی که تولید فاضلاب با حجم زیاد می‌کنند و همچنین استمرار مجوزهای صادره در گذشته، منوط به اجرای تأسیسات جمع‌آوری فاضلاب، تصفیه و دفع بهداشتی پساب است. تا زمان اجرای تأسیسات مناسب، از واحدهای مصرف کننده آب با توجه به نوع و میزان آلودگی، جرایمی بر مبنای آیین‌نامه و تعرفه مصوب دولت اخذ می‌گردد که پس از واریز به خزانه، معادل وجوه واریزی از محل اعتبارات ردیف خاصی که در قوانین بودجه سنواتی پیش‌بینی خواهد شد در اختیار سازمان حفاظت محیط‌زیست قرار گیرد و برای طرح‌های حفاظت کیفی منابع آب و تصفیه و دفع بهداشتی فاضلاب هزینه خواهد شد. وزارت نیرو با همکاری سازمان حفاظت محیط‌زیست کشور و دستگاه اجرایی ذیربط نسبت به تهیهٔ آیین‌نامه اجرایی این ماده و پیشنهاد آن برای تصویب در هیأت وزیران اقدام خواهد کرد.
تبصره: الف- در طول برنامه دوم کلیه فعالیت‌های اقتصادی و اجتماعی بایستی با رعایت ملاحظات زیست‌محیطی صورت گرفته و به این منظور اجرای موارد زیر الزامی است:
۱- طرح‌ها و پروژه‌های بزرگ تولیدی و خدماتی باید قبل از اجراء و در مرحله انجام مطالعات امکان‌سنجی و مکان‌یابی بر اساس الگوهای مصوب شورای‌عالی حفاظت محیط‌زیست مورد ارزیابی زیست‌محیطی قرار گیرد.
۲- انجام هر گونه فعالیت صنعتی و معدنی باید با در نظر گرفتن اهداف توسعه پایدار در چارچوب ضوابط و استانداردهای زیست‌محیطی باشد.
۳- بهره‌برداری از منابع طبیعی کشور باید بر اساس توان بالقوه منابع محیط‌زیست و ظرفیت قابل تحمل محیط صورت گیرد، به نحوی که ضمن بهره‌مندی صحیح از منابع طبیعی موجبات حفظ تعادل و تناسب محیط‌زیست فراهم شود.
۴- استفاده از انرژی در کشور باید از طریق تجدید نظر در الگوی مصرف و کاهش در آلودگی سوختها صورت گیرد.
ب- دولت مکلف است در طول برنامه دوم نسبت به کاهش میزان آلودگی هوای تهران، مشهد، تبریز، اهواز، اراک، شیراز و اصفهان در حد استاندارد سازمان بهداشت جهانی اقدام نماید.
آیین‌نامه اجرایی این تبصره توسط سازمان محیط‌زیست و با همکاری دستگاه‌های ذیربط تهیه و به تصویب هیئت وزیران خواهد رسید.

قانون حفظ و حمایت از منابع طبیعی و ذخایر جنگلی کشورمصوب (۱۳۷۱/۷/۵)

ماده ۱- از تاریخ تصویب این قانون گونه‌های درختانی از قبیل شمشاد، زربین سرخدار، سرو خمره‌ای، سفید پلت، حرا و چندل، ارس، فندق، زیتون طبیعی، بنه (پسته وحشی) گون، ششم، گردو (جنگلی) و بادام وحشی (بادامک) در سراسر کشور جزء ذخایر جنگلی محسوب و قطع آنها ممنوع می‌باشد.

قانون مناطق دریایی جمهوری اسلامی ایران در خلیج فارس و دریای عمان (مصوب ۷۲/۱/۳۱)

ماده ۶- شرایط عبور بی ضرر. عبور شناور های خارجی در صورت مبادرت به هر یک از اقدامات زیر بی ضرر تلقی نشده و برحسب مورد مشمول مقررات جزایی و مدنی خواهد بود.

الف- ایجاد هر گونه آلودگی محیط زیست دریایی بر خلاف مقررات جمهوری اسلامی ایران.

ب- هر گونه فعالیت صیادی و بهربرداری از منابع دریایی.

ج- انجام هر نوع پژوهش علمی، نقشه‌برداری، لرزه نگاری و نمونه‌برداری.

د- ایجاد اختلال در سیستم‌های ارتباطی یا سایر تأسیسات کشور.

ه- انجام هر نوع فعالیت دیگری که لازمه عبور کشتی نباشد.

ماده۹- مستثنیات عبور بی‌ضرر. عبور شناورهای جنگی، زیردریایی‌ها، شناورهای با سوخت هسته‌ای و هر نوع وسیله غوطه‌ور دیگر و همچنین شناورهای و زیردریایی‌های حامل مواد اتمی یا خطرناک و یا زیان‌آور برای حفظ محیط زیست و شناورهای تحقیقاتی خارجی از دریای سرزمینی منوط به موافقت قبلی مقامات صالحه جمهوری اسلامی ایران خواهد بود. زیردریایی‌ها باید در سطح آب و با پرچم برافراشته عبور نمایند.

ماده۱۳- صلاحیت مدنی و کیفری. بمنظور پیشگیری از نقض قوانین و مقررات کشور از جمله مقررات امنیتی، گمرکی، دریایی، مالی، مهاجرتی، بهداشتی، زیست‌محیطی و تعقیب و مجازات متخلفین، دولت جمهوری اسلامی ایران در منطقه نظارت اقدامات لازم را معمول خواهد داشت.

ماده ۱۴- حقوق حاکمه و صلاحیت در منطقه انحصاری اقتصادی. حقوق حاکمه و صلاحیت جمهوری اسلامی ایران در ماورای دریای سرزمینی که منطقه انحصاری اقتصادی نامیده می‌شود به شرح زیر اعمال می‌گردد:

الف- اکتشافات و بهربرداری و حفاظت و اداره کلیه منابع طبیعی جاندار و بی‌جان بستر و زیر بستر دریا و آبهای روی آن و انجام سایر فعالیتهای اقتصادی مرتبط با بهره‌برداری از آب، باد و جریانهای دریایی جهت تولید انرژی.

حقوق مذکور در این منطقه انحصار است.

ب- وضع و اجرای قوانین و مقررات مناسب به ویژه در زمینه فعالیت‌های زیر:

۱- احداث و استفاده از جزایر مصنوعی و سایر تأسیسات و بناها و تعبیه کابل و لوله‌های زیردریایی و تعیین حریم‌های امنیتی و ایمنی مربوط.

۲- انجام هرگونه پژوهش.

۳- حفاظت و حمایت از محیط زیست دریایی.

ج-اعمال حقوق حاکمه که به موجب معاهدات بین‌المللی و منطقه‌ای تفویض شده است.

ماده ۱۵- حقوق حاکمه و صلاحیت در فلات قاره، حاکمیت و صلاحیت جمهوری اسلامی ایران نسبت به فلات قاره که دنباله طبیعی قلمرو خشکی و شامل بستر و زیر بستر مناطق دریایی مجاور و ماورای دریای سرزمینی ایران می‌باشد نیز طبق مفاد ماده (۲۸) برحسب مورد اعمال می‌گردد.

ماده ۱۷- فعالیت، کاوش و تحقیقات علمی، انجام هرگونه فعالیت جهت دستیابی به اشیاء مغروق، کاوش و تحقیقات علمی در منطقه انحصاری اقتصادی و فلات قاره منوط به اجازه مقامات ذیربط جمهوری اسلامی ایران می‌باشد.

ماده ۱۸- حفظ محیط‌زیست و منابع طبیعی. دولت جمهوری اسلامی ایران جهت حفاظت و حمایت از محیط‌زیست دریایی و استفاده مطلوب از منابع جاندار و سایر ذخایر منطقه انحصاری اقتصادی و فلات قاره اقدامات لازم را معمول خواهد داشت.

ماده ۱۹- تحدید حدود. حدود منطقه انحصاری اقتصادی و فلات قاره جمهوری اسلامی ایران مادامی که به موجب موافقتنامه‌های دو جانبه تعیین نشده باشد منطبق بر خطی خواهد بود که کلیه نقاط آن از نزدیکترین نقاط خطوط مبدأ طرفین به یک فاصله باشد.

ماده ۲۰- صلاحیت‌های کیفری مدنی. جمهوری اسلامی ایران صلاحیت‌های کیفری مدنی خود را درباره متخلفین از مقررات منطقه انحصاری اقتصادی و فلات قاره اعمال و برحسب مورد نسبت به بازرسی و یا توقیف آنها اقدام خواهد کرد.

ماده ۲۱- حق تعقیب فوری. دولت جمهوری اسلامی ایران حق تعقیب فوری متخلفین از مقررات مربوط به آبهای داخلی، دریای سرزمینی، منطقه نظارت، منطقه انحصاری اقتصادی و فلات قاره را در مناطق و دریای آزاد، برای خود محفوظ می‌دارد.

قانون اراضی مستحدث و ساحلی (مصوب ۱۳۵۴/۴/۲۹

ماده ۸- وزارت کشاورزی و منابع طبیعی مجاز است تأسیساتی را که در حریم یا داخل دریا یا دریاچه‌ها ایجاد شده است به ترتیبی که در ماده ۱۲ این قانون مقرر شده خریداری نماید و تا زمانی که خریداری نشده است از متصرفین حق‌الارض دریافت کند.

مبدأ محاسبه و مطالبه حق‌الارض ۱۳ ۷ ۱۳۴۲ می‌باشد مگر اینکه تأسیسات بعد از تاریخ مذکور احداث شده باشد که در این صورت تاریخ ایجاد تأسیسات مبدأ مطالبه حق‌الارض خواهد بود.

سازمان‌های دولتی از لحاظ پرداخت حق‌الارض مشمول این ماده نیستند منظور از تأسیسات در این ماده هر نوع ساختمان یا اسکله یا توقف‌گاه و یا گردشگاه‌های دریایی و یا خطوط لوله برای بردن آب از دریا می‌باشد، اجازه مندرج در این ماده مانع مراجعه سازمان جنگل‌ها و مراتع کشور به مراجع قضائی جهت تحصیل حکم خلع ید و قلع بنای اشخاص در حریم نیست.

ماده ۱۲- تعیین حق‌الارض و بهای عرصه و اعیان و میزان اجاره بها و ارزیابی عوض و معوض با رعایت نرخ عادله روز و جلب نظر کارشناس رسمی دادگستری به عهده سازمان جنگل‌ها و مراتع کشور می‌باشد.

اشخاصی که به تشخیص سازمان جنگل‌ها و مراتع نسبت به موارد فوق معترض باشند می‌توانند اعتراضیه و مدارک خود را در حداکثر ظرف یک ماه از تاریخ آگهی در یکی از روزنامه‌های کثیرالانتشار مرکز یا ابلاغ کتبی سازمان به مرجع مندرج در آگهی یا ابلاغ تسلیم نمایند.

اعتراضات واصله وسیلهٔ هیأتی مرکب از وزیر کشاورزی و منابع طبیعی، دادستان کل و رئیس سازمان ثبت یا نمایندگان آنها مورد رسیدگی و اتخاذ تصمیم قرار خواهد گرفت. تصمیم اکثریت اعضای هیأت مزبور قطعی و لازم‌الاجرا خواهد بود.

نحوه اقدام و سایر موارد مربوط در آیین‌نامه این قانون تعیین و تصریح خواهد شد.

قانون وصول برخی از درآمدهای دولت ومصرف آن در موارد معین (مصوب ۱۳۷۳/۱۲/۲۸

ماده ۴۵- به منظور فراهم نمودن امکانات و تجهیزات لازم جهت پیشگیری و جلوگیری از آلودگی ناشی از صنایع آلوده‌کننده، کارخانه‌ها و کارگاه‌ها موظفند یک در هزار از فروش تولیدات خود را با تشخیص و تحت نظر سازمان حفاظت محیط‌زیست صرف کنترل آلودگی‌ها و جبران زیان ناشی از آلودگی‌ها و ایجاد فضای سبز نمایند. وجوه هزینه از این محل جزو هزینه‌های قابل قبول مؤسسه مربوط محاسبه خواهد شد.
آیین‌نامه اجرایی این ماده توسط سازمان حفاظت محیط‌زیست با همکاری وزارت امور اقتصادی و دارایی تهیه و به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید.

ماده ۵- به منظور حفاظت از محیط‌زیست، شرکتها و واحدهای صنعتی و معدنی مکلفند تا دو درصد (۲٪) سود خالص خود را بر اساس آیین‌نامه‌ای که به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید، صرف امور پژوهشی و تحقیقاتی زیست‌محیطی نمایند.

قانون اصلاح موادی ازقانون برنامه سوم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران و چگونگی برقراری و وصول عوارض و سایر وجوه از تولیدکنندگان کالا، ارایه‌دهندگان خدمات و کالای وارداتی (مصوب ۱۳۸۱/۱۰/۲۲

ماده ۳- مالیات و عوارض دریافتی از کالاها به شرح زیر تعیین می‌گردد:

الف- انواع نوشابه‌های گازدار ساخت داخل (به استثناء نوشابه‌های حاصل از فرآورده‌های لبنی و کنسانتره انواع میوه و آب معدنی) که با وسایل ماشینی تهیه می‌شوند و همچنین شربت‌های غلیظ تولیدی مورد استفاده در دستگاه‌های نوشابه سازی کوچک (دستگاه پست میکس) که به منظور تهیه نوشابه به بازار عرضه می‌گردد پانزده درصد (۱۵٪) بهای فروش کارخانه[دوازده درصد (۱۲٪) مالیات و سه درصد (۳٪) عوارض].

ب- سیگار تولید داخل پانزده درصد (۱۵٪) بهای فروش کارخانه[دوازده درصد (۱۲٪) و سه درصد (۳٪) عوارض].

ج- بنزین بیست درصد (۲۰٪) قیمت مصوب فروش[ده درصد (۱۰٪) مالیات و ده درصد (۱۰٪) عوارض].

د- نفت سیاه و نفت گاز ده درصد (۱۰٪) و نفت کوره پنج درصد (۵٪) قیمت مصوب فروش(به عنوان عوارض).

ه- سایر کالاهای تولیدی (به استثنای محصولات بخش کشاورزی) که امکان استفاده از آنها به عنوان محصول نهایی وجود دارد مطابق فهرستی که به پیشنهاد کارگروهی مرکب از وزیر امور اقتصادی و دارایی (رئیس)، وزرای بازرگانی، صنایع و معادن، کشور و رئیس سازمان مدیریت و برنامه ریزی کشور تا پانزدهم بهمن ماه هر سال برای سال بعد به تصویب هیأت وزیران می‌رسد سه درصد (۳٪) قیمت فروش[دو درصد (۲٪) مالیات و یک درصد (۱٪) عوارض]. آن دسته از محصولات صنایع آلوده‌کننده محیط‌زیست به تشخیص و اعلام (تا پانزدهم اسفند ماه هر سال برای اجرا در سال بعد) سازمان حفاظت محیط زیست که در فهرست فوق قرار نمی‌گیرند یک درصد (۱٪) قیمت فروش(به عنوان عوارض).

قانون بودجه سال ۱۳۸۳ کل کشور (بند الف تبصره ۱۲

به هیأت وزیران اجازه داده می‌شود در سال ۱۳۸۳ متوسط قیمت چهار فرآورده اصلی نفتی و گاز طبیعی را ده درصد (۱۰٪)، برق خانگی تا دویست کیلووات ساعت در ماه و برق، بخش صنعت و معدن را ده درصد (۱۰٪) و برق خانگی مازاد بر دویست کیلووات ساعت در ماه، تجاری و سایر مصارف بجز کشاورزی و آموزشی را به طور متوسط بیست و پنج درصد (۲۵٪) افزایش دهد.

به منظور توانمندسازی مردم برای صرفه‌جویی منطقی انرژی و مصرف بهینه آن اجازه داده می‌شود در سقف اعتبارات طرح‌های بهینه سازی مصرف انرژی مندرج در پیوست شماره (۱) این قانون در چارچوب اهداف ذیل به صورت وجوه اداره شده، یارانه سود تسهیلات و یا کمک بلاعوض، بر اساس آیین‌نامه‌ای که به تصویب هیأت وزیران می‌رسد، پرداخت شود. وجوه مذکور به عنوان هزینه قطعی تلقی می‌شود:

- توسعه حمل و نقل عمومی.
- توسعه حمل و نقل ریلی.
- گاز سوز کردن خودروها (با استفاده از گاز طبیعی)
- برقی کردن موتور چاه‌های کشاورزی.
- تشویق تولید و ترویج وسایل نفت و گاز سوز کم مصرف.
- تشویق تولید و ترویج تجهیزات برقی کم مصرف.
- ترویج صرفه جویی و یارانه گاز رسانی خانوارهای مستمند.
- کاهش شدت انرژی در کارخانه‌ها و ساختمانها.
- افزایش بازده انرژی.
- کاهش مصرف سوخت خودروها برای حفظ محیط زیست.
- کاهش تلفات تولید و توزیع برق.
- توسعه فن آوری انرژی‌های نو.
- جایگزینی سوخت فسیلی در مناطق روستایی و عشایری.

بند پ تبصره ۲۰ قانون بودجه سال ۱۳۸۳ کل کشور:

جهت کاهش هزینه‌های جاری دولت، اعمال سیاست‌های مصرف بهینه منابع، حفاظت از منابع پایه و محیط زیست، کلیه دستگاه‌های اجرایی و شرکت‌های دولتی برای اجرای برنامهٔ مدیریت سبز شامل مدیریت مصرف انرژی، آب، مواد اولیه و تجهیزات (شامل کاغذ)، کاهش مواد زائد جامد و بازیافت آن (در ساختمانها و وسایط نقلیه) طبق آیین‌نامه‌ای که توسط سازمان حفاظت محیط زیست و سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور تهیه و به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید، اقدام خواهند نمود. سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور، اعتبارات لازم برای استقرار نظام مدیریت سبز را در ردیف بودجه دستگاه‌ها پیش‌بینی خواهد نمود.

تبصره ۳۰ قانون بودجه سال ۱۳۲۸ کل کشور راجع به ممنوعیت ایجاد تاسیسات و کارگاه‌های منافی بهداشت و آسایش در شهرها وحومه آنها

از تاریخ تصویب این قانون ایجاد تأسیسات و کارگاه هایی که منافی بهداشت و موجب سلب آسایش مجاورین باشد در شهرها و حومه ممنوع و آنچه فعلاً در شهرها و حومه‌ها موجود است، صاحبان آنها باید در ظرف شش ماه به محل مناسبی در خارج از شهر منتقل نمایند و وزارت کشور مأمور اجرای این قانون است.

قانون اصلاح قانون ایمنی راه‌ها و راه آهن (مصوب ۱۳۷۹/۲/۱۱

ماده ۷- ریختن زباله، نخاله، مصالح ساختمانی، روغن موتور و نظایر آن و یا نصب و استقرار تابلو یا هر شیئی دیگر در راه‌ها و راه‌آهن و حریم قانونی آنها در داخل یا خارج از محدوده قانونی در شهرها و همچنین هر گونه عملیات که موجب اخلال در امر تردد وسایل نقلیه می‌شود و نیز ایجاد راه دسترسی ممنوع است.

از قانون نفت(مصوب ۱۳۶۶/۷/۹

ماده ۷- وزارت نفت مکلف است که در جریان عملیات نفتی ضمن برنامه‌ریزی‌های صحیح نظارت و مراقبت کامل جهت صیانت ذخایر نفتی و حفاظت منابع و ثروت طبیعی و تأسیسات و جلوگیری از آلودگی محیط‌زیست (هوا، آب، خاک) با هماهنگی سازمان‌های ذیربط بعمل آورد.

قانون تشکیل شورای‌عالی اقیانوس شناسی کشور (مصوب ۱۳۷۰/۵/۲۰

ماده ۱- بمنظور اعتلای سطح علمی و دستیابی به یک سیاست و خط‌مشی اصولی و ایجاد هماهنگی فعالیت‌های ملی و تخصصی و بین‌المللی در زمینه اقیانوس‌شناسی و شناسایی و داشتن اطلاعات و بینش صحیح از دریاها و تحقیق و بهره‌برداری از منابع ارزنده خلیج‌فارس، دریای عمان و بحر خزر شورایی به نام ((شورای‌عالی اقیانوس‌شناسی کشور)) مرکب از افراد زیر تشکیل می‌گردد:

۱- وزیر راه و ترابری
۲- رئیس سازمان هواشناسی کشور
۳- مدیرعامل سازمان بنادر و کشتیرانی
۴- رئیس سازمان حفاظت محیط‌زیست
۵- مدیرعامل شرکت شیلات و امور آبزیان
۶- رئیس سازمان زمین‌شناسی کشور
۷- مدیرعامل شرکت نفت فلات قاره
۸- معاون وزارت فرهنگ و آموزش عالی به انتخاب وزیر
۹- فرمانده نیروی دریایی ارتش جمهوری اسلامی
۱۰- فرمانده نیروی دریایی سپاه پاسداران انقلاب اسلامی
۱۱- رئیس سازمان جغرافیایی نیروهای مسلح
۱۲- سه نفر از خبرگان و متخصصین این رشته به انتخاب رئیس شورایعالی اقیانوس‌شناسی کشور که بدون حق رأی در جلسات شرکت خواهد کرد.
۱۳- معاون امور بین‌المللی وزارت پست و تلگراف و تلفن.

تبصره۱- شورای‌عالی اقیانوس‌شناسی کشور جهت انجام و هماهنگی مطالعات و تحقیقات و عملیات دامنه‌دار دریایی در کشور هفت کمیته تخصصی در وزارتخانه‌ها و سازمان‌های ذیربط به شرح زیر خواهد داشت:

الف- کمیته اقیانوس‌شناسی فیزیکی دینامیک اقیانوس‌ها و هواشناسی دریایی (سازمان هواشناسی کشور)
ب- کمیته خدمات دریایی، ترابری و حقوق دریاها (سازمان بنادر و کشتیرانی)
ج- کمیته مهندسی اقیانوسی و نقشه برداری دریایی (وزارت نفت)
د- کمیته حفاظت از محیط‌زیست دریایی و کنترل آلودگی‌های دریایی (سازمان حفاظت محیط‌زیست)
ه- کمیته منابع زنده دریایی (شرکت شیلات و امور آبزیان)
و- کمیته منابع غیر زنده دریایی (سازمان زمین‌شناسی کشور)
ز- کمیته آموزش و فرهنگ اقیانوس‌شناسی (وزارت فرهنگ و آموزش عالی)

قانون کار (مصوب ۱۳۶۹/۸/۲۹

ماده ۸۵- برای صیانت نیروی انسانی و منابع مادی کشور رعایت دستورالعمل‌هایی که از طریق شورای‌عالی حفاظت فنی (جهت تأمین حفاظت فنی) و وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی (جهت جلوگیری از بیماری‌های حرفه‌ای و تأمین بهداشت کار و کارگر محیط کار) تدوین می‌شود، برای کلیه کارگاه‌ها، کارفرمایان، کارگران و کارآموزان الزامی است.

ماده ۸۶- شورای‌عالی حفاظت فنی مسئول تهیهٔ موازین و آیین‌نامه‌های حفاظت فنی می‌باشد و اعضاء ذیل تشکیل می‌گردد:

۱- وزیر کار و امور اجتماعی یا معاون او که رئیس شورا خواهد بود.
۲- معاون وزارت صنایع.
۳- معاون وزارت صنایع سنگین.
۴- معاون وزارت کشاورزی.
۵- معاون وزارت نفت.
۶- معاون وزارت معادن و فلزات.
۷- معاون وزارت جهاد سازندگی.
۸- رئیس سازمان حفاظت محیط‌زیست.
۹- دو نفر از استادان با تجربه دانشگاه در رشته‌های فنی.
۱۰- دو نفر از مدیران صنایع.
۱۱-دو نفر از نمایندگان کارگران.
۱۲- مدیر کل بازرسی کار وزارت کار و امور اجتماعی که دبیر شورا خواهد بود.

قانون اصلاح قوانین و مقررات موسسه استاندارد و تحقیقات صنعتی ایران (مصوب ۱۳۷۱/۱۱/۲۵ با اصلاحات ۱۳۷۶/۳/۱۳

ماده ۱۹- ترکیب شورای‌عالی استاندارد عبارت است از:

۱- رئیس جمهور که ریاست شورای‌عالی را بر عهده دارد.

۲- وزرای بازرگانی، بهداشت، درمان و آموزش پزشکی، پست و تلگراف و تلفن، جهاد سازندگی، دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح، صنایع، فرهنگ و آموزش عالی، کار و امور اجتماعی، کشاورزی، مسکن و شهرسازی، معادن و فلزات، نفت، نیرو، رئیس سازمان برنامه و بودجه کشور، رئیس سازمان حفاظت محیط‌زیست و دادستان کل کشور.

۳- رئیس اتاق بازرگانی و صنایع و معادن ایران.

۴- رئیس مؤسسه به عنوان دبیر شورای‌عالی استاندارد.

۵- دو نفر کارشناس در امور استاندارد که به پیشنهاد رئیس مؤسسه و به حکم رئیس جمهور برای مدت سه سال به این سمت انتخاب می‌شوند.

مصوبه هیأت وزیران راجع به شورای عالی مناطق آزاد تجاری صنعتی (شماره ۷۶۳۰۵/ت۱۹۰۳۷ مورخ ۱۳۷۶/۱/۲۹ هیأت وزیران با اصلاحیه بعدی)

۱- به منظور ایجاد هماهنگی در بین سازمان‌های مناطق آزاد تجاری-صنعتی جمهوری اسلامی ایران، شورایی به ریاست رئیس جمهور و مرکب از افراد زیر تشکیل می‌شود:

وزرای امور اقتصادی و دارایی، بازرگانی، کشور، کار و امور اجتماعی، صنایع، معادن و فلزات ، راه و ترابری، نفت، نیرو، مسکن و شهرسازی، فرهنگ و ارشاد اسلامی، رئیس سازمان برنامه و بودجه، رئیس سازمان حفاظت محیط‌زیست[1]، رئیس کل بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران و دبیر شورای‌عالی مناطق آزاد تجاری-صنعتی.

۱- اصلاحیه شماره ۱۲۶۸۴/ت۲۵۷۹۱ ه مورخ ۲۵ ۳ ۱۳۸۱ هیأت وزیران

آیین‌نامه اجرایی قانون حفاظت و بهسازی محیط زیست (مصوبه شماره ۸۱۸۰۴ مورخ ۱۳۵۴/۱۲/۴ هیات وزیران با اصلاحات بعدی)

ماده ۶- هرگونه پیشنهاد برای تعیین مناطق مذکور در بند الف ماده ۳ قانون حفاظت و بهسازی محیط زیست به پیشنهاد سازمان و با رعایت شرایط ذیل صورت می‌گیرد:
الف- مشخص نمودن حدود دقیق منطقه مورد نظر و ارائه نقشه آن در مقیاس مناسب.
ب- توجیه پیشنهاد و تطبیق وضع طبیعی منطقه پیشنهادی با تعاریف مربوط به هر منطقه.

ماده ۷- تیراندازی و شکار در پارک‌های ملی ممنوع است. در موارد استثنایی که مقتضیات حفظ نسل جانوران وحشی ایجاب نماید سازمان می‌تواند توسط مأمورین خود بر حسب مورد اقدامات لازم معمول دارد.
تبصره- شکار قوچ و میش در جزیره کبودان (قویون داغی) واقع در پارک ملی دریاچه ارومیه از ممنوعیت مقرر در این ماده مستثنی است[1].

ماده ۸- تعلیف احشام و قطع اشجار و بوته‌کنی و تجاوز و تخریب محیط زیست و به طور کلی هر عملی که موجب از بین رفتن رستنی‌ها و تغییر اکوسیستم باشد در پارک‌های ملی و آثار طبیعی ملی ممنوع است. در موارد ضروری به منظور حفظ حیات جنگل و بهسازی پارک‌های ملی و آثار طبیعی ملی یا مطالعات علمی و زمین‌شناسی مجاز بر حسب مورد با رعایت مقررات قانون حفاظت و بهره‌برداری از جنگلها و مراتع توسط سازمان جنگلها و مراتع کشور یا سازمان حفاظت محیط زیست و یا مؤسسات و یا شخص ذیربط اقدام خواهد شد[2].

ماده ۹- تجدید یا تمدید پروانه‌های اکتشاف و بهره‌برداری صادره برای معادن واقع در پارک‌های ملی و آثار طبیعی ملی ممنوع می‌باشد.

ماده ۱۰- ورود به مناطق مذکور در بند الف ماده ۳ قانون حفاظت و بهسازی محیط زیست و عبور از آنها به استثنای جاده‌های عمومی تابع دستورالعمل سازمان خواهد بود.

ماده ۱۱- قطع اشجار و بوته‌کنی و خارزنی و ذغال‌گیری و تجاوز و تخریب محیط زیست و به طور کلی هر عمل که موجب از بین رفتن رستنی‌ها و تغییر اکوسیستم شود در پناهگاه‌های حیات وحش و مناطق حفاظت شده که اراضی آن متعلق به دولت باشد بدون اجازه ممنوع است.
تبصره۱- اجرای طرح‌های مجاز صنعتی و معدنی در پناه‌گاههای حیات وحش و مناطق حفاظت شده با رعایت مقررات مربوط از شمول این ماده مستثنی است.
تبصره۲- تعلیف احشام از لحاظ کمیت و کیفیت در پناهگاه‌های حیات وحش و مناطق حفاظت شده تابع ضوابطی است که با توافق سازمان جنگل‌ها و مراتع کشور و سازمان تهیه خواهد شد.
تبصره۳- ورود و تعلیف احشام بدون پروانه یا زاید بر پروانه در پناهگاه‌های حیات وحش و مناطق حفاظت شده بر خلاف مقررات موضوع این ماده ممنوع می‌باشد اینگونه احشام توسط مأمورین سازمان از منطقه اخراج و با متخلف یا متخلفان مربوط طبق مقررات عمل خواهد شد.

۱- اصلاحیه شماره ۱۱۱۴۹۴/ت۷۳ ه مورخ ۱۱ ۳ ۱۳۶۹
۲- اصلاحیه شماره ۲۱۳۹۰/ت۱۲۴۱۵ ه مورخ ۱۱ ۲ ۱۳۷۴

تبصره۴- مبادرت به شکار یا صید در پناهگاه‌های حیات وحش و مناطق و رودخانه‌های حفاظت شده موکول به تحصیل پروانه ویژه از سازمان می‌باشد.

ماده ۱۲- وزارتخانه‌ها و مؤسسات و شرکتهای دولتی با موافقت سازمان مجازند مطالعات و بررسیها و عملیات مورد نیاز را در حدود وظایف قانونی خاص خود را در مناطق حفاظت شده و پناهگاه‌های حیات وحش انجام دهند[1].

ماده ۱۴- تعیین مناطق موضوع ماده ۱۹ قانون حفاظت و بهسازی محیط زیست منوط به حصول حداقل یکی از شرایط و ضوابط ذیل می‌باشد:
الف- وجود یک یا چند منبع مولد آلودگی در منطقه که محیط را آلوده و یا در معرض آلودگی قرار می‌دهد.
ب- به سبب فعالیت‌های مختلف انسانی از قبیل صنعتی و کشاورزی و تجاری اثرات نامطلوب یا دگرگونی در محیط زیست و یا وضع طبیعی منطقه حاصل شده و یا در معرض اینگونه خطرات قرار گرفته باشد.
ج- وجود مراکز جمعیتی در منطقه و ضرورت پیشگیری از ایجاد آلودگی‌های مضر به بهداشت و سلامت مردم.
د- قرار داشتن یک یا چند پارک ملی یا آثار طبیعی ملی یا پنگاه حیات وحش و یا منطقه حفاظت شده در جوار یا داخل منطقه به منظور پیشگیری از دگرگونی و تخریب وضع خاص طبیعی مناطق چهارگانه مذکور.

ماده ۳۹- وزارتخانه‌ها و مؤسسات و شرکتهای دولتی و وابسته به دولت در صورتی که در اجرای وظایف و طرح‌های خود به مناطقی که دارای آثاری از فسیلها و بقایای جانوران و گیاهان دوران پیشین باشند برخورد نمایند، مراتب را به سازمان اعلام و در مورد حفظ و جمع‌آوری اینگونه آثار که دارای ارزش علمی باشند با سازمان همکاری و تشریک مساعی خواهند نمود.

آیین نامه اجرایی قانون شکار و صید (مصوبه شماره ۷۶۴۰ /۷ مورخ ۱۳ /۱۰/ ۱۳۴۶ هیات وزیران)

ماده ۲۶- وزارتخانه‌ها و مؤسسات دولتی و سازمانهای وابسته به دولت باید در مواردی که سازمان حفاظت محیط زیست تشخیص دهد طرح‌های مربوط به سدسازی، کانال‌سازی، تغییر و انحراف مسیر رودخانه‌ها، ساختمان پلها، قطع جنگل، اجاره مراتع دولتی، دفع آفات و سایر موارد مشابه که از لحاظ حفظ نسل جانوران وحشی زیان‌آور است، نظر سازمان مربوط را در حدود امکان مورد توجه قرار دهند.

آیین نامه جلوگیری از آلودگی آب (مصوبه شماره ۱۸۲۴۱/ت ه مورخ ۱۶ /۳ /۱۳۷۳

ماده ۲۲- چنانچه تخلف از مقررات این آئین‌نامه موجب ورود هرگونه خسارت به محیط زیست آبزیان و منابع طبیعی شود، دادگاه حسب درخواست سازمان، مسئولین را به پرداخت و جبران خسارت وارد شده محکوم خواهد کرد.

۱- اصلاحیه شماره ۲۱۳۹۰/ت۱۲۴۱۵ ه مورخ ۱۰ ۲ ۱۳۷۴

آیین نامه اجرایی ماده۶۱ قانون برنامه سوم توسعه اقتصادی، اجتماعی وفرهنگی جمهوری اسلامی ایران(مصوبه شماره ۲۲۵۴۷/ت/۲۳۱۹۷ه مورخ ۱۳۷۹/۵/۳۱ هیات وزیران

ماده ۲- مبادله موافقتنامه طرح‌های عمرانی انتفاعی و غیر انتفاعی جدید، افزودن پروژه‌های جدید به طرح‌های در دست اجراء و یا افزایش حجم و شروع عملیات طرح‌ها صرفاً با موافقت سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور مبنی بر رعایت موارد زیر امکان پذیر است:

الف- انجام مطالعات مبنی بر وجود توجیه فنی، اقتصادی، اجتماعی و زیست‌محیطی.

ب- انجام مطالعات طراحی تفصیلی (متناسب با روش اجرای طرح، از جمله روش طراحی اجرایی همزمان)

پ- حصول اطمینان از وجود اعتبار کافی و یا تأمین منابع، با توجه به تعهدات طرح‌های عمرانی در دست اجرای و رعایت اولویت‌های موضوع ماده (۵) این آیین‌نامه[۱].

آیین‌نامه اجرایی بند(الف) ماده(۱۰۴) قانون برنامه سوم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران (مورخ۸۰/۵/۲۲

ماده ۲- در اجرای بند(الف) ماده (۱۰۴) قانون برنامه سوم توسعه اقتصادی، اجتماعی فرهنگی جمهوری اسلامی ایران- مصوب۱۳۷۹- الزامات زیر باید رعایت شوند:

الف- بهره‌برداری و یا فعالیت در عرصه‌های منابع طبیعی نیازمند تدوین و تصویب طرح‌ها توسط دستگاه‌های اجرایی یا مراجع ذیربط خواهد بود.

ب- در بهره‌برداری از منابع رعایت اصول فنی حفظ آب و خاک و به حداقل رسانیدن ضایعات زیست‌محیطی الزامی است.

ج- هر گونه بهره‌برداری از ذخایر آبزیان در آبهای داخلی و دریاها، منوط به رعایت موازین فنی بنابر تشخیص دستگاه ذیربط می‌باشد.

ز- به منظور جلوگیری از استفاده از گونه‌های مرتعی و جنگلی برای سوخت، وزارتخانه‌های نفت و نیرو با همکاری وزارت جهاد کشاورزی اقدام لازم در مورد تأمین مناسب انرژی از سایر منابع را به عمل آورند.

ح- مجریان طرح‌های تولیدی و خدماتی که واگذاری اراضی به آنها منتج به صدور سند قطعی می‌شود، موظفند حداقل بیست و پنج درصد (۲۵٪) از عرصه پیش‌بینی شده در طرح را به فضای سبز اختصاص دهد.

۱- سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور موظف است در سال ۱۳۷۹ با همکاری دستگاههای اجرایی (مجری و بهره‌بردار) طرحها و پروژه‌های عمرانی در دست اجر را بررسی با توجه به میزان پیشرفت کار و با هدف صرفه‌جویی در مصرف اعتبارات و تسریع در اجرا و بهره‌برداری از طرحها و پروژه‌ها، آنها را اولویت‌بندی کند.

آیین‌نامه اجرایی بند(ج)ماده (۱۰۴) قانون برنامه سوم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران (مصوبه شماره ۵۹۵۸۱/ت/۲۳۸۰۶ه مورخ ۱۳۷۹/۱۲/۲۷ هیات وزیران با اصلاحات بعدی

ماده ۲- کلیه واحدها موظفند خروجی خود را در حد ضوابط، معیارها و استانداردهای زیست‌محیطی که از طرف سازمان اعلام می‌شود حفظ کنند.

ماده ۳- کلیه واحدهایی که خروجی آنها آلودگی بیش از حد ضوابط، معیارها و استانداردهای زیست‌محیطی دارند همچنین واحدهایی که فعالیت آنها باعث تخریب محیط‌زیست می‌شود موظفند پس از اخطار سازمان و تعیین مهلت اقدامات لازم را در جهت کاهش یا رفع آلودگی و تخریب به عمل آورند. هزینه‌های انجام شده از نظر مالیاتی قابل قبول خواهد بود.

تبصره- هزینه‌های قابل قبول به کلیه هزینه‌هایی گفته می‌شود که به تشخیص سازمان در راستای کاهش آلودگی واحد انجام شده باشد: از قبیل ایجاد تصفیه خانه، نصب فیلتر، اصلاح فرآیند تولید به فرآیند پاک.

ماده ۱۳- در صورتی که آلودگی واحدی خطر فوری برای سلامت انسان و محیط داشته باشد مطابق تبصره ماده (۱۱)[1] قانون حفاظت و بهسازی محیط‌زیست اقدام خواهد شد.

۱- جریمه واحدهایی که ضمن پرداخت جریمه جهت کاهش آلودگی‌های خود اقدام نکنند پس از گذشت هر سال با ضریب دو نسبت به سال قبل محاسبه می‌شود.

آیین‌نامه اجرایی بندهای (الف)، (ب)، (ج)، (د) ماده ۱۲۱ قانون برنامه سوم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران (مصوبه شماره ۱۹۱۲/ت۲۳۸۷۷ه مورخ ۱۳۸۰/۱/۲۶ هیات وزیران)

ماده ۲- کارگروه (کمیته): متشکل از نمایندگان وزارت نیرو، وزارت نفت، سازمان حفاظت محیط‌زیست، مؤسسه استاندارد و تحقیقات صنعتی، وزارتخانه یا سازمان ذیربط- حسب مورد- می‌باشد، که وظیفه تصویب معیارها و مشخصات فنی را به عهده خواهد داشت و دبیرخانه آن- حسب مورد- در وزارت نیرو یا وزارت نفت مستقر خواهد شد، نمایندگان وزارت نیرو و وزارت نفت- حسب مورد- به عنوان رؤسای کار گروهها (کمیته‌ها)، انجام وظیفه می‌کنند.

ماده ۴- وزارت نفت موظف است با مشارکت مستقیم مؤسسه استاندارد و تحقیقات صنعتی ایران و وزارت صنعتی ذیربط، با انجام کار تخصصی و کارشناسی لازم، نسبت به تهیه مشخصات فنی و معیارها در خصوص تجهیزات بند (۵) ماده (۱)، و نیز سیستم‌های مندرج در بند (۶) ماده (۱) این آیین‌نامه، اقدام و برای تصویب به کار گروه (کمیته) پیشنهاد نماید.

ماده ۵- وزارتخانه‌های نیرو و نفت موظفند با توجه به اولویت تجهیزات و سیستم‌هایی که انرژی بیشتری مصرف می‌کنند، یا امکان دستیابی به بهینه‌سازی در آنها سریع‌تر می‌باشد، معیارها و مشخصات فنی مربوط را به تدریج، طی دوره برنامه تهیه و به کار گروه (کمیته) ارسال نمایند.

ماده ۶- رؤسای کار گروه‌ها (کمیته‌ها) موظفند تا پایان تصویب معیارها و مشخصات فنی تمام تجهیزات و سیستم‌ها، با توجه به پیشنهادهای رسیده، تشکیل جلسه دهند و به بررسی و تصویب پیشنهادهای مذکور اقدام کنند و حداکثر یک هفته پس از تصویب، موارد را به مؤسسه استاندارد و تحقیقات صنعتی ارسال نمایند.

ماده ۸- وزارتخانه‌های نفت و نیرو موظفند، با همکاری مؤسسه استاندارد و تحقیقات صنعتی ایران،۳ سال پس از تصویب، معیارها و مشخصات فنی فوق را به روز نموده و به تصویب کار گروه (کمیته) برسانند.

ماده ۹- همه تولید کنندگان و واردکنندگان تجهیزات و سیستم‌های موضوع این آیین‌نامه، ملزم به رعایت معیارها و مشخصات مصوب کارگروه (کمیته) می‌باشند و مؤسسه استاندارد تحقیقات صنعتی ایران، علاوه بر الزامات این آیین‌نامه، با استفاده از اختیارات خود، نظارت بر اجرای این معیارها را بر عهده دارد.

ماده ۱۱- وزارتخانه‌های نیرو، نفت، صنایع و معادن موظفند در صورت درخواست مؤسسه استاندارد و تحقیقات صنعتی ایران، در انجام فعالت‌های بازرسی، نظارت و آزمایش‌های مربوط به معیارها و مشخصات فنی تجهیزات، همکاری لازم را به عمل آورند.

ماده ۲۴- تمام مصرف‌کنندگان صنعتی گاز طبیعی و نیروگاه‌ها، به استثنای استفاده‌کنندگان از گاز طبیعی به عنوان ماده اولیه، موظفند در صورت وجود سوخت جایگزین، برنامه و مصرف سوخت سالانه خود را به نحوی تنظیم نمایند که ضمن استفاده از سایر سوخت‌ها (با هماهنگی و تأیید وزارت نفت)، مصرف گاز

طبیعی را در ماه‌های سرد (آذر ماه لغایت پایان اسفند ماه) تا حد ممکن تقلیل دهند.
تبصره۱- اجرای مفاد این ماده ، منوط به تأمین سوخت مایع به اندازه کافی، برای واحدهای مشمول خواهد بود.
تبصره۲- مفاد این ماده در مورد شهرهایی اجرا خواهد شد که از نظر سازمان حفاظت محیط‌زیست مشکل زیست‌محیطی نداشته باشند.

آیین نامه اجرایی تبصره ۸۲ قانون برنامه پنجساله دوم اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران درخصوص رعایت ملاحظه زیست محیطی(مصوبه شماره ۷۵۶۶۰/ت ۲۰۷۱۱ ه مورخ ۱۳۷۸/۷/۱۲ هیات وزیران)

ماده ۱- به استناد مواد (۸) و (۱۰) قانون نحوه جلوگیری از آلودگی هوا- مصوب ۱۳۷۴- از تاریخ ۱ ۱ ۱۳۸۰ تولید و ورود مینی‌بوسها و اتوبوس‌های دیزلی که فاقد استاندارد مصوب یورو- یک(EURO-۱) موضوع بند(۳) مصوبه شماره(۱۶۲) مورخ ۲۷ ۵ ۱۳۷۷ شورای‌عالی حفاظت محیط‌زیست باشند، ممنوع می‌باشد.
تشخیص عدم تطبیق نوع موتورهای اتوبوس‌ها و مینی‌بوس‌های دیزلی موضوع این ماده با استانداردهای مصوب (یورو-یک)، با سازمان حفاظت محیط‌زیست می‌باشد.

آیین نامه اجرایی بند (الف) تبصره (۸۲) قانون برنامه پنجساله دوم اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران (مصوبه شماره ۴۷۹۲۱/ت ۵۹۷۸ ه مورخ ۱۳۷۷/۷/۲۲ هیات وزیران)

ماده ۱- طرح‌ها و پروژه‌های بزرگ موضوع ردیف (۱) بند (الف) تبصره (۸۲) قانون برنامه پنج‌ساله دوم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران، بنا به پیشنهاد سازمان حفاظت محیط‌زیست، توسط شورای‌عالی حفاظت محیط‌زیست تعیین می‌شود.
تبصره- سازمان حفاظت محیط‌زیست مکلف است الگوهای ارزیابی طرح‌ها و پروژه‌های بزرگ تولیدی و خدماتی را بر حسب الویت تهیه و جهت تصویب به شورای‌عالی حفاظت محیط‌زیست ارائه نماید.

ماده ۵- بهره‌برداری از خاک رس، شن و ماسه معمولی در رودخانه‌ها اعم از دائمی و فصلی، موکول به رعایت ضوابط و استانداردهای زیست‌محیطی می‌باشد.

ماده ۶- هرگونه بهره‌برداری از منابع طبیعی تجدید شونده از قبیل جنگل، مرتع و آبزیان در کشور باید بر اساس طرح مصوب با توجه به توان بالقوه محیط و متکی بر مطالعات امکان‌سنجی از محیط‌زیست محل اجرای طرح و مطالعات توان سنجی از منابع مورد بهره‌برداری باشد.

ماده ۸- به منظور کاهش آلودگی ناشی از مصرف سوخت‌ها و استفاده بهینه از انرژی در کشور باید در الگوی مصرف انرژی تجدید نظر گردد. به همین جهت استانداردهای مصرف انرژی توسط وزارت نیرو، سازمان حفاظت محیط‌زیست، وزارت صنایع و سازمان برنامه و بودجه و در صورت ضرورت با همکاری سایر دستگاه‌های ذیربط تدوین و به تصویب شورای‌عالی حفاظت محیط‌زیست خواهد رسید.

آیین‌نامه اجرایی بندهای (ب)، (ج) و (د)ماده (۴۵) قانون وصول برخی از درآمدهای دولت ومصرف آن در موارد معین (شماره ۱۰۶۹۳۵/ت ۱۶۴۱۰ه مورخ۱۳۷۵/۹/۲۲۲۰ هیات وزیران بااصلاحات بعدی)

ماده ۴- کارخانجات، کارگاهها[1] و واحدهای صنعتی و معدنی موظفند یک در هزار فروش تولیدات خود را در هر سال به حساب جداگانه‌ای واریز و از محل وجوه این حساب هزینه‌های مربوط به حفاظت محیط‌زیست و کنترل آلودگی را طبق مقررات این آیین‌نامه پرداخت نمایند.

ماده ۷- کارخانجات و کارگاهها و واحدهای صنعتی موظفند منفرداً یا مشترکاً در چارچوب واحدهای مستقر در شهرک‌ها و مجتمع‌های صنعتی، در زمینه حفظ محیط‌زیست و جبران زیان ناشی از آلودگی و ایجاد فضای سبز مشجر و جاذب آلودگیها تحت نظر و با موافقت قبلی سازمان حسب مورد اقدامات زیر را از محل وجوه موضوع ماده (۴) این آیین‌نامه به عمل آورند:

الف- انجام مطالعات و تحقیقات کاربردی جهت پیش‌گیری و کنترل آلودگی ناشی از فعالیت منابع آلوده‌کننده.

ب- تأمین و نصب دستگاهها و ایستگاههای اندازه‌گیری کنترل آلودگی هوا و ایجاد آزمایشگاه و سیستمهای تصفیه فاضلاب.

ج- تهیه و تأمین تجهیزات و وسایل مناسب برای پیش‌گیری و جلوگیری و یا کاهش مؤثر آلودگی‌ها.

د- پرداخت هزینه‌های کارشناسی و خدمات فنی رفع آلودگی‌ها.

ه- ایجاد فضای سبز مشجر در محوطه کارخانجات و کارگاهها و واحدهای صنعتی و معدنی و سایر نقاط به تشخیص سازمان.

و- جبران خسارت و زیان وارده به محیط‌زیست و منابع طبیعی بنا به تشخیص و اعلام سازمان.

ز- برگزاری دوره‌های آموزشی و ارائه آموزش لازم در جهت ترویج مسائل مربوط به حفاظت محیط‌زیست و کنترل آلودگیها و همچنین تنویر افکار عمومی و اشاعه فرهنگ زیست‌محیطی تحت نظر سازمان.[2]

ماده ۸- در صورتی که حفظ محیط‌زیست و پیش‌گیری و ممانعت از آلودگی و ایجاد فضای سبز در سطح یک منطقه وسیع یا شهرستان و یا استان به تشخیص سازمان ضرورت داشته باشد به نحوی که تأمین امکانات و وجوه مذکور از عهده یک واحد صنعتی و معدنی خارج باشد، سازمان هزینه‌های انجام فعالیت مذکور را بر اساس طرح مصوب با تعیین سهم هر یک از کارخانجات و کارگاهها مشخص و مراتب را جهت پرداخت هزینه‌های اجرای طرح از محل وجوه موضوع ماده (۴) این آیین‌نامه به آنان اعلام خواهد نمود.

ماده ۹- تشخیص اولویت انجام فعالیت‌ها و هزینه‌های موضوع مواد (۷) و (۸) این آیین‌نامه با توجه به شرایط هر منطقه و نوع و میزان آلودگی محیط‌زیست و نوع فعالیت کارخانجات و کارگاه‌ها و واحدهای صنعتی و معدنی بر عهده سازمان می‌باشد.

۱- ماده ۴ قانون کار مصوب ۲ ۷ ۱۳۶۸: کارگاه محلی است که کارگر به درخواست کارفرما یا نماینده او در آنجا کار می‌کند، از قبیل: مؤسسات صنعتی، کشاورزی، معدنی، ساختمانی، ترابری، مسافربری، خدماتی، تجاری، تولیدی، اماکن عمومی و امثال آنها. کلیه تأسیساتی که به اقتضای کار متعلق به کارگاه‌اند، از قبیل: نمازخانه، نهارخوری، تعاونی‌ها، شیرخوارگاه مهدکودک، درمانگاه، حمام، آموزشگاه حرفه‌ای، قرائت‌خانه، کلاسهای سوادآموزی و سایر مراکز آموزشی و اماکن مربوط به شورا و انجمن اسلامی و بسیج کارگران، ورزشگاه و وسایل ایاب و ذهاب و نظایر آنها جزء کارگاه می‌باشند.

۲- اصلاحیه شماره ۲۶۰۴۷/ت ۱۹۸۸۰ه مورخ ۱ ۷ ۱۳۷۷ هیأت وزیران

آیین‌نامه اجرایی ماده (۵) قانون تنظیم بخشی از مقررات تسهیل نوسازی صنایع کشور (مصوبه شماره ۱۴۰۲/ت۳۰۳۷۰ه مورخ ۱۹/۱/۱۳۸۳) هیات وزیران)

ماده ۱- در این آیین‌نامه، اصطلاحات زیر در معانی مشروح مربوط به کار می‌روند:

الف- شرکتها و واحدهای صنعتی و معدنی: شرکتهای سهامی دارای پروانه بهره‌برداری صنعتی و یا معدنی از وزارت صنایع و معادن یا سایر مراجع قانونی.

ب- سود خالص: درآمد حاصل شرکت در همان سال مالی پس از کسر کلیه هزینه‌ها و استهلاکات و ذخیره‌ها.[1]

ج- امور پژوهشی و تحقیقات زیست‌محیطی طرح‌های:

۱- اجرای پروژه‌های بهره‌وری سبز(Productivity Green) و تولید پاکتر(Cleaner Production)

۲- اجرای پروژه‌های پژوهشی جهت بکارگیری بسته‌بندی‌های قابل بازیافت در محصولات

۳- اجرای پروژه‌های پژوهشی مرتبط با سیستمهای مدیریت زیست‌محیطی سری ایزو ۱۴۰۰۰

۴- پژوهش در زمینه بهینه‌سازی فرآیندهای موجود با تأکید بر کاهش ضایعات و کمینه‌سازی پسماندها

۵- حمایت از پروژه‌های پژوهشی زیست‌محیطی در صنایع اقماری جهت ایجاد حلقه سبز تأمین‌کنندگان (Green Supply Chain)

۶- اجرای طرح‌های پژوهشی در خصوص مدیریت پسماندهای ویژه تصفیه فاضلاب صنعتی و کنترل آلودگی هوا

۷- پژوهش در زمینه استفاده از برچسب زیست‌محیطی در محصولات و بسته‌بندی‌ها

۸- ظرفیت‌سازی و اشاعه فرهنگ زیست‌محیطی عمومی و تخصصی واحد

ماده ۲ شرکتهای دولتی موظفند اعتبارات موضوع ماده (۵) قانون یاد شده را در بودجه‌های سالانه پیش‌بینی و به نحو مقرر در این آیین‌نامه هزینه نمایند.

۱- اصلاحیه شماره ۲۰۰۷۶/ت ۳۰۹۸۳ ه مورخ ۲۱ ۴ ۱۳۸۳ هیأت وزیران.

آیین‌نامه اجرایی بند الف تبصره ۱۲ قانون بودجه سال ۱۳۸۳ کل کشور (مصوبه شماره ۸۸۰۴/ت۳۰۶۱۶ه مورخ ۱۳۸۳/۲/۲۷ هیات وزیران)

ماده ۲- کارگروهی مرکب از نمایندگان وزارتخانه‌های نفت، نیرو، صنایع و معادن، مسکن و شهرسازی، سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور، مؤسسه استاندارد و تحقیقات صنعتی ایران و جامعه مهندسان مشاور ایران (بدون حق رأی در مورد اعطای کمک) برای بررسی توجیه فنی، اقتصادی و اجرایی پروژه‌های پیشنهادی و اعلام نظر در مورد اعطای کمک بلاعوض یا پرداخت یارانه سود تسهیلات یا وجوه اداره شده تشکیل می‌شود.

تبصره- برای تأیید هر پیشنهاد در کار گروه، باید میزان اثر بخشی آن در بهینه‌سازی مصرف انرژی و مقدار کاهش شدت انرژی، میزان پرداخت‌ها و زمان‌بندی اجرای پروژه مشخص شده باشد.

ماده ۳- نحوه پرداخت یارانه سود تسهیلات اعطایی و چگونگی تصویب پروژه‌ها به شرح زیر است:

الف- متقاضیان وام باید پس از تأیید پیشنهاد خود توسط بانک اعتباردهنده، پروژه را به وزارت نفت و یا نیرو ارایه کنند.

ب- دستگاه اجرایی ذیربط موظف است ظرف حداکثر یک ماه، پیشنهادهای دریافتی را پس از بررسی و ارزیابی در کار گروه موضوع ماده (۲) این آیین‌نامه مطرح کند.

پ- کارگروه مزبور پس از دریافت گزارش دستگاه اجرایی، نسبت به بررسی درخواست اقدام و در صورت تأیید با توجه به سهم آورده متقاضی و توجیه فنی اقتصادی پروژه، میزان یارانه سود تسهیلات را مشخص می‌کند.

ت- دستگاه اجرایی ذیربط میزان و نحوه یارانه قابل پرداخت را در مورد هر پروژه به ذینفع و بانک اعتباردهنده اعلام می‌نماید.

ماده ۴ نحوه پرداخت کمک بلاعوض اعطایی و چگونگی تصویب پروژه‌ها به شرح زیر است:

الف- متقاضیان پیشنهاد خود را همراه با گزارش توجیه فنی، اقتصادی و مالی، روش و زمان‌بندی اجرا و نحوه نظارت در زمان بهره‌برداری به وزارت نفت و یا نیرو ارائه می‌کنند.

ب- دستگاه اجرایی ذیربط موظف است حداکثر ظرف یک ماه، پیشنهادهای دریافتی را پس از بررسی و ارزیابی، همراه با نظریه کارشناسی، در کار گروه موضوع ماده (۲) این آیین‌نامه مطرح کند.

پ- در صورت تأیید پیشنهاد در کار گروه، دستگاه اجرایی نسبت به انعقاد قرداد کمک بلاعوض اقدام می‌نماید.

تبصره۱- بخشی از اعتبار مربوط به طرح خرید و گاز سوز کردن خودروهای جمعی با توجه به ملاحظات زیست‌محیطی، بر اساس شرح عملیات موافقتنامه مبادله شده با سازمان مدیریت و برنامه ریزی کشور به صورت کمک بلاعوض هزینه می‌شود.

ماده ۹- اعتبار طرح کاهش آلاینده‌های ناشی از مصرف بنزین و نفت و گاز(به شماره ردیف ۳۰۹۰۲۲۱۵) صرف اعطای کمک بلاعوض جهت اصلاح سیستم مصرف سوخت در خودروهای آلاینده حمل و نقل عمومی متعلق به بخش خصوصی و تعاونی شهرهای آلوده مندرج در بند«د» ماده ۱۰۴ قانون برنامه سوم توسعه و شهر کرج و کنترل گازهای خروجی از اگزوز و مطالعات و اطلاع رسانی خواهد شد.

تبصره۱- مبلغ پرداختی برای تعمیر هر خودروی سواری تا سقف یک میلیون (۱ ۰۰۰ ۰۰۰) ریال و برای خودروهای سنگین دو میلیون (۲ ۰۰۰ ۰۰۰) ریال و برای یکبار می‌باشد. مبلغ پرداختی برای تعمیر و بهینه‌سازی با توافق سازمانهای مدیریت و برنامه‌ریزی کشور و حفاظت محیط زیست تعیین خواهد شد.

تبصره۲- جزییات اجرایی این ماده در متن موافقتنامه مبادله شده بین سازمانهای حفاظت محیط زیست و مدیریت و برنامه‌ریزی کشور درج می‌شود.

آیین‌نامه اجرایی بند (ث) تبصره (۱۲) قانون بودجه سال ۱۳۸۳کل کشور (مصوبه شماره ۲۵۱۰۲/ت۳۰۶۱۷ه مورخ ۱۳۸۳/۷/۵

ماده ۱- شرکت ملی نفت ایران (سازمان بهینه سازی مصرف سوخت کشور) مکلف است تا پایان سال ۱۳۸۳ طبق جدول پیوست (در مقاطع سه ماهه)، تعداد ۱۰۵ جایگاه عرضه گاز طبیعی فشرده)) با اولویت شهرهای بزرگ و مسیر راه‌های اصلی بین شهرهای مذکور، احداث و آماده بهره‌برداری نماید.

برنامه احداث و بهره‌برداری از جایگاه‌های سوختگیری گاز طبیعی ( ) در سال ۱۳۸۳

ردیف	شهر و یا مسیرهای بین شهری	پیش‌بینی بهره‌برداری در سه ماهه				جمع سال ۱۳۸۳
		اول ۸۳	دوم ۸۳	سوم ۸۳	چهارم ۸۳	
۱	تهران	۷	۹	۱۰	۹	۳۵
۲	مشهد	۲	۲	۳	۲	۹
۳	تبریز		۱	۲	۲	۵
۴	اراک	۱	۲	۱		۴
۵	اصفهان	۱	۱	۱	۲	۵
۶	کاشان		۱	۱		۲
۷	قزوین	۱	۳			۴
۸	زنجان	۱	۲	۱	۱	۵
۹	رشت			۱	۱	۲
۱۰	سبزوار				۱	۱
۱۱	سمنان			۱	۱	۲
۱۲	شاهرود			۱	۱	۲
۱۳	شیراز	۱	۱	۳		۵
۱۴	قم		۱	۱		۲
۱۵	کرج			۲	۱	۳
۱۶	نجف آباد		۱			۱
۱۷	شهرضا		۱			۱
۱۸	اهواز				۲	۲
۱۹	قم – اراک				۱	۱
۲۰	تهران – قم				۱	۱
۲۱	تهران – کرج				۱	۱
۲۲	قم – کاشان				۱	۱
۲۳	قزوین – رشت				۱	۱
۲۴	تهران – مشهد			۱	۲	۳
۲۵	قم – اصفهان				۱	۱
۲۶	قزوین – زنجان				۱	۱
۲۷	زنجان – تبریز				۱	۱
۲۸	رج – قزوین				۱	۱
۲۹	کاشان – اصفهان				۱	۱
۳۰	نوار ساحلی انزلی				۲	۲
	جمع	۱۴	۲۵	۲۹	۳۷	۱۰۵

*احداث جایگاه در شهر اهواز منوط به تهیه زمین از طرف شهرداری در قالب ۱۰۵ ایستگاه مذکور خواهد بود.

ماده ۳- وزارتخانه‌های نیرو، راه و ترابری، جهاد کشاورزی و مسکن و شهرسازی و شرکت ملی گاز ایران موظفند حداکثر ظرف دوماه پس از درخواست شرکت ملی نفت ایران (سازمان بهینه‌سازی مصرف سوخت کشور)، حسب مورد نسبت به تأمین انشعابات و اتصال به شبکه آب، برق و گاز و ظرف یک ماه برای صدور مجوز استفاده از حریم راهها و گذر از عرض جاده‌ها و واگذاری زمین مناسب در قبال اخذ وجه در جاده‌های بین شهری اقدام نمایند.

ماده ۶- برای توسعه استفاده از گاز طبیعی در حمل و نقل عمومی و در راستای اجرای بند (۱) صورتجلسه بیست و یکمین جلسه شورای‌عالی حفاظت محیط‌زیست، از زمان ابلاغ این آیین‌نامه، کلیه خودروهای سواری خریداری توسط کلیه دستگاههای دولتی (از جمله نیروهای مسلح) در شهرهایی که گاز طبیعی( ) عرضه می‌شود، باید توانایی استفاده از گاز طبیعی را داشته باشند. کمیسیون ماده (۲) لایحه قانونی نحوه استفاده از اتومبیل‌های دولتی و فروش اتومبیل‌های زائد- مصوب ۱۳۵۸- هنگام صدور مجوز اعطای نمره به خودروهای دولتی موظف به اجرای حکم اخیر می‌باشد. دستگاه‌های دولتی (از جمله نیروهای مسلح) موظفند نسبت به تبدیل خودروهای موجود به دوگانه سوز اقدام نمایند. از اول آبان ماه سال ۱۳۸۳ کلیه خودروهای سبک حمل و نقل درون شهری جدید در شهرهای مذکور باید توانایی استفاده از گاز طبیعی را داشته باشند.

ماده ۷- به منظور نوسازی ناوگان از طریق جایگزینی خودروهای دو گانه‌سوز، شرکت ملی نفت ایران موظف است تا مبلغ بیست میلیون ریال (با احتساب کمک هزینه تبدیل- مصوب شورای اقتصاد) به ازای هر خودرو برای جایگزینی تاکسی‌های فرسوده درون شهری، پس از تصویب شورای اقتصاد، پرداخت نماید. وزارت کشور موظف است تا پایان سال ۱۳۸۳ حمل و نقل درون شهری را سامان‌دهی و متناسب با شئونات انسانی شهروندان تنظیم نماید.

تبصره- برای جایگزینی اتوبوس‌های فرسوده درون شهری بخش خصوصی با اتوبوس‌های گازسوز نیز مبلغ لازم بر اساس تفاهم وزارت نفت، وزارت کشور (سازمان شهرداری‌ها و دهیاری‌های کشور) و سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور تعیین گردد.

ماده ۸- شرکت ملی نفت ایران موظف است بخشی از هزینه‌های تبدیل کارگاهی و کارخانه‌ای خودروی بنزینی به دوگانه را طبق مصوبه شماره ۲۳۳۲۵۱ ۳۴ مورخ ۱۳ ۱۲ ۱۳۸۱ و مصوبه شماره ۱۳۹۵۳ ۳۴ مورخ ۲۸ ۱۲ ۱۳۸۱ شورای اقتصاد تأمین نماید.

ماده ۹- شرکت ملی نفت ایران (سازمان بهینه سازی مصرف سوخت کشور) موظف است تا پایان سال ۱۳۸۳، امکانات لازم را (تأمین تجهیزات یا اعطای کمک) برای تبدیل ۳۵۰۰۰ دستگاه خودروی بنزینی موجود با اولویت خودروهای عمومی به گاز طبیعی فراهم نماید.

ماده ۱۰- مؤسسه استاندارد و تحقیقات صنعتی ایران موظف است حداکثر سه ماه پس از ابلاغ این آیین‌نامه، استاندارد اجباری قطعات و تجهیزات گازسوز کردن خودروها، خودروهای گازسوز ( ) و جایگاه‌های عرضه گاز طبیعی ( ) را با کمک و همکاری شرکت ملی نفت ایران (سازمان بهینه‌سازی مصرف سوخت کشور) تدوین نماید و به تصویب شورایعالی استاندارد برساند. استاندارد مزبور پس از تصویب لازم‌الاجرا است. شرکت ملی نفت ایران در سال ۱۳۸۳ موظف است نسبت به تهیه و نظارت بر رویه‌های اجرایی و بازرسی استفاده از گاز طبیعی( ) اقدام نماید.

ماده ۱۱- کلیه خودروهای نو و تبدیل شده به گاز طبیعی اعم از سبک و سنگین، باید دارای معاینه فنی (شامل تجهیزات گازسوز) سالانه اجباری باشند. وزارت کشور (سازمان شهرداریها و دهیاری‌های کشور) با همکاری وزارت نفت، شهرداریها و نیروی انتظامی نسبت به حسن اجرای موارد مذکور اقدام نماید.

آیین‌نامه اجرایی بند (پ) تبصره (۲۰) قانون بودجه سال ۱۳۸۳ کل کشور (مصوبه شماره ۲۸۵۴/ت۳۰۴۵۸ه مورخ ۱۳۸۳/۱/۲۹ هیات وزیران)

ماده۱- دستگاه‌های ملی و استانی موظفند اعتبارات برنامه نظام محیط‌زیست و مدیریت سبز را صرف اجرای فعالیت‌های زیر نمایند:

الف- استقرار نظام مدیریت محیط‌زیستی شامل آموزش، جلب مشارکت کارکنان، شناسایی مواردی که نیاز به اصلاح دارند، برنامه اجرایی رفع آنها، ممیزی و گزارش دهی.

ب- صرف حداکثر (۱۵) در صد از اعتبار برنامه مزبور برای اطلاع رسانی و تنویر افکار کارکنان دستگاه‌های اجرایی.

پ-کاهش مصرف حامل‌های انرژی از طریق ترمیم ساختمان‌ها و استفاده از وسایل و تجهیزات کم مصرف، انرژی‌های نو، اصلاح روش‌های حمل و نقل با هدف کاهش مصرف سوخت و استفاده از گاز طبیعی.

ت-کاهش مصرف آب با استفاده از فناوری‌های مناسب و اصطلاحات لازم....

ث-کاهش مصرف کاغذ و سایر مواد مصرفی با توجه به فعالیت دستگاه‌ها (استقرار نظام مکاتبات رایانه‌ای).

ج- بهبود نظام تعمیر و نگهداری وسایل و تجهیزات (به جای تعویض سریع).

چ-خرید کالاهای غیر مصرفی با دوام.

ح- بازیافت ضایعات تصفیه و بازچرخانی آب.

خ- شناسایی و استفاده از روشهای زیستی برای مبارزه با حشرات داخل ساختمانها و فضای سبز.

تبصره- شرکتهای دولتی از محل اعتبار«انجام طرح‌های محیط‌زیست یک در هزار» موضوع بند«د» ماده ۴۵) قانون وصول برخی از درآمدهای دولت و مصرف آن در موارد معین فعالیت‌های یاد شده را اجراء می‌کنند.

ماده ۲- دستگاهها و شرکتهای دولتی بر اساس امکانات و اهمیت فعالیت‌های مرتبط، اولویت‌های سالانه خود را تعیین و در ابتدای سال به سازمان حفاظت محیط‌زیست اعلام نمایند.

ماده ۳- به منظور انتقال سریع تجربه‌های موفق داخلی و خارجی، در اختیار گذاردن فناوری‌های مناسب، برنامه‌های اجرایی موارد مختلف و دیگر موارد، وب سایت دولت سبز توسط سازمان حفاظت محیط‌زیست طراحی و اجرا می‌شود.

ماده ۴- رؤسای دستگاه‌های اجرایی موظفند هر شش ماه گزارش پیشرفت کار را به سازمان حفاظت محیط‌زیست ارسال نمایند تا پس از ارزشیابی بر اساس شاخص‌ها و جمع‌بندی به هیأت دولت ارایه شود.

آیین نامه ضوابط فنی واردات خودرو (مصوبه شماره ۱۸۷۵۸/ت۲۸۸۱۷ه مورخ ۱۳۸۲/۴/۱۰ هیات وزیران)

ماده ۳- خودروهای وارداتی از نظر آلایندگی‌های محیط‌زیست، باید با استانداردهای مورد تصویب هیئت وزیران و شورای‌عالی حفاظت محیط‌زیست انطباق داشته باشد. مسئولیت نظارت بر این امر به عهده سازمان حفاظت محیط‌زیست خواهد بود.

ماده ۴- خودروهای وارداتی از نظر استانداردهای ایمنی و کیفیت باید با استانداردهای اجباری کشور انطباق داشته و مسئولیت نظارت بر آن، به عهده مؤسسه استاندارد و تحقیقات صنعتی ایران می‌باشد.

ماده ۵- خودروهای وارداتی باید با معیارهای مصرف سوخت مورد تصویب کمیته موضوع ماده (۱۲۱) قانون برنامه سوم اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران (و یا مرجع دیگری که بر اساس قانون تعیین می‌شود) انطباق داشته و مسئولیت نظارت بر این امر به عهده مؤسسه استاندارد و تحقیقات صنعتی ایران می‌باشد. تا تدوین و اعلام معیارهای یاد شده، معیارهای روز پذیرفته شده در کشورهای اتحادیه اروپایی ملاک عمل خواهد بود.

ماده ۶- ورود کامیون و اتوبوس و شاسی‌های متحرک نو (کار نکرده) که از سال ساخت آنها کمتر از دو سال سپری شده باشد، مجاز است.

ماده ۷- ورود انواع خودروهای سواری از تاریخ تولید آنها بیش از یک سال گذشته باشد ممنوع است.

ماده ۸- واردات خودروهای نو (کار نکرده) با قدمت تا دو سال از زمان ساخت، صرفاً برای کاربری تاکسی و وانت عمومی (پلاک قرمز) بلامانع است.

ماده ۹- ورود ماشین‌آلات راه‌سازی و معدنی نو و یا کار کرده که از سال ساخت آنها کمتر از پنج سال سپری شده باشد مجاز است. در مواردی که به تشخیص وزارت صنایع و معادن مشابه آنها در داخل کشور ساخته می‌شود به ازای هر سال که از سال ساخت گذشته باشد دو واحد به میزان سود بازرگانی آنها اضافه می‌شود.

ماده ۱۰- سود بازرگانی خودروهای سوز (گاز سوز و دوگانه سوز) نود درصد (۹۰٪) کمتر از سود بازرگانی خودروهای بنزینی و دیزلی مشابه تعیین می‌گردد.

ماده ۱۱- مارک، مدل و مشخصات اصلی خودروهای قابل ورود در چارچوب الزامات ماده (۲) توسط وزارت صنایع و معادن با همکاری وزارتخانه‌های نفت ، بازرگانی، راه و ترابری ، سازمان حفاظت محیط‌زیست و مؤسسه استاندارد و تحقیقات صنعتی ایران ظرف مدت حداکثر دو ماه اعلام و هر شش ماه یک بار بازنگری خواهد شد.

آیین نامه نحوه از رده خارج کردن خودروهای فرسوده (مصوبه شماره ۲۵۰۸/ت۲۲۱۷۷۵ه مورخ ۱۳۸۲/۱/۲۴ هیات وزیران)

ماده ۷- هماهنگی و نظارت بر نحوه اجرای مفاد این آیین‌نامه و همچنین تعیین روشهای از رده خارج کردن خودروهای فرسوده، تنظیم و تصویب دستورالعمل‌های مربوط به محدودیت تردد، محدودیت نقل و انتقال، اصلاح تعرفه‌های بیمه و عوارض سالانه و نظایر آن متناسب با عمر خودروهای فرسوده و نیز تنظیم و پیشنهاد لوایح مورد نیاز و روشهای تأمین منابع جدید توسط کارگروهی متشکل از وزارت کشور (سازمان شهرداریهای کشور)، نیروی انتظامی جمهوری اسلامی ایران، سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور، وزارت صنایع و معادن، وزارت نفت، وزارت امور اقتصادی و دارایی ، وزارت بازرگانی با مسئولیت سازمان حفاظت محیط‌زیست انجام می‌پذیرد.

آیین نامه جایگزینی وامحای تاکسی های فرسوده (مصوبه شماره ۱۲۴۰۰/ت۲۸۸۱ ه مورخ ۱۳۸۲/۴/۳ هیات وزیران)

ماده ۲- وزارت نفت (شرکت ملی نفت ایران) بر اساس تفاهم با وزارت کشور سالانه معادل منابع بازیافتی به ازای فعال شدن هر دستگاه تاکسی نو گاز طبیعی سوز( ) را از محل صرفه‌جویی‌های حاصل از اجرای این طرح، پرداخت می‌نماید.

ماده ۳- با توجه به مصوبه شماره ۲۳۳۲۵۱-۳۴ مورخ ۱۳ ۱۲ ۱۳۸۱ شورای اقتصاد، شرکت ملی نفت ایران به منظور تبدیل سوخت خودروها به ( ) حداکثر برای هر خودرو تاکسی معادل ۷۷۰ دلار، به علاوه هزینه تأمین و نصب یک مخزن گاز اضافه به شرکتهای خودرو ساز پرداخت می‌نماید.

ماده ۵- وزارت مسکن و شهرسازی و شهرداری‌ها موظفند با همکاری وزارت نفت (شرکت ملی نفت ایران) نسبت به تأمین و تحویل زمین مناسب در شهرها به شرکت ملی نفت ایران برای احداث دستگاههای سوخت‌گیری( ) و تجهیز آن با اولویت استفاده از ظرفیت‌های بخش غیر دولتی، اقدام نماید.
تبصره-کمیسیون‌های ماده (۵) قانون تأسیس شورای‌عالی شهرسازی و معماری موظفند در صورت درخواست وزارت نفت نسبت به تغییر کاربری محل‌های یاد شده بدون قید و شرط اقدام نماید.

ماده ۹- ضوابط و مشخصات فنی، اقتصادی و زیست‌محیطی خودروهای دوگانه‌سوز و ( ) سوز توسط کارگروه موضوع ماده (۱۰) این تصویب‌نامه تعیین می‌گردد. تجهیز تاکسی‌های جدید به تاکسی متر و چاپگر به منظور صدور رسید (قبض کرایه) برای مسافر و نصب شناسنامه (شامل مشخصات و تصویر راننده) الزامی است.

ماده ۱۰- کارگروهی متشکل از نمایندگان وزارتخانه‌های صنایع و معادن، نفت، بازرگانی، سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور، سازمان حفاظت محیط‌زیست و نیروی انتظامی جمهوری اسلامی ایران با مسئولیت وزارت کشور (سازمان شهرداری‌های کشور) به منظور تدوین برنامه اجرایی، پیگیری و نظارت بر حسن اجرای این آیین‌نامه، تشکیل می‌گردد.

آیین نامه مربوط به استفاده اراضی احداث بنا و تاسیسات درخارج ازمحدوده قانونی حریم شهرها(مصوبه شماره ۴۹۴۰/ت۲۸۸۱ ه مورخ ۱۳۵۷/۲/۲۲ هیات وزیران)

ماده ۱۰- ایجاد ساختمانها و تأسیسات نظامی، انتظامی، امنیتی، مرزی و همچنین ساختمانها و تأسیسات مربوط به طرح‌های آب و فاضلاب و برق، لوله‌کشی‌های نفت و گاز، تأسیسات فنی مربوط به اکتشافات و استخراج نفت و گاز، خطوط ارتباطی و مخابراتی و واحدها و مجتمع‌های مسکونی و سایر تأسیسات متعلق به سازمان‌های دولتی یا وابسته به دولت و شهرداریها در خارج از محدوده قانونی شهرها تابع پروژه‌ها و طرح‌های مصوب توسط مراجع و مقامات صلاحیت‌دار مربوط می‌باشد و مقامات تهیه‌کننده وتصویب‌کننده این قبیل پروژه‌ها و طرح‌ها باید رعایت ضوابط عمومی ایجاد ساختمان و تأسیسات در خارج از محدودهٔ قانونی شهرها را به ترتیبی که در این آیین‌نامه[1] مقرر شده است بر حسب مورد بنمایند.

آیین‌نامه مربوط به وظایف و طرز کار شورای عالی اقیانوس‌شناسی کشور و کمیته‌های هفت‌گانه آن (مصوبه شماره ۷۰۶۵۳/ت۳۹۹ه مورخ ۱۳۷۳/۱۰/۲۹ هیات وزیران)

ماده ۶- ریاست کمیته‌ها به شرح زیر به عهده مسئولان ذیربط می‌باشد:

۱-کمیته اقیانوس‌شناسی فیزیکی و دینامیکی اقیانوس‌ها و هواشناسی دریایی:رئیس سازمان هواشناسی کشور.

۲-کمیته خدمات دریایی و ترابری و حقوقی دریاها: مدیر عامل سازمان بنادر و کشتیرانی.

۱-کمیته مهندسی اقیانوس‌شناسی و نقشه‌برداری دریایی: مدیر عامل شرکت نفت فلات قاره ایران.

۲-کمیته حفاظت محیط زیست دریایی و کنترل آلودگی‌های دریایی: رئیس سازمان حفاظت محیط زیست.

۳-کمیته منابع زنده دریایی: مدیر عامل شرکت شیلات و امور آبزیان.

۴-کمیته منابع غیر زنده دریایی: رئیس سازمان زمین‌شناسی کشور.

۵-کمیته آموزش و فرهنگ اقیانوس‌شناسی: معاون پژوهشی وزارت فرهنگ و آموزش عالی.

۱- آئین نامه مربوط به استفاده اراضي احداث بنا وتاسیسات درخارج ازمحدوده قانوني و حریم شهرها

مصوبه هیأت وزیران راجع به ضوابط و معیارهای استقرار صنایع (شماره ۶۴۶۷۷/ت۱۸۵۹۱ه مورخ ۷۸/۱۲/۲۶ بااصلاحیه شماره ۱۱۳۵۹/ت۲۳۴۱۵ه مورخ۱۳۸۰/۳/۲۱)(به استناد تبصره۲ماده ۱۳قانون نحوه جلوگیری از آلودگی هوا)

ماده ۱- طبقه بندی و تعیین گروه صنایع

صنایع با توجه به فرآیند تولید به شرح ذیل طبقه‌بندی می‌شوند:

۱- صنایع غذایی
۲- صنایع نساجی
۳- صنایع چرم
۴- صنایع سلولزی
۵- صنایع فلزی
۶- صنایع کانی غیر فلزی
۷- صنایع شیمیایی
۸- صنایع دارویی
۹- صنایع برق و الکترونیک
۱۰- صنایع کشاورزی
۱۱- صنایع ماشین سازی

صنایع براساس شدت و ضعف آلودگی و دیگر مسایل زیست‌محیطی در گروههایی با مشخصات زیر قرار می‌گیرند:

ماده ۴- در موارد استثنایی که امکان اجرای ضوابط استقرار در استان وجود نداشته باشد، مراتب در کمیته‌ای استانی مرکب از نمایندگان ادارات کل صنایع، معادن و فلزات، حفاظت محیط‌زیست، مسکن و شهرسازی، سازمان برنامه و بودجه، نفت، نیرو، جهاد سازندگی، کشاورزی و استانداری (معاون عمرانی) مورد بررسی قرار گرفته و با در نظر گرفتن مواردی از قبیل فرآیند تولید، توپوگرافی منطقه، شرایط اقلیمی، ظرفیت قابل تحمل محیط‌زیست، جهت بادهای غالب و گسترش شهری در مورد محل استقرار صنایع به طور موردی اتخاذ تصمیم می‌نمایند. دبیرخانه کمیته مذکور در اداره کل حفاظت محیط‌زیست استان می‌باشد.

ماده ۷- واحدهای تولیدی و صنعتی موظف هستند قبل از استقرار، موضوع را به اطلاع ادارات کل استانی حفاظت محیط‌زیست برسانند در صورت مغایرت با ضوابط استقرار، ادارات کل حفاظت محیط‌زیست استانها باید در مدت حداکثر دو هفته موضوع را به متقاضی اعلام کنند.

صنایع شیمیایی

گروه (۷-الف)

۱- واحد صرفاً برش اسکاچ ظرفشویی
۲- واحد تولید نخ، طناب و تسمه نایلونی
۳- واحد تولید الیاف پروپیلن

گروه(۷-ج)

۱- واحد تولید انواع چسب نئوپانی (اوره فرم آلدئید) مایع و پودر
۲- واحد تولید شیشه شیر، سرشیشه، پستانک و غیره
۳- واحد تولید فیلمهای عکاسی
۴- واحد تولید شیلنگ فشار قوی
۵- واحد تولید ملامین فرم آلدئید
۶- واحد تولید سیلیکات منیزیم آبدار و موارد مشابه با ظرفیت بیش از ۵۰۰ تن در سال

گروه(۷-د)

۱- واحد تولید مواد ضد خورندگی و ضد خزه
۲- واحد تولید کلریت کلسیم و سدیم
۳- واحد تولید سدیم تری پلی فسفات

گروه(۷-ه)

۱- واحد تولید اسید بنزوئیک و بنزوات سدیم

گروه(۷-و)

۱- واحد تولید اکسید سرب
۲- واحد تولید فنل
۳- واحد تولید بیگمنت‌های معدنی
۴- واحد تولید انواع فلزات از مواد کانی
۵- واحد تولید کلر، سود، آب ژوال
۶- واحد تولید کک و قطران
۷- واحد تولید سرنج
۸- واحد تولید کاربید، مواد آبکاری و اکسید روی از معدن (لیتارژ)
۹- واحدهای تصفیه ترکیبات آلی مازاد تولید فنل و متانل
۱۰- واحد تولید ترکیبات کروم
۱۱- واحد تولید کود شیمیایی
۱۲- واحد تولید C.V.P.
۱۳- واحد تولید مواد اولیه ساینده‌ها (سنگ سمباده و کاغذ سمباده)
۱۴- واحد تولید سموم دفع آفات
۱۵- واحد تولید بی اکسید منگنز از سنگ معدن
۱۶- واحد تولید فرومولیبدن
۱۷- واحد تولید گل‌گوگرد
۱۸- واحد تولید کربن بلاک
۱۹- واحد تولید سیلیکو منگنز و فرومنگنز
۲۰- مرکز پژوهشی انرژی اتمی (تولید رادیو ایزوتوپ)
۲۱- واحد تولید کنسانتره مس، نیکل و کبالت
۲۲- واحد فرآوری گوگرد
۲۳- واحد کک‌پزی سنتی

۲۴- واحد فرآوری اکسید و مشتقات سیلیسیم
۲۵- مراکز تحقیقات صنعتی[1]
۲۶- واحد تولید کربن و الکترود گرافیتی
۲۷- واحد تولید آلیاژ (فرو سیلیسیم) تا ظرفیت ۲۰۰۰ تن در سال
۲۸- واحد تولید فرو آلیاژ
۲۹- واحد تولید پلی مریزاسیون پلی اکریل
۳۰- واحد تولید الیاف اکرلیک تا ظرفیت ۴۵۰۰۰ تن در سال
۳۱- واحد تولید کلیه اسیدهای معدنی و سولفات و سولفور سدیم
۳۲- واحد تولید سولفات‌های آهن؛ روی؛ آلومینیوم و منگنز و موارد مشابه با ظرفیت بیش از ۵۰۰۰ تن در سال

صورتجلسه هیأت وزیران راجع به ممنوعیت احداث در شعاع ۱۲۰ کیلومتری تهران (مصوب ۲۰/ ۳/ ۱۳۴۶

هیأت وزیران در جلسه مورخ ۲۰ ۳ ۱۳۴۶ مقرر نمود اصولاً برای ایجاد صنایع در تهران و حومه تا شعاع ۱۲۰ کیلومتری اجازه ایجاد صنایع داده نشود مگر با اجازه هیأت دولت.[2]

مصوبه هیأت وزیران راجع به استفاده از منابع مالی بلاعوض جهت مطالعات زیست‌محیطی در زمینه‌های ارزیابی و ارزش گذاری منابع، پایش، انرژی و محیط زیست (شماره ۲۵۹۵۴/ت ۲۵۳۷۶ ه مورخ ۲/ ۱۶/ ۱۳۸۱

هیأت وزیران در جلسه مورخ ۲۰ ۵ ۱۳۸۱ بنا به پیشنهاد شماره ۲۵۸۲۱-۱ مورخ ۲ ۷ ۱۳۸۰ سازمان حفاظت محیط زیست و به استناد بند «ط» تبصره (۲۱) قانون بودجه سال ۱۳۸۱ کل کشور تصویب نمود:

به سازمان حفاظت محیط‌زیست اجازه داده می‌شود حداکثر تا مبلغ ششصد هزار (۶۰۰ ۰۰۰) دلار منابع مالی بلاعوض جهت مطالعات زیست‌محیطی در زمینه‌های ارزیابی و ارزش گذاری منابع، پایش، انرژی و محیط زیست استفاده نماید.

سازمان یاد شده موظف است فهرست پروژه‌هایی را که از محل مذکور تأمین اعتبار می‌شود، به وزارت امور اقتصادی و دارایی و سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور برای اطلاع ارسال نماید.

۱- طبقه‌بندی این مراکز در ذیل کد (و) دلیل بر شدت نمی‌باشد بلکه به منظور بررسی و تعیین محل استقرار با توجه به فرآیند عملیاتی می‌باشد.
۲- فهرست مستثنیات احداث صنایع در شعاع ۱۲۰ کیلومتری تهران در سازمان موجود می‌باشد.

مصوبه هیات وزیران راجع به برنامه جامع صیانت از جنگل‌های شمال کشور (حفظ، نگهداری وتوسعه جنگل‌های شمال) (شماره ۱۶۲۷۶/ت۲۶۲۳۹ه مورخ ۱۳۸۲/۶/۲۴

ماده ۷- به منظور کاهش فشار جنگل‌نشینان و روستاهای حاشیه جنگل بر منابع جنگلی و جایگزینی سوخت‌های فسیلی به جای هیزم، شرکت ملی نفت ایران موظف است با همکاری وزارت جهاد کشاورزی (سازمان جنگل‌ها، مراتع و آبخیزداری کشور) نسبت به استقرار واحدهای توزیع نفت و گاز و دسترسی آسان ساکنان روستاهای بالای بیست خانوار به سوخت‌های فسیلی به قیمتهای متناسب با شهرها، حداکثر ظرف (۴) سال اقدام نماید .

بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران نیز موظف است از طریق نظام بانکی کشور، تسهیلات لازم را برای احداث نانوایی‌های با سوخت فسیلی، شعبه‌های فروش نفت در روستاهای بالای بیست خانوار حاشیه جنگل و داخل آن برقرار سازد. تسهیلات مذکور با یارانه هفتاد درصد (۷۰٪) به سود و کارمزد از محل برنامه کمک‌های فنی و اعتباری وزارت جهاد کشاورزی تأمین و پرداخت خواهد شد.

مواد تحت کنترل پروتکل مونترال

جدول شماره ۴

گروه	نام	فرمول	نام شیمیایی	Name	گروه
کلروفلوروکربن‌ها	CFC-114	$C_2F_4Cl_2$	دی کلروتترافلورواتان	Dichlorotetrafloroethane	۲۹۰۳/۴۴۷۰۰۰۱
کلروفلوروکربن‌ها	CFC-115	C_2F_5Cl	کلروپنتافلورواتان	Chloropentafloroethane	۲۹۰۳/

جدول شماره ۵

گروه	نام	فرمول	نام شیمیایی	Name	گروه
کلروفلوروکربن‌ها	CFC-13	CF_3Cl	کلروتری فلورومتان	Chlorotrifloromethane	۲۹۰۳/۴۵۷۰۰۰۳
کلروفلوروکربن‌ها	CFC-111	C_2FCl_5	پنتاکلروفلورواتان	Pentachlorofloroethane	۲۹۰۳/۴۵۷۰۰۰۴
کلروفلوروکربن‌ها	CFC-112	$C_2F_2Cl_4$	تتراکلرودی فلورواتان	Tetrachlorodifloroethane	۲۹۰۳/۴۵۷۰۰۰۵
کلروفلوروکربن‌ها	CFC-211	C_3FCl_7	هپتا کلرو فلوروپروپان	Heptachlorofloropropane	۲۹۰۳/۴۵۷۰۰۰۶
کلروفلوروکربن‌ها	CFC-212	$C_3F_2Cl_6$	هگزاکلرودی فلوروپروپان	Hexachlorodifloropropane	۲۹۰۳/۴۵۷۰۰۰۷
کلروفلوروکربن‌ها	CFC-213	$C_3F_3Cl_5$	پنتا کلروتری فلوروپروپان	Pentachlorotrifloropropane	۲۹۰۳/۴۵۷۰۰۰۸
کلروفلوروکربن‌ها	CFC-214	$C_3F_4Cl_4$	تتراکلروتترا فلوروپروپان	Tetrachlorotetrafloropropane	۲۹۰۳/۴۵۷۰۰۰۹
کلروفلوروکربن‌ها	CFC-215	$C_3F_5Cl_3$	تری کلروپنتا فلوروپروپان	Trichloropentafloropropane	۲۹۰۳/۴۵۷۰۰۱۰
کلروفلوروکربن‌ها	CFC-216	$C_3F_6Cl_2$	دی کلرو هگزا فلوروپروپان	Dichlorohexafloropropane	۲۹۰۳/۴۵۷۰۰۱۱
کلروفلوروکربن‌ها	CFC-217	C_3F_7Cl	کلروهپتا فلوروپروپان	Chloropentafloropropane	۲۹۰۳/۴۵۷۰۰۱۲

جدول شماره ۶

گروه	نام	فرمول	نام شیمیایی	Name	گروه
بروموکلروفلوروکربن‌ها	Halon 1211	CF_2Br_1	بروموکلرودی فلورومتان	Bromochlorodifloromethane	۲۹۰۳/۴۶۷۰۰۱۳
بروموفلوروکربن‌ها	Halon 1301	C_2F_3Br	بروموتری فلورواتان	Bromotrifloroethane	۲۹۰۳/۴۶۷۰۰۱۳
بروموفلوروکربن‌ها	Halon 2402	$C_2F_4Br_2$	دی بروموتترا فلورواتان	Dibrometetrafloroethane	۲۹۰۳/۴۶۷۰۰۱۶

گروه یک

گروه	نام	فرمول	نام شیمیایی	Name	شماره تعرفه
هیدروکلروفلوروکربن‌ها	HCFC-21	$CHFCL_2$	دی کلروفلورومتان	Dichlorofloromethane	۲۹۰۳/۴۹۷۰۰۱۶
هیدروکلروفلوروکربن‌ها	HCFC-22	CHF_2CL	کلرو دی فلورومتان	Chlorodifloromethane	۲۹۰۳/۴۹۷۰۰۱۷
هیدروکلروفلوروکربن‌ها	HCFC-31	CH_2FCL	کلروفلورومتان	Chlorofloromethane	۲۹۰۳/۴۹۷۰۰۱۸
هیدروکلروفلوروکربن‌ها	HCFC-121	C_2HFCL_4	تترا کلروفلورواتان	Trtrachlorofloroethane	۲۹۰۳/۴۹۷۰۰۱۹
هیدروکلروفلوروکربن‌ها	HCFC-122	$C_2HF_2CL_3$	تری کلرو دی فلورواتان	Trichlorodifloroethane	۲۹۰۳/۴۹۷۰۰۲۰
هیدروکلروفلوروکربن‌ها	HCFC-123	$C_2HF_3CL_2$	دی کلرو تری فلورواتان	Dichlorotrifloroethane	۲۹۰۳/۴۹۷۰۰۲۱
هیدروکلروفلوروکربن‌ها	HCFC-123	$CHCL_2CF_3$	دی کلروتری فلورواتان	dichlorotrifloroethane	۲۹۰۳/۴۹۷۰۰۲۲
هیدروکلروفلوروکربن‌ها	HCFC-124	C_2HF_4CL	کلروتترافلوراتان	Chlorotetrafloroethane	۲۹۰۳/۴۹۷۰۰۲۳
هیدروکلروفلوروکربن‌ها	HCFC-124	$CHFCLCF_3$	کلروتترافلوراتان	Chlorotetrafloroethane	۲۹۰۳/۴۹۷۰۰۲۴
هیدروکلروفلوروکربن‌ها	HCFC-131	$C_2H_2FCL_3$	تری کلرو فلورواتان	Trichlorofloroethane	۲۹۰۳/۴۹۷۰۰۲۵
هیدروکلروفلوروکربن‌ها	HCFC-132	$C_2H_2F_2CL_2$	دی کلرو دی فلورواتان	Dichlorodifloroethane	۲۹۰۳/۴۹۷۰۰۲۶
هیدروکلروفلوروکربن‌ها	HCFC-133	$C_2H_2F_3CL$	کلرو تری فلورواتان	Chlorotrifloroethane	۲۹۰۳/۴۹۷۰۰۲۷
هیدروکلروفلوروکربن‌ها	HCFC-141	$C_2CH_3FCL_2$	دی کلروتری فلورواتان	Dichlorotrifloroethane	۲۹۰۳/۴۹۷۰۰۲۸
هیدروکلروفلوروکربن‌ها	HCFC-141b	CH_3FCL_2	دی کلرو فلورواتان	Dichlorofloroethane	۲۹۰۳/۴۹۷۰۰۲۹
هیدروکلروفلوروکربن‌ها	HCFC-142	$C_2H_3F_2CL$	کلرو دی فلورواتان	Chlorodifloroethane	۲۹۰۳/۴۹۷۰۰۳۰
هیدروکلروفلوروکربن‌ها	HCFC-142b	CH_3CF_2CL	کلرودی فلورواتان	Chlorodifloroethane	۲۹۰۳/۴۹۷۰۰۳۱
هیدروکلروفلوروکربن‌ها	HCFC-151	C_2H_4FCL	کلر فلورواتان	Chlorofloroethane	۲۹۰۳/۴۹۷۰۰۳۲
هیدروکلروفلوروکربن‌ها	HCFC-221	C_3HFCL_6	هگزاکلرشوفلوروپروپان	Hexachlorofloropropane	۲۹۰۳/۴۹۷۰۰۳۳
هیدروکلروفلوروکربن‌ها	HCFC-222	$C_3HF_2CL_5$	پنتاکلرودی فلوروپروپان	Pentachlorodifloropropane	۲۹۰۳/۴۹۷۰۰۳۴
هیدروکلروفلوروکربن‌ها	HCFC-223	$C_3HF_3CL_4$	تتراکلروتری فلوروپروپان	Tetrachlorotrifloropropane	۲۹۰۳/۴۹۷۰۰۳۵
هیدروکلروفلوروکربن‌ها	HCFC-224	$C_3HF_4CL_3$	تری کلروتترا فلوروپروپان	Trichlorotetrafloropropane	۲۹۰۳/۴۹۷۰۰۳۶
هیدروکلروفلوروکربن‌ها	HCFC-225	$C_3HF_5CL_2$	دی کلروپنتا فلوروپروپان	Dichloropentafloropropane	۲۹۰۳/۴۹۷۰۰۳۷
هیدروکلروفلوروکربن‌ها	HCFC-225ca	$CF_3CF_2CHCL_2$	دی کلروپنتا فلوروپروپان	Dichloropentafloropropane	۲۹۰۳/۴۹۷۰۰۳۸
هیدروکلروفلوروکربن‌ها	HCFC-225cb	CF_2ClCF_2CHCLF	دی کلروپنتا فلوروپروپان	Dichloropentafloropropane	۲۹۰۳/۴۹۷۰۰۳۹
هیدروکلروفلوروکربن‌ها	HCFC-226	C_3HF_6CL	کلروهگزا فلوروپروپان	Chlorohexafloropropane	۲۹۰۳/۴۹۷۰۰۴۰
هیدروکلروفلوروکربن‌ها	HCFC-231	$C_3H_2FCL_5$	پنتاکلرو فلوروپروپان	Pentachlorofloropropane	۲۹۰۳/۴۹۷۰۰۴۱
هیدروکلروفلوروکربن‌ها	HCFC-232	$C_3H_2F_2CL_4$	تتراکلرودی فلوروپروپان	Tetrachlorodifloropropane	۲۹۰۳/۴۹۷۰۰۴۲
هیدروکلروفلوروکربن‌ها	HCFC-233	$C_3H_2F_3CL_3$	تری کلروتری فلوروپروپان	Trichlorotrifloropropane	۲۹۰۳/۴۹۷۰۰۴۳
هیدروکلروفلوروکربن‌ها	HCFC-234	$C_3H_2F_4CL_2$	دی کلروتترا فلوروپروپان	Dichlorotetrafloropropane	۲۹۰۳/۴۹۷۰۰۴۴
هیدروکلروفلوروکربن‌ها	HCFC-235	$C_3H_2F_5CL$	کلروپنتا فلوروپروپان	Chloropentafloropropane	۲۹۰۳/۴۹۷۰۰۴۵
هیدروکلروفلوروکربن‌ها	HCFC-241	$C_3H_3FCL_4$	تتراکلرو فلوروپروپان	Tetrachlorofloropropane	۲۹۰۳/۴۹۷۰۰۴۶
هیدروکلروفلوروکربن‌ها	HCFC-242	$C_3H_3F_2CL_3$	تری کلرودی فلوروپروپان	Trichlorodifloropropane	۲۹۰۳/۴۹۷۰۰۴۷
هیدروکلروفلوروکربن‌ها	HCFC-243	$C_3H_3F_3CL_2$	دی کلروتری فلوروپروپان	Dichlorotrifloropropane	۲۹۰۳/۴۹۷۰۰۴۸
هیدروکلروفلوروکربن‌ها	HCFC-244	$C_3H_3F_4CL$	کلروتترا فلوروپروپان	Chlorotetrafloropropane	۲۹۰۳/۴۹۷۰۰۴۹
هیدروکلروفلوروکربن‌ها	HCFC-251	$C_3H_4FCL_3$	تری کلرو فلوروپروپان	Trichlorofloropropane	۲۹۰۳/۴۹۷۰۰۵۰
هیدروکلروفلوروکربن‌ها	HCFC-252	$C_3H_4F_2CL_2$	دی کلرودی فلوروپروپان	Dichlorodifloropropane	۲۹۰۳/۴۹۷۰۰۵۱
هیدروکلروفلوروکربن‌ها	HCFC-253	$C_3H_4F_3CL$	کلروتری فلوروپروپان	Chlorotrifloropropane	۲۹۰۳/۴۹۷۰۰۵۲
هیدروکلروفلوروکربن‌ها	HCFC-261	$C_3H_5FCL_2$	دی کلرو فلوروپروپان	Dichlorofloropropane	۲۹۰۳/۴۹۷۰۰۵۳
هیدروکلروفلوروکربن‌ها	HCFC-262	$C_3H_5F_2CL$	کلرودی فلوروپروپان	Chlorodifloropropane	۲۹۰۳/۴۹۷۰۰۵۴
هیدروکلروفلوروکربن‌ها	HCFC-271	C_3H_6FCL	کلرو فلوروپروپان	Chlorofloropropane	۲۹۰۳/۴۹۷۰۰۵۵

گروه دو

گروه	نام	فرمول	نام شیمیایی	Name	شماره تعرفه
هیدروبروموفلوروکربن‌ها		$CHFBr_2$	دی برومو فلورومتان	Dibromofloromethane	۲۹۰۳/۴۹۷۰۰۵۶
هیدروبروموفلوروکربن‌ها	HBFC-22B1	CHF_2Br	برو مو دی فلورومتان	Bromodifloromethane	۲۹۰۳/۴۹۷۰۰۵۷
هیدروبروموفلوروکربن‌ها		CH_2FBr	برو مو فلورومتان	Bromofloromethane	۲۹۰۳/۴۹۷۰۰۵۸
هیدروبروموفلوروکربن‌ها		C_2HFBr_4	تترابرومو فلورواتان	Tetrabromofloroethane	۲۹۰۳/۴۹۷۰۰۵۹
هیدروبروموفلوروکربن‌ها		$C_2HF_2Br_3$	تری برو مودی فلورواتان	Tribromodifloroethane	۲۹۰۳/۴۹۷۰۰۶۰
هیدروبروموفلوروکربن‌ها		$C_2HF_3Br_2$	دی برو مو تری فلورواتان	Dibromotrifloroethane	۲۹۰۳/۴۹۷۰۰۶۱
هیدروبروموفلوروکربن‌ها		C_2HF_4Br	برو مو تترا فلورواتان	Bromotetrafloroethane	۲۹۰۳/۴۹۷۰۰۶۲
هیدروبروموفلوروکربن‌ها		$C_2H_2FBr_3$	تری برو مو فلورواتان	Ttribromofloroethane	۲۹۰۳/۴۹۷۰۰۶۳
هیدروبروموفلوروکربن‌ها		$C_2H_2F_2Br_2$	دی برو مو دی فلورواتان	Dibromodifloroethane	۲۹۰۳/۴۹۷۰۰۶۴
هیدروبروموفلوروکربن‌ها		$C_2H_2F_3Br$	برو مو تری فلورواتان	Bromotrifloroethane	۲۹۰۳/۴۹۷۰۰۶۵
هیدروبروموفلوروکربن‌ها		$C_2H_3FBr_2$	دی برو مو فلورواتان	Dibromofloroethane	۲۹۰۳/۴۹۷۰۰۶۶
هیدروبروموفلوروکربن‌ها		C_2H_4FBr	برو مو فلورواتان	Bromofloroethane	۲۹۰۳/۴۹۷۰۰۶۷
هیدروبروموفلوروکربن‌ها		$C_2H_3F_2Br$	برو مو دی فلورواتان	Bromodifloroethane	۲۹۰۳/۴۹۷۰۰۶۸
هیدروبروموفلوروکربن‌ها		C_3HFBr_6	هگزا برو مو فلورواتان	Hexabromofloroethane	۲۹۰۳/۴۹۷۰۰۶۹
هیدروبروموفلوروکربن‌ها		$C_3HF_2Br_5$	پنتا برومو دی فلوروپروپان	Pentabromodifloropropane	۲۹۰۳/۴۹۷۰۰۷۰
هیدروبروموفلوروکربن‌ها		$C_3HF_3Br_4$	تترا برو مو تری فلوروپروپان	Tetrabromotrifloropropane	۲۹۰۳/۴۹۷۰۰۷۱
هیدروبروموفلوروکربن‌ها		$C_3HF_4Br_3$	تری برو مو تترا فلوروپروپان	Tribromotetrafloropropane	۲۹۰۳/۴۹۷۰۰۷۲
هیدروبروموفلوروکربن‌ها		$C_3HF_5Br_2$	دی برو مو پنتا فلوروپروپان	Dibromopentafloropropane	۲۹۰۳/۴۹۷۰۰۷۳
بروموفلوروکربن‌ها		C_3HF_6Br	برو مو هگزا فلوروپروپان	Bromohexafloropropane	۲۹۰۳/۴۹۷۰۰۷۴
بروموفلوروکربن‌ها		$C_3H_2FBr_5$	پنتا برو مو فلوروپروپان	Pentabromofloropropane	۲۹۰۳/۴۹۷۰۰۷۵
بروموفلوروکربن‌ها		$C_3H_3F_2Br_4$	تترا برو مو دی فلوروپروپان	Tetrabromodifloropropane	۲۹۰۳/۴۹۷۰۰۷۶
بروموفلوروکربن‌ها		$C_3H_2F_3Br_3$	تری برو مو تری فلوروپروپان	Tribromotrifloropropane	۲۹۰۳/۴۹۷۰۰۷۷
بروموفلوروکربن‌ها		$C_3H_2F_4Br_2$	دی برو مو تترا فلوروپروپان	Dibromotetrafloropropane	۲۹۰۳/۴۹۷۰۰۷۸
بروموفلوروکربن‌ها		$C_3H_3F_5Br$	برو مو پنتا فلوروپروپان	bromotetrafloropropane	۲۹۰۳/۴۹۷۰۰۷۹
بروموفلوروکربن‌ها		C_3H_3FBr	تترا بر مو فلوروپروپان	Tetrabromofloropropane	۲۹۰۳/۴۹۷۰۰۸۰
بروموفلوروکربن‌ها		$C_3H_3F_2Br_2$	برو مو دی فلوروپروپان	Bromodifloropropane	۲۹۰۳/۴۹۷۰۰۸۱
بروموفلوروکربن‌ها		$C_3H_3F_3Br$	دی برو مو تری فلوروپروپان	Dibromotrifloropropane	۲۹۰۳/۴۹۷۰۰۸۲
بروموفلوروکربن‌ها		$C_3H_3F_4Br$	برو مو تترا فلوروپروپان	Bromotetrafloropropane	۲۹۰۳/۴۹۷۰۰۸۳
بروموفلوروکربن‌ها		$C_3H_4FBr_2$	تری برو مو فلوروپروپان	Tribromofloropropane	۲۹۰۳/۴۹۷۰۰۸۴
بروموفلوروکربن‌ها		$C_3H_4F_2Br$	دی برو مو دی فلوروپروپان	Dibromodifloropropane	۲۹۰۳/۴۹۷۰۰۸۵
بروموفلوروکربن‌ها		$C_3H_4F_3Br_2$	برو مو تری فلوروپروپان	Bromotrifloropropane	۲۹۰۳/۴۹۷۰۰۸۶
بروموفلوروکربن‌ها		$C_3H_6FBr_2$	دی برو مو فلوروپروپان	Dibromofloropropane	۲۹۰۳/۴۹۷۰۰۸۷
بروموفلوروکربن‌ها		C_3H_6FBr	برو مو فلوروپروپان	Bromofloropropane	۲۹۰۳/۴۹۷۰۰۸۸
بروموکلرومتان		CH_2BrCl	بر مو کلرو متان	Bromochlorometane	۲۹۰۳/۴۹۷۰۰۸۹

فهرست مناطق چهارگانه تحت مدیریت سازمان حفاظت محیط‌زیست

ردیف	نام منطقه	شماره آخرین مصوبه	تاریخ تصویب	محل جغرافیایی
	الف: پارک‌های ملی			
۱	پارک ملی ارومیه	۶۳	۱۳۵۴/۵/۲۱	آ. غربی و شرقی
۲	پارک ملی بختگان	۱۴۲	۱۳۷۴/۷/۶	فارس
۳	پارک ملی بمو	۳۳	۱۳۴۹/۱۲/۲۳	فارس
۴	پارک ملی بوجاق	۲۳۲	۱۳۸۱/۳/۲۱	گیلان
۵	پارک ملی پابند	۲۵۲	۱۳۸۲/۱۲/۲۷	مازندران
۶	پارک ملی تندوره	۱۰۱	۱۳۶۱/۶/۲۱	خراسان
۷	پارک ملی تنگ صیاد	۱۴۵	۱۳۷۴/۷/۶	چهارمحال و بختیاری
۸	پارک ملی توران	۲۳۴	۱۳۸۱/۳/۲۱	سمنان
۹	پارک ملی خبر	۱۶۷	۱۳۷۸/۶/۳	کرمان
۱۰	پارک ملی خجیر	۹۰	۱۳۶۱/۶/۲۱	تهران
۱۱	پارک ملی ساریگل	۲۳۵	۱۳۸۱/۳/۲۱	خراسان
۱۲	پارک ملی سالوک	۲۳۳	۱۳۸۱/۳/۲۱	خراسان
۱۳	پارک ملی سرخه حصار	۹۱	۱۳۶۱/۶/۲۱	تهران
۱۴	پارک ملی کلاه قاضی	۱۴۴	۱۳۷۴/۷/۶	اصفهان
۱۵	پارک ملی کویر	۱۰۲	۱۳۶۱/۶/۲۱	سمنان
۱۶	پارک ملی کیاسر	۲۵۱	۱۳۸۲/۱۲/۲۷	مازندران
۱۷	پارک ملی گلستان	۹۷	۱۳۶۱/۶/۲۱	گلستان
۱۸	پارک ملی لار	۱۹۷	۱۳۸۰/۷/۲۵	تهران
۱۹	پارک ملی نای بند	۲۵۳	۱۳۸۲/۱۲/۲۷	بوشهر
	ب: آثار طبیعی ملی			
۱	اثر طبیعی ملی چشمه گل فشان پیرگل	۲۱۶	۱۳۸۱/۳/۲۱	سیستان و بلوچستان
۲	اثر طبیعی ملی خشکه داران	۱۱۶	۱۳۶۶/۳/۲۰	مازندران
۳	اثر طبیعی ملی درخت کهنسال سرو(هرزویل)	۱۱۳	۱۳۶۶/۶/۲۰	گیلان
۴	اثر طبیعی ملی دهلران	۷۲	۱۳۵۵/۵/۶	ایلام
۵	اثر طبیعی ملی سرو ابرکوه	۲۵۴	۱۳۸۲/۱۲/۲۷	یزد
۶	اثر طبیعی ملی سرو سیرج	۲۵۵	۱۳۸۲/۱۲/۲۷	کرمان
۷	اثر طبیعی ملی سوسن سفید (لیلیوم لدبوری)	۷۱	۱۳۵۵/۵/۶	گیلان
۸	اثر طبیعی ملی غار سهولان	۱۶۹	۱۳۷۹/۳/۱۱	آذربایجان غربی
۹	اثر طبیعی ملی غار قوری قلعه	۲۰۲	۱۳۸۰/۷/۲۵	کرمانشاه
۱۰	اثر طبیعی ملی یخگان	۲۲۵	۱۳۸۱/۳/۲۱	اردبیل
۱۱	اثر طبیعی ملی قلل تفتان	۲۲۴	۱۳۸۱/۳/۲۱	سیستان و بلوچستان
۱۲	اثر طبیعی ملی قلل سه گانه علم کوه سیاه کمان، تحت سلیمان	۲۲۲	۱۳۸۱/۳/۲۱	مازندران
۱۳	اثر طبیعی ملی قله دماوند	۲۲۱	۱۳۸۱/۳/۲۱	مازندران
۱۴	اثر طبیعی ملی قله سبلان	۲۲۳	۱۳۸۱/۳/۲۱	اردبیل
۱۵	اثر طبیعی ملی گنبدهای نمکی خرسین	۲۵۶	۱۳۸۲/۱۲/۲۷	هرمزگان
۱۶	اثر طبیعی ملی لاله واژگون	۱۵۰	۱۳۷۵/۱۱/۲۷	چهارمحال و بختیاری

ردیف	نام منطقه	شماره آخرین مصوبه	تاریخ تصویب	محل جغرافیایی
	ج: پناهگاه‌های حیات‌وحش			
۱	پناه‌گاه حیات‌وحش آستارا (لوندویل)	۶۳	۱۳۵۴/۵/۲۱	گیلان
۲	پناه‌گاه حیات‌وحش امیر کلایه	۶۳	۱۳۵۴/۵/۲۱	گیلان
۳	پناه‌گاه حیات‌وحش انگوران	۶۵	۱۳۵۴/۵/۲۱	زنجان
۴	پناه‌گاه حیات‌وحش بختگان	۱۴۲	۱۳۷۴/۷/۶	فارس
۵	پناه‌گاه حیات‌وحش بوروئیه	۲۳۰	۱۳۸۱/۳/۲۱	یزد
۶	پناه‌گاه حیات‌وحش بیستون	۶۶	۱۳۵۴/۵/۲۱	کرمانشاه
۷	پناه‌گاه حیات‌وحش توران	۲۳۴	۱۳۸۱/۳/۲۱	سمنان
۸	پناه‌گاه حیات‌وحش جاسب	۲۴۵	۱۳۸۱/۳/۲۱	مرکزی
۹	پناه‌گاه حیات‌وحش حیدری	۲۲۸	۱۳۸۱/۳/۲۱	خراسان
۱۰	پناه‌گاه حیات‌وحش خارکو (خارک و خارکو)	۶۳	۱۳۵۴/۵/۲۱	بوشهر
۱۱	پناه‌گاه حیات‌وحش خوش ییلاق	۱۱۷	۱۳۵۷/۹/۱۷	سمنان
۱۲	پناه‌گاه حیات‌وحش دره انجیر ونی باز	۲۳۱	۱۳۸۱/۳/۲۱	یزد
۱۳	پناه‌گاه حیات‌وحش دز	۶۳	۱۳۵۴/۵/۲۱	خوزستان
۱۴	پناه‌گاه حیات‌وحش دشت ناز	۶۳	۱۳۵۴/۵/۲۱	مازندران
۱۵	پناه‌گاه حیات‌وحش دودانگه	۶۳	۱۳۵۴/۵/۲۱	مازندران
۱۶	پناه‌گاه حیات‌وحش راسبند	۲۴۷	۱۳۸۱/۳/۲۱	مرکزی
۱۷	پناه‌گاه حیات‌وحش روچون	۱۶۷	۱۳۷۸/۶/۳	کرمان
۱۸	پناه‌گاه حیات‌وحش سرخانگل تالاب انزلی	۲۲۹	۱۳۸۱/۳/۲۱	گیلان
۱۹	پناه‌گاه حیات‌وحش سلکه	۶۳	۱۳۵۴/۵/۲۱	گیلان
۲۰	پناه‌گاه حیات‌وحش سمسکنده	۶۳	۱۳۵۴/۵/۲۱	مازندران
۲۱	پناه‌گاه حیات‌وحش شادگان	۱۹۸	۱۳۸۰/۷/۲۵	خوزستان
۲۲	پناه‌گاه حیات‌وحش شیدرو	۶۳	۱۳۵۴/۵/۲۱	هرمزگان
۲۳	پناه‌گاه حیات‌وحش شیر احمد	۲۲۷	۱۳۸۱/۳/۲۱	خراسان
۲۴	پناه‌گاه حیات‌وحش فریدونکنار	۶۳	۱۳۵۴/۵/۲۱	مازندران
۲۵	پناه‌گاه حیات‌وحش قمیشلو	۱۴۳	۱۳۷۴/۷/۶	اصفهان
۲۶	پناه‌گاه حیات‌وحش کرخه	۶۳	۱۳۵۴/۵/۲۱	خوزستان
۲۷	پناه‌گاه حیات‌وحش کلاه قاضی	۱۴۴	۱۳۷۴/۷/۶	اصفهان
۲۸	پناه‌گاه حیات‌وحش کیامکی	۶۳	۱۳۵۴/۵/۲۱	آذربایجان شرقی
۲۹	پناه‌گاه حیات‌وحش موته	۱۳۰	۱۳۶۹/۱۲/۷	اصفهان
۳۰	پناه‌گاه حیات‌وحش مهروئیه	۶۳	۱۳۵۴/۵/۲۱	کرمان
۳۱	پناه‌گاه حیات‌وحش میاندشت	۶۳	۱۳۵۴/۵/۲۱	خراسان
۳۲	پناه‌گاه حیات‌وحش میانکاله	۷۸	۱۳۵۴/۵/۲۱	مازندران
۳۳	پناه‌گاه حیات‌وحش نایبندان طبس	۲۰۰	۱۳۸۰/۷/۲۵	خراسان
۳۴	پناه‌گاه حیات‌وحش هامون	۲۴۳	۱۳۸۱/۸/۲۱	سیستان و بلوچستان

ردیف	نام منطقه	شماره آخرین مصوبه	تاریخ تصویب	محل جغرافیایی
	د: مناطق حفاظت شده			
۱	منطقه حفاظت شده آبشار شیرگاه	۱۸۹	۱۳۷۸/۱۰/۱۵	مازندران
۲	منطقه حفاظت شده آبشار مارگون	۱۹۲	۱۳۷۸/۱۰/۱۵	فارس
۳	منطقه حفاظت شده آق داغ	۱۷۴	۱۳۷۹/۹/۹	اردبیل
۴	منطقه حفاظت شده ارژن	۹۸	۱۳۶۱/۶/۲۱	فارس
۵	منطقه حفاظت شده ارسباران	۴۳	۱۳۵۲/۹/۲۰	آذربایجان شرقی
۶	منطقه حفاظت شده اساس	۲۱۱	۱۳۸۰/۷/۲۵	مازندران
۷	منطقه حفاظت شده اشترانکوه	۱۸	۱۳۴۹/۶/۱۷	لرستان
۸	منطقه حفاظت شده البرز مرکزی	۴	۱۳۴۶/۹/۲۸	تهران و مازندران
۹	منطقه حفاظت شده الوند	۲۴۶	۱۳۸۱/۳/۲۱	مرکزی
۱۰	منطقه حفاظت شده انگوران	۶۵	۱۳۵۴/۵/۲۱	زنجان
۱۱	منطقه حفاظت شده باشگل	۱۵۱	۱۳۷۵/۱۱/۲۷	قزوین
۱۲	منطقه حفاظت شده باغ کشمیر	۱۸۰	۱۳۷۸/۱۰/۱۵	خراسان
۱۳	منطقه حفاظت شده بلس کوه	۲۱۲	۱۳۸۰/۷/۲۵	مازندران
۱۴	منطقه حفاظت شده بوزین و مرخیل	۱۸۷	۱۳۷۸/۱۰/۱۵	کرمانشاه
۱۵	منطقه حفاظت شده بولا	۱۹۱	۱۳۷۸/۱۰/۱۵	مازندران
۱۶	منطقه حفاظت شده بهرام گور	۳۹	۱۳۵۱/۱/۱۶	فارس
۱۷	منطقه حفاظت شده بیجار	۱۰۵	۱۳۶۱/۶/۲۱	کردستان
۱۸	منطقه حفاظت شده بیدوئیه	۱۵۳	۱۳۷۵/۱۱/۲۷	کرمان
۱۹	منطقه حفاظت شده بیستون	۶۶	۱۳۵۴/۵/۲۱	کرمانشاه
۲۰	منطقه حفاظت شده پرور	۷۰	۱۳۵۵/۵/۶	سمنان
۲۱	منطقه حفاظت شده تندوره	۱۰۱	۱۳۶۱/۶/۲۱	خراسان
۲۲	منطقه حفاظت شده تنگ بستانک	۱۹۴	۱۳۷۸/۱۰/۱۵	فارس
۲۳	منطقه حفاظت شده تنگ سولک	۲۰۶	۱۳۸۰/۷/۲۵	کهکیلویه و بویراحمد
۲۴	منطقه حفاظت شده تنگ صیاد	۱۴۵	۱۳۷۴/۷/۶	چهارمحال و بختیاری
۲۵	منطقه حفاظت شده توران	۲۳۴	۱۳۸۱/۳/۲۱	سمنان
۲۶	منطقه حفاظت شده جاجرود	۹۶	۱۳۶۱/۶/۲۱	تهران
۲۷	منطقه حفاظت شده جزایر فارور	۱۱۲	۱۳۶۶/۵/۸	هرمزگان
۲۸	منطقه حفاظت شده جنگل ارس سیستان	۱۷۹	۱۳۷۸/۱۰/۱۵	خراسان
۲۹	منطقه حفاظت شده جهان نما	۵۱	۱۳۵۲/۹/۲۰	گلستان
۳۰	منطقه حفاظت شده چهارباغ	۲۰۹	۱۳۸۰/۷/۲۵	مازندران
۳۱	منطقه حفاظت شده حرا	۸۶	۱۳۶۱/۶/۲۵	هرمزگان
۳۲	منطقه حفاظت شده حله	۷۴	۱۳۵۵/۵/۶	بوشهر
۳۳	منطقه حفاظت شده خانگرمز	۲۰۳	۱۳۸۰/۷/۲۵	همدان
۳۴	منطقه حفاظت شده خیبوس و انجیل سی	۱۹۰	۱۳۷۸/۱۰/۱۵	مازندران
۳۵	منطقه حفاظت شده دز	۱	۱۳۴۶/۶/۷	خوزستان
۳۶	منطقه حفاظت شده دنا	۱۲۶	۱۳۷۷/۱۰/۲۳	کهکیلویه و بویراحمد
۳۷	منطقه حفاظت شده دنای شرقی	۲۰۸	۱۳۸۰/۷/۲۵	کهکیلویه و بویراحمد
۳۸	منطقه حفاظت شده دیل	۲۰۵	۱۳۸۰/۷/۲۵	کهکیلویه و بویراحمد
۳۹	منطقه حفاظت شده دینارکوه	۲۱۷	۱۳۸۰/۷/۲۵	ایلام
۴۰	منطقه حفاظت شده رویشگاه‌های طبیعی حرا	۲۴۴	۱۳۷۸/۱۰/۱۵	بوشهر
۴۱	منطقه حفاظت شده زاو	۲۴۸	۱۳۸۰/۷/۲۵	گلستان
۴۲	منطقه حفاظت شده ساریگل	۲۳۵	۱۳۸۱/۳/۲۱	خراسان
۴۳	منطقه حفاظت شده سالوک	۲۳۳	۱۳۸۱/۳/۲۱	خراسان
۴۴	منطقه حفاظت شده سبزکوه	۱۲۵	۱۳۶۹/۹/۲۸	چهارمحال و بختیاری
۴۵	منطقه حفاظت شده سراج	۱۷۳	۱۳۷۹/۹/۹	هرمزگان
۴۶	منطقه حفاظت شده سرانی	۸۷	۱۳۶۱/۶/۲۱	خراسان

ردیف	نام منطقه	شماره آخرین مصوبه	تاریخ تصویب	محل جغرافیایی
	د: مناطق حفاظت شده			
۴۷	منطقه حفاظت شده سرخ آباد	۱۴۹	۱۳۷۵/۱۱/۲۷	زنجان
۴۸	منطقه حفاظت شده سرولات و جواهر دشت	۱۷۷	۱۳۷۸/۱۰/۱۵	مازندران
۴۹	منطقه حفاظت شده سفیدکوه	۱۲۴	۱۳۶۹/۱۲/۷	لرستان
۵۰	منطقه حفاظت شده سیاهرود رودبار	۱۷۶	۱۳۷۸/۱۰/۱۵	مازندران
۵۱	منطقه حفاظت شده سیاه کشیم	۹۳	۱۳۶۱/۶/۲۲	گیلان
۵۲	منطقه حفاظت شده سیاه کوه اردکان	۲۱۸	۱۳۸۰/۷/۲۵	یزد
۵۳	منطقه حفاظت شده شالو و منگشت	۱۸۱	۱۳۷۸/۱۰/۱۵	خوزستان
۵۴	منطقه حفاظت شده شش رودبار	۲۱۳	۱۳۸۰/۷/۲۵	مازندران
۵۵	منطقه حفاظت شده شیله	۱۸۶	۱۳۷۸/۱۰/۱۵	سیستان و بلوچستان
۵۶	منطقه حفاظت شده شیمبار و حوزه دریاچه سد کارون	۱۸۲	۱۳۷۸/۱۰/۱۵	خوزستان
۵۷	منطقه حفاظت شده قرخود	۹۷	۱۳۶۱/۶/۲۱	خراسان
۵۸	منطقه حفاظت شده قلاجه	۱۸۸	۱۳۷۸/۱۰/۱۵	کرمانشاه
۵۹	منطقه حفاظت شده کالمند	۱۲۳	۱۳۶۹/۱۲/۷	یزد
۶۰	منطقه حفاظت شده کبیرکوه	۲۱۶	۱۳۸۰/۷/۲۵	ایلام
۶۱	منطقه حفاظت شده کرخه	۱	۱۳۴۶/۶/۷	خوزستان
۶۲	منطقه حفاظت شده کوه بافق	۱۵۵	۱۳۷۵/۱۱/۲۷	یزد
۶۳	منطقه حفاظت شده کوه بیرک	۱۸۴	۱۳۷۸/۱۰/۱۵	سیستان و بلوچستان
۶۴	منطقه حفاظت شده کوه پوزک	۱۸۵	۱۳۷۸/۱۰/۱۵	سیستان و بلوچستان
۶۵	منطقه حفاظت شده کوه خامین	۲۰۷	۱۳۸۰/۷/۲۵	کهکیلویه و بویراحمد
۶۶	منطقه حفاظت شده کوه خیز و کوه سرخ	۱۶۳	۱۳۷۷/۱۰/۲۳	کهکیلویه و بویراحمد
۶۷	منطقه حفاظت شده کویر	۱۰۲	۱۳۶۶/۶/۲۱	سمنان
۶۸	منطقه حفاظت شده گاندو	۹۹	۱۳۶۱/۵/۲۱	سیستان و بلوچستان
۶۹	منطقه حفاظت شده گشت رودخان و سیاه مزگی	۱۷۵	۱۳۷۸/۱۰/۱۵	گیلان
۷۰	منطقه حفاظت شده گنو	۹۵	۱۳۶۱/۶/۲۱	هرمزگان
۷۱	منطقه حفاظت شده لشگردر	۱۲۷	۱۳۶۹/۱۲/۷	همدان
۷۲	منطقه حفاظت شده لوه	۱۷۸	۱۳۷۸/۱۰/۱۵	گلستان
۷۳	منطقه حفاظت شده لیسار	۸۰	۱۳۵۶/۶/۲۲	گیلان
۷۴	منطقه حفاظت شده ماله گاله	۱۹۳	۱۳۷۸/۱۰/۱۵	فارس
۷۵	منطقه حفاظت شده مانشت و قلارنگ	۱۵۴	۱۳۷۵/۱۱/۲۷	ایلام
۷۶	منطقه حفاظت شده مراکان	۱	۱۳۴۶/۶/۷	آذربایجان غربی
۷۷	منطقه حفاظت شده مند	۷۳	۱۳۵۵/۵/۶	بوشهر
۷۸	منطقه حفاظت شده میان جنگل فسا	۱۵۲	۱۳۷۵/۱۱/۲۷	فارس
۷۹	منطقه حفاظت شده میرآباد	۲۲۰	۱۳۸۰/۷/۲۵	آذربایجان غربی
۸۰	منطقه حفاظت شده واز (شاه‌نظر و لاویج)	۲۱۵	۱۳۸۰/۷/۲۵	مازندران
۸۱	منطقه حفاظت شده ورجین	۸۹	۱۳۶۱/۶/۲۱	تهران
۸۲	منطقه حفاظت شده هراز (لسی کوه، سیاه بیشه (هراز)	۲۱۴	۱۳۸۰/۷/۲۵	مازندران
۸۳	منطقه حفاظت شده هرمد	۶۲	۱۳۵۳/۱۰/۴	فارس
۸۴	منطقه حفاظت شده هزار جریب	۲۱۰	۱۳۸۰/۷/۲۵	مازندران
۸۵	منطقه حفاظت شده هفتاد قله	۱۱۵	۱۳۶۶/۷/۷	مرکزی
۸۶	منطقه حفاظت شده هفت شهیدان	۲۱۹	۱۳۸۰/۷/۲۵	خوزستان
۸۷	منطقه حفاظت شده هلن	۱۸۳	۱۳۷۸/۱۰/۱۵	چهارمحال و بختیاری

ردیف	نام منطقه	شماره آخرین مصوبه	تاریخ تصویب	محل جغرافیایی
	ه: رودخانه‌های حفاظت شده			
۱	جاجرود	۱	۱۳۴۶/۶/۷	تهران
۲	چالوس	۱	۱۳۴۶/۶/۷	مازندران
۳	سردآب رود	1	۱۳۴۶/۶/۷	مازندران
۴	کرج	۱	۱۳۴۶/۶/۷	تهران
۵	لار و هراز	۱	۱۳۴۶/۶/۷	مازندران
۶	کلیه مردابها و رودگاهها و خلیج‌های مجاور دریای خزر و همچنین رودخانه‌های واقع در استانهای گیلان و مازندران که به آبهای مزبور یا دریای خزر می‌ریزند (مصوبه شماره۱ مورخ ۱۳۴۶/۶/۷)[1]			

۱- طبق تبصره ۱ ماده ۱ لایحه قانونی مجازات صید غیرمجاز از دریای خزر و خلیج فارس مصوب ۴ ۵ ۱۳۵۹، مسافتی از مصب رودخانه‌های مذکور طبق تعیین و اعلام شرکت شیلات در اختیار شرکت مزبور قرار دارد.

فصل دوم

قوانین، مصوبات ودستورالعمل‌های مرتبط با آب

تعاریف

آیین‌نامه جلوگیری از آلودگی آب (مصوبه شماره ۱۸۲۴۱/ت ه مورخ ۱۳۷۳/۳/۱۶)
ماده۱ اصطلاحات

عبارات و اصطلاحاتی که در این آیین‌نامه به کار رفته دارای معانی زیر می‌باشد:

۱- آلودگی آب: تغییر مواد محلول یا معلق یا تغییر درجه حرارت و یا دیگر خواص فیزیکی و شیمیایی و بیولوژیکی آب در حدی که آن را برای مصرفی که برای آن مقرر است مضر یا غیر مفید سازد.

۲- مواد آلوده کننده آب (آلوده‌کننده): هر نوع مواد و یا عوامل فیزیکی و شیمیایی بیولوژیک که باعث آلودگی آب گردیده یا به آلودگی آن بیفزاید.

۳- منابع مولد آلودگی آب (منابع آلوده‌کننده): هرگونه منبعی که فعالیت یا بهره‌برداری از آن موجب آلودگی آب می‌شود که شامل منابع صنعتی، معدنی، کشاورزی و دامداری، شهری و خانگی، خدماتی و درمانی و متفرقه می‌باشد.

۴- فاضلاب: هر نوع ماده مایع زائد حاصل از فعالیت‌های صنعتی یا کشاورزی و دامداری یا شهری، بیمارستانی و آزمایشگاهی و خانگی که به آب یا خاک تخلیه گردد.

۵- آب‌های پذیرنده: کلیه آب‌های سطحی و زیرزمینی از جمله قنوات، چاه‌ها و سفره آب‌های زیرزمینی و چشمه‌ها و نیز دریاها، دریاچه‌ها، رودخانه‌ها و نهرها و تالابها و آب‌گیرها و برکه‌ها که فاضلاب و مواد زائد جامد به آنها تخلیه شده یا در آنها نفوذ می‌کند.

۶- آبهای ایران: کلیه آبهای داخلی و ساحلی و دریای سرزمینی که تحت حاکمیت دولت جمهوری اسلامی ایران قرار دارد.

۷- رقیق کردن: کاهش غلظت مواد آلوده‌کننده در فاضلاب از طریق اختلاط با آب یا آب پذیرنده.

۸- وسایل و روشهای مناسب: مناسب ترین وسایل یا روشهایی که استفاده آن با توجه به شرایط محلی، درجه پیشرفت و امکانات علمی و فنی و هزینه‌های مربوط، رفع و یا کاهش موثر آلوده کننده‌ها را امکان پذیر می‌سازد.

۹- میزان و معیار (استاندارد): حدود مجاز و مشخصات ویژه‌ای که با توجه به اصول حفاظت و بهسازی محیط‌زیست برای آلوده‌کننده‌ها و برای جلوگیری از آلودگی آب تعیین می‌شود.

۱۰- مسئول: شخص حقیقی که اداره یا تصدی منابع مواد آلودگی از قبیل کارخانجات، کارگاهها و سایر تأسیسات صنعتی را خواه برای خود، خواه به نمایندگی از شخص یا اشخاص حقیقی و حقوقی دیگر به عهده داشته یا شخصاً به طرق مختلف عامل ایجاد آلودگی است.

۱۱- آبهای تحت حاکمیت و صلاحیت جمهوری اسلامی ایران:

الف- آبهای داخلی، دریای سرزمینی و منطقه انحصاری اقتصادی در خلیج فارس و دریای عمان به ترتیب مقرر در قانون مناطق دریایی جمهوری اسلامی ایران و مقررات اجرایی آن.

ب- آبهای تحت حاکمیت و صلاحیت جمهوری اسلامی ایران در دریای خزر.

ج- آبهای داخلی و مرزی ایران از قبیل آبهای موجود در دریاچه‌های طبیعی و مصنوعی و پشت سدها، رودخانه‌ها، آبگیرهای طبیعی و مصنوعی، آبراه‌ها، تالابها، مرداب‌ها اعم از شور، شیرین یا آبهای لب شور ساحلی و مصب رودخانه‌ها.

۱۲- در این آیین‌نامه عبارات زیر دارای تعاریف مربوط می‌باشند:
الف- فلات قاره: عبارت است از بستر، زیر بستر، کف و زیر کف مناطق دریایی ماورای دریای سرزمینی ایران و در امتداد و دنباله طبیعی قلمرو سرزمینی کشور تا لبه بیرونی حاشیه فلات قاره حداکثر تا مساحت دویست (۲۰۰) مایل دریایی از خط مبدأیی که برای تعیین عرض دریای سرزمینی در قوانین ایران پیش‌بینی شده است.
ب- منطقه انحصاری اقتصادی: عبارت است از ناحیه‌ای خارج و مجاور دریای سرزمینی حداکثر به عرض دویست(۲۰۰) مایل دریایی از خط مبدأ دریای سرزمینی که در آن، کشور ساحلی دارای حقوق و صلاحیت‌های انحصاری در مورد منابع طبیعی و سایر صلاحیت‌های مربوط است.
۱۳- ایجاد تأسیسات و انجام هرگونه عملیات مربوط از جمله:
الف- کاوش، اکتشاف، توسعه، استخراج، تولید، انتقال و بهره‌برداری از نفت و گاز و سایر مواد هیدروکربورها و هر یک از انواع دیگر ذخایر و مواد معدنی موجود در بستر دریا، حفظ، حراست، تعمیر و تکمیل تأسیسات مربوط.
ب- ساخت، احداث و استفاده از سکوهای حفاری نفتی، جزایر مصنوعی، لنگرگاه‌ها و باراندازهای ثابت و سیار، نصب چراغ‌های دریایی، دکل‌ها و کابل‌ها و تجهیزات مخابراتی و سنجش از راه دور و هر گونه تجهیزات و وسایل دیگر مربوط به امور یاد شده.
پ- حفاظت و بهره‌برداری و اداره تمامی منابع طبیعی جاندار بستر و زیر بستر دریاها و آبهای روی آن.
ت- بهره‌برداری از آب، باد و جریانهای دریایی به منظور تولید نیرو.
ث- انجام پژوهشها و تحقیقات علمی از طریق استفاده از تأسیسات ثابت و سیار دریایی.
ح- حفاظت و حمایت از محیط‌زیست دریایی در ناحیه فلات قاره منطقه انحصاری اقتصادی به صورت انحصاری از حقوق حاکمیت دولت جمهوری اسلامی ایران می‌باشد.
تبصره- دولت جمهوری اسلامی ایران می‌تواند احداث تأسیسات موضوع بند (الف) این ماده را به خارجیان همچنین تردد آنها را در ناحیه فلات قاره و منطقه انحصاری اقتصادی با رعایت تمامی قوانین و مقررات گمرکی، بهداشتی، ایمنی و دیگر مقررات همچنین رعایت جوانب و مصالح کشور برابر مقررات این آیین‌نامه اجازه دهد.
۱۴- فعالیت: کلیه اقدام‌های عملی مستقیم و غیر مستقیم که با هدف کاوش و انجام پژوهش‌ها و تحقیقات علمی در مناطق دریایی موضوع این آیین‌نامه انجام شود.
۱۵- تحقیقات علمی: تحقیقاتی که تنها برای افزایش دانش انسان از محیط دریایی با اهداف صلح آمیز انجام می‌شود. این تحقیقات شامل شناسایی خصوصیات فیزیکی، شیمیایی، منابع زیستی، زمین‌شناسی و منابع غیر زیستی آب و نظایر آن در بستر و زیر بستر مناطق دریایی کشور جمهوری اسلامی ایران است.
۱۶- پژوهش: اعم از پژوهش‌های نظری و کاربردی است.
۱۷- مناطق دریایی: مناطق مشمول قانون مناطق دریایی جمهوری اسلامی ایران در خلیج فارس و دریای عمان مصوب ۱۳۷۲ است.
۱۸- مناطق ساحلی کشور که مشمول این آئین نامه می شوند پهنه های ساحلی دریای استان های گیلان, مازندران و گلستان در شمال و پهنه های ساحلی دریای استان های خوزستان, بوشهر, هرمزگان و سیستان و بلوچستان در جنوب و دریاچه ارومیه می باشد. با توجه به گستردگی محدوده تاثیر خشکی و دریا و ویژگی های متفاوت این مناطق به لحاظ فاصله از محل تلاقی آب و خشکی, ۴ محدوده شامل محدوده نوار ویژه, محدوده مدیریت یکپارچه مناطق ساحلی, محدوده نظارت و پایش, و محدوده تاثیرپذیری در هر یك از سواحل شمال و جنوب کشور به شرح زیر تعریف می گردد:

• محدوده تاثیرپذیری: پهنه‌های این محدوده بر اساس تاثیر پدیده‌ها بر سواحل (خشکی و دریا) تعیین می‌گردد. در این محدوده صرفاً به ارائه توصیه‌ها و تبیین خطوط راهنما برای برنامه‌ریزی دستگاه‌های مختلف بسنده می‌شود.

• محدوده نظارت و پایش: این محدوده بخشی از محدوده تأثیرپذیر است و برای تعیین حد آن در خشکی از معیارهای مختلفی نظیر شرایط توپوگرافی و اکولوژیکی منطقه, تقسیمات کشوری و معیار فاصله از خط ساحلی و در دریا از معیارهائی نظیر خطوط مبدأ، مرز دریای سرزمینی، آب‌های نظارتی و مرز منطقه انحصاری اقتصادی استفاده می‌شود. نحوه اعمال مدیریت در این محدوده نظارت بر اعمال استانداردها و ضوابط و هشدار در مورد اثرات آتی فعالیت‌ها در ارتباط با سواحل است.

• محدوده مدیریت یکپارچه مناطق ساحلی: بخشی از محدوده نظارت و پایش در خشکی و دریاست که اعمال مدیریت یکپارچه عمدتاً در این محدوده متمرکز بوده و به صورت انجام هماهنگی‌ها، تدوین و اجرای ضوابط، نظارت بر فعالیت‌ها و اجرای مقررات کاربری‌های اراضی، مدیریت نوار ساحلی و مدیریت زیست محیطی عمل خواهد نمود.

• محدوده نوار ویژه ساحلی: این محدوده نوار تلاقی خشکی با دریا را در بر می‌گیرد و در آن مدیریت کامل و با هدف حفاظت نوار ساحلی از جهات مختلف و با توجه به پدیده‌های طبیعی ساحلی و نیز نیازهای محیطی، اعمال می‌گردد.

۱۹- در راستای ایجاد هماهنگی در ساماندهی سواحل کشور و پیگیری تحقق اهداف زیر:

• دستیابی به توسعه پایدار مناطق ساحلی از طریق بهره‌برداری‌های مناسب از ظرفیت‌های ساحلی
• استفاده از دریا به عنوان یکی از مهمترین دروازه‌های ارتباط و تعامل با سایر شرکت‌ها در راستای توسعه همه جانبه کشور و برون‌گرائی اقتصادی
• ارتقای نقش مؤثر کشور در همکاری‌های منطقه‌ای و بین‌المللی بر اساس منافع ملی
• حفاظت از محیط زیست مناطق ساحلی
• تضمین حق بهره‌برداری عمومی از سواحل و دریا به عنوان یک ثروت ملی
• استفاده بهینه از فضا و منابع ساحلی و پیشگیری از تخریب در بهره‌برداری از این منابع توسط کاربران
• ساماندهی جوامع انسانی، ساخت و ساز و تاسیسات در مناطق ساحلی و حفظ ایمنی آنها در مقابل مخاطرات محیطی و امنیتی

"شورای ساماندهی سواحل کشور" که در این آئین‌نامه به اختصار "شورای ساماندهی" نامیده می‌شود، به ریاست معاون اول رئیس‌جمهور و عضویت وزرای مسکن و شهرسازی، نیرو، کشور، راه و ترابری، نفت، جهاد کشاورزی و روسای سازمان‌های مدیریت و برنامه‌ریزی کشور و حفاظت محیط زیست و با وظایف زیر تشکیل می‌شود:

• بررسی و تصویب حدود محدوده‌های چهارگانه تعریف شده در ماده ۱ بر اساس نتایج مطالعات انجام شده در این زمینه
• بررسی و تائید محدوده حریم ساحلی در هر منطقه و راهکارهای آزادسازی آن در چارچوب قوانین و مقررات جاری کشور و تصویب آن در مراجع ذیربط
• استقرار مدیریت یکپارچه مناطق ساحلی و نظارت بر اجرای آن
• پیشنهاد و تائید ضوابط و استانداردهای زیست‌محیطی، دریانوردی، صیادی و آبزی‌پروری در چارچوب قوانین و مقررات جاری
• بررسی و تأیید پیشنهادات ارائه شده پیرامون بازبینی، اصلاح و تکمیل قوانین و مقررات ذیربط

• پیش‌بینی اعتبار موردنیاز طرح‌ها و پروژه‌های مصوب و اعلام آن به سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور
تبصره ۱- دبیرخانه این شورا در سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور مستقر خواهد شد.
تبصره ۲- با توجه به تفاوت‌های موجود در شرایط، ویژگی‌ها و چالش‌های مناطق ساحلی کشور کمیسیون‌های تخصصی مناطق ساحلی با عضویت معاونان وزارتخانه ها و سازمان های ذیربط و استانداران استان های ساحلی شمال، جنوب و آذربایجان شرقی و غربی تشکیل می‌شود. ترکیب، رئیس هر کمیسیون و ساز و کار اجرائی آن بر اساس پیشنهاد سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور توسط "شورای ساماندهی" تعیین می‌گردد. موضوعات قابل طرح در شورا ابتدا در کمیسیون‌های تخصصی بررسی و برای تصویب به "شورای ساماندهی" ارائه می‌شود.
۲۰- با توجه به اهداف مذکور در ماده ۲ طرح جامع ساماندهی سواحل کشور مشتمل بر۳ سطح می باشد: سطح راهبردی (شامل جهت‌گیری‌های بلندمدت)، سطح ساختاری (شامل سازماندهی فضائی و نهادی) و سطح اجرائی (شامل اقدامات و فعالیت‌های دستگاه‌های اجرائی)
۲۱- راهبردهای بلندمدت ساماندهی سواحل کشور به شرح زیر تعیین می‌شود:
الف- راهبردهای عام سواحل
• توسعه فعالیت‌های اقتصادی سازگار با ظرفیت‌های زیست‌محیطی مناطق ساحلی
• ایجاد هماهنگی و همسویی و شفاف‌سازی در قوانین و مقررات ناظر بر فعالیت‌های بخش‌های دولتی و غیردولتی
• تأمین دسترسی همگانی به سواحل
• ایجاد زمینه مشارکت همگانی در ساماندهی مناطق ساحلی
• حفاظت و احیای زیست بوم‌های ساحلی و دریایی
• جلوگیری از تخریب و آلودگی محیط زیست مناطق ساحلی
• ارتقاء ظرفیت‌های مقابله با مخاطرات محیطی و حوادث غیرمترقبه
• قانونمند کردن شیوه بهره‌برداری, استقرار فعالیت‌ها و ساخت و سازها در مناطق ساحلی
• تأمین امنیت جوامع و فعالیت های مستقر در مناطق ساحلی
• فرهنگ‌سازی استفاده مناسب از سواحل و دریا
• پایش و ارزیابی مستمر فعالیت ها و اقدامات در مناطق ساحلی
• توسعه اکوتوریسم نوار ساحلی،کنترل و حفاظت از منابع آب و خاک، حفاظت و بازسازی ذخایر منابع زنده دریائی، مقابله با آلودگی‌های محیط زیست دریائی، تخریب جنگل‌ها و ... همراه با تقویت مدیریت محیط زیست
ب- راهبردهای ویژه سواحل شمالی
• ایجاد تعادل در توزیع جمعیت و فعالیت, متناسب با منابع، توان محیطی و ظرفیت تحمل زیست‌بوم‌ها در مناطق مستعد توسعه
• جلوگیری از گسترش بی‌رویه شهرهای نوار ساحلی و ساماندهی مراکز جدید اسکان جمعیت با توجه به محدودیت‌های نوارهای ساحلی
• تخصیص کاربری اراضی متناسب با توان‌ها و قابلیت‌های مناطق ساحلی
• استفاده از قابلیت‌های طبیعی منابع آب و خاک جهت توسعه و نوین‌سازی فعالیت‌های کشاورزی
• استقرار صنایع پاک با توجه به محیط زیست حساس نواحی ساحلی و صیانت از آن در مقابل توسعه صنایع ناسازگار با محیط

ج- راهبردهای ویژه سواحل جنوبی

- ساماندهی فعالیت‌های صنعتی مبتنی بر ذخایر و معادن موجود نفت و گاز متناسب با توان محیطی و با توجه به استقرار فعالیت‌های مرتبط با حوزه گازی پارس جنوبی در سواحل خلیج فارس
- ایجاد تعادل در توزیع و ترکیب جمعیت و تقویت مراکز جمعیتی موجود به خصوص شهرهای متوسط و کوچک با توجه به چشم انداز توسعه فعالیت های مستقر در سواحل خلیج فارس و دریای عمان
- حفاظت مبتنی بر ضوابط و استانداردهای قانونی از اکوسیستم نوار ساحلی با تأکید بر زیستگاه‌های حساس و گونه های آسیب‌پذیر گیاهی و جانوری به ویژه در سواحل خلیج فارس

۲۲- در راستای اجرای سطح ساختاری ساماندهی سواحل، وزارت مسکن و شهرسازی موظف است با توجه به راهبردهای مندرج در ماده ۴ و با هماهنگی دستگاه‌های اجرایی ذیربط و بهره‌گیری از مطالعات انجام شده، نسبت به تهیه طرح توسعه و عمران سواحل شمال و جنوب کشور با مقیاس مناسب در محدوده‌های "نوار ویژه"، "مدیریت یکپارچه مناطق ساحلی"،، و "نظارت و پایش"، حداکثر طی مدت دو سال پس از ابلاغ این آئین‌نامه اقدام و پس از تأیید "شورای ساماندهی"، به تصویب شورای عالی شهرسازی و معماری برساند.

۲۳- وزارت نیرو موظف است با هماهنگی دستگاه‌های اجرایی ذیربط، بر اساس شرایط محیطی موجود نسبت به تعیین حد بستر و حریم سواحل و راهکارهای آزادسازی و نظارت بر استمرار آن (موضوع تبصره ذیل ماده ۶۳ قانون برنامه چهارم) ظرف مدت یکسال از تاریخ ابلاغ این آئین نامه، اقدام و نتیجه را پس از تائید " شورای ساماندهی "، برای طی مراحل قانونی به مراجع ذیربط ارسال نماید.

۲۴- در راستای عملیاتی نمودن سطح اجرائی ساماندهی سواحل کشور، سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور موظف است با همکاری سازمان حفاظت محیط زیست و وزارتخانه‌های مسکن و شهرسازی، کشور، راه و ترابری، جهاد کشاورزی و نیرو، طرح مدیریت یکپارچه مناطق ساحلی شامل ساختار مدیریت و پیشنهاد قوانین و مقررات مناسب برای اعمال مدیریت مذکور را ظرف مدت ۱۸ ماه از تاریخ ابلاغ این آئین‌نامه تهیه و پس از تائید " شورای ساماندهی " جهت طی مراحل قانونی به مراجع ذیربط ارائه نماید.

۲۵- سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور موظف است گزارش پیشرفت عملیات این آئین‌نامه را هر ۶ ماه یکبار به هیات وزیران ارائه نماید.

۲۶- منظور از اقیانوس‌شناسی مطالعه علمی و عملی دریاها و اقیانوس‌ها از نقطه نظر مشخصات و خصوصیات فیزیکی و شیمیایی و دینامیکی، وضعیت اقلیمی، شرایط زیست‌محیطی، زمین‌شناسی و هماهنگی عملیات برای بررسی و مطالعه و تحقیق و بهره‌برداری از ذخایر و منابع زنده آن و مهندسی سواحل، مهندسی دریا و دریانوردی و آلودگی دریاها و سایر موارد مربوط می‌باشد.

۲۷- آب سطحی: عبارت است از آب‌های فصلی یا دائمی، دریاچه‌های طبیعی یا مصنوعی و تالاب‌ها.

۲۸- چاه جاذب: عبارت است از حفره یا گودالی که قابلیت جذب داشته و کف آن تا بالاترین سطح ایستایی حداقل ۳ متر فاصله داشته باشد.

۲۹- ترانشه جذبی: عبارت است از مجموعه‌ای از کانال‌های افقی که فاضلاب به منظور جذب در زمین به آنها تخلیه شده و فاصله کف آنها از بالاترین سطح ایستابی حداقل ۳ متر باشد.

۳۰- کنار گذر: کانالی است که فاضلاب را بدون عبور از بخشی از تصفیه‌خانه یا کل آن به بخش دیگر و یا کانال خروجی هدایت کند.

۳۱- نمونه مرکب: عبارت است از تهیه یک نمونه۲۴ ساعته از نمونه‌هایی که با فواصل زمانی حداکثر۴ ساعت تهیه شده‌اند.

۳۲- منظور از دریای سرزمینی دریای ساحلی موضوع ماده ۳ قانون اصلاح قانون تعیین حدود آب‌های ساحلی و منطقه نظارت مصوب ۲۲ فروردین ۱۳۳۸ می‌باشد.
۳۳- آلوده کردن: اعم از تخلیه یا نشت نفت یا هر گونه مخلوط نفتی در آب‌های مشمول این قانون.
۳۴- نفت: اعم است از نفت خام یا تصفیه شده خواه به تنهایی و یا به صورت آمیخته با فضولات و رسوبات آنها.
۳۵- مخلوط نفتی: هر گونه مخلوطی است که دارای نفت باشد.
۳۶- کشتی: اعم از هر نوع وسیله نقلیه دریا رو و وسایل شناور خواه دارای نیروی محرک باشد یا به‌نوعی یدک شود.
۳۷- نفتکش: هر گونه کشتی است که قسمت اعظم مخازن بارگیری آن بمنظور حمل و نقل مایعات ساخته شده از نفت و در قسمت مزبور بالفعل بار دیگری جز نفت نباشد.
۳۸- میل: عبارت است میل دریایی که در معادل ۱۸۵۲ متر می‌باشد.
۳۹- گره دریایی: عبارت است از سرعت حرکت کشتی بر حسب میل دریایی در ساعت.
۴۰- شدت تخلیه یا نشت محتوی نفتی: مقدار نفت تخلیه شده بر حسب لیتر در ساعت در هر لحظه تقسیم بر سرعت حرکت کشتی بر حسب گره دریایی در همان لحظه.

قانون برنامه چهارم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران

بخش اول رشد اقتصاد ملی دانایی محور در تعامل با اقتصاد جهانی
فصل اول-بسترسازی برای رشد سریع اقتصادی

ماده ۱۷- دولت مکلف است، نظر به جایگاه محوری آب در توسعه کشور، منابع آب کشور را با نگرش مدیریت جامع و توأماً عرضه و تقاضا در کل چرخه آب با رویکرد توسعه پایدار در واحدهای طبیعی حوزه‌های آبریز با لحاظ نمودن ارزش اقتصادی آب، آگاه‌سازی عمومی و مشارکت مردم به گونه‌ای برنامه‌ریزی و مدیریت نماید که هدف‌های زیر تحقق یابد:

الف- اجرای مفاد تبصره (۱) ماده (۱۰۶) و ماده (۱۰۷) قانون برنامه سوم توسعه در طول اجرای برنامه چهارم توسعه و با اصلاح ساختار مصرف آب و استقرار نظام بهره‌برداری مناسب و با استفاده از روش‌های نوین آبیاری و کم آبیاری، راندمان آبیاری و به تبع آن کارایی آب به ازای یک متر مکعب در طی برنامه بیست و پنج درصد (۲۵٪) افزایش یافته و با اختصاص به محصولات با ارزش اقتصادی بالا و استفاده بهینه از آن موجبات افزایش بهره‌وری آب را فراهم سازد.

ب- به منظور ایجاد تعادل بین تغذیه و برداشت سفره‌های آب زیرزمینی در دشت‌های با تراز منفی، دولت مکلف است با تجهیز منابع مالی مورد نیاز و تمهیدات سازه‌ای و مدیریتی، مجوزهای بهره‌برداری در این دشتها را بر اساس مصرف معقول (موضوع ماده «۱۹» قانون توزیع عادلانه آب) که با روش‌های نوین آبیاری قابل دسترس است، اصلاح نماید به طوری که تا پایان برنامه چهارم تراز منفی سفره‌های آب زیرزمینی بیست و پنج درصد (۲۵٪) بهبود یابد.

ج- ارزش اقتصادی آب در هر یک از حوزه‌های آبریز، با لحاظ ارزش ذاتی و سرمایه‌گذاری، برای بهره‌برداری حفاظت و بازیافت در برنامه‌های بخش‌های مصرف منظور گردد. آئین‌نامه اجرایی این بند در طی سال اول برنامه تهیه و به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید.

د- به منظور تسریع در اجرای طرح‌های استحصال، تنظیم، انتقال و استفاده حداکثر از آبهای رودخانه‌های مرزی و منابع آب مشترک، دولت موظف است سالانه دو درصد (۲٪) از مجموع اعتبارات طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای بودجه عمومی را در لوایح بودجه سنواتی تحت برنامه مستقل منظور و در چارچوب موافقتنامه‌های متبادله بین سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور و وزارت نیرو برای اجرای طرح‌های مذکور به صورت صد در صد (۱۰۰٪) تخصیص یافته، هزینه نماید.

تبصره ۹۴- به منظور جلوگیری و رفع آلودگی منابع آب توسط فاضلاب‌های صنعتی، صنایع و کارخانجات واقع در شهرها و شهرک‌ها صنعتی موظفند نسبت به ایجاد و بهره‌برداری شبکه‌های جمع‌آوری و انتقال و تأسیسات تصفیه فاضلاب صنعتی بر اساس استانداردهای سازمان حفاظت محیط‌زیست و با مشارکت و یا نظارت شرکت‌های آب و فاضلاب استان‌ها اقدام نمایند.

قانون حفاظت دریاها و رودخانه‌های مرزی از آلودگی با موادنفتی (مصوب۱۳۵۴/۱۱/۴

ماده ۳- انواع کشتی‌های زیر که در آب‌ها یا بنادر ایران هستند، مکلف به تنظیم و نگهداری دفتری به نام «دفتر ثبت نفت» می‌باشند.

الف- کلیه کشتی‌های نفتکش با ظرفیت غیر خالص ۱۵۰ تن یا بیشتر.

ب- کلیه کشتی‌های غیر نفتکش با ظرفیت غیر خالص ۴۰۰ تن یا بیشتر.

ماده ۴- وقایع مشروح زیر باید در هر مورد بلافاصله پس از وقوع بطور کامل برحسب تاریخ، ساعت، نام بندر یا بنادر با عرض و طول جغرافیایی در دفتر ثبت نفت مقرر در ماده بالا درج شود. گزارش مندرج در دفتر مزبور باید همان روز توسط افسر یا افسران مسئول کشتی، امضاء و عیناً بگواهی فرمانده کشتی برسد:

الف- آبگیری در مخازن بمنظور حفظ توازن و همچنین تخلیه آن با قید:

۱- نام و یا شماره مخازن مورد نظر برحسب نقشه گنجایش کشتی.

۲- نوع مواد نفتی که قبلاً در هر کدام از مخازن مذکور بار بوده است.

۳- مقدار تقریبی نفت مخلوط با آب در مواقع انتقال آن به مخازن گنداب (با حداکثر ده درصد تقریب)

ب- شستشوی مخازن نفت با ذکر:

۱- نام و شماره مخازن شسته شده.

۲- نوع مواد نفتی که قبلاً در هر کدام از مخازن مذکور بار بوده است.

۳- نام یا شماره مخازن گنداب که آب و نفت مخازن اصلی به آنها منتقل گردیده است (در صورتیکه آب و نفت مزبور به دریا تخلیه گردد باید ذکر گردد).

ج- ته‌نشین شدن آب از نفت در مخازن گنداب و تخلیه آب آن به دریا با قید:

۱- نام و شماره مخازن گنداب کشتی.

۲- دفعات و ساعات ته نشین شدن آب در مخازن گنداب.

۳- مقدار آب ته‌نشین شده که به دریا تخلیه شده است.

۴- مقدار تقریبی نفت مانده در مخازن گنداب و نسبت آن به گنجایش کشتی.

د- تخلیه فضولات نفتی از مخازن گنداب و یا سایر مخازن یا قسمت‌های دیگر کشتی با ذکر:

۱- روش تخلیه و محل آن (خواه در ساحل باشد یا دریا).

۲- نام و یا شماره مخازن و یا قسمتهای دیگر.

۳- مقدار و نوع مواد نفتی تخلیه شده.

ه- فرار نفت در اثر بروز حادثه، موارد استثنایی و یا اتفاقی با تعیین:

۱- مقدار تقریبی و نوع مواد نفتی با تقریب ده درصد

۲- چگونگی فرار نفت و علت آن

تبصره: ۱- علاوه موارد فوق لازم است مراتب زیر نیز در مورد کشتی‌های نفتکش در دفتر ثبت نفت قید گردد:

۱- گزارش بارگیری محمولات نفتی.

۲- کیفیت انتقال نفت به مخازن مختلف کشتی در اثنای حمل.

۳- گزارش بستن یا بازکردن شیرها و سایر دستگاه‌های مرتبط‌کننده مخازن حمل نفت قبل یا بعد از عملیات بارگیری یا تخلیه.

۴- بازکردن یا بستن شیرهایی که لوله‌های نفت را با آب توازن مرتبط می‌سازند.
۵- بازکردن یا بستن شیرهای طرفین که به آب دریا مرتبط می‌شوند در حین بارگیری یا تخلیه یا پس از هر یک از این دو کار.
۶-گزارش تخلیه محمولات نفتی.
تبصره۲- ثبت وقایع در دفتر ثبت نفت به یکی از زبان‌های فارسی یا انگلیسی یا فرانسه خواهد بود.
تبصره۳-هر دفتر ثبت نفت تا مدت شش‌ماه پس از ثبت آخرین واقعه در آن باید در کشتی نگاهداری شود و پس از آن به سازمان بنادر و کشتیرانی ایران ارسال گردد که حداقل مدت شش سال در آن سازمان نگهداری شود.
تبصره۴- پاک نمودن هرگونه اشتباه از دفتر ثبت نفت ممنوع است و اشتباه باید طوری خط زده شود که خوانا باشد و صحیح آن دوباره نوشته شود.

ماده ۵- مأمورین سازمان بنادر و کشتیرانی می‌توانند تا زمانیکه هر کشتی اعم از ایرانی یا خارجی در آبها و یا بنادر ایران است دفاتر ثبت نفت را بازرسی بکنند و از وارده‌های دفاتر مزبور رونوشت بگیرند. رونوشت باید به امضای افسر مسئول و فرمانده کشتی برسد. همچنین مأمورین مزبور می‌توانند از افسر مسئول یا فرمانده کشتی تحقیقات لازم بعمل آورده و در صورت لزوم از محموله نفتی نمونه برداری کنند. در نقاطی که سازمان بنادر و کشتیرانی اداره یا دفتر یا نمایندگی ندارد سایر مقامات مذکور در ماده یازده به ترتیب فوق عمل خواهد نمود.
رونوشتی که بدین ترتیب تهیه می‌شود از لحاظ قانونی معتبر شناخته خواهد شد.

ماده ۷- مسئولین پیش‌بینی شده در این قانون مکلفند دستوراتی که از طرف مقامات صلاحیت‌دار به منظور جلوگیری از آلودگی صادر و به آنان ابلاغ می‌شود به موقع اجرا بگذارند. مسئولینی که از اجرای دستورات کتبی مقامات مزبور خودداری ورزند و نیز مسئولین کشتی که تکلیف راجع به نگهداری دفتر ثبت مقرر در ماده ۳ این قانون را انجام ندهند و یا مطالب نادرست و خلاف واقع را ثبت کنند به حداقل مجازات مقرر در ماده دو این قانون محکوم خواهند شد.

ماده ۸- سازمان بنادر و کشتیرانی می‌تواند اقدامات لازم را جهت پیشگیری و جلوگیری از سرایت آلودگی در موارد سوانح و اتفاقاتی که موجب آلودگی دریا بشود یا به نحوی خطر وقوع آلودگی را فراهم آورد که سلامت آبهای مقرر در ماده دو این قانون را مورد تهدید قرار دهد بعمل آورد. سازمان مزبور می‌تواند در بنادر و اسکله‌هایی که مقتضی بداند تسهیلات و تأسیسات لازم را به منظور تخلیه آب توازن و فضولات نفتی از کشتی‌ها ایجاد و اداره نماید کارمزد استفاده از این تأسیسات به موجب آیین‌نامه‌ای که از طرف سازمان بنادر و کشتیرانی و شرکت ملی نفت ایران تهیه می‌شود تعیین خواهد شد.

ماده ۹- سازمان بنادر و کشتیرانی می‌تواند از طریق شرکت ملی نفت ایران شرکت‌های نفتی را که در دریای ساحلی و فلات قاره ایران به اکتشاف و تولید و حمل و نقل و صدور نفت اشتغال دارند مکلف کند تا ظرف مدت مناسبی در بنادر صادراتی نفت ایران به ایجاد تأسیسات و تسهیلات مذکور در ماده قبل اقدام نمایند. در هر حال شرکت‌های مزبور مکلفند که در جریان اداره عملیات خود مقررات و نظاماتی را که برای حفظ دریا از آلودگی توسط دولت اعلام می‌شود رعایت نمایند.

تبصره- در نقاطی که تأسیسات و تسهیلات مذکور در این ماده و ماده قبل ایجاد گردیده یا خواهد گردید کشتی‌هائی که قصد تخلیه آب توازن آلوده به نفت و فضولات نفتی خود را داشته باشند ملزم به استفاده از این تأسیسات خواهند بود و شرکت ملی نفت ایران مکلف است ترتیب اداره تأسیسات و تسهیلات مذکور را در بنادر صادراتی نفت ایران فراهم آورد.

ماده ۱۰- کشتی‌های مشمول این قانون ملزم خواهند بود که در حین ورود به دریای ساحلی ایران در مقابل خسارت احتمالی ناشی از آلوده‌کردن دریا بیمه شده باشند .
کشتی‌هایی که بیمه نشده باشند باید حامل تعهدنامه مالی جهت جبران خسارت باشند شرایط بیمه‌نامه یا تعهدنامه مالی و تعیین حداقل و حداکثر مبلغ هر یک به موجب آیین‌نامه‌ای خواهد بود که به تصویب هیأت وزیران می‌رسد.

ماده ۱۱- مقام صلاحیتدار اجرای این قانون از طرف وزارت راه و ترابری، سازمان بنادر و کشتیرانی می‌باشد. نیروهای دریایی و هوائی و اداره کل هواپیمائی کشوری ایران و شرکت ملی نفت ایران و سازمان حفاظت محیط‌زیست و ژاندارمری کشور مکلفند همکاری لازم را با سازمان بنادر و کشتیرانی بنمایند.

ماده ۱۶- دولت مکلف است که بمنظور حفاظت آبهای موضوع این قانون از آلودگی نسبت به همکاری و تشریک مساعی با دولتهای ذینفع اقدام و موافقتنامه‌هایی را که در این خصوص لازم می‌داند تنظیم و اجراء نماید.

ماده ۱۸- هر گونه بررسی شرایط اقلیمی و بومی (اکولوژیک) دریایی و همچنین جلوگیری از آلودگی آب‌های موضوع ماده ۲ بغیر از موارد مذکور در این قانون کماکان بعهده سازمان حفاظت محیط‌زیست می‌باشد.

ماده ۱۹- وزارت راه و ترابری و وزارت دادگستری موظف به اجرای این قانون می‌باشند آیین‌نامه‌های مربوط به این قانون را سازمان بنادر و کشتیرانی با مشارکت سازمان حفاظت محیط‌زیست و شرکت ملی نفت ایران تهیه خواهد کرد. آیین‌نامه‌های مزبور پس از تصویب هیأت وزیران به مورد اجرا گذارده خواهد بود.

قانون توزیع عادلانه آب(مصوب ۱۳۶۱/۱۲/۱۶بااصلاحیه مورخ ۱۳۶۴/۸/۱۴

ماده ۱- بر اساس اصل ۴۵ قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران، آبهای دریاها و آبهای جاری در رودها و انهار طبیعی و دره‌ها و هر مسیر طبیعی دیگر اعم از سطحی و زیر زمینی و سیلاب‌ها و فاضلاب‌ها و زه آبها و دریاچه‌ها و مرداب‌ها و برکه‌های طبیعی و چشمه سارها و آبهای معدنی و منابع آبهای زیر زمینی از مشترکات بوده و در اختیار حکومت اسلامی است و طبق مصالح عامه از آنها بهره‌برداری می‌شود. مسئولیت حفظ و اجازه و نظارت بر بهره‌برداری از آنها به دولت محول می‌شود.

ماده ۲- بستر انهار طبیعی و کانالهای عمومی و رودخانه اعم از اینکه دائم یا فصلی داشته باشند و مسیل‌ها و بستر مرداب‌ها و برکه‌های طبیعی در اختیار حکومت جمهوری اسلامی ایران است و همچنین است اراضی ساحلی و اراضی مستحدثه که در اثر پایین رفتن سطح آب دریاها و دریاچه‌ها و یا خشک شدن مرداب‌ها و باتلاق‌ها پدید آمده باشد در صورت عدم احیاء قبل از تصویب قانون نحوهٔ احیاء اراضی در حکومت جمهوری اسلامی.

تبصره۳- ایجاد هر نوع اعیانی و حفاری و دخل و تصرف در بستر رودخانه‌ها و انهار طبیعی و کانالهای عمومی و مسیل‌ها و مرداب و برکه‌های طبیعی و همچنین در حریم قانونی سواحل دریاها و دریاچه‌ها اعم از طبیعی و یا مخزنی ممنوع است. مگر با اجازه وزارت نیرو.

ماده ۳- استفاده از منابع آبهای زیرزمینی به استثنای موارد مذکور در ماده ۵ این قانون از طریق حفر هر نوع چاه و قنات و توسعه چشمه در هر منطقه از کشور با اجازه و موافقت وزارت نیرو باید انجام شود وزارت مذکور با توجه به خصوصیات هیدروژئولوژی منطقه (شناسایی طبقات زمین و آبهای زیر زمینی) و مقررات پیش‌بینی شده در این قانون نسبت به صدور پروانه حفر و بهره‌برداری اقدام می‌کند.

ماده ۴- در مناطقی که به تشخیص وزارت نیرو مقدار بهره‌برداری از منابع آبهای زیرزمینی بیش از حد مجاز باشد و یا در مناطقی که طرح‌های دولتی ایجاب نماید، وزارت نیرو مجاز است با حدود جغرافیایی مشخص حفر چاه عمیق یا نیمه عمیق و یا قنات و یا هر گونه افزایش در بهره‌برداری از منابع آب منطقه را برای مدت معین ممنوع سازد. تمدید یا رفع این ممنوعیت با وزارت نیرو است.

ماده ۵- در مناطق غیر ممنوعه حفر چاه و استفاده از آب آن برای مصرف خانگی و شرب و بهداشتی و باغچه تا ظرفیت آبدهی ۲۵ متر مکعب در شبانه روز مجاز است و احتیاج به صدور پروانه حفر و بهره‌برداری ندارد ولی مراتب باید به اطلاع وزارت نیرو برسد.

وزارت نیرو در موارد لازم می‌تواند از این نوع چاه‌ها بمنظور بررسی آبهای منطقه و جمع‌آوری آمار و مصرف آن بازرسی کند.

ماده۶- صاحبان و استفاده‌کنندگان از چاه یا قنات مسئول جلوگیری از آلودگی آب آنها هستند و موظفند طبق مقررات بهداشتی عمل کنند. چنانچه جلوگیری از آلودگی آب خارج از قدرت آنان باشد مکلفند مراتب را به سازمان حفاظت محیط زیست یا وزارت بهداری اطلاع دهند.

ماده۹- در مواردی که آب شور و یا آب آلوده با آب شیرین مخلوط شود چنانچه وزارت نیرو لازم تشخیص دهد می‌تواند پس از اطلاع به صاحبان و استفاده‌کنندگان مجرای آب شور یا آلوده را مسدود کند. درصورتیکه این کار از لحاظ فنی امکان پذیر نباشد چاه یا مجرا را بدون پرداخت خسارت عندالاقتضاء مسدود یا منهدم سازد. چنانچه مسلم شود صاحب چاه شرایط و مشخصات مندرج در پروانه حفر و بهره‌برداری را رعایت نموده است، خسارت وارده بر صاحب چاه را وزارت نیرو جبران خواهدنمود.

ماده۱۲- هر چاه به استثناء چاه‌های مذکور در ماده ۵ این قانون در صورت ضرورت به تشخیص وزارت نیرو باید مجهز به وسایل اندازه‌گیری سطح آب و میزان آبدهی طبق نظر وزارت نیرو باشد. چنانچه اندازه‌گیری آب استخراجی از چاه و وجود کنتور نیز ضروری باشد وزارت نیرو به هزینه صاحب پروانه اقدام به تهیه و نصب کنتور می‌نماید. در هر حال دارندگان پروانه مکلفند گزارش مقدار آب مصرف شده را طبق درخواست و دستورالعمل وزارت نیرو ارائه دهند.

ماده۲۱- تخصیص و اجازه بهره‌برداری از منابع عمومی آب برای مصارف شرب، کشاورزی، صنعت و سایر موارد منحصراً با وزارت نیرو است.

تبصره۱- تقسیم و توزیع آب بخشهای صنعتی در داخل محدوده‌های صنعتی، با بخش صنعتی ذیربط خواهد بود.

ماده۳۷- هیچ نهر و جوی و قنات و چاهی نباید در اماکن و جاده‌های عمومی و اماکن متبرکه و باستانی و حریم آنها به صورتی باشد که ایجاد خطر و مزاحمت برای ساکنین و عابرین و وسایط نقلیه و اماکن مذکور نماید، در غیر این صورت مالک یا مالکین موظفند طبق مشخصات فنی وزارتخانه‌های مربوطه اقدامات لازم برای رفع خطر و یا مزاحمت را بعمل آورند. در صورتیکه مالک یا مالکین از اجرای اخطار کتبی وزارتخانه ذیربط و شهرداری (در شهرها) حداکثر به مدت یک ماه طبق مشخصات مذکور، در رفع خطر اقدام نکنند دولت برای رفع خطر رأساً اقدام و هزینه آن را از مالک یا مالکین دریافت خواهد کرد و در صورتی که خطر قابل رفع نباشد آن را مسدود می‌نماید.

تبصره- احداث نهر یا جوی و لوله‌کشی نفت و گاز و نظایر آن در حریم تأسیسات آب و برق موکول به تحصیل اجازه از وزارت نیرو و در معابر شهرها با جلب موافقت شهرداری و وزارت نیرو خواهد بود. مشخصات فنی مندرج در اجازه نامه لازم‌الاجرا است.

ماده۴۶- آلوده ساختن آب ممنوع است، مسئولیت پیشگیری و ممانعت و جلوگیری از آلودگی منابع آب به سازمان حفاظت محیط‌زیست محول می‌شود.

سازمان مذکور موظف است پس از کسب نظر سایر مقامات ذیربط کلیهٔ تعاریف ضوابط، مقررات و آیین‌نامه‌های مربوط به جلوگیری از آلودگی آب را تهیه و به تصویب هیأت وزیران برساند و پس از تصویب لازم‌الاجراء خواهد بود.

ماده۴۷- مؤسساتی که آب را به مصارف شهری یا صنعتی یا معدنی یا دامداری و نظایر آن می‌رساند موظفند طرح تصفیه آب و دفع فاضلاب را با تصویب مقامات مسئول ذیربط تهیه و اجراء کنند.

ماده۴۸- صدور اجازه بهره‌برداری یا واگذاری بهره‌برداری از شن و ماسه و خاک رس بستر و حریم رودخانه‌ها، انهار و مسیل‌ها و حریم قانونی سواحل دریاها و دریاچه‌ها منوط به کسب موافقت قبلی وزارت نیرو است.
تبصره- وزارت نیرو در موقع موافقت با موضوع این ماده مشخصات فنی مورد نظر خود را جهت درج در پروانه بهره‌برداری به دستگاه صادرکننده پروانه اعلام خواهد کرد و حق نظارت بر رعایت این مشخصات را خواهد داشت.

آیین‌نامه جلوگیری از آلودگی آب(مصوبه شماره ۱۸۲۴۱/ت ه مورخ ۱۳۷۳/۳/۱۶

ماده۲- اقدام به هر عملی که موجبات آلودگی آب را فراهم نماید ممنوع است.

ماده۳- سازمان با همکاری وزارتخانه‌های نیرو، کشاورزی، جهاد سازندگی، بهداشت، درمان و آموزش پزشکی و سایر وزارتخانه‌ها و سازمان‌های ذیربط حسب مورد نسبت به بررسی و شناسایی کیفیت آبهای ایران ار لحاظ آلودگی اقدام خواهد نمود.
تبصره۱- در مورد آلودگی آبهای دریاها و دریاچه‌ها همچنین رودخانه‌های مرزی با مواد نفتی به موجب قانون حفاظت دریا و رودخانه‌های مرزی از آلودگی با مواد نفتی عمل خواهد شد.

ماده۴- سازمان موظف است نسبت به شناسایی منابع مختلف مولد آلودگی آب به طریق مقتضی اقدام نماید. مسئولین موظفند اطلاعات و مدارک مورد نیاز را در صورت درخواست در اختیار سازمان قرار دهد.
تبصره۲- اطلاعات و مدارکی که جنبه محرمانه دارد و توسط مسئولین در اختیار سازمان گذارده می‌شود محرمانه تلقی شده و جز در موارد قانونی مورد استفاده قرار نخواهد گرفت.

ماده۵- استانداردهای مربوط به آلودگی آب با ذکر روش‌های سنجش و سایر مقررات مربوط توسط سازمان و با همکاری وزارتخانه‌ها و مؤسسات مذکور در ماده (۳) این آیین‌نامه تهیه و به مورد اجراء گذارده می‌شود.
تبصره- در مورد مقررات مربوط به تخلیه هر نوع فاضلاب به شبکه عمومی فاضلاب شهر و جمع‌آوری، نگهداری و حمل و دفع مواد زائد جامد کمیسیون دائمی متشکل از نمایندگان تام‌الاختیار وزارتخانه‌های نیرو، بهداشت، درمان و آموزش پزشکی، کشور، صنایع، معادن و فلزات و سازمان حفاظت محیط‌زیست و سایر سازمان‌های مسئول آب و فاضلاب شهری در وزارت کشور تشکیل و تصمیمات اتخاذ شده به مرحله اجراء گذارده خواهد شد.

ماده۶- طبقه بندی کلی آبهای پذیرنده اعم از سطحی و زیرزمینی و دریاچه‌ها و آبهای ساحلی با توجه به قدرت جذب و تصفیه طبیعی آلوده‌کننده‌ها بر حسب اولویت‌ها و به تدریج توسط سازمان با همکاری وزارتخانه‌ها و و مؤسسات مذکور در ماده (۳) این آیین‌نامه تعیین و اعلام خواهد شد.

ماده۷- سازمان موظف است طبق برنامه پیش بینی شده از فاضلاب و مواد زائد جامد منابع آلوده‌کننده نمونه برداری و نوع و میزان آلودگی هر یک از این منابع را مشخص نماید. در صورتی که شدت آلودگی هر یک از منابع آلوده‌کننده بیش از استانداردهای موضوع ماده (۵) این آیین‌نامه باشد سازمان مراتب را کتباً

به مسئول مربوط اخطار خواهد نمود که در رفع آلودگی اقدام نماید. در این اخطاریه نوع آلودگی و میزان آن و همچنین مهلت رفع آلودگی که متناسب با امکانات تعیین می‌گردد صریحاً قید خواهد شد.

تبصره- در مورد شهرک‌ها و مجتمع‌های صنعتی که دارای سیستم فاضلاب عمومی هستند از فاضلاب عمومی شهرک‌ها و مجتمع‌های صنعتی و غیر صنعتی نمونه‌برداری شده و اقدامات لازم برای رفع آلودگی با مسئولیت شرکت و مجتمع به عمل خواهد آمد. در مواردی که واحدهای مستقر در این شهرک‌ها و مجتمع‌ها فاضلاب صنعتی حاوی مواد مسموم فلزات سنگین داشته باشند و از طریق سیستم فاضلاب عمومی قابل کنترل نباشد بنا به تشخیص سازمان حفاظت محیط‌زیست واحد مذبور موظف به ایجاد تصفیه خواهد بود.

ماده۸- مسئولین مکلفند ظرف مهلت مذکور در اخطاریه نسبت به رفع آلودگی در حد استاندارد اقدام کنند در غیر این صورت بر اساس ماده (۱۱) قانون حفاظت و بهسازی محیط‌زیست از فعالیت یا بهره‌برداری منبع مربوط تا رفع آلودگی جلوگیری خواهد شد.

ماده۹- در صورتی که مسئول منبع آلوده کننده با دلایل و مدارک قابل قبول سازمان اثبات نماید که ظرف مهلت مقرر در اخطاریه رفع آلودگی عملی نمی‌باشد سازمان می‌تواند مهلت اضافی مناسب برای اینگونه منابع قائل شود مشروط بر این که ادامه فعالیت این منابع خطرات جدی برای سلامت انسان و سایر موجودات زنده در بر نداشته باشد.

ماده۱۴- تخلیه و پخش فاضلاب یا هر نوع ماده آلوده‌کننده از منابع متفرقه به آبهای پذیرنده به میزان بیش از حد استاندارد ممنوع است. انواع و طبقه‌بندی منابع آلوده‌کننده و متفرقه توسط سازمان و با همکاری وزارتخانه‌ها و مؤسسات ذیربط تعیین خواهد شد.

ماده۱۷- رقیق کردن در مرحله تخلیه به عنوان تصفیه ممنوع است مگر در موارد خاصی که به تشخیص سازمان خطرات آلودگی محیط‌زیست را در بر نداشته باشد.

ماده۱۸- مسئولین مکلفند تدابیری اتخاذ نمایند تا در مواقع اضطراری که تصفیه فاضلاب‌ها به هر علتی متوقف می‌شود از تخلیه مستقیم فاضلاب به آبهای پذیرنده خودداری نمایند.

ماده۲۰- سازمان به منظور پیش‌گیری از آلودگی آب و تشویق کلیه مسئولین منابع آلوده‌کننده به رفع آلودگی و ایجاد انگیزه برای یافتن وسایل و روشهای مناسب و تحقیق در این زمینه تدابیر لازم را اتخاذ و به مورد اجراء خواهند گذاشت.

آیین نامه اجرایی قانون حفاظت وبهره برداری از منابع آبزی جمهوری اسلامی ایران (مصوبه شماره ۱۲۳۴۰/ت ۱۷۹۲۵ه مورخ ۱۳۷۸/۳/۱۶۱۸هیات وزیران بااصلاحات بعدی

ماده۸۰- ایجاد هر گونه آلودگی مؤثر یا انتشار بیماریهای مسری و تخلیه فاضلابهای صنعتی، شهری و کشاورزی بطور مستقیم به آبهای موضوع ماده (۲) قانون قبل از تصفیه و اطمینان از اینکه آب خروجی حاوی هیچ گونه ترکیب یا ترکیبات مضر برای منابع آبزی بالاتر از حد استاندارد تعیین شده نیست، ممنوع است.

تبصره۱- استانداردهای موضوع این ماده، توسط سازمان حفاظت محیط‌زیست و با هماهنگی سازمان مدیریت منابع آب کشور، شیلات و سایر دستگاه‌های ذیربط تعیین و اعلام می‌شود.

آیین نامه احداث و استفاده از تاسیسات در فلات قاره و منطقه انحصاری اقتصادی ایران درخلیج فارس و دریای عمان (مصوبه شماره ۵۴۶۴/ت۱۵۰۹۷ه مورخ ۱۳۵۷/۱۰/۴ هیات وزیران)

ماده۳- کشورهای متقاضی با رعایت شرایط زیر می‌توانند نسبت به احداث خطوط لوله و تعبیه کابل دریایی در ناحیه فلات قاره و منطقه انحصاری اقتصادی اقدام کنند:

الف- به حقوق دولت جمهوری اسلامی ایران خساراتی وارد نسازند و به هیچ وجه در عملیات اجرایی (موضوع این آیین‌نامه) سازمانهای دولتی ایران و شرکتهای تابعه، اخلال ایجاد نکنند.

ب- حداقل چهار ماه قبل از شروع عملیات مربوط به احداث و استفاده از کابل‌ها و خطوط لوله‌های زیردریایی، مراتب را همراه با ارسال نقشه‌های دقیق که موقعیت جغرافیایی مسیر عبور خط لوله و کابل دریایی را مشخص سازد برای اعلام نظر به مراجع مربوط ایرانی که توسط وزارت امورخارجه اعلام می‌شود ارسال دارند.

سازمان صلاحیتدار مربوط مکلف است درخواست و ضمایم آن را به طور دقیق مورد بررسی قرار دهد و چنانچه محلهای پیشنهادی لطمه‌ای به تأسیسات و مستحدثات دریایی و یا طرح‌های آتی جمهوری اسلامی ایران یا سایر اشخاص حقیقی و حقوقی که با اجازه دولت جمهوری اسلامی ایران در دریا به فعالیت اشتغال دارند وارد نیاورد و عملیات دریایی اشخاص یاد شده را مختل نکند و مغایر با منافع کشور نباشد حداکثر پس از گذشت پنج ماه از تاریخ وصول تقاضا و مدارک خواسته شده مراتب موافقت دولت جمهوری اسلامی ایران را توسط وزارت امور خارجه به سازمان مربوط به دولت درخواست کننده اعلام نماید.

پ- در ایمنی کشتیرانی و همچنین حفظ و حمایت از محیط زیست و حیات آبزیان اخلالی ایجاد نکنند و به ویژه با هماهنگی‌های لازم با مراجع ایرانی ترتیبی داده شود تا عبور خط لوله و کابل دریایی از این مناطق مانع یا مخل کشتیرانی بین‌المللی، فعالیت و تردد شناورهایی که بین سواحل ایران و تأسیسات بالا در فعالیت یا تردد هستند، نباشند.

ماده۴- به منظور اطمینان از ایمن بودن مستمر خطوط لوله و کابل‌های دریایی:

الف- دولت ذینفع باید به طرق مقتضی به مقامهای مربوط ایرانی در این خصوص تأمین لازم را ارایه نماید.

ب- مقامات ایرانی می‌توانند از تأسیسات یاد شده بازرسی فنی به عمل آورند و چنانچه عیب و نقصی مشاهده کنند، مراتب را به منظور رفع عیب و نقص به مالک خطوط لوله و کابلهای دریایی و همچنین به دولت مربوط و وزارت امور خارجه دولت جمهوری اسلامی ایران اطلاع دهند.

ماده۵- وزارت راه و ترابری (سازمان بنادر و کشتیرانی) نسخه‌ای از گزارشهای فنی یاد شده در ماده (۴) این آیین‌نامه را به اطلاع سازمان بین‌المللی دریانوردی خواهد رساند.

ماده۶- دولت جمهوری اسلامی ایران جهت حفاظت و حمایت از محیط‌زیست دریایی و استفاده مطلوب از منابع جاندار و سایر ذخایر اعم از معدنی و غیر آن و نیز اطمینان از ایمن بودن خطوط لوله و کابل‌های دریایی می‌تواند مقررات خاصی را برای این مناطق وضع و به موقع اجراء گذارد.

ماده۷- دستگاههای دولتی مربوط، رعایت قوانین و مقررات حاکم را از طریق وزارت امور خارجه، از کشورهای دیگر و کشتی‌های آنها که مجاز به تردد یا فعالیت در این حوزه می‌باشند، خواهند خواست و می‌توانند هر اقدامی را برابر ماده (۲۰) قانون مناطق دریایی جمهوری اسلامی ایران در خلیج فارس و دریای عمان- مصوب۱۳۷۲- جهت جلوگیری از اعمال خلاف به عمل آورند.

ماده۸- حریم ایمنی تأسیسات موضوع ماده (۲) این آیین‌نامه که در فلات قاره و منطقه انحصاری اقتصادی ایجاد شده و یا می‌شود، پانصد (۵۰۰) متر از هر نقطه از قسمت خارجی مستحدثات یاد شده و یا میزان بیشتری که بر اساس استانداردهای بین‌المللی و یا توصیه مراجع صلاحیتدار بین‌المللی اعلام و ابلاغ گردد، می‌باشد.

تبصره- هر گونه فعالیت و تردد دستگاههای اجرایی دولتی در حریم موکول به کسب اجازه از دستگاه صاحب یا متولی تأسیسات یاد شده بالا خواهد بود.

ماده۹- تردد تمامی شناورها و کشتی‌ها به جز شناورها و کشتی‌های متعلق به دستگاههای اجرایی دولتی داخلی یا متعلق به طرف‌های قرارداد با دستگاههای اجرایی داخلی که در حال احداث تأسیسات و بهره‌برداری از آن می‌باشند، در حریم ایمنی تأسیسات موضوع ماده (۲) آیین‌نامه مستلزم دریافت مجوز تردد از مراجع صلاحیتدار متولی یا صاحب تأسیسات می‌باشد.

ماده۱۰- مرجع صلاحیتدار جهت صدور مجوز برای تردد در حریم ایمنی سکوها و مستحدثات و تأسیسات نفتی دریایی، وزارت نفت (شرکت ملی نفت ایران) و در مورد سایر تاسیسات و مستحدثات دریایی، دستگاه دولتی بهره‌بردار است که با هماهنگی وزارت راه و ترابری (سازمان بنادر و کشتیرانی) نسبت به صدور آن اقدام خواهد کرد.

ماده۱۱- در صورت نقض مقررات ایمنی، امنیتی از طرف شناورها و کشتی‌ها و اشخاص در مناطق یاد شده بالا علاوه بر تعقیب جزایی و مدنی و اقدامات تأمینی و پیشگیرانه، مراجع ایرانی فوراً مراتب را از طریق وزارت امور خارجه به اطلاع کشور صاحب پرچم خواهند رساند. در صورت عدم دسترسی به متخلف، وزارت امور خارجه مکلف است از دولت یاد شده بخواهد تا نسبت به پیگرد قانونی وی اقدام و نتیجه را به اطلاع دولت جمهوری اسلامی ایران برساند.

ماده۱۲- به منظور تأمین ایمنی دریانوردی، مالکین و اداره کنندگان تأسیسات و سکوهای نفتی و دیگر تأسیسات و مستحدثات موضوع ماده (۲) این آیین‌نامه مکلف می‌باشند موقعیت جغرافیایی طول و عرض و عمق دقیق این تأسیسات و چگونگی احداث آنها را با علایم مشخص کننده و برابر ضوابطی که توسط وزارت راه و ترابری (سازمان بنادر و کشتیرانی) و سایر مراجع مربوط تعیین می‌گردد روشن سازند تا این اطلاعات به سازمان بین‌المللی دریانوردی اعلام گردد.

ماده۱۳- به منظور تأمین ایمنی مسیرهای کشتیرانی و حفظ سلامت محیط‌زیست، مالکین تأسیسات و مستحدثات موضوع ماده (۲) این آیین‌نامه مکلف می‌باشند چنانچه این تأسیسات مورد نیاز نباشند و یا غیر قابل استفاده شوند، تمامی این تأسیسات را از مناطق دریایی موضوع این آیین‌نامه منتقل کنند و مراتب را پیش از شروع عملیات انتقال به اطلاع وزارت راه و ترابری (سازمان بنادر و کشتیرانی) برساند تا موضوع به سازمان بین‌المللی دریانوردی اعلام گردد.

ماده۱۴- ضوابط و شرایط انتقال تأسیسات و سکوهای نفتی که مورد نیاز و یا مورد استفاده نباشند، توسط وزارت نفت (شرکت ملی نفت ایران) با توجه به قطعنامه‌های مجمع عمومی سازمان بین‌المللی دریانوردی تهیه خواهد شد و پس از موافقت وزارت راه و ترابری (سازمان بنادر و کشتیرانی) به اجراء در خواهد آمد.

ماده۱۵- به منظور تأمین ایمنی دریانوردی، احداث و بکارگیری ایستگاههای ارتباط رادیویی و سنجش از راه دور در فلات قاره و منطقه انحصاری اقتصادی، بدون اخذ مجوز قبلی از وزارت پست و تلگراف و تلفن که پس از هماهنگی وزارت راه و ترابری (سازمان بنادر و کشتیرانی) صادر می‌گردد، ممنوع است.

ماده۱۶- ایجاد شبکه‌های مخابراتی اختصاصی در مناطقی که تأسیسات و مستحدثات ثابت دریایی و سکوهای نفتی در آن واقع است تابع مقررات و ضوابط وزارت پست و تلگراف و تلفن خواهد بود که پس از هماهنگی با وزارت راه و ترابری (سازمان بنادر و کشتیرانی) مجوز لازم را صادر خواهد کرد.

آیین‌نامه نحوه انجام پژوهش‌ها و تحقیقات علمی در مناطق دریایی جمهوری اسلامی ایران و دریای عمان (مصوبه شماره ۷۸۲۰/ت۱۶۰۹۳ه مورخ ۱۳۷۷/۲/۱۵ هیات وزیران)

ماده۲- کلیه فعالیت‌ها و پژوهش‌ها و تحقیقات موضوع این آیین‌نامه با هدف صلح آمیز در مناطق دریایی انجام می‌شود.

ماده۳- ایجاد و استفاده از هر نوع تأسیسات و جزایر مصنوعی، تأسیسات یا تجهیزات شناور به منظور انجام تحقیقات علمی در مناطق دریایی باید با کسب موافقت قبلی و تحت شرایط اعلام شده توسط دولت ایران صورت گیرد. این گونه تأسیسات پس از احداث، تحت صلاحیت دولت ایران قرار می‌گیرند. پس از خاتمه تحقیقات در صورت اعلام دولت ایران این گونه تأسیسات یا تجهیزات باید توسط تحقیق‌کننده و با هزینه او بر چیده شوند و در غیر این صورت دولت ایران حق خواهد داشت نسبت به برچیدن آنها رأساً اقدام و هزینه‌های مربوط را از مجری طرح تحقیقاتی علمی مطالبه نماید.

ماده۴- انجام فعالیت و ایجاد و استفاده از تأسیسات و تجهیزات موضوع ماده (۳) این آیین‌نامه نباید وقفه‌ای در امر کشتیرانی، ماهیگیری، نصب کابل‌ها و لوله‌های نفتی، حفظ منابع جاندار و بیجان ایجاد نماید. همچنین مانع استفاده از فضای ماوراء دریای آزاد و نیز سیستم‌های ارتباطی کشور گردد. تعیین حریم ایمنی به شعاع حداکثر۵۰۰ متر اطراف این گونه تأسیسات یا تجهیزات مجاز است و مراتب توسط دولت ایران (سازمان بنادر و کشتیرانی جمهوری اسلامی ایران) به کلیه شناورها اعلام خواهد شد.

ماده۵- تأسیسات و تجهیزات موضوع ماده (۳) این آیین‌نامه باید دارای علائم مشخصی که نمایانگر دولت یا سازمان بین‌المللی محل ثبت است، باشند. این علایم باید طبق استانداردهای بین‌المللی بوده ایمنی دریانوردی و پرواز را نیز تأمین نماید.

ماده۶- دولت یا سازمان‌های بین‌المللی تحقیق کننده و متقاضیان داخلی غیر دولتی، مسئول جبران کلیه خساراتی هستند که در اثر فعالیت و انجام تحقیقات یا اقدامات آنها و اشخاص تحت امر آنها به دولت ایران یا سایر اشخاص وارد می‌شود. به منظور اطمینان از پرداخت خسارت‌های احتمالی فوق‌الذکر و پذیرش مسئولیت ناشی از انجام فعالیت‌های تحقیقاتی موضوع این آیین‌نامه، باید فعالیت‌های تحقیقاتی یاد شده و نیز تجهیزات و تأسیسات مربوط به آنها از قبل بیمه شده باشند.

ماده۷- انجام فعالیت، پژوهش و تحقیقات علمی موجب ایجاد هیچ حقی در مورد قسمتی از محیط زیست دریایی یا منابع آن نخواهد شد.

ماده۸- انجام فعالیت، پژوهش و تحقیقات علمی نباید مزاحم اقدامات دولت ایران شود و نیز نباید باعث آلودگی و تخریب محیط زیست گردد.

ماده۹- نتایج فعالیت، پژوهش و تحقیقات علمی باید به اطلاع وزارتخانه یا سازمان تخصصی ذیربط و نیز مرکز ملی اقیانوس‌شناسی برسد و در صورت اعلام سازمان‌های یاد شده برای کمک به تجزیه و تحلیل نتایج اطلاعات و تحقیقات بدست آمده، کمک لازم از طرف دولت یا سازمان بین‌المللی مجری تحقیقات، انجام گیرد.

ماده۱۰- نتایج فعالیت، پژوهش و تحقیقات علمی با توافق دولت ایران توسط رسانه‌های عمومی داخلی و بین‌المللی قابل انتشار است.

ماده۱۱- انجام هرگونه تحقیقات به منظور اکتشاف منابع زیستی و غیر زیستی در مناطق دریایی، منوط به طی تشریفات مذکور در ماده (۱۴) این آیین‌نامه است، مگر اینکه مراتب به طور خاص در موافقتنامه دولت ایران با دیگر دولتها تعیین تکلیف شده باشد.

ماده۱۳- متقاضی فعالیت، پژوهش و تحقیقات علمی (دولت یا سازمان بین‌المللی صلاحیتدار) مکلف است اطلاعات معین را به شرح فرم شماره (۱)، حداقل شش ماه قبل از زمان اجرای طرح تحقیقاتی، از طریق نمایندگی دولت ایران در خارج و یا نمایندگی دولت متبوع خود در ایران به وزارت امور خارجه تسلیم نماید. وزارت امور خارجه پس از دریافت تقاضا و مدارک مربوط نسخه‌ای از آن را برای وزارتخانه‌های دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح و اطلاعات ارسال می‌کند تا ظرف ۱۵ روز در مورد آن اعلام نظر کنند، پس از پایان مدت مذکور مدارک مربوط به همراه نظریه وزارتخانه‌های یادشده (در صورت وصول) و اظهار نظر وزارت امور خارجه به وزارت فرهنگ و آموزش عالی(مرکز ملی اقیانوس‌شناسی) منعکس می‌گردد. وزارت فرهنگ و آموزش عالی درخواست رسیده را همراه با اظهار نظر برای شورای‌عالی اقیانوس‌شناسی کشور ارسال می‌کند. در صورت تأیید کمیته تخصصی ذیربط در شورای‌عالی اقیانوس‌شناسی کشور، مجوز لازم مطابق فرم ضمیمه شماره (۲) توسط مرکز ملی اقیانوس‌شناسی صادر می‌شود و برای اطلاع واحدهای مستقر در مناطق دریایی محل تحقیقات، مراتب به ستاد کل نیروهای مسلح و سازمان بنادر و کشتیرانی و برای اطلاع و نظارت بر کلیه مراحل انجام پژوهشی و تحقیقات به وزارتخانه یا سازمان تخصصی ذیربط اعلام می‌شود.

تبصره۱- اگر درخواست از طرف سازمان بین‌المللی باشد که دولت ایران عضو آن است و در هنگام اتخاذ تصمیم در خصوص انجام تحقیقات در مناطق دریایی ایران، نماینده دولت ایران در جلسه حضور داشته و به انجام تحقیقات رأی مثبت داده است، نماینده ایران موظف است مراتب را به وزارت فرهنگ و آموزش عالی(مرکز ملی اقیانوس‌شناسی) اعلام نماید تا خارج از نوبت رسیدگی و تصمیم‌گیری شود.

تبصره۲- متقاضیان داخلی غیر دولتی برای اخذ مجوز، درخواست‌های خود را به وزارت فرهنگ و آموزش عالی(مرکز ملی اقیانوس‌شناسی) منعکس می‌نمایند.

تبصره۳- سازمان‌های دولتی برای فعالیت‌های مختص به خود که رأساً انجام می‌دهند، نیاز به اخذ مجوز نخواهند داشت.

ضمیمه (۱
درخواست نامه

روش اجراء مشخصات کشتی و وسایل مورد استفاده برای اجرای طرح

مشخصات کشتی:

- نام: - تابعیت: - اداره‌کننده کشتی: - نام فرمانده: - تعداد اعضای علمی در عرشه کشتی: - تعداد و اسامی خدمه:	- آبخور کشتی: - ظرفیت خالص: - ظرفیت ناخالص: - سرعت در حال تحقیق: - حداکثر سرعت: - امکانات ارتباطی کشتی (مانند تلکس...)

مشخصات سایر وسایل حمل و نقل:

ردیف	نوع وسیله	نام اداره‌کننده وسیله	تعداد و اسامی محققین	تعداد و اسامی خدمه

ضمیمه (۱
درخواست نامه

مشخصات اعضای گروه تحقیق[1]:

ردیف	نام	مدارج علمی	وظیفه در گروه	ملیت	آدرس	تاریخ احتمالی خروج از کشتی در منطقه عملیات	تاریخ احتمالی ورود به کشتی در منطقه عملیات

مشخصات اعضای هیأت علمی دولت جمهوری اسلامی ایران که در نظر است در انجام طرح شرکت کنند:

ردیف	نام	مدارج علمی	وظیفه در گروه	آدرس	تاریخ سوار شدن	نام بندر	تاریخ پیاده‌شدن	نام بندر

سوابق طرح:

ردیف	عنوان	نام گروه انجام‌دهنده طرح	نام کشور یا سازمان بین‌المللی انجام‌دهنده طرح	وضعیت نتیجه طرح	
				انتشار یافته	انتشار نیافته

۱- در صورت نیاز به ورود و خروج مکرر تاریخ ورود و خروج‌های مکرر ضمیمه شود.

ضمیمه (۱
درخواست نامه

موقعیت جغرافیایی و مشخصات تأسیسات:

نام ایستگاه	نوع تأسیسات	محل دقیق	درجه	عمق	تاریخ به آب انداختن کشتی	تاریخ خدمت		نوع خدمت
						از	تا	

چگونگی دسترسی به اطلاعات، نمونه‌ها و نتایج تحقیقات:

تاریخ احتمالی گزارش اولیه	طریق دسترسی دولت جمهوری اسلامی ایران به نمونه‌ها و اطلاعات	وسایل مورد نیاز دولت جمهوری اسلامی ایران جهت ارزیابی اطلاعات، نمونه‌ها و نتایج تحقیقات و تفسیر آن

اینجانب از طرف دولت/ سازمان بین‌المللی صحت اطلاعات پیوست را تأیید می‌نمایم و در صورت نادرستی آن دولت ایران حق خود می‌داند تا از صدور مجوز خودداری نماید.

امضاء:

سمت:

تاریخ:

فرم ضمیمه شماره ۱)
درخواست نامه

مشخصات طرح:

۱-۱- عنوان طرح:
۱-۲- هدف طرح:
۱-۳- ارائه‌دهنده طرح: نام: ملیت: آدرس:
۱-۴- مرجع تأمین‌کننده هزینه طرح: نام: آدرس:
۲- مشخصات گروه تحقیق:
۲-۱- نام گروه تحقیق تعداد اعضای گروه تحقیق:
۲-۲- نام دولت یا سازمان بین‌المللی انجام‌دهنده تحقیق:
۲-۳- مدیر یا اداره‌کننده تحقیق: نام: ملیت: آدرس:

فرم ضمیمه شماره ۱)
درخواست نامه

روش اجراء و مشخصات وسایل و تجهیزات علمی:

وسایل مورد استفاده	روش مورد استفاده	نوع نمونه و اطلاعات جمع‌آوری شده

سایر کارها و مواد مورد استفاده:

حفاری		مواد منفجره		مواد زیان‌آور	
انجام می‌شود	انجام نمی‌شود	استفاده می‌شود (با ذکر نوع آن)	استفاده نمی‌شود	استفاده می‌شود (با ذکر نوع آن)	استفاده نمی‌شود

بنادر مورد استفاده

ردیف	نام بندر	تاریخ مورد استفاده		تدارکات مورد نیاز	نمایندگی کشتی مورد استفاده در ایران	
		از	تا		نام مسئول	آدرس

فرم ضمیمه شماره(۲
مجوز انجام پژوهش و تحقیقات علمی دریایی در مناطق دریایی جمهوری اسلامی ایران

این مجوز به استناد تأییدیه شماره..... مورخ.....کمیته تخصصی شورای‌عالی اقیانوس‌شناسی کشور برای انجام پژوهش و تحقیقات علمی دریایی به..... با مشخصات مشروح زیر اعطا می‌گردد.

نام و نشانی سازمان:

نام کشتی تحقیقاتی:

نام دستگاه ایرانی نظارت کننده:

مدت انجام تحقیقات از تاریخ صدور مجوز:

مختصات جغرافیایی منطقه دریایی جمهوری اسلامی ایران:

نکات قابل توجه:
۱-تحقیقات باید بر اساس اطلاعات ذکر شده در درخواست‌نامه انجام پذیرد.
۲-انجام هر گونه تغییر در برنامه تحقیقات منوط به دادن اطلاع قبلی به مرکز ملی اقیانوس‌شناسی کشور و کسب مجوز از این مرکز است.

رییس مرکز ملی اقیانوس‌شناسی کشور
امضاء

آیین‌نامه مربوط به بستر و حریم رودخانه‌ها، انهار، مسیل‌ها، مرداب‌ها، برکه‌های طبیعی و شبکه‌های آبرسانی و زه‌کشی (مصوبه شماره ۳۶۰۴۶/ت ۲۳۶۸۷ه مورخ ۱۳۷۹/۸/۱۶ هیات وزیران و اصلاحات بعدی)

ماده۱۲- عبور لوله نفت و گاز و غیره از بستر و حریم رودخانه‌ها، انهار طبیعی، مسیل‌ها، مرداب‌ها و برکه‌های طبیعی با موافقت وزارت نیرو بلامانع است، ولی مسئولیت حفاظت آنها با دستگاههای ذیربط خواهد بود.

ماده۱۳- وزارتخانه‌ها، مؤسسات و شرکتهای دولتی، شهرداریها و همچنین سازمان‌ها و نهادهای وابسته به دولت مکلفند قبل از اجرای طرح‌های مربوط به خود و صدور پروانه لازم بستر و حریم رودخانه‌ها، انهار، مسیل‌ها ، مرداب‌ها و برکه‌های طبیعی را استعلام نمایند. هر نوع تصرف در بستر و حریم منوط به موافقت کتبی و قبلی وزارت نیرو است. متخلفان از این ماده طبق مقررات موضوعه تعقیب و مجازات خواهند شد.

استانداردهای خروجی فاضلاب‌ها (به استناد ماده ۵ آیین‌نامه جلوگیری از آلودگی آب۱۳۷۳/۹/۵

ماده۵ ملاحظات کلی:

۱- تخلیه فاضلاب‌ها، باید بر اساس استانداردهایی باشد که به صورت حداکثر غلظت آلوده‌کننده‌ها بیان می‌شود و رعایت این استانداردها تحت نظارت سازمان حفاظت محیط‌زیست ضروری است.

۲- مسئولین منابع آلوده‌کننده باید فاضلاب‌های تولیدی را با بررسی‌های مهندسی و استفاده از تکنولوژی مناسب و اقتصادی تا حد استانداردها تصفیه نماید.

۳- اندازه‌گیری غلظت مواد آلوده کننده و مقدار جریان در فاضلاب‌ها باید بلافاصله پس از آخرین واحد تصفیه‌ای تصفیه‌خانه و قبل از ورود به محیط انجام گیرد.

۴- اندازه‌گیری جهت تطبیق با استانداردهای اعلام شده قبل از تأسیسات تصفیه فاضلاب باید بر مبنای نمونه مرکب صورت گیرد. در سیستم‌هایی که تخلیه ناپیوسته دارند اندازه‌گیری در طول زمان تخلیه ملاک خواهد بود.

۵- لجن و یا سایر مواد جامد تولید شده در تأسیسات تصفیه فاضلاب قبل از دفع بایستی به صورت مناسب تصفیه شده و تخلیه نهایی این مواد نباید موجب آلودگی محیط‌زیست گردد.

۶- فاضلاب تصفیه شده باید با شرایط یکنواخت و بنحوی وارد آبهای پذیرنده گردد که حداکثر اختلاط صورت گیرد.

۷- فاضلاب خروجی نبایستی دارای بوی نامطبوع بوده و حاوی کف و اجسام شناور باشد.

۸- رنگ و کدورت فاضلاب خروجی نباید ظواهر طبیعی آبهای پذیرنده و محل تخلیه را به طور محسوس تغییر دهد.

۹- روش‌های سنجش پارامترهای آلوده کننده بر مبنای روشهای ذکر شده در کتاب:
Standard Methods for the Examination of Water and Waste Water خواهد بود.

۱۰- استفاده از سیستم سپتیک تانک و ایمهوف تانک با بکارگیری چاه‌ها و یا ترانشه‌های جذبی در مناطقی که فاصله کف چاه یا ترانشه از سطح آبهای زیر زمینی کمتر از۳ متر می‌باشد ممنوع است.

۱۱- ضمن رعایت استانداردهای مربوطه خروجی فاضلاب‌ها نباید کیفیت آب را برای استفاده‌های منظور شده تغییر دهد.
۱۲- رقیق کردن فاضلاب تصفیه شده یا خام به منظور رسانیدن غلظت مواد آلوده کننده تا حد استانداردهای اعلام شده قابل قبول نمی‌باشد.
۱۳- استفاده از روشهای تبخیر فاضلاب‌ها با کسب موافقت سازمان محیط‌زیست مجاز است.
۱۴- استفاده از کنارگذر ممنوع است، کنارگذرهایی که صرفاً جهت رفع اشکال واحدهای تصفیه‌ای بکار رفته و یا در زمان جمع‌آوری توأم فاضلاب شهری و آب باران مورد استفاده قرار می‌گیرند مجاز است.
۱۵- تأسیسات تصفیه فاضلاب بایستی به گونه‌ای طراحی، احداث و بهره‌برداری گردد تا پیش‌بینی‌های لازم جهت به حداقل رسانیدن آلودگی در مواقع اضطراری از قبیل شرایط آب و هوایی نامناسب، قطع برق، نارسائی تجهیزات مکانیکی و فراهم گردد.
آندسته از فاضلاب‌های صنعتی که آلودگی آنها بیش از این استانداردها نباشد می‌تواند فاضلاب خود را با کسب موافقت سازمان بدون تصفیه دفع نمایند.

آیین‌نامه جلوگیری از آلودگی آب به استناد ماده ۵ (مصوبه شماره ۱۸۲۴۱/ت ه مورخ ۱۳۷۳/۳/۱۶

جدول استاندارد خروجی فاضلاب‌ها

شماره	مواد آلوده‌کننده		تخلیه آبهای سطحی mg/1	تخلیه به چاه جاذب mg/1	مصارف کشاورزی و آبیاری mg/1
۱	نقره	Ag	۱	۰/۱	۰/۱
۲	آلومینیوم	Al	۵	۵	۵
۳	آرسنیک	As	۰/۱	۰/۱	۰/۱
۴	بر	B	۲	۱	۱
۵	باریم	Ba	۵	۱	۱
۶	بریلیوم	Be	۰/۱	۱	۰/۵
۷	کلسیم	Ca	۷۵	–	–
۸	کادمیم	Cd	۰/۱	۰/۱	۰/۰۵
۹	کلر آزاد	Cl	۱	۱	۰/۲
۱۰	کلراید	Cl-	۶۰۰ (تبصره ۱)	۶۰۰ (تبصره ۲)	۶۰۰
۱۱	فرم آلدئید	CH2O	۱	۱	۱
۱۲	فنل	C6H5OH	۱	ناچیز	۱
۱۳	سیانور	CN	۰/۵	۰/۱	۰/۱
۱۴	کبالت	Co	۱	۱	٪۵
۱۵	کرم	Cr+6	۰/۵	۱	۱
۱۶	کرم	Cr+3	۲	۲	۲
۱۷	مس	Cu	۱	۱	۰/۲
۱۸	فلوراید	F	۲/۵	۲	۲
۱۹	آهن	Fe	۳	۳	۳
۲۰	جیوه	Hg	ناچیز	ناچیز	ناچیز
۲۱	لیتیم	Li	۲/۵	۲/۵	۲/۵
۲۲	منیزیم	Mg	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰
۲۳	منگنز	Mn	۱	۱	۱
۲۴	مولیبدن	Mo	۰/۰۱	۰/۰۱	۰/۰۱
۲۵	نیکل	Ni	۲	۲	۲
۲۶	آمونیم برحسب	NH4	۲/۵	۱	–
۲۷	نیتریت برحسب	NO2	۱۰	۱۰	–
۲۸	نیترات برحسب	NO3	۵۰	۱۰	–
۲۹	فسفات بر حسب فسفر		۶	۶	–
۳۰	سرب	pb	۱	۱	۱
۳۱	سلنیم	se	۱	۰/۱	۰/۱
۳۲	سولفید	SH2	۳	۳	۳
۳۳	سولفیت	SO3	۱	۱	۱
۳۴	سولفات	SO4	۴۰۰ (تبصره ۱)	۴۰۰ (تبصره ۲)	۵۰۰
۳۵	وانادیم	V	۰/۱	۰/۱	۰/۱
۳۶	روی	Zn	۲	۲	۲
۳۷	چربی روغن		۱۰	۱۰	۱۰
۳۸	دترجنت	ABS	۱/۵	۰/۵	۰/۵
۳۹	بی.او.دی (تبصره۳)	BOD5	۳۰ (لحظه‌ای ۵۰)	۳۰ (لحظه‌ای ۵۰)	۱۰۰
۴۰	سی.او دی(تبصره۳)	COD	۶۰ (لحظه‌ای ۱۰۰)	۶۰ (لحظه‌ای ۱۰۰)	۲۰۰

شماره	مواد آلوده‌کننده		تخلیه آبهای سطحی mg/1	تخلیه به چاه جاذب mg/1	مصارف کشاورزی و آبیاری mg/1
۴۱	اکسیژن محلول (حداقل)	Do	۲	–	۲
۴۲	مجموع مواد جامد محلول	TDS	(تبصره ۱)	(تبصره ۲)	–
۴۳	مجموع مواد جامد معلق	TSS	۴۰ (لحظه‌ای ۶۰)	–	۱۰۰
۴۴	مواد قابل ته نشین	SS	۰		
۴۵	پ – هاش (حدود)	PH	۶/۵–۸/۵	۵–۹	۶–۸/۵
۴۶	مواد رادیو اکتیو		۰	۰	۰
۴۷	کدورت (واحد کدورت)		۵۰	–	۵۰
۴۸	رنگ (واحد رنگ)		۷۵	۷۵	۷۵
۴۹	درجه حرارت	T	(تبصره ۴)	–	–
۵۰	کلیفرم گوارشی (تعداد در ۱۰۰میلی لیتر)		۴۰۰	۴۰۰	۴۰۰
۵۱	کل کلیفرم (تعداد در ۱۰۰میلی لیتر)	MPN	۱۰۰۰	۱۰۰۰	۱۰۰۰
۵۲	تخم انگل		–	–	(تبصره ۵)

تبصره۱- تخلیه با غلظت بیش از میزان مشخص شده در جدول در صورتی مجاز خواهد بود که پساب خروجی، غلظت کلراید، سولفات و مواد محلول منبع پذیرنده را در شعاع ۲۰۰ متری بیش از ده درصد افزایش ندهد.

تبصره۲- تخلیه با غلظت بیش از میزان مشخص شده در جدول در صورتی مجاز خواهد بود که افزایش کلراید، سولفات، و مواد محلول پساب خروجی نسبت به آب مصرفی بیش از ده درصد نباشد.

تبصره۳- صنایع موجود مجاز خواهد بود BOD۵ و COD را حداقل۹۰ درصد کاهش دهند.

تبصره۴- درجه حرارت باید به میزانی باشد که بیش از۳ درجه سانتیگراد در شعاع۲۰۰ متری محل ورود آن، درجه حرارت منبع پذیرنده را افزایش یا کاهش ندهد.

تبصره۵- تعداد تخم انگل (نماتد) در فاضلاب تصفیه شده شهری، در صورت استفاده از آن جهت آبیاری محصولاتی که به صورت خام مورد مصرف قرار می‌گیرد نباید بیش از یک عدد در لیتر باشد.

دستورالعمل نحوه کاربری لجن فاضلاب در زمین‌های کشاورزی به عنوان کود (موضوع بخشنامه شماره ۸۹/۸۱۵۵ مورخ ۱۳۸۹/۳/۲۲ سازمان)

مقدمه

لجن فاضلاب رسوباتی است تشکیل شده از مواد معدنی و آلی که در مراحل مختلف تصفیه به صورت توده غلیظی از فاضلاب جدا می شود. این مواد به دلیل دارا بودن مقادیر قابل توجهی از ترکیبات آلی و عناصر غذایی مورد نیاز گیاه می توانند به عنوان یکی از بهترین و ارزانترین کودهای آلی برای اراضی کشاورزی مطرح باشند. اما وجود پتانسیل سمی عواملی از قبیل فلزات سنگین در لجن ها که مهمترین فاکتور محدود کننده استفاده از آنها می باشد، بایستی مد نظر قرار گیرد. اما کاربرد لجن فاضلاب؛ انباشته شدن عناصر سنگین در خاک را به دنبال دارد که می تواند منجر به آلودگی خاک و انتقال این آلودگی به زنجیره غذایی شده و سلامتی انسان و حیوانات را با خطر مواجه کند.

ماده واحده: از آنجا که استفاده از لجن فاضلاب به عنوان یک کود ارزان قیمت و غنی از عناصر غذایی در مناطقی از کشور، رواج یافته است. بنابراین برای استفاده از لجن فاضلاب در خاک ها با توجه به مقدار افزایش عناصر مذکور به خاک و مقدار جذب شده توسط گیاهان، لازم است که حد آستانه سمیت تعیین گردد و مقادیر کاربرد لجن بر اساس آن ارزیابی شود لذا برای کاربرد لجن فاضلاب به عنوان کود، مراحل تصفیه و هضم آنها تا حد دسترسی به معیارهای زیر بایستی انجام شود.

جدول ۴-۷- استاندارد لجن فاضلاب

ترکیبات غیر آلی	غلظت در خاک mg/kg	ترکیبات آلی	غلظت در خاک mg/kg	ترکیبات آلی	غلظت در خاک mg/kg
Ag	۳	AldrinAldrin	۰/۴۸	Tetrachloroethane	۱/۲۵
AS	۸	Benzene	۰/۱۴	Tetrachloroethylene	۰/۵۴
B	۱/۷	PAH	۱۶	Toluene	۱۲
Ba	۳۰۲	Chlorodane	۳	Toxaphene	۰/۰۰۱۳
Be	۰/۲	Chlorobenzene	۲۱۱	2,4,5T	۳/۸۲
Cd	۴	Chloroform	۰/۴۷	Trichloroethane	۰/۶۸
F	۶۳۵	Dichlorobenzene	۱۵	Phthalate	۱۳/۷۳۳
Hg	۷	2.4D	۰/۲۵	Styrene	۰/۶۸
Mo	۰/۶	DDT	۱/۵۴	Dioxins	۰/۰۰۰۱۲
NI	۱۰۷	Dieldrine	۰/۱۷		
Pb	۸۴	Heptachlore	۰/۱۸		
Sb	۳۶	Hexachlorobenzene	۱/۴۰		
Se	۶	Pyrene	۴۱		
TI	۰/۳	Lindane	۱۲		
V	۴۷	Methoylchlor	۴/۲۷		
		Pentachlorophenol	۱۴		
		PCBs	۰/۸۹		

لجن فاضلاب بایستی فاقد پاتوژنها و تخم انگل باشد)

تبصره ۱: به دلیل شوری موجود در لجن فاضلاب کاربرد آن فقط برای کشت‌های آبی با آب مناسب توصیه می‌گردد برای پرورش محصولاتی که مستقیماً توسط انسان مصرف می‌شود، نبایستی از لجن فاضلاب به عنوان کود استفاده شود.
تبصره ۲: بدیهی است نظارت بر کیفیت محصولات تولیدی از لحاظ سلامت بر عهده وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی می‌باشد.

پساب خروجی از برکه‌های تثبیت فاضلاب
(موضوع بخشنامه شماره ۲۳/۴۰۲۳۴ مورخ ۱۳۸۸/۷/۵ دفتر بررسی آلودگی آب و خاک)

«در مورد BOD۵ و COD خروجی از برکه های تثبیت فاضلاب، آزمایش بر روی نمونه صاف شده با استفاده از صافی صورت گرفته و با استانداردهای موجود برای فاضلاب خروجی مورد مقایسه و قضاوت قرار گیرد و TSS برحسب میلی گرم بر لیتر برای خروجی برکه‌های تثبیت فاضلاب تا حداکثر ۱۵۰ قابل پذیرش خواهد بود.»

فصل سوم

هوا و صوت

قانون حفاظت و بهسازی محیط زیست مصوب ۱۳۵۸/۳/۲۸ و اصلاحیه ۱۳۷۱/۸/۲۴

تعاریف

عبارات و اصطلاحاتی که در این آئین‌نامه به کار رفته است، به شرح زیر تعریف می‌شوند:

۱- مواد آلوده‌کننده هوا: هر نوع ماده گازی، بخار، مایع، جامد و یا مجموعه ترکیبی از آنها که در هوای آزاد پخش و باعث آلودگی هوا و یا موجب تشدید آلودگی آن شود و یا ایجاد بوهای نامطبوع نماید از قبیل دود، دوده، ذرات معلق، اکسیدهای گوگرد، اکسیدهای ازت، منواکسیدکربن، اکسیدکننده‌ها هیدروکربنها، اسیدها، آمونیاک و نظایر آن.

۲- گواهینامه مخصوص: تأییدیه کتبی مراکز معاینه مبنی بر رعایت حد مجاز آلودگی توسط وسایل نقلیه موتوری که به صورت برچسب صادر و بر روی وسایل نقلیه مذکور الصاق می‌شود. این گواهینامه می‌تواند علاوه بر رعایت حد مجاز آلودگی، رعایت ضوابط ایمنی را در برداشته باشد.

۳- آلوده‌کننده: هر شخص حقیقی که اداره یا تصدی منابع مولد آلودگی را خواه برای خود، خواه به نمایندگی از طرف شخص یا اشخاص حقیقی و حقوقی دیگر بر عهده داشته و یا شخصاً و به طرق مختلف عامل ایجاد آلودگی باشد.

۴- محدوده ممنوعه تردد: محدوده جغرافیایی داخل شهری است که عبور و مرور برای تمام یا برخی از وسایل نقلیه در آن ممنوع است.

۵- ساعات ممنوعه تردد: ساعاتی از شبانه روز است که عبور و مرور تمام یا برخی از وسایل نقلیه در آن ساعات ممنوع است.

۶- وسایل نقلیه عمومی: وسایل نقلیه‌ای که در مالکیت یا در اختیار یا نظارت مراجع دولتی یا عمومی بوده و در شبکه حمل و نقل عمومی شهری به‌کار گرفته می‌شود.

۷- خودروهای آزاد: خودروهایی هستند که بدون نیاز به مجوز، مجاز به حرکت در محدوده می‌باشند و شامل خودروهای امدادی (پلیس، آتش‌نشانی، آمبولانس و...)، اتوبوس‌های شرکت واحد اتوبوسرانی، تاکسی‌های پلاک نارنجی و تاکسی‌های خطی فقط در مسیر تعیین شده می‌باشند.

۸- خودروهای مجاز: خودروهایی هستند که در صورت داشتن مجوز، مجاز به حرکت در محدوده می‌باشند.

۹- صدا یا صوت عبارت است از امواج طولی که از ارتعاش سریع اجسام و مواد اعم از جامد، مایع و گاز تولید می‌شود.

۱۰- آلودگی صوتی عبارت است از پخش و انتشار هر گونه صوت و صدا و ارتعاش بیش از حد مجاز و مقرر در فضای باز (غیر سرپوشیده).

۱۱- حد مجاز آلودگی صوتی که استاندارد آلودگی صوتی هم نامیده می‌شود، عبارت است از میزان و مشخصات ویژه‌ای که با توجه به اصول حفاظت محیط‌زیست و بر مبنای واحد اندازه‌گیری صدا برای منابع مولد آلودگی صوتی و فضای مورد انتشار و محیط‌های مختلف تعیین می‌شود.

۱۲- واحد اندازه‌گیری شدت صدا یا صوت ((دسی‌بل)) می‌باشد. که در شبکه وزنی( ) اندازه‌گیری می‌گردد.[۱]

۱۳- عامل آلودگی صوتی که به اختصار عامل آلودگی نیز نامیده می‌شود، عبارت است از هر شخص حقیقی که اداره یا تصدی منابع ثابت و هدایت منابع سیار مولد آلودگی صوتی را خواه برای خود، یا به نمایندگی از طرف شخص یا اشخاص حقیقی یا حقوقی[۲] دیگر بر عهده داشته و یا شخصاً به طرق مختلف عامل ایجاد آلودگی است.

۱- اصلاحیه شماره ۹۰۵۷/ت۱۶۵۲۵ه مورخ ۱۵ ۱۲ ۱۳۸۰ هیأت وزیران
۲- اصلاحیه شماره ۷۱۹۶۹/ت۲۲۵۱۰ه مورخ ۱۴ ۱۲ ۱۳۸۰ هیأت وزیران

۱۴- منابع و کانون‌های آلودگی صوتی که به اختصار منابع آلوده کننده نامیده می‌شود، عبارتند از:
الف- نیروگاه‌ها و پالایشگاه‌ها
ب-کارخانه‌ها و کارگاه‌ها
ج- وسایل نقلیه موتوری اعم از هوایی، دریایی، زمینی و زیر زمینی
د- فرودگاه‌ها، پایانه‌های حمل و نقل و توقفگاه‌های دایمی وسایل نقلیه موتوری
ه- تعمیرگاه‌های وسایل نقلیه موتوری و آن دسته از واحدهای صنفی که فعالیت آنها با آلودگی صوتی ملازمه دارد
و- میادین تیر و محلهای تمرین نظامی.
ز- سایر منابع مانند ژنراتورها و موتورهای تولید برق، استقرار بلندگوها در اماکن عمومی و محوطه‌های غیر سر پوشیده، مباشرت به هر عمل یا ترک عمل-که ایجاد آلودگی صوتی نماید.
۱۵-منظور از سازمان، سازمان حفاظت محیط‌زیست و مقصود از قانون، قانون نحوه جلوگیری از آلودگی هوا-مصوب تاریخ۳ ۲ ۱۳۷۴- می‌باشد.

ماده ۱۰- مقررات جلوگیری از آلودگی یا تخریب محیط‌زیست و جلوگیری از پخش و ایجاد صداهای زیان‌آور به محیط‌زیست و همچنین ضوابط تعیین معیار و میزان آلودگی موضوع ماده ۹ این قانون و محدودیت و ممنوعیت‌های مربوط به حفظ و بهبود و بهسازی محیط‌زیست به موجب آئین نامه‌هایی خواهد بود که به تصویب کمیسیونهای جهاد کشاورزی و بهداشت درمان و آموزش پزشکی و دادگستری مجلسین برسد.

قانون نحوه جلوگیری از آلودگی هوا (مصوب ۱۳۷۴/۲/۳

ماده۱- جهت تحقیق اصل پنجاهم قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران و بمنظور پاک سازی و حفاظت هوا از آلودگی‌ها کلیه دستگاه‌ها و مؤسسات و کلیه اشخاص حقیقی و حقوقی موظفند مقررات و سیاست‌های مقرر در این قانون را رعایت نمایند.

ماده۲- اقدام به هر عملی که موجبات آلودگی هوا را فراهم نماید ممنوع است.
منظور از آلودگی هوا عبارتست از وجود و پخش یک یا چند آلوده کننده اعم از جامد، مایع، گاز، تشعشع پرتوزا و غیره پرتوزا در هوای آزاد به مقدار و مدتی که کیفیت آن را به طوریکه زیان آور برای انسان و یا سایر موجودات زنده و یا گیاهان و یا آثار و ابنیه باشد تغییر دهد.

ماده۳- منابع آلوده‌کننده هوا که تحت مقررات این قانون قرار دارند به سه دسته زیر طبقه‌بندی می‌شوند.
الف-وسایل نقلیه موتوری
ب-کارخانجات و کارگاه‌ها و نیروگاه‌ها
ج- منابع تجاری و خانگی و منابع متفرقه

ماده۴- استفاده از وسایل نقلیه‌موتوری که بیش از حد مجاز مقرر دود و آلوده کننده‌های دیگر وارد هوای آزاد نمایند ممنوع است حد مجاز خروجی وسایل نقلیه موتوری توسط سازمان حفاظت محیط‌زیست با همکاری وزارت صنایع و معادن تعیین و به تصویب شورای‌عالی حفاظت محیط‌زیست می‌رسد.

ماده۵- هر وسیله نقلیه موتوری که بکار گرفته می‌شود باید دارای گواهینامه مخصوص مبنی بر رعایت حد مجاز خروجی آلوده‌کننده‌های هوا باشد. دارندگان وسایل نقلیه موتوری مکلفند همه ساله وسایل نقلیه خود را در مراکز مورد تأیید سازمان حفاظت محیط‌زیست که توسط شهرداری‌ها ایجاد می‌گردد تحت آزمایش و معاینه قرار داده و گواهینامه مبنی بر رعایت حد مجاز آلودگی را دریافت نمایند. در غیر این صورت از تردد وسایل نقلیه فاقد گواهینامه مذکور به ترتیبی که در آیین‌نامه اجرایی این قانون تعیین می شود جلوگیری خواهد شد.
تبصره۱- هزینه انجام آزمایش و معاینه وسایل نقلیه از دارندگان وسایل نقلیه مذکور طبق تعرفه‌ای که توسط وزارت کشور و سازمان حفاظت محیط‌زیست تهیه و به تصویب هیأت وزیران می‌رسد اخذ خواهد شد
تبصره۲- تاریخ شروع اجرای این ماده و تبصره‌های آن حداکثر یکسال پس از تصویب این قانون تعیین می شود و سازمان حفاظت محیط‌زیست و شهرداری و سایر دستگاه‌های ذیربط موظفند ظرف مدت مذکور امکانات لازم جهت اجرای این ماده را فراهم کنند.

ماده۶- شهرداری‌ها، نیروی انتظامی جمهوری اسلامی ایران، وزارتخانه‌ها و سازمان‌های ذیربط موظفند نحوه تردد وسایل نقلیه موتوری و سیستم حمل و نقل شهری را به صورتی طراحی و سامان دهند که ضمن کاهش آلودگی هوا جوابگوی سفرهای روزانه شهری باشد.
تبصره-آیین نامه اجرایی این ماده که در برگیرنده ساعات و محدوده مجاز تردد شهری، پیش‌بینی استفاده مطلوب و بیشتر از وسایل نقلیه عمومی و امثال آن می‌باشد توسط وزارت کشور (شهرداریها)

و نیروی انتظامی جمهوری اسلامی ایران و سازمان حفاظت محیط‌زیست و در صورت لزوم با همکاری سازمان‌های ذیربط تهیه و به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید.

ماده۷- در مواقع اضطراری که بعلت کیفیت خاص جوی، آلودگی هوای شهرها به حدی برسد که به تشخیص وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی سلامت انسان و محیط‌زیست را شدیداً به مخاطره بیاندازد، سازمان حفاظت محیط‌زیست با همکاری وزارت کشور (شهرداریها و نیروی انتظامی جمهوری اسلامی ایران) ممنوعیت‌ها یا محدودیت‌های موقت زمانی، مکانی و نوعی را برای منابع آلوده کننده برقرار نموده و بلافاصله مراتب را از طریق رسانه‌های همگانی به اطلاع عموم خواهد رسانید.
با برطرف شدن وضعیت اضطراری و کاهش آلودگی هوا، سازمان نسبت به رفع ممنوعیت و محدودیت بر قرار شده اقدام و مراتب را به نحو مقتضی به اطلاع عموم خواهد رسانید.

ماده۸- ساخت و تولید و ورود وسایل نقلیه موتوری و همچنین موتور و سایر قطعات مرتبط با احتراق وسایل نقلیه از قبیل کاربوراتور و فیلتر مستلزم رعایت استانداردهای حفاظت محیط‌زیست می‌باشند.

ماده۹- وزارت صنایع و معادن موظف است سیاستها و برنامه‌های تولیدی واحدها و شرکتهای تابعه تولید وسایل نقلیه موتوری خود را بنحوی تنظیم نماید که اولاً تولید وسایل نقلیه با موتورها و قطعات غیر استاندارد صورت نپذیرد. ثانیاً در برنامه ریزی ساخت خودرو برنامه تولید وسایل نقلیه و حمل و نقل عمومی را در اولویت قرار دهد. ثالثاً طراحی و ساخت اتومبیل‌ها به نحوی صورت گیرد حتی المقدور امکان استفاده از گاز هم وجود داشته باشد.

ماده۱۱- استانداردهای موضوع مواد ۸ و ۹ این قانون توسط سازمان حفاظت محیط‌زیست با همکاری وزارت صنایع و معادن، وزارت نفت و مؤسسات تحقیقاتی ذیصلاح تهیه و به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید.

ماده۱۲- احداث کارخانجات و کارگاه‌های جدید و توسعه و تغییر محل و یا خط تولید کارخانجات و کارگاه‌های موجود مستلزم رعایت ضوابط و معیارهای سازمان حفاظت محیط‌زیست می‌باشد.

ماده۱۳- وزارتخانه‌های صنایع و معادن و فلزات و جهاد کشاورزی هنگام صدور جواز تأسیس رونوشتی از جواز تأسیس مربوط را به سازمان حفاظت محیط‌زیست ارسال خواهند نمود.
دارندگان جواز تأسیس مذکور مکلفند محل استقرار واحدهای صنعتی و یا تولیدی خود را طبق ضوابط استقرار موضوع ماده ۱۲ این قانون تعیین نمایند.
صدور پروانه بهره‌برداری موکول به تأیید محل استقرار با رعایت ضوابط موضوع ماده ۱۲ فوق بر اساس اعلام سازمان حفاظت محیط‌زیست می‌باشد.
تبصره۱- احداث نیروگاهها، پالایشگاه‌ها، کارخانجات پتروشیمی، کارخانجات صنایع نظامی، فرودگاه‌ها و ترمینال‌های بارگیری موکول به رعایت ضوابط و معیارهای سازمان حفاظت محیط‌زیست از لحاظ محل استقرار می‌باشد.
تبصره۲- ضوابط و معیارهای موضوع مواد ۱۲و ۱۳ توسط سازمان با مشارکت وزارتخانه‌های مذکور در این ماده تهیه و به تصویب هیئت وزیران خواهد رسید.

تبصره۳- سازمان حفاظت محیط‌زیست موظف است ضوابط و معیارهای زیست‌محیطی لازم را از طریق وزارتخانه‌های ذیربط به دارندگان جواز تأسیس اعلان نماید.

ماده۱۴- فعالیت کارخانجات و کارگاه‌های جدیدی که ضوابط و معیارهای موضوع ماده ۱۲ را رعایت ننماید و همچنین فعالیت و بهره‌برداری از کارخانجات و کارگاه‌ها و نیروگاه‌هایی که بیش از حد مجاز موجبات آلودگی هوا را فراهم آورند ممنوع است.

ماده۱۵- سازمان حفاظت محیط‌زیست کارخانجات و کارگاه‌ها و نیروگاه‌هایی که آلودگی آنها بیش از حد مجاز استانداردهای محیط‌زیست باشد را مشخص نموده و مراتب را با تعیین نوع و میزان آلودگی به صاحبان و یا مسئولان کارخانجات و کارگاه‌ها و نیروگاه‌ها ابلاغ خواهد کرد تا در مهلت معینی که توسط سازمان با همکاری و مشارکت دستگاه‌های ذیربط تعیین می‌شود نسبت به رفع آلودگی یا تعطیل کار و فعالیت خود تا رفع آلودگی اقدام نمایند.

تبصره۱- در صورتیکه صاحب یا مسئول کارخانه و کارگاهی که موجبات آلودگی هوا را فراهم می‌نماید با دلایل قابل قبول سازمان اثبات نماید که ظرف مهلت تعیین شده رفع آلودگی عملی نمی‌باشد سازمان میتواند برای یک بار مهلت اضافی مناسب در مورد اینگونه کارخانجات و کارگاه‌ها قائل شود.

تبصره۲- سازمان حفاظت محیط‌زیست موظف است استانداردهای هوای پاک و استانداردهای آلوده کننده‌های حاصل از کارخانجات و کارگاه‌ها که به هر طریق وارد هوای آزاد می‌گردند را برای هر منطقه و با توجه به کیفیت هوا و مناسبات زیست‌محیطی آن مناطق تهیه نموده و در اختیار متقاضیان و صاحبان کارخانجات و کارگاه‌ها قرار دهد. حد مجاز (استانداردهای محیط‌زیست) این ماده توسط سازمان حفاظت محیط‌زیست تهیه و به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید.

ماده۱۶- در صورتیکه صاحبان و مسئولان کارخانجات و کارگاه‌ها و نیروگاه‌های آلوده‌کننده ظرف مدت تعیین شده مبادرت به رفع آلودگی یا ممانعت از کار و فعالیت کارخانه و کارگاه‌های مربوط ننماید، در پایان مهلت مقرر به درخواست سازمان حفاظت محیط‌زیست و دستور مرجع قضائی ذیربط محل که بلافاصله توسط مأمورین انتظامی به مورد اجرا گذاشته می‌شود از کار و فعالیت کارخانجات و کارگاه‌های آلوده کننده جلوگیری بعمل خواهد آمد.

ادامه کار یا فعالیت کارخانجات و کارگاه‌ها و نیروگاه‌های مزبور منوط به صدور اجازه سازمان حفاظت محیط‌زیست و یا رأی دادگاه صلاحیتدار خواهد بود.

تبصره- در صورتیکه صاحبان و مسئولان کارخانجات و کارگاه‌ها و نیروگاه‌های آلوده کننده پس از ابلاغ سازمان حفاظت محیط‌زیست از فعالیت و ادامه کار کارخانجات و کارگاه‌های مربوط ممانعت به عمل نیاورده و یا پس از تعطیل کارخانجات و کارگاه‌های مذکور رأساً و بدون کسب اجازه از سازمان یا بدون صدور رأی دادگاه صالحه، مبادرت به بازگشایی و ادامه فعالیت آنها بنمایند بر حسب مورد مجازاتهای مقرر در این قانون و سایر مقررات مربوط به عدم رعایت دستورات مراجع قانونی و قضایی محکوم خواهند شد و چنانچه مدیران و مسئولان مذکور اداره و تصدی کارخانجات و کارگاه‌های دولتی یا وابسته به دولت را بر عهده داشته باشند موضوع در هیأت‌های رسیدگی به تخلفات اداری وزارتخانه یا دستگاه متبوع مدیر یا مسئول نیز مطرح و حکم مقتضی صادر خواهد گردید.

ماده۱۷- در مواقع اضطراری و یا شرایط جوی نامناسب، رئیس سازمان حفاظت محیط‌زیست می‌تواند کارخانجات و کارگاه‌هایی را که فعالیت آنها خطرات فوری در برداشته باشد با اخطار سریع خواستار توقف فعالیت آنها گردد و در صورت استنکاف به حکم رئیس دادگاه محل تا رفع موجبات خطر تعطیل نماید.

ماده۱۸- در مواردی که کاهش یا از بین بردن آلودگی ناشی از فعالیت کارخانجات و یا کارگاه‌ها از طریق دیگر بجز انتقال یک یا برخی از آنها به نقاط مناسب امکان پذیر نبوده و یا فعالیت کارخانجات و کارگاه‌های مذکور در مناطق مسکونی سلامت ساکنان آن مناطق را به خطر بیندازد سازمان حفاظت محیط‌زیست با همکاری وزارتخانه‌ها و دیگر دستگاه‌های دولتی ذیربط طرح انتقال کارخانجات و کارگاه‌های مذکور را به نقاط مناسب (ترجیحا شهرک‌ها و قطب‌های صنعتی) تهیه و به هیأت وزیران ارائه می‌نماید. دولت در صورت صلاحدید و موافقت حسب مورد اقدام خواهد نمود.

ماده۱۹- قطب‌ها و شهرک‌ها و مجتمع‌های صنعتی و نیروگاه‌ها و واحدهای تولیدی مکلفند حداقل ۱۰ درصد از فضای شهرک‌ها و یا مجموعه فضای تخصیص داده شده جهت احداث واحدهای تولیدی و خدماتی را به ایجاد فضای سبز و مشجر و کشت درختان مناسب منطقه اختصاص دهند.
بهره برداری از واحدهای صنعتی و تولیدی مذکور منوط به رعایت این ماده و ایجاد فضای سبز مناسب می‌باشد. وزارتخانه‌های صنعتی موظف بر حسن اجرای این ماده می‌باشند.

ماده۲۰- کارخانجات و کارگاه‌ها و نیروگاهها و کوره‌های آجرپزی و آهک‌پزی موظف به استفاده از سوخت و سیستم‌های احتراقی مناسب قابل دسترسی به نحوی که موجبات کاهش آلودگی هوا را فراهم نماید هستند.
تبصره- وزارت نفت موظف است در برنامه ریزی گازرسانی و سوخت‌رسانی خود تأمین سوخت مناطق صنعتی و مراکز استقرار کارخانجات و کارگاه‌ها و کوره‌های آجرپزی مجاور شهرهای بزرگ را در اولویت قرار دهد.

ماده۲۲- پخش و انتشار هر نوع مواد آلوده کننده هوا بیش از حد مجاز از منابع تجاری، خانگی و متفرقه در هوای آزاد ممنوع است. منابع تجاری، خانگی و متفرقه از جهت نوع و میزان آلودگی توسط سازمان حفاظت محیط‌زیست مشخص و طبقه بندی شده و حد مجاز موضوع این ماده توسط سازمان حفاظت محیط‌زیست تهیه و به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید.

ماده۲۳-کلیه منابع آلوده کننده از قبیل حمام‌ها، نانوایی‌ها، هتل‌ها و رستوران‌ها و غیره مکلفند ضمن اتخاذ تدابیر لازم جهت جلوگیری از انتشار دود و دوده و سایر موارد آلوده‌کننده در هوای آزاد، از سوخت مناسب ترجیحاً گاز شهری که موجب کاهش آلودگی هوا می‌شود استفاده نماید.
وزارت نفت موظف است در برنامه سوخت‌رسانی شهرهای بزرگ، تأمین سوخت مناسب و گاز رسانی منابع تجاری و واحدهای خدمات عمومی را در اولویت قرار دهد.

ماده۲۴- سوزاندن وانباشتن زباله‌های شهری و خانگی و هرگونه نخاله در معابر عمومی و فضای باز ممنوع می‌باشد.

ماده۲۷- ایجاد هر گونه آلودگی صوتی بیش از حد مجاز ممنوع می‌باشد.آیین‌نامه جلوگیری از آلودگی صوتی توسط سازمان حفاظت محیط‌زیست تهیه و به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید.

قانون برنامه چهارم توسعه اقتصادی اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران

بخش اول - رشد اقتصاد ملی دانایی محور در تعامل با اقتصاد جهانی
فصل اول-بسترسازی برای رشد سریع اقتصادی

ماده۲۲

الف- دولت مکلف است با سیاستگذاری لازم، زمینه تولیدات صنعت خودرو سواری را مطابق با میزان مصرف سوخت در حد استاندارد جهانی و عرضه آن با قیمت رقابتی فراهم نماید و سیاستهای تشویقی و ساز و کار قیمت عرضه گاز فشرده طبیعی و سوخت‌های جایگزین را به گونه‌ای طراحی و به اجراء درآورد که منتهی به ایجاد عرضه حداقل سی درصد (۳۰٪) از کل خودروهای تولیدی و وارداتی به صورت دوگانه‌سوز گردد.

ب- وزارت نفت موظف است در شهرهای کشور به ویژه شهرهای بزرگ با حمایت از بخش خصوصی و تعاونی، به تدریج جایگاه‌های عرضه گاز ( ) را احداث و به بهره‌برداری برساند و شهرداری‌ها مکلف به همکاری لازم در این خصوص می‌باشند.

ج- قیمت گاز طبیعی فشرده ( )، حداکثر معادل چهل درصد (۴۰٪) قیمت بنزین (با ارزش حرارتی معادل) خواهد بود.

ماده۶۲- دولت مکلف است:

الف- در طول برنامه چهارم، میزان آلودگی هوای شهرهای تهران، اهواز، اراک، تبریز، مشهد، شیراز،کرج و اصفهان را در حد استاندارد مصوب شورایعالی حفاظت محیط‌زیست کاهش دهد.

آیین‌نامه اجرایی این بند توسط سازمان حفاظت محیط‌زیست، سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور و وزارتخانه‌های نفت، صنایع و معادن، بهداشت، درمان و آموزش پزشکی، راه و ترابری و کشور تهیه و به تصویب هیأت وزیران رسانده شود.

ب- در طول برنامه چهارم، تمهیداتی اتخاذ کند که کلیه خودروها و موتورسیکلت‌های فرسوده کشور از رده خارج شوند.

آیین‌نامه اجرایی قانون نحوه جلوگیری از آلودگی هوا (شماره ۲۷۲۴۸/ت۲۲۵۵۵ه مورخ ۱۳۷۹/۶/۲۸ هیات وزیران)(به استناد ماده۳۵ قانون نحوه جلوگیری ازآلودگی هوا-مصوب ۱۳۷۴

ماده۲- منابع آلوده‌کننده هوا غیر از کارخانه‌ها و کارگاههای موضوع آئین‌نامه اجرایی فصل سوم قانون به شرح زیر طبقه‌بندی می‌شوند:

الف- وسایل نقلیه موتوری: هر نوع وسیله‌ای که با موتورهای درونسوز حرکت می‌کند و برای حمل و نقل مورد استفاده قرار می‌گیرد و در صورت به کار انداختن منشاء ایجاد یک یا چند ماده آلوده‌کننده می‌گردد.

ب- منابع تجاری، خانگی و منابع متفرقه:

۱-منابع تجاری به محل‌های مشخصی اطلاق می‌شود که برای انجام فعالیت‌های مختلف تجاری و خدماتی و نگهداری و عرضه تولیدات و کالا و خدمات مورد استفاده قرار می‌گیرد و بدون اینکه محدود به موارد زیر گردد، برحسب نوع فعالیت خدماتی و یا تجاری شامل گروههای زیر می‌گردد:

گروه اول- هتل‌ها، مهمانخانه‌ها، رستوران‌ها، شیرینی‌پزی‌ها، نانوایی‌ها، گرمابه‌ها و امثال اینها.

گروه دوم- دامداری‌ها، مرغداری‌های صنعتی، کشتارگاه‌ها، مؤسسات نگهداری حیوانات و امثال اینها.

گروه سوم- بیمارستان‌ها، مراکز درمانی و بهداشتی، آزمایشگاهها و امثال آن.

۲-منابع خانگی، از قبیل منازل و واحدها و مجتمع‌های مسکونی به مکانی اطلاق می‌شود که صرفاً جهت سکونت مورد استفاده واقع می‌شود.

۳-منابع متفرقه عبارت است ازمنابعی غیرازکارخانه‌ها،کارگاه‌ها،وسایل نقلیه موتوری ومنابع تجاری وخانگی و هرعملی که ایجاد آلودگی هوا نماید ازقبیل آتش‌سوزی زباله‌ها وانباشتن مواد زاید و متعفن درهوای آزاد.

ماده۹- بیمارستان‌ها، درمانگاه‌ها و مراکز بهداشتی و درمانی و سایر مراکز مجاز که به منظور امحای زباله‌های خود از روش سوزاندن استفاده می‌نمایند، مکلفند از دستگاه زباله سوز مناسب که استانداردهای آلودگی هوا را رعایت نماید، استفاده کنند.

آیین نامه اجرایی تبصره ماده (۶) قانون نحوه جلوگیری از آلودگی هوا (مصوبه شماره ۱۵۱۴۳/ت۲۴۴۹۹ه مورخ ۱۳۸۱/۴/۵ هیات وزیران)

ماده۱- در این آئین‌نامه عبارات و اصطلاحات زیر در معانی مشروح مربوط به کار می‌روند:

ه- خودروهای مجاز: خودروهایی هستند که در صورت داشتن مجوز، مجاز به حرکت در محدوده می‌باشند.

ماده۹- به منظور اعمال سیاست‌های هماهنگ، تعیین خط مشی لازم، هدایت و نظارت بر تغییر سوخت خودروها از فرآورده‌های نفتی آلاینده به گاز طبیعی و دیگر سوخت‌های نوین، شورایعالی هماهنگی ترافیک شهرهای کشور با همکاری ارگان‌های مرتبط اقدام‌های لازم را معمول خواهند نمود.

تبصره:در جلسات شورایعالی هماهنگی ترافیک شهرهای کشور که موضوع هدایت و نظارت بر تغییر سوخت خودروها از فرآورده‌های نفتی و آلاینده به گاز طبیعی و دیگر سوخت‌های نوین مطرح است از نماینده وزارت نفت با حق رای دعوت به عمل آید.

ماده۱۱- وزارت نفت مکلف است به منظور به حداقل رساندن آلودگی ناشی از سوخت‌های فسیلی نسبت به تولید و عرضه گازوئیل با استاندارد بین‌المللی به کمتر از ۵۰۰ PPM (گوگرد)، در حد نیاز اقدام نماید.

آیین‌نامه اجرایی نحوه جلوگیری از آلودگی صوتی (مصوبه شماره ۶۰۷۴۲/ت۱۶۵۲۵ه مورخ ۱۳۷۸/۴/۱ هیات وزیران بااصلاحات بعدی) (به استناد ماده۲۷ قانون نحوه جلوگیری از آلودگی هوا)

ماده۲- مبادرت به هر گونه اقدامی که موجبات آلودگی صوتی را فراهم نماید ممنوع می‌باشد. حد مجاز یا استاندارد آلودگی صوتی توسط سازمان حفاظت محیط‌زیست با همکاری دستگاههای ذیربط تهیه و به تصویب شورایعالی حفاظت محیط‌زیست می‌رسد.

ماده۳- سازمان ضمن شناسایی منابع و کانونهای آلودگی موضوع بند (۶) ماده (۱) این آیین‌نامه و تعیین میزان آلودگی آنها بر اساس استانداردهای موضوع ماده (۲) مراتب را به عامل یا عاملین منابع مذکور اعلام نموده و مهلت مناسبی را برای رفع آلودگی تعیین می‌کند.
عاملین منابع صوتی مذکور مکلفند در مهلت مناسب تعیین شده حسب مورد نسبت به رفع آلودگی صوتی اقدامی نمایند.
تبصره- روش‌های سنجش میزان آلودگی صوتی و شرایط ارائه نتایج مربوط توسط سازمان تعیین و بنا به مورد به عاملین اعلام خواهد شد.

ماده۴- در صورتی که عاملین آلودگی در کارخانجات و کارگاهها در پایان مهلت مقرر نسبت به رفع آلودگی صوتی اقدام ننماید؛ از فعالیت این گونه منابع به ترتیب مقرر در ماده (۱۶) قانون ممانعت بعمل خواهد آمد.

ماده۵- سازمان مجاز است در اجرای وظایف قانونی خود و اطمینان از رعایت مفاد قانون و این آیین‌نامه هر زمان که لازم بداند هر یک از منابع آلوده‌کننده را بازرسی نماید.
تبصره- با عاملین و یا هر شخص دیگری که بطور مستقیم یا غیر مستقیم از انجام بازرسی و یا تعیین میزان آلودگی صوتی جلوگیری نموده و یا از ارائه آمار و اطلاعات مورد نیاز سازمان خودداری نماید طبق ماده (۳۰) قانون رفتار خواهد شد.

ماده۱۰- احداث و توسعه و تغییر محل فرودگاه‌ها، پایانه‌های حمل و نقل و توقفگاه‌های دایمی وسایل نقلیه موتوری سنگین موکول به انجام ارزیابی زیست‌محیطی بر اساس الگوی مصوب شورایعالی حفاظت محیط‌زیست و تأیید سازمان حفاظت محیط‌زیست برای استقرار در محل مناسب از جهت رعایت حد مجاز آلودگی صوتی می‌باشد.
تبصره: انجام ارزیابی زیست‌محیطی در فرودگاهها، با همکاری سازمان هواپیمایی کشوری انجام خواهد شد.

ماده۱۲- در صورتی که رفع آلودگی صوتی ناشی از فعالیت منابع آلوده‌کننده موضوع بند (۶) ماده (۱) این آیین‌نامه که در داخل محدوده شهرها و نقاط مسکونی استقرار دارند به طرق دیگری جز انتقال آنها به محل‌های مناسب امکان پذیر نباشد، طرح انتقال این گونه منابع توسط سازمان و با همکاری وزارت کشور (شهرداری‌ها و بخشداری‌ها)، وزارت مسکن و شهرسازی تهیه و پس از تصویب هیأت وزیران به مورد اجراء گذاشته خواهد شد.

ماده۱۳- سازمان موظف است به منظور کنترل و جلوگیری از ایجاد آلودگی صوتی توسط سایر منابع آلوده کننده (موضوع بندهای ه، و، ز، جزء ۶ ماده ۱) ممنوعیت‌ها و محدودیت‌های نوعی، کمی، زمانی و مکانی را تعیین و به تصویب شورایعالی حفاظت محیط‌زیست برساند.

تبصره- عاملین این قبیل منابع آلوده‌کننده که به علت عدم رعایت ممنوعیت‌ها و محدودیت‌های بر قرار شده توسط سازمان موجبات آلودگی صوتی را فراهم نمایند، به مجازات مقرر در ماده (۳۲) قانون محکوم خواهند شد.

آیین‌نامه اجرایی بند(ج)ماده (۱۰۴) قانون برنامه سوم توسعه اقتصادی، اجتماعی وفرهنگی جمهوری اسلامی ایران(مصوبه شماره ۵۹۵۸۱/ت/۲۳۸۰۶ه مورخ ۱۳۷۹/۱۲/۲۷ هیات وزیران بااصلاحات بعدی

ماده۱۳- در صورتی که آلودگی واحدی خطر فوری برای سلامت انسان و محیط داشته باشد مطابق تبصره ماده (۱۱)[1] قانون حفاظت و بهسازی محیط‌زیست اقدام خواهد شد.

آیین نامه اجرایی بند (الف) تبصره(۸۲) قانون برنامه پنجساله دوم اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران(مصوبه شماره ۴۷۹۲۱/ت ۵۹۷۸ ه مورخ۱۳۷۷/۷/۲۲ هیات وزیران)

ماده۱۰- به منظور کاهش آلودگی هوای شهرهای مذکور در بند (ب) تبصره (۸۲) قانون برنامه پنج‌ساله دوم توسعه اقتصادی، اجتماعی ، فرهنگی، جمهوری اسلامی ایران، در هر یک از استانهای ذیربط، کمیته‌ای به ریاست استاندار و با عضویت مدیران کل بهداشت، درمان و آموزش پزشکی، صنایع، وزارت پست و تلگراف و تلفن، حفاظت محیط‌زیست، سازمان جنگلها، صدا و سیما، معاون راهنمایی و رانندگی ناحیه نیروی انتظامی و شهردار هر یک از شهرهای مذکور تشکیل خواهد شد تا ضمن تدوین طرح‌ها و روشهای کوتاه مدت و میان مدت، راهکارهای مناسب و عملی در جهت کاهش مؤثر و سریع آلودگی هوای شهرهای مورد نظر را با توجه به قانون نحوه جلوگیری از آلودگی هوا و سایر قوانین و مقررات مربوط تنظیم و از طریق دستگاههای ذیربط به اجرا درآورند. مدیر کل حفاظت محیط‌زیست استان، دبیر کمیته و مسئول تشکیل جلسات و تنظیم موارد قابل طرح در کمیته و پیگیری مصوبات کمیته است.

تبصره۱- در خصوص شهر تهران، کمیته مورد نظر به ریاست یکی از معاونان سازمان حفاظت محیط‌زیست (به انتخاب رئیس سازمان) و با عضویت نمایندگان تام‌الاختیار ترجیحاً مدیران کل استانی وزارتخانه‌های بهداشت، درمان و آموزش پزشکی، صنایع، کشور، نفت و پست و تلگراف و تلفن، سازمان صدا و سیما، شهرداری تهران و معاونت راهنمایی و رانندگی و امور حمل و نقل نیروی انتظامی و سازمان جنگلها و مراتع و با دبیری مدیر کل حفاظت محیط‌زیست استان تهران تشکیل می‌شود.

۱- جریمه واحدهایی که ضمن پرداخت جریمه جهت کاهش آلودگی‌های خود اقدام نکنند پس از گذشت هر سال با ضریب دو نسبت به سال قبل محاسبه می‌شود.

آیین نامه اجرایی ماده واحده قانون تشکیل کمیته ملی کاهش اثرات بلایای طبیعی(مصوبه شماره ۴۸۹۶/ت۶۳ه مورخ ۱۳۷۲/۳/۲۶ هیات وزیران)

ماده۱- به منظور پیشگیری و کاهش اثرات ناشی از بلایای طبیعی، مبادله اطلاعات، مطالعه و تحقیقات علمی، کمیته ملی کاهش اثرات بلایای طبیعی متشکل از یک کمیته هماهنگی و کمیته‌های فرعی تحقیقاتی تخصصی نه گانه به شرح زیر تشکیل می‌شود:

ه- کمیته فرعی رفع آلودگی هوا به مسئولیت سازمان حفاظت محیط‌زیست و عضویت دستگاههای مشروحه زیر:

سازمان حفاظت محیط‌زیست، وزارت صنایع، وزارت معادن و فلزات، وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی، وزارت فرهنگ و آموزش عالی، وزارت کشور، سازمان هواشناسی کشور، سازمان انرژی اتمی ایران، وزارت نفت، سازمان صدا و سیمای جمهوری اسلامی ایران، مؤسسه مطالعات محیط‌زیست دانشگاه تهران، مؤسسه ژئوفیزیک دانشگاه تهران، شهرداری تهران.

ماده۸-کمیته‌های فرعی می‌توانند برای پیشبرد امور مربوط به خود، از اعضای هیأت‌های علمی دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی و متخصصان و کارشناسان دستگاههای اجرایی دعوت بعمل آورند.

ماده۹- جلسات فوق‌العاده هر یک از کمیته‌های فرعی با تصمیم مسئول کمیته فرعی مربوط، یا درخواست سه تن از اعضاء در وزارتخانه یا سازمان یا مؤسسه‌ای که مسئول کمیته به آن وابسته است تشکیل خواهد شد.

ماده۱۰- وظائف کمیته‌های فرعی:

وظائف کلی و عمومی کمیته‌های فرعی؛ انجام مطالعات و کارهای تحقیقاتی در زمینه ارایه راه‌حلهایی است که منجر به جلوگیری از بروز حادثه طبیعی یا کاهش اثرات آن خواهد شد. شرح وظائف تفصیلی کمیته‌ها ظرف یکماه از تاریخ تشکیل، توسط اعضای کمیته مربوط تهیه و به تصویب کمیته ملی کاهش اثرات بلایای طبیعی خواهد رسید.

ماده۱۱- مسئول کمیته فرعی به پیشنهاد وزیر مربوط و حکم وزیر کشور منصوب می‌گردد. مسئولان کمیته‌های فرعی در رده معاون وزیر یا ریاست سازمان می‌باشند.

مصوبه هیأت وزیران راجع به ضوابط و معیارهای استقرار صنایع (شماره ۶۴۶۷۷/ت۱۸۵۹۱ه مورخ ۷۸/۱۲/۲۶ بااصلاحیه شماره ۱۱۳۵۹/ت۲۳۴۱۵ه مورخ۱۳۸۰/۳/۲۱)(به استناد تبصره۲ماده ۱۳قانون نحوه جلوگیری از آلودگی هوا)

ماده۵- نظر به اهمیت تأمین هوای پاک در شهرها و مناطق مسکونی کشور، از استقرار صنایع مولد آلودگی هوا در جهت باد غالب به سوی این‌گونه مناطق خودداری شود.

مصوبه هیأت وزیران راجع به استانداردهای حد مجاز خروجی از کارخانجات و کارگاه های صنعتی(موضوع ماده ۱۵ قانون نحوه جلوگیری از آلودگی هوا مصوب ۱۳۷۴(شماره ۳۵۸۰۶/ ت۲۳۷۱۴ ك مورخ ۱۳۷۹/۸/۳۰

وزرای عضو کمیسیون مأمور تعیین حد مجاز استانداردهای محیط‌زیست در جلسه مورخ ۱۵ ۱۰ ۱۳۷۸ با رعایت تصویب‌نامه شماره ۵۰۴۶۷/ ت۱۸۵۲۶ه مورخ ۳ ۸ ۱۳۷۷ و به استناد ماده (۱۵) قانون نحوه جلوگیری از آلودگی هوا مصوب ۱۳۷۴ حد مجاز استانداردهای خروجی از کارخانجات و کارگاههای صنعتی را به شرح جداول پیوست تصویب نمودند.

این تصویب نامه در تاریخ ۲۸ ۸ ۱۳۷۹ به تأیید مقام محترم ریاست جمهوری رسیده است.

استانداردهای حد مجاز خروجی از کارخانجات و کارگاه‌های صنعتی(موضوع ماده ۱۵ قانون نحوه جلوگیری از آلودگی هوا مصوب ۱۳۷۴/۲/۳ مجلس شورای اسلامی)

نوع واحد	صنایع آلاینده	استاندارد گازها						استاندارد ذرات			درصد تیرگی		ملاحظات[1]
		نوع گاز	درجه ۱	درجه ۲	واحد	درجه ۱	درجه ۲	واحد	درجه ۱	درجه ۲	درجه ۱	درجه ۲	
پالایشگاهها	سیستم احیاء کاتالیزور	CO	۰/۱	۰/۱	ppm	۱۵۰	۳۵۰	mg/m3	۳۰	۳۰			۲
دستگاههای غیرمستقیم انتقال حرارت	نیروگاهها ** پالایشگاهها	So2	۸۰۰	۸۰۰	ppm	۱۵۰	۳۵۰	mg/m3	۲۰	۲۰			۴
		CO	۱۵۰	۱۵۰	ppm								
		Nox	۳۵۰	۳۵۰	ppm								
کارخانه ذوب آهن	کارخانه تهیه کک	H2S	۱۸۰	۳۶۰	ppm	۱۰۰	۲۵۰	mg/m3	۲۰	-			۱
	عملیات غربال، خردکردن، کلوخه‌سازی	-	-	-		۱۰۰	۲۵۰		-	-			۱
	کوره بلند	CO	۴۳۵	۴۳۵		۱۰۰	۲۵۰		-	-			۱
	کوره اصلی اکسیژن	CO	۴۳۵	۴۳۵		۵۰	۱۵۰		-	-			۱
	کوره بوته باز	-	-	-		۱۰۰	۳۰۰		-	-			۱
	کوره قوس الکتریکی	CO	۴۳۵	۴۳۵		۱۰۰	۱۵۰		-	-			۱
عملیات زدودن موادزائد	عملیات زدودن موادزائد از روی قطعات فولادی به وسیله شعله اکسیژن	-	-	-	-	۵۰	۱۵۰	mg/m3	-	-			۲
کارخانه ذوب اولیه مس	خنک‌کننده‌های مس	-	-	-	-	۵۰	۱۵۰	mg/m3	-	-			۵
	کوره‌های گداز، سرخ‌کننده‌ها، تبدیل‌کننده‌های مس، باکنورترهای‌مس	SO2	۸۰۰	۸۰۰	ppm	-	-	-	۲۰	-			۵

۱- شرح شماره ستون ملاحظات درانتهای جدول استانداردها درج شده است.

استانداردهای حد مجاز خروجی از کارخانجات و کارگاه‌های صنعتی (موضوع ماده ۱۵ قانون نحوه جلوگیری از آلودگی هوا مصوب ۱۳۷۴/۲/۳ مجلس شورای اسلامی)

نوع واحد	صنایع آلاینده	استاندارد گازها				استاندارد ذرات			درصد تیرگی		ملاحظات*
		نوع گاز	درجه ۱	درجه ۲	واحد	درجه ۱	درجه ۲	واحد	درجه ۱	درجه ۲	
کارخانه ذوب اولیه روی	واحد سرخ کردن روی	SO2	۸۰۰	۸۰۰	ppm	-	-	-	۲۰	-	۲
	واحد کلوخه‌سازی (ماشین کلوخه‌سازی)	-	-	-	-	۵۰	۱۵۰	mg/m3	۲۰	-	-
کارخانه احیاء اولیه آلومینیوم	محل استقرار ظروف الکترولیت کارخانه تهیه آند	F2	۶/۴	۱۶	ppm	۷۵	۱۵۰	mg/m3	۲۰	۲۰	۲
قوس الکتریکی برای تهیه آلیاژهای آهن که در آنها الکترودها در یک پایه قرار دارند	فلز سیلیسیم آلیاژ فر و سیلیکون آلیاژ کلسیم سیلیکون یا سیلیکو منگنز زیرکونیوم	CO	۳/۵	-	درصد حجمی حداکثر ۵۰۰ ppm	۰/۴۵	۱	۶	۲۰	۲۰	۲
	آلیاژ سیلیکو منگنز آلیاژ نقره و آهن و آلیاژ فروکرم با کربن زیاد	CO	۳/۵	-		۰/۲۳	۰/۵	۶	۲۰	۲۰	۲
	چارچ کرم، فرومنگنز استاندارد فرومنگنز سیلیکون کاربید	CO	۳/۵	-		۰/۲۳	۰/۵	۶	۲۰	۲۰	۲
کارخانه تولید برنج یا شمش برنز	کوره‌های روربر، کوره‌های الکتریکی و بلند مقعری	-	-	-	-	۵۰	۱۰۰	mg/m3	۲۰	۲۰	۷
کارخانه ذوب اولیه سرب	کوره بلند، کوره روربر ماشین کلوخه‌سازی	SO2	-	-	-	۵۰	۱۵۰	mg/m3	۲۰	-	۲
	ماشین کلوخه‌سازی کوره‌گداز الکتریکی و یا تبدیل‌کننده		۸۰۰	۸۰۰	ppm	-	-		۲۰	-	۲

استانداردهای حد مجاز خروجی از کارخانجات و کارگاه‌های صنعتی(موضوع ماده ۱۵ قانون نحوه جلوگیری از آلودگی هوا مصوب ۱۳۷۴/۲/۳ مجلس شورای اسلامی)

نوع واحد	صنایع آلاینده	استاندارد گازها					استاندارد ذرات			درصد تیرگی		ملاحظات*
		نوع گاز	درجه ۱	درجه ۲	واحد	درجه ۱	درجه ۲	واحد	درجه ۱	درجه ۲		
کارخانه کاغذسازی روند سولفیت در تهیه سلولز	تهیه کاغذ	SO2	۴/۵	۱۵	کیلوگرم در تن محصول	-	-	-	-	-	-	-
	ناشی از سوخت مایعات مشتعل	-	-	-		۱۵۰	۲۵۰	mg/m3	-	-	-	۲
کارخانه تهیه گوگرد	-	SO2	۸۰۰	۱۰۰۰	ppm	-	-	-	-	-	-	۸
		H25	۲۰	۳۰		-	-	-	-	-	-	-
کارخانه تهیه آمونیاک	کارخانه آمونیاک	NH3	۵۰	۱۰۰	ppm	-	-	-	-	-	-	-
کارخانه تهیه دوده	فیلتر گاز مرطوب	-	-	-	-	۶۰	۶۰	mg/m3	-	-	-	۲
	برج شستشوی کارخانه، کوره‌ها	-	-	-	-	۵۰	۵۰		-	-	-	۲
	بعد سوزها	-	-	-	-	۴۰	۴۰		-	-	-	۲
	کوره‌ها	-	-	-	-	۵۰	۵۰		-	-	-	۲
کارخانه آجرسازی و سایر کارخانجات مشتقات خاک رس	کوره پخت (فلوئور خروجی از کوره پخت)	F2	۶/۴	۱۶	ppm	-	-	-	-	-	-	۲
	دی اکسید گوگرد خروجی (دودکش)	SO2	۸۰۰	۸۰۰	ppm	-	-	-	-	-	-	۲
	ذرات خروجی از تهیه آجر	-	-	-	-	۱۰۰	۲۵۰	mg/m3	۲۰	۳۰		۲
کارخانه تهیه پی. وی. سی	تهیه PVC	HCL	۶۷	۲۰۱	ppm	-	-	-	-	-	-	۲
کارخانه تهیه کلر روی	تهیه کلرور روی	HCL	۶۷	۲۰۱	ppm	-	-	-	-	-	-	۲

استانداردهای حد مجاز خروجی از کارخانجات و کارگاه‌های صنعتی (موضوع ماده ۱۵ قانون نحوه جلوگیری از آلودگی هوا مصوب ۱۳۷۴/۲/۳ مجلس شورای اسلامی)

نوع واحد	صنایع آلاینده	استاندارد گازها				استاندارد ذرات				درصد تیرگی		ملاحظات*
		نوع گاز	درجه ۱	درجه ۲	واحد	درجه ۱	درجه ۲	واحد		درجه ۱	درجه ۲	
کارخانه تهیه اسید سولفوریک به روش تماسی یا کارخانه تولید اولئوم	سوختن گوگرد، سوختن هیدروژن سولفوره، سوختن اسید اکیله شده، سوختن سولفورهای آلی	SO2	۳۸۰	۴۵۶	ppm	-	-	-		۱۰	۲۰	-
	سوختن مرکاپتانها، سوختن لجن اسید	H2SO4	-	-	-	۴۰	۷۵	mg/m3		۱۰	۲۰	-
کارخانه تهیه سیمان	کوره پخت	-	-	-	-	۱۰۰	۱۵۰	mg/m3		۲۰	۲۰	۱۸
	آسیاب نرم‌کننده و خردکننده	-	-	-	-	۱۵۰	۲۰۰			-	-	-
ریخته‌گریها	کوره‌های: مقعر، القاء الکتریکی و قوس الکتریکی	-	-	-	-	۱۰۰	۲۵۰	mg/m3		-	-	۲
کارخانه تهیه کلرور نیکل	تهیه کلرور نیکل	HCL	۶۷	۲۰۱	ppm	-	-	-			-	۲
کارخانه کاغذسازی روند سولفات (کرافت) در تهیه سلولز	کوره بازیافت	-	-	-	-	۱۵۰	۲۵۰			-	-	۲
	گل گوگرد احیاء شده (تمام ترکیبات گوگردی احیاء شده نظیر اسید سولفوریک متیل مرکاپتان، دی متیل سولفورو، دی متیل دی سولفورو غیره برحسب اسیدسولفوریک)	-	-	-	-	۵	۱۰	mg/m3		-	-	۲
	گازهای غیرقابل انبساط از سایر واحدها در کارخانه کاغذسازی	-	-	-	-	نباید به هوا رها شوند مگر آنکه قبلاً اکسیداسیون حرارتی شده باشند یا با روش معادل آن حذف گردند		-		-	-	۱۰

استانداردهای حد مجاز خروجی از کارخانجات و کارگاه‌های صنعتی(موضوع ماده ۱۵ قانون نحوه جلوگیری از آلودگی هوا مصوب ۱۳۷۴/۲/۳ مجلس شورای اسلامی)

نوع واحد	صنایع آلاینده	استاندارد گازها					استاندارد ذرات				درصد تیرگی		ملاحظات*
		نوع گاز	درجه ۱	درجه ۲	واحد	درجه ۱	درجه ۲	واحد	درجه ۱	درجه ۲			
کارخانه تهیه ذغالسنگ	خشک‌کننده‌های حرارتی	-	-	-	-	۷۵	۱۵۰	mg/m3	-	-	-	۲
	وسایل تمیزکننده ذغال به وسیله هوای فشرده	-	-	-	-	۴۰	۱۰۰		۲۰	-	۲
	وسایل حمل و نقل شکننده‌ها، خردکننده‌ها، غربال‌کننده‌ها، مخازن ذخیره ذغال‌سنگ، نقاط نقل و انتقال ذغال سنگ، مراحل بارگیری ذغال‌سنگ	-	-	-	-	۴۰	۱۰۰		۲۰	۳۰	-
کارخانه تهیه سرامیک	کوره پخت	F2	۶/۴	۱۶	ppm	۲۰۰	۳۰۰	mg/m3	-	-	۲
کارخانه آزبست	تهیه آزبست	الیاف	-	-	-	۱۰	۱۰	Fibre/cm3	-	-	۲
کارخانه تهیه گچ	مراحل مختلف تهیه گچ	-	-	-	-	۲۵۰	۶۰۰	mg/m3	-	-	-
کارخانه تهیه آسفالت	کوره‌های خشک‌کننده، الواترها، غربالها، مخازن ذخیره آسفالت، قیفها، مخلوط‌کننده‌های آسفالت مخازن ذخیره مواد معدنی آسفالت و مواد اولیه، وسایل و دستگاههای هدایت‌کننده گرد و غبار به وسایل کنترل‌کننده	-	-	-	-	۱۰۰	۲۵۰	mg/m3	۲۰	۲۵	۲
تصفیه و ذوب‌کننده‌های ثانویه سرب	کوره‌های بلند (مقعری) و روربروپات	-	-	-	-	۵۰	۱۰۰	mg/m3	۲۰	-	۲

استانداردهای حد مجاز خروجی از کارخانجات و کارگاه‌های صنعتی (موضوع ماده ۱۵ قانون نحوه جلوگیری از آلودگی هوا مصوب ۱۳۷۴/۲/۳ مجلس شورای اسلامی)

نوع واحد	صنایع آلاینده	استاندارد گازها				استاندارد ذرات			درصد تیرگی		ملاحظات*
		نوع گاز	درجه ۱	درجه ۲	واحد	درجه ۱	درجه ۲	واحد	درجه ۱	درجه ۲	
کارخانه تهیه آلفا کلروپروپین	تهیه اسید آلفا کلروپروپین	HCL	۶۷	۲۰۱	ppm	-	-	-	-	-	۲
کارخانه تهیه اسید سوپرفسفات به روش توده کردن	مخلوط‌کننده‌ها، حل‌کننده‌هایی که در آنها واکنش نیز انجام می‌گیرد، سایر حل‌کننده‌ها، ذخیره‌کننده‌های سوپر فسفات که در آن واکنش انجام می‌گیرد	F2	۱۰۰	۱۵۰	۱۱ ملاحظات	-	-	-	۲۰	۲۰	۱۲
کارخانه تهیه سوپرفسفات به روش دانه‌ای	رآکتورها، دانه‌کننده‌ها، خشک‌کننده‌ها، سردکننده‌ها، غربال کننده‌ها، آسیاب کننده‌ها	F2	۱۰۰	۱۵۰	۱۱ ملاحظات	-	-	-	۲۰	۲۰	۱۲
مخازن ذخیره سوپرفسفات دانه‌ای	توده‌های محصول (جمع شده روی هم) الواتورها، منتقل کننده‌ها، غربالها، آسیابها	F2	۰/۵	۰/۷۵	۱۳ ملاحظات	-	-	-	۲۰	-	۱۲
دستگاه‌های انتقال و پرکننده اسید کلریدریک و کارخانه شیمیایی نظیر آن	دستگاه‌های پرکننده اسید کلریدریک	HCL	۶۷	۲۰۱	ppm	-	-	-	-	-	۲
کارخانه تهیه اسید سیانیدریک	تهیه اسید سیانیدریک	HCN	۸	۱۰	ppm	-	-	-	-	-	-
کارخانه تهیه اسید نیتریک	واحد تهیه اسیدنیتریک تهیه اسید غلیظ از اسیدرقیق، عملیات استخراج، عملیات تبخیر	NOx	۳۵۰	۵۰۰	ppm	-	-	-	۲۰	۲۰	-

استانداردهای حد مجاز خروجی از کارخانجات و کارگاه‌های صنعتی(موضوع ماده ۱۵ قانون نحوه جلوگیری از آلودگی هوا مصوب ۱۳۷۴/۲/۳ مجلس شورای اسلامی)

نوع واحد	صنایع آلاینده	استاندارد گازها				استاندارد ذرات				درصد تیرگی		ملاحظات*
		نوع گاز	درجه ۱	درجه ۲	واحد	درجه ۱	درجه ۲	واحد		درجه ۱	درجه ۲	
کارخانه تهیه کربنات و بی‌کربنات دوسود	-	NH3	۵	۵	kg/tom	-	-	۱۶ ملاحظات		-	-	۱۷
کارخانه تهیه سولفور کربن	تهیه سولفور کربن (سولفور کربن اسید سولفیدریک اکس سولفور کربن) و هر منبع ثابت دیگر	S2C	۱۰۰	۱۱۰	ppm	-	-	-		-	-	۱۴
کارخانه تهیه اسید فسفریک به روش تر	رآکتورها صافیها تانک ذخیره اسید فسفریک رقیق، دستگاه تغلیظ‌کننده اسید فسفریک رقیق تانک ذخیره اسید فلوئوسیاسیلیک تانکهای تصفیه	F2	۱۰	۲۵	۱۱ ملاحظات	-	-	-		-	-	۱۲
کارخانه تهیه اسید سوپر فسفریک	ذخیره‌کننده‌ها، تانک‌های سردکننده محصول دستگاه‌های تغلیظ‌کننده	F2	۵	۱۰	۱۱ ملاحظات	-	-	-		۲۰	۲۰	۱۲
کارخانه تولید فسفات دی آمونیوم	رآکتورها، دانه‌کننده‌ها خشک‌کننده‌ها، سردکننده‌ها غربال‌کننده‌ها، آسیاب‌کننده‌ها	F2	۳۰	۵۰	۱۱ ملاحظات	-	-	-		۲۰	۲۰	۱۲
کارخانه تهیه آهک	کوره، آسیاب خردکننده، دستگاه‌های آبدیده کردن آهک نقل و انتقال آهک بارگیری آهک	-	-	-	-	۱۰۰	۲۵۰	mg/m3		۲۰	۳۰	۲

استانداردهای حد مجاز خروجی از کارخانجات و کارگاه‌های صنعتی (موضوع ماده ۱۵ قانون نحوه جلوگیری از آلودگی هوا مصوب ۳/۲/۱۳۷۴ مجلس شورای اسلامی)

نوع واحد	صنایع آلاینده	استاندارد گازها				استاندارد ذرات				درصد تیرگی		ملاحظات[1]
		نوع گاز	درجه ۱	درجه ۲	واحد	درجه ۱	درجه ۲	واحد	درجه ۱	درجه ۲		
تهیه اسیدکلریدریک	تهیه اسیدکلریدریک	HCL	۶۷	۲۰۱	ppm	-	-	-	-	-	۲
عملیات تهیه ماسه و قالبسازی کارخانجات ریخته‌گری	تهیه ماسه، تهیه قالب شکستن قالب	-	-	-	-	۱۵۰	۱۵۰	mg/m3	-	-	-
کارخانه شیشه‌سازی و یا سایر کارخانجات که فلوئور یا مشتقات آن به هوا تخلیه می‌شود	تهیه شیشه	HF	۳۶/۶	۴۸/۸	ppm	-	-	-	-	-	۲
زباله‌سوز معمولی (شهری و صنعتی بیش از ۲۵ تن در شبانه‌روز)	از دودکش دستگاه زباله‌سوز	-	-	-	-	۱۵۰	۲۵۰	mg/m3	-	-	-
کارخانه تهیه کلرورفریک	تهیه کلرورفریک	HCL	۶۷	۲۰۱	ppm	-	-	-	-	-	۲
سایر واحدهای صنعتی	هر روند تولیدی	SO2	۸۰۰	۸۰۰	ppm	۱۰۰	۲۵۰	mg/m3	۲۰	-	۲۱
		H2S	۷/۲	۱۸	ppm	۱۰۰	۲۵۰		۲۰	-	۲۱
		CO	۳۰۴	۴۳۵	ppm	۱۰۰	۲۵۰		۲۰	-	۲۱
		F2	۶/۴	۱۶	ppm	۱۰۰	۲۵۰		۲۰	-	۲۱

۱- توضیح

۱- استانداردهای درجه یک در مورد کارخانه‌ها و کارگاه‌های جدید و همچنین کارخانه‌ها و کارگاه‌های موجود که محل آنها با ضوابط استقرار موضوع ماده ۱۲ قانون نحوه جلوگیری از آلودگی هوا مصوب ۳ ۲ ۱۳۷۴ مغایرت داشته باشد اعمال می‌شود.

۲- استانداردهای درجه دو برای کارخانه‌ها و کارگاه‌های موجود که محل آنها با ضوابط استقرار فوق‌الذکر مغایرتی ندارد، ملاک عمل خواهد بود.

۳- واحدهای اندازه‌گیری ppm و mg/m۳ در شرایط متعارفی (۲۵ درجه سانتیگراد و فشار ۷۶۰ میلیمتر) می‌باشد.

** استاندارد SO۲ خروجی ناشی از مصرف سوخت مازوت در نیروگاه‌ها به عنوان استاندارد حد مجاز خروجی تلقی می‌شود.

استاندارد هیدروکربنهای منتشره از منابع آلوده کننده هوا

گروه۱- حداکثر مجاز با فلوی جرمی بیشتر از ۰/۱ کیلوگرم در ساعات، ۲۰ میلی‌گرم در متر مکعب.

۱-استالدئید
۲- آکرولین
۳- اسید فرمیک
۴- اکسید اتیلن
۵- آنیلین
۶- بنزن
۷- اسید بوتیریک
۸- اسید دکانوئیک
۹-اسید هگزانوئیک
۱۰- اسید اکتانوئیک
۱۱- دی اتیل آمین
۱۲- دی متیل آمین
۱۳- دی نیتروبنزن
۱۴- فرمالدئید
۱۵- فروفورال
۱۶-کرزول
۱۷- منواتیل آمین
۱۸- منومتیل آمین
۱۹- منو نیترو بنزن
۲۰- اسید هیپتانوئیک
۲۱- اسید پروپیونیک
۲۲- پیریدین
۲۳-تیوفنل
۲۴- تری اتیل آمین
۲۵- تری متیل آمین
۲۶- اسید واتریک یا پنتانوئیک
۲۷- مرکاپتان
۲۸- تیواتر
۲۹- فنل

گروه۲- حداکثر مجاز با فلوی جرمی بیشتر از ۰/۲ کیلوگرم در ساعت،۱۵۰ میلی‌گرم

۱- اسید آکریلیک و مشتقات آن
۲- اتیل بنزن
۳- آمیل استات
۴- آمیل الکل و ایزومرهای آن
۵-ایزوبوتانول
۶- بوتانول نرمال
۷- بوتیل استات نرمال
۸-کلروفرم
۹- سیلکو هگزانول
۱۰- دی استون الکل
۱۱- دی کلرواتان
۱۲- اتیلن دی کلراید
۱۳- ارتودی کلروبنزن
۱۴- دی متیل فرمالدئید
۱۵- دی اکسان
۱۶- اسید استیک
۱۷- متیل استات
۱۸- اتیل استات
۱۹- منو کلرو بنزن
۲۰- نفتالین
۲۱-کلرواتیلن
۲۲- سولفید کربن
۲۳- وینیل بنزن یا استیرول
۲۴-تتراکلرید کربن
۲۵- تتراهیدروفوران
۲۶- تتراهیدرو نفتالین
۲۷- تولوئن
۲۸- دی کلرو اتیلن
۲۹- تری کلرو اتیلن
۳۰- وینیل استات
۳۱-گزیلن(دی متیل بنزن)
۳۲- متیل ایزوبوتیل
۳۳- متیل گلیکول
۳۴- متیل سیکلو هگزانون
۳۵-کلرید متیلن

گروه۳- حداکثر مجاز با فلوی جرمی بیشتر از۰/۶ کیلوگرم در ساعت، ۳۰۰ میلی‌گرم در متر مکعب

۱- استون
۲- اتیل استات
۳- اتیل گلیکول
۴-سیکلوهگزان
۵- دی اتیل اتر
۶- هپتان نرمال
۷-هگزان نرمال
۸-متانول

شماره ملاحظات	شرح شماره ردیف ستون ملاحظات
۱	میزان متوسط یک ساعته در شرایط متعارفی و حالت خشک
۲	در شرایط متعارفی و حالت خشک
۳	فشار بخار واقعی بین ۷۸ تا ۵۸۰ میلی جیوه باید به سقف‌های شناور مجهز باشند.
۴	بر اساس مصرف سوخت سنگین
۵	تیرگی دو دقیقه در ساعت (2min/h) اگر کارخانه تهیه اسید سولفوریک بـــر کنترل گاز انیدرید سولفورو حاصل مورد استفاده قرار می‌گیرد زیاد شدن تیرگی از حد مذکور برای دو دقیقه در ساعت بلامانع است.
۶	کیلوگرم در مگاوات ساعت
۷	استانداردها در مورد کوره پخت ۱۰۰ کیلوگرم در هر ساعت و ۲۵۰ کیلوگرم در ساعت در کوره‌های بلند پیوسته.
۸	اسید سولفوریک موجود به انیدرید سولفورو تبدیل می‌شود و در هوا تخلیه می‌گردد که به طریق مذکور انیدرید سولفورو تهیه می‌شود.
۹	کیلوگرم به ازای یک تن کاغذ خشک
۱۰	قبل از تخلیه در هوا اکسیداسیون حرارتی یا روش معادل آن حذف گردند.
۱۱	گرم به ازای هر تن مواد اولیه مصرفی
۱۲	بر حسب انیدرید فسفریک
۱۳	گرم به ازای هر تن سوپر فسفات دانه‌ای ذخیره شده (انیدرید فسفریک)
۱۴	در شرایط متعارفی و حالت خشک (اگر قطر ذرات کمتر از ۳۰ میکرون نیز مجاز می‌باشد)
۱۵	گرم به ازای هر کیلوگرم لجن خشک
۱۶	کیلوگرم به ازای هر تن سوداش
۱۷	کارخانجاتی که به روش سلوی کار می‌کنند
۱۸	۲۰۰ درجه سانتیگراد، فشار ۷۶۰ میلی متر جیوه
۱۹	میلی‌گرم در متر مکعب گاز خروجی بر حسب فلوئور
۲۰	ظرفیت بیش از ۲۵ تن در ۲۴ ساعت
۲۱	سایر واحدهای صنعتی که استاندارد برای آنها تدوین نگردیده است.

مصوبه هیأت وزیران راجع به اجازه ورود و ترخیص انواع وانت، اتوبوس، مینی‌بوس، کامیون، ماشین آلات راهسازی و ساختمان سازی و کشاورزی شماره ۴۷۶ ۴۰/ت ۱۵۳

خودروهای وارداتی از نظر آلودگی محیط‌زیست باید ضوابطی را که شورایعالی محیط‌زیست تصویب نموده یا می‌نماید، دارا باشند.

مصوبه هیأت وزیران راجع به ضوابط فنی واردات و صادرات خودرو (شماره ۲۲۹۸/ ۲۷۱۲۱ مورخ ۱۳۸۲/۱/۲۳

هیأت وزیران در جلسه مورخ ۱۷ ۱ ۱۳۸۲ بنا به پیشنهاد شماره ۱۰۹۹۴۸ مورخ ۵ ۶ ۱۳۸۱ وزارت صنایع و معادن و به استناد اصل یکصد و سی و هشتم قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران موافقت نمود:

۱- ضوابط فنی واردات خودرو، در کار گروهی به مسئولیت وزارت صنایع و معادن و با حضور وزارتخانه‌های نفت و بازرگانی و رؤسای سازمانهای مدیریت و برنامه‌ریزی کشور و حفاظت محیط‌زیست بررسی و نتیجه به هیأت دولت اعلام شود.

۲- وزارت نفت موظف است برنامه زمان‌بندی تولید و عرضه سراسری بنزین و گازوئیل مطابق با استانداردهای تعیین شده برای حد مجاز آلایندگی خودروها را که توسط سازمان حفاظت محیط‌زیست با هماهنگی وزارت صنایع و معادن اعلام گردیده است، حداکثر ظرف سه ماه تهیه و اعلام نماید.

۳- وزارت نفت موظف است برنامه عرضه گاز طبیعی فشرده، برای مصرف خودروها را ظرف شش ماه به وزارت صنایع و معادن و سازمان حفاظت محیط‌زیست اعلام نماید. وزارت صنایع و معادن نیز موظف است متناسب با برنامه عرضه گاز طبیعی فشرده، برنامه تولید خودروهای گازسوز و یا دوگانه‌سوز را تنظیم و ارایه نماید.

۴- سازمان حفاظت محیط‌زیست مسئولیت نظارت بر اجرای بندهای (۳) و (۴) این تصمیم‌نامه را بر عهده خواهد داشت.

مصوبه هیأت وزیران در مورد تعیین متولی و تقسیم کار، پیگیری و نظارت بر تحقق سیاستهای دولت در زمینه واردات خودرو (شماره ۶۸۹۹۰/ ت ۲۹۸۴۱ ه مورخ ۱۳۸۲/۱۲/۲۷

هیأت وزیران در جلسه مورخ ۱۲ ۱۱ ۱۳۸۲ بنا به پیشنهاد شماره ۱۷۷۹۹ ۱ مورخ ۱۹ ۹ ۱۳۸۲ وزارت بازرگانی و به استناد اصل یکصد و سی و هشتم قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران تصویب نمود:

به منظور راهبری و اولویت‌بندی در اجرا و تعیین متولی و تقسیم کار، پیگیری و نظارت بر تحقق سیاستهای دولت در زمینه واردات خودرو با اعمال ضوابط فنی و نظام تعرفه‌های مؤثر برای حمایت از تولید داخلی، توجه به تولید خودروهای گازسوز و کم مصرف و دارای استانداردهای روز اروپا و نیز برقراری رقابت معقول و منطقی بین تولید داخلی و واردات این نوع خودروها به کشور، بررسی و نظارت بر حل مشکلات مربوط به گسترش شبکه‌های حمل و نقل عمومی مرتبط به تولید و واردات خودرو گازسوز یا کم مصرف ایمن و استاندارد در کشور، اقدام درباره حذف یارانه بنزین به موقع، کار گروهی با مسئولیت وزیر بازرگانی و عضویت وزیران صنایع و معادن، نفت، امور اقتصادی و دارایی و رؤسای سازمان حفاظت محیط‌زیست و سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور تشکیل می‌گردد.

مصوبه هیأت وزیران راجع به تعیین سن فرسودگی خودروها
(مصوبه شمارهٔ ۲۵۲۸۰/ت ۳۰۸۳۰ ه مورخ ۱۳۸۳/۷/۴

هیأت وزیران در جلسه مورخ ۱ ۶ ۱۳۸۳ بنا به پیشنهاد شماره ۶۱ ۶ ۱ ۴۴۰۱۱ مورخ ۱۲ ۵ ۱۳۸۳ وزارت کشور و به استناد اصل یکصد و سی و هشتم قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران تصویب نمود:

۱-سن فرسودگی خودروها به شرح جداول زیر تعیین می‌شود:

ردیف	نوع خودرو		سن فرسودگی (سال)
۱	موتورسیکلت		۱۰
۲	سواری و خودرو کار	پلاک شخصی	تا چهار سیلندر تک دیفرانسیل ۳۰سال
			بیش از چهار سیلندر و یا دو دیفرانسیل ۲۵ سال
		سایر پلاک‌ها	۱۵ سال
۳	انواع وانت		۲۰ سال
۴	اتوبوس شهری و انواع مینی‌بوس		۲۰ سال
	اتوبوس بین شهری		۲۵ سال
۵	کامیون و تریلی		۲۵ سال

۱- خودروهایی که نتوانند بر چسب معاینه فنی اخذ کنند، بدون توجه به سن، فرسوده محسوب می‌شوند.

مصوبه هیأت وزیران راجع به ممنوعیت واگذاری خودروهای فرسوده
(شماره ۱۶۴۴۴/ ت ۲۴۵۲۹ ه مورخ ۱۳۸۲/۴/۱ با اصلاحات بعدی)

هیأت وزیران در جلسه مورخ ۲ ۱۱ ۱۳۸۱ بنا به پیشنهاد شماره ۳ ۵۴۸۲-۲ مورخ ۲۵ ۱۱ ۱۳۷۹ سازمان حفاظت محیط‌زیست و به استناد مواد (۸)، (۱۰)[1] و (۱۱) قانون نحوه جلوگیری از آلودگی هوا- مصوب ۱۳۷۴- تصویب نمود:

۱- در مواردی که خودروهای فرسوده و خارج از رده دستگاههای دولتی و وابسته به دولت و نیروهای نظامی و انتظامی واجد شرایط و استانداردهای مندرج در ماده (۸) قانون نحوه جلوگیری از آلودگی هوا- مصوب ۱۳۷۴- نباشند، شماره‌گذاری آنها با توجه به ماده (۱۰) قانون مزبور ممنوع خواهد بود.[2]

تبصره ۲- سن فرسودگی خودرو برای کامیون و تریلی با هر نوع پلاک بیست و پنج (۲۵) سال تعیین می‌شود.[3]

۱- شماره‌گذاری هر نوع وسیله نقلیه موتوری مستلزم رعایت استانداردهای موضوع ماده ۸ این قانون می‌باشد.
۲- اصلاحیه شماره ۶۱۰۶۲/ت ۲۹۸۷۱ ه مورخ ۱ ۱۱ ۱۳۸۲ هیأت وزیران.
۳- اصلاحیه شماره ۱۴۱۵/ت ۲۹۱۱۵ ه مورخ ۱۹ ۱ ۱۳۸۳ هیأت وزیران.

مصوبه هیأت وزیران راجع به برنامه جامع کاهش آلودگی هوای شهر تهران (شماره ۲۲۵۳۳/۱۶۰۴ مورخ ۱۳۷۹/۲/۲۱

۶- وزارت نفت، موظف است:
الف- حداقل هفتاد (۷۰) درصد سوخت مورد نیاز شهر تهران را با بنزین بدون سرب تأمین نماید. همچنین نفت گاز مورد نیاز شرکت واحد اتوبوسرانی تهران را با حداقل گوگرد و میزان آلایندگی و کیفیت خوب تأمین کند.
ب- تا پایان خرداد ماه ۱۳۷۹ برنامه اجرایی شامل زمان‌بندی و منابع مورد نیاز برای تأمین بنزین بدون سرب و نفت و گاز با استانداردهای پذیرفته شده در تهران و کل کشور را ارائه دهد. این برنامه باید با برنامه وزارت صنایع در مورد رعایت استاندارد خودروهای سبک تولید داخل موضوع بند (۷) هماهنگ باشد.
۷- با توجه به برنامه توزیع سراسری بنزین بدون سرب در کشور و در صورت تأمین و توزیع کافی بنزین بدون سرب توسط وزارت نفت، وزارت صنایع موظف است در تولید خودروهای سبک ساخت داخلی که از تاریخ ۱ ۱ ۱۳۸۱ عرضه می‌کند استاندارد ECER-۸۳ را رعایت نماید.
همچنین خودروهای سواری و انواع وانت وارداتی بدواً باید حداقل استاندارد ECER-۸۳ را رعایت کنند.

مصوبه شماره ۱۰۳ مورخ ۱۳۵۵/۵/۶ شوایعالی

۱- استانداردهای مذکور در ماده ۲ آیین‌نامه جلوگیری از آلودگی هوا و مشخصات هر نوع دستگاه تخلیه کننده که با همکاری سازمانهای ذیربط تهیه می‌گردد، به مورد اجراء گذارده شود.
۲- انواع سوخت‌های مجاز و شرایط و ضوابط مصرف آن به استناد ماده ۳ آیین‌نامه جلوگیری از آلودگی هوا با همکاری وزارت نفت و وزارت نیرو تعیین می‌شود به مورد اجرا گذارده شود.
۳- استفاده از وسایل و روشهای مناسبی که به استناد ماده ۱۰ آیین‌نامه جلوگیری از آلودگی هوا با همکاری سازمان‌های ذیربط تعیین می‌گردد، الزامی شود.
۴- ضوابط و مقرراتی که به استناد ماده ۱۸ آیین‌نامه جلوگیری از آلودگی هوا تهیه می‌گردد به اجرا گذارده شود.

استانداردهای گازهای خروجی اتومبیل‌های بنزینی (مصوبه شماره ۱۰۴ مورخ ۱۳۵۹/۹/۷ شورایعالی)

۱- استاندارد گازهای خروجی وسایل نقلیه موتوری بنزینی بر اساس سیکل رانندگی کشورهای عضو بازار مشترک اروپا (ECE-۱۵) و بر مبنای روش آزمایش نمونه‌برداری حجم ثابت سرد و گرم (CVS-CH) بوده و مقادیر آن به شرح زیر می‌باشد:

منو اکسید کربن (CO)=۲۴ گرم در هر کیلومتر پیمایش
هیدروکربورهای نسوخته (HC)=۲ گرم در هر کیلومتر پیمایش

۲- از آنجایی که اندازه‌گیری گازهای خروجی بر اساس گرم در کیلومتر پیمایش مستلزم وجود دستگاههای مخصوص می‌باشد، تصویب گردید:

اول- وزارت صنایع و سازمان حفاظت محیط‌زیست تاریخ اجرای استانداردهای فوق‌الذکر را با توجه به فرصت مورد نیاز صنایع داخلی کشور تعیین خواهند نمود.
دوم- سازندگان اتومبیل‌های بنزینی مکلف خواهند بود تا تاریخ لازم‌الاجرا شدن استانداردهای فوق‌الذکر، دستگاههای لازم جهت اندازه‌گیری و کنترل گازهای خروجی اتومبیل را در کارخانجات خود نصب و آماده بهره‌برداری نمایند.
سوم- سازمان لازم است بر اساس طرح تهیه شده، ایستگاه کنترل و اندازه‌گیری گازهای خروجی وسایل نقلیه موتوری را در کرج ایجاد نماید.
چهارم- وزارت صنایع، وزارت بازرگانی و سازمان حفاظت محیط‌زیست تاریخ لازم‌الاجرا شدن استانداردهای مذکور جهت اتومبیل‌های بنزینی وارداتی را نیز مشخص خواهند نمود.

۳-تصویب گردید که تا ایجاد ایستگاه‌های کنترل و آزمایش مذکور در فوق استاندارد اولیه‌ای جهت کنترل گاز خروجی منواکسید کربن در حالت کار در جای موتور به شرح زیر اجرا گردد:
اتومبیل‌های با ظرفیت موتور تا ۲۰۰۰ سانتیمتر مکعب=۵ ۱ درصد حجمی گاز خروجی.
اتومبیل‌های با ظرفیت بیش از ۲۰۰۰ سانتیمتر مکعب=۳ ۱ درصد حجمی گاز خروجی.
تاریخ اجراء این استاندارد اولیه جهت وسایل نقلیه موتوری بنزینی ساخت داخل و خارج توسط وزارت صنایع، وزارت بازرگانی و سازمان حفاظت محیط‌زیست تعیین و اعلام خواهد گردید.

مصوبه شماره ۱۳۴ مورخ ۶۹/۱۲/۷ شورایعالی

شورای‌عالی حفاظت محیط‌زیست در تاریخ ۷ ۱۲ ۶۹ بر اساس تصمیم مورخ ۲۱ ۹ ۶۹ هیأت وزیران و با توجه به آیین‌نامه جلوگیری از آلودگی هوا و در جهت کنترل آلودگی هوای تهران موارد زیر را تصویب نمود:

۱- تعداد حداقل۰۰۰ ۲۰ وسیله نقلیه عمومی بنزین سوز در تهران موظفند ظرف مدت معینی که توسط کمیسیونی مرکب از سازمان حفاظت محیط‌زیست، وزارت نفت و وزارت صنایع تعیین می‌گردد نسبت به تبدیل سوخت از بنزین به گاز مایع و بنزین (به صورت دو گانه) اقدام نمایند. جهت اجرای مصوبه فوق وزارتخانه‌های مربوط به شرح زیر اقدامات لازم را به عمل خواهند آورد:
الف- وزارت مسکن و شهرسازی، شهرداری تهران و وزارت دفاع موظفند تا خرداد ماه ۱۳۷۰ تعداد ۲۵ قطعه زمین مناسب جهت احداث ایستگاه‌های گاز رسانی به وسایل نقلیه موتوری را در اختیار وزارت نفت قرار دهند.
ب- وزارت نفت موظف است ظرف مدت ۲ سال پس از دریافت زمین ایستگاه‌های تحویل گاز مایع به وسایل نقلیه مذکور را راه اندازی نماید.
ج- وزارت صنایع موظف است ظرف مدت ۲ سال کیت‌های مربوط به تبدیل سوخت و سایل نقلیه مزبور از بنزین به گاز مایع و همچنین قطعات مناسب موتور را طبق استانداردهای سازمان حفاظت محیط‌زیست نصب و خدمات پس از فروش را با هماهنگی شرکت ملی گاز ایران به عهده داشته باشد.
د- وزارت بازرگانی موظف است با رعایت اولویت و بدون بررسی مراکز تهیه و توزیع تسهیلات لازم را در اجرای بند ج به عمل آورد .

۲- از تاریخ اول اردیبهشت ماه سال ۱۳۷۰ کلیه خودروهای وارداتی و نیز خودروهای ساخت داخل به استثنای مزدا ۱۶۰۰B و خودروی نیسان پاترول سواری با موتور ۴۰P و نیز پیکان باید توانایی استفاده از بنزین بدون سرب را داشته باشد در مورد خودروهای مستثنی شده فوق زمان استفاده از بنزین بدون سرب توسط وزارت نفت و وزارت صنایع حداکثر تا یکسال دیگر تعیین می‌شود.

مصوبه شماره ۱۳۵ مورخ ۱۳۷۰/۱۰/۱۲ شورایعالی

شورای‌عالی حفاظت محیط‌زیست در تاریخ ۱۲ ۱۰ ۷۰ بر اساس تصمیم مورخ ۲۱ ۹ ۶۹ هیأت وزیران و با توجه به آیین‌نامه جلوگیری از آلودگی هوا در جهت کنترل آلودگی هوای تهران موارد زیر را تصویب نمود:

۱- ۲۵ قطعه زمین مناسب در تهران زیر نظر ریاست محترم جمهور به شرکت ملی گاز ایران تحویل گردد.
۲- وزارت نفت موظف است ظرف مدت تعیین شده نسبت به احداث ایستگاه‌های تحویل گاز مایع به وسائل نقلیه موتوری اقدام نماید.
۳- وزارت صنایع برنامه زمان‌بندی نصب کیت جهت تبدیل سوخت وسائل نقلیه عمومی به تعداد ۲۰ ۰۰۰ دستگاه را به دبیرخانه شورایعالی ارائه نماید.
۴- وزارتین نفت و صنایع تاریخ استفاده از بنزین بدون سرب را برای مزدا ۱۶۰۰B، خودروی نیسان پاترول با موتور ۴۰P، و پیکان را سریعاً به دبیرخانه شورای‌عالی اعلام نمایند.

مصوب شماره ۱۳۸ مورخ ۱۳۷۳/۱/۲۳ شورایعالی

شورای‌عالی حفاظت محیط‌زیست در تاریخ ۲۳ ۱ ۱۳۷۳ به منظور جلوگیری از آلودگی هوا موارد زیر را تصویب نمود:

۱- مجریان پروژه‌های زیر موظفند به همراه گزارش امکان سنجی و مکان‌یابی، نسبت به تهیه گزارش ارزیابی اثرات زیست‌محیطی پروژه اقدام نمایند:
الف- کارخانجات پتروشیمی
ب- پالایشگاه‌ها
ج- نیروگاه‌ها
د- صنایع فولاد
ه- سدها و دیگر سازه‌های آبی
و- شهرک‌های صنعتی
ز- فرودگاه‌ها
تبصره۱- سازمان حفاظت محیط‌زیست موظف است الگوی تهیه گزارش ارزیابی زیست‌محیطی را پس از تصویب شورای‌عالی حفاظت محیط‌زیست به مجریان پروژه‌ها اعلام نماید.
تبصره۲- شروع عملیات اجرایی پروژه‌های یاد شده پس از تصویب گزارش ارزیابی زیست‌محیطی توسط سازمان حفاظت محیط‌زیست خواهد بود.

تبصره۳- سازمان حفاظت محیط‌زیست موظف است در مدت زمانی که در تبصره (۱) تعیین خواهد شد، نظر خود را در مورد گزارش ارزیابی زیست‌محیطی به مسئول پروژه ابلاغ نماید.
تبصره۴- در صورت وجود اختلاف نظر طبق ماده ۷ قانون حفاظت محیط‌زیست و بهسازی محیط‌زیست عمل می‌گردد.

مصوبه شماره ۱۶۱ مورخ ۱۳۷۷/۵/۲۷ شورایعالی حفاظت محیط‌زیست

با استناد مفاد ماده ۴ قانون نحوه جلوگیری از آلودگی هوا مصوب ۳ ۲ ۱۳۷۴ مجلس شورای اسلامی حد مجاز خروجی از اگزوز و وسائل نقلیه موتوری (خودروهای بنزینی در حال تردد) بشرح جدول زیر تصویب و اعلام می‌گردد.

نوع آلاینده	سال تصویب	یکسال بعد از تصویب	دو سال بعد از تصویب	سه سال بعد از تصویب و به بعد
منو اکسید کربن (CO)	۶/۵ درصد حجمی	۶ درصد حجمی	۵ درصد حجمی	۴ درصد حجمی
هیدروکربن‌های نسوخته (HC)	ppm ۷۰۰	ppm ۶۰۰	ppm ۵۰۰	ppm ۴۰۰

مصوبه شماره ۱۶۲ مورخ ۱۳۷۷/۵/۲۷ شورایعالی حفاظت محیط‌زیست

در اجرای بند ب تبصره ۸۲ قانون برنامه پنجساله دوم و به منظور کاهش آلودگی هوای تهران موارد زیر تصویب و اعلام می‌گردد:
۱- سازمان حفاظت محیط‌زیست وزارت صنایع و وزارت نفت مکلف هستند بررسیهای تعیین کیت‌های (بسته‌های) گاز استاندارد معمول نموده و سپس کلیه وانت بارها، تاکسی‌های نارنجی، فرودگاه، راه‌آهن، کرایه‌ای، آژانس و مشابه آن از تاریخی که طبق برنامه زمان‌بندی شده توسط نهادهای مذکور تعیین می‌شود ملزم به نصب کیت‌های (بسته‌های) مذکور می‌باشند. نیروی انتظامی بر اساس برنامه تعیین شده از تردد خودروهای فوق‌الذکر فاقد کیت (بسته) گاز جلوگیری بعمل خواهند آورد.
۲- کلیه مینی‌بوس‌ها و اتوبوس‌های دیزلی ساخته شده در کشور یا وارداتی ملزم به رعایت استاندارد گازهای خروجی اگزوز EURO۱ می‌باشند. همچنین مینی‌بوس‌های گاز سوز (LPG) و اتوبوس‌های گاز سوز( ) نیز ملزم به رعایت استاندارد ECE۱۵,۰۴ می‌باشند.
تبصره- اجرای استانداردهای گاز خروجی EURO۲ منوط به تدوین و تصویب برنامه زمان‌بندی شده توسط وزارت صنایع و سازمان حفاظت محیط‌زیست می‌باشد.
۳- وزارت صنایع با همکاری وزارت نفت و سازمان حفاظت محیط‌زیست برنامه تبدیل مینی‌بوس‌های دیزلی در حال تردد به گاز سوز (LPG) را ظرف سه ماه تدوین و به مورد اجرا می‌گذارد.
۴- وزارت نفت با همکاری وزارت صنایع، مؤسسه استاندارد و تحقیقات صنعتی و سازمان حفاظت محیط‌زیست برنامه زمان‌بندی اجرای استانداردهای لازم برای انواع سوخت‌ها اعم از گاز و گازوئیل را سریعاً تدوین و به مورد اجرا بگذارد.

مصوبه شماره ۲۳۶ مورخ ۸۱/۳/۲۱

در اجرای ماده ۲ آئین‌نامه اجرایی نحوه جلوگیری از آلودگی صوتی مصوب جلسه مورخ ۱۹ ۳ ۱۳۷۸ هیأت وزیران حدود مجاز صدا در هوای آزاد ایران به شرح ذیل تعیین و موافقت می‌شود که از تاریخ تصویب در سطح کشور به مورد اجرا گذارده شود.

نوع منطقه	روز ۷ صبح الی ۱۰ شب Leq (۳۰) dB (A)	شب ۱۰ شب الی ۷ صبح Leq (۳۰) dB (A)
۱- منطقه مسکونی	۵۵	۴۵
۲- منطقه تجاری – مسکونی	۶۰	۵۰
۳- منطقه تجاری	۶۵	۵۵
۴- منطقه مسکونی- صنعتی	۷۰	۶۰
۵- منطقه صنعتی	۷۵	۶۵

* Leq (۳۰) dB(A)= تراز معادل در مدت زمان ۳۰ دقیقه اندازه‌گیری در شبکه وزنی A می‌باشد و واحد آن دسی‌بل است.

۱- منطقه مسکونی: محدوده‌ای است که بیش از ۵۰ درصد آن دارای کاربری مسکونی خالص باشد و بقیه آن (علاوه بر شبکه معابر) شامل خدمات مربوط به مسکونی و بدون مزاحمت برای مسکونی باشد. (آموزش رده‌های پائین، تجاری در حد روزمره، فرهنگی روزمره)

۲- منطقه تجاری- مسکونی: منطقه‌ای است که معمولاً طبقات همکف به صورت تجاری و طبقات بالاتر بصورت مسکونی پیش‌بینی شده باشد اما کاربری مسکونی معمولاً بیش از تجاری است.

۳- منطقه تجاری: منطقه‌ای است که عمدتاً دارای کاربری تجاری و یا کاربری‌های مربوط به آن (دفاتر اداری، تفریحی، فرهنگی و غیره) باشد. (بیش از ۵۰ درصد اراضی)

۴- منطقه مسکونی- صنعتی: منطقه‌ای است که کنار نواحی مسکونی بعضی از صنایع غیرمزاحم و غیرآلوده قرار گیرد (مانند بعضی از صنایع کارگاهی) در اینجا کاربری عمده مسکونی است.

۵- منطقه صنعتی: منطقه‌ای است که دارای کاربری صنعتی بوده و بر حسب ملاحظات زیست‌محیطی با فاصله‌ای بیرون از شهر و نواحی مسکونی قرار گیرد.

مصوب شماره ۲۴۰ مورخ ۱۳۸۱/۸/۲۸ شورایعالی حفاظت محیط‌زیست راجع به جدول زمان‌بندی حذف تدریجی اتوبوس‌ها و مینی‌بوس‌های دیزلی

در اجرای بند یک مصوبه بیست و یکمین جلسه شورای‌عالی حفاظت محیط‌زیست (مورخ ۳۱ ۳ ۱۳۸۱) ناظر بر بند«د» ماده ۱۰۴ قانون برنامه سوم توسعه، شورای‌عالی برنامه لازم و جدول زمان‌بندی حذف تدریجی اتوبوس‌ها و مینی‌بوس‌های دیزلی در تهران و ۶ شهر اهواز، اراک، تبریز، مشهد، شیراز و اصفهان را که توسط سازمان حفاظت محیط‌زیست، وزارت نفت، وزارت کشور، وزارت صنایع و معادن و سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی و مؤسسه استاندارد و تحقیقات صنعتی تهیه شده است به شرح زیر مورد تصویب قرار داد:

عدم شماره‌گذاری خودروهای دیزلی	مینی‌بوس	تهران*	۱۳۸۰/۱/۱
		۶ شهر	۱۳۸۳/۱/۱
	اتوبوس شهری	تهران*	۱۳۸۱/۱/۱
		۶ شهر	۱۳۸۳/۱/۱
ممنوعیت تردد خودروهای دیزلی	مینی‌بوس	تهران	۱۳۸۵/۱/۱
		۶ شهر	۱۳۸۵/۱/۱
	اتوبوس شهری	تهران	۱۳۸۵/۱/۱
		۶ شهر	۱۳۸۶/۱/۱

*این دو مورد مصوبه هیأت دولت دارد.

ضمناً مقرر شد که اجرای برنامه زمان‌بندی جدول فوق مشروط به تحقق موارد زیر باشد:

۱- وزارت صنایع و معادن تضمین می‌کند که سالانه حداقل ۲۰۰۰ دستگاه اتوبوس و ۲۰۰۰ دستگاه مینی‌بوس سوز تأمین نماید. مشروط به اینکه حداقل یکسال قبل قرداد خرید منعقد شده و پیش‌پرداخت داده شود.

۲- وزارت کشور تضمین می‌کند تا در صورت تولید کافی اتوبوس سوز، برای ۷ شهر اتوبوس دیزلی خریداری نشود.

۳- وزارت نفت تضمین می‌کند که تعداد کافی جایگاه تحویل را برای تهران و ۶ شهر طبق برنامه ایجاد نماید.

۴-سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور اعتبارات لازم را برای خرید اتوبوس، مینی‌بوس، گازسوز کردن، تأسیس جایگاه و خرید تجهیزات تست ایمنی به صورت تخصیص یافته در اختیار دستگاه‌های ذیربط قرار دهد.

۵- بانک مرکزی ارز مورد نیاز را به موقع تخصیص دهد.

۶- برنامه اجرایی شرایط تحقق، توسط شورای‌عالی ترافیک تعیین خواهد شد.

۷- وزارت کشور هر ۶ ماه یکبار گزارش پیشرفت کار را به دبیرخانه شورای‌عالی حفاظت محیط‌زیست ارسال نماید.

مصوب شورایعالی هماهنگی ترافیک شهرهای کشور راجع به دستورالعمل اجرایی وضعیت اضطراری آلودگی هوا به علت کیفیت خاص جوی و پایداری و وارونگی دما موضوع ماده ۷ قانون نحوه جلوگیری از آلودگی هوا مصوب ۷۴/۲/۳ (مصوب دی ماه ۱۳۷۷

مقدمه:

با افزایش جمعیت و توسعه شهرهای بزرگ، منابع آلوده‌کننده هوا از جمله خودروها، مراکز صنعتی و کارخانه‌ها و منابع گرمایش خانگی به طور روز افزون رشد نموده و سبب آلودگی هوای این شهرها می‌گردد. بدون شک نبود قاعده و روش مشخص برای نظارت و کنترل بر منابع آلاینده هوا و نحوه استفاده از آنها، منجر به بروز فجایع زیست‌محیطی خواهد شد. به همین دلیل قانون نحوه جلوگیری از آلودگی هوا در تاریخ ۳ ۲ ۷۴ به تصویب مجلس محترم شورای اسلامی رسید. ماده ۷ این قانون به شرح زیر می‌باشد:

(در مواقع اضطراری که به علت کیفیت خاص جوی، آلودگی هوای شهرها به حدی برسد که به تشخیص وزارت بهداشت درمان و آموزش پزشکی سلامت انسان و محیط‌زیست را شدیداً به مخاطره بیاندازد، سازمان حفاظت محیط‌زیست با همکاری وزارت کشور (شهرداریها و نیروی انتظامی جمهوری اسلامی ایران) ممنوعیت‌ها یا محدودیت‌های موقت زمانی، مکانی و نوعی را برای منابع آلوده‌کننده برقرار نموده و بلافاصله مراتب را از طریق رسانه‌های همگانی به اطلاع عموم خواهد رسانید. با بر طرف شدن وضعیت اضطرار و کاهش آلودگی هوا، سازمان نسبت به رفع ممنوعیت و محدودیت برقرار شده اقدام و مراتب را به نحو مقتضی به اطلاع عموم خواهد رسانید.)

در روزهای زیادی از سال به خصوص فصول سرما، در بسیاری از شهرهای بزرگ کشور به دلیل وقوع پدیده وارونگی دما، پتانسیل آلودگی هوا به شدت بالا رفته و شرایطی که مشمول ماده ۷ قانون نحوه جلوگیری از آلودگی هوا می‌باشد، ایجاد می‌گردد.

بر این اساس و با عنایت به آیین‌نامه اجرایی تبصره ماده ۶ همین قانون، در بیستمین جلسه شورایعالی هماهنگی ترافیک شهرهای کشور (که در تاریخ ۲۴ ۹ ۷۷ به درخواست سازمان حفاظت محیط‌زیست و به دنبال اعلام وضعیت اضطرار توسط وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی، تشکیل گردید)، دبیرخانه شورایعالی موظف گردید با همکاری نهادها و ارگانهای عضو، نسبت به مطالعه و تهیه دستورالعمل اجرایی شرایط بحران آلودگی هوا اقدام نماید.

در همین راستا ضمن نظرخواهی از کلیه دست‌اندرکاران و تشکیل جلسات متعدد کارشناسی و با جمع‌آوری اطلاعات و بررسی نمونه‌های تجربه شده مشابه در کشورهای دیگر، نحوه ارتباط و وظایف نهادها و ارگانهای مربوط در شرایط پایداری وارونگی دما و آلودگی بیش از حد استاندارد، تعیین و اقدامات مقتضی در سه سطح مختلف عملکردی با گزینه‌های متناسب با آن شرایط، بررسی و تصمیماتی اتخاذ گردید. لازم به یادآوری است که در این جلسات بر تقویت ناوگان حمل و نقل همگانی و کاهش تقاضای سفر به عنوان راه حل‌های اساسی معضلات ترافیکی، و همچنین انجام معاینه فنی و معاینه خروجی اگزوز خودروها، و به علاوه تلاش برای گازسوز نمودن خودروهای دولتی، شرکت‌ها و سازمان‌های اتوبوسرانی و تاکسیرانی، و خودروهای شخصی با پرداخت تسهیلات لازم از طریق سیستم بانکی و حذف خودروهای مستهلک (با بیش از ۲۵-۲۰ سال عمر) از مجموعه حمل و نقل شهری کشور، که بالطبع منجر به کاهش چشمگیر آلودگی هوا و تردد سریعتر و ایمن‌تر خواهد شد، تأکید شد. البته این روش‌ها در میان و بلند مدت ثمر بخش بوده و برای شرایط بحران باید راه‌هایی که آثار سریعتری را به دنبال داشته باشد، نیز مشخص شود.

باید به این نکته توجه داشت که استفاده از خودروی شخصی نه یک حق، بلکه امتیازی است که از

سوی جامعه به افراد واگذار شده است، و در صورتی که استفاده از این خودروها، منافع جمعی را به خطر بیاندازد، می‌باید این امتیاز را سلب نمود و یا محدودیت‌هایی برای آن ایجاد کرد. بر اساس این نگرش، در روشهای کوتاه مدت مقابله با بحران آلودگی هوا، محدودیت‌های مختلفی برای استفاده از خودروهای شخصی اعمال می‌گردد.

نحوه ارتباط و وظایف نهادها و ارگانهای مربوط، در شرایط پایداری وارونگی دما و آلودگی بیش از حد استاندارد هوا

۱-سازمان هواشناسی بروز پدیده وارونگی دما را برای حداقل ۴۸ ساعات آینده پیش‌بینی می‌کند. در صورت احتمال وقوع پایداری وارونگی دما، بلافاصله به:

- وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی: اداره کل بهداشت محیط و حرفه‌ای (در تهران) و معاونت بهداشتی دانشگاه علوم پزشکی، خدمات بهداشتی درمانی استان، واحد بهداشت محیط (در استانها)
- وزارت کشور: استانداری‌ها
- سازمان حفاظت محیط زیست: ادارات کل محیط زیست استان اطلاع داده می‌شود.

تبصره- در تهران علاوه بر اداره کل بهداشت محیط و حرفه‌ای، اداره کل محیط زیست تهران و استانداری، مراتب به اطلاع وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی، سازمان حفاظت محیط زیست و وزارت کشور نیز خواهد رسید.

۲- وزارتخانه‌ها و سازمان یاد شده و واحدهای تابعه آنها، پس از اطلاع از احتمال وقوع پایداری وارونگی دما، با استفاده از ایستگاههای سنجش آلودگی هوا که در اختیار دارند، میزان مواد آلاینده هوا را اندازه‌گیری نموده و نتایج سنجش خود را هر شش ساعت یکبار که از ساعت ۹:۳۰ صبح آغاز می‌گردد برای وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی (کمیته بهداشت هوا) و سازمان هواشناسی کشور (و یا ادارات مربوط در استانها) ارسال می‌کنند.

تبصره۱: شهرداری‌هایی که مجهز به دستگاه سنجش آلودگی هوا می‌باشند نیز با دریافت گزارش از سازمان هواشناسی (و یا ادارات مربوط در استانها)، نتایج سنجش را به وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی (کمیته بهداشت هوا) و سازمان هواشناسی کشور (و یا ادارات مربوط در استانها) اعلام می‌کنند.

تبصره۲: وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی (اداره کل بهداشت محیط و حرفه‌ای در تهران معاونت بهداشتی دانشگاه علوم پزشکی، خدمات بهداشتی درمانی استان، واحد بهداشت محیط در استانها) بلافاصله پس از دریافت پیش‌بینی سازمان هواشناسی مبنی بر احتمال وقوع پایداری وارونگی دما، کمیته بهداشت هوا را مطلع می‌سازد .این کمیته تا دریافت اطلاعات مربوط به میزان آلاینده‌های هوا، مقدمات اقدامات بعدی خود را فراهم می‌کند.

۳-کمیته بهداشت هوا بلافاصله پس از دریافت اطلاعات مربوط به میزان آلاینده‌های هوا، که به طور منظم و هر شش ساعت یکبار دریافت می‌کند، میزان شاخص استاندارد آلودگی هوا (PSI)[1] را تعیین کرده و به ترتیب زیر اعلام وضعیت می‌کند و مراتب را به اطلاع سازمان حفاظت محیط زیست (ادارات کل محیط زیست استان)، وزارت کشور (استانداری‌ها) و سازمان هواشناسی کشور (و یا ادارات مربوط در استانها) می‌رساند.

۱- براساس توصیه‌های سازمان جهانی بهداشت

الف- ۲۵۰ PSI ۱۰۰ اعلام وضعیت هشدار
ب- ۳۵۰ PSI_۲۵۰ اعلام وضعیت اضطرار
پ- ۳۵۰ PSI_اعلام وضعیت بحران
تبصره: در صورتی که کمیته بهداشت هوا اطلاعات متفاوتی از میزان آلاینده‌های هوا دریافت کند، اطلاعات ارسالی از سوی ادارات کل حفاظت محیط‌زیست استانها را ملاک عمل قرار خواهد داد.

۴- پس از اعلام هر یک از وضعیتهای سه گانه هشدار، اضطرار و بحران به سازمان حفاظت محیط‌زیست (ادارات کل محیط‌زیست استان) و وزارت کشور (استانداری‌ها)، کمیته نظارت و هماهنگی مواقع اضطراری آلودگی هوا، مرکب از نمایندگان تام‌الاختیار سازمان حفاظت محیط‌زیست، وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی، وزارت کشور و سازمان هواشناسی کشور، با مسئولیت استانداری تشکیل می‌شود تا تصمیمات لازم را بر اساس این دستورالعمل اتخاذ و نتایج صرفاً از طریق دبیر کمیته به اطلاع سازمان صدا و سیمای جمهوری اسلامی ایران و خبرگزاری جمهوری اسلامی ایران و سایر نهادهای ذیربط برای انجام اقدامات مربوط برساند و بر اجرای صحیح تصمیمات توسط ارگانهای ذیربط نظارت کند. پس از عادی شدن وضعیت و اتخاذ تصمیم در کمیته نظارت و هماهنگی، اعلام وضعیت عادی و رفع محدودیت‌ها و ممنوعیت‌ها توسط دبیر کمیته و از طریق سازمان صدا و سیمای جمهوری اسلامی ایران و خبرگزاری ج.ا انجام می‌پذیرد.
تبصره: دبیرخانه این کمیته در استانداری‌ها مستقر و دبیر آن مدیر کل حفاظت محیط‌زیست خواهد بود.
نمودار مراحل یاد شده در انتهای متن دستورالعمل ارائه شده است.

اقدامات در وضعیت هشدار

توصیه به مردم، از طریق سازمان صدا و سیمای جمهوری اسلامی ایران و خبرگزاری جمهوری اسلامی و سایر روشهای اطلاع رسانی

۱- مشارکت عمومی و خودداری از هر گونه فعالیتی که منجر به افزایش آلودگی هوا می‌شود از جمله: روشن کردن آتش در معابر، سوزاندن لاستیک، عملیات قیر کاری و نظایر آن.
۲- کاهش فعالیت بیماران قلبی و ریوی و مبتلا به آسم، به خصوص در فضای باز
۳- عدم خروج غیر ضروری از منزل
۴-استفاده از ماسک استاندارد
۵- استفاده از مواد غذایی مناسب (برای این شرایط)
۶- استفاده بهینه در مصرف سوخت و وسایل حرارتی (آبگرمکن، بخاری و.....) و کاهش درجه حرارت در فضای مسکونی، تجاری و اداری
۷- کاهش استفاده از وسایل نقلیه شخصی و استفاده از وسایل همگانی و همپیمایی
۸- تنظیم موتور خودروها
۹- دقت در هنگام سوختگیری در جایگاهها و جلوگیری از سرریز شدن بنزین و سایر سوخت‌ها

توصیه به ادارات و ارگان‌ها، در اسرع وقت و از طریق دورنگار و سایر شیوه‌های ممکن اطلاع‌رسانی

۱-سازمان صدا و سیمای جمهوری اسلامی ایران و خبرگزاری جمهوری اسلامی ایران:
- انتقال سریع پیامها و اطلاعیه‌های کمیته نظارت و هماهنگی، توصیه و جلب همکاری و مشارکت عمومی

۲- وزارت آموزش و پرورش:
- آماده سازی و اطلاع رسانی به دانش آموزان و انجام اقدامات پیشگیرانه نظیر کاهش حضور دانش‌آموزان در فضای باز،کاهش فعالیت‌های بدنی و.....

۳- ادارات راهنمایی و رانندگی و امور حمل و نقل نواحی انتظامی:
- کنترل دقیق‌تر خودروهای فاقد برگه معاینه (برچسب) و خودروها و موتورسیکلت‌هایی که آلایندگی قابل رویت دارند.
- کنترل دقیق‌تر محدوده طرح ترافیک در تهران و شهرهایی که دارای محدوده مصوب ترافیک خواهند شد.

۴- ادارات، ارگانها و سازمانهای دولتی، نظامی و نهادهای انقلاب اسلامی:
- استفاده کمتر از خودروهای دولتی از طریق کاهش مأموریتهای غیر ضروری و ترغیب همپیمایی
- تأکید بر انجام معاینه فنی خودروها

۵- شهرداریها:
- انعکاس اخبار ترافیکی از طریق مراکز کنترل ترافیک و همکاری با صدا و سیمای جمهوری اسلامی ایران و انتشار آگهی برای اطلاع همگان از محدوده و ساعات ممنوعه تردد.
- خودداری از سوزاندن برگ درختان و جلوگیری از سوزاندن زباله
- جلوگیری از فعالیت‌هایی که در معابر موجب افزایش آلودگی هوا می‌گردد.

*. این اقدامات پس از تصمیم‌گیری در کمیته نظارت و هماهنگی به مورد اجرا گذارده می‌شود.

اقدامات در وضعیت اضطرار*

در وضعیت اضطرار، علاوه بر توصیه‌هایی که در وضعیت هشدار صورت می‌پذیرد، اقدامات عملی زیر متناسب با شرایط هر شهر، توسط نهادها و سازمانهای ذیربط انجام خواهد شد.

۱- ادارات راهنمایی و رانندگی و امور حمل و نقل نواحی انتظامی:
- اعمال محدودیت‌های نوع خودرو و زمان، در یکی از محدوده‌های مصوب ترافیک

تبصره: محدوده‌ها، ساعات ممنوعه و خودروهای مجاز بر اساس آیین‌نامه اجرایی تبصره ماده ۶ قانون نحوه جلوگیری از آلودگی هوا مصوب ۱۴ ۲ ۷۶ و اصلاحیه مورخ ۱۸ ۹ ۷۷ همین آیین‌نامه ،که قبلاً به تأیید شورای عالی هماهنگی ترافیک استان و تصویب وزیر کشور رسیده باشد، تعیین می‌شوند.

• ممنوعیت حرکت سواریهای تک سرنشین در یکی از محدوده‌ها
• تردد نوبتی (زوج و فرد یا دیگر روشها) خودروها دارای مجوز تردد در محدوده‌ها
• تردد نوبتی(زوج و فرد یا دیگر روشها) کلیه خودروها در یکی از محدوده‌ها
• جلوگیری از تردد کلیه سواری‌ها و موتورسیکلت‌های با آلایندگی قابل رویت
تذکر: گشت انتظامی، گشت اتوبوس‌رانی و تاکسی‌رانی، تاکسی‌ها، مؤسسات تاکسی سرویس، خودروهای فوریتهای پزشکی و پزشکان، جانبازان و بیماران خاص، خودروهای امداد (آتش‌نشانی، امداد آب، برق، پست و مخابرات) و خودروهای حمل زباله شهرداری‌ها از محدودیت‌های اعمال شده در این شرایط مستثنی می‌باشند.

۲- شهرداری‌ها:
• عدم صدور مجوز روزانه ورود به محدوده

۳- وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی:
• استقرار مراکز سیار بهداشتی در چهارراه‌ها و مراکز شلوغ و آلوده‌تر

ادارات و سازمانهای خدماتی:
• استفاده از ماسک استاندارد توسط پرسنل خدمات (راهنمایی و رانندگی، شهرداری و.....)
• تعطیلی مهدکودک‌ها (از طریق ادارات بهزیستی)

۴- وزارت آموزش و پرورش:
• تعطیلی مراکز پیش‌دبستانی، دبستان‌ها و مدارس راهنمایی

۵- ادارات، ارگانها و سازمان‌های دولتی، نظامی و نهادهای انقلاب اسلامی:
• تأخیر دو ساعته در شروع یا پایان کار مراکز اداری
• تشویق اولیاء دانش‌آموزان (مشغول به تحصیل در مراکز پیش‌دبستانی، دبستان‌ها و مدارس راهنمایی) و کودکانی که به مهدکودک می‌روند، به گرفتن مرخصی و همکاری مدیران با کارکنان در این زمینه

۶- وزارت صنایع و سازمان حفاظت محیط‌زیست:
• تعطیلی موقت کارخانه‌ها و مراکز آلوده‌کننده شهر

۷- شرکت‌ها و سازمان‌های اتوبوس‌رانی(شهرداری‌ها):
• تطبیق ساعات کار اتوبوسرانی با ساعات کار اداری و مراکز آموزشی
• به کارگیری حداکثر توان ناوگان اتوبوس‌رانی شهری در جابه جایی مسافر

*. این اقدامات پس از تصمیم‌گیری در کمیته نظارت و هماهنگی به مورد اجرا گذارده می‌شود.

اقدامات در وضعیت بحران:*

در وضعیت بحران، علاوه بر توصیه‌هایی که در وضعیت هشدار صورت می‌پذیرد، اقدامات وضعیت اضطرار به شرح زیر تشدید خواهد شد.

۱- ادارات راهنمایی و رانندگی و امور حمل و نقل نواحی انتظامی:

- ممنوعیت کامل تردد خودروهای پلاک شخصی به استثناء خودروهای گازسوز، در بزرگترین محدوده ترافیکی مصوب

تبصره۱- موارد استثناء که نیاز به تردد دارند (بیماران و.....)، به تشخیص ادارات راهنمایی و رانندگی مجاز به تردد می‌باشند.

تبصره۲- حمل و نقل همگانی، اعم از اتوبوس‌های شرکت‌ها و سازمان‌های اتوبوس‌رانی، به علاوه اتوبوس‌ها و مینی‌بوس‌های تحت پوشش آنها، تاکسی‌ها و مؤسسات تاکسی سرویس (تاکسی تلفنی) مجاز به تردد و جابه جایی مسافران می‌باشند.

۲- وزارتخانه‌های آموزش و پرورش، فرهنگ و آموزش عالی، بهداشت درمان و آموزش پزشکی و دانشگاه آزاد اسلامی:

- تعطیلی کلیه مراکز آموزشی

۳- ادارات، ارگانها و سازمان‌های دولتی، نظامی و نهادهای انقلاب اسلامی:

- تعطیلی موقت کلیه مراکز اداری (به استثناء مراکزی که در روزهای تعطیلی نیز لازم است به فعالیت خود ادامه دهند)

تذکر: لازم است، نهادها و سازمان‌هایی که به مردم خدمات ارائه می‌کنند، ترتیبی اتخاذ کنند که این تعطیلی کمترین مشکلات را برای مراجعان ایجاد کند.

*. این اقدامات پس از تصمیم‌گیری در کمیته نظارت و هماهنگی به مورد اجرا گذارده می‌شود.

فصل چهارم

قوانین، مصوبات ودستورالعملهای مرتبط با مواد زائد جامد

قانون مدیریت پسماند (مصوب ۱۳۸۳/۲/۲۰)

ماده۱- جهت تحقق اصل پنجاهم (۵۰) قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران و به منظور حفظ محیط‌زیست کشور از آثار زیانبار پسماندها و مدیریت بهینه آنها، کلیه وزارتخانه‌ها و سازمانها و مؤسسات و نهادهای دولتی و نهادهای عمومی غیر دولتی که شمول قانون بر آنها مستلزم ذکر نام می‌باشد و کلیه شرکتها و مؤسسات و اشخاص حقیقی و حقوقی موظفند مقررات و سیاستهای مقرر در این قانون را رعایت نمایند.

ماده۲ - عبارات و اصطلاحاتی که در این قانون به کار رفته است دارای معانی زیر می‌باشد:

الف- سازمان: سازمان حفاظت محیط‌زیست.

ب- پسماند: به مواد جامد، مایع و گاز (غیر از فاضلاب) گفته می‌شود که به طور مستقیم یا غیرمستقیم حاصل از فعالیت انسان بوده و از نظر تولید کننده زائد تلقی می‌شود. پسماندها به پنج گروه تقسیم می‌شوند:

۱- پسماندهای عادی:

به کلیه پسماندهایی گفته می‌شود که به صورت معمول از فعالیت‌های روزمره انسانها در شهرها، روستاها و خارج از آنها تولید می‌شود از قبیل زباله‌های خانگی و نخاله‌های ساختمانی.

۲-پسماندهای پزشکی (بیمارستانی):

به کلیه پسماندهای عفونی و زیان‌آور ناشی از بیمارستانها، مراکز بهداشتی، درمانی، آزمایشگاه‌های تشخیص طبی و سایر مراکز مشابه گفته می‌شود. سایر پسماندهای خطرناک بیمارستانی از شمول این تعریف خارج است.

۳- پسماندهای ویژه:

به کلیه پسماندهایی گفته می‌شود که به دلیل بالا بودن حداقل یکی از خواص خطرناک از قبیل سمیت، بیماری‌زایی، قابلیت انفجار یا اشتعال، خورندگی و مشابه آن به مراقبت ویژه نیاز داشته باشد و آن دسته از پسماندهای پزشکی و نیز بخشی از پسماندهای عادی، صنعتی، کشاورزی که نیاز به مدیریت خاص دارند جزء پسماندهای ویژه محسوب می‌شوند.

۴- پسماندهای کشاورزی:

به پسماندهای ناشی از فعالیت‌های تولیدی در بخش کشاورزی گفته می‌شود از قبیل فضولات، لاشه حیوانات (دام، طیور و آبزیان) محصولات کشاورزی فاسد یا غیرقابل مصرف.

۵-پسماندهای صنعتی:

به کلیه پسماندهای ناشی از فعالیت‌های صنعتی و معدنی و پسماندهای پالایشگاهی صنایع گاز، نفت و پتروشیمی و نیروگاهی و امثال آن گفته می‌شود از قبیل براده‌ها، سرریزها و لجن‌های صنعتی.

۶- مواد زائد سمی و خطرناک:

هر نوع ماده زاید آلوده کننده یا ترکیبی از مواد و ضایعاتی که دارای قدرت صدمه و آسیب زیاد به سلامت انسان یا سایر موجودات زنده یا گیاهان بوده یا بر اثر تماس و تکرار دارای عوارض سوء در آنها باشد و قابلیت آلوده ساختن آب را دارد.

۷- مواد زائد جامد:

هر گونه ماده جامدی که عرفاً زائد محسوب می‌شود مانند زباله، خاکروبه، خاکستر، جسد حیوانات، ضایعات مراکز شهری و صنعتی و زواید حاصل از تصفیه، اعم از شیمیایی و بیولوژیک و همچنین فضولات انسانی و حیوانی و مواد زاید بیمارستانها و غیره.

ج- مدیریت اجرایی پسماند: شخصیت حقیقی یا حقوقی است که مسئول برنامه‌ریزی، ساماندهی، مراقبت و عملیات اجرایی مربوط به تولید، جمع‌آوری، ذخیره‌سازی، جداسازی، حمل و نقل، بازیافت، پردازش و دفع پسماندها و همچنین آموزش و اطلاع‌رسانی در این زمینه می‌باشد.

۱- دفع: کلیه روش‌های از بین بردن یا کاهش خطرات ناشی از پسماندها از قبیل بازیافت، دفن بهداشتی، زباله‌سوزی.

۲- پردازش: کلیه فرآیندهای مکانیکی، شیمیایی، بیولوژیکی که منجر به تسهیل در عملیات دفع گردد.

د- منظور از آلودگی همان تعریف مقرر در ماده (۹) قانون حفاظت و بهسازی محیط‌زیست- مصوب ۲۸ ۳ ۱۳۵۳ است.

تبصره۱- پسماندهای پزشکی و نیز بخشی از پسماندهای عادی، صنعتی و کشاورزی که نیاز به مدیریت خاص دارند، جزو پسماندهای ویژه محسوب می‌شوند.

تبصره ۲- فهرست پسماندهای ویژه از طرف سازمان، با همکاری دستگاه‌های ذیربط تعیین و به تصویب شورای‌عالی حفاظت محیط‌زیست خواهد رسید.

تبصره ۳- پسماندهای ویژه پرتوزا تابع قوانین و مقررات مربوط به خود می‌باشند.

تبصره ۴- لجن‌های حاصل از تصفیه فاضلاب‌های شهری و تخلیه چاه‌های جذبی فاضلاب خانگی در صورتی که خشک یا کم رطوبت باشند، در دسته پسماندهای عادی قرار خواهند گرفت.

آئین‌نامه اجرایی قانون مدیریت پسماندها (موضوع تصویب‌نامه شماره ۸۸۴۸۲/ ت ۳۲۵۶۱ ه مورخ ۱۳۸۴/۵/۱۰ و اصلاحیه شماره ۱۵۲۷۳۲/ ت ۴۱۹۵۶ک مورخ ۱۳۸۸/۸/۲ هیئت وزیران)

هیئت وزیران در جلسه مورخ ۵ ۵ ۱۳۸۴ بنا به پیشنهاد شماره ۵۷۳۸۳- ۱ مورخ ۱۶ ۱۲ ۱۳۸۳ سازمان حفاظت محیط زیست و به استناد ماده (۲۲) قانون مدیریت پسماندها مصوب ۱۳۸۳ آئین‌نامه اجرایی قانون یاد شده را به شرح زیر تصویب نمود:

ماده ۱- علاوه بر عبارات و اصطلاحات مندرج در ماده (۲) قانون مدیریت پسماندها- مصوب ۱۳۸۳-، عبارات و اصطلاحات زیر در معانی مشروح به کار می رود:

۱- قانون: قانون مدیریت پسماندها- مصوب ۱۳۸۳

۲- جداسازی: جدا کردن زباله ها از یکدیگر

۳- بازیافت: فرآیند تبدیل پسماند به مواد یا انرژی قابل استفاده مجدد

۴-کارگروه ملی: کارگروه ملی مدیریت پسماندها

۵- صندوق: صندوق ملی محیط زیست(موضوع بند «ب» ماده (۶۸) قانون برنامه چهارم توسعه اقتصادی اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران- مصوب ۱۳۸۳)

۶- موسسه استاندارد: موسسه استاندارد و تحقیقات صنعتی ایران

۷- جزء ویژه: آن دسته از پسماندهای ویژه ایجاد شده توسط اشخاصی که عمدتا تولید کننده پسماند عادی هستند

۸- سازمان: سازمان حفاظت محیط زیست

ماده ۲- برای دستیابی به هماهنگی بین دستگاه‌های مذکور در قانون، کارگروه ملی با ترکیب زیر تشکیل می‌شود:

۱- رئیس سازمان حفاظت محیط زیست (رئیس گروه)

۲- معاون وزارت کشور (رئیس سازمان شهرداری ها و دهیاریهای کشور)

۳- معاون وزارت بهداشت درمان و آموزش پزشکی

۴- معاون وزارت صنایع و معادن

۵- معاون وزارت نفت

۶- معاون وزارت نیرو

۷- معاون وزارت جهاد کشاورزی

۸- معاون موسسه استاندارد و تحقیقات صنعتی

۹- معاون سازمان صدا و سیمای جمهوری اسلامی ایران

۱۰- معاون سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور

۱۱- معاون شهرداری تهران

۱۲- معاون سایر دستگاهها حسب مورد

تبصره: کارگروه استانی جهت هماهنگی در سطح استان با ترکیب مدیران دستگاه های مذکور در استان به مسئولیت معاون امور عمرانی استانداری و دبیری مدیر کل حفاظت محیط زیست استان تشکیل می گردد کارگروه مذکور می تواند در صورت لزوم کارگروه های شهرستانی را با ترکیب مشابه به مسئولیت معاون فرماندار در سطح شهرستانها تشکیل دهد.

ماده ۳- وظایف کارگروه با رعایت قانون به شرح زیر می‌باشد:

۱- تدوین، تنظیم و بازنگری جداول فهرست پسماندهای موضوع تبصره (۲) ماده (۲) قانون برای تصویب در شورای عالی حفاظت محیط زیست دستگاهها باید فهرست پسماندهای ویژه مورد نظر خود را به کارگروه ملی اعلام نمایند و دستگاه‌های پیشنهاد دهنده در هنگام بررسی موارد پیشنهادی خود با حق رای در کار گروه حضور می یابند.

۲- ایجاد هماهنگی بین دستگاه‌ها، برای پیشنهاد استانداردهای مقرر در قانون به موسسه استاندارد

۳- ایجاد هماهنگی بین دستگاه‌های مجری قانون در اجرای امور فرهنگی و آموزشی و اطلاع رسانی

۴- پیشنهاد اصلاح فهرست موضوع ماده (۱۲) آئین نامه ناظر بر اخذ هزینه‌های بازیافت از تولیدکنندگان و وارد کنندگان

۵- پیشنهاد برای گسترش استفاده از مواد اولیه بازیافتی

۶- پیشنهاد ضوابط و دستورالعمل‌های مربوط به:

الف- دفع، پردازش و بازیافت پسماندها

ب- حدود تشخیص پسماندهای ویژه

پ- شیوه های تولید و مصرف به نحوی که پسماند کمتری ایجاد شود.

ت- چگونگی واگذاری میدریت اجرایی پسماندها به اشخاص حقیقی و حقوقی متقاضی سرمایه گذاری در امور مدیریت پسماندها.

۷- ارائه سایر پیشنهادهای مرتبط با مدیریت پسماندها

تبصره- پیشنهادهای موضوع بندهای (۵)، (۶) و (۷) جهت تصویب به شورای عالی حفاظت محیط زیست ارائه و در صورت نیاز به تصویب نهایی در نهادهای دیگر به آنها ارجاع می گردد.

ماده ۴- مدیریت‌های اجرایی پسماندهای عادی باید طرح جامع و تفصیلی مدیریت پسماند را به گونه‌ای تهیه کنند که در مراکز استان‌ها و همچنین شهرهای باجمعیت بیش از یک میلیون نفر تا پایان سال ۱۳۹۰ و در سایر شهرها و روستاها تا پایان سال ۱۳۹۲، همه پسماندهای عادی را به صورت تفکیک شده جمع آوری نمایند.

تبصره ۱- طرح جامع یاد شده در کار گروه تبصره ماده (۲) این آئین‌نامه و طرح تفصیلی آن در شورای اسلامی مربوط تصویب می شود.

تبصره ۲- جزء ویژه پسماندهای عادی و کشاورزی، پسماند عادی محسوب نشده اما مدیریت اجرائی آن به عهده مدیریت اجرائی پسماند عادی می‌باشد که در برنامه راهبردی مدیریت پسماند عادی، اجزای آن پیش‌بینی خواهد شد.

تبصره ۳- اعتبارات مورد نیاز برای آموزش و اطلاع‌رسانی پسماندها توسط وزارت کشور (سازمان شهرداری‌ها و دهیاری‌های کشور) تامین خواهد شد.

ماده ۵- وزارت کشور باید با هماهنگی سازمان شیوه‌نامه‌های اجرایی مدیریت پسماندهای عادی و کشاورزی و پسماند ویژه تبدیل شده به پسماند عادی از قبیل تولید ذخیره‌سازی، جمع‌آوری، جداسازی، حمل و نقل، بازیافت، پردازش و دفع و را با رعایت ماده (۱۱) قانون، شش ماه پس از ابلاغ این آئین‌نامه تهیه و به مورد اجرا گذارد.

تبصره: شیوه‌نامه‌های موضوع این ماده پس از تهیه و انتشار در روزنامه رسمی جمهوری اسلامی ایران به منزله اعلام بوده و لازم الاجرا می باشد.

ماده ۶- وزارت کشورموظف است:

۱- ضوابط، مقررات و دستورالعمل‌های قانونی را به مدیریت‌های اجرایی پسماند عادی و شوراهای اسلامی ابلاغ نماید.

۲- بانک اطلاعات مدیریت پسماندهای عادی و کشاورزی را تهیه و برای تکمیل بانک اطلاعاتی جامع پسماندها به سازمان ارائه نمایند.

۳- محل دفع پسماندهای عادی را بر اساس ضوابط زیست محیطی و با هماهنگی سازمان و وزارت جهاد کشاورزی تعیین نماید.

۴- شیوه نامه انعقاد قرار داد و ارجاع عملیات مدیریت پسماند به اشخاص حقیقی و حقوقی ذیصلاح را تهیه نماید.

۵- شیوه نامه های اجرائی سازماندهی اشخاص حقیقی و حقوقی که قبل از تصویب قانون و آئین‌نامه در عملیات مدیریت پسماند عادی فعالیت داشته‌اند را تهیه نماید.

۶- با و زارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی در تهیه شیوه‌نامه موضوع ماده (۵) قانون همکاری نماید.

ماده ۷- محل‌های دفع تعیین شده پسماندها در صورت لزوم، با اجرای مفاد قانون نحوه خرید و تملک را در اختیار مدیریت‌های اجرایی پسماندها قرار گرفته تا طبق ضوابط و مقررات مربوطه بهره برداری گردد.

ماده ۸- تولیدکنندگان پسماند عادی و اشخاص حقیقی و حقوقی مسئول مراکز و مجتمع‌هائی که پسماند عادی تولید می‌کنند، از قبیل ساکنین منازل، مدیران و متصدیان مجتمع‌ها و شهرک‌ها، اردوگاه‌ها، سربازخانه‌ها، واحدها و مجتمع‌های تجاری، خدماتی، آموزشی، تفریحی و تفرجگاهی در قبال مدیریت اجرایی پسماند عادی پاسخگو بوده و ملزم به رعایت مقررات و شیوه‌نامه آئین‌نامه می‌باشند.

ماده ۹- کلیه اشخاص حقیقی و حقوقی که مبادرت به عملیات ساختمانی و عمرانی از هر قبیل در سطح شهر، روستاو بخش می نمایند باید مقررات و شیوه‌نامه‌های مربوط در خصوص جداسازی، ذخیره و انتقال نخاله‌های ساختمانی را رعایت نمایند.

ماده ۱۰- بخشداری ها باید بر اساس شیوه‌نامه‌های ارسالی از طرف وزارت کشور نسبت به جمع‌آوری، حمل و دفع پسماندهای عادی بین‌راهی از قبیل پسماندهای رستوران‌ها، پمپ بنزین‌ها و سایر تأسیسات اطراف راه‌ها و حریم راه‌ها اقدام نمایند.

تبصره- راهداری‌ها باید در مدیریت پسماندهای حریم جاده‌ها و اماکن بین‌راهی با بخشداری‌ها همکاری نمایند.

ماده ۱۱- کلیه مراکز تولید کننده پسماندهای ویژه همچنین تولید کنندگان جزء ویژه پسماند عادی (خانگی) باید نسبت به جداسازی پسماندهای ویژه از پسماندهای عادی در محل تولید اقدام نمایند.

ماده ۱۲- تولیدکنندگان و واردکنندگان اقلام مشروح زیر باید پسماند حاصل از کالاهای خود را بازیافت نمایند در صورتی که نتوانند به این امر اقدام نمایند، باید برابر نیم در هزار ارزش کالا را همزمان با فروش و یا ورود به صندوق پرداخت نمایند. صندوق باید به نسبت بازیافت پسماند حاصل از هر یک از اقلام مزبور، مبالغ دریافتی را در اختیار واحدهای بازیافت کننده آن قلم از پسماند قرار دهد. متخلفین به مجازات‌های تعیین شده در ماده (۱۶) قانون محکوم خواهند شد.

۱- موادپلیمری از قبیل پلاستیک PET و لاستیک
۲- کالاهای شیشه‌ای، کریستال
۳- اشیای ساخته شده از فلزات ساده و آلیاژی
۴- اشیای ساخته شده از چوب و نئوپان
۵- کالاهای ساخته شده از کاغذ و مقوا
۶- انواع روغن‌های روانکار
۷- کالاهایی که حداقل از دو جزء شیشه، فلز، پلیمر، سلولز تشکیل شوند
۸- لوازم برقی و الکترونیکی
۹- انواع مصالح ساختمانی از نوع کانی‌های غیر فلزی

تبصره ۱- واحدهای تولیدی که از مواد اولیه بازیافتی استفاده می‌کنند، به ازای استفاده از اینگونه مواد از پرداخت مبلغ تعیین شده معاف خواهند بود.

تبصره۲- واحدهای تولیدی که محصولات خود را صادر می کنند و یا وارد کنندگانی که کالای خود را مرجوع می کنند، به ازای میزان کالای صادر شده و یا مرجوعی، از پرداخت مبلغ تعیین شده معاف خواهند بود.

تبصره ۳- تجدید نظر در اقلام و مبلغ مذکور حسب مورد پس از طرح در کارگروه ملی با پیشنهاد سازمان و تصویب هیات وزیران خواهد بود.

ماده ۱۳- تولیدکنندگان، واردکنندگان و کسانی که مسئولیت بسته‌بندی مواد و محصولاتی که منجر به ایجاد پسماندهای ویژه می‌گردند (از جمله سموم و کودهای شیمیایی) باید نحوه استفاده، نگهداری، حمل و نقل و دفع پسماندهای حاصل از مصرف و نیز اشیاء و موارد آلوده شده به آنها را پس از تائید مراجع ذیربط بر روی بسته‌بندی درج نمایند.

ماده ۱۴- وزارت امور اقتصادی و دارائی باید از طریق گمرکات، از ورود کالاهائی که بر اساس فهرست اعلام شده از سوی سازمان، دارای پسماند ویژه غیرمجاز می‌باشد جلوگیری نماید.

ماده ۱۵- سازمان باید نسبت به تدوین فهرست کالاهایی که پس از مصرف، پسماند بیشتر یا پسماند با بازیافت مشکل تر و یا پسماند خطرناک ایجاد می کنند اقدام و شیوه نامه نحوه مدیریت آنها را تهیه و حسب مورد به دستگاه ذیربط اعلام نماید.

ماده ۱۶- موسسه استاندارد باید ظرف یک سال پس از ابلاغ این آئین‌نامه استانداردهای زیر را تدوین نماید:

۱- استاندارد کاغذ و پلاستیک بازیافتی و موارد مجاز استفاده آنها از جنبه‌های فنی و بهداشتی.

۲- استانداردهای کودآلی به خصوص کود کمپوست حاصل از پردازش پسماندهای عادی و کشاورزی.

۳- استاندارد تاسیسات و تجهیزات مرتبط با مدیریت پسماندها از جمله دستگاه‌های زباله‌سوز و نوع پسماندهای مورد پذیرش از جنبه فنی و بهداشتی

۴- استاندارد علائم نشان دهنده نوع و جنس پلاستیک‌ها و نیز پلاستیک‌های قابل تجزیه در طبیعت.

۵- استاندارد سایر مواردی که حسب مورد از سوی کارگروه ملی پیشنهاد می‌شود.

ماده ۱۷- واحدهای بازیافت که با ضوابط زیست محیطی سازمان تطابق داشته باشند، از حداکثر تسهیلاتی که برای احداث و ادامه فعالیت واحدهای صنعتی در نظر گرفته می‌شود برخوردار خواهند بود.

تبصره۱: در صورت پرداخت هرگونه یارانه یا تعلق نرخ ترجیحی برای حمایت از انواع کود شیمیائی، کودهای کمپوست نیز به همان میزان بهره مند خواهند شد.

تبصره ۲: وزارت نیرو باید برق حاصل از بازیافت را بر اساس تصویب‌نامه شماره ۱۶۸۲۵/ ت ۳۳۱۸۸ مورخ ۸ ۴ ۱۳۸۴ خریداری نماید.

ماده ۱۸- سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی باید با همکاری دستگاه‌های اجرایی ذیربط در هر مورد، نسبت به تشخیص صلاحیت مشاوران و پیمانکاران ذیصلاح حقیقی و حقوقی اقدام نماید.

ماده ۱۹- تولیدکنندگان پسماندهای ویژه مندرج در جدول شماره (۱) ملزم به کاهش مقدار و یا شدت آلودگی پسماندها مطابق جدول مذکور بوده و باید پسماند تولیدی و ظرفیت فعالیت خود را در فرم‌های اظهارنامه ثبت و به سازمان گزارش نمایند. جدول مذکور حسب مورد با پیشنهاد سازمان (کارگروه ملی) و تصویب هیات وزیران قابل تغییر می باشد.

متخلفین از مفاد این ماده به حداکثر مجازات مقرر در ماده (۱۶) قانون محکوم خواهند شد. سازمان باید ظرف مدت شش ماه پس از ابلاغ این آئین‌نامه، نسبت به تهیه فرم‌های اظهارنامه مربوط اقدام نماید.

جدول شماره (۴-۱): موضوع ماده (۱۹)

تولید کنندگان پسماند	نوع پسماند	میزان پسماند و یا مشخصات آن
واحدهای تصفیه دوم روغن	مجموع پسماندها	حداکثر تا ۲۰ درصد وزن روغن پایه تولیدی
واحدهای کلر الکلی با سل جیوه	پسماندهای جیوه ای خشک	حداکثر تا ۲/۵ درصد وزن کلر تولیدی
تولید روی به روش انحلال در اسید	مجموع پسماندها	حداکثر تا ۴ برابر وزن روی تولیدی

ماده ۲۰- کلیه تولیدکنندگان، وارد کنندگان و توزیع کنندگان کالا و مواد باید مشخصات، مقدار و نحوه مدیریت پسماند ویژه خود را به شرح مندرج در اظهارنامه، به سازمان و دستگاه ذیربط ارائه نمایند. متخلفین از مفاد این ماده به مجازاتهای مقرر در ماده (۱۶) قانون محکوم خواهند شد.

ماده ۲۱- پسماندهای دامپزشکی به عنوان پسماندهای ویژه کشاورزی، مشمول ماده (۱۱) قانون می‌باشند.

ماده ۲۲- سازمان باید با رعایت ماده (۱۱) قانون، بر اساس کمیت و کیفیت پسماندهای ویژه صنعتی، محل‌های مناسب دفع آنها را مطالعه و به وزارتخانه‌های کشور و صنایع و معادن پیشنهاد نماید.

ماده ۲۳- سازمان باید ضوابط زیست محیطی محل‌های دفع و دفن پسماندها اعم از ویژه و عادی را تعیین میزان و به دستگاه‌های ذیربط اعلام نماید.

ماده ۲۴- سازمان حسب مورد مرجع تشخیص حد تبدیل پسماند ویژه و عادی به یکدیگر بر اساس تعیین میزان و غلظت عامل خطرناک در پسماند می‌باشد.

ماده ۲۵- دستگاه‌های ذیربط باید قبل از صدور مجوز محل دفن زباله‌ها و پسماندها نسبت به استعلام و اخذ تاییدیه وزارت نیرو در زمینه عدم تاثیرپذیری منابع آبی اقدام نماید.

ماده ۲۶- سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور باید در شرح خدمات مشاوران تهیه‌کننده طرح‌های توسعه و عمران، اجرای تبصره (۱) ماده (۱۲) قانون را منظور نماید.

ماده ۲۷- وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی باید تا شش ماه پس از ابلاغ این آئین نامه، معیارها و ضوابط موضوع ماده (۵) قانون را تهیه و ابلاغ نماید.

ماده ۲۸- مدیریت اجرایی پسماندها باید از خدمات کارشناسان و متخصصین واجد شرایط (به طور ترجیحی بهداشت محیط و محیط زیست) استفاده نمایند.

ماده ۲۹- مراجع مسئول موضوع ماده (۷) قانون مدیریت پسماندها به منظورکنترل انتشار آلودگی های ناشی از انتقال زباله‌ها و پسماندها به منابع آبی به ویژه منابع تامین‌کننده آب شرب از دفع پسماندهای موجود در آبراهه‌ها، منابع آبی و مخازن پشت سدها جلوگیری نمایند.

ماده ۳۰- سوزاندن پسماند در محیط آزاد و یا در پسماند سوزهای غیر استاندارد و مغایر با ضوابط و شیوه نامه های مربوط ممنوع است.

ماده ۳۱- تخلیه کنندگان پسماندهای ویژه در اماکن غیر مجاز و همچنین خودروهای تخلیه کننده پسماندهای ویژه حسب مورد، به حداکثر مجازات‌های تعیین شده در مواد (۱۶) و (۲۰) قانون محکوم خواهند شد.

ماده ۳۲- سازمان باید تا یکسال پس از ابلاغ این آئین‌نامه، بانک اطلاعاتی جامع پسماندها را با همکاری دستگاه‌ها و مدیریت‌های اجرایی ذیربط تهیه نماید.

ماده ۳۳- نقل و انتقال درون مرزی پسماندهای ویژه تابع آئین‌نامه اجرایی حمل و نقل مواد خطرناک (موضوع تصویب نامه شماره ۴۴۸۷۰/ ت ۲۹- ۲۲ ه- مورخ ۲۷ ۱۲ ۱۳۸۰ هیات وزیران) و اصلاحیه‌های بعدی آن خواهد بود.

ماده ۳۴- کلیه اشخاص حقیقی و حقوقی که مبادرت به نقل و انتقال برون مرزی پسماندهای ویژه می‌نمایند باید مفاد کنوانسیون بازل را رعایت نموده و اطلاعات لازم را در اختیار سازمان (مرجع ملی کنوانسیون بازل) قرار دهند. اشخاص حقیقی و حقوقی که مفاد کنوانسیون را رعایت نکنند یا اطلاعات نادرست به سازمان ارائه نمایند به حداکثر مجازاتهای تعیین شده در ماده (۱۶) قانون محکوم خواهند شد.

ماده ۳۵- زباله‌های دریایی و مصالح لایروبی تابع ضمیمه پنجم کنوانسیون MARPOL و کنوانسون دفع مواد زاید در دریا بوده و کارگروه ملی باید در تدوین ضوابط و شیوه‌نامه‌های مربوط، مفاد کنوانسیون مزبور را لحاظ نماید.

ماده ۳۶- نیروهای انتظامی و مامورین سازمان،همچنین مامورین وزارت کشور، شهرداری‌ها، دهیاری‌ها و بخشداری‌ها در صورتی که وظایف ضابطین قوه قضاییه را زیر نظر دادستان تعلیم گرفته باشند از لحاظ اجرای قانون و آئین‌نامه و شیوه‌نامه‌های ناشی از آن در ردیف ضابطین قوه قضایه قرار می‌گیرند.
وزارتخانه‌های کشور و دادگستری باید زمینه‌های آموزش، تنظیم و تدوین شیوه‌نامه نحوه اقدام ماموران مذکور را فراهم آورند. مامورین وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی، وزارت جهاد کشاورزی، وزارت نیرو باید نسبت به شناسایی،گزارش و پیگیری از تخلف‌های مرتبط با این قانون اقدام نماید.

ماده ۳۷- دستگاه‌های مذکور در تبصره ماده (۶) قانون، باید در اجرای تکالیف این تبصره برنامه سالانه خود را تنظیم و اعتبارات لازم راپیش بینی تا در قانون بودجه گنجانده شود.

ماده ۳۸- سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور باید اعتبارات لازم جهت اجرایی شدن این آئین نامه را در لوایح بودجه پیش بینی نماید.

ماده ۳۹- دستگاه‌های مشمول ماده (۲۱) قانون عبارتند از: وزارت کشور (بخشداری‌ها، سازمان شهرداری‌ها و دهیاری‌های کشور(شهرداری‌ها و دهیاری‌ها)، سازمان حفاظت محیط زیست، وزارت جهاد کشاورزی، وزارت صنایع و معادن، وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی و وزارت راه و ترابری.

آیین‌نامه رفع آلودگی زیست‌محیطی فعالیت های نفتی
(موضوع تصویب نامه شماره ۱۲۳۹۵۲/ت۴۰۸۲۲ه مورخ ۱۳۸۸/۶/۲۱ هیئت وزیران)

ماده ۶۶- وزارت جهاد کشاورزی مکلف است طی یک برنامه مدون پنجساله مصرف سموم درعرصه های حساس زیست محیطی را ممنوع یا محدود و حتی الامکان روشهای مبارزه غیر شیمیایی و بیولوژیک را جایگزین کند.
تبصره- سازمان حفاظت محیط زیست موظف است عرصه های زیست محیطی را سالانه شناسایی و به وزارت جهاد کشاورزی اعلام کند.

ماده ۶۷- وزارت جهاد کشاورزی موظف است تمهیدات لازم را برای ارزیابی سالانه اثرات سوء سموم مجاز بر گونه های غیر هدف آفات را از طریق روش‌های استاندارد فراهم نموده ونتایج آن را به منظور استفاده نهادهای ذیربط(سازمان حفظ نباتات، سازمان حفاظت محیط زیست و هیأت نظارت بر سموم) اعلام نماید.

ماده ۶۸- وزارت جهاد کشاورزی موظف است با همکاری سازمان حفاظت محیط زیست ظرف شش ماه از ابلاغ این آیین‌نامه، نسبت به تهیه مقررات مورد نیاز به منظور برخورد با تولید کنندگان، واردکنندگان، فرموله کنندگان، توزیع‌کنندگان، فروشندگان و مصرف‌کنندگان متخلف انواع کودها و آفت کشها و ارائه آنها به مراجع ذیربط اقدام نماید.

ماده ۶۹- وزارت جهاد کشاورزی موظف است با استفاده ازامکانات، اعتبارات و پستهای سازمانی موجود ساختار لازم را جهت پژوهش های هماهنگ در زمینه بهینه سازی مصرف سموم و کودهای شیمیایی و جایگزینی نهاده های غیر شیمیایی ، توسعه پایدار ارگانیک (بیو) و کنترل بیولوژیک فراهم آورد و ساختار تشکیلاتی مربوط به مبارزه بیولوژیک و مبارزات غیر شیمیایی در سازمان حفظ نباتات و اداره کل جهاد کشاورزی استان‌ها را متناسب با نیاز، بازنگری و تقویت نماید.

ماده ۷۰- وزارت جهاد کشاورزی موظف است در جهت نیل به امنیت غذایی و تولید محصول سالم و ارگانیک اعتبارت تحقیقات بیولوژیک را به نحوی تأمین نماید که نیازهای بخش اجراء و تولیدکنندگان مرتفع شود.

ماده ۷۱- اعطای هر گونه تسهیلات و برقراری هر گونه امتیازات در زمینه تولید، واردات و توزیع کود و سم از سوی دستگاه‌های اجرایی منوط به رعایت مقررات این تصویب‌نامه می‌باشد.

آیین نامه رفع آلودگی زیست محیطی فعالیت های نفتی
(موضوع تصویب نامه شماره ۱۲۳۹۵۲/ت ۴۰۸۲۲ ه مورخ ۱۳۸۸/۶/۲۱ هیئت وزیران)

ماده ۱- در این آیین‌نامه اصطلاحات زیر در معانی مشروح مربوط به کار می روند:

الف- مناطق خیز: مناطقی که دارای ذخایر طبیعی نفت و گاز بطور توأمن یا مجزا بوده و با عملیات اکتشاف و بهره‌برداری، نفت و گاز از آن استخراج می گردد.

ب- فعالیت‌های نفتی: تمامی فعالیت‌هایی که در زمینه اکتشاف، استخراج، تصفیه و پالایش (اعم از تصفیه مقدماتی یا تصفیه نهایی) انتقال، نگهداری، ذخیره‌سازی، تبدیل و فرآوری نفت و گاز انجام می‌شود.

پ- سازمان: سازمان محیط زیست

ت- آلودگی نفتی: پخش و آمیختن یک یا چند آلوده‌کننده اعم از نفت خام، فرآورده‌های مشتقات نفتی و پتروشیمی به آب یا هوا و یا خاک، به میزان و مدتی که کیفیت فیزیکی یا شیمیایی یا بیولوژیکی آن را بطوری که برای انسان و یا سایر موجودات زنده و یا گیاهان و یا آثار و ابنیه زیان‌آور باشد تغییر دهد.

ث- تخریب: هر گونه تغییر غیر قابل برگشت در محیط

ج- حوزه آبخیز بلافصل سد: قسمتی از حوزه آبخیز سد که به دریاچه پشت سد اشراف دارد.

چ- حوزه آبخیز بلافصل رودخانه: قسمتی از حوزه آبخیز رودخانه که به رودخانه اشراف مستقیم دارد.

ماده ۲- کلیه شرکت ها و واحدهای دارای فعالیت‌های نفتی موضوع این آیین‌نامه موظفند:

۱- ظرف شش ماه از تاریخ ابلاغ این آیین نامه، برنامه مدون خود را برای مقابله با سوانح زیست محیطی مربوط تهیه و توسط واحدهای بهداشت، ایمنی و محیط زیست وزارت نفت در اختیار سازمان قرار دهند. در این راستا شرکت‌های مذکور موظفند ظرف یک سال، آمادگی لازم را جهت تأمین منابع مالی و انسانی و تجهیزاتی لازم کسب نمایند.

۲- ظرف بیست و چهار ساعت، سوانح زیست محیطی احتمالی را با ذکر محل وقوع و کم و کیف سوانح، به اطلاع سازمان برسانند.

قالب گزارش مذکور و مقیاس کار این موضوع، مشترکا» توسط وزارت نفت و سازمان تهیه و تنظیم خواهد شد.

۳- نسبت به برنامه‌ریزی و برگزاری دوره‌های آموزشی زیست محیطی بعنوان یکی از محورهای آموزش ضمن خدمت کارکنان اقدام نمایند.

۴- نظام مدیریت زیست‌محیطی را با تأکید بر انجام آموزش زیست‌محیطی، جلب مشارکت کارکنان و شناسایی موارد عدم انطباق با استانداردهای زیست‌محیطی، برقرار نموده و جهت رفع موارد عدم انطباق با استانداردهای زیست محیطی، برقرار نموده و جهت رفع موارد عدم انطباق با استانداردها و ضوابط زیست محیطی کشور با رعایت اولویت‌ها و ضرورت‌های مربوط برنامه‌ریزی نمایند.

۵- سیستم‌های پایش مستمر آلودگی را در خروجی تصفیه خانه فاضلاب‌های صنعتی و دودکش واحدهای مشمول این آیین‌نامه بمنظور تعیین وضعیت موجود خود از نظر انتشار آلاینده‌های زیست‌محیطی برقرار نمایند.

تبصره- دستورالعمل های این ماده توسط کار گروه مشترکی متشکل از وزارت نفت و سازمان تهیه و برای اجرا ابلاغ خواهد شد.

ماده ۳- احداث انبارهای نفتی و خطوط لوله انتقال نفت یا فرآورده‌های نفتی و مکان‌یابی و دفن هر نوع پسماند ناشی از فعالیتهای نفتی در حوزه‌های آبخیز بلافصل سدها و رودخانه‌های تأمین‌کننده آب شرب ممنوع می باشد.
تبصره: مرمت، بازسازی و تعویض منابع لوله موجود از شمول این ماده مستثنی می‌باشد.

ماده ۴- وزارت نفت بمنظور جلوگیری از هدر رفتن ذخایر نفت و گاز و جلوگیری از آلودگی هوای مناطق نفت خیز ملزم به رعایت موارد زیر است:
۱- عدم سوزاندن نفت خام بر روی چاه‌های نفت از طریق استمرار سرمایه‌گذاری در طراحی و ساخت تجهیزات سیار فرآوری نفت خام (Mot) و سایر تکنولوژی های بهنگام موجود.
۲- بازیافت و استفاده مجدد از گازهای همراه نفت در مناطق تولید نفت در خشکی و شرکت‌های پالایش و پتروشیمی

ماده۵- برای دفع فاضلاب انسانی مستقر در حوضه‌های فعالیت‌های نفتی حسب شرایط به ترتیب زیر انجام می‌شود:
۱- احداث سپتیک تانک برای واحدهای دارای نیروی انسانی کمتر از سی نفر متمرکز یا بیش از سی نفر شاغل غیر متمرکز
۲- بکارگیری سیستم های تصفیه فاضلاب پیشرفته برای واحدهای موقت با بیش از سی نفر شاغل غیر متمرکز

ماده ۶- گل‌های حفاری در پایان عملیات حفاری باید بسته به پتانسیل آلایندگی به طریق زیر دفع گردد:
۱- گل های حفاری پایه نفتی و همچنین گل های حفاری آغشته به مواد نفتی در حوضچه های انباشت را به طریق بیولوژیکی و یا سایر روش های مناسب با رعایت ضوابط زیست محیطی به وضعیت اولیه برگرداند.
۲- گل های حفاری پایه معدنی، در حوضچه های مصنوعی یا طبیعی که واجد شرایط زیر باشند انباشت و رفع شده و با پوشش گیاهی متناسب به فضای سبز تبدیل شوند:
الف- خارج از بستر آبراهه و سایر جریانات آب‌های سطحی
ب- خارج از اراضی کشاورزی
ج- خارج از اراضی جنگلی
د- خارج از حوزه آبریز بلافصل سدهای تأمین آب شرب
هـ- رعایت حداقل دو متر ارتفاع از سطح ایستایی آب‌های زیر زمینی منطقه

قانون مدیریت پسماند (مصوب ۱۳۸۳/۲/۲۰

ماده ۳- مؤسسه استاندارد و تحقیقات صنعتی ایران موظف است با همکاری وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی و سایر دستگاه‌ها حسب مورد، استاندارد کیفیت و بهداشت محصولات و مواد بازیافتی و استفاده‌های مجاز آنها را تهیه نماید.

ماده ۴- دستگاه‌های اجرایی ذیربط موظفند جهت بازیافت و دفع پسماندها تدابیر لازم را به ترتیبی که در آئین‌نامه‌های اجرایی این قانون مشخص خواهد شد، اتخاذ نمایند. آئین‌نامه اجرایی مذکور می‌بایستی دربرگیرنده موارد زیر نیز باشد:

۱- مقررات تنظیم شده موجب گردد تا تولید و مصرف، پسماند کمتری ایجاد نماید.
۲-تسهیلات لازم برای تولید و مصرف کالاهایی که بازیافت آنها سهل‌تر است، فراهم شود و تولید و واردات محصولاتی که دفع و بازیافت پسماند آنها مشکل‌تر است، محدود شود.
۳- تدابیری اتخاذ شود که استفاده از مواد اولیه بازیافتی در تولید گسترش یابد.
۴- مسئولیت تأمین و پرداخت بخشی از هزینه‌های بازیافت بر عهده تولیدکنندگان محصولات قرار گیرد.

ماده ۵- مدیریت‌های اجرایی پسماندها موظفند بر اساس معیارها و ضوابط وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی ترتیبی اتخاذ نمایند تا سلامت، بهداشت و ایمنی عوامل اجرایی تحت نظارت آنها تأمین و تضمین شود.

ماده۷- مدیریت اجرایی کلیه پسماندها غیر از صنعتی و ویژه در شهرها و روستاها و حریم آنها به عهده شهرداری‌ها و دهیاری‌ها و در خارج از حوزه و وظایف شهرداری‌ها و دهیاری‌ها به عهده بخشداری‌ها می‌باشد. مدیریت اجرایی پسماندهای صنعتی و ویژه به عهده تولیدکننده خواهد بود. در صورت تبدیل آن به پسماند عادی به عهده شهرداری‌ها، دهیاری‌ها و بخشداری‌ها خواهد بود.
تبصره- مدیریت‌های اجرایی می‌توانند تمام یا بخشی از عملیات مربوط به جمع‌آوری، جداسازی و دفع پسماندها را به اشخاص حقیقی و حقوقی واگذار نمایند.

ماده۸- مدیریت اجرایی می‌تواند هزینه‌های مدیریت پسماند را از تولیدکننده پسماند با تعرفه‌ای که طبق دستورالعمل وزارت کشور توسط شوراهای اسلامی بر حسب نوع پسماند تعیین می‌شود، دریافت نموده و فقط صرف هزینه‌های مدیریت پسماند نماید.

ماده ۹- وزارت کشور با هماهنگی سازمان موظف است برنامه‌ریزی و تدابیر لازم برای جداسازی پسماندهای عادی را به عمل آورده و برنامه زمان‌بندی آن را تدوین نماید. مدیریت‌های اجرایی مندرج در ماده (۶) این قانون موظفند در چارچوب برنامه فوق و در مهلتی که در آئین‌نامه اجرایی این قانون پیش‌بینی می‌شود، کلیه پسماندهای عادی را به صورت تفکیک شده جمع‌آوری، بازیافت یا دفن نمایند.

ماده۱۱- سازمان موظف است با همکاری وزارتخانه‌های بهداشت، درمان و آموزش پزشکی (در مورد پسماندهای پزشکی)؛ صنایع و معادن؛ نیرو و نفت (در مورد پسماندهای صنعتی و معدنی)، جهاد کشاورزی (در مورد پسماندهای کشاورزی) ضوابط و روشهای مربوط به مدیریت اجرایی پسماندها را تدوین و در شورای‌عالی حفاظت محیط‌زیست به تصویب برساند. وزارتخانه‌های مذکور مسئول نظارت بر اجرای ضوابط و روش‌های مصوب هستند.

ماده ۱۲- محل‌های دفن پسماندها بر اساس ضوابط زیست‌محیطی توسط وزارت کشور با هماهنگی سازمان و وزارت جهاد کشاورزی تعیین خواهد شد.
تبصره ۱- شورای‌عالی شهرسازی و معماری موظف است در طرح‌های ناحیه‌ای جامع، مناطق مناسبی را برای دفع پسماندها در نظر بگیرد.
تبصره ۲- وزارت کشور موظف است اعتبارات، تسهیلات و امکانات لازم را جهت ایجاد و بهره‌برداری از محل‌های دفع پسماندها رأساً یا توسط بخش خصوصی فراهم نماید.

ماده ۱۳- مخلوط کردن پسماندهای پزشکی با سایر پسماندها و تخلیه و پخش آنها در محیط و یا فروش، استفاده و بازیافت این نوع پسماندها ممنوع است.

ماده ۱۴- نقل و انتقال برون مرزی پسماندهای ویژه تابع مقررات کنوانسیون بازل و با نظارت مرجع ملی کنوانسیون خواهد بود. نقل و انتقال درون مرزی پسماندهای ویژه تابع آئین‌نامه اجرایی مصوب هیأت وزیران خواهد بود.

ماده ۱۵- تولیدکنندگان آن دسته از پسماندهایی که دارای یکی از ویژگی‌های پسماندهای ویژه نیز می‌باشند، موظفند با بهینه‌سازی فرآیند و بازیابی پسماندهای خود را به حداقل برسانند و در مواردی که حدود مجاز در آئین‌نامه اجرایی این قانون پیش‌بینی شده است، در حد مجاز نگهدارند.

ماده ۱۸- در شرایطی که آلودگی، خطر فوری برای محیط و انسان دارد، با اخطار سازمان و وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی، متخلفین و عاملین آلودگی موظفند فوراً اقداماتی را که منجر به بروز آلودگی و تخریب محیط زیست می‌شود متوقف نموده و بلافاصله مبادرت به رفع آلودگی و پاکسازی محیط نمایند. در صورت استنکاف، مرجع قضایی خارج از نوبت به موضوع رسیدگی و متخلفین و عاملین را علاوه بر پرداخت جریمه تعیین شده ملزم به رفع آلودگی و پاکسازی خواهد نمود.

ماده ۲۳- نظارت و مسئولیت حسن اجرای این قانون بر عهده سازمان می‌باشد.
تبصره۴ (الحاقی مورخ ۱۷ ۵ ۱۳۵۲)- شهرداری مکلف است محل‌های مخصوصی برای تخلیه زباله و نخاله و فضولات ساختمانی و مواد رسوبی فاضلاب‌ها و نظایر آنها تعیین و ضمن انتشار آگهی به اطلاع عموم برساند. محلهای تخلیه زباله باید خارج از محدوده شهر تعیین شود و محل تأسیس کارخانجات تبدیل زباله به کود به تشخیص شهرداری خواهد بود.
رانندگان وسایل نقلیه اعم از کندرو و یا موتوری مکلفند آنها را در محلهای تعیین شده از طرف شهرداری خالی نمایند.

ماده ۲- به منظور اعمال مدیریت صحیح و منطبق با توسعه پایدار در زمینه پسماندهای صنعتی و معدنی به استثنای مواد پرتوزا[1] که از این پس در این آئین‌نامه «پسماندهای خطرناک» نامیده می‌شوند- سازمان حفاظت محیط زیست موظف است استراتژی مدیریت اینگونه پسماندها را که در برگیرنده تعاریف مربوط و ضوابط لازم، از جمله ضوابط زیر می‌باشد با همکاری دستگاه‌های ذیربط تهیه و به تصویب شورایعالی حفاظت محیط زیست برساند:
الف- ضوابط ناظر بر کاهش پسماندهای خطرناک در فرآیندهای تولیدی از طریق اعمال سیاستهای مدیریت تولید و به کارگیری فن‌آوریهای (تکنولوژیهای) پاک.
ب- ضوابط ناظر بر ایجاد سیستمهای حمل و نقل ایمن پسماندهای خطرناک.
ج- ضوابط ناظر بر ایجاد تأسیسات بازیابی و دفع نهایی پسماندهای خطرناک.

۱ - اصلاحیه شماره ۷۹۵۶۶/ت ۲۱۰۵۱ ه مورخ ۱۲ ۴ ۱۳۷۸ هیأت وزیران.

ضوابط و روش‌های مدیریت اجرایی پسماندهای پزشکی و پسماندهای وابسته
(موضوع تصویب نامه شماره ۱۵۸۷۱/ ت ۳۸۴۵۹ک مورخ ۸ /۲/ ۱۳۸۷ هیئت وزیران)

کمیسیون امور زیر بنایی صنعت و محیط زیست در جلسه مورخ ۱۹ ۱۲ ۱۳۸۶ بنا به پیشنهاد شماره ۳۹۱۶۹ - ۱ مورخ ۱ ۷ ۱۳۸۶ سازمان حفاظت محیط زیست و به استناد ماده (۱۱) قانون مدیریت پسماندها- مصوب ۱۳۸۳- و با رعایت جزء (۳) بند (ج) مصوبه شماره ۶۱- ۵۶ ۱- ۱۹ مورخ ۲۴/ ۴ ۱۳۸۶ شورای عالی اداری ضوابط و روش‌های مدیریت اجرایی پسماندهای پزشکی و پسماندهای وابسته را به شرح زیر تصویب نمود:

فصل ۱- اهداف

ماده ۱: اجرای این ضوابط در راستای دستیابی به اهداف زیر است:

الف) حفظ سلامت عمومی و محیط زیست در مقابل اثرات نامطلوب پسماندهای پزشکی

ب) اطمینان از مدیریت اجرایی مناسب و ضابطه مند پسماندهای پزشکی

پ) ایجاد رویه ای مناسب و ضابطه مند برای تولید، حمل، نگهداری، تصفیه، امحاء و دفع پسماندهای پزشکی

فصل دوم- تعریف

ماده ۲- عبارات و اصطلاحات زیر در معانی مشروح مربوط به کار می روند:

الف- قانون مدیریت پسماندها: منظور قانون مدیریت پسماندها مصوب ۱۳۸۳ می باشد.

ب- سازمان: سازمان حفاظت محیط زیست

پ- وزارت بهداشت: وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی.

ت- پسماندهای پزشکی ویژه: به کلیه پسماندهای عفونی و زیان آور ناشی از بیمارستانها، مراکز بهداشتی، درمانی، آزمایشگاههای تشخیص طبی، و سایر مراکز مشابه که به دلیل بالا بودن حداقل یکی از خواص خطرناک از قبیل سمیت، بیماری‌زایی، قابلیت انفجار یا اشتعال، خورندگی و مشابه آن که به مراقبت ویژه (مدیریت خاص) نیاز دارند گفته می شود.

ث- چهار دسته اصلی پسماند پزشکی: ۱-پسماند عفونی، ۲- پسماند تیز و برنده، ۳- پسماند شیمیایی و دارویی ۴- پسماند عادی.

ج- بی خطرسازی: اقداماتی که ویژگی خطرناک بودن پسماند پزشکی را رفع نماید.

چ- سایر تعاریف مندرج در این ضوابط همان تعاریف قانون و آئین‌نامه اجرایی مدیریت پسماندها خواهد بود.

فصل سوم- حدود و اختیارات

ماده ۳- وزارت، مسئول نظارت بر اجرای ضوابط و روشهای مصوب می باشد.

ماده ۴- اجرای ضوابط و روشهای مصوب برای کلیه اشخاص حقیقی و حقوقی که پسماندهای پزشکی را در هر شکلی تولید، تفکیک، جداسازی، جمع آوری، دریافت، ذخیره، حمل، تصفیه، دفع و یا مدیریت می نمایند الزامی است.

ماده ۵- مدیریت های اجرایی پسماند موظفند منطبق بر اساس معیارها و ضوابط وزارت ترتیبی اتخاذ نمایند تا سلامت، بهداشت و ایمنی عوامل اجرایی تحت نظارت آنها تامین و تضمین شود.

ماده۶- تولید کنندگان پسماند موظف اند در جهت کاهش میزان تولید پسماند برنامه عملیاتی داشته باشند.

ماده ۷- کلیه اشخاص حقیقی و حقوقی که مبادرت به تاسیس مرکز درمانی اعم از بیمارستان، درمانگاه کلینیک نمایند موظفند برنامه مدیریت اجرایی پسماندواحد مذکور را به تایید وزارت برسانند.

ماده ۸- پسماندهای پزشکی بر اساس تعاریف مندرج در قانون، تا قبل از زمانی که تبدیل به پسماند عادی شوند، به عنوان پسماند ویژه محسوب می گردند.

فصل چهارم- طبقه بندی پسمانهای پزشکی

ماده ۹- طبقه بندی پسماندهای پزشکی به شرح ذیل می باشد:

الف- عادی (شبه خانگی)

ب- پسماندهای ناشی از مراقبت های پزشکی (پسماندهای پزشکی ویژه)

در جدول پیوست شماره (۱) که به مهر «پیوست تصویب نامه هیئت وزیران» تایید شده است فهرست شرح تفصیلی این پسماندها ارائه شده است.

فصل پنجم- تفکیک، بسته بندی و جمع آوری

ماده ۱۰- کلیه مراکز تولید کننده پسماند پزشکی (اعم از بیمارستان ها، درمانگاه ها، مراکز بهداشت، آزمایشگاه ها، مراکز تزریق، رادیولوژی ها، دندانپزشکی ها، فیزیوتراپی ها، مطب ها و سایر مراکز تولید پسماند پزشکی) موظفند در مبدا تولید پسماندهای عادی و پسماندهای ویژه خود را با رعایت موارد زیر جمع آوری، از یکدیگر تفکیک و بسته بندی نمایند.

ماده ۱۱- به منظور مدیریت بهینه پسماند مراکز تولید کننده پسماند پزشکی (اعم از بیمارستان ها، درمانگاه ها، مراکز بهداشت، آزمایشگاه ها، مراکز تزریق، رادیولوژی ها، دندانپزشکی ها، فیزیوتراپی ها، مطب ها و سایر مراکز تولید پسماند پزشکی) موظفند اقدامات زیر را انجام دهند:

الف- ترجیح بر استفاده از کالاهایی با تولید پسماند کمتر و غیر خطرناک (در مورد پسماندهای عادی (شبه خانگی) بیمارستانی، کالاهایی با تولید پسماند قابل بازیافت.)

ب- مدیریت و نظارت مناسب بر مصرف.

پ- جداسازی دقیق پسماند عادی از خطرناک در مبدا تولید پسماند

ت- ترجیح بر استفاده از محصولات کم خطرتر به جای PVC، استفاده از رنگهای کم خطرتر به جای رنگ های با پایه فلزی.

ث- اولیه استفاده از:

۱- پاک کننده ها زیست تجزیه پذیر

۲- مواد شیمیایی ایمن تر

۳- استفاده از مواد با پایه آب به جای مواد با پایه حلال

ماده ۱۲- هر واحد باید برنامه عملیاتی مدیریت پسماند خود را تهیه و در صورت مراجعه نمایندگان سازمان یا وزارت ارائه دهد.

ماده ۱۳- تولیدکنندگان پسماند پزشکی موظفند پسماندهای تولیدی خود را شناسایی و آمار تولید را به تفکیک «عفونی»، «تیزو برنده».» شیمیایی- دارویی» و «عادی» به صورت روزانه ثبت نمایند.

ماده ۱۴- تولیدکنندگان باید پسماندهای پزشکی ویژه را به منظور اطمینان از حمل و نقل بی خطر، کاهش حجم پسماندهای پزشکی ویژه، کاهش هزینه مدیریت پسماند و بهینه سازی و اطمینان از امحاء از جریان پسماندهای عادی مجزا نمایند.

تبصره:تفکیک انواع مختلف پسماندهای پزشکی بر حسب چهار دسته اصلی از یکدیگر ضروری است.

ماده ۱۵-کلیه پسماندهایی که روش امحای آنها یکسان می‌باشند نیاز به جداسازی و تفکیک از یکدیگر ندارند.

ماده ۱۶- پسماندهای حاوی فلزات سنگین خطرناک باید به طور جداگانه تفکیک شود.

ماده ۱۷- در صورت مخلوط شدن پسماند عادی با یکی از پسماندهای عفونی، شیمیایی، رادیواکتیوی و نظایر آن خارج کردن آن ممنوع است.

ماده ۱۸- پسماندهای پزشکی بلافاصله پس از تولید باید در کیسه ها، ظروف یا محفظه هایی قرار داده شوند که شرایط مندرج در این بخش را دارا باشند.

تبصره- در صورتی که از روش اتوکلاو برای تصفیه پسماند استفاده می‌شود لازم است کیسه پلاستیکی پسماندهای عفونی و safety box قابل اتوکلاو کردن باشد.

ماده ۱۹- بسته بندی پسماند پزشکی ویژه باید به گونه ای صورت پذیرد که امکان هیچ‌گونه نشت و سوراخ و پاره شدن را نداشته باشد.

تبصره- از آنجاییکه بسته های حاوی پسماند معمولا حجم زیادی را اشغال می‌کنند، این بسته‌ها نباید پیش از تصفیه یا دفع فشرده شوند.

ماده ۲۰- اعضاء و اندام‌های قطع شده بدن و جنین مرده طبق احکام شرع جمع آوری و تفکیک می‌گردد.

ماده۲۱- پسماندهای تفکیک شده باید در ظروف و کیسه هایی به شرح جدول شماره (۱) پیوست شماره (۳) که به مهر «پیوست تصویب نامه هیئت وزیران» تایید شده است، نگهداری شوند:

ماده ۲۲- کلیه پسماندهای تیز و برنده باید در ظروف ایمن (safety box) جمع آوری و نگهداری شود که این ظروف باید دارای ویژگی های زیر باشند:

الف- به آسانی سوراخ یا پاره نشوند

ب- بتوان به آسانی درب آنرا بست و مهر و موم نمود.

پ- دهانه ظرف بایدبه اندازه ی باشد که بتوان آنها را بدون اعمال فشار دست، در ظروف انداخت و خارج

کردن آنها از ظرف ممکن نباشد.
ت- دیواره های ظرف نفوذناپذیر باشد و سیالات نتوانند از آن خارج شوند.
ث- پس از بستن درب، از عدم خروج مواد از آن اطمینان حاصل شود.
ج- حمل و نقل ظرف آسان و راحت باشد.

ماده ۲۳- از کیسه‌های پلاستیکی برای جمع‌آوری و نگهداری پسماندهای تیز و برنده استفاده نشود.

ماده ۲۴- دستگاه متراکم‌کننده و فشرده‌ساز و خردکننده نباید در مورد پسماندهای پزشکی استفاده شود مگر آنکه قبل از استفاده از دستگاه فوق و یا همزمان، ضد عفونی و یا بی خطرسازی پسماندها، انجام شده باشد. ظروف جمع‌آوری پسماندهای تیز و برنده نیز نباید بوسیله هیچ دستگاهی متراکم شوند.

ماده ۲۵- کیسه‌های پلاستیکی حداقل باید دارای ویژگی‌های زیر باشند:
الف- برای جمع آوری و نگهداری پسماندهای غیر از پسماندهای تیز و برنده استفاده شوند.
ب- بیش از دو سوم ظرفیت پر نشوند تا بتوان در آنها را به خوبی بست.
پ- با منگنه و یا روش‌های سوراخ‌کننده دیگر بسته نشود.

ماده ۲۶- ظروف با دیواره‌های سخت حداقل باید دارای ویژگی‌های زیر باشند:
الف- در برابر نشت، ضربه‌های معمول و شکستگی و خوردگی مقاوم باشند.
ب- باید پس از هر بار استفاده وارسی شود تا از تمیز بودن، سالم بودن و عدم نشت اطمینان حاصل شود.
پ- ظروف معیوب نبایستی مورد استفاده مجدد قرار گیرند.

ماده ۲۷- مایعات، محصولات خونی و سیالات بدن نباید در کیسه های پلاستیکی ریخته و حمل شوند مگر آنکه در ظروف یا کیسه‌های مخصوص خود باشند.

ماده ۲۸- جنس ظروف نگهداری پسماند باید با روش تصفیه یا امحاء سازگاری داشته باشد و ظروف پلاستیکی باید از پلاستیک های فاقد ترکیب‌های هالوژن ساخته شده باشند.

ماده ۲۹- پسماند سیتوتوکسیک باید در ظروف محکم و غیر قابل نشت نگهداری شوند.

ماده ۳۰- پسماندهای پزشکی باید پس از جمع‌آوری در ظروف و کیسه‌های شرح داده شده در جدول شماره (۱) پیوست شماره (۳) که به مهر «پیوست تصویب نامه هیئت وزیران» تایید شده است برای نگهداری و حمل، در داخل سطل با رنگ‌های مشخص قرار داده شوند. این سطل‌ها در صورتیکه قابل استفاده مجدد باشند باید پس ازهر بار خالی شدن، شسته و ضد عفونی شوند.
تبصره- جهت رفع آلودگی و گندزدایی از سطل‌ها از روش‌های زیر استفاده می‌شود:
الف- شستشو با آب داغ حداقل ۸۲ درجه سانتی گراد (۱۸۰ درجه فارنهایت) به مدت حداقل ۱۵ ثانیه
ب- گندزدایی با مواد شیمیایی زیر به مدت دست کم سه دقیقه:
۱- محلول هیپوکلریت ۵۰۰ppm کلر قابل دسترس

۲- محلول فنل ۵۰۰ppm عامل فعال
۳- محلول ید ۱۰۰ ppm ید قابل دسترس
۴- محلول آمونیوم کواترنری ۴۰۰ ppm عامل فعال
۵- سایر مواد گندزدای دارای مجوز با طیف متوسط

ماده ۳۱- از سطوح شیب دار نباید برای انتقال و جابه جایی پسماندهای عفونی استفاده نمود.

ماده ۳۲- موسسه استاندارد و تحقیقات صنعتی موظف است با همکاری وزارت و سایر دستگاه‌های اجرایی حسب مورد استانداردهای ماده ۳ قانون و ماده ۱۶ آئین نامه اجرایی قانون مدیریت پسماندها مربوط به پسماندهای پزشکی را حداکثر ظرف مدت سه ماه تهیه نماید.

ماده ۳۳- بر چسب گذاری باید دارای ویژگی‌های زیر باشد:
الف هیچ کیسه محتوی پسماند نباید بدون داشتن برچسب و تعیین نوع محتوی کیسه از محل تولید خارج شود.
ب-کیسه ها یا ظروف حاوی پسماند باید برچسب‌گذاری شوند.
پ- برچسب‌ها با اندازه قابل خواندن باید بر روی ظرف یا کیسه چسبانده و یا به صورت چاپی درج شوند.
ت- برچسب در اثر تماس یا حمل، نباید به آسانی جدا یا پاک شود.
ث- برچسب باید از هر طرف قابل مشاهده باشد.
ج- نماد خطر مشخص‌کننده نوع پسماند به شکل مندرج در جدول شماره (۲) پیوست شماره (۳) که به مهر «پیوست تصویب‌نامه هیئت وزیران» تایید شده است، پسماند عفونی و پسماند رادیواکتیو و پسماند سیتوتوکسیک باید باشد.
ح- بر روی برچسب باید مشخصات زیر ذکر گردد:
۱- نام، نشانی و شماره تماس تولید کننده
۲- نوع پسماند
۳- تاریخ تولید و جمع آوری
۴- تاریخ تحویل
۵- نوع ماده شیمیایی
۶- تاریخ بی خطر سازی

ماده ۳۴- مسئولان حمل و نقل پسماند، موظفند از تحویل گرفتن پسماندهای فاقد بر چسب خودداری نمایند.

ماده ۳۵- وقتی سه چهارم ظروف و کیسه های محتوی پسماند پر شد باید پس از بستن، آنها را جمع آوری نمود.

ماده ۳۶- پسماندهای عفونی و عادی باید همه روزه (یا در صورت لزوم چند بار در روز) جمع آوری و به محل تعیین شده برای ذخیره موقت پسماند حمل شوند.

ماده ۳۷- باید جای کیسه ها و ظروف مصرف شده بلافاصله کیسه‌ها و ظروف از همان نوع قرار داده شود.

ماده ۳۸- سطل‌های زباله پس از خارج کردن کیسه پر شده پسماند بلافاصله شستشو و گندزدایی شوند.

فصل ششم- نگهداری

ماده ۳۹- نگهداری پسماندهای پزشکی باید جدا از سایر پسماندهای عادی انجام شود.

ماده ۴۰ -محل ذخیره و نگهداری موقت باید در داخل مرکز تولید زباله طراحی شود.

ماده ۴۱- جایگاه نگهداری پسماند باید دارای شرایط زیر باشد:

الف- پسماندهای پزشکی باید در محل به دور از تاثیر عوامل جوی نگهداری شوند و وضعیت کلی بسته‌بندی یا ظرف آنها در برابر شرایط نامساعد آب و هوایی مثل باران، برف، گرما، تابش خورشید و نظایر آن محافظت شود.

ب- جایگاههای نگهداری پسماندها باید به گونه‌ای ساخته شوند که نسبت به رطوبت نفوذناپذیر بوده و قابلیت نگهداری آسان با شرایط بهداشتی مناسب را فراهم آورد.

پ- جایگاه‌های نگهداری باید دور از محل خدمت کارکنان، آشپزخانه، سیستم تهویه و تبرید و محل رفت و آمد پرسنل، بیماران و مراجعان باشد.

ت- ورود و خروج حشرات، جوندگان، پرندگان به محل نگهداری پسماندها ممکن نباشد.

ث- محل نگهداری پسماند باید دارای تابلوی گویا و واضح باشد.

ج- محل نگهداری نباید امکان فساد،گندیدن یا تجزیه زیست پسماندها را فراهم کند.

چ- انبارداری این پسماندها نباید به شیوه‌ای باشد که ظروف یا کیسه‌ها پاره و محتویات آنها در محوطه رها شود.

ح- امکان کنترل دما در انبار نگهداری و نیز نور کافی وجود داشته باشد.

خ- سیستم تهویه مناسب با کنترل خروجی وجود داشته باشد. سیستم تهویه آن کنترل شده بود و جریان هوای طبیعی از آن به بخشهای مجاور وجود نداشته باشد.

د- امکان تمیز کردن و ضد عفونی محل و آلودگی زدایی وجود داشته باشد.

ذ- فضای کافی در اختیار باشد تا از روی هم ریزی پسماند جلوگیری شود.

ر- دارای سقف محکم و سیستم فاضلاب مناسب باشد.

ز- دسترسی و حمل و نقل پسماند آسان باشد.

س- امکان بارگیری با کامیون، وانت و سایر خودروهای باربری وجود داشته باشد.

ش- انبار دارای ایمنی مناسب باشد.

ص- محل بایستی مجهز به سیستم آب گرم و سرد و کف شوی باشد.

ض- چنانچه بی‌خطر سازی در محل اتاقک نگهداری تولید انجام می‌شود باید فضای کافی برای استقرار سیستم‌های مورد نظر در حمل نگهداری پسماند فراهم باشد.

ماده ۴۲- محل نگهداری برای واحدهای کوچک می تواند شامل سطل‌های دارای سیستم حفاظتی واقع در یک محل امن باشد.

ماده ۴۳- محل نگهداری پسماند باید سیستم امنیتی مناسب و مطمئن داشته و ورود و خروج پسماند با نظارت مسئول مربوطه صورت پذیرد و از ورود افراد غیر مسئول به آن جلوگیری بعمل آید(امکان قفل کردن فراهم باشد)

ماده ۴۴- بازدید از محل به منظور جلوگیری از نشت و یا ایجاد عفونت توسط تولید کننده صورت پذیرد.

ماده ۴۵- در صورت عدم وجود سیستم سردکننده، زمان نگهداری موقت (فاصله زمانی بین تولید و تصفیه یا امحاء) نباید از موارد زیر تجاوز کند:

الف- شرایط آب و هوایی معتدل: ۷۲ ساعت در زمستان و ۴۸ ساعت در تابستان

ب- شرایط آب و هوایی گرم: ۴۸ ساعت در فصل سرد و ۲۴ ساعت در فصل گرم

ماده ۴۶- انواع پسماندهای پزشکی ویژه باید جدا از یکدیگر در محل نگهداری شوند و محل نگهداری هر نوع پسماند باید با علامت مشخص تعیین شود بخصوص پسماندهای عفونی، سیتوتوکسیک، شیمیایی، رادیواکتیو به هیچ وجه در تماس با یکدیگر قرار نگیرند.

فصل هفتم- حمل و نقل

ماده ۴۷- حمل و نقل در واحد تولید کننده پسماند باید بصورت زیر صورت پذیرد:

الف- حمل پسماند در درون مرکز تولید پسماند بصورتی طراحی گردد که با استفاده از چرخ دستی یا گاری جهت بارگیری و تخلیه آسان پسماند امکان پذیر باشد.

ب- فاقد لبه های تیزو برنده باشد. به گونه ای که کیسه ها یا ظروف را پاره نکند.

پ- شستشوی آن آسان باشد.

ت- وسایل هر روز نظافت و ضدعفونی شوند.

ث- از چرخ دستی پسماند برای حمل مواد دیگر استفاده نشود و نشت ناپذیر باشد.

ج- از سیستم پرتاب برای انتقال زباله به محل نگهداری استفاده نشود.

ماده ۴۸- تعویض وسیله حمل پسماند از انت‌های بخش در بیمارستان جهت انتقال به محل نگهداری موقت ضروری است.

ماده ۴۹- درواحدهایی که حجم تولید پسماند کم است مانند مطب ها می توان از سطل زباله قابل شستشو، غیر قابل نشت، مقاوم و مجهز به کیسه‌های مقاوم برای حمل زباله استفاده شود.

ماده ۵۰- تولید کننده پسماند می‌تواند حمل پسماند به محل امحاء را از طریق قرارداد به شرکتهای ذیصلاح واگذار نماید، نظارت بر حسن انجام کار بر عهده تولید کننده منطبق با ماده ۷ قانون مدیریت پسماندها خواهد بود.

ماده ۵۱- جابجایی، حمل و نقل و بارگیری بسته بندی ها و ظروف باید به گونه ای صورت پذیرد که وضعیت بسته بندی و ظروف ثابت مانده و دچار نشت، پارگی، شکستگی و بیرون ریزی پسماند نشوند.

ماده ۵۲- حمل و نقل فرامرزی پسماند، تابع قوانین و ضوابط کنوانسیون بازل می باشد.

ماده ۵۳- بارگیری باید با شرایط زیر صورت پذیرد:

الف- واحد امحا کننده، از دریافت پسماندهای فاقد برچسب اکیدا خودداری نماید.

ب- کارگران باید در مراحل مختلف بارگیری و تخلیه مجهز به پوشش مناسب مطابق دستورالعمل ماده ۵ قانون مدیریت پسماندها که توسط وزارت بهداشت تدوین شده و به شرح جدول شماره (۴) که به مهر «پیوست تصویب نامه هیئت وزیران» تائید شده است باشند.
ب- کیسه ها و ظروف را می‌توان مستقیماً در خودرو قرار داد.

ماده ۵۴- خودرو حمل کننده پسماند باید دارای ویژگی‌های زیر باشد:
الف- کاملا سرپوشیده باشد.
ب- قسمت بار نفوذ ناپذیر و نشت ناپذیر باشد.
پ- قسمت بار دو جداره بوده و دارای سیستم جمع آوری و نگهداری شرابه باشد.
ت- قسمت بار دارای سیستم ایمنی، ضد حریق و ضد سرقت باشد.
ث- بر روی بدنه خودرو در دو سمت و در سمت عقب، نماد بین‌المللی نوع پسماند و نام شرکت حمل‌کننده و شماره مجوز خودرو درج شود.
ج- از خودرو حمل پسماند برای حمل مواد دیگر یا پسماندهای عادی استفاده نشود.
چ- اندازه خودرو متناسب با حجم پسماند باشد.
ح- ارتفاع درونی خودرو حدود ۲ ۲ متر باشد.
خ- اتاق راننده از قسمت بار مجزا باشد.
د- امکان نظافت و ضدعفونی کردن داشته باشد کف پوش خودرو از جنس فرش یا موکت نباشد و حتی الامکان پوششی یکپارچه و بدون درز داشته باشد.
ذ- در حین حمل و نقل و در زمان عدم استفاده قسمت بار قفل شود.

ماده ۵۵- خودروهایی که قسمت بارکش آنها قابل جدا شدن است، ارجح می باشند. به این ترتیب می‌توان قسمت بار را در واحد بارگیری قرار داد و یا از آن به عنوان انبار استفاده کرده و پس از پر شدن، آن را با یک بارکش خالی تعویض نمود.

ماده ۵۶- در مواردی که زمان نگهداری یا حمل طولانی تر از زمانهای مندرج در ماده ۴۶ است، باید از کامیون‌ها با سیستم سرد کننده استفاده کرد.

ماده ۵۷- از مسیرهای کم ترافیک و کم حادثه برای رساندن پسماند به محل امحاء استفاده شود.

ماده ۵۸- حمل و نقل پسماند پزشکی صرفا توسط شرکت‌های صلاحیت دار و بر اساس مجوز و فرم‌هایی صورت گیرد که توسط وزارت و سازمان صادر می‌شود و در صورت نیاز و در خواست باید به مسئولان نظارتی اعم از وزارت، سازمان و ماموران راهنمایی و رانندگی ارائه گردد.
تبصره- حمل و انتقال پسماند پزشکی توسط پست ممنوع است.

ماده ۵۹- حمل پسماند صرفا به مقصد نهایی مشخص شده در مجوز و بد ون اتلاف زمان صورت پذیرد.

ماده ۶۰- جابجایی و حمل و انتقال پسماندهای تفکیک شده پزشکی ویژه با پسماندهای عادی ممنوع است.

فصل هشتم- بی خطر سازی، تصفیه و امحاء

ماده ۶۱- انتخاب روش بی‌خطر سازی و امحای پسماندهای پزشکی بستگی به عوامل مختلفی از جمله نوع پسماند کارایی روش ضدعفونی، ملاحظات زیست میحطی و بهداشتی، شرایط اقلیمی، شرایط جمعیتی، میزان پسماند و نظایر آن دارد.

ماده ۶۲- هر تولیدکننده می‌بایست یک یا تلفیقی از روش‌های بی‌خطرسازی، تصفیه و امحاء را انتخاب و پس از تایید وزارت بهداشت به اجرا گذارد.

ماده ۶۳- مکان استقرار سیستم مورد استفاده در خصوص سیستم های متمرکز باید از نظر فنی و خروجی آلاینده‌ها به تایید سازمان برسد.

ماده ۶۴- بی‌خطرسازی پسماندهای عفونی و تیز و برنده توسط مراکز عمده تولیدکننده پسماند پزشکی ویژه(مانند بیمارستان‌ها) و در شهرهای متوسط و بزرگ باید در محل تولید انجام شود تا مخاطرات ناشی از حمل و نقل و هزینه‌های مربوطه به حداقل برسد. در شهرهای کوچک و روستاها و مراکز کوچک، پسماندها می‌توانند در سایت مرکزی بی‌خطر گردند.

ماده ۶۵- سایر مراکز تولید پسماند پزشکی ویژه (اعم از درمانگاه‌ها، مراکز بهداشت، آزمایشگاه‌ها، مراکز تزریق، رادیولوژی‌ها، دندانپزشکی‌ها، فیزیوتراپی‌ها، مطب‌ها و سایر مراکز تولید پسماند پزشکی) می‌توانند در سایت‌های منطقه‌ای یا مرکزی، زباله تولیدی را بی‌خطر نمایند و یا از تسهیلات بی‌خطر ساز بیمارستان‌های مجاور استفاده نمایند.

ماده ۶۶- تحویل پسماند به واحدهای مرکزی تصفیه یا دفع فاقد مجوز ممنوع است.

ماده ۶۷- واحدهای متمرکز بی خطر ساز پسماند باید از وزارت بهداشت و سازمان مجوز دریافت نمایند.

ماده ۶۸- مطابق ماده ۷ قانون مدیریت پسماندها پس از تبدیل پسماند پزشکی ویژه به عادی، سازوکار مدیریت آن همانند پسماند شهری صورت می گیرد.

ماده ۶۹- هر روش تبدیل پسماند ویژه به عادی باید دارای ویژگیهای زیر باشد:

الف- دستگاه باید قابلیت غیر فعال‌سازی میکروبی اسپورهای باکتری (Microbial inactivation efficacy) به میزان حداقل تا ۶ کاهش لگاریتمی در پایه ۱۰ را داشته باشد (۶log۱۰).

ب- محصولات جانبی سمی یا خطرناک در حین بی خطر سازی تولید نگردد.

پ- خطر و احتمال انتقال بیماری و عفونت را حذف نماید.

ت- مستندات مربوط به انجام فرآیند و بررسی صحت عملکرد دستگاه وجود داشته باشد.

ث- خروجی هر روش بایستی برای انسان و محیط زیست بی خطر بوده و به راحتی و بدون انجام فرآیند دیگری قابل دفع باشد.

ج- از لحاظ ایمنی دارای شرایط مناسب باشد و در کلیه مراحل کار ایمنی سیستم حفظ شود.
چ- مقرون به صرفه باشد.
ح- توسط جامعه قابل پذیرش باشد.
خ- از نظر بهداشتی و ایمنی برای کارکنان، کاربران بی خطر باشد و یا حداقل خطر را ایجاد نماید.
د- در راستای عمل به تعهدات بین المللی کشور باشد.
ذ- کلیه روشهای مورد استفاده باید در قالب مدیریت پسماند به تایید مراجع ذیصلاح برسد.
ر- در زمانهای اپیدمی و خاص وزارت بهداشت معیار جدید و موقت متناسب با شرایط و حداقل تا (۶) کاهش لگاریتمی در پایه (۱۰) باکتریهای شاخص را اعلام می نماید.
ز- اعضا و اندامهای قطع شده بایستی مجزا جمع آوری و جهت دفع به گورستان محل حمل شده و به روش خاص خود دفن گردد.

تبصره- ضوابط و معیارهای روشهای عمده تصفیه در پیوست شماره (۲) که به مهر «پیوست تصویب نامه هیئت وزیران» تایید شده است خواهد بود.

ماده ۷۰- نصب هر گونه زباله سوز اعم از متمرکز و غیر متمرکز در شهرها ممنوع است.

ماده ۷۱- استقرار هر گونه سیستم تصفیه یا امحای مرکزی منوط به انجام مطالعات ارزیابی اثرات زیست محیطی خواهد بود.

ماده ۷۲- با تغییر فناوری و روی کار آمدن فناوریهای نو، واحد های تولید کننده موظف به بررسی کارایی این فناوریها و در صورت تائید، استفاده از آنها به جای روشهای قدیمی تر می باشند.

ماده ۷۳- این ضوابط به عنوان ضوابط جایگزین هر نوع ضابطه قبلی در این خصوص تلقی گردیده و در صورت وجود موارد مشابه این ضوابط معتبر و قابل اجرا می باشد.

پیوست‌های مرتبط با ضوابط و روشهای مدیریت اجرایی پسماندهای پزشکی و پسماندهای وابسته)موضوع تصویب نامه شماره ۱۵۸۷۱/ت۳۸۴۵۹ ك مورخ ۱۳۸۷/۲/۸ هیئت وزیران)

شرح انواع پسماندهای خطرناک

۱- پسماندهای عفونی:

پسماندهای عفونی مظنون به داشتن عوامل زنده بیماریزا (باکتریها، ویروسها، انگلها، یا قارچها) به مقدار و با کیفیتی که بتوانند در میزبانان حساس موجب بیماری شوند، می باشند. این رده شامل موارد ذیل است:

*کشت ها و مواد نگهداری شده حاوی عوامل بیماریزا ناشی از کار آزمایشگاه

* پسماندهای ناشی از عملهای جراحی و کالبد شکافی اجساد مبتلا به بیماریهای عفونی (مانند بافتها، مواد و تجهیزاتی که در تماس با خون یا دیگر آبگونه های بدن بوده اند)

* پسماندهای بیماران عفونی بستری شده در بخش جداسازی[1] (مانند مواد دفعی، پانسمانهای زخمهای جراحی یا عفونی، لباسهای آلوده به خون انسان یا دیگر آبگونه های بدن)

* پسماندهایی که در تماس با بیماران عفونی همودیالیز شده باشند (مانند تجهیزات دیالیز از جمله لوله گذاری و فیلترها، حوله های یکبار مصرف،گان، پیش بند، دستکش، و لباس آزمایشگاه)

* جانوران آزمایشگاهی آلوده

* هر نوع اسباب یا مواد دیگری که در تماس با اشخاص یا جانوران آلوده بوده اند.

توجه: «اجسام تیز و برنده» ی آلوده نیز یک زیر مقوله پسماندهای عفونی اند اما در این ضوابط جداگانه شرح داده می شوند.

کشت ها و مواد نگهداری شده بشدت آلوده کننده بوده و شامل عوامل بیماریزای عفونی بوده، پسماند،کالبد شکافی ها، اجساد جانوران، و دیگر پسماندهایی که به آنها تلقیح شده و آلوده شده اند، یا در تماس با این گونه عوامل بیماریزا بوده اند «پسماندهای بشدت آلوده کننده» نامیده می شوند.

۲- پسماندهای آسیب شناختی

پسماندهای آسیب شناختی شامل بافتها، اندامها، اجزای بدن، جنین انسان و جسد جانوران، خون و آبگونه های بدن اند. در این مقوله اجزای قابل شناسایی بدن انسان و جانوران را «پسماندهای تشریحی» می نامند.

۳- اجسام تیز و برنده

اجسام تیز و برنده اقلامی هستند که می توانند موجب زخم از قبیل بریدگی یا سوراخ شدگی شوند و عبارتند از: سوزنها، سوزنهای زیر جلدی، تیغه چاقوی جراحی و دیگر تیغه ها، چاقو، ست های انفوزیون، اره ها، شیشه شکسته ها، و ناخن بیماران و ..... که ممکن است عفونی باشند یا نباشند به هر حال به عنوان پسماندی بشدت تهدید کننده سلامتی به شمار می آیند.

---

۱ - ایزوله

۴- پسماندهای دارویی

پسماندهای دارویی عبارتند از داروهای تاریخ گذشته، مصرف نشده، تفکیک شده و آلوده، واکسن ها، مواد مخدر و سرمهایی که دیگر به آنها نیازی نیست و باید به نحو مناسبی دفع شوند. این رده همچنین شامل اقلام دور ریخته شده مورد مصرف در کارهای دارویی مانند بطری ها و قوطی ها دارای باقیمانده داروهای خطرناک، دستکش، ماسک، لوله های اتصال، و شیشه (ویال) های داروها هم بوده که در صورت آزاد شدن در محیط برای انسان مضر باشند.

۵- پسماندهای ژنوتوکسیک

پسماندهای ژنوتوکسیک بشدت خطرناکند و ممکن است خصوصیات ایجاد جهش سلولی، عجیب الخلقه زایی، یا سرطانزایی داشته باشند. این پسماندها مشکلات ایمنی جدی به وجود می آورند. این مشکلات هم درون بیمارستان و هم پس از دفع پسماندها در بیرون از بیمارستان می تواند باشد و باید مورد توجه خاص قرار داشته باشند. پسماندهای ژنوتوکسیک می توانند دارای داروهای سایتوتوکسیک معین (به شرح ذیل)، سایتوتوکسیک، مواد شیمیایی و مواد پرتوساز باشند. داروهای سایتوتوکسیک (یا ضد نئوپلازی) که مواد اصلی این مقوله را تشکیل می دهند، می توانند بعضی سلولهای زنده را بکشند یا رشد آنها را متوقف کنند. این داروها برای شیمی درمانی سرطانها به کار میروند.

داروهای سایتوتوکسیک نقش مهمی در درمان انواع بیماریهای نئوپلازیک دارند همچنین به عنوان ماده ایمونوساپرسیو هنگام پیوند اندام و درمان بیماریهای گوناگون دارای اساس ایمنی شناختی کاربردهای گسترده ای دارند. داروهای سایتوتوکسیک بیشتر اوقات در بخشهای تخصصی مانند بخش سرطان شناسی و واحدهای پرتو درمانی مصرف می شوند، که نقش اصلی آنها درمان سرطان است.

رایج ترین مواد ژنوتوکسیک مورد استفاده در مراقبت از تندرستی در کادر زیر نشان داده شده اند.

۵-۱- رایج ترین فرآورده های ژنوتوکسیک مورد استفاده در مراقبتهای بهداشتی و درمانی

۵-۱-۱- طبقه بندی شده به عنوان سرطانزا

- مواد شیمیایی شامل بنزن
- داروهای سایتوتوکسیک

و غیره: شامل آزاتیوپرین، کلرامبوسیل، کلرنفازین، سیکلوسیورین، سیکلوفسفامید، ملفالان، سیموستین، تاموکسیفن، تیوفیلترسولفان

- مواد پرتوساز (رادیواکتیو):

۵-۱-۲- طبقه بندی شده به عنوان سرطانزای ممکن یا احتمالی

« مواد سایتوتوکسیک وداروهای دیگر: شامل آزاسایتیدین، بلئومایسین، کاروموستاین، کلرامفنیکل، کلروزتوسین، سیس پلاتین، داکاربازین، دائونوروبیسین، دی هیدروکسی متیل فلوراتریزین (مانند پانفوران که دیگر مصرف نمی شود)، دو کسوروبیسین، لوموستین، متیل تیوراسیل، مترونیدازول، متیومایسین نافتوپین، نیریدازول، اگزاپام فناستین، فتوباربیتال، فنیتوئین، پروکاربازین هیدروکلراید، پروژسترون، سارکولیزین، استرپتوزوسین، تریکلرمتین.

۵-۱-۳- این طبقه بندیها طبق طبقه بندی گروه کاری سازمان بین المللی پژوهش درباره سرطان است.

(IARC

داروهای سایتوتوکسیک خطرناک را می توان به شرح زیر رده بندی کرد:

- مواد آلکیلاتور: که موجب آلکیلاسیون نوکلئوتیدهای ، و منجر به پیوند متقاطع و کدنویسی غلط در ذخیره ژنی می شوند.
- آنتی متابولیت ها: که اثر بازدارنده بر ساخت زیستی اسیدنوکلئویک های سلول دارند.
- مواد بازدارنده تقسیم سلولی، که از تکثیر سلول جلوگیری می کنند.
- پسماندهای سایتوتوکسیک از چند منبع در مراقبت تندرستی تولید می شوند و می توان آنها را به شرح ذیل طبقه بندی کرد:

الف- مواد آلوده به فرآورده های دارویی و تجویز داروها مانند سرنگ، سوزن، و یال، gauge، بسته بندی.

ب- داروهای منسوخ شده، داروهای برگشتی از بخشهای بیمارستان.

در بیمارستانهای تخصصی سرطان، پسماندهای ژنوتوکسیک(که دارای مواد سایتوتوکسیک یا پرتوزا هستند) ممکن است تا ۱٪ از مجموع پسماندهای بهداشتی درمانی را تشکیل دهند.

۶- پسماندهای شیمیایی

پسماندهای شیمیایی تشکیل می شوند از مواد جامد، و گازهای شیمیایی که به عنوان مثال برای کارهای تشخیصی و تجربی، و کارهای نظافت، خانه داری، و گندزدایی به کارمی روند. پسماندهای شیمیایی مراقبت های بهداشتی درمانی می توانند خطرناک یابی خطر باشند. در زمینه حفاظت از تندرستی موقعی خطرناک به شمار می آیند که حداقل یکی از خصوصیات ذیل را داشته باشند:

- سمی؛
- خاصیت خورندگی (مانند اسیدهای با PH > ۲ و بازهای با (PH < ۱۲،
- قابلیت احتراق خود بخود؛
- واکنش دهنده (مانند مواد انفجاری، مواد واکنش دهنده در مقابل آب، وحساس به ضربه)؛
- ژنوتوکسیک (مانند داروهای سایتوتوکسیک)؛

پسماندهای شیمیایی غیر خطرناک شامل آن دسته از موادشیمیایی است که هیچ یک از خصوصیت های مذکور را نداشته باشند؛ مانند قندها، امینواسیدها. و بعضی املاح آلی و غیر آلی.

انواع مواد شیمیایی خطرناک مورد استفاده و رایج در تأسیسات و نگهداری مراقبت های بهداشتی درمانی و بیمارستانها که به احتمال زیاد در پسماندها یافت می شوند در چند بند ذیل شرح داده می شوند.

۷- پسماندهای محتوی فلزات سنگین

پسماندهای محتوی فلزات سنگین یک زیر رده از پسماندهای شیمیایی خطرناک، و به طور معمول بشدت سمی اند. پسماندهای دارای جیوه به طور مشخص از نشت تجهیزات شکسته شده بالینی به وجود می آیند. جیوه های پخش شده از چنین دستگاههایی تا حدممکن باید جمع آوری شوند. بقایای کارهای دندان سازی هم مقدار زیادی جیوه دارد. پسماندهای دارای کادمیوم عمدتاً از باتری های دور ریخته و شکسته به وجود می آیند. برخی «پانل های تقویت شده با چوب» با مقداری سرب هنوز هم به عنوان ضد نفوذ کردن پرتوهای x و در بخشهای تشخیصی به کارمی روند. چند نوع دارو آرسنیک دارند اما در این ضوابط به عنوان پسماندهای دارویی شرح داده می شوند.

۸- ظروف تحت فشار

بسیاری از انواع گازها در مراقبت از سلامتی و یا در تجهیزات آزمایشگاهی به کار می روند(کادر زیر را نگاه کنید). این گازها بیشتر اوقات در سیلندرهای تحت فشار، و قوطی های افشانه ای میباشند. و بسیاری از آنها وقتی خالی شوند دیگر نمی‌توان از آنها استفاده کرد (در حالی که هنوز مقداری گاز در آنها باقی مانده)، قابل مصرف دوباره هستند، اما بعضی انواع دیگر و بخصوص قوطی های افشانه را باید به نحو مناسب دفع کرد.
گازها خواه از نوع خنثی (inert) یا بالقوه خطرناک که در ظروف تحت فشار قرار دارند همواره باید با دقت مدیریت شده ظرف گاز اگر در پسماند سوز انداخته شود یا به طور اتفاقی سوراخ شودممکن است منفجر شود.

گازهایی که از همه بیشتر در مراقبت از سلامتی به کار میروند:

گازهای هوشبری: اکسید ازت، هیدروکربن‌های هالوژنه فرار(مانند هالتوتان، ایزوفلوران، و انفلوران)،که به مقدار زیاد به جای اتر و کلروفرم استفاده می‌شود.
کاربردها- در اتاق عمل بیمارستان، هنگام زایمان در زایشگاه‌ها، و در آمبولاس‌ها، در بخش‌های بیمارستان عمومی هنگام اجرای اعمال دردناک در دندانپزشکی به عنوان تسکین به کار می روند.
اتیلن اکساید:کاربردها- برای سترون‌سازی تجهیزات جراحی و اسباب‌های پزشکی، در محل مرکزی توزیع لوازم، و گاهی در اتاق عمل بیمارستان.
اکسیژن: در سیلندرها یا انبارها بزرگ به شکل گازی یا مایع نگهداری می‌شود و از طریق لوله‌کشی مرکزی توزیع می‌شود کاربرد- مصرف استنشاقی برای بیماران
هوای فشرده:کاربردها- در کارهای آزمایشگاهی، تجهیزات درمان استنشاقی، تأسیسات و نگهداری تجهیزات، و در دستگاههای کنترل محیط زیست

۹- پسماندهای پرتوساز و رادیواکتیو : از شمول این ضوابط خارج است.

۱۰- پسماندهای عادی

پسماندهای ناشی از کارکردهای خانه داری و مدیریت اجرایی این مراکز می باشند که شامل: پسماندهای آشپزخانه، آبدارخانه، قسمت اداری مالی، ایستگاههای پرستاری، باغبانی و از این قبیل است. این پسماندها، بخش بزرگی از پسماندهای تولید شده در مراکز بهداشتی درمانی را تشکیل میدهند و باید نسبت به جداسازی آنها در مبدأ تولید اقدام شود.مدیریت این دسته پسماندها مربوط به شهرداریها، دهیاریها و بخشداریها می باشد.

پیوست شماره ۱- مصوب هیات وزیران در ارتباط با ضوابط و روشهای مدیریت اجرایی پسماندهای پزشکی و پسماندهای وابسته

جدول شماره ۴-۱- طبقه بندی پسماندهای خطرناک

نام رده پسماند	شرح و مثال
پسماندهای عفونی	پسماندهای مظنون به داشتن عوامل زنده بیماریزا مانند میحطهای کشت میکروبی آزمایشگاه، پسماندهای ناشی از جداسازی بیماران عفونی، بافتها، (سواب آلوده)، مواد، یا تجهیزاتی که با فرد مبتلا به بیماری عفونی تماس داشته اند و مواد دفع شده از این بیماران.
پسماندهای آسیب شناسی	مانند بافتها و آبگونه های انسانی، تکه هایی از بدن انسان، خون و سایر آبگونه های بدن، جنین.
پسماندهای تیز و برنده	مانند سوزن تزریق، دستگاه set انفوزیون، تیغه چاقو، چاقو، تیغ، شیشه های شکسته
پسماندهای دارویی خطرناک	مانند داروهای تاریخ گذشته یا غیر لازم (اقلامی که حاوی دارو یا اقلامی که به دارو آلوه شده اند مانند قوطی ها و شیشه های دارویی) که در صورت آزاد شدن در محیط برای محیط و انسان مضر باشد
پسماندهای ژنوتوکسیک	مانند پسماندهای دارای موادی با خصوصیات سمی برای ژن ها، از جمله پسماندهای دارای داروهای سایتوتوکسیک(که بیشتر در درمان سرطان به کار می روند). و مواد شیمیایی سمی برای ژن ها
پسماندهای شیمیایی خطرناک	که محتوی مواد شیمیایی مانند معرفهای آزمایشگاهی، داروی ثبوت و ظهور فیلم، مواد ضدعفونی کننده و گندزدای تاریخ گذشته یا غیر لازم، وحلالها می باشند که در صورت آزاد شدن د رمحیط برای محیط و انسان مضر باشد
پسماندهای دارای فلزات سنگین	مانند باتری ها، ترموتورهای شکسته وسایل دارای جیوه برای اندازه گیری فشار خون والف).
ظرفهای تحت فشار	مانند سیلندرهای گازها، کارتریج گاز، و قوطی های افشان
پسماندهای پرتوساز	پسماندهای محتوی مواد رادیواکتیو: شامل مقررات خاص خود می شود و از شمول این ضوابط خارج است

جدول شماره ۴-۲- نماد خطر مشخص کننده نوع پسماند

پسماند سینوتوکسیک	پسماند رادیواکتیو	پسماند عفونی

پیوست شماره ۲- مصوب هیات وزیران در ارتباط با ضوابط و روشهای مدیریت اجرایی پسماندهای پزشکی و پسماندهای وابسته

ضوابط و معیارهای روشهای عمده تصفیه و دفع

۱- معیارها و ضوابط روش سترون سازی با اتوکلاو:

الف- در راهبری اتوکلاوها عوامل زیر باید مدنظر قرار گیرد:

زمان درجه حرارت- فشار- نوع پسماند- نوع ظروف، نحوه بارگذاری ، و حداکثر میزان بارگذاری

ب- این رو برای پسماندهای عفونی و تیز و برنده کاربرد دارد.

پ- پسماندهای شیمیایی و داروئی نباید با این روش تصفیه شوند.

ت- چنانچه از اتوکلاو بدون خرد کردن استفاده می شود باید کیسه و ظروف ایمن (S.B) حاوی پسماند قابل اتوکلاو کردن باشند.

ث- میزان پسماندهایی که داخل دستگاه قرار داده می شود باید متناسب باحجم اتوکلاو باشد.

ج- مدت زمان سترون سازی بستگی به مقدار و چگالی بار (پسماند) دارد.

چ- دستگاه باید حداقل سالی یکبار کالیبره شوند و مستندات آن موجود باشد.

ح- استفاده از شاخص‌های شیمیایی (مانند نوارهای حساس به حرارت یا موارد مشابه دیگر) برای هر دوره کاری (سیکل) که سترون می‌شوند، ضروری است تا نشان دهد شرایط کامل سترون‌سازی ایجاد شده است.

خ- استفاده از شاخص بیولوژیک با سیلوس استئاروترموفیلوس حداقل ماهی یکبار ضروری است تا از صحت عملیات سترون سازی اطمینان حاصل شود.

د- مستندات باید حداقل به مدت یکسال نگهداری شوند.

ذ- وقتی یک اتوکلاو گراویتی برای پسماند پزشکی مورد استفاده قرار می گیرد:

- درجه حرارت نباید کمتر از 121° و فشار ۱۵ پوند بر اینچ مربع (Psi) باشدو زمان ماند کمتر از ۶۰ دقیقه نباشد.
- برای یک اتوکلاو با زمان ماند ۴ دقیقه درجه حرارت کمتر از 135° نباشد و فشار ۳۱Psi باشد.

ر- وقتی یک اتوکلاو وکیوم، برای پسماند پزشکی استفاده می شود باید موارد زیر را شامل شود:

- برای یک اتوکلاو با زمان ماند ۴۵ دقیقه، درجه حرارت کمتر از 121° نباشد و فشار ۱۵۶ Psi باشد.
- برای یک اتوکلاو با زمان ماند ۳۰ دقیقه، درجه حرارت کمتر از 135° نباشد و فشار ۳۱Psi باشد.

ز- پسماند پزشکی نباید بعنوان پسماند تصفیه شده در نظر گرفته شود مگر اینکه اندیکاتور زمان، درجه حرارت و فشار نشان دهد که در طی فرایند سترون‌سازی با اتوکلاو، زمان، درجه حرارت و فشار لازم تأمین شده است.

ژ- اگر به هر دلیل اندیوکاتور زمان، درجه حرارت یا فشار نشان دهد که این سه عامل مناسب نبوده تمام بار پسماند پزشکی باید دوباره اتوکلاو شود تا فشار، درجه حرارت و زمان ماند مناسب بدست آید.

- ثبت کردن پارامترهای راهبری(اداره کردن)
- هر اتوکلاو باید مجهز به تجهیزات ثبت کامپیوتری یا گرافیک باشد تا بطور اتوماتیک و مداوم پایش شود و تاریخ، زمان، روز، تعداد بار و پارامترهای عملیاتی را بطور کامل در سراسر سیکل کامل کاری اتوکلاو ثبت کند.

آزمایش صحت فرآیند، تست اسپور

الف- اتوکلاو باید بطور کامل و مداوم اندیکاتور بیولوژیکی مصوب (حاوی Badllusstearo themo philus) را در ماکزیمم ظرفیت طراحی شده هر واحد اتوکلاو بکشد.

ب- اندیوکاتور بیولوژیک برای اتوکلاوویالهای اسپورهای باسیلوس استئاروتر موفیلوس یا نوارهای اسپور با ۶-۱ *۱ اسپور در میلی لیتر است.

پ- تحت هیچ شرایطی برای اتوکلاوی که با دمای 121° و فشار ۱۵Psi کار می کند زمان ماند پسماند در آن نباید کمتر از ۳۰ دقیقه باشد.

آزمایش روتین

وقتی یک نوار اندیکاتور شیمیایی به یک درجه حرارت معین میرسد تغییر رنگ می‌دهد و می‌تواند برای نشان دادن صحت و سقم اینکه درجه حرارت مناسب بدست آمده است، مورد استفاده قرار گیرد.

- ممکن است استفاده بیشتر از یک نوار روی بسته پسماند در محل‌های مختلف برای اطمینان از اینکه محتویات داخلی بسته ها بطور کامل اتوکلاو شده اند، لازم باشد.

۲- ضوابط و معیارهای روش ماکروویو

الف- تصفیه با ماکروویو نباید برای پسماندهای رادیواکتیو خطرناک یا سایتوتوکسیک، لاشه حیوانات آلوده، قسمتهای بدن و اقلام فلزی بزرگ استفاده شود.

ب- سیستم ماکروویو باید با تست راندمان / تستهای روتین و برنامه تضمین شده اجرایی که ممکن است بوسیله تهیه کننده فراهم شود قبل از اجرا تست شود.

پ- ماکروویو بایدکاملا باکتریهاو دیگر ارگانیسم های پاتوژن را بکشد که توسط اندیکاتور بیولوژیکی مصوب در حداکثر ظرفیت طراحی شده هر واحد میکروویو ثابت می شود. اندیکاتورهای بیولوژیکی برای ماکروویواسپورهای Bacillus Subtills با استفاده از ویالها یا نوارهای اسپور که حاوی ۱۰۶*۱ اسپور در میلی لیتر است.

۳- ضوابط و معیارهای دفن بهداشتی

الف- یک چاله یا ترانشه با حداقل ۲ متر عمق حفر شود نصف آن با پسماند پر شود. سپس ۵ ۰ متر با آهک و تا سطح با خاک پر شود.

ب- باید مطمئن شد که حیوانات دسترسی به سایت دفن ندارند. حصارکشی با سیمهای آهنی گالوانیزه یا نصب حفاظ، مناسب می باشد.

پ- اگر ترانشه در طول روز پر نشد، قبل از پر شدن کامل یک ترانشه، پس از ریختن پسماند یک لایه ۱۰ سانتیمتری خاک باید برای پوشش پسماند اضافه شود.

ت- عملیات دفن باید تحت نظارت کامل و دقیق صورت گیرد.

ث- به منظور جلوگیری از نشت آلاینده به آبهای زیر زمینی سایت دفن باید نسبتا غیر قابل نفوذ باشد و چاههای کم عمق نزدیک سایت نباشد.

ج- محل دفن باید از محل مسکونی دور باشد و در جایی واقع شود که مطمئن باشیم آبهای سطحی و یا زیر زمینی آلوده نمیشوند. منطقه نباید در معرض سیل یا فرسایش باشد.

چ- محل دفن توسط سازمان حفاظت محیط زیست تعیین گردد.[۱]

ح- مسئول سایت دفن باید اطلاعات همه ترانشه های دفن را نگهداری کند.

۴- ضوابط و معیارهای زباله سوز

الف- استانداردهای راهبری

۱. راندمان سوزاندن C.E باید حداقل ۵ ۹۹ درصد باشد.

۲. راندمان سوزاندن با فرمول زیر محاسبه می شود:

$$C.E = ۱۰۰ \times \frac{Co_۲\%}{C_۲\% + Co\%}$$

۳. درجه حرارت اتاقک اولیه باید بیش از ۱۲۰۰^{o} باشد.

۴. زمان ماندگاز در اتاقک ثانویه حداقل ۲ ثانیه در درجه حرارت بیش از ۱۶۰۰^{o} با حداقل ۷-۶ درصد اکسیژن در گاز دودکش (STACK GAS) باشد.

۱ - براساس ماده ۲۳ آیین نامه اجرایی قانون مدیریت پسماند

ب- استاندارد خروجیها:

استاندارد خروجیها(تا زمان تدوین استاندارد ملی) مطابق با استاندارد جدول زیر (۴-۳) باشد.

- در زباله سوزها باید تجهیزات مناسب برای کنترل آلودگی نصب شود.
- امکانات لازم برای ثبت و اندازه گیری و پایش کلیه خروجیهای زباله سوز وجود داشته باشد.
- پسماندهایی که قرار است سوزانده شوند نباید با هیچ ماده گندزدای کلردار گندزدایی شوند.
- ترکیبات هالوژن دار و پلاستیک های کلردار نباید سوزانده شوند.
- پسماندهای حاوی فلزات سنگین نباید سوزانده شوند.
- ظروف تحت فشار و افشانه ها برای جلوگیری از انفجار نباید در داخل زباله سوز قرار گیرند.[1]
- فلزات سمی[2] در خاکستر حاصل از سوزاندن باید در مقادیر معین (قانونی) و مشخص شده در پسماندهای خطرناک(استانداردهای بین المللی) باشد.
- از زباله سوزهای دارای استاندارد و تأیید شده با رعایت خروجی مندرج در جداول پیوست (۴-۳) استفاده شود.
- مقادیر زیاد پسماندهای شیمیایی واکنش دهنده نباید سوزانده شوند.
- املاح نقره و پسماندهای پرتونگاری و عکاسی نباید سوزانده شود.
- محل نصب زباله سوز بایستی به تایید سازمان حفاظت محیط زیست و وزارت بهداشت برسد.

جدول ۴-۳- استاندارد موقتی برای زباله سوزهای موجود و جدید

آلاینده های خطرناک هوا	استانداردهای موقتی خروجی	
	منابع موجود	منابع جدید
دی اکسید / فوران	0/2ng TBQ/dscm یا 0/40ngTBQ دما در ورودی دستگاه کنترل ذرات معلق < یا مساوی ۴۰۰ فارنهایت	0/2ng TBQ/dscm
جیوه	۱۳۰ dscm/mg	۴۵ dscm/mg
مواد معلق	۳۴ dscm/mg (۰/۰۱۵ dscm/gr)	۳۴ dscm/mg (۰/۰۱۵ dscm/gr)
فلزات نیمه فرار	۲۴۰ dscm/µg	۱۳۰ dscm/µg
فلزات با فراریت کم	۹۷ dscm/µg	۹۷ dscm/µg
اسید هیدروکلریک/گاز کلر	۷۷ Ppmv	۲۱ Ppmv
هیدروکربنها	۱۰ Ppmv یا ۱۰۰ Ppmv منوکسید کربن	۱۰Ppmv یا ۱۰۰ Ppmv منوکسید کربن
راندمان انهدام و حذف	برای منابع جدید و موجود ۹۹/۹۹٪ برای هر کدام از اجزای آلی خطرناک طراحی شده است برای منابعی که زائدات خطرناکه را می سوزاند FO20,FO21,FO22,Fo23,Fo26, FO27 ۹۹/۹۹٪ اجزای آلی خطرناک طراحی می شود.	

۱ - combustion efficiency

۲- به جدول استاندارد فلزات سمی مراجعه شود.

۵- روش محفظه سازی[1]

الف- این روش برای پسماندهای شیمیایی، دارویی و تیز و برنده کاربرد دارد.

ب- داروهای سایتوتوکسیک رانیز می توان پس از محفظه سازی ذهن نمود.

شرح روش: یک ظرف پلاستیکی یا فلزی را تا سه چهارم از پسماند پر کرده سپس آنرا با ماده ای مانند فوم پلاستیک-ماسه- سیمان سفید یا خاک رس پر می‌کنند و پس از خشک شدن ماده افزودنی، درب آنرا محکم بسته و در محل چاله دفع می شود.

۴-۳- پیوست شماره ۳- مصوب هیات وزیران در ارتباط با ضوابط و روشهای مدیریت اجرایی پسماندهای پزشکی و پسماندهای وابسته

جدول ۴-۴- ویژگیهای ظروف و کیسه های تفکیک پسماندهای پزشکی

ردیف	نوع پسماند	نوع ظرف	رنگ ظرف	برچسب
۱	عفونی	کیسه پلاستیکی مقاوم (۱)	زرد	عفونی
۲	تیز و برنده	استاندارد Safety Box (۲)	زرد با درب قرمز	تیز و برنده- دارای خطر زیستی
۳	شیمیایی دارویی	کیسه پلاستیکی مقاوم (۳)	سفید یا قهوه ای	شیمیایی دارویی
۴	عادی	کیسه پلاستیکی مقاوم (۴)	سیاه	عادی

۱- لازم است کیسه های فوق در سطل های پلاستیکی زرد رنگ نگهداری شوند.

۲- موسسه استاندارد، استاندارد این ظروف را تدوین نموده است.

۳- لازم است کیسه های فوق در سطل های پلاستیکی سفید یا قهوه ای رنگ نگهداری شوند.

۴- لازم است کیسه های فوق در سطلح های پلاستیکی آبی رنگ نگهداری شوند.

۱ - Encapsulation

پیوست شماره ۴- تجهیزات حفاظت فردی توصیه شده برای کارگران مرتبط با حمل و نقل پسماند

ضوابط و روشهای مدیریت اجرایی پسماندهای کشاورزی
(موضوع تصویب نامه شماره ۱۱۲۰۶۰/ ۴۳۳۷۹ مورخ ۲۳/ ۵/ ۱۳۸۹ هیئت وزیران)

شورای عالی حفاظت محیط زیست در جلسه مورخ ۲۹ ۱ ۱۳۸۹کمیسیون امور زیر بنایی، صنعت و محیط زیست بنا به پیشنهاد شماره ۴۴۲۴۵-۱ مورخ ۲۳ ۷ ۱۳۸۸ سازمان حفاظت محیط زیست و به استناد ماده ۱۱) قانون مدیریت پسماندها- مصوب ۱۳۸۳- ضوابط و روش‌های مدیریت اجرایی پسماندهای کشاورزی و پسماندهای وابسته را به شرح زیر تصویب نمود:

ماده ۱- واژه ها و اصطلاحات زیر در معانی مشروح مربوط به کار می‌روند:

الف) قانون: قانون مدیریت پسماندها مصوب ۱۳۸۳

ب) سازمان: سازمان حفاظت محیط زیست

پ) ضوابط پسماند پزشکی: ضوابط و روش‌های مدیریت اجرایی پسماندهای پزشکی و پسماندهای وابسته موضوع تصویب نامه شماره ۱۵۸۷۱/ ت ۳۸۴۵۹ک مورخ ۸ ۲ ۱۳۸۷

ت) پسماندعادی کشاورزی: پسماندهایی که به صورت معمول از فعالیت‌های کشاورزی و صنایع وابسته به آن در شهرها، روستاها و خارج از آنها تولید می شود.

ث) پسماندهای ویژه کشاورزی: پسماندهای کشاورزی که دارای یکی از خواص خطرناک از قبیل سمی بودن، بیماری زایی، قابلیت انفجار یا اشتعال، خورندگی و مشابه آن می باشندو یا نیاز به مدیریت خاص دارند.

ج) بی‌خطر سازی: اقداماتی که ویژگی خطرناک بودن پسماندهای کشاورزی را رفع نماید.

چ) تفکیک پسماند کشاورزی: جداسازی، بخش قابل استفاده پسماند جهت بازیافت.

ح) تولید کننده پسماند: افراد حقیقی و حقوقی اطلاق می‌گردد که در نتیجه فعالیت‌های آنان پسماندهای عادی ویژه کشاورزی ایجاد می‌شود.

تبصره- سایر تعاریف مندرج در این ضوابط همان تعاریف قانون و آئین‌نامه اجرایی آن موضوع تصویب نامه شماره ۲۸۴۸۸/ ت ۳۲۵۶۱ ه مورخ ۱ ۵ ۱۳۸۴ می باشد.

ماده ۲- وزارت جهاد کشاورزی موظف است با رعایت قوانین و مقررات مربوط نسبت به اجرای موارد زیر اقدام نماید:

الف- ترویج و آموزش تولید کنندگان و روستائیان در راستای کاهش پسماندهای کشاورزی با همکاری مدیریت اجرایی پسماند موضوع ماده (۷) قانون و با استفاده از خدمات فنی بخش خصوصی و تعاونی.

ب- تدوین و ابلاغ دستورالعمل حمل و نقل(شرایط نگهداری بهداشتی و پیش سرمادهی) انواع محصولات کشاورزی جهت کاهش تولید پسماند مربوط به حمل و نقل محصولات کشاورزی با همکاری وزارت راه و ترابری و وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی، تدوین و ابلاغ نماید.

پ- تدوین استانداردهای بسته‌بندی محصولات کشاورزی با همکاری سازمان استاندارد و تحقیقات صنعتی ایران.

تبصره: نحوه نگهداری محصولات کشاورزی بایستی در برچسب‌های بسته‌بندی به صورت نوشتاری و تصویری درج شود.
ت- تدوین اجرا و نظارت بر برنامه جامع اصلاح روش‌ها و شرایط نگهداری محصولات کشاورزی.
ث- پیش بینی راهکار در مرحله تولید محصولات کشاورزی در جهت تولید محصولات با قابلیت نگهداری و عمر مفید بیشتر و کاهش تولید پسماند.
ج- راه اندازی نظام تضمین کیفیت محصولات کشاورزی با همکاری وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی و موسسه استاندارد و تحقیقات صنعتی ایران به منظور کاهش تولید پسماند.
چ- برنامه‌ریزی لازم جهت خریدو مصرف کودهای کمپوست حاصله.
ح- نظارت بر اجرای ضوابط و روش‌های مصوب.

ماده ۳- وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی موظف است به منظور کاهش تولید پسماند نسبت به تدوین نظام ارتقاء دانش تغذیه و اصلاح الگوی مصرف محصولات کشاورزی اقدام نماید.

ماده ۴- وزارت بازرگانی موظف است با همکاری وزارت جهاد کشاورزی و وزارت صنایع و معادن در راستای کاهش پسماند کشاورزی سیاست‌ها و راهکارهای اجرایی زیر را اجرا نماید:
الف: توسعه امکانات ذخیره سازی، قیمت‌گذاری خدمات ذخیره سازی و ایجاد ظرفیت بهینه برای صنعت ذخیره سازی از جمله سردخانه برای محصولات فساد پذیر و سیلو برای محصولات کمتر فساد پذیر.
ب: بستر سازی برای ایجاد تشکل های خصوصی و تعاونی در زمینه خدمات فنی، پشتیبانی، تأمین و عرضه نهاده ها، بازاریابی، بازاررسانی در راستای یک جریان مکانیزه و تعریف شده به صورت زنجیره‌ای پس از برداشت تا مصرف با رویکرد کاهش تولید پسماند.
پ: همکاری در راه اندازی پایانه‌های روستایی حمل و نقل محصولات کشاورزی با تشکلهای بخش خصوصی و دستگاه‌های اجرایی ذیربط.
ت: اندازه گیری و تعیین سهم هر یک از نقاط زنجیره عملیات پس از برداشت در تولید پسماند به تفکیک محصول و اجرای برنامه اصلاح آن.
ث: حمایت از گسترش صنایع تبدیلی و تکمیلی بخش کشاورزی به منظور افزایش درصد محصولات فرآوری شده و کاهش تولید پسماند.

ماده ۵- مدیریت اجرایی پسماندهای عادی و ویژه موظف است با توجه به شرایط آب و هوایی نسبت به تهیه دستورالعملهای تفکیک پسماندهای عادی وویژه بر اساس خصوصیات تجزیه پذیری فیزیکی و شیمیایی و قابلیت های تبدیل آنها اقدام نمایدو خصوصیات پسماند عادی کشاورزی را به تائید وزارت جهاد کشاورزی و خصوصیات پسماند ویژه کشاورزی را به تایید سازمان برساند.

ماده ۶- تولیدکنندگان، مدیریت اجرایی پسماندهای کشاورزی و اشخاص حقیقی و حقوقی موضوع تبصره ماده ۷ قانون موظفند نسبت به تفکیک پسماندهای عادی و ویژه جداسازی پسماندهای بازیافتی (فسادپذیر، خشک، ویژه) از پسماندهای غیر بازیافتی و دفنی اقدام نمایند.

ماده ۷- تولید کنندگان پسماندهای ویژه کشاورزی در بخش های پسماند عفونی، پسماند تیز و برنده و پسماند شیمیایی و دارویی موظف است از ضوابط پسماندهای پزشکی به منظور مدیریت این پسماند استفاده نماید.

تبصره ۱: نظارت بر حسن اجرای این ماده حسب مورد به عهده سازمان های مربوط در وزارت جهاد کشاورزی می باشد و باید بصورت سالانه به سازمان گزارش دهند.

تبصره ۲: برنامه مدیریت اجرایی پسماندهای موضوع این ماده باید به تایید وزارت جهاد کشاورزی برسد.

ماده ۸- تولید کننده محصولات بازیافتی و کمپوست حاصل از پسماندهای کشاورزی قبل از ارائه به بازار مصرف باید به تأیید اداره کل استاندارد و تحقیقات صنعتی استان برسد.

ماده ۹- هر روش تبدیل پسماند ویژه کشاورزی به عادی از طریق تدوین دستورالعملهای مرتبط با هر پسماند تولید کننده در چارچوب قوانین ومقررات مربوطه و تائید سازمان مشخص و تعیین می گردد.

ماده ۱۰- مدیریت اجرایی و اشخاص حقیقی و حقوقی دارای مجوز استقرار سیستم دفع پسماند ویژه، موظفند ضمن دریافت مجوز از سازمان ملاحظات زیست محیطی را رعایت نمایند.

ماده ۱۱- واحدهای کوچک دامپروری، آبزی پروری موظفند مطابق ضوابط پسماندهای پزشکی عمل نمایند و گزارش مدیریت پسماندهای ویژه را هر سال به ادارات کل محیط زیست استان و جهاد کشاورزی استان ارائه نماید.

ماده ۱۲- تولید کنندگان و وارد کنندگان کود و سم موظفند:

الف- جنس ظروف مورد استفاده را به گونه ای انتخاب نمایند که با روش تصفیه یا امحائی که از سوی وزارت جهاد کشاورزی با همکاری سازمان تهیه و اعلام می گردد مطابقت داشته باشد.

ب- از طریق ساز و کارهای تشویقی و یا دریافت ودیعه به برگرداندن ظروف سم و کود مصرف شده و یا کود و سم های سنواتی و تاریخ گذشته اقدام نموده و نسبت به امحاء علمی مناسب به نوع پسماند مطابق ضوابط زیست محیطی اقدام نمایند.

تبصره ۱- مصرف کنندگان و کشاورزان موظفند نسبت به تحویل سم و کود مصرف شده و کود و سمهای مصرف نشده و تاریخ گذشته و یا فاسد شده به توزیع کننده یا فروشنده و یا عاملین آنها اقدام نمایند.

تبصره ۲- وزارت جهاد کشاورزی موظف است در پایان هر سال مقادیر سموم فاسد و سنواتی که بعنوان پسماند ویژه محسوب می گردند به سازمان اعلام نماید.

ماده ۱۳- مراجع قضایی به موجب شکایت وزارت جهاد کشاورزی، سازمان و مدعی العموم در مورد تخلفات مرتبط به مدیریت پسماند کشاورزی موضوع این آئین نامه بر اساس گزارشات تسلیمی دستگاه های مذکور در جرائم مشهود رسیدگی می نمایند.

ماده ۱۴- مدیریت اجرایی پسماند و سازمان مکلفند نسبت به ارائه گزارش تخلفات مرتبط با مدیریت پسماند کشاورزی به دادستانی محل اقدام نمایند و پس از دریافت مجوز قضایی با همکاری نیروی انتظامی نسبت به پیشگیری از ادامه تخلف اقدام و با هزینه متخلف آثار تخریبی بوجود آمده را برطرف نمایند، در صورت انجام نشدن اقدامات اصلاحی، مدیریت اجرایی پسماند و سازمان می توانند راساً اصلاحات لازم را انجام و هزینه های مرتبط را با نظر کارشناس رسمی دادگستری از متخلف وصول نمایند.

ماده ۱۵- مدیریت اجرایی پسماندهای کشاورزی موظف است با رعایت قوانین و مقررات مربوط نسبت به اجرای موارد زیر اقدام نماید:

الف- انتخاب یک یا تلفیقی از روشهای تصفیه، دفع امحای پسماندهای ویژه کشاورزی و اجرای آن پس از تایید سازمان.

ب- تدوین سالانه برنامه مدیریت اجرایی و برنامه آموزشی بر اساس آمار پسماند تولیدی و ارائه آن به نمایندگان سازمان یا وزارت جهاد کشاورزی.

تبصره ۱- سازمان بنادر و دریانوردی و مدیران صنایع مرتبط با بخش کشاورزی موظفند با همکاری دستگاههای ذیربط آمار پسماند عادی را به مدیریت اجرایی ارائه نموده و برنامه عملیاتی مدیریت پسماند ویژه را به تایید اداره کل محیط زیست استان رسانده و مطابق آن اقدام نمایند.

تبصره ۲- برنامه آموزشی پسماند عادی باید به تایید سازمان جهاد کشاورزی استان و پسماند ویژه به تایید سازمان برسد.

پ- تدوین و اجرای برنامه های حمایتی تشویقی کشاورزان جهت همکاری در مدیریت پسماند کشاورزی با همکاری سازمان جهاد کشاورزی استان.

ت- ارائه گزارش عملکرد مجموعه تحت مدیریت خود به اداره کل حفاظت محیط زیست استان و سازمان جهاد کشاورزی استان در پایان هر سال.

ث- شناسایی ابزارها و فناوری های جدید که باعث تفکیک بهینه پسماند از مبدا خواهد شد.

ح- برچسب گذاری پسماندهای ویژه کشاورزی با رعایت موارد زیر:

۱- هیچ پسماندی نباید بدون داشتن برچسب و تعیین نوع محتوای کیسه و یا ظروف از محل تولید خارج شود.

۲- برچسب ها با اندازه خواندن بر روی ظرف یا کیسه چسبانده و یا به صورت چاپی درج شوند.

۳- برچسب در اثر تماس یا حمل، نباید به آسانی جدا یا پاک شود.

۴- برچسب باید از هر طرف قابل خواندن باشد.

۵- بر روی برچسب باید مشخصات زیر ذکر گردد:

نام، نشانی و شماره تماس تولیدکننده/ واردکننده، تاریخ تحویل، نوع ماده شیمیایی (حداقل مقادیر تضمین شده)، احتیاط،کمک های اولیه، روش‌های مدیریت پسماند (مورد تایید سازمان)

ماده ۱۶- اشخاص حقیقی و حقوقی دارای مجوز از سازمان موظفند برای حمل و نقل و نگهداری پسماندهای ویژه مطابق ضوابط پسماند پزشکی عمل نمایند.

تبصره- حمل و نقل فرامرزی پسماند ویژه، تابع قوانین و ضوابط کنوانسیون بازل می باشد.

ماده ۱۷- پس از بی خطر سازی پسماندهای ویژه کشاورزی، پسماند مورد نظر مشمول مقررات پسماندهای عادی خواهد بود.

تبصره: تشخیص تبدیل پسماند ویژه به پسماند عادی، با تأییداداره کل حفاظت محیط زیست استان و با هزینه تولید کننده خواهد بود.

ماده ۱۸- دستگاههای اجرایی موظفند به منظور توسعه فعالیت ها و تشویق بخش غیر دولتی در امر آموزش و ترویج، شناسایی، اصلاح مدیریت پسماند، زمینه های لازم برای سرمایه گذاری این بخش را در برنامه های توسعه پنج ساله پیش بینی نمایند.

ماده ۱۹- سازمان صدا و سیمای جمهوری اسلامی ایران و رسانه‌های اطلاع‌رسانی وابسته به دستگاه‌های دولتی موظفند نسبت به تهیه و پخش برنامه های آموزشی موضوع این آئین نامه را با نظارت سازمان و وزارت جهاد کشاورزی اقدام نمایند.

تبصره- سازمان و وزارتخانه های صنایع و معادن، علوم و تحقیقات فناوری، جهاد کشاورزی، کشور و آموزش و پرورش موظفند نسبت به اجرای آموزش‌های مورد نیاز به منظور مدیریت پسماند کشاورزی، اقدامات لازم را به عمل آورند.

ماده ۲۰- وزارت جهاد کشاورزی موظف است سالانه گزارش اقدامات انجام شده در اجرای این ضوابط را به سازمان ارائه دهد.

ماده ۲۱- مدیریت اجرایی پسماند، سازمان و وزارت جهاد کشاورزی موظفند دستورالعمل‌های نحوه اجرا و مراحل عملیاتی پسماندهای بخش کشاورزی مرتبط با وظایف سازمانی خود را ظرف شش ماه پس از ابلاغ این مصوبه تهیه و ابلاغ نمایند.

تبصره: وزارت نیرو موظف است به منظور تدوین دستورالعمل‌های مربوط، اطلاعات مربوط به حساسیت و آسیب پذیری منابع آب(اسامی، موقعیت و پراکنش کلیه منابع آب زیر زمینی و سطحی) را به اشخاص حقیقی و حقوقی موضوع این ماده ارائه نماید.

ماده ۲۲- وزارتخانه های کشور و جهاد کشاورزی و سازمان و سایر دستگاه‌های ذیربط اعتبارات مورد نیاز اجرای این ضوابط و روش‌های اجرایی را در لوایح بودجه سنواتی پیش‌بینی نماید.

آیین‌نامه اجرایی بند (الف) تبصره (۸۲) قانون برنامه پنجساله دوم اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران (مصوبه شماره ۴۷۹۲۱/ت ۵۹۷۸ ه مورخ ۱۳۷۷/۷/۲۲ هیات وزیران)

ماده ۳- کلیه واحدهای صنعتی و معدنی مکلفند پسماندهای خطرناک حاصل از فعالیت خود را به طریقی که در دستورالعمل‌ها و ضوابط برنامه ملی موضوع ماده (۲) این آئین‌نامه تعیین می‌شود، تمشیت و دفع نماید.

آیین‌نامه اجرایی کنترل و نظارت بهداشتی بر سموم و مواد شیمیایی (مصوبه شماره ۳۲۰۰۱/ ت۱۹۲۸۷ه مورخ ۱۳۷۸/۶/۱۶ هیات وزیران)

ماده۹- کلیه کارخانجات، کارگاه‌ها و مراکز درمانی و صنفی و کلیه اشخاصی که به امر خرید یا استفاده از سموم و مواد شیمیایی اشتغال دارند، موظفند ظروف خالی شده آنها را به نحو مناسب و با رعایت ضوابط زیست‌محیطی منهدم یا دفع نمایند.

تبصره۱- تولیدکنندگان سموم و مواد شیمیایی موظفند هشدارهای لازم را در مورد خطرات استفاده مجدد از ظروف و مواد شیمیایی بر روی برچسب آنها قید نمایند.

تبصره۲- کلیه فروشندگان و عرضه‌کنندگان سموم و مواد شیمیایی مکلفند از فروش آن دسته از سموم و مواد شیمیایی که فاقد هشدارهای لازم بر روی برچسب آنها باشند خودداری نمایند. مراجع ذیربط موظف به نظارت بر اجرای این تبصره می‌باشند.

مصوبه شماره ۲۳۹ مورخ ۱۳۷۸/۶/۳ شورای‌عالی حفاظت محیط‌زیست راجع به ضرورت حذف آزبست از تولیدات کارخانجات

شورای‌عالی حفاظت محیط‌زیست ضمن تأیید ضرورت حذف آزبست از تولیدات کارخانجات جدید و حذف تدریجی استفاده از آزبست در کارخانجات موجود مقرر نمود ضوابط و شرایط اجرای این تصمیم و محدودیت‌ها و برنامه زمان‌بندی و نحوه عمل کارخانجات برای حذف تدریجی آزبست در کمیته‌ای متشکل از نمایندگان سازمان حفاظت محیط‌زیست و وزارتخانه‌های صنایع و معادن، بهداشت، درمان و آموزش پزشکی تعیین و توافق دستگاه‌ها به عنوان مصوبه شورای‌عالی تلقی شود.

آیین‌نامه اجرایی حمل و نقل جاده‌ای مواد خطرناک
(مصوبه شماره ۴۴۸۷۰/ت۲۲۰۲۹ه مورخ ۱۳۸۰/۱۲/۲۷ هیات وزیران)

ماده ۲ - انجام هر گونه عملیات حمل و نقل جاده‌ای مواد خطرناک از نقطه‌ای به نقطه دیگر در داخل کشور مستلزم رعایت مقررات و ضوابط مندرج در این آیین‌نامه می‌باشد:

تبصره- برنامه زمان بندی و مراحل اجرای مفاد آیین‌نامه به شرح زیر است:

۱- کلیه شرایط و ضوابط مربوط به فصل اول و دوم آیین‌نامه در خصوص کلیات و مقررات مربوط به عملیات بارگیری، حمل و نقل و باراندازی مواد خطرناک پس از تصویب آیین‌نامه لازم‌الاجراء می‌باشد.

۲- کلیه شرایط و ضوابط مربوط به فصول سوم آیین‌نامه در خصوص مقررات مربوط به وسایل نقلیه حامل مواد خطرناک حداکثر تا ۱ سال پس از تاریخ تصویب آیین‌نامه لازم‌الاجراء می‌باشد. با وجود این مهلت رعایت مقررات مربوط به فصل سوم برای وسایل نقلیه حامل مواد سوختی در کشور ۲ سال پس از تصویب آیین‌نامه است.

۳-کلیه شرایط و ضوابط فصل چهارم این آیین‌نامه در خصوص مقررات مربوط به راننده و کمک راننده وسایل نقلیه حداکثر تا شش ماه پس از تاریخ تصویب آیین‌نامه لازم‌الاجراء می‌باشد و کلیه متصدیان حمل و نقل موظفند ظرف مدت یاد شده اقدامات لازم را برای اجرای آن به عمل آورند.

ماده ۳- راننده وسیله نقلیه حامل مواد خطرناک باید همواره، حین عملیات حمل و نقل کالای خطرناک اسناد مربوط به خصوصیات و نحوه حمل این گونه کالاها را وفق ضمیمه«ج» این آیین‌نامه در اختیار داشته باشد تا هنگام درخواست مقامات ذیصلاح ارایه نماید.

ماده ۴- وسایل حمل و نقل حامل مواد و محمولات خطرناک باید در حین عملیات حمل و نقل کلیه نشانه‌ها و علایم مندرج در ضمیمه«الف» این آیین‌نامه را دارا باشند.

ماده ۵- فرستنده کالا و محصول خطرناک مکلف است پیش از تنظیم قرداد حمل و نقل کالا، طی اظهارنامه‌ای مطابق فرم پیوست شماره یک از ضمیمه «ب» متصدی حمل و نقل را از خطرناک بودن محموله و همچنین نوع خطر و اقدامات احتیاطی که باید در حین حمل و نقل کالای موصوف به عمل آید، مطلع نماید.

ماده ۶- در صورت عدم رعایت ضوابط و دستورالعمل‌های مندرج در این آیین‌نامه با تخلفات به شرح زیر برخورد خواهد شد:

الف- مؤسسات و شرکتهای حمل و نقل جاده‌ای بر اساس ماده ۱۳ مقررات و آیین‌نامه حمل و نقل بار و مسافر و مدت لغو پروانه فعالیت و تعطیلی شرکتها و مؤسسات حمل و نقل جاده‌ای موضوع ماده ۱۴ اصلاحیه قانون نحوه رسیدگی به تخلفات و اخذ جرایم رانندگی.

ب- رانندگان وسایل نقلیه بر اساس جداول جرایم رانندگی موضوع ماده ۲ قانون نحوه رسیدگی بر تخلفات و اخذ جرایم رانندگی.

ماده ۷- چنانچه متصدی حمل و نقل قصد حمل مواد خطرناک را دارد که در طبقه‌بندی مواد خطرناک تحت طبقات ۱، ۶، ۸ و۹ شناسایی گردیده‌اند مکلف است جهت هماهنگی و تعیین مسیر مجاز تردد از مبدأ به مقصد و با اولویت جاده‌های خارج از شهرها به سازمان حمل و نقل و پایانه‌های کشور یا سازمان‌های تابعه مراجعه و ضمن ارائه درخواست کتبی به همراه اظهارنامه صاحب کالا، مجوز و مسیر عبور مواد خطرناک را دریافت نماید.

ماده ۸- وسیله نقلیه حامل مواد خطرناک صرف‌نظر از وزن و حجم محموله فقط در ساعات روز مجاز به تردد در جاده‌های کشور خواهد بود و باید قبل از پایان روز در پارکینگ مناسب توقف و تا آغاز روز بعد از حرکت خودداری کند. در صورت لزوم سازمان حمل و نقل پایانه‌های کشور نقشه مسیری را که وسیله نقلیه حامل مواد خطرناک برای رسیدن به مقصد باید طی کند و توقف‌های غیر اضطراری بین راه در آن پیش‌بینی شده است را در اختیار متصدیان حمل و نقل قرار دهد و راننده مکلف است وسیله نقلیه را در مسیر تعیین شده هدایت کند. در نقشه مورد بحث سعی خواهد شد که وسیله نقلیه حتی‌المقدور از نقاط کم جمعیت و احیاناً جاده‌ای کمربندی شهرها عبور داده شود و توقف‌های بین راه دور از وسایل نقلیه دیگر و محلهای امن و خلوت انجام گیرد.

ماده ۹- پارک و توقف وسایل نقلیه حامل مواد و محصولات خطرناک در طول جاده‌ها فقط تحت شرایط زیر امکان‌پذیر است.

الف- نصب گوه به تعداد حداقل ۲ عدد و متناسب با تعداد چرخهای وسایل نقلیه حامل مواد و محصولات خطرناک در حین توقف الزامی است.

ب- موتور وسیله حامل مواد و محصولات خطرناک باید در حین توقف خاموش باشد.

ج- وسایل نقلیه حامل مواد و محصولات خطرناک نباید به هیچ عنوان نشت یا سرریز داشته باشند.

چ- وسایل نقلیه حامل مواد و محصولات خطرناک باید در نقاط با شیب کم توقف کنند و از پارک و توقف وسیله نقلیه در سربالایی یا سرازیری‌هایی که توسط وزارت راه و ترابری با علائم مشخص شده‌اند خودداری نماید.

ح- در مواقعی که راننده وسیله نقلیه حامل مواد خطرناک اضطراراً مجبور به توقف شود باید وسیله نقلیه را حتی‌المقدور منتهی‌الیه سمت راست جاده در محوطه باز دور از پلها و تونلها و تأسیسات رفاهی بین راه متوقف نماید.

خ- در توقف‌های بین راه و توقف‌های اضطراری باید راننده یا کمک راننده در وسیله نقلیه یا اطراف آن باقی مانده و از آن مراقبت نماید. علاوه بر این ضرورت در مواضع ۱۰ متری ابتدا و انتهای وسیله نقلیه متوقف شده چراغ‌های ۲۴ ولتی زردرنگ الکتریکی نصب شود که تأمین نیروی آنها مستقل از وسیله نقلیه صورت می‌گیرد.

ماده ۱۰- رانندگان وسایل نقلیه حامل مواد خطرناک در هنگام سوخت‌گیری باید موارد زیر را رعایت کنند:

الف- سوخت‌گیری حتی‌الامکان در پمپ‌های دور از شهرها و مراکز جمعیتی صورت گیرد.

ب- وسیله نقلیه دیگری در جلو یا عقب وسیله نقلیه حامل مواد خطرناک مشغول سوخت‌گیری یا در انتظار نوبت نباشد.

ج- موتور وسیله نقلیه حامل مواد خطرناک باید در حین سوخت‌گیری خاموش باشد.

د- راننده یا کمک راننده وسیله نقلیه نباید از آن دور شوند.

ماده ۱۱- وسایل نقلیه حامل محمولات خطرناک نباید تحت هیچ شرایطی وسیله نقلیه دیگری را یدک‌کشی نموده یا توسط وسیله نقلیه دیگری یدک‌کشی شود.

ماده۱۲- حمل مسافر و سرنشین به استثنای راننده و کمک راننده یا عوامل دیگری که با تشخیص متصدی حمل و نقل باید همراه محموله و وسیله نقلیه در عملیات حمل و نقل کالای خطرناک باشد، ممنوع است.

ماده ۱۳- استعمال دخانیات یا استفاده از هر گونه وسیله روشنایی یا آتش‌زا در داخل وسیله نقلیه یا در فاصله ۵۰ متری آن در حین انجام عملیات حمل و نقل مواد خطرناک ممنوع است.

ماده ۱۴- چنانچه به هر دلیل در حین عملیات باراندازی یا بارگیری به ناچار باید در محوطه‌ای تعداد وسیله نقلیه حامل مواد خطرناک متوقف شوند یا در توقف‌گاه مناسبی تعدادی از اینگونه وسایل نقلیه متوقف شده‌اند باید شعاع ۲۰ متری را برای فاصله یکدیگر حفظ کنند.

ماده ۱۵- در صورتی که پمپ تخلیه کالای خطرناک از نیروی موتور وسیله نقلیه انرژی خود را کسب نمی‌نماید باید در حین تخلیه، موتور وسیله نقلیه خاموش باشد.

تبصره۱- چنانچه وسیله نقلیه، حامل محموله خطرناکی از طبقات ۶، ۸ و ۹ باشد و محل تخلیه و باراندازی در مکانی مسقف واقع شده باشد، باید وسیله نقلیه مجهز به موتور پمپ تخلیه محموله باشد که منبع انرژی آن مستقل از موتور محرکه وسیله نقلیه است.

تبصره۲- چنانچه وسیله نقلیه، حامل محموله خطرناکی از طبقات ۱و۶ و۸ و۹ بوده و محل تخلیه و باراندازی در مکانی مسقف واقع شده باشد باید در حین تخلیه موتور وسیله نقلیه خاموش باشد.

ماده ۱۶- حمل مواد خطرناک در بارگیر و یدک مستقل و همچنین حمل مواد خطرناک طبقات ۱و۶ و۸ و۹ در وسایل نقلیه مفصل‌دار ممنوع است.

ماده ۱۷- محمولات خطرناک از طبقه۴ و ردیف۳-۴ باید در بارگیری مسقف و مقاوم نسبت به نفوذ آب و رطوبت حمل شوند.

ماده ۱۸- چنانچه وسیله نقلیه حامل مواد خطرناک به دلیل نقص فنی ناچار به توقف طولانی (بر اساس نظر سازمان حمل و نقل و پایانه‌های کشور) در مسیر گردد، راننده مکلف است متصدی حمل و نقل را از موضوع مطلع نماید و متصدی حمل و نقل نیز مکلف است به محض اطلاع وسیله نقلیه مناسبی را به همراه عوامل لازم برای باراندازی وسیله نقلیه معیوب و بارگیری وسیله نقلیه اعزامی به محل توقف خودرو اعزام نماید.

ماده ۱۹- در صورت بروز سوانحی که منجر به پخش مواد در طبیعت می‌گردد، متصدی حمل و نقل موظف است سریعاً مراتب را به سازمان‌های امدادی اطلاع دهد.

ماده ۲۰- متصدی حمل و نقل مکلف است قبل از اعزام وسیله نقلیه جهت بارگیری و حمل محموله خطرناک برنامه زمان‌بندی سفر را در اختیار راننده قرار دهد و راننده نیز مکلف است برنامه تنظیمی از سوی متصدی حمل و نقل را به دقت رعایت نماید.

ماده ۲۱- مواد خطرناک از انواع زیر گروههای طبقه ۱ باید در کامیون‌های بار بارگیر بسته یا دارای دربهای کنار (بغل باز شو) حمل شود.

ماده ۲۲- حداکثر وزن محموله از طبقه ۱ در زیر گروه۱-۱ نباید از ۱۰۰کیلوگرم و در زیر گروه‌های ۲-۱ و ۳-۱ نباید از ۳۰۰۰ کیلوگرم در هر بارگیر تجاوز نماید.

تبصره- میزان حمل محمولات متعلق به نیروهای مسلح کشور در صورت ضرورت و با مسئولیت وزارت دفاع و پشتیبانی نیروی‌های مسلح از شمول این ماده مستثنی است.

ماده ۲۳- متصدی حمل و نقل مکلف است مقررات مربوط به اسناد و مدارک حمل و نقل کالای خطرناک را طبق ضوابط مندرج در ضمیمه«ب» رعایت نموده وبسته‌ها و جعبه‌های حامل مواد خطرناک نیز باید دارای برچسب ویژه‌ای باشند که مشخصات کالای خطرناک و شماره طبقه مربوط به آن مطابق پیوست یک ضمیمه«الف» به دقت در آن منعکس شده باشد و روشهای بسته‌بندی مندرج در ضمیمه«ج» در مورد آنها رعایت گردد.

ماده ۲۴- چنانچه وسیله نقلیه، حامل محموله‌ای از طبقه۱ بوده و مقرر است که محموله آن در باراندازهای مختلف تخلیه گردد، نحوه بارگیری باید به نحوی باشد که بدون جابه‌جا کردن سایر جعبه‌های حامل کالای خطرناک و به ترتیب محموله تخلیه و باراندازی شود.

ماده ۲۵- چنانچه وسیله نقلیه، حامل مواد خطرناک از طبقه۱ توسط مأمورین پلیس راه ملزم به توقف شود، راننده وسیله نقلیه مکلف است در نقطه‌ای که پلیس راه مشخص نموده است، توقف نماید.

ماده۲۶- در صورتی که کاروانی از وسایل نقلیه حامل مواد خطرناک به دنبال یکدیگر در حرکت باشند، رانندگان مکلف به حفظ فاصله ۸۰ متری از یکدیگر می‌باشند.

ماده ۲۷- محموله‌هایی از نوع دی‌اکسید کربن و اکسید نیتروژن و گازهایی از طبقه۲ باید در وسایل نقلیه بدون مفصل و در تانکرهای ثابت که به نحوه مناسبی به شاسی وسیله نقلیه محکم شده‌اند، حمل گردند.

ماده ۲۸- حمل گازهایی از طبقه۲ در مخازن کوچک و در بارگیری‌های کانتینرها ممنوع است.

ماده ۲۹- حمل مایعات از طبقه ۸ فقط توسط تانکرهای ثابت مجاز است و این گونه مواد نباید به صورت بشکه‌های مجزا روی بارگیری‌های کفی یا طاقدار حمل شوند.

ماده ۳۰- حمل و نقل کالاها و محمولات خطرناک در صورتی مجاز می‌باشد که وسایل نقلیه حامل این گونه محمولات حایز شرایط و ضوابط مندرج در این فصل باشند.

تبصره- حمل و نقل مواد سوختی به صورت مایع یا گاز در صورتی که ظرفیت وسایل نقلیه از میزان زیر تجاوز ننمایند، مشمول مقررات این آیین‌نامه نمی‌باشند.

الف- وسایل نقلیه دارای تانکرهای قابل انفکاک جهت حمل مایعات با حداکثر ظرفیت ۱۰۰۰ لیتر.

ب- تانکر کانتینرها جهت حمل انواع گازها با حداکثر حجم ۳۰۰۰ لیتر.

ماده ۳۱- وسایل نقلیه حامل مواد خطرناک باید علاوه بر معاینه فنی معتبر، دارای گواهینامه تأیید صلاحیت صادره از طرف مؤسسه معتبر به شرح مذکور در ضمیمه«د» این آیین‌نامه می‌باشند.

تبصره۱- در صورت نبود مؤسسات فنی ذیصلاح در شناسایی و بازرسی فنی وسایل نقلیه حامل مواد خطرناک، شرکتها و مؤسسات حمل و نقلی شاغل در بخش حمل و نقل مواد خطرناک موظفند وفق مفاد این آیین‌نامه صلاحیت فنی وسیله نقلیه تحت پوشش خود را به دفتر وارسی و گواهینامه‌ای مطابق ضمیمه«د» را تنظیم و در اختیار رانندگان و عوامل حمل و نقل کالای خطرناک قرار دهند. مسئولیت قانونی ناشی از عدم بررسی دقیق و درست وسایل نقلیه شاغل در این بخش، متوجه این شرکتها و مؤسسات بوده و هر گونه سهل انگاری در صدور چنین گواهینامه‌هایی مشمول مقررات ماده ۶ خواهد بود.

تبصره۲- مدت اعتبار این گواهینامه یک سال بوده و مالک وسیله نقلیه مکلف است ظرف یک ماه قبل از انقضای مدت گواهینامه آن را تمدید نماید.

تبصره۳- چنانچه وسیله نقلیه حامل مواد خطرناک از ۲ بخش مستقل کشنده و بارگیر تشکیل شده باشد باید در هر کدام به تفکیک دارای یک گواهینامه تأیید صلاحیت باشند.

تبصره۴- چنانچه وسیله نقلیه حامل مواد خطرناک از ۲ بخش کشنده و نیم یدک تشکیل شده باشد و نیم یدک به صورت مستقل دارای شماره پلاک باشد باید در بند ۷ گواهینامه تأیید صلاحیت شماره پلاک نیم یدک نیز درج گردد.

ماده ۳۲- وسایل نقلیه تانکردار با بارگیری‌های نیم یدک که کانتینرهای حامل مواد خطرناک را حمل می‌کنند یا وسایل نقلیه‌ای که مواد و محصولات خطرناک را به صورت فله‌ای حمل می‌کنند باید از مثلث‌های خطر در هر دو طرف کانتینر یا تانک استفاده کنند.

ماده ۳۳- اطلاعات زیر باید به صورت خوانا روی بدنه بارگیر وسایل نقلیه تانکردار که محمولات خطرناک را حمل نمایند درج گردد.

۱- نام شرکت یا مؤسسه حمل و نقل.

۲- ظرفیت تانکر.

۳- وزن خالی تانکر.

۴- حداکثر وزن تانکر به همراه محموله.

۵- تاریخ و مدت اعتبار بازرسی.

ماده ۳۴- اطلاعات زیر باید به صورت خوانا بر روی تانکر یا کانتینرهای حامل مواد خطرناک درج گردد.

۱- شماره ثبت تانکر کانتینر.

۲- نام شرکت تولیدکننده تانکر کانتینر.

۳- شماره سریال اعلام شده توسط شرکت تولیدکننده تانکر کانتینر.

۴- مقدار عددی فشار محموله بر حسب مگاپاسکال یا بار.

۵- سال تولید تانکر کانتینر.

۶- ظرفیت تانکر کانتینر بر حسب لیتر.

ماده۳۵- وسایل نقلیه‌ای که محمولات خطرناک با حداکثر نقطه اشتعال ۳۲ درجه سانتی‌گراد را حمل می‌نمایند باید سرپوشیده بوده و طرح و ساخت محفظه بارگیر آنها به صورتی باشد که محموله آنها تحت اثر دما و حرارت خارج از محیط قرار نگیرد.

ماده ۳۶- حداکثر عمر تانکرهایی که به صورت بارگیر برای حمل کالاهای خطرناک از طبقه ۳ بکار می‌روند، نباید از ۸ سال تجاوز کند.

ماده ۳۷- تانکرهایی که در آنها محمولاتی از طبقات ۲-۵ و۸ حمل می‌شوند باید از ورقی با پوشش گالوانیزه ساخته شوند و عمر آنها نیز از۴ سال تجاوز ننماید.

ماده ۳۸- وسایل نقلیه حامل مواد خطرناک باید در سطح قائم عقب دارای مثلث نارنجی رنگ به طول قاعده۴۰ سانتی‌متر و ارتفاع ۳۰ سانتی‌متر با خط مشکی حاشیه‌ای به ضخامت ۱۵ میلی‌متر باشند.

تبصره۱- وسایل نقلیه تانکردار و بارگیرهایی که دارای بیش از یک تانکر برای حمل و نقل کالای خطرناک هستند باید علاوه بر نصب مثلث موضوع این ماده به دو مثلث خطر با همان ابعاد در طرفین مجهز باشند.

تبصره۲- وسایل نقلیه حامل محمولات خطرناک به صورت جامد و فله‌ای، علاوه بر نصب مثلث خطر موضوع این ماده ، باید تابلوهای نارنجی که شماره کالای خطرناک، شماره خطر و سایر مشخصات لازم در آن ثبت شده است را مطابق ضمیمه«ه« داشته باشند.

ماده ۳۹- وسایل نقلیه حامل مواد خطرناک باید به وسایل اطفای حریق متناسب با نوع وسیله نقلیه و میزان قابلیت اشتعال کالاهای حمل شده مجهز باشند.

ماده ۴۰- حمل و نقل کالاها و محمولات خطرناک در صورتی مجاز می‌باشد که رانندگان و کمک رانندگان وسایل نقلیه حامل این گونه محمولات حایز شرایط و ضوابط مندرج در این فصل باشد.

ماده ۴۱- رانندگان وسایل نقلیه حامل مواد خطرناک باید دارای گواهینامه معتبر متناسب با نوع وسیله نقلیه تحت راهبری خویش بوده و حداقل مدت ۳ سال از زمان صدور گواهینامه نیز سپری شده باشند.

تبصره۱- حداقل سن رانندگان که قصد فعالیت در زمینه حمل و نقل مواد خطرناک را دارند، ۲۶ سال تمام می‌باشد.

تبصره۲- حداکثر سن مجاز برای رانندگان وسایل نقلیه حامل مواد خطرناک ۵۰ سال تمام می‌باشد. اما در صورت عدم بروز تخلفات از جانب راننده با در نظر گرفتن امتیازبندی تخلفات راننده، متصدی حمل و نقل می‌تواند با موافقت سازمان از رانندگان با سن بیش از ۵۰ سال و کمتر از ۶۰ سال استفاده نماید.

ماده۴۲- آن دسته از رانندگان که مواد خطرناک را در داخل تانکرهای ثابت یا تانکرهای قابل انتقال با ظرفیت بیش از ۱۰۰۰ لیتر یا تانک کانتینرهای با ظرفیت بیش از ۳۰۰۰ لیتر حمل می‌کنند و همچنین رانندگانی که به حمل این مواد توسط وسایل نقلیه با وزن ناخالص بیش از ۳۵۰۰ کیلوگرم اقدام می‌نمایند، باید علاوه بر گواهینامه متناسب با رانندگی وسیله نقلیه، تأییدیه ویژه‌ای که مؤید آشنایی با موضوع حمل و نقل مواد خطرناک، مفاد این آیین‌نامه حمل و نقل جاده‌ای مواد خطرناک، اقدامات احتیاطی جهت اجتناب از بروز حوادث ناشی از حمل و نقل مواد خطرناک و اقدامات پیشگیرانه در جهت جلوگیری از حوادث ناشی از حمل و نقل جاده‌ای این مواد را مطابق نمونه مذکور در ضمیمه و در اختیار داشته باشند.

تبصره- برای صدور تأییدیه ویژه، شرکتها و مؤسسات حمل و نقلی که به جابه‌جایی مواد خطرناک مبادرت می‌ورزند، مکلفند بر اساس ضوابط و دستورالعمل‌های ارایه شده از طرف سازمان حمل و نقل و پایانه‌های کشور اقدام به برگزاری دوره‌های آموزشی نموده و تأییدیه ویژه را به رانندگان ارایه کنند.

ماده ۴۳- رانندگان وسایل نقلیه مکلفند قبل از آغاز عملیات حمل و نقل وسایل و لوازم زیر را به همراه داشته باشند و در صورت لزوم از آنها استفاده کنند.

۱- جلیقه زرد رنگ احتیاط مطابق با استاندارد EN۴۷۱

۲- عینک حفاظتی مناسب جهت حفاظت از چشم در مقابل حرارت و خطرات ناشی از واکنشهای شیمیایی مواد خطرناک.

۳- ماسک مناسب برای تصفیه بخارها و گازهای ناشی از محمولات سمی.

۴- دستکش لاستیکی مناسب و مقاوم در برابر مواد شیمیایی.

۵- چکمه لاستیکی مقاوم در برابر مواد شیمیایی.

۶- تن‌پوشی سراسری از جنس مواد ضد آب (WATER PROOF) و مقاوم در برابر مواد شیمیایی.

۷- چراغ قوه دستی.

۸- بطری حاوی مایع شستشوی چشم.

۹- بطری حاوی آب.

ماده ۴۴- به منظور کنترل و ارزیابی تخلفات رانندگی رانندگان و شرکتهای حمل و نقل از مفاد این آیین‌نامه دستورالعمل امتیازبندی تخلفات و نحوه برخورد با رانندگان و شرکتها توسط سازمان حمل و نقل و پایانه‌های کشور و معاونت راهنمایی و رانندگی و امور حمل و نقل ناجا تهیه و به مرحله اجرا گذارده خواهد شد.

ماده ۴۵- استفاده از راننده‌ای که حایز کلیه شرایط راننده اصلی باشد، همراه وسیله نقلیه حامل مواد خطرناک اجباری است.

ماده ۴۶- رعایت کنوانسیون بازل[1] و مصوبات مرتبط با آن در حمل و نقل جاده‌ای لازم‌الاجرا است.

۱ - متن کامل کنوانسیون بازل در جلد دوم مجموعه قوانین و مقررات محیط زیست ایران درج شده است.

فصل پنجم

قانون حفاظت در برابر اشعه

قانون حفاظت در برابر اشعه (مصوب ۱۳۶۸/۱/۲۰

ماده ۳- شمول مقررات حفاظت در برابر اشعه

مقررات این قانون شامل کلیه امر مربوط به حفاظت در برابر اشعه در سطح کشور از جمله موارد زیر می‌باشد:

۱- منابع مولد اشعه

۲- کار با اشعه

۳- احداث، تأسیس، راه‌اندازی، بهره‌برداری، از کاراندازی و تصدی هر واحدی که در آن با اشعه انجام شود.

۴- هر گونه فعالیت در رابطه با منابع مولد اشعه شامل واردات و صادرات، ترخیص، توزیع، تهیه، تولید، ساخت، تملّک، تحصیل، اکتشاف، استخراج، حمل و نقل، معاملات، پیمانکاری، نقل و انتقال، کاربرد و یا پس مانداری.

۵- حفاظت کارکنان، مردم و نسلهای آینده بطور کلی و محیط در برابر اثرات زیان‌آور اشعه.

ماده ۴- انجام هر گونه فعالیت در ارتباط با موارد مندرج در بندهای ۱، ۲، ۳ و ۴ از ماده ۳، غیر از موارد مستثنی بموجب آئین‌نامه‌های مربوطه مستلزم اخذ پروانه کسب از واحد ذیربط و پروانه اشتغال از واحد قانونی می‌باشد.

تبصره: مجوز کار با اشعه در مورد مؤسسات پزشکی صرفاً برای متخصصین گروه پزشکی توسط کمیسیونی مرکب از دو نفر متخصص امور حفاظت در برابر اشعه از واحد قانونی و دو نفر کارشناس از وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی مورد بررسی و تأیید قرار گرفته است و از طرف واحد قانونی داده خواهد شد.

صدور پروانه نهایی تأسیس واحد کار با اشعه از سوی وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی خواهد بود.

ماده ۹- کلیه افرادی که به کار با اشعه گمارده می‌شوند باید تحت معاینات و آزمایشهای پزشکی لازم قبل و بعد از استخدام و به صورت دوره‌ای طبق آیین‌نامه مربوط قرار گرفته و مدارک لازم را در اختیار واحد قانونی قرار دهند.

ماده ۱۰- گماردن افراد زیر به کار با اشعه ممنوع است:

۱- افراد کمتر از ۱۸ سال غیر از موارد مستثنی به موجب آیین‌نامه مربوطه.

۲- افرادی که در نتیجه آزمایشهای پزشکی مورد تأیید واحد قانونی کار با اشعه برای سلامتی آنان زیان‌آور تشخیص داده شده باشد.

ماده ۱۱- در انجام هر گونه فعالیت مربوط به موارد مندرج در ماده ۳ دارنده پروانه کسب شخص مسئول و مسئول فیزیک بهداشت مکلفند:

۱- کلیه مقررات، استانداردها، آیین‌نامه‌ها و دستورالعملهای حفاظت در برابر اشعه را رعایت نمایند.

۲- کلیه تدابیر و تجهیزات حفاظتی لازم را طبق مقررات مربوط پیش‌بینی، تأمین و به اجراء درآورند.

۳- از پرتودهی غیر ضروری اجتناب نمایند.

ماده ۱۲- کلیه افرادی که به کار با اشعه اشتغال دارند مکلفند وسایل حفاظت در برابر اشعه پیش‌بینی شده را شخصاً بکار گرفته و مقررات و دستورالعمل‌های مربوط را به اجراء درآورند.

ماده ۱۶- دارنده پروانه و یا هر شخصی که بنحوی از انحاء منابع مولد اشعه را برابر مفاد این قانون در اختیار و یا تحت نظر داشته و یا بعنوان شخص مسئول و یا مسئول فیزیک بهداشت انجام وظیفه نماید مکلف است در حوزه فعالیت شغلی خود تسهیلات لازم برای اعمال نظارت و بازرسی واحد قانونی را فراهم نموده و اطلاعات و مدارک مورد نیاز را در اختیار واحد قانونی قرار دهد.

ماده ۲۰- به افرادی که بطور مستمر به کار با اشعه اشتغال داشته باشند، مزایای زیر بر مبنای مقدار و شرایط بالقوه پرتودهی محیط کار به تشخیص واحد قانونی و طبق آیین‌نامه‌های مربوطه تعلق می‌گیرد:

۱- کاهش ساعات کار هفتگی تا میزان ۲۵٪ ساعات کار مقرر برای سایر کارکنان.

۲- افزایش میزان مرخصی استحقاقی سالیانه تا یک ماه در سال برای مدت اشتغال به کار با اشعه. استفاده از مرخصی استحقاقی سالیانه در این گونه موارد در طول هر سال اجباری است.

۳- افزایش مدت خدمت مورد قبول تا یکسال به ازاء هر یکسال کار با اشعه. حداکثر این افزایش تا ده سال و منحصراً از نظر باز خرید، بازنشستگی، از کار افتادگی و تعیین حقوق وظیفه قابل احتساب می‌باشد.

۴- پرداخت تا پنجاه درصد حقوق و مزایا بعنوان فوق‌العاده کار با اشعه.

تبصره- در مورد بند ۲ این ماده بجای استفاده از مرخصی فرد ذینفع می‌تواند در خواست اشتغال در محلی غیر از محیط کار با اشعه بنماید.

فصل ششم

جرائم و مجازات‌ها

تعاریف

قانون حفاظت و بهسازی محیط زیست ۱۳۵۸/۳/۲۸ و اصلاحیه ۱۳۷۱/۸/۲۴

ماده۱۲- صاحبان یا مسئولان کارخانجات و کارگاههای موضوع ماده ۱۱ مکلفند به محض ابلاغ دستور سازمان، کار یا فعالیت ممنوع شده را متوقف و تعطیل نمایند. ادامه کار یا فعالیت مزبور منوط به اجازه سازمان یا رأی دادگاه صلاحیتدار خواهد بود. در صورت تخلف به حبس از شصت و یک روز تا یکسال و یا پرداخت جزای نقدی از پنج هزار ریال تا پنجاه هزار ریال یا به هر دو مجازت محکوم خواهند شد.[۱]

ماده۱۳- کسانیکه از مقررات و ضوابط مذکور در آئین نامه‌های موضوع ماده ۱۰ تخلف نمایند بر حسب مورد که در آئین‌نامه‌های مزبور تعیین خواهد شد به جزای نقدی از پانصد ریال تا پنجاه هزار ریال محکوم خواهند شد.[۲]

ماده ۳- در مورد جرائم مذکور در این قانون سازمان بر حسب مورد شاکی یا مدعی خصوصی شناخته می‌شود.[۳]

قانون شکار و صید (مصوب ۱۳۴۶/۳/۱۶) (با اصلاحات مصوب ۱۳۵۳/۱۰/۳۰ و ۱۳۷۵/۹/۲۵

ماده۱۰- هر کس مرتکب اعمال زیر شود به جزای نقدی از یکصد هزار (۱۰۰ ۰۰۰) تا یک میلیون (۱ ۰۰۰ ۰۰۰) ریال یا حبس از یکماه تا شش ماه محکوم می‌شود:[۴]

الف- شکار و صید جانوران وحشی عادی بدون پروانه.

ب- شکار و صید بیش از میزان مندرج در پروانه و یا خلاف مقررات و خارج از محل‌های مندرج در پروانه.

ج- حمل، عرضه، فروش و صدور جانوران وحشی زنده یا کشته و اجزای آنها بدون کسب پروانه و یا مجوز از سازمان.

د- از بین بردن رستنی‌ها از جمله قطع درختان، خارزنی، بوته‌کنی و تعلیف غیر مجاز در مناطق حفاظت شده و پناهگاه‌های حیات وحش و تجاوز و تخریب در این مناطق.

ماده۱۱- هر کس مرتکب اعمال زیر شود به جزای نقدی از یک میلیون و پانصد هزار (۱ ۵۰۰ ۰۰۰) ریال تا سه میلیون (۳ ۰۰۰ ۰۰۰) ریال یا حبس از ۹۱ یک روز تا ۶ ماه محکوم می‌شود:

الف- شکار و صید در فصول و ساعات ممنوع مقرر.

ب- مبادرت به شکار و صید در مناطق ممنوع و یا خلاف محدودیت‌ها و ممنوعیت‌هایی که سازمان در حدود اختیارات قانونی خود تعیین و آگهی کرده است و شکار غیر مجاز در قرق‌های اختصاصی.

ج- شکار و صید با وسایل و از طرق غیرمجاز و یا شکار با استفاده از اسلحه دیگران.

۱- به ماده ۶۸۸ قانون مجازات اسلامی مراجعه شود.

۲- به ماده ۶۸۸ قانون مجازات اسلامی مراجعه شود.

۳- از قانون آئین دادرسی (اصلاحی).

۴- بندهای ۱،۲،۳ ماده ۳ قانون وصول برخی از درآمدهای دولت و مصرف آن در موارد معین مصوب ۲۸ ۱۲ ۷۳ مجلس شورای اسلامی در مورد مجازاتهای کمتر از ۹۱ روز.

د- تخریب چشمه‌ها و آبشخور حیوانات در مناطق حفاظت شده و پناهگاههای حیات وحش.
ه- اقدام به صدور و ورود حیوانات وحشی موضوع ماده (۷)[1]. این قانون به صورت غیر مجاز.

ماده۱۲- هر کس مرتکب اعمال زیر شود به مجازات حبس از سه ماه تا سه سال و یا به جزای نقدی از یک میلیون و پانصد هزار (۱ ۵۰۰ ۰۰۰) ریال تا هجده میلیون (۱۸ ۰۰۰ ۰۰۰) ریال محکوم می‌شود:
الف-شکار و صید جانوران وحشی حمایت شده بدون داشتن پروانه ویژه.
ب- شکار و صید در مناطق حفاظت شده و پناه‌گاههای حیات وحش بدون تحصیل پروانه ویژه و صید غیر مجاز در رودخانه‌های حفاظت شده.
ج- از بین بردن رستنی‌ها و تعلیف و تخریب در پارک‌های ملی و آثار طبیعی ملی و هر گونه تجاوز و فعالیت غیر مجاز در این گونه مناطق.
د- آلوده نمودن آب رودخانه‌ها، دریاچه‌ها و تالاب‌های حفاظت شده، چشمه‌ها و آبشخورها به موادی که باعث آلودگی آب و از بین رفتن آبزیان شود.

ماده۱۳- هر کس مرتکب اعمال زیر شود به مجازات حبس از نود و یک روز تا سه سال یا جزای نقدی از یک میلیون و هشتصد هزار (۱ ۸۰۰ ۰۰۰) ریال تا بیست میلیون (۲۰ ۰۰۰ ۰۰۰) ریال و در صورت تکرار به هر دو مجازات محکوم می شود.
الف- شکار جانوران وحشی کمیاب و در معرض خطر انقراض از قبیل جیبیر،گورخر، گوزن زرد ایرانی، یوز پلنگ، تمساح (کروکودیل)، هوبره و میش مرغ.
ب- شکار در پارک‌های ملی.
ج- شکار، صید و یا کشتار جانوران وحشی با استفاده از سموم و مواد منفجره و امثال آن و شکار به صورت تعقیب با استفاده از وسیله نقلیه موتوری و همچنین کشتار آنان به طریق جرگه و محاصره دسته جمعی.
د- مبادرت به اقداماتی که موجبات آلودگی آب دریای خزر و خلیج فارس و دریای عمان با مواد غیر نفتی را فراهم آورده و باعث مرگ و میر آبزیان یا به خطر افتادن محیط زیست آنان شود.
ه- ایجاد یا فراهم کردن مقدمات آتش سوزی در پارک‌های ملی و آثار طبیعی ملی و مناطق حفاظت شده یا پناه‌گاههای حیات وحش بر اثر بی‌مبالاتی یا عدم رعایت مقررات محیط زیست و یا تخلف از نظامات دولتی.
تبصره۱- در صورت ایجاد آتش‌سوزی عمدی در پارک‌های ملی و آثار طبیعی ملی، مرتکب به مجازاتهای مقرر در ماده (۶۷۵) قانون مجازات اسلامی محکوم خواهد شد.
تبصره۲- هر کس مبادرت به زنده گیری، شکار، خرید، فروش، حمل، نگهداری و صدور پرندگان شکاری از قبیل شاهین، بحری، بالابان و دلیجه کند علاوه بر محکومیت به حداکثر مجازات حبس مقرر در این ماده به جزای نقدی از یک میلیون و هشتصد هزار (۱ ۸۰۰ ۰۰۰) ریال تا بیست میلیون (۲۰ ۰۰۰ ۰۰۰) ریال محکوم خواهد شد.

ماده۱۶- در صورت تکرار جرائم پیش بینی شده در مواد۱۱و۱۲ این قانون مرتکب به اشد مجازات محکوم خواهد شد.

۱- خرید و فروش، تکثیر و پرورش و صدور و ورود حیوانات وحشی و اجزای آنها که غیربومی ایران بوده و از خارج از کشور وارد شده و یا از قبل در کشور تکثیر و پرورش یافته‌اند با کسب پروانه و یا اجازه از سازمان مجاز می‌باشد. ورود و صدور آن دسته از جانوران وحشی و اجزای آنها که در فهرست کنوانسیون تجارت بین‌المللی گونه‌های در معرض خطر انقراض ثبت شده‌اند با رعایت مقررات کنوانسیون مذکور صورت می‌گیرد. سازمان می‌تواند گونه‌هایی که بر خلاف مقررات کنوانسیون به کشور وارد شده‌اند ضبط و در صورت لزوم با هزینه واردکننده به کشور مبدأ عودت دهد.

قانون نحوه جلوگیری از آلودگی هوا (مصوب ۱۳۷۴/۲/۳

ماده۲۸- افرادی که با وسایل نقلیه موتوری آلوده‌کننده غیر مجاز تردد می‌نمایند به حکم دادگاه صالح به جزای نقدی پانصد هزار ریال و همچنین کسانیکه محدودیت‌ها و ممنوعیت‌های موضوع ماده ۷ این قانون را رعایت ننمایند از بیست و پنج هزار ریال تا یکصد هزار ریال بنا به تعداد سیلندر، حجم موتور، میزان آلودگی و دفعات تکرار جرم محکوم خواهند شد. ضمناً از تردد وسایل نقلیه آلوده‌کننده مذکور تا رفع موجبات آلودگی جلوگیری بعمل خواهد آمد.[۱]

ماده۲۹- صاحبان و مسئولین کارخانجات و کارگاه‌ها و شهرک‌ها و مجتمع‌های صنعتی آلوده‌کننده که بر خلاف مواد ۱۴،۱۶و۱۸ این قانون عمل نمایند، برای بار اول به جزای نقدی از دو میلیون ریال تا پنج میلیون ریال و در صورت تکرار به حبس تعزیری از دو ماه تا شش ماه و جزای نقدی از پنج میلیون ریال تا ده میلیون ریال محکوم می‌شوند.[۲]

تبصره۱- صاحبان و مسئولان اینگونه کارخانجات و کارگاه‌های آلوده کننده علاوه بر محکومیت مذکور مکلف به پرداخت ضرر و زیان وارده به محیط‌زیست و اشخاص حقیقی و حقوقی به حکم دادگاه صالحه می‌باشند.

تبصره۲- در مورد جرائم مقرر در این قانون علاوه بر اشخاص حقیقی و حقوقی سازمان حفاظت محیط‌زیست بر حسب مورد شاکی یا مدعی خصوصی در زمینه خسارات وارده به محیط‌زیست می‌باشد.

ماده۳۰- کسانی که از انجام بازرسی مأموران سازمان حفاظت محیط‌زیست برای نمونه برداری و تعیین میزان آلودگی ناشی از فعالیت کارخانجات و کارگاه‌ها منابع تجاری بهداشتی و خدمات و اماکن عمومی ممانعت بعمل آورده و یا اسناد و مدارک و اطلاعات مورد نیاز سازمان را در اختیار ایشان نگذارند و یا اسناد و مدارک و اطلاعات خلاف واقع ارائه نمایند بر حسب مورد و اهمیت موضوع به جزای نقدی از پانصد هزار ریال تا پنج میلیون ریال و در صورت تکرار به حبس تعزیری از یک ماه تا سه ماه و جزای نقدی مذکور محکوم خواهند شد.

تبصره- در صورتی که مأموران سازمان حفاظت محیط‌زیست در جرائم موضوع این ماده همکاری یا مشارکت داشته یا گزارش خلاف واقع ارائه نمایند علاوه بر محکومیت در هیأت‌های رسیدگی به تخلفات اداری به حداکثر مجازات مقرر در این ماده محکوم خواهند شد.

ماده۳۲- مسئولین آلودگی حاصل از منابع متفرقه و منابع خانگی به جزای نقدی از یکصد هزار ریال تا یک میلیون ریال و در صورت تکرار از دویست هزار ریال تا دو میلیون ریال و همچنین عاملین آلودگی صوتی به جزای نقدی از پنجاه هزار ریال تا پانصد هزار ریال و در صورت تکرار از یکصد هزار ریال تا یک میلیون ریال محکوم خواهند شد.[۳]

۱- اصلاحیه مصوب شماره ۱۶۴۰/ت ۲۵۵۵۷ ه مورخ ۱۹ ۲ ۱۳۸۳ هیأت وزیران به استناد ماده ۶۸ قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت (مصوب ۱۳۸۰).

۲- اصلاحیه مصوب شماره ۱۶۴۰/ت ۲۵۵۵۷ ه مورخ ۱۹ ۲ ۱۳۸۳ هیأت وزیران به استناد ماده ۶۸ قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت (مصوب ۱۳۸۰).

۴- اصلاحیه مصوب شماره ۱۶۴۰/ت ۲۵۵۵۷ ه مورخ ۱۹ ۲ ۱۳۸۳ هیأت وزیران به استناد ماده ۶۸ قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت (مصوب ۱۳۸۰).

ماده۱۶- نگهداری، مخلوط کردن، جمع آوری، حمل و نقل، خرید و فروش، دفع، صدور و تخلیه پسماندها در محیط بر طبق مقررات این قانون و آیین نامه اجرایی آن خواهد بود. در غیر این صورت اشخاص متخلف به حکم مراجع قضایی به جزای نقدی در بار اول برای پسماندهای عادی از پانصد هزار (۵۰۰ ۰۰۰) ریال تا یکصد میلیون (۱۰۰ ۰۰۰ ۰۰۰) ریال و برای سایر پسماندها از دو میلیون(۲ ۰۰۰ ۰۰۰) ریال تا یکصد میلیون (۱۰۰ ۰۰۰ ۰۰۰) ریال و در صورت تکرار، هر بار به دو برابر مجازات قبلی در این ماده محکوم می‌شوند.
متخلفین از حکم ماده (۱۳) به جزای نقدی از دو میلیون (۲ ۰۰۰ ۰۰۰) ریال تا یکصد میلیون (۱۰۰ ۰۰۰ ۰۰۰) ریال و در صورت تکرار به دو برابر حد اکثر مجازات و در صورت تکرار مجدد هر بار به دو برابر مجازات بار قبل محکوم می‌شوند.

ماده۱۷- متخلفین از حکم ماده (۱۴) این قانون موظفند پسماندهای مشمول کنوانسیون بازل را به کشور مبدأ اعاده و یا در صورت امکان معدوم کردن در داخل تحت نظارت و طبق نظر سازمان (مرجع ملی کنوانسیون مذکور در ایران) با هزینه خود به نحو مناسب دفع نمایند. در غیر این صورت به مجازات‌های مقرر در ماده (۱۶) محکوم خواهند شد.

ماده۱۹- در تمام جرایم ارتکابی مذکور، مرجع قضایی مرتکبین را علاوه بر پرداخت جریمه به نفع صندوق دولت، به پرداخت خسارت به اشخاص و یا جبران خسارت وارده بنا به در خواست دستگاه مسئول محکوم خواهد نمود.

ماده۲۰- خودروهای تخلیه‌کننده پسماند در اماکن غیر مجاز، علاوه بر مجازاتهای مذکور، به یک تا ده هفته توقیف محکوم خواهند نمود.
تبصره- در صورتی که محل تخلیه، معابر عمومی شهری و بین شهری باشد، به حداکثر میزان توقیف محکوم می‌شوند.

ماده۲۱- درآمد حاصل از جرایم این قانون به حساب خزانه‌داری کل کشور واریز و همه ساله معادل وجوه واریزی از محل اعتبارات ردیف خاصی که در قوانین بودجه سنواتی پیش‌بینی می‌شود، در اختیار دستگاه‌هایی که درآیین‌نامه اجرایی این قانون تعیین خواهند شد، قرار خواهد گرفت تا صرف آموزش، فرهنگ‌سازی، اطلاع رسانی و رفع آلودگی ناشی از پسماندها، حفاظت از محیط زیست و تأمین امکانات لازم در جهت اجرای این قانون گردد.

قانون مجازات اسلامی-تعزیرات (مصوب ۱۳۷۵/۳/۲ بااصلاحات ۱۳۷۶/۵/۸

از سال دوم برنامه سوم آلوده‌سازی هوا موتورسیکلت‌ها و خودروها (از هر نوع که باشند) جرم محسوب می‌شود و متخلف (راننده) به جزای نقدی پانصد هزار (۵۰۰ ۰۰۰) ریال در هر نوبت تخلف محکوم می‌شود نوبت بعدی احتساب تخلف، حداقل گذشت یک هفته از تخلف قبلی و ارتکاب جرم می‌باشد.

ماده۶۷۹- هر کس به عمد و بدون ضرورت حیوان حلال گوشت متعلق به دیگری یا حیواناتی که شکار آنها توسط دولت ممنوع اعلام شده است را بکشد یا مسموم یا تلف یا ناقص کند به حبس از نود و یک روز تا شش ماه یا جزای نقدی از یک میلیون و پانصد هزار ریال تا سه میلیون ریال محکوم خواهد شد.

ماده۶۸۰- هر کس بر خلاف مقررات و بدون مجوز قانونی اقدام به شکار یا صید حیوانات و جانوران وحشی حفاظت شده [حمایت شده] نماید به حبس از سه ماه تا سه سال و یا جزای نقدی از یک و نیم میلیون ریال تا هجده میلیون ریال محکوم خواهد شد.

ماده۶۸۶- هر کس درختان موضوع ماده یک قانون گسترش فضای سبز را عالماً عامداً و بر خلاف قانون مذکور قطع یا موجبات از بین رفتن آنها را فراهم آورد علاوه بر جبران خسارت وارده حسب مورد به حبس تعزیری از شش ماه تا سه سال و یا جزای نقدی از سه میلیون تا هجده میلیون ریال محکوم خواهد شد.

ماده۶۸۸- هر اقدامی که تهدید علیه بهداشت عمومی شناخته شود از قبیل آلوده کردن آب آشامیدنی یا توزیع آب آشامیدنی آلوده، دفع غیر بهداشتی فضولات انسانی و دامی و مواد زائد، ریختن مواد مسموم‌کننده در رودخانه‌ها، زباله در خیابان‌ها و کشتار غیر مجاز دام، استفاده غیر مجاز فاضلاب خام یا پساب تصفیه خانه‌های فاضلاب برای مصارف کشاورزی ممنوع می‌باشد و مرتکبین چنانچه طبق قوانین خاص مشمول مجازات شدیدتری نباشند به حبس تا یک سال محکوم خواهند شد.

تبصره۱- تشخیص اینکه اقدام مزبور تهدید علیه بهداشت عمومی و آلودگی محیط‌زیست شناخته می‌شود و نیز غیر مجاز بودن کشتار دام و دفع فضولات دامی و همچنین اعلام جرم مذکور حسب مورد بر عهده وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی، سازمان حفاظت محیط‌زیست و سازمان دامپزشکی خواهد بود.[1]

تبصره۲- منظور از آلودگی محیط‌زیست عبارتست از پخش یا آمیختن مواد خارجی به آب یا هوا یا خاک یا زمین به میزانی که کیفیت فیزیکی، شیمیایی یا بیولوژیک آن را بطوری که به حال انسان یا سایر موجودات زنده یا گیاهان یا آثار یا ابنیه مضر باشد تغییر دهد.

ماده۶۸۹- در تمام موارد مذکور در این فصل هر گاه حریق و تخریب و سایر اقدامات انجام شده منتهی به قتل یا نقص عضو یا جراحت و صدمه به انسانی شود مرتکب علاوه بر مجازات مذکور حسب مورد به قصاص و پرداخت دیه و در هر حال به تأدیه خسارات وارده نیز محکوم خواهد شد.

۱- اصلاحیه مورخ ۸ ۵ ۱۳۷۶ مجلس شورای اسلامی.

ماده۴۲- بریدن و ریشه کن کردن و سوزانیدن نهال و درخت و تهیه چوب و هیزم و ذغال از منابع ملی و توده‌های جنگلی بدون اخذ پروانه از وزارت منابع طبیعی ممنوع است.

مرتکب در مورد بریدن ریشه‌کن کردن و سوزانیدن هر اصله نهال به پرداخت جریمه نقدی [1] از ۲۰ تا ۵۰ ریال و در مورد بریدن و ریشه کن کردن درخت و تهیه چوب و هیزم و ذغال به حبس تأدیبی از ۱۱ روز تا شش ماه و پرداخت جریمه نقدی از یکصد تا یک هزار ریال نسبت به هر اصله درخت یا هر متر مکعب هیزم یا ذغال محکوم می‌شود.

در تمام موارد عین مال نیز ضبط و به ترتیب مقرر در ماده ۲۸ این قانون عمل خواهد شد.[2]

ماده۴۳- بریدن و ریشه‌کن کردن بوته‌ها و خارها و درختچه‌های بیابانی و کویری و کوهستانی در مناطق کویری و بیابانی ممنوع است متخلف به حبس تکدیری تا ده [3] روز با پرداخت غرامت تا ۲۰۱ ریال محکوم و در صورت تکرار به هر دو مجازات محکوم خواهد شد.

تبصره- انجام عملیات مذکور در ماده بالا در صورتی که به منظور زراعت یا درختکاری و ایجاد بادشکن یا مراتع مشجر و یا غیر مشجر و همچنین به منظور تأمین حوایج دیگر اهالی باشد با اجازه سازمان جنگل‌بانی و طبق شرایطی که از طرف سازمان مزبور تعیین می‌شود مجاز است.

تبصره۳- متخلفین از این قانون برای بار اول علاوه بر پرداخت خساراتی که حسب مورد توسط کارشناسان مربوطه وزارت جهادسازندگی ارزیابی خواهد گردید به حبس از یک ماه تا شش ماه و پرداخت جزای نقدی برای هر اصله درخت معادل یک برابر و نیم قیمت روز آن و در صورت تکرار به اشد مجازات محکوم می‌شوند.

۱- جریمه نقدی بریدن، ریشه کن کردن و سوزاندن هر اصله نهال، یکصدهزار (۱۰۰ ۰۰۰) ریال تا دویست و پنجاه هزار (۲۵۰ ۰۰۰) ریال به ترتیب ذیل:

۱-۱- نهال درختان موضوع ماده (۱) قانون حفظ و حمایت از منابع طبیعی و ذخایر جنگلی کشور- مصوب ۱۳۷۱ و گونه‌های کهور، آکاسیا، وکنار دویست و پنجاه هزار (۲۵۰ ۰۰۰) ریال.

۱-۲- نهال درختان دسته دوم موضوع بند (۱۷) ماده (۱) قانون حفاظت و بهره‌برداری از جنگلها و مراتع، یکصد و پنجاه هزار (۱۵۰ ۰۰۰) ریال.

۱-۳- نهال درختان سایر گونه‌ها، یکصد هزار (۱۰۰ ۰۰۰) ریال.

۲- جریمه نقدی بریدن و ریشه کن کردن هر اصله درخت و تهیه هر مترمکعب چوب، هیزم و ذغال از آن، دومیلیون (۲ ۰۰۰ ۰۰۰) ریال تا پنج میلیون (۵ ۰۰۰ ۰۰۰) ریال به نحو ذیل:

۲-۱- درختان موضوع ماده (۱) قانون حفظ و حمایت از منابع طبیعی و ذخایر جنگلی کشور- مصوب ۱۳۷۱ و گونه‌های کهور، آکاسیا و کنار، پنج میلیون (۵ ۰۰۰ ۰۰۰) ریال.

۲-۲- درختان دسته دوم موضوع بند (۱۷) ماده (۱) قانون حفاظت و بهره‌برداری از جنگلها و مراتع، سه میلیون و پانصد هزار (۳ ۵۰۰ ۰۰۰) ریال.

۲-۳- درختان سایر گونه‌ها، دو میلیون (۲ ۰۰۰ ۰۰۰) ریال.

۳-میزان جرائم نقدی موضوع این ماده به ترتیب زیر چهارصد هزار (۴۰۰ ۰۰۰) ریال تا یک میلیون (۱ ۰۰۰ ۰۰۰) خواهد بود:

۳-۱- بریدن و ریشه‌کن کردن بوته‌ها و خارهای مناطق بیابانی و کویری، چهارصد هزار (۴۰۰ ۰۰۰) ریال

۳-۲-بریدن و ریشه‌کن کردن درختچه‌های مناطق بیابانی و کویری، یک میلیون (۱ ۰۰۰ ۰۰۰) ریال

لایحه قانونی حفظ و گسترش فضای سبز در شهرها (مصوب ۱۳۵۹/۳/۳

ماده۶ - هر کس عالماً و عامداً و بر خلاف مقررات این قانون مرتکب قطع و یا موجبات از بین رفتن درختان مشمول این قانون را فراهم سازد به حبس تا سه سال و پرداخت جزای نقدی برحسب نوع و محیط، سن درخت و موقعیت آن از یکهزار ریال تا یکصد هزار ریال محکوم خواهد شد.[1]

قانون حفاظت دریا و رودخانه‌های مرزی از آلودگی با مواد نفتی

ماده۲- آلوده‌کردن رودخانه‌های مرزی و آب‌های داخلی و دریای سرزمینی ایران به نفت یا هر نوع مخلوط نفتی خواه توسط کشتی‌ها و خواه توسط سکوهای حفاری یا جزایر مصنوعی (اعم از ثابت و شناور و خواه توسط لوله‌ها و تأسیسات و مخازن نفتی واقع در خشکی یا دریا ممنوع است و مرتکب به حبس از شش‌ماه تا دو سال یا پرداخت جزای نقدی از یک میلیون تا ده میلیون ریال یا به هر دو مجازات محکوم می‌گردد، در صورتیکه آلودگی بواسطه بی‌مبالاتی یا بی‌احتیاطی واقع شود مجازات مرتکب حداقل جزای نقدی مذکور است. نیروی دریائی یا ژاندارمری کشور بر حسب مورد، بمنظور جلب و دستگیری مرتکب و تنظیم صورت مجلس تشخیص میزان آلودگی در صورتی‌که وسیله آلوده‌کننده نفتکش باشد آن را متوقف و در مورد سایر منابع آلوده کننده از ادامه عملیات آنها جلوگیری بعمل خواهد آورد.

تبصره: تا هنگامی که نحوه جلوگیری از آلودگی خلیج فارس و بحر عمان از طریق معاهدات چند جانبه بین‌المللی یا توافق‌های دو جانبه بین دولت جمهوری اسلامی ایران و سایر دول ساحلی مناطق مذکور فوق تعیین نشده باشد، مقررات این قانون در خلیج فارس تا حد نهایی آبهای روی فلات قاره و در بحر عمان تا فاصله پنجاه میل از خط مبدأ دریای سرزمینی لازم‌الاجرا خواهد بود.

در مناطقی که فلات قاره ایران در خلیج فارس به موجب موافقتنامه‌هایی با دول دیگر تعیین و تحدید نگردیده است تا زمانیکه به ترتیب دیگری بین طرفین توافق نشده باشد اجرای مقررات این قانون محدود به خط منصفی است که کلیه نقاط آن از نزدیکترین نقاط خطوط مبدأ دریای سرزمینی ایران و کشور مقابل آن به یک فاصله باشد.

ماده۶- مجازات‌های مقرر در ماده ۲ در موارد زیر اعمال نخواهد شد.

الف- موارد استثنایی آلودگی که به خاطر رفع خطر از کشتی و یا نجات جان اشخاص ضروری و غیر قابل اجتناب تشخیص داده شود مشروط بر آنکه اولاً میزان آلودگی با خطری که کشتی و یا سرنشینان را تهدید می‌کرده است متناسب باشد و ثانیاً پس از وقوع اقدامات فوری به منظور جلوگیری و رفع آثار آن صورت گرفته باشد.

ب- آلودگی غیر عمدی که در نتیجه نشتی پیش‌بینی نشده و یا معلول خرابی و خلل اتفاقی کشتی و یا خطوط لوله و تأسیسات باشد مشروط بر آنکه پس از وقوع اقدامات فوری به منظور جلوگیری و رفع آثار آن صورت گرفته باشد.

۱- لایحه قانونی حفظ و گسترش فضای سبز در شهرها.

تبصره- در کلیه موارد مذکور در بالا مسئولین مکلف خواهند بود که جریان امر را فوراً به مقامات صلاحیتدار در نزدیکترین بندر ایران اطلاع دهند در غیر این صورت متخلفین به حداقل مجازات مذکور در ماده دو محکوم خواهند شد.

ج- در مورد تخلیه یا نشت از کشتی‌های غیر نفتکش در حال حرکت در صورت احراز کلیه شرایط زیر:

۱- شدت تخلیه یا نشت محتوی نفتی از شصت لیتر نفت در هر میل دریائی تجاوز نکند.

۲- نسبت نفت موجود در مخلوط نفتی از یک در ده هزار تجاوز نکند.

۳- تخلیه یا نشت در فاصله حداقل ۱۲ میلی از نزدیکترین نقطه دریای ساحلی ایران صورت گیرد.

د- در مورد تخلیه یا نشت از نفتکش‌های در حال حرکت در صورت احراز کلیه شرایط زیر:

۱- شدت تخلیه یا نشت محتوی نفتی از شصت لیتر نفت در هر میل دریایی تجاوز نکند.

۲- مقدار کل نفت مخلوط با آب توازن تخلیه شده از نفتکش از یک سی هزارم ظرفیت بارگیری آن تجاوز نکند.

۳- فاصله نفتکش از نزدیکترین نقطه ساحل ایران بیش از پنجاه مایل باشد.

تبصره- تخلیه یا نشت از قسمت تحتانی موتورخانه، تلمبه خانه نفتکش تابع حکم مقرر در بند «ج» این ماده خواهد بود.

ه- در مورد تخلیه آب توازن از مخزن نفتکش در صورتیکه پس از حمل آخرین محموله بطوری پاک شده باشد که مواد تخلیه شده از آن به فرض متوقف بودن نفتکش در آب تمیز و آرام در روزی که هوا صاف باشد اثر مشهودی از نفت و فضولات آن بر سطح یا زیر آب یا سواحل مجاور باقی نگذارد. در صورتیکه کشتی مجهز به دستگاه وارسی باشد یا آب توازن در بندر تخلیه شود باید قبلاً با اندازه‌گیری یا آزمایش آب توازن معلوم شود که نسبت نفت موجود در آن از ۱۵ قسمت در میلیون تجاوز نکند.

و- در مورد تخلیه یا نشت از لوله‌ها، سکوهای حفاری، جزایر مصنوعی، مخازن یا سایر تأسیسات در نتیجه قوه قهریه (فورس ماژور) مشروط بر آنکه قبلاً کلیه اقدامات احتیاطی انجام شده و پس از وقوع هم اقدامات فوری به منظور جلوگیری و رفع آثار آن صورت گرفته باشد.

ماده۱۳- در صورتیکه تخلف از مقررات این قانون موجب توجه هر گونه خسارتی به بندرها و دریابارها (پلاژها) یا سایر تأسیسات ساحلی ایران بشود و یا خساراتی به آبزیان و منابع طبیعی وارد آورد دادگاه مسئولین را به پرداخت خسارات وارده نیز محکوم خواهند نمود.

ماده۱۴- مسئولین آلودگی مکلفند کلیه هزینه‌هایی را که از طرف مقامات صلاحیتدار و یا به دستور آنان و توسط عاملین دیگر به منظور محدود کردن آثار آلودگی و رفع آن بعمل بیاید بپردازند بطور کلی مقامات مزبور و سازمان‌ها و عاملین وابسته به آنها در مقابل خدماتی که به منظور فوق انجام می‌دهند مستحق دریافت کارمزد مناسب خواهند بود.

ماده۱۵- سازمان بنادر و کشتیرانی می‌تواند در صورت لزوم، تأمین خواسته را معادل خسارت وارده از مراجع قضایی صالحه طبق مقررات آیین دادرسی کیفری درخواست نماید.

ماده۱۷- مدت مرور زمان دعوی خسارت موضوع ماده ۱۳ این قانون شش سال از تاریخ وقوع خسارت خواهد بود.

قانون اراضی مستحدث و ساحلی (مصوب ۱۳۵۴/۴/۲۹)

ماده۱۱- هر کس به قصد تصرف به اراضی مستحدث و ساحلی متعلق به دولت و حریم دریا و دریاچه‌ها و تالاب‌های کشور تجاوز کند و یا اراضی مزبور را با برداشت شن و ماسه و خاک و سنگ تخریب نماید به حبس تا سه سال و خلع ید محکوم خواهد شد. وزارت کشاورزی و منابع طبیعی مکلف است به محض اطلاع به وسیله گارد جنگل و مأمورین خود رفع تجاوز کند و مراتب را برای رسیدگی به موضوع و تعقیب کیفری کتباً به دادسرای محل اعلام نماید. اعیانی که در عرصه مورد تجاوز احداث شود به حکم دادگاه جزایی به نفع دولت ضبط یا قلع بنا خواهد شد.

قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت (مصوب ۱۳۸۰/۱۰/۲۶)

ماده۶۸- به دولت اجازه داده می‌شود بر اساس پیشنهاد سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور و متناسب با عواملی همانند کاهش هزینه‌های دولتی ناشی از اصلاح ساختار اداری و کاهش نیروی انسانی و نرخ تورم، هر سه سال یک بار نسبت به کاهش یا افزایش مبالغ ریالی مشخص مندرج در قوانین و مقررات در زمینه میزان جرایم، تعرفه‌ها و خدمات دولتی، حقوقی دولتی و عناوین مشابه با رعایت مفاد برنامه‌های توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران اقدام و مراتب را ابلاغ نماید.

تبصره۱- مرتکبان جرایم بالا علاوه بر جبران خسارت وارده به حبس از سه ماه تا دو سال محکوم و چنانچه تخریبی صورت نگرفته باشد مرتکب یا مرتکبین، حسب مورد ضمن رفع موانع و رفع تجاوز و جبران خسارت وارده به یکماه تا شش ماه حبس و یا پرداخت جزای نقدی از پانصد هزار (۵۰۰ ۰۰۰) تا پنج میلیون (۵ ۰۰۰ ۰۰۰) ریال محکوم خواهند شد. در مورد اخیر با جبران خسارت تعقیب موقوف خواهد شد.

از قانون حفاظت در برابر اشعه (مصوب ۱۳۶۸/۱/۲۰)

ماده۱۸- موارد زیر جرم محسوب و مرتکب حسب مورد با رعایت شرایط و امکانات خاطی و دفعات و مراتب جرم و مراتب تأدیب از وعظ و توبیخ و تهدید و درجات تعزیر به مجازات مشروحه ذیل محکوم خواهد شد:

۱- عدم استفاده از وسایل حفاظتی پیش‌بینی شده و همچنین عدم رعایت دستورالعمل‌های حفاظتی توسط کارکنان با اشعه جرم محسوب و متخلف به جریمه نقدی از ده هزار ریال تا صد و پنجاه هزار ریال محکوم خواهد شد.

۲-گماردن افراد بدون انجام آزمایش‌های پزشکی لازم قبل از استخدام و یا بدون مراقبت‌ها و آزمایش‌های دوره‌ای پزشکی در مدت اشتغال بکار با اشعه جرم محسوب و متخلف به جریمه نقدی از ده هزار ریال تا پانصد هزار ریال محکوم خواهند شد.

۳-گماردن افرادی بکار با اشعه که به موجب ماده ۱۰[۱] این قانون کار با اشعه برای آنان ممنوع اعلام شده است جرم محسوب و متخلف به جریمه نقدی از سی‌هزار ریال تا یک میلیون ریال محکوم خواهد شد.
۴-کوتاهی در اعلام موارد مذکور در مواد ۷ [۲]، ۸ [۳]، ۹ [۴]، این قانون توسط اشخاص نامبرده در موارد یاد شده جرم محسوب و متخلف به جریمه نقدی از سی هزار ریال تا دو میلیون ریال محکوم خواهد شد.
۵- متخلف موارد زیر به جزای نقدی از سی هزار ریال تا پنج میلیون ریال و یا به حبس تعزیری از یک ماه تا شش ماه و یا به هر دو مجازات محکوم خواهد شد:
الف- بهره‌برداری از منابع مولد اشعه و یا کار با اشعه بدون اتخاذ تدابیر حفاظتی و تدارک تجهیزات حفاظتی توصیه شده توسط واحد قانونی.
ب- بهره‌برداری از منابع مولد اشعه و یا کار با اشعه بدون نظارت شخص مسئول و مسئول فیزیک بهداشت.
ج- اخلال در امر نظارت و بازرسی واحد قانونی و ندادن اطلاعات لازم و یا ارائه اطلاعات ناقص و یا کذب به واحد قانونی و نیز هر اقدامی که موجب انحراف تشخیص واحد قانونی گردد.
۶- ایجاد اختلال در کار با اشعه و یا منابع مولد اشعه جرم محسوب و متخلف به جزای نقدی از پانصد هزار تا پانزده میلیون ریال و حبس تعزیری از یکماه تا سه سال و یا به هر دو مجازات محکوم خواهد شد.
۷- عدم رعایت حدود و شرایط مقرر در پروانه یا تغییر در شرایط مزبور جرم محسوب و متخلف به مجازات نقدی از یک میلیون ریال تا پنج میلیون ریال یا به حبس تعزیری از شش ماه تا دو سال و یا به هر دو مجازات محکوم خواهد شد.
۸- نداشتن پروانه معتبر در مواردی که به موجب ماده ۴ [۵] این قانون داشتن پروانه الزامی اعلام گردیده است جرم محسوب و متخلف به مجازات نقدی از یک میلیون ریال تا ده میلیون ریال و یا به حبس تعزیری از شش ماه تا سه سال و یا به هر دو مجازات محکوم خواهد شد.
۹- بهره‌برداری از منابع مولد اشعه که توسط واحد قانونی بنحوی ممنوع اعلام شده است جرم محسوب می‌شود و متخلف به مجازات نقدی از یک میلیون ریال تا پانزده میلیون ریال و یا به حبس تعزیری از شش ماه تا سه سال و یا به هر دو مجازات محکوم خواهد شد.

۱- گماردن افراد زیر به کار با اشعه ممنوع است:
افراد کمتر از ۱۸ سال سن غیر از موارد مستثنی به موجب آیین‌نامه مربوطه.
افرادی که در نتیجه آزمایشهای پزشکی مورد تأیید واحد قانونی کار با اشعه برای سلامتی آنان زیان‌آور تشخیص داده شده باشد.
۲- هر گونه تغییر در وضعیت حقوقی دارنده پروانه کسب در ارتباط با منابع مولد اشعه و نیز هرگونه تغییر کمی و کیفی در ارتباط با منابع مزبور مستلزم اخذ مجوز از واحد قانونی است.
تبصره: در خصوص مؤسسات پزشکی پس از اخذ مجوز از واحد قانونی صدور پروانه کار جدید از سوی وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی خواهد بود.
۳- دارندگان پروانه و یا قائم مقام قانونی آنها و نیز کلیه افرادی که به لحاظ وظیفه شغلی با منابع مولد اشعه در ارتباط می‌باشند مکلفند موارد زیر را بلافاصله به واحد قانونی اطلاع دهند.
۳-۱- تعلیق و یا تعطیل بهره‌برداری از منابع مولد اشعه.
۳-۲- مفقود شدن و یا سرقت منابع مولد اشعه.
۳-۳- هر گونه حادثه، اخلال، عیب و یا تغییرات در رابطه با منابع مولد اشعه که احتمال افزایش مخاطرات بالقوه پرتوگیری افراد را در برداشته باشد.
۳-۴- سوانح پرتوگیری و نیز پرتوگیری مشکوک افراد.
۴-کلیه افرادی که به کار با اشعه گمارده می‌شوند باید تحت معاینات و آزمایشهای پزشکی لازم قبل و بعد از استخدام و به صورت دوره‌ای طبق آیین‌نامه مربوطه قرار گرفته و مدارک لازم را در اختیار واحد قانونی قرار دهند.
۵- انجام هرگونه فعالیت در ارتباط با موارد مندرج در بندهای ۱،۲،۳ و ۴ از ماده ۳، غیر از موارد مستثنی بموجب آئین نامه‌های مربوطه مستلزم اخذ پروانه کسب از واحد ذیربط و پروانه اشتغال از واحد قانونی می‌باشد.
تبصره: در موارد خاص (مانند واحدهای تشخیصی با اشعه ایکس با فعالیت محدود) و طبق آئین‌نامه‌های مربوط، مسئولیت شخص حقیقی دارنده پروانه کسب، شخص مسئول و مسئول فیزیک بهداشت می‌تواند توأماً به عهده یک یا دو شخص حقیقی واجد شرایط باشد.

آیین‌نامه اجرایی بند (ج) ماده (۱۰۴) قانون برنامه سوم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران (مصوبه شماره ۵۹۵۸۱/ت/۲۳۸۰۶ه مورخ ۱۳۷۹/۱۲/۲۷ هیات وزیران با اصلاحات بعدی

ماده۴- واحدهایی که در مهلت تعیین شده از انجام تکالیف مذکور در ماده (۳) این آیین‌نامه خودداری کرده باشند، پس از مهلت باید جریمه مربوط به خسارات وارد به محیط زیست را مطابق این آیین‌نامه پرداخت کنند.

تبصره- در صورت اعتراض واحدی نسبت به مهلت تعیین شده موضوع جهت تصمیم‌گیری در کمیته سه نفره متشکل از مدیر کل حفاظت محیط‌زیست استان، نماینده استانداری و بالاترین مسئول دستگاه ذیربط در استان مطرح خواهد شد. تصمیم کمیته لازم‌الاجرا است.

ماده۵- میزان جریمه ماهانه آلودگی آب از حاصل‌ضرب عوامل زیر برای آلاینده‌ترین عامل تعیین می‌گردد:

الف- حجم کل خروجی در ماه (بر حسب متر مکعب)

ب- میزان آلودگی (بر اساس تعریف و مطابق جدول۱)

ج- ضریب ریالی (مطابق جدول۱)

د- حساسیت منطقه (مطابق جدول(۲)

ه- حساسیت محیط (مطابق جدول۳)

و- ضریب۲ برای تخلیه‌های ناگهانی.

تبصره- برای واحدهای بزرگ که مشمول ماده (۱۳۴) قانون برنامه پنج ساله سوم هستند، جرایم این ماده اخذ نخواهد شد.

ماده۶ - میزان جریمه ماهانه آلودگی هوا از حاصل‌ضرب عوامل زیر برای آلاینده‌ترین عامل تعیین می‌گردد:

الف- حجم کلی خروجی در ماه (بر حسب متر مکعب)

ب- میزان آلودگی (مطابق جدول۴)

ج- ضریب ریالی (مطابق جدول۴)

د- ضریب حساسیت منطقه (مطابق جدول۵)

ماده۷- میزان جریمه آلودگی ناشی از دفع غیرصحیح مواد زاید جامد یا مایع از حاصل‌ضرب عوامل زیر تعیین می‌گردد:

الف- وزن مواد زاید آلاینده (بر حسب کیلوگرم)

ب- ضریب ریالی (مطابق جدول شماره۷)

ج- ضریب حساسیت منطقه (مطابق جدول شماره۲)

ماده۸- میزان جریمه آلودگی صوتی از حاصل‌ضرب عوامل زیر تعیین می‌گردد:

الف- مقدار افزایش آلودگی صوتی از حد استاندارد (بر حسب دسیبل)

ب- زمان تولید (بر حسب ساعت)

ج- ضریب ۲ در صورتی که زمان تولید در شب باشد.

د- ضریب ریالی (۱۰۰۰ ریال بر دسیبل)

ه- ضریب حساسیت محیط (مطابق جدول۵)

ماده۹- میزان جریمه تخریب از حاصل‌ضرب هر یک از عوامل زیر در ضریب ریالی (مطابق جدول۶) تعیین می‌گردد مازاد بر سطح، حجم، یا تعداد مجازی که دستگاه صادر کننده در مجوز اعلام می‌کند:

الف- در مورد تخریب خاک، حجم خاک جابجا شده (به متر مکعب)

ب- در مورد تخریب اراضی، مساحت اراضی تخریب شده (به هکتار)

ج- در مورد قطع اشجار و بوته‌کنی، تعداد و نوع گونه.

د- در مورد مرگ و میر جانوران وحشی، تعداد و نوع گونه.

ه- در مورد رودخانه‌ها و سایر جریان‌های آبی، طول مسیر (به کیلومتر)

و- در سه تالاب و سایر آب‌های ساکن (هکتار)

ماده۱۰- ضریب ریالی هر سال بر اساس نرخ رسمی تورم سال قبل که توسط بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران اعلام می‌شود افزایش می‌یابد.

ماده۱۱- جریمه واحدهایی که ضمن پرداخت جریمه جهت کاهش آلودگی‌های خود اقدام نکنند پس از گذشت هر سال با ضریب دو نسبت به سال قبل محاسبه می‌شود.

ماده۱۲- در صورتی‌که به تشخیص سازمان تغییر قابل ملاحظه‌ای در میزان آلودگی بوجود آید سازمان می‌تواند جریمه ماههای بعد را مجدداً محاسبه و اعمال نماید.

ماده۱۴- جریمه طبق جداول این آیین‌نامه توسط سازمان محاسبه و به واحد اعلام می‌گردد. در صورتی که واحدی ظرف مدت یک ماه پس از ابلاغ جریمه، از پرداخت جریمه خودداری کند مطابق قانون حفاظت و بهسازی محیط‌زیست اقدام خواهد شد.

تبصره- جهت آگاهی واحدها نسبت به موضوع، در مهلت داده شده، جریمه واحدها محاسبه و فقط جهت اطلاع به آنها اعلام می‌گردد.

آیین‌نامه اجرایی ماده (۱۳۴) قانون برنامه سوم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران (مصوبه شماره ۵۹۵۷۱/ت ۲۳۷۱۳ ه مورخ ۱۳۷۹/۱۲/۲۷ هیات وزیران با اصلاحات بعدی

ماده۳- در صورتی که واحدها به آلودگی خود ادامه داده و از پرداخت جریمه خودداری کند با اعلام سازمان، وزارت نیرو نسبت به قطع آب و تعلیق پروانه بهره‌برداری از منابع آب واحد آلاینده اقدام خواهند نمود.
همچنین سازمان طبق آیین‌نامه جلوگیری از آلودگی آب مصوب ۲۴ ۹ ۱۳۶۳ هیأت وزیران و به استناد ماده (۴۶) قانون توزیع عادلانه آب مصوب ۱۶ ۱۲ ۱۳۶۱ مجلس شورای اسلامی نسبت به تعطیل کردن واحد آلاینده و معرفی به مراجع قضایی اقدام می‌نماید.

ماده۵ - مدیریت مجتمع‌ها و شهرکهای مسکونی، صنعتی، تولیدی، خدماتی و مشابه آن که دارای سیستم متمرکز جمع‌آوری فاضلاب هستند در خصوص مفاد این آیین‌نامه به عنوان شخصیت حقوقی مسئول بوده و موظف به پرداخت جرایم متعلقه می‌باشند. مگر آنکه توافق دیگری بین آنان و سازمان به عمل آید.

ماده۷- جهت جلوگیری از استمرار در پرداخت جریمه و واداشتن واحدهای آلاینده به رفع آلودگی در مورد واحدهایی که نسبت به رفع آلودگی اقدام نکنند. پس از پایان مهلت جریمه با ضریب ۲ محاسبه می‌شود و این ضریب پس از گذشت هر سال دو برابر سال قبل خواهد شد، به طوری که ضریب در مدت یک سال پس از پایان مهلت ۲، برای سال دوم۴، برای سال سوم ۸ و..... خواهد بود.
تبصره- واحدهایی که به تشخیص سازمان اقدامات مطلوبی را جهت رفع آلودگی انجام داده‌اند مشمول تا ۹۰٪ درصد تخفیف از جریمه متعلقه خواهند شد.

ماده۹- تا زمان کاهش آلایندگی و رسیدن به حد استاندارد، نحوه محاسبه جرایم و جداول این آیین‌نامه مطابق با نحوه محاسبه و جداول آیین‌نامه اجرایی بند (ج) ماده (۱۰۴)- طبق جدول زیر می‌باشد.

جدول ۱: آب

ردیف	عوامل آلاینده	حد مجاز تخلیه mg/lit			ضریب ریالی	ملاحظات
		به آبهای سطحی	به آبهای زیرزمینی	مصرف کشاورزی		
۱	BOD5	۵۰	۵۰	۱۰۰	۱۰	
۲	COD	۱۰۰	۱۰۰	۲۰۰	۷	
۳	فسفات (بر حسب فسفر)	۱	۱	-	۰/۱	
۴	نیترات	۵۰	۱۰	-	۵	
۵	سیانور (CN)	۰/۵	۰/۱	۰/۱	۵۰	
۶	کادمیوم (Cd)	۰/۲	۰/۲	۰/۰۵	۱۲	
۷	کروم کل (Cr)	۰/۵	۱	۱	۳۰	
۸	جیوه (Hg)	آثار	آثار	آثار	۶۰	
۹	کبالت (Co)	۱	۱	۰/۰۵	۶۰	
۱۰	مولیبدن (Mo)	۰/۰۱	۰/۰۱	۰/۰۱	۰/۶	
۱۱	نیکل (Ni)	۲	۲	۲	۱۲۰	
۱۲	سرب (Pb)	۱	۱	۱	۶۰	
۱۳	سلنیوم (Se)	۱	۰/۱	۰/۱	۶۰	
۱۴	نقره (Ag)	۱	۰/۱	۰/۱	۶۰	
۱۵	وانادیم (V)	۰/۱	۰/۱	۰/۱	۶	
۱۶	ارسنیک (As)	۰/۱	۰/۱	۰/۱	۶	
۱۷	مواد چربی و نفتی	۱۰	۱۰	۱۰	۱	
۱۸	دترجنت	۱/۵	۰/۵	۰/۵	۲۲	
۱۹	PH	۶/۵-۸/۵	۵-۹	۶-۸/۵	۱۰۰۰	هر درجه کاهش یا افزایش نسبت به حد مجاز در مترمکعب
۲۰	دما (C)	-	-	-	۱۰۰۰	هر سه درجه کاهش یا افزایش در فاصله ۲۰۰ متری از محل ورود
۲۱	کدورت (NTU)	۵۰	-	۵۰	۲/۵	هر واحد اختلاف NTU
۲۲	رنگ (TCU)	۷۵ واحدرنگ	۷۵ واحدرنگ	۷۵ واحدرنگ	۳۰۰	هر واحد اختلاف TCU
۲۳	اشریشیاکلی گرماپای	/۱۰۰۰ML ۲۰۰۰	/۱۰۰۰ML ۴۰۰۰	/۱۰۰۰ML ۴۰۰۰	۱۰	به ازاء هر میلیون عدد باکتری
۲۴	تخم انگلهای کرمی (کرم) نماتود	۱/۱۰۰۰ML	۱/۱۰۰۰ML	۱/۱۰۰۰ML	۱۰	به ازاء هر ده عدد مازاد در هر مترمکعب
۲۵	مجموع مواد جامدمحلول TDS	تبصره یک	تبصره دو	-	۲	

تبصره ۱- تخلیه با غلظت بیش از میزان مشخص شده در جدول در صورتی مجاز خواهد بود که پساب خروجی غلظت کلراید سولفات و مواد محلول منبع پذیرنده را در شعاع ۲۰۰ متری بیش از ده درصد (۱۰٪) افزایش ندهد.

تبصره ۲- تخلیه با غلظت بیش از میزان مشخص شده در جدول در صورتی مجاز خواهد بود که افزایش کلراید سولفات و مواد محلول پساب خروجی نسبت به آب مصرفی، بیش از ده درصد (۱۰٪) نباشد.

جدول ۲: حساسیت منطقه- آب و خاک

درجه حساسیت	۱	۲	۳	۲
منطقه	گیلان و مازندران گلستان کلیه مناطق تحت حفاظت سازمان حفاظت محیط زیست	خوزستان، بوشهر، هرمزگان	بقیه استانها	یزد، سیستان و بلوچستان، کرمان، خراسان (طول و عرض جغرافیایی)
ضریب مناطق	۲	۱/۸	۱/۵	۱

*استانداردهای درجه یک در مورد کارخانه ها و کارگاههای جدید و همچنین کارخانه ها و کارگاههایی موجود که محل آنها با ضوابط استقرار موضوع ماده (۱۲) قانون نحوه جلوگیری از آلودگی هوا مصوب ۳ ۲ ۱۳۷۴ مغایرت داشته باشد اعمال می شود.

*استانداردهای درجه ۲ برای کارخانه ها و کارگاههای موجود که محل آنها با ضوابط استقرار فوق الذکر مغایرتی ندارد، ملاک عمل خواهد بود.

جدول ۳: حساسیت محیط آب

درجه حساسیت	محیط	استان	ضریب محیط
۱	منابع تأمین کننده آب شرب دریای مازندران و تالابهای کشور رودخانه های حساس شامل: ابهررود اترک: کارده باراندوز چای، روضه چای، زرینه رود. مهاباد چای بشار تلخه رود، صوفی چای حبله رود، شاهرود حله، مند راوند: قره سو زاینده رود زرچوب، شفارود، مرد آبرود، نوکنده کرج، جاجرود سیمره قره سو کارون کر گاماسیاب چاه ها: دشت اصفهان، دشت دامغان، دشت لنجان	زنجان خراسان آذربایجان غربی کهکیلویه و بویراحمد آذربایجان شرقی سمنان بوشهر کرمانشاه اصفهان گیلان تهران ایلام مازندران خوزستان فارس همدان	۲
۲	خلیج فارس و دریای عمان چاه: دشت خوزستان، دشت زاهدان، دشت شیراز، دشت گرمسار دشت مجن و شاهرود، دشت یزد		۱/۸
۳	سایر رودخانه های کشور چاه: دشت سمنان، دشت شبانکاره، دشت دالکی و دشت کرمان		۱/۶
۴	چاه: سایر مناطق		۱/۴
۵	زمینهای کشاورزی		۱/۲
۶	اراضی بایر		۱

جدول ۴: هوا

ردیف	عوامل آلاینده	منابع آلاینده	واحد	حد مجاز تخلیه		ضریب ریالی	ملاحظات
				درجه ۱	درجه ۲		
۱	CO	پالایشگاه	PPM	۱۳۰	۱۳۰	۱۰	
		ذوب آهن	PPM	۴۳۵	۴۳۵	۵	
		کوره های قوس الکتریک برای تولید آهن	PPM	۵۰۰	۵۰۰	۵	
۲	SO2	نیروگاهها	PPM	۸۰۰	۸۰۰	۲	
		ذوب اولیه مس – سرب و روی	PPM	۸۰۰	۸۰۰	۲	
		تهیه گوگرد	PPM	۸۰۰	۱۰۰۰	۱	
		تهیه اسید سولفوریک	PPM	۱۰۰۰	۱۲۰۰	۱	
		تهیه کاغذ	تن/ KG	۴/۵	۱۵	۱	
۳	NO2	پالایشگاه	PPM	۳۵۰	۳۵۰	۸	
		تهیه اسید نیتریک	PPM	۳۵۰	۵۰۰	۵	
۴	H2S	تهیه گوگرد	PPM	۲۰	۳۰۰	۱۶	
		تهیه کک	PPM	۱۸۰	۴۰۰	۵	
۵	NH3	تهیه آمونیاک	PPM	۵۰	۱۰۰	۱۳	
		تهیه کربنات و بی کربنات دوسود	تن/ KG	۵	۵	–	
۶	HCN	تهیه اسید سیانیدریک	PPM	۸	۱۰	۲۰	
۷	FH	کارخانه تولید شیشه	PPM	۲۵	۳۰	۱۶	
		تهیه اسید فسفریک به روش تر	تن/ KG	۱۰	۲۵	۹	
		تهیه اسید سوپر فسفریک	تن/ KG	۵	۱۰	۱۰	
		تولید فسفات دی آمونیم	تن/ KG	۳۰	۵۰	۶	
		کارخانه تولید آجر	تن/ KG	۱۰	۲۵	۹	
		تهیه سرامیک	تن/ KG	۱۰	۲۵	۹	
		تهیه سوپر فسفات به روش توده کردن	تن/ KG	۱۰۰	۱۵۰	۲	
		تهیه سوپر فسفات به روش دانه ای	تن/ KG	۱۲۰	۱۵۰	۲	
		مخازن ذخیره سوپر فسفات دانه ای	تن/ KG	۰/۵	۰/۷۵	۲	
۸	F2	احیاء اولیه آلومینیوم (در ذخیره و حالت خشک)	PPM	۸	۲۰	۱۸	
۹	S2C	تولید سولفور کربن	PPM	۱۰۰	۱۱۰	۱۰	

ادامه جدول ۴: هوا

ردیف	عوامل آلاینده	نوع واحد	صنایع آلاینده	واحد	حد مجاز تخلیه *		ضریب ریالی
					درجه ۱	درجه ۲	
		ریخته‌گری‌ها	کوره های مقعر، القاء الکتریکی و قوس الکتریکی	MG/M^3	۱۰۰	۲۵۰	۱۴
		کارخانه کاغذسازی روند سولفات (کرافت) در تهیه سلولز	کوره بازیافت	MG/M^3	۱۵۰	۲۵۰	۲۰
		کارخانه کاغذسازی روند سولفات (کرافت) در تهیه سلولز	گل گوگرد احیاء شده (تمام ترکیبات گوگردی احیاء شده نظیر اسید سولفوریک، متیل مرکاپتان، دی متیل، دی سولفور و غیره بر حسب اسید سولفوریک	MG/M^3	۵	۱۰	۲۰
		کارخانه تهیه ذغال سنگ	خشک کننده های حرارتی	MG/M^3	۷۵	۱۵۰	۱۰
		کارخانه تهیه ذغال سنگ	وسایل تمیز کننده ذغال بوسیله هوای فشرده	MG/M^3	۴۰	۱۰۰	۱۰
		کارخانه تهیه ذغال سنگ	وسایل حمل و نقل شکننده‌ها، خردکننده‌ها، غربال‌کننده‌ها، مخازن ذخیره ذغال‌سنگ، نقاط نقل و انتقال ذغال‌سنگ و مراحل آبگیری ذغال‌سنگ	MG/M^3	۴۰	۱۰۰	۱۰
		کارخانه تهیه سرامیک	کوره پخت	MG/M^3	۲۰۰	۳۰۰	۸
		کارخانه آزبست	تهیه آزبست	$Fibre/CM^3$	۱۰	۱۰	۱۹
۱۰	ذرات	کارخانه تهیه گچ	مراحل مختلف تهیه گچ	MG/M^3	۲۵۰	۶۰۰	۴
		کارخانه تهیه آسفالت	کوره‌های خشک‌کننده، الواتورها، غربالها، مخازن ذخیره آسفالت، قیفها، مخلوط‌کننده‌های آسفالت، مخازن ذخیره مواد معدنی آسفالت و مواد اولیه، وسایل و دستگاه‌های هدایت‌کننده گرد و غبار به وسایل کنترل‌کننده	MG/M^3	۱۰۰	۲۵۰	۳
		تصفیه و ذوب کننده‌های ثانویه سرب	کوره‌های بلند (مقعری) و روربرو پات	MG/M^3	۵۰	۱۵۰	۰/۰۸
		کارخانه تهیه آهک	کوره آسیاب خردکننده، دستگاه‌های آبدیده کردن آهک، نقل و انتقال آهک و بارگیری آهک	MG/M^3	۱۰۰	۲۵۰	۴
		عملیات تهیه ماسه و قالب‌سازی کارخانجات ریخته‌گری	تهیه و ماسه و تهیه قالب، شکستن قالب	MG/M^3	۱۵۰	۱۵۰	۱۰
		زباله‌سوز معمولی (شهری و صنعتی) بیش از ۲۵ تن در شبانه روز	از دود کش دستگاه زباله سوز	MG/M^3	۱۵۰	۲۵۰	۹
		سایر واحدهای صنعتی	هر روند تولیدی	MG/M^3	۱۰۰	۲۵۰	۰/۰۸
		هیدروکربوری گروه اول		MG/M^3	-	۲۰	۱۹
		هیدروکربوری گروه اول		MG/M^3	-	۲۰	۱۹
		هیدروکربوری گروه اول		MG/M^3	-	۲۰	۱۹

جدول ۵: حساسیت منطقه-هوا و صدا

نوع منطقه	شرح	ضریب
غیرحساس	اماکنی که حساسیت خاصی ندارد (مناطق خارج از شهر و اماکن مسکونی)	۱
نیمه حساس	مناطقی مسکونی و مناطقی زیستی حساس	۲
حساس	۷ شهر آلوده از نظر آلودگی هوا	۳

جدول ۶: میزان جریمه ناشی از تخریب محیط زیست

نوع تخریب	واحد	ضریب ریالی *1000 ( )
خاکبرداری و خاکریزی	مترمعکب	۱۰-۱۰۰۰
قطع اشجار (درختان و درختچه ها) بوته کنی	اصله	۱۰-۱۰۰۰
مرگ و میر جانوران وحشی	تعداد	۱۰-۱۰۰۰
تخریب اراضی اعم از جنگلی، مرتعی، کشاورزی و غیره	هکتار	۱۰۰-۲۰۰۰۰
رودخانه وسایر جریان های آبی	کیلومتر	۱۰۰-۲۰۰۰
تالابها و سایر آبهای ساکن	هکتار	۱۰۰۰-۱۰۰۰۰

۱: میزان ضریب‌های در محدوده معین شده فوق توسط سازمان و با همکاری وزارت جهاد کشاورزی (سازمان جنگلها) معین خواهد شد.

جدول شماره ۷: طبقه بندی مواد زاید

گروه	کد بین‌المللی	نوع مواد زاید	شاخص آلایندگی	واحد	ضریب ریالی*۱۰۰۰
۱	Y10	مواد و اشیاء حاوی یا آلوده بی فنیل‌های چندکلره (PCBS) ترفنیلهای چند کلره (PCTS) و یا بی‌فنیلهای چند برمه (PBBS)	وزن PCB_PBB PCT		۱۰۰۰۰
	Y43	ترکیبات گروه دی- بنزو- فورانهای چند کلره	وزن فوران‌ها	KG	۱۰۰۰۰۰
	Y44	ترکیبات گروه دی- بنزو – پی- دی- اکسین های چند کلره	وزن دی‌اکسین‌ها	KG	۱۰۰۰۰۰
	Y41	حلالهای آنی هالوژن دار	وزن ماده	KG	۱۰۰۰۰۰
	Y29	جیوه- ترکیبات جیوه	وزن جیوه	KG	۱۰۰۰۰۰
	Y5	مواد زاید حاصل از تولید، فرمولاسیون و استفاده ازمواد شیمیایی نگهدارنده چوب	وزن ماده	KG	۱۰۰۰۰۰
	Y45	ترکیبات آلی هالوژن‌دار علاوه بر موادی که در فوق اشاره شد	وزن ماده	KG	۱۰۰۰۰۰
	Y26	کادمیوم- ترکیبات کادمیوم	وزن کادمیوم	KG	۵۰۰۰
	Y24	آرسنیک و ترکیبات آرسنیک	وزن آرسنیک	KG	۵۰۰۰
	Y21	ترکیبات گروه شش ظرفیتی	وزن کروم	KG	۵۰۰۰
	Y30	تالیوم و ترکیبات تالیوم	وزن تالیوم	KG	۵۰۰۰
	Y19	کربونیل های فلزی	وزن ماده	KG	۵۰۰۰
	Y20	برلیوم ترکیبات برلیوم	وزن برلیوم	KG	۵۰۰۰
	Y28	تلوریوم و ترکیبات تلوریوم	وزن تلوریوم	KG	۵۰۰۰
	Y27	آنتیوان و ترکیبات آنتیوان	وزن آنتیوان	KG	۵۰۰۰
۲	Y25	سلنیوم و ترکیبات سلنیوم	وزن سلنیوم	KG	۵۰۰۰
	Y17	مواد زاید حاصل از پرداخت سطح و پلاستیک	وزن ماده	KG	۲۰۰۰
۳	Y15	ضایعاتی که ماهیت انفجاری و مشمول سایر مقررات نیستند	وزن ماده	KG	۱۰۰
	Y34	اسیدها به اشکال محلول یا جامد	وزن اسید آزاد	KG	۱۰۰
	Y35	بازها به اشکال محلول یا جامد	وزن باز آزاد	KG	۱۰۰
۴	Y4	مواد زاید حاصل از تولید، فرمولاسیون و کاربرد داروهای گیاهی و مواد کشنده میکروارگانیسم‌ها، شامل سموم کشاورزی	وزن ماده	KG	۵۰۰۰
	Y7	مواد زاید حاصل از تصفیه حرارتی و آبکاری فلزات بوسیله سیانیدها	وزن سیانید	KG	۱۰۰۰۰۰
	Y37	ترکیبات آلی فسفره	وزن فسفر	KG	۵۰۰۰
	Y33	سیانید های غیرآلی	وزن سیانید	KG	۱۰۰۰۰
	Y38	سیانیدهای آلی	وزن سیانید	KG	۱۰۰۰۰
۵	Y18	بقایای حاصل از عملیات دفع مواد زائد صنعتی	وزن ماده	KG	۲۰۰۰
	Y47	بقایای حاصل از زباله سوزهای زباله منازل	وزن ماده	KG	۲۰۰۰
	Y39	فنل‌ها، ترکیبات فنل از جمله کلروفنل‌ها	وزن فنل ها	KG	۵۰
	Y40	اترها	وزن اتر	KG	۵۰
	Y6	حلال‌های آلی بدون هالوژن	وزن ماده	KG	۵۰
	Y8	ضایعات روغن‌های معدنی که برای استفاده رایج مناسب نیستند	وزن ماده	KG	۵۰
	Y9	مخلوط های زاید روغن با آب، هیدروکربنها با آب و امولسیون	وزن ماده	KG	۵۰
	Y11	مواد قیری زاید حاصل از پالایش تقطیر و تصفیه حرارتی	وزن ماده	KG	۵۰

ادامه جدول شماره ۷: طبقه بندی مواد زاید

گروه	کد بین‌المللی	نوع مواد زاید	شاخص آلایندگی	واحد	ضریب ریالی*۱۰۰۰
۶	Y36	آزبست (پودر یا الیاف)	وزن آزبست	KG	۲۰۰۰
۷	Y2	مواد زاید حاصل از تولید و تهیه فرآوردهای دارویی	وزن ماده	KG	۵۰۰
	Y3	دوا و داروهای زاید و کودهای شیمیایی	وزن ماده	KG	۵۰۰
۸	Y12	مواد زاید حاصل از تولید، فرمولاسیون و کاربرد جوهرها، رنگها، پیگمنتها، مواد رنگرزی، لاک و الکل و روغن های جلا	وزن ماده	KG	۲۰۰
	Y13	مواد زاید حاصل از تولید فرمولاسیون و کاربرد رزین هالاتکس، چسبها و نرم‌کننده‌ها	وزن ماده	KG	۲۰۰
	Y16	مواد زاید حاصل از تولید، فرمولاسیون و کاربرد مواد شیمیایی مورد استفاده در عکاسی	وزن ماده	KG	۲۰۰
	Y32	ترکیبات غیرآلی فلوئورغیر از کلسیم فلوراید	وزن ماده	KG	۲۰۰
	Y14	مواد زاید شیمیایی حاصل از فعالیتهای تحقیقاتی، عمرانی یا آموزشی که ماهیت شناخته شده ندارد و یا جدید بوده و اثرات‌شان بر روی انسان و محیط ناشناخته است	وزن ماده	KG	۲۰۰
۹	Y31	سرب، ترکیبات سرب	وزن سرب	KG	۲۰۰۰
	Y22	ترکیبات مس	وزن مس	KG	۱۰۰۰
	Y23	ترکیبات روی	وزن روی	KG	۱۰۰۰
۱۰	Y46	سایر پسماندها	وزن ماده	KG	۱

- درصورتیکه که این مواد با مواد دیگری مخلوط یا ترکیب شده باشد، فقط وزن مواد آلاینده به تفکیک نوع، طبق جدول فوق محاسبه می شود.
- در صورتیکه دفع مواد زائد با آتش سوزی یا هرگونه انتشار در هوا توأم باشد، جرایم مربوط به آلودگی هوا جداگانه محاسبه و به مبلغ اضافه خواهد شد.

فصل هفتم

ضوابط و معیارهای استقرار صنایع نفت و گاز و ارزیابی زیست محیطی

تعاریف

۱- ارزیابی پیامدهای زیست‌محیطی: گزارش مطالعاتی است که در مرحله امکان‌سنجی طرح‌های توسعه، بمنظور شناسایی به موقع آثار و پیامدهای زیست‌محیطی محتمل طرح با هدف امکان‌سنجی زیست محیطی و ارائه تمهیدات لازم و کافی در جهت کاهش هر چه ممکن آثار سوء طرح توسط مجری یا مجریان طرح یا پروژه انجام و بوسیله کمیته بررسی گزارشات ارزیابی پیامدهای زیست محیطی سازمان حفاظت محیط زیست به تصویب می‌رسد.

۲- کمیته بررسی گزارشات ارزیابی پیامدهای زیست محیطی طرح‌ها و پروژه‌ها:
کمیته‌ای است که توسط سازمان حفاظت محیط زیست و با ترکیب کار گروه زیر با هدف بررسی گزارشات ارزیابی و اعلام نظر رسمی نسبت به اجراء یا عدم اجرای انواع طرح های توسعه در سازمان حفاظت محیط زیست تشکیل می‌شود.

- معاون محیط زیست انسانی سازمان حفاظت محیط زیست (رئیس کمیته)
- مدیر کل دفتر ارزیابی زیست محیطی سازمان حفاظت محیط زیست (دبیر کمیته)
- مدیر کل حفاظت محیط زیست استان ذیربط یا نماینده تام الاختیار وی
- نماینده معاونت محیط زیست طبیعی و تنوع زیستی سازمان حفاظت محیط زیست
- یک نفر از متخصصان، ترجیحاً از اساتید دانشگاه به انتخاب سازمان حفاظت محیط زیست
- نماینده تشکل‌های غیر دولتی با معرفی دفتر مشارکت های مردمی سازمان حفاظت محیط زیست
- نماینده سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی
- نماینده سازمان جنگل‌ها و مراتع کشور
- نماینده یا مجری طرح ارزیابی شده
- نماینده معاونت امور آب وزارت نیرو

۳- بازرس یا بازرسین معتمد: شخص حقیقی یا حقوقی است که واحد تخصص ارزیابی پیامدهای زیست محیطی است و صلاحیت آن به تایید سازمان حفاظت محیط زیست رسیده است.

۴- مناطق ویژه زیستی: مناطقی از عرصه‌های آبی و خشکی هستند که دارای ارزش‌های اکولوژیک طبیعی و انسانی ویژه بوده و در برگیرنده منابع و سیماهای طبیعی و فرهنگی تجدیدناپذیر، زیستگاه‌های حساس و آسیب‌پذیرند. لازم به توضیح است که مناطق ویژه زیستی بدو صورت حفاظت شده (رسمی) و حفاظت نشده (غیر رسمی) در سطح کشور وجود دارند. مناطق حفاظت شده رسمی شامل مناطق چهارگانه آگهی شده سازمان حفاظت محیط زیست می باشند.

تبصره: فهرست مناطق ویژه زیستی در اجرای تبصره ۱ آئین‌نامه (الگوی) زیست‌محیطی مصوبه ۲ ۱۰ ۷۶ شورای‌عالی حفاظت محیط زیست تعیین می‌شود و تغییرات آن هر سال توسط سازمان حفاظت محیط زیست اعلام خواهد گردید.

۵- مناطق چهارگانه تحت مدیریت سازمان حفاظت محیط زیست (پارک‌های ملی، آثار طبیعی ملی، پناهگاه‌های حیات وحش، مناطق حفاظت شده) :
همان مناطقی هستند که در آئین‌نامه اجرایی قانون حفاظت و بهسازی محیط زیست کشور تعیین و به تصویب رسیده است.

۶- گزارش ارزیابی اجمالی: گزارشی است که بر اساس سرفصل های مطالعاتی تعیین شده در ماده (۱۱) این ضوابط در حداقل زمان ممکن با نگرش جامع و اجمالی روی سرفصل های مطالعاتی طرح مربوطه تهیه و ارائه می شود.

۷-گزارش ارزیابی تفضیلی :گزارشی است که به همان جنبه‌ها و نکاتی که در گزارش ارزیابی اجمالی اشاره شده می پردازد لیکن مطالب در زمینه تشریح وضع موجود محیط زیست، جنبه‌های زیست محیطی طرح و شعاع تاثیرگذاری آنها و نهایتاً تمهیدات مربوطه با بسط و عمق بیشتری تهیه و ارائه می‌شود. اینگونه گزارش تا حد ممکن کمی و مدلل می باشد.

قانون برنامه سوم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران (مصوب ۷۹/۱/۱۷

ماده ۱۰۵- کلیه طرح‌ها و پروژه‌های بزرگ تولیدی و خدماتی باید پیش از اجرا و در مرحلهٔ انجام مطالعات امکان سنجی و مکان‌یابی، بر اساس ضوابط پیشنهادی شورایعالی حفاظت محیط‌زیست و مصوب هیأت وزیران مورد ارزیابی زیست‌محیطی قرار گیرند. رعایت نتایج ارزیابی توسط مجریان طرح‌ها و پروژه‌های مذکور الزامی است. نظارت بر حسن اجرای این ماده بر عهدهٔ سازمان برنامه و بودجه می‌باشد.

تبصره- سازمان حفاظت محیط‌زیست موظف است راهکارهای عملی و اجرایی پروژه‌های عمرانی و اشتغال‌زایی در مناطق حفاظت شده را به طریقی فراهم نماید که ضمن رعایت مسائل زیست‌محیطی، طرح‌های توسعه عمرانی متوقف نگردد.

در اجرای مصوبه شماره ۱۳۸ مورخ ۲۳ ۱ ۱۳۷۳ شورایعالی حفاظت محیط‌زیست الگوی تهیه گزارش ارزیابی زیست‌محیطی به شرح زیر تعیین می‌گردد:

آیین‌نامه (الگوی) ارزیابی اثرات زیست‌محیطی (مصوبه شماره ۱۵۶ مورخ ۲ /۱۰/ ۱۳۷۶ شوایعالی)

ماده۱- مجریان طرح‌ها و پروژه‌های مندرج در ماده دو موظفند به همراه گزارش امکان سنجی و مکان‌یابی پروژه‌ها نسبت به تهیه گزارش ارزیابی زیست‌محیطی مطابق این الگو اقدام نمایند.

ماده۴- طرح‌ها و پروژه‌های هفت‌گانه فوق (بدون در نظر گرفتن ابعاد آنها) در صورتیکه در فاصله تأثیرگذار و یا درون مناطق ویژه زیستی قرار گیرند مشمول ارزیابی زیست‌محیطی می‌باشند.

تبصره۱- فهرست مناطق ویژه زیستی با موقعیت و فاصله تأثیرپذیری آنها که به تصویب مراجع رسمی رسیده باشد توسط سازمان حفاظت محیط‌زیست بطور منظم منتشر می‌گردد.

تبصره۲- فهرست، موقعیت و فاصله تأثیرپذیری و تأثیرگذاری طرح‌ها و پروژه‌های هفت‌گانه موجود در کشور (مطابق تعاریف ماده ۲) توسط سازمان حفاظت محیط‌زیست تهیه و منتشر می‌گردد.

ماده۵- مجریان طرح‌ها و پروژه‌هایی که مشمول ارزیابی اثرات زیست‌محیطی می‌شوند گزارش اجمالی به سازمان حفاظت محیط‌زیست ارایه می‌نمایند و سازمان پس از بررسی حداکثر ظرف یکماه نکات حساسی را که باید در ارزیابی مورد توجه مجریان قرار گیرد اعلام می‌نماید.

تبصره- کلیه آیین‌نامه‌ها و مقررات زیست‌محیطی که به تصویب مراجع رسمی رسیده و رعایت آنها در ارزیابی اثرات زیست‌محیطی الزامی است توسط سازمان حفاظت محیط‌زیست تهیه و در اختیار مجریان قرار داده می‌شود.

ماده۶ - مجریان طرح‌ها و پروژه‌های مشمول این الگو موظفند با توجه به نکات اعلام شده توسط سازمان حفاظت محیط‌زیست و آیین‌نامه‌های مربوط اقدام به تهیه گزارش ارزیابی اثرات زیست‌محیطی نمایند. گزارش‌های ارزیابی اثرات زیست‌محیطی بایستی توسط افراد متخصص، مراکز علمی و شرکتهای تخصصی که صلاحیت آنها به تصویب مراجع ذیربط رسیده باشد تهیه شود.

تبصره- تا زمان شکل‌گیری شرکتهای تخصصی، مراکز علمی و افراد متخصص، سازمان برنامه و بودجه با هماهنگی سازمان حفاظت محیط‌زیست فهرستی مقدماتی منتشر می‌نمایند.

ماده۷- ارزیابی اثرات زیست‌محیطی برای دو وضعیت دوره ساخت و دوره بهره‌برداری با تفکیک فعالیتهای اصلی تهیه گردیده تهیه‌کنندگان اقدامات اصلی برای کاهش اثرات منفی زیست‌محیطی و هزینه‌های آن را نیز ارایه می‌نمایند.

ماده۸- تهیه‌کنندگان گزارش ارزیابی اثرات زیست‌محیطی در پایان گزارش توصیه خود را به یکی از سه صورت زیر بیان می‌نمایند.

الف) با توجه به ابعاد گسترده اثرات زیست‌محیطی اجرای طرح یا پروژه توصیه نمی‌شود.

ب) اجرای طرح یا پروژه با تمهیدات لازم برای کاهش اثرات زیست‌محیطی قابل اجرا می‌باشد. (هزینه ها ذکر شود)

ج) طرح یا پروژه بدون تمهیدات گسترده برای کاهش اثرات زیست‌محیطی قابل اجرا می‌باشد.

ماده۹- سازمان حفاظت محیط‌زیست با توجه به ضوابط اعلام شده نظرنهایی خویش را حداکثر ظرف سه ماه اعلام می‌نماید.

تبصره۱- به منظور هماهنگی امور مربوط به ارزیابی زیست‌محیطی طرح‌ها و پروژه‌ها (کمیته علمی ارزیابی زیست‌محیطی)، متشکل از متخصصان و دانشگاهیان زیر نظر رئیس سازمان حفاظت محیط‌زیست با ترکیب زیر تشکیل گردیده و مسئولیت امور علمی مربوط به ارزیابی‌ها را بعهده خواهد داشت.

- رئیس سازمان حفاظت محیط‌زیست به عنوان رئیس کمیته
- پنج نفر از متخصصان و دانشگاهیان به انتخاب رئیس سازمان
- نماینده سازمان برنامه و بودجه
- نماینده سازمان جنگل‌ها و مراتع کشور
- نماینده مؤسسه استاندارد و تحقیقات صنعتی ایران
- نماینده وزارت یا سازمان مربوط به طرح ارزیابی شده

تبصره۲- هر گاه بر اساس ارزیابی زیست‌محیطی اجرای هر یک از طرح‌ها و پروژه‌های عمرانی و یا بهره‌برداری از آنها بر اساس نتایج ارزیابی و قانون و مقررات مربوط به حفاظت محیط‌زیست مغایرت داشته باشد، سازمان مورد را به وزارتخانه یا مؤسسه اعلام خواهد نمود تا همکاری سازمانهای ذیربط به منظور رفع مشکل در طرح مزبور تجدیدنظر به عمل آید:

در صورت وجود اختلاف نظر طبق تصمیم رئیس جمهور عمل خواهد شد.

ماده۱۰- ابعاد مورد بررسی برای اثرات زیست‌محیطی در مورد همه طرح‌ها و پروژه‌های هفت‌گانه پس از بررسی وضعیت زیست‌محیطی موجود در چهار بخش به شرح زیر صورت می‌پذیرد:

الف) اثرات زیست‌محیطی بر محیط فیزیکی

۱- اثرات بر خاک: مورفولوژی و کیفیتی

۲- اثرات بر آب: کمیت آب و کیفیت آب

۳- اثرات بر اقلیم، هوا و صوت: تغییرات هوا و بارش‌ها، کیفیت هوا.

۴- اثرات ثانویه بین خاک، آب و هوا

ب) اثرات زیست‌محیطی بر محیط‌های طبیعی

۱- اثرات بر گونه‌های گیاهی

۲- اثرات بر گونه‌های جانوری

۳- اثرات بر زیستگاه ها، چشم‌اندازها و مسیر مهاجرت پرندگان

ج) اثرات زیست‌محیطی بر محیط‌های اجتماعی و فرهنگی

۱- اثر بر سلامت و محیط بهداشتی مردم

۲- اثر بر محیط اجتماعی: اشتغال، مسکن، آموزش

۳- اثر بر محیط فرهنگی: اعتقادات فرهنگی و مذهبی مردم، میراث فرهنگی

د) اثرات زیست‌محیطی بر طرح‌های توسعه

۱- اثر بر سایر طرح‌های توسعه کشاورزی، صنعتی، خدماتی منطقه

۲- اثر بر طرح آمایش منطقه

۳- اثر بر کاربری اراضی منطقه

مصوبه شماره ۱۶۶ مورخ ۱۳۷۸/۶/۳ شورایعالی حفاظت محیط زیست

شورایعالی حفاظت محیط‌زیست در جلسه مورخ ۳ ۶ ۱۳۷۸ به استناد ماده (۱) آیین‌نامه اجرائی تبصره (۸۲) قانون برنامه پنجساله دوم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران تصویب نمود:
کلیه طرح‌ها و پروژه‌های جدید مربوط به ایجاد واحدهای کشت و صنعت با وسعت پنج هزار (۵۰۰۰) هکتار و بالاتر مشمول تهیه و ارایه گزارش ارزیابی زیست‌محیطی در مرحله امکان سنجی می‌گردند.

مصوبه شماره ۱۹۶ مورخ ۱۳۸۰/۷/۲۵ شورایعالی حفاظت محیط‌زیست راجع به طرح‌های مشمول ارزیابی زیست‌محیطی

شورایعالی حفاظت محیط‌زیست در جلسه مورخ ۲۵ ۷ ۸۰ تصویب نمود موارد ذیل نیز مشمول ارزیابی زیست‌محیطی می‌باشند:

۱- ارزیابی زیست‌محیطی طرح‌ها و پروژه‌های بزرگ راه‌آهن

۲- ارزیابی زیست‌محیطی طرح‌ها و پروژه‌های بزرگ، راه‌های کشور

الگوی ذیربط پروژه‌ها و طرح‌های مذکور با توافق وزارت راه و ترابری و سازمان حفاظت محیط‌زیست تهیه و به اجرا در می‌آید.

مصوبه شماره ۲۳۷ مورخ ۸۱/۳/۲۱ شورایعالی حفاظت محیط‌زیست راجع به طرح‌های مشمول ارزیابی زیست‌محیطی

در اجرای ماده ۱۰۵ قانون برنامه سوم توسعه، شورایعالی حفاظت محیط‌زیست طرح‌های گردشگری طبیعی (طبیعت گردی یا اکوتوریسم) را مشمول انجام ارزیابی زیست‌محیطی تعیین و تصویب نمود.

مصوبه شماره ۲۴۹ مورخ ۱۳۸۲/۱۲/۲۷ شورای‌عالی حفاظت محیط‌زیست راجع به ارزیابی زیست‌محیطی طرح و پروژه‌های بزرگ توسعه‌ای و ملی در سواحل کشور

شورای‌عالی حفاظت محیط‌زیست به استناد ماده ۱۰۵ قانون برنامه سوم توسعه اقتصادی،اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران، طرح و پروژه‌های بزرگ توسعه‌ای و ملی در سواحل کشور را به شرح آیین‌نامه ذیل مشمول ارزیابی پیامدهای زیست‌محیطی تعیین نمود:

آیین‌نامه طرح‌های مشمول ارزیابی پیامدهای زیست‌محیطی در سواحل کشور

در راستای تکمیل آیین‌نامه ارزیابی اثرات زیست‌محیطی مصوب جلسه دوم دی ماه هزار و سیصد و هفتاد و شش شورای‌عالی حفاظت محیط‌زیست برای سواحل کشور، مواد به شرح زیر به تصویب می‌رسد:

ماده۱- این آیین‌نامه محدوده عرض اراضی ساحلی و مستحدثات قانونی[1] دریای خزر، خلیج فارس و دریای عمان و یک کیلومتر از خط مبداء ساحلی تا حداکثر سه کیلومتر از ساحل در بر می‌گیرد که از این پس محدوده ارزیابی زیست‌محیطی ساحلی نامیده می‌شود.

ماده۲- کلیه طرح‌های مشمول تهیه گزارش «ارزیابی اثرات زیست‌محیطی» در کشور (مصوبات شورایعالی حفاظت محیط‌زیست) مستقل از مقیاس و اندازه آنها در محدوده ارزیابی زیست‌محیطی ساحلی ملزم به تهیه گزارش اثرات زیست‌محیطی هستند.[2]

ماده۳- سایر طرح‌های مشمول تهیه گزارش ارزیابی زیست‌محیطی در این آیین‌نامه عبارتند از:

الف- طرح‌های صنعتی و خدمات مرتبط شامل:

۱) کارگاه‌ها و مجتمع‌های صنعتی و خدمات مربوط به بیش از ۵۰۰۰ متر مربع

۲) نمایشگاه‌های دایمی صنعتی و خدماتی بیش از ۱۰۰۰۰ متر مربع

۳) انبارهای مواد شیمیایی و کالای خطرناک بیش از ۵۰۰۰ متر مربع

۴) کارگاه‌های فعالیت‌های عمرانی و راهسازی بیش از ۱۰۰۰۰ متر مربع

۵) ذخیره‌گاه‌های مواد سوختنی بیش از یک میلیون لیتر

۶) پایانه‌های بار و مسافر بیش از ۵۰۰۰ متر مربع

۱- مندرج در قانون اراضی مستحدث و ساحلی مصوب ۶ ۵ ۱۳۵۴

- فهرست پروژه‌های مشمول ارزیابی زیست محیطی شامل طرح‌های هفتگانه مندرج در آئین‌نامه و الحاقات بعدی طی مصوبات جلسات ۳ ۶ ۳،۷۸ ۱۰ ۹،۷۸ ۹ ۲۵،۷۹ ۷ ۲۸،۸۰ ۸ ۸۱ شورایعالی حفاظت محیط زیست.

ب- طرح‌های کشاورزی و خدمات مرتبط شامل:
۱) واحدهای پرورش طیور، دام و سایر حیوانات اهلی و وحشی بیش از ۵ هکتار
۲) واحدهای پرورش ماهی و سایر آبزیان بیش از ۱۰ ۰۰۰ متر مربع
پ- طرح‌های سازه‌های دریایی، بنادر صیادی، پایانه‌های نفت و گاز و عملیات لایروبی در هر مقیاس
ت- طرح‌های تأسیسات آبی و بهداشتی
۱) شبکه جمع‌آوری و واحدهای تصفیه و دفع فاضلاب در مقیاس شهری
۲) تصفیه خانه بزرگ آب در مقیاس شهری (بیش از ۵۰ ۰۰۰ متر مکعب)
ث- طرح‌های دفع و دفن پسماند در مقیاس شهری
ج- طرح‌های متفرقه شامل:
۱) مراکز نظامی و آموزشی با زیر بنای بیش از ۵۰۰۰ متر مربع
۲) شهرک‌های توریستی بیش از ۱۰۰۰۰ متر مربع
۳) شهرک‌های سینمایی بیش از ۵۰۰۰ متر مربع
۴) پارک‌ها و یا اردوگاههای تفریحی، آموزشی و پژوهشی و ورزشی بیش از ۱۰۰۰۰ متر مربع

ماده ۴- درون محدوده ارزیابی زیست‌محیطی ساحلی، در نواحی حساس ویژه (مانند تالاب، شهر، جنگل و نزدیکی کوه به دریا) کلیه طرح‌های مندرج در ماده سه این آیین‌نامه مستقل از مقیاس ملزم به تهیه گزارش ارزیابی اثرات زیست‌محیطی هستند.

تبصره- نواحی حساس ویژه درون حریم زیست‌محیطی ساحلی به پیشنهاد مشترک سازمان حفاظت محیط‌زیست و وزارت مسکن و شهرسازی و با همکاری دستگاههای ذیربط به تصویب شورایعالی حفاظت محیط‌زیست خواهد رسید. تا زمان تعیین نواحی فوق‌الذکر، استعلام از سازمان حفاظت محیط‌زیست در مورد مکان طرح‌های مشمول این ماده ضروری است.

مصوبه شورایعالی اداری در خصوص شاخصهای اختصاصی ارزیابی عملکرد سازمان حفاظت محیط‌زیست (شماره ۲۱۷۱۲۴/ ۱۹۰۱ مورخ ۱۳۸۲/۱۱/۱۸

شورایعالی اداری در یکصدوهشتمین جلسه مورخ ۲۰ ۱۰ ۱۳۸۲ بنا به پیشنهاد مشترک سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور و سازمان حفاظت محیط‌زیست و به استناد بند «ب» ماده ۴ آیین‌نامه ارزیابی عملکرد دستگاه‌های اجرایی کشور (مصوبه شماره ۴۴۶۴۲ / ت ۲۷۷۰۱ ه مورخ ۲۸ ۱۰ ۱۳۸۱ هیأت وزیران) شاخصهای اختصاصی ارزیابی عملکرد سازمان مذکور را به شرح پیوست تصویب نمود تا پس از ارسال فرم‌ها و دستورالعمل‌های مربوط توسط سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور، سایر مراحل فرآیند ارزیابی در ابعاد اختصاصی (بند«ب» ماده ۵ آیین‌نامه مزبور) توسط دستگاه ذیربط صورت پذیرد.

ضوابط و معیارهای استقرار واحدهای صنعتی و تولیدی
(تصویب نامه شماره ۷۸۹۴۶/ ت ۳۹۱۲۷ هـ مورخ ۱۳۹۰/۴/۱۵ و تصویب نامه اصلاحیه شماره ۱۷۹۵۶ / ت ۳۹۱۲۷ هـ مورخ ۱۳۹۱/۲/۴ هیئت وزیران)

سازمان حفاظت محیط زیست، وزارت صنایع و معادن، وزارت جهاد کشاورزی و وزارت نیرو، وزارت مسکن و شهرسازی، وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی

هیئت وزیران در جلسه مورخ ۸ ۳ ۱۳۹۰ بنا به پیشنهاد شماره ۶۵۵۰۷- ۱ مورخ ۱ ۱۱ ۱۳۸۶ سازمان حفاظت محیط زیست و به استناد تبصره (۲) ماده (۱۳) قانون نحوه جلوگیری از آلودگی هوا مصوب ۱۳۷۴- «ضوابط و معیارهای استقرار واحدها و فعالیتهای صنعتی و تولیدی» را به شرح زیر تصویب نمود:

ماده ۱- اصطلاحات مندرج در این آئین نامه در معانی مشروح مربوط به کار می روند:

الف- محدوده و حریم شهر، محدوده شهرک و روستا: مطابق با قانون تعاریف محدوده و حریم شهر، روستا و شهرک و نحوه تعیین آنها مصوب ۱۳۸۴[1]

تبصره ۱- در مورد شهرهای فاقد طرح هادی یا جامع تا زمان تهیه طرح جامع یا هادی، محدوده طرح‌های مصوب قبلی آنها ملاک عمل خواهد بود.

تبصره ۲- در مورد روستاها، محدوده مصوب طرح هادی روستایی ملاک عمل خواهد بود و برای روستاهای فاقد طرح هادی محدوده روستا تا زمان تهیه طرح هادی روستایی توسط بنیاد مسکن انقلاب اسلامی تعیین می شود.

ب- سکونت گاهها: کلیه شهرها، روستاها، شهرکهای مسکونی و مجتمع های مسکونی که دارای حداقل بیست خانوار ساکن می باشند. ملاک تشخیص جمعیت خانوار، آخرین سرشماری مرکز آمار ایران می باشد.

ج- کاربری صنایع: عرصه هایی در داخل و یا خارج شهرها و روستاها که بر اساس طرحهای مصوب موضوع آیین نامه نحوه بررسی و تصویب طرحهای توسعه و عمران محلی، ناحیه ای، منطقه ای و ملی و مقررات شهرسازی و معماری کشور (موضوع تصویب نامه شماره ۵۵۸۳۷/ ت ۲۱۴۱۴ هـ مورخ ۲۰ ۱۰ ۱۳۷۸) برای فعالیتهای تولیدی و خدماتی اختصاص داده می شود.

۱- قانون تعاریف محدوده و حریم شهر، روستا و شهرک و نحوه تعیین آنها مصوب ۱۳۸۴

ماده۱- محدوده شهر عبارت است از حد کالبدی موجود شهر و توسعه آتی در دوره طرح جامع و تا تهیه طرح مذکور در طرح هادی شهر که ضوابط و مقررات شهرسازی در آن لازم الاجرا می باشد.

شهرداری ها علاوه بر اجرای طرحهای عمرانی از جمله احداث و توسعه معابر و تامین خدمات شهری و تاسیسات زیربنایی در چارچوب وظایف قانونی خود کنترل و نظارت بر احداث هر گونه ساختمان و تاسیسات و سایر اقدامات مربوط به توسعه و عمران در داخل محدوده شهر را نیز به عهده دارند.

ماده ۲- حریم شهر عبارت است از قسمتی از اراضی بلافصل پیرامون محدوده شهر که نظارت و کنترل شهرداری در آن ضرورت دارد و از مرز تقسیمات کشوری شهرستان و بخش تجاوز ننماید.

به منظور حفظ اراضی لازم و مناسب برای توسعه موزون شهرها با رعایت اولویت حفظ اراضی کشاورزی باغات و جنگل ها هر گونه استفاده برای احداث ساختمان و تاسسات در داخل حریم شهر تنها در چارچوب ضوابط و مقررات مصوب طرحهای جامع و هادی امکان پذیر خواهد بود.

نظارت بر احداث هر گونه ساختمان و تاسیسات که به موجب طرحها و ضوابط مصوب در داخل حریم شهر مجاز شناخته شده و حفاظت از حریم به استثنای شهرکهای صنعتی به عهده شهرداری مربوطه می باشد هر گونه ساخت و ساز غیرمجاز در این حریم تخلف محسوب و با متخلفین طبق مقررات رفتار خواهد شد.

ماده ۳- محدوده روستا عبارت است از محدوده ای شامل بافت موجود روستا و گسترش آتی آن در دوره طرح هادی روستایی که با رعایت مصوبات طرحهای بالا دست تهیه و به تصویب مرجع قانونی مربوط می رسد. دهیاری ها کنترل و نظارت بر احداث هر گونه ساخت و ساز داخل محدوده را عهده دار خواهند بود.

د- مکانهای صنعتی: عرصه هایی خارج از محدوده شهرها و روستاها است که در طرحهای جامعه شهری و ناحیه ای حسب ضوابط مربوطه برای استقرار فعالیتهای صنعتی مجاز و مشروط تعینی شده اند.

هـ- شهرک صنعتی تخصصی: شهرکی است که در زمینه تولید یا خدمات صنعتی خاص و یا فعالیتهای هم خانواده یا مکمل و واحدهای پژوهشی و فناوری و خدمات پشتیبانی آن ایجاد می شود.

و- ناحیه صنعتی روستایی: مطابق با آئین نامه اجرایی قانون حمایت از ایجاد نواحی صنعتی روستایی (موضوع تصویب نامه شماره ۱۱۶۰۰۲/ ت ۳۵۲۵۳ هـ مورخ ۱۸/ ۰۹/ ۱۳۸۵).[۱]

ز- حریم کمی و کیفی آب: مطابق بند (خ) اصلاحی ماده (۱) آئین نامه مربوط به بستر و حریم رودخانه ها، انهار، مسیل ها، مرداب ها، برکه های طبیعی و شبکه های آبرسانی، آبیاری و زهکشی(موضوع تصویب نامه شماره ۵۸۹۷۷/ت/ ۲۹۱۰۱ مورخ ۱۸ ۱۲ ۱۳۸۲ هیات وزیران)

ح- مناطق حساس ساحلی- دریایی: خورها، مصبها، خلیج ها، تالاب های ساحلی، رویشگاههای حرا، بسترهای علفی، صخره های مرجانی، مناطق تخم گذاری لاک پشتهای دریایی و نظایر آن که واجد منابع حساس ساحلی و دریایی و یا وابسته به دریا می باشند و این حساسیت وابسته تنوع زیستی، غنای جانداران، وجود گونه های در معرض خطر، آسیب پذیر و کمیاب، واقع شدن اجتماع های حیاتی در آستانه تحمل اکولوژیک در آنها، حساسیت به آلاینده ها،کندی ترمیم آسیب های وارد شده بر محیط زیست و مشکلات ناشی از پاکسازی از آلاینده های محیطی آنها می باشد.

ط- فناوری زیست محیطی: عبارتست از تولید یا فرآیندی از تولید که منجر به حذف، پیشگیری، کاهش یا تخفیف اثرات منفی ناشی از فعالیتهای انسانی بر محیط زیست گردد. این فرآیندها شامل فرآیندهایی هستند که منتج به تولید مواد زائد جامد کمتر، مصرف کمتر منابع و در نهایت کارآیی بالاتر شوند.

ی- منطقه بندی ایران برای استقرار واحدهای صنعتی: بر اساس طرح کالبدی ملی و منطقه ی ایران موضوع مصوبه مورخ ۲۵ ۱۲ ۱۳۷۵ شورایعالی شهرسازی و معماری، کشور به ده منطقه به شرح جدول پیوست شماره ۱که به مهر «پیوست تصویب نامه هیئت وزیران» تایید شده است تقسیم گردیده است.

۱- آیین نامه اجرایی قانون حمایت از ایجاد نواحی صنعتی روستایی مصوب ۵ ۹ ۱۳۸۵

ماده۱- ناحیه صنعتی روستایی: مکانی است دارای محدوده و مساحت کمتر از پنجاه هکتار که در چارچوب طرحهای ناحیه ای موجود مصوب شورای عالی شهرسازی و معماری کشور و با اولویت در کانون محصولات کشاورزی با هدف اشتغالزایی روستایی ایجاد شود و شامل مجموعه ای ساماندهی شده از واحدهای صنعتی با اولویت صنایع تبدیلی و تکمیلی کشاورزی و خدمات پشتیبانی است که در آن امکانات زیربنایی و خدمات ضروری مورد نیاز واحدهای مذکور تامین می شود.

ماده ۲- واحدهای صنعتی و تولیدی با توجه به فرآیند تولید به شرح زیر طبقه بندی می شوند:

۱. غذایی
۲. نساجی
۳. چرم
۴. سلولزی
۵. فلزی
۶. کانی غیر فلزی
۷. شیمیایی
۸. دارویی
۹. برق و الکترونیک
۱۰. کشاورزی
۱۱. ماشین سازی
۱۲. نوین (نانووبیوتکنولوژی)
۱۳. نفت و گاز و پتروشیمی
۱۴. بازیافت

ماده ۳- صنایع بر اساس شدت و ضعف آلودگی و دیگر مسایل زیست محیطی در گروههای ذکر شده در ماده ۲) این تصویب نامه در رده هایی با مشخصات زیر قرار می‌گیرند:

رده ۱- واحدهای این رده مجاز می باشند تا در کاربری‌های صنعتی، کارگاهی و یا تجاری داخل شهرها و روستاها یا مکانهای صنعتی مجاز خارج از محدوده های مصوب شهری و روستایی استقرار یابند.

رده‌های ۲ و ۳- واحدهای این رده مجازند در شهرکها و نواحی صنعتی و مکانهای صنعتی در خارج از محدوده مصوب شهرها و روستاها مشروط به رعایت فواصل از سایر کاربری ها به شرح جدول شماره (۲) که به مهر «پیوست تصویب نامه هیئت وزیران» تایید شده است استقرار یابند.

رده‌های ۴ و ۵ و ۶- واحدهای این رده مجازند در شهرکها و نواحی صنعتی و یا مکانهای صنعتی مصوب تعیین شده در خارج از حریم مصوب شهر و خارج محدوده مصوب روستاها و مشروط به رعایت فواصل از سایر کاربری ها و به شرح جدول پیوست شماره (۲) استقرار یابند.

تبصره ۱- درمناطقی که فاقد شهرک صنعتی و ناحیه صنعتی می باشندواحدهای مشمول رده های (۲). ۳).(۴). (۵) و (۶) می توانند با رعایت حداقل فواصل از مراکز و اماکن به شرح جدول پیوست شماره (۲) در سایر مکانهای صنعتی تعیین شده در خارج از حریم مصوب شهر(در خصوص رده های ۲و ۳ خارج از محدوده شهر) و روستا استقرار یابند.

تبصره ۲- واحدهای کشاورزی مشمول رده های (۲). (۳). (۴). (۵) و (۶) می توانند با رعایت فواصل به شرح جدول پیوست شماره (۲) در خارج از شهرک های صنعتی و نواحی صنعتی و یا در داخل مجتمع های تخصصی و مجتمع های تولیدی کشاورزی مستقر شوند.

رده ۷- محل پیشنهادی جهت استقرار واحدهای این رده در خارج از حریم شهر و روستا با توجه به فرایند تولید، توپوگرافی منطقه، شرایط اقلیمی، ظرفیت قابل تحمل محیط زیست، جهت بادهای غالب، جهات توسعه شهری و سایر ملاحظات زیست محیطی، به صورت موردی توسط اداره کل حفاظت محیط زیست استان به شرح جدول پیوست شماره (۱) و بر اساس دستورالعملی که توسط سازمان حفاظت محیط

زیست صادر می گردد مورد بررسی کارشناسی و اعلام نظر قرار می گیرد.
تبصره ۳- استقرار صنایع در اراضی مستعد کشاورزی منطبق با قوانین و مقررات، مستلزم کسب موافقت وزارت جهاد کشاورزی می باشد.
تبصره ۴- احداث و استقرار واحدهای این رده صرفا در داخل شهرکهای صنعتی تخصصی مجاز است.

ماده ۴- در چارچوب ضوابط شهرکهای صنعتی، احداث هر نوع واحد تولیدی و صنعتی به استثنای صنایع رده ۷) در داخل شهرکها و نواحی صنعتی مشروط به اینکه شهرک دارای طرحهای منطقه بندی (زون بندی) استقرار واحدهای صنعتی و خدماتی، فضای سبز و سیستم مرکزی تصفیه فاضلاب باشد، بلامانع است.
متقاضیان احداث شهرکهای صنعتی همزمان با اخذ مجوز احداث موظف به طراحی سیستم تصفیه فاضلاب مرکزی بوده و باید پس از واگذاری پنجاه درصد(۵۰٪) واحدها و به بهره برداری رسیدن سی درصد ۳۰٪) آنها و وجود حداقل (۱۰۰) متر مکعب فاضلاب در روز، نسبت به احداث سیستم تصفیه فاضلاب مرکزی اقدام نمایند.

ماده ۵- تا زمان بهره برداری سیستم مرکزی تصفیه فاضلاب، هر واحد باید نسبت به راه اندازی سیستم پیش تصفیه فاضلاب و دفع فاضلاب خود اقدام نماید. منطقه بندی (زون بندی) شهرکهای صنعتی باید با توجه به نوع آلودگی ها بر اساس جدول استقرار منطقه ها (زونها) به شرح جدول پیوست شماره (۲) که به مهر «پیوست تصویبنامه هیات وزیران» تایید شده است صورت گیرد.

ماده ۶- استقرار واحدهای آب بر و فاضلاب زا (به استثنای واحدهای صنعتی مستقر در شهرکها و نواحی صنعتی) در داخل دشت ها و آبخوانهای ممنوعه و بحرانی کشور که توسط وزارت نیرو اعلام می شود، منوط به اخذ مجوز وزارت نیرو وموافقت سازمان حفاظت محیط زیست می باشد.

ماده ۷- فهرست رده بندی صنایع به شرح طبقه‌بندی و تعیین رده‌ها که به مهر «پیوست تصویبنامه هیئت وزیران» تایید شده است. تعیین می‌شود.[1] چنانچه واحد تولیدی و صنعتی در فهرست یکی از کدهای مندرج در این ضوابط اشاره نشده باشد به منظور تعیین کد جدید و یا تطبیق آن با کدهای موجود موضوع در کمیته‌ای به مسئولیت سازمان حفاظت محیط زیست و با مشارکت نماینده تام الاختیار ارگان ذیربط صادر کننده جواز مطرح وتصمیم‌گیری خواهد شد.

ماده ۸- در مواردی که امکان اجرای ضوابط استقرار صنایع در استان وجود نداشته باشد. مراتب در کار گروهی به ریاست معاون امور عمرانی استانداری و نمایندگان ادارات کل صنایع و معادن، حفاظت محیط زیست، راه و شهرسازی، نیرو (رییس شورای انسجام بخشی استان)، نفت(با معرفی وزارت نفت) و جهاد کشاورزی مورد بررسی قرار می‌گیرد تا با در نظر گرفتن مواردی از قبیل فرآیند تولید، توپوگرافی منطقه، شرایط اقلیمی، ظرفیت قابل تحمل محیط زیست، جهت باد غالب و گسترش شهرها در مورد محل استقرار صنایع رده‌های (۱) تا (۳) موضوع ماده (۳) این آئین‌نامه تصمیم‌گیری نمایند. دبیرخانه کار گروه در اداره کل حفاظت محیط زیست استان خواهد بود.

تبصره- چنانچه کار گروه مذکور بر استقرار صنایع رده های (۴) تا (۷) موضوع ماده (۳) این آئین نامه خارج از ضوابط فوق اصرار داشته باشد موضوع به کمیسیونی متشکل از افراد متناظر در مرکز در سطح معاونین وزراء به ریاست معاون محیط زیست انسانی سازمان حفاظت محیط زیست جهت تصمیم‌گیری ارجاع می شود.

ماده ۹- مراجع صادر کننده مجوز تاسیس واحدهای صنعتی و تولیدی موظفند قبل از استقرار واحد، موضوع را از ادارات کل حفاظت محیط زیست استانها استعلام نمایند، ادارات یاد شده موظفند در صورت وجود مغایرت یا ضوابط استقرار، حداکثر ظرف دو هفته از تاریخ وصول استعلام، موارد مغایرت را اعلام نمایند، عدم اعلام مغایرت در مهلت یاد شده به منزله موافقت تلقی می شود.

ماده ۱۰- مراجع صادر کننده جواز تاسیس (به استثنای واحدهای صنعتی متقاضی استقرار در شهرک ها و نواحی صنعتی) مکلفند در هنگام صدور جواز تاسیس سایر قوانین و مقرراتی را که متقاضی موظف به رعایت آن می باشد از جمله:

- اخذ کاربری مصوب از کمیسیون موضوع ماده ۱۳ آئین نامه مربوط به استفاده اراضی، احداث بنا و تاسیسات درخارج از محدوده قانونی و حریم شهرها مصوب ۱۳۵۶.
- اخذ پروانه ساختمانی از مرجع صدور جواز تاسیس.
- اخذ پایان کار ساختمانی از مرجع صدور پروانه ساختمانی.
- اخذ موافقت صدور پروانه بهره برداری از مراجع مربوط (محیط زیست و دستگاه صادر کننده) را در ظهر جواز صادره به متقاضی درج نماید.

ماده ۱۱- کلیه مراجع و دستگاههای متولی استقرار واحدهای صنعتی و تولیدی و نیز مراجع صدور جواز تاسیس مکلفند در صورت وجود شهرک یا ناحیه صنعتی نسبت به هدایت متقاضیان به مناطق یاد شده اقدام و از استقرار پراکنده واحدهای مذکور ممانعت نمایند.

ماده ۱۲- تصویب نامه های شماره ۶۴۶۷۷/ ت ۱۸۵۹۱ هـ مورخ ۲۶ ۱۲ ۱۳۷۸، شماره ۱۱۳۵۹/ ت ۲۳۴۱۵ هـ مورخ ۲۱ ۴ ۸۰ و شماره ۲۷۹۶۵/ ت۳۲۰۱۰ هـ. مورخ ۸ ۵ ۱۳۸۴، شماره ۱۳۸۹۴۸/ ت ۳۸۵۹ ه مورخ ۲۹ ۸ ۱۳۸۶ استان خراسان جنوبی و شماره ۲۳۶۱۹/ ت ۳۹۸۴۹ ه مورخ ۶ ۳ ۱۳۸۷ استان گلستان لغو و تصویب نامه شماره ۳۲۷۱۹ / ت هـ۲۵۸۴۲ هـ مورخ ۱۶ ۷ ۱۳۸۱ با اعمال اصلاحات این آئین نامه همچنان بقوت خود باقی است.

پیوستهای ضوابط و معیارهای استقرار واحدهای صنعتی و تولیدی
(تصویب نامه شماره۷۸۹۴۶/ت۳۹۱۲۷ه مورخ ۱۳۹۰/۴/۱۵ هیئت وزیران)

جدول ۲-۱ (پیوست شماره۱): منطقه‌بندی ایران جهت استقرار واحدهای صنعتی و خدماتی بر اساس طرح کالبدی ملی و منطقه‌ای ایران موضوع مصوبه مورخ ۱۳۷۵/۱۲/۲۵ شورایعالی شهرسازی و معماری ایران

ردیف	منطقه	نام استانها
۱	آذربایجان	۱- اردبیل ۲- آذربایجان غربی ۳- آذربایجان شرقی
۲	زاگرس	۱- لرستان ۲- کردستان ۳- ایلام ۴- همدان ۵- کرمانشاه
۳	خوزستان	۱- کهگیلویه و بویر احمد ۲- خوزستان
۴	فارس	فارس
۵	البرز جنوبی	۱- قزوین ۲- تهران ۳- البرز ۴- سمنان ۵- قم ۶- مرکزی ۷- زنجان
۶	مرکزی	۱- اصفهان ۲- یزد ۳- چهارمحال و بختیاری
۷	جنوب شرقی	۱- کرمان ۲- سیستان و بلوچستان
۸	ساحلی شمال	۱- مازندران ۲- گیلان ۳- گلستان
۹	ساحلی جنوب	۱- هرمزگان ۲- بوشهر
۱۰	خراسان	۱- خراسان رضوی۲- خراسان جنوبی۳- خراسان شمالی

جدول ۲-۲ (پیوست شماره۲): حداقل فواصل مجاز برای استقرار واحدهای صنعتی، تولیدی و خدماتی

ردیف	فاصله از مراکز مختلف به متر		نوع رده					
			رده ۱	رده ۲	رده ۳	رده۴	رده ۵	رده ۶
۱	سکونتگاهها	مرکز استان (آخرین محدوده سکونتگاه)	-	۵۰۰	۱۰۰۰	۱۵۰۰	۲۰۰۰	۲۵۰۰
۲	سکونتگاهها	مرکز شهرستان (آخرین محدوده سکونتگاه)	-	۲۵۰	۵۰۰	۱۰۰۰	۱۵۰۰	۲۰۰۰
۳	سکونتگاهها	شهر	-	۲۰۰	۵۰۰	۱۰۰۰	۱۵۰۰	۲۰۰۰
۴	سکونتگاهها	روستا	-	۲۰۰	۵۰۰	۷۵۰	۱۰۰۰	۱۵۰۰
۵	مراکز درمانی و آموزشی		-	۲۰۰	۵۰۰	۷۵۰	۱۰۰۰	۱۵۰۰
۶	مراکز نظامی		۵۰	۲۰۰	۵۰۰	۷۵۰	۱۰۰۰	۱۵۰۰
۷	پارک ملی- تالاب- دریاچه- اثر طبیعی ملی		-	۱۵۰	۵۰۰	۱۰۰۰	۱۵۰۰	۲۰۰۰
۸	پناهگاه حیات وحش- منطقه حفاظت شده		-	۱۵۰	۲۰۰	۲۵۰	۵۰۰	۱۰۰۰
۹	رودخانه دائمی غیر شرب		مطابق با دستورالعمل تعیین حریم کیفی آبهای سطحی (موضوع تصویب نامه شماره ۵۸۹۷۷/ت ۲۹۱۰۱ ه مورخ ۸۲/۱۲/۱۸ هیات محترم وزیران)			۱۵۰	۲۵۰	۵۰۰
۱۰	رودخانه دائمی آب شرب*					۲۵۰	۵۰۰	۷۵۰
۱۱	قنات و چاه آب شرب		۰	۵۰	۱۰۰	۱۵۰	۲۰۰	۲۵۰

• بجز رودخانه های حفاظت شده (مطابق با دستورالعمل تعیین حریم کیفی آبهای سطحی موضوع تصویب نامه شماره ۵۸۹۷۷/ت ۲۹۱۰۱ ه مورخ ۱۸ ۲ ۸۲ هیات محترم وزیران)

جدول ۲-۳: نحوه همجواری زون های صنعتی در داخل شهرکها و نواحی صنعتی

صنایع	همجواری و مکانیابی
سلولزی	حد واسط صنایع فاقد آلودگی و آلوده کننده همجوار با صنایع برق، نساجی، فلزی و کانی غیر فلزی
فلزی	حد واسط صنایع فاقد آلودگی و آلوده کننده، همجوار با صنایع کانی غیر فلزی، شیمیایی، نفت و سلولزی
غذایی و دارویی	در سمت شروع باد غالب همجوار با صنایع غذایی- صنایع سلولزی و صنایع نساجی
برق و الکترونیک	در سمت شروع بادغالب همجوار با صنایع غذایی- صنایع سلولزی و صنایع نساجی
نساجی	نزدیک تصفیه خانه فاضلاب همجوار با صنایع غذایی- صنایع برق- صنایع سلولزی و صنایع شیمیایی
شیمیای نفت	در منتهی الیه جهت باد غالب همجوار با صنایع سلولزی- صنایع فلزی و صنایع کانی غیر فلزی
کانی غیر فلزی	در منتهی الیه جهت باد غالب همجوار با صنایع فلزی- صنایع سلولزی- صنایع شیمیایی و صنایع نساجی
چرم	در منتهی الیه جهت باد غالب همجوار با صنایع سلولزی- صنایع فلزی و صنایع کانی غیر فلزی، شیمیایی و نفت

سایر مصوبات مرتبط با ضوابط و معیارهای استقرار صنایع

مصوبه شماره ۳۲۷۱۹/ ت ۲۵۸۴۲ هـ مورخ ۱۳۸۱/۷/۱۶ و تصویب نامه اصلاحیه شماره ۱۷۹۵۵/ ت ۲۵۸۴۲ هـ مورخ ۱۳۹۱/۲/۴ هیئت وزیران (استانهای شمالی کشور)

هیات وزیران در جلسه مورخ ۳ ۷ ۱۳۸۱ بنا به پیشنهاد شماره ۱ ۱۵ ۱۹۵۱ مورخ ۱۰ ۱۰/ ۱۳۸۰ استانداری گیلان و به استناد اصل یکصدوسی هشتم قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران تصویب نمود:

۱- واحدهای صنعتی در استانهای گیلان، مازندران و گلستان باید در شهرکهای صنعتی و نواحی صنعتی روستایی با رعایت قوانین و مقررات مربوطه مستقر شوند.

تبصره ۱- واحدهای صنعتی زیر می توانند با رعایت ضوابط استقرار صنایع در خارج از شهرکهای صنعتی و نواحی صنعتی روستایی مصوب مستقر شوند:

الف- صنایع گروه کشاورزی

ب- صنایع گروه رده ۱ ضوابط استقرار صنایع

ج- صنایع گروه رده ۲ ضوابط استقرار صنایع

د- صنایع گروه رده ۷ ضوابط استقرار صنایع به استثنای گروه رده ۷ شیمیایی

ه- صنایع کانی غیر فلزی وابسته به مواد معدنی

و- کشتارگاهها و تبدیل ضایعات

تبصره ۲- چگونگی استقرار واحدهای بند ج الی بند و تبصره (۱) با تصویب کار گروه ماده (۸) ضوابط و معیارهای استقرار صنایع (موضوع تصویب نامه شماره ۷۸۹۴۶/ ت ۳۹۱۲۷ هـ مورخ ۱۵ ۰۴ ۱۳۹۰ هیئت وزیران) به صورت موردی بررسی و تعیین خواهد شد.

۲- استقرار صنایع ذیل در استانهای یاد شده (به استثنای شهرکهای صنعتی لوشان و مراوه تپه) ممنوع می باشد:
الف- صنایع شیمیایی در صورت دارا بودن فاضلاب صنعتی در فرآیند تولید
ب- صنایع دارویی در صورت دارا بودن فاضلاب صنعتی در فرآیند تولید
ج- صنایع چرم سازی و دباغی
ه- آبکاری و آنادایزینگ

تبصره- واحدهای آبکاری و آنادایزینگ در صورتی که با رعایت کلیه ضوابط و استانداردهای زیست محیطی، مراکزی جهت تصفیه فاضلاب ودفن لجن اینگونه واحدها در منطقه احداث گردد مجاز به استقرار در شهرکها و نواحی صنعتی استان مذکور می باشند.

۳- رعایت فواصل از سایر کاربری ها جهت استقرار واحدهای صنعتی و تولیدی رده های (۱) تا (۶) برای استانهای شمالی کشور(مازندران، گیلان و گلستان) با رعایت کلیه مفاد ماده (۳) ضوابط و معیارهای استقرار واحدها و فعالیتهای صنعتی و تولیدی(موضوع تصویب نامه شماره ۷۸۹۴۶/ت ۳۹۱۲۷ ه مورخ ۱۵ ۴ ۱۳۹۰ هیات وزیران و اصلاحیه های بعدی آن) به شرح جدول پیوست که به مهر «پیوست تصویب نامه هیئت وزیران» تائید شده است، می باشد.

۴- به موجب این تصویب نامه، تصویب نامه های شماره ۷۸۲۱۸ مورخ ۳ ۱۱ ۱۳۶۳ و اصلاح بعدی آن (تصویب نامه شماره ۲۸۰۸/ت ۲۵۵ هـ مورخ ۲۴ ۶ ۱۳۷۰) و تصویب نامه شماره ۲۰۷۹۷/ ت ۲۰۲۲۸ هـ مورخ ۲ ۵ ۱۳۷۹ هیات وزیران لغو می گردد.

پیوست تصویب نامه شماره ۱۷۹۵۵/ ت ۲۵۸۴۲ هـ مورخ ۱۳۹۱/۲/۴ هیئت وزیران (استانهای شمالی کشور

حداقل فواصل مجاز برای استقرار واحدهای صنعتی و تولیدی استانهای شمالی

ردیف	نوع رده / فاصله از مراکز مختلف به متر		رده ۱	رده ۲	رده ۳	رده۴	رده ۵	رده ۶
۱	مرکز استان (آخرین محدوده سکونتگاه)	سکونتگاهها	-	۵۰۰	۱۰۰۰	۱۵۰۰	۲۰۰۰	۲۵۰۰
۲	مرکز شهرستان (آخرین محدوده سکونتگاه)	سکونتگاهها	-	۲۵۰	۵۰۰	۱۰۰۰	۱۵۰۰	۲۰۰۰
۳	شهر	سکونتگاهها	-	۲۰۰	۵۰۰	۱۰۰۰	۱۵۰۰	۲۰۰۰
۴	روستا	سکونتگاهها	-	۱۰۰	۲۵۰	۵۰۰	۷۵۰	۱۰۰۰
۵	مراکز درمانی و آموزشی		-	۱۰۰	۲۵۰	۵۰۰	۷۵۰	۱۰۰۰
۶	مراکز نظامی		-	۱۰۰	۲۰۰	۳۰۰	۵۰۰	۷۵۰
۷	پارک ملی- تالاب- اثر طبیعی ملی		-	۵۰	۱۰۰	۳۰۰	۵۰۰	۷۵۰
۸	پناهگاه حیات وحش- منطقه حفاظت شده		-	-	-	۲۵۰	۵۰۰	۷۵۰
۹	رودخانه دائمی غیر شرب		مطابق با دستورالعمل تعیین حریم کیفی آبهای سطحی (موضوع تصویب نامه شماره ۵۸۹۷۷/ت ۲۹۱۰۱ ه مورخ ۸۲/۱۲/۱۸ هیات محترم وزیران)					
۱۰	رودخانه دائمی آب شرب*							
۱۱	تالاب- دریاچه							
۱۲	قنات و چاه آب شرب		-	۵۰	۱۰۰	۱۵۰	۲۰۰	۲۵۰

مصوبه مورخ ۱۳۴۶/۳/۲۰ درمورد شعاع ۱۲۰کیلومتری تهران

هیات وزیران در جلسه مورخ ۲۰ ۳ ۱۳۴۶۰ (گزارش شماره ۶۲۸/ م مورخ ۱۸ ۲ ۱۳۴۶ وزارت اقتصاد) تصویب نمود: اصولا ایجاد صنایع در تهران و حومه تا شعاع ۱۲۰کیلومتری اجازه داده نمی شود مگر با اجازه هیات دولت.

مصوبه شماره ۴۰۵۸۴ مورخ ۱۳۵۳/۵/۲۵ هیئت وزیران در مورد شعاع ۱۲۰کیلومتری تهران

هیات وزیران در جلسه مورخ ۱۹ ۵ ۱۳۵۳گزارش شماره ۲۱۴۷۵۰ مورخ ۷ ۵ ۱۳۵۳ وزارت صنایع ومعادن و وزارت کشاورزی و منابع طبیعی درباره اجازه احداث واحدهای کشت و صنعت و مجتمع های شیر و گوشت و صنایع غذایی در محدوده ۱۲۰کیلومتری تهران را مطرح و تصویب نمود.

گزارش شماره ۲۱۴۷۵۰ مورخ ۷ ۵ ۱۳۵۳ وزارت کشاورزی و وزارت صنایع و معادن:

وزارتین کشاورزی و منابع طبیعی و صنایع و معادن پیشنهاد می نمایند که واحدهای کشت و صنعت و مجتمع های شیر و گوشت و صنایع غذایی به شرح ذیل در محدوده ۱۲۰کیلومتری تهران استقرار یابند.

۱- مجتمع‌های شیر و گوشت

۲- سردخانه‌های یخ سازی

۳-کشتارگاه‌ها

۴- دامداری‌ها

۵-کارخانجات خوراک دام و طیور و پودر استخوان

۶-کارخانجات شیر و فرآورده‌های آن

۷-کارخانجات غذای کودک

۸- آردسازی و نان ماشینی

۹- انواع غذای آماده

۱۰- پودر سبزیجات

۱۱-خشکبار

۱۲- بسته‌بندی مواد غذایی از قبیل گوشت، مرغ، ماهی، مواد لبنی، چای، عسل و غیره

۱۳- ضمنا چون ممکن است در آینده در رشته صنایع غذایی ایجاد واحدهای دیگری در داخل محدوده ۱۲۰کیلومتری تهران ضروری باشد که اسامی آنها در فوق ذکر نگردیده است پیشنهاد می نمایند این قبیل واحدها با موافقت وزارتین کشاورزی و منابع طبیعی و صنایع و معادن در داخل محدوده ۱۲۰کیلومتری تهران مجاز گردد.

مصوبه شماره ۳۰۹۰۰ مورخ ۱۳۶۵/۹/۸ هیئت وزیران در مورد شعاع ۱۲۰کیلومتری

هیات وزیران در جلسه مورخ ۲۸ ۸ ۱۳۶۵ بنا به پیشنهاد شماره ۱۰۷۱۷۱ مورخ ۷ ۲ ۶۵ وزارت صنایع و به منظور حمایت از صنایع روستایی و کوچک و ایجاد اشتغال مولد برای ساکنین روستاها موافقت نمودند که احداث واحدهای مشروحه زیر در روستاهای محدوده ۲۰کیلومتری تا ۱۲۰کیلومتری تهران و در روستاهای محدوده ۳۰کیلومتری اصفهان بر اساس طبقه بندی وزارت کشور مجاز باشد.

ویژگیهای صنایع مانند مقدار تولید، نوع ماشین آلات و شرایط متقاضیان، احداث این قبیل واحدها در جلسه شورای عالی صنایع تعیین خواهد شد:

- بسته بندی میوه جات و سبزیجات
- خشک کردن سبزیجات
- بسته بندی بذر
- تولید سرکه که از میوه جات
- تولید خوراک دام از ضایعات کشاورزی
- تولید ماست، دوغ، کشک، پنیر، کره وخامه
- تولید و بسته بندی قارچ خوراکی
- تولید و بسته بندی عسل همراه با پرورش زنبور عسل
- تولید و تخمیر کودهای آمیخته از زوائد حیوانی و گیاهی
- چوب بری، جعبه سازی
- پشم شویی و پشم ریسی
- قالیبافی، تولید گلیم و جاجیم (غیر ماشینی)
- تولید دار قالی
- رنگرزی با رنگهای طبیعی گیاهی
- پارچه دستباف
- ابریشم ریسی
- سوار کردن ادوات کشاورزی (بیل، چنگک، شن کش، داس و مانند آنها)
- آسفالت
- شن و ماسه
- موزائیک، لوله و تیر سیمانی

مصوبه شماره ۹۴۲/ ت ۱۱۹ هـ مورخ/ ۱۳۶۹/۴/۹ هیئت وزیران راجع به انتقال صنایع آلوده کننده و مزاحم محیط زیست شهر تهران (تهران بزرگ)

صنایع آلوده کننده و مزاحم محیط زیست شهر تهران (تهران بزرگ) و دامداری ها و مرغداری های داخل محدوده شهر تهران (تهران بزرگ) بر اساس طرحهای تفصیلی و اجرائی که طبق ضوابط زیر تهیه می گردند، به خارج از محدوده شهر انتقال یابند.

۱- طرحهای تفصیلی و اجرایی انتقال صنایع آلوده کننده و مزاحم محیط زیست داخل محدوده شهر تهران توسط کمیته ای با مسئولیت استاندار تهران با حضور نمایندگان دستگاههای اجرایی ذیربط و شهرداری تهران تهیه و پس از تصویب کمیسیونی متشکل از وزرای کشور، صنایع و معادن،جهاد کشاورزی، بازرگانی و راه و شهرسازی، کار و امور اجتماعی، سازمان حفاظت محیط زیست و شهردار تهران، به مورد اجراء گذاشته شود.

۲- شرکت شهرکهای صنعتی ایران مجری طرح ایجاد شهرکهای صنعتی برای استقرار صنایع آلوده کننده و مزاحم شهر تهران خواهد بود و کلیه دستگاههای ذیربط مکلف به همکاری و تامین نیازهای زیربنایی و خدماتی شهرکهای مزبور می باشند.

۳- هفده (۱۷) قطعه زمین به پلاکهای مشروحه زیر جهت ایجاد شهرکهای صنعتی برای استقرار صنایع انتقالی از محدوده شهر تهران در اختیار شرکت شهرکهای صنعتی ایران قرار گیرد.

الف. در محور کرج- اشتهارد: پلاکهای صحت آباد، مراوه تپه، قلیچ آباد و در پلاکهای شماره ۱۱۶۱، ۱۱۶۰، ۱۱۵۹ دو قطعه

ب- در محور تهران- قم: پلاکهای شمس آباد، محمد آباد و قنبر آباد

ج- در محور تهران- ورامین: پلاکهای دولت آباد و اسد آباد (تپه سیاه).

د- در محور تهران- ساوه: پلاکهای نصیر آباد، ده حسن و سفیدار

هـ- در محور کرج- قزوین: پلاک نجم آباد.

ن- در محور تهران-گرمسار: پلاکهای علی آباد. قرمز تپه و عباس آباد.

۴- فعالیتها و کارگاههای صنعتی و تولیدی و صنفی که بر اساس ضوابط مندرج در طرح‌های تفصیلی و اجرائی انتقال، آلوده کننده و مزاحم محیط زیست شهر تهران تشخیص داده می‌شوند ظرف مهلت زمانی که بنا به پیشنهاد شرکت شهرکهای صنعتی ایران و تصویب کمیسیون موضوع بند ۱ تعیین می شود. به محلهای انتخاب شده در پلاکهای مذکور در بند ۳ انتقال می‌یابند. شهرداری تهران، سازمان حفاظت محیط زیست و سایر سازمانهای ذیربط پس از مهلت مزبور بر اساس مقررات از ادامه فعالیت آنها در مکانهای فعلی جلوگیری خواهند کرد.

واحدهای تولیدی و صنعتی و صنفی مشمول این بند که بدون پروانه فعالیت داشته اند در صورت موافقت وزارتخانه صنعتی ذیربط با ادامه فعالیت آنها، پس از انتقال به پلاکهای موضوع بند ۳ با تایید وزارتخانه صنعتی ذیربط کارت شناسایی دریافت خواهند داشت.

۵- طرحهای اجرایی و ضوابط انتقال دامداری ها و مرغداری های داخل محدوده شهر تهران اعم از سنتی یا صنعتی و دارای پروانه یا فاقد پروانه، توسط جهاد کشاورزی تهیه و به مورد اجراء گذاشته می شود.

۶-کمیسیون ماده ۵ قانون تشکیل شورای عالی شهرسازی نسبت به تغییر کاربری اماکنی که بر اثر اجرای طرحهای انتقال تخلیه می‌گردند، با توجه به وسعت و موقعیت آنها و نیازهای محلی و منطقه‌ای اقدام خواهند نمود.

۷- شهرداری تهران، سازمان حفاظت محیط زیست و وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی موظفند در انتقال و تعطیل صنایع آلوده کننده و مزاحم محیط زیست شهر تهران و دامداری ها و مرغداری های داخل محدوده شهر تهران با مجریان طرحهای انتقال همکاری نمایند.
۸- از تابع ابلاغ این تصویب نامه مفاد ابلاغیه شماره ۴۷۶۲ -۱۲/ م ن مورخ ۲ ۲ ۱۳۶۸کان لم یکن می گردد.

مصوبه شماره ۲۳۵۸۰/ ت۳۲۵۰۲ هـ مورخ ۱۳۸۴/۵/۱۱ هیئت وزیران در مورد شعاع ۱۲۰ کیلومتری تهران

هیئت وزیران در جلسه مورخ ۵ ۵ ۱۳۸۴ بنا به پیشنهاد شماره ۵۴۸۲۳ ۱۰ مورخ ۳ ۱۲ ۱۳۸۳ سازمان حفاظت محیط زیست و به استناد اصل یکصدوسیو هشتم قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران تصویب نمود:
الف- محدوده شعاع یکصد و بیست کیلومتری شهر تهران به شرح نقشه پیوست تعیین می شود.
ب- احداث واحدهای صنعتی زیر در داخل محدوده ۱۲۰کیلومتری تهران مجاز است:
۱- واحدهای تولید بتن آماده
۲- تصفیه خانه های آب و فاضلاب
۳- صنایع بازیافت نخاله ساختمانی
۴- نیروگاه تولید برق
۵- کارگاه موقت تولید آسفالت و شن و ماسه مرتبط با طرحهای عمرانی

مصوبه شماره ۱۸۵۰۸۵/ت ۴۱۰۶۱ هـ مورخ ۱۳۸۷/۱۰/۱۱ هیئت وزیران در مورد شعاع ۱۲۰ کیلومتری تهران (استان قم)

هیئت وزیران در جلسه مورخ ۲۳ ۹ ۱۳۸۷ بنا به پیشنهاد ۲۱۶۷۷ ۶۰ مورخ ۱۳ ۷ ۱۳۸۷ وزارت صنایع و معادن و به استناد اصل یکصد و سی و هشتم قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران تصویب نمود:
برای حمایت از توسعه صنعتی استان قم، احداث صنایع خارج از شعاع هفتاد (۷۰) کیلومتری تهران در محور قم- تهران صرفا در قالب شهرکهای صنعتی و در محدوده تقسیمات کشوری استان یاد شده با رعایت قوانین و مقررات مربوط مجاز است.
این تصویب نامه جایگزین تصویب نامه شماره ۱۸۲۱۶ / ت ۳۹۶۰۸ هـ مورخ ۱۱ ۲ ۱۳۸۷ می گردد.

مصوبه شماره ۱۹۳۵۵۹ / ت ۴۱۹۲۸ هـ مورخ ۱۳۸۸/۱۰/۱ هیئت وزیران در مورد شعاع ۱۲۰ کیلومتری تهران (استان مرکزی)

هیئت وزیران در جلسه مورخ ۱۰ ۸ ۱۳۸۸ بنا به پیشنهاد شماره ۷۲۷۰۳ -۱ مورخ ۱۲ ۱۱ ۱۳۸۷ سازمان حفاظت محیط زیست و به استناد اصل یکصدو سی و هشتم قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران تصویب نمود:
استقرار و احداث واحدهای صنعتی مربوط به صنایع گروه (الف)، (ب) و (ج) طبقه بندی ضوابط استقرار صنایع غیر آلاینده مطابق فهرست پیوست که به «مهر پیوست تصویب نامه هیئت وزیران» تائید شده است در داخل شهرکها و نواحی صنعتی شهرستان زرندیه مجاز می باشد.
مجوزهایی که توسط اداره کل صنایع استان مرکزی تا تاریخ ابلاغ این تصویب نامه با رعایت قوانین و مقررات بر اساس تصویب نامه شماره ۹۷۵۳۷/ ت ۴۰۶۵۲ مورخ ۱۶ ۶ ۱۳۸۷ صادر شده همچنان معتبر است.
این تصویب نامه جایگزین تصویب نامه شماره /ت ۴۰۶۵۲ مورخ ۱۶ ۶ ۱۳۸۷ می شود.

پیوست تصویب نامه هیئت وزیران (صنایع غیر آلاینده)
(موضوع تصویب نامه شماره ۱۹۳۵۵۹/ ت ۴۱۹۲۸ هـ مورخ ۱۳۸۸/۱۰/۱ هیئت وزیران)

صنایع با تکنولوژی برتر در گروه‌ها و زیر گروه‌ها به شرح زیر طبقه‌بندی می‌گردند:

۱- صنایع الکترونیک (طراحی و ساخت)

کامپیوتر وملحقات آن، مدارهای مجتمع، تولید، تجهیزات الکترونیکی و ارتباطی پیشرفته.

۲- صنایع تولید مواد نو

سرامیک های پیشرفته، کامپوزیت ها، پلیمرهای پیشرفته، مواد ابر رسانا.

۳- صنایع بیوتکنولوژیک

انواع محصولات دارویی پیشرفته و کیت های تشخیص، مکمل های غذایی، بیوپلیمرها، راکتورهای زیستی، تراشه های بیوتکنولوژی

۴- ایتیک و لیزر

انواع لنز، تجهیزات کاربرد لیزر، فیبرنوری، کریستالها و لایه های نازک اپتیکی، اپتومکانیک.

۵- اتوماسیون و سیستم های هوشمند

سیستم‌ها و تجهیزات کنترل فرآیند ابزار دقیق، کنترل گرما، سنسورها، روبوتیک

۶- نانوتکنولوژی

کاربرد نانوتکنولوژی در زمینه‌های مختلف از قبیل برق و رایانه پزشکی، محیط زیست، انرژی و نظایر آن.

۷- صنایع مرتبط با فن آوری اطلاعات ( )

طراحی و تولید بسته‌های نرم‌افزاری انتقال اطلاعات و خدمات شبکه‌های اطلاع‌رسانی، سیستم‌های اطلاعاتی و اطلاع‌رسانی.

۸- صنایع هوا فضا

تجهیزات ناوبری هوایی سیستم‌های ائرودینامیک و مکانیک پروازی ساخت هواپیماهای غیر نظامی (سبک تر و سنگین تر از هوا)، فناوری های ماهواره ای.

* **توضیح:** در خصوص شعاع ۱۲۰ کیلومتری تهران مصوبات دیگری هم وجود دارد که در این بخش، عمده‌ترین آنها آورده شده است.

ماده واحده لایحه قانونی لغو محدودیت ایجاد کارخانجات و صنایع در داخل شعاع ۵۰ کیلومتری اصفهان مصوب ۱۳۵۹/۴/۲۶ شورای انقلاب

نظر به اینکه استانداری اصفهان احداث و تاسیس بعضی از صنایع و خدمات تولیدی را در شعاع ۵۰ کیلومتری شهر اصفهان ضرورت حتمی دانسته لذا به وزارت کشور اجازه داده می شود استثنائا در محل هایی که در گزارش شماره ۱۲۲۰۳ مورخ ۱۲ ۴ ۱۳۵۹ استانداری که پیوست این لایحه قانونی می باشد (به استثناء نقاط ۴و ۵) منعکس گردیده و کروکی تفصیلی آن هم پیوست گزارش مذکور است با رعایت کلیه موازین قانونی و اشتراک مساعی مقامات محلی تاسیسات صنعتی و تولیدی ایجاد گردد و این قسمت از منع قانونی لغو می شود.

تبصره- برای نقطه ۶گزارش فقط صنایع پوشاک می تواند فعالیت داشته باشندو ۵۰ درصد از مساحت هر یک از قطعات به شرکت های تعاونی موضوع مصوبه ۲۲ ۱۰ ۱۳۵۸ شورای انقلاب اختصاص خواهد یافت.

تعرفه حق الزحمه کارشناسی
(موضوع مصوبه شماره ۱۵۷ مورخ ۱۳۷۷/۱/۳۱ شورای عالی حفاظت محیط زیست)

تعرفه بررسی و بازدید از واحدهای صنعتی، خدماتی،کشاورزی معدنی و غیره (اعم از واحدهای موجود در حال احداث و استقرار، تغییر محل یا بهره برداری) در هر یک از مراحل بازدید بررسی و ارائه رهنمود. مطابق جدول زیر تعیین می شود:

ردیف	نوع فعالیت	کد «الف» (رده ۱)	کد «ب» و «ج» (رده ۲و ۳)	کد «د» و «ه» (رده ۴و ۵)	کد «و» (رده ۶)	سایر موارد و شرایط
۱	واحدهای صنعتی و خدماتی	۱۰۰/۰۰۰ریال	۲۰۰/۰۰۰ریال	۵۰۰/۰۰۰ریال	هر نفر ساعت ۳۵/۰۰۰	درمرحله بهره برداری دو بابر تعرفه
۲	واحدهای کشاورزی و صنایع روستایی	۵۰/۰۰۰ ریال	۱۰۰/۰۰۰ریال	۲۵۰/۰۰۰ریال	هر نفر ساعت ۲۵/۰۰۰ ریال	در مرحله بهره برداری دو بابر تعرفه
۳	پروژه های بزرگ عمرانی و شهرکهای صنعتی (رده ۷)	-	-	-	-	کلا هر نفر ساعت ۴۵۰۰۰ ریال شامل ارزیابی زیست محیطی
۴	واحدهای درمانی و فرهنگی و آموزشی	در روستاها رایگان	شهرهای تا ۲۰۰ هزار نفر ۵۰/۰۰۰ ریال	شهرهای تا یک میلیون نفر ۱۵۰/۰۰۰ ریال	شهرهای بیش از یک میلیون نفر ۳۰۰/۰۰۰ ریال	-
۵	معادن	طبقه (۱) ۱۵۰/۰۰۰ ریال	شن و ماسه ۲۵۰/۰۰ ریال	طبقه (۲) ۴۰۰/۰۰۰ ریال	طبقات (۳) و (۴) هر نفر ساعت ۴۰/۰۰۰ ریال	بر اساس طبقه بندی قانون معادن مصوب ۱۳۶۲
۶	اجرای طرحها در مناطق تحت مدیریت سازمان	-	-	-	-	بر اساس هر نفر ساعت ۲۵۰۰۰ ریال
۷	تکثیر و پرورش جانوران، نمایشگاه و باغ وحش	-	-	-	-	بر اساس هر نفر ساعت ۱۵۰۰۰ ریال

تبصره ۱- حذف (با توجه به جایگزین مصوبه شماره ۷۸۹۴۶/ ت ۳۹۱۲۷ هـ مورخ ۱۵ ۴ ۱۳۹۰ ضوابط استقرار صنایع، رده بندی این ضوابط ملاک عمل می باشد)
تبصره ۲- در صورتیکه خانواده شهدا، جانبازان و آزادگان صاحب واحدهای مذکور بوده و یا بیش از ۷۰ درصد سهام واحدهای مذکور متعلق به آنان باشد از پرداخت ۵۰ درصد تعرفه معاف می باشند.
تبصره ۳- سازمان حفاظت محیط زیست مرجع تعیین ساعات کار کارشناس می باشد این تعرفه جایگزین بند «ب» مصوبه شماره ۱۳۹ می باشد.

دستورالعمل رده ۷ ماده ۳ ضوابط و معیارهای استقرار صنایع (ابلاغیه شماره ۱۸۴۵۰ / ۹۰ مورخ ۱۳۹۰/۴/۲۹ سازمان حفاظت محیط زیست)

آن دسته از واحدهایی که بر اساس مصوبات شورای عالی یا هیئت وزیران مشمول انجام مطالعات ارزیابی زیستمحیطی می باشند بر اساس آئین نامه مربوطه مورد بررسی و تصمیم گیری قرار می گیرند.
۱- آن دسته از واحدهایی که در این رده قرار دارند و مشمول انجام مطالعات ارزیابی زیست محیطی نمی باشند ضروری است متقاضی براساس پیوست شماره ۱ این دستورالعمل نسبت به تهیه گزارش توجیهی زیست محیطی اقدام و موضوع در کارگروه کارشناسی اداره کل متشکل از مدیر کل حفاظت محیط زیست استان(رئیس کار گروه) معاون محیط زیست انسانی اداره کل(دبیر کار گروه) نماینده معاونت محیط طبیعی اداره کل، کارشناس مسئول اداره کل مرتبط باموضوع و مجری طرح (در صورت لزوم صرفا جهت ارائه توضیحات) مورد بررسی کارشناسی و تصمیم گیری قرار گیرد.
۲- استقرار شهرکهای صنعتی و نواحی صنعتی حداکثر تا مساحت ۳۰ هکتار و بدون طرح توسعه صرفا جهت استقرار رده های ۱، ۲و ۳ و با اولویت انتقال واحدهای تولیدی و صنعتی آلاینده و مزاحم داخل محدوده شهر و یا روستا. در خارج از محدوده شهر و با رعایت حداقل فواصل رده ۴ مطابق جدول شماره ۲ پیوست مصوبه ضوابط استقرار صنایع و همچنین رعایت مفاد بند ۱ و ۲ این دستورالعمل بلامانع می باشد.
۳- استقرار شهرکهای صنعتی و نواحی صنعتی با ایجاد واحدهای بالاتر از رده ۳ در خارج از حریم شهر و با رعایت حداقل فواصل رده ۶ مطابق جدول شماره ۲ پیوست مصوبه ضوابط استقرار صنایع و همچنین رعایت مفاد بند ۱ و ۲ این دستورالعمل بلامانع می باشد.
۴- برای کلیه واحدهای رده ۷ ماده ۳ به استثنای ردیف ۳ این دستورالعمل، تعیین فواصل بر اساس مطالعات و بررسی کارشناسی می باشد و رعایت حداقل فواصل رده ۶ مطابق جدول شماره ۲ پیوست مصوبه ضوابط استقرار صنایع الزامی می باشد.

فهرست مندرجات گزارش توجیهی زیست محیطی (حداکثر در ۲۵ صفحه)

۱- عنوان طرح یا پروژه
۲-کارفرما و مجری طرح (آدرس، تلفن و فاکس)
۳- محل و مساحت اجرای طرح و تعیین آن بر روی نقشه توپوگرافی ۲۵۰۰۰ ۱ با ذکر تعیین فواصل از سایر کاربری ها
۴- تشریح از فرآیند تولید و نوع محصولات تولیدی با ارائه فلودیاگرام
۵- فازبندی کلی و زمانبندی اجرای طرح یا پروژه در فاز ساخت و بهره برداری
۶- پلان جانمایی تاسیسات طرح یا پروژه با کلیه تاسیسات وابسته
۷- طریقه ومحل تامین منابع مصرفی شامل مواد اولیه، آب مصرفی، سوخت و انرژی
۸- برآورد نیروی انسانی
۹- بررسی اجمالی از وضعیت محیط زیست طبیعی و بیولوژیکی منطقه (اقلیم(آب و هوا) گلباد، ارتفاع، شیب، منابع آب، خاک، پوشش گیاهی و جانوری و ...)
۱۰- تشریح موقعیت طرح نسبت به مناطق تحت مدیریت سازمان و تعیین آن بر روی نقشه
۱۱- بررسی مختصری از وضعیت محیط اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی
۱۲- تشریح میزان پاکتراشی، خاکبرداری و نحوه پونخاله های ساختمانی
۱۳- ارائه برنامه مدیریت و پایش زیست محیطی با تاکید بر مدیریت پسماندن (نوع، حجم، طریقه و محل دفع)، پساب(نوع، حجم، طریقه محل دفع)، کنترل آلودگی هوا (نوع، حجم، طریقه و نحوه کنترل یا نوع سیستم های کنترلی)
۱۴- مدارک و مستندات مورد نیاز شامل: تصویر سند مالکیت محل اجرای طرح، جواز تاسیس یا موافقت نامه دستگاه ذیربط، پرسشنامه زیست محیطی، تصویر مجوز تامین آب و ...

بخش نامه اجرای ضوابط و معیارهای استقرار واحدها و فعالیتهای صنعتی و تولیدی

(موضوع تصویب نامه شماره ۷۸۹۴۶/ ت ۳۹۱۲۷ ه مورخ ۱۳۹۰/۴/۱۵ هیئت وزیران)
ابلاغیه شماره ۹۰/۲۳۸۹۶ مورخ ۱۳۹۰/۶/۵ سازمان حفاظت محیط زیست
«بخش نامه اجرای ضوابط و معیارهای استقرار واحدها و فعالیتهای صنعتی و تولیدی»

واحدهای صنعتی و تولیدی غیر مزاحم و غیر آلاینده رده (۱) موضوع ماده (۳) مصوبه با رعایت بند (۲۰) ماده ۵۵ قانون شهرداری ها مصوب ۱۳۳۴، می توانند با تشخیص اداره کل حفاظت محیط زیست استان در کاربری های مجاز که در طرحهای جامعه و هادی شهر و روستا تعیین شده است، استقرار یابند.

۱- استقرار واحدهای صنعتی و تولیدی در شهرکهای صنعتی قدیمی فاقد زون بندی با تشخیص اداره کل حفاظت محیط زیست استان و هماهنگی مدیریت شهرک صنعتی خواهد بود. لیکن برای شهرکهای صنعتی جدید، الزامی می باشد.
۲- واحدهای آلاینده ای که بنا به تشخیص اداره کل حفاظت محیط زیست استان بعلت ایجاد مزاحمت برای سایر واحدها، نمی توانند در داخل شهرکها و نواحی صنعتی استقرار یابند استقرار آنها در خارج از شهرکهای صنعتی با رعایت فواصل تعیین شده بلامانع می باشد.

۳- آن دسته از واحدهای صنعتی(نظیر کانی های غیر فلزی) که ماهیتاً وابسته به معادن هستند بنا به تشخیص اداره کل می توانند خارج از شهرکها و نواحی صنعتی بر حسب نوع رده با رعایت فواصل تعیین شده استقرار یابند.

۴- رده‌های ۱ تا ۳ صنایع ماشین سازی (گروه ۱۰۰۰) فقط در حد خدمات ماشین کاری و تراشکاری می باشد.

تبصره- بررسی کلیه واحدهای تولیدی فلزی بر اساس گروه صنایع فلزی (گروه ۵۰۰۰) ملاک عمل می باشد.

۵- فاصله از جاده ها صرفا رعایت حریم تعیین شده مصوب توسط وزارت راه و شهرسازی و موافقت اداره کل مربوطه می باشد.

۶- منظور از تالاب در جدول شماره ۳ ضوابط استقرار صنایع تالابهای بین المللی ثبت شده در کنوانسیون بین المللی رامسر می باشد.

۷- دستورالعمل شماره ۱۹ ابلاغیه شماره ۱۶۳۶۵-۱۱ مورخ ۲۰ ۳ ۱۳۸۷ شورای معاونین سازمان قابلیت اجرایی دارد.

۸- در ارتباط با نحوه تعیین رده بندی واحدهای تولیدی و صنعتی، ادارات کل حفاظت محیط زیست استان می توانند ضمن تطبیق موارد مشابه با رده بندی های موجود در ضوابط جدید و تشخیص تشابه نسبت به تعیین رده بندی استقرار واحد اقدام نمایند. در غیر این صورت ضروری است اداره کل حفاظت محیط زیست استان جهت تعیین رده بندی موضوع را با کلیه سوابق (شامل تصویر جواز تاسیس واحد پرسشنامه زیست محیطی تکمیل شده توسط متقاضی و مورد تائید اداره کل حفاظت محیط زیست استان مربوطه به همراه شرح دقیق فرآیند تولید و تعیین رده پیشنهادی) به دفتر ارزیابی زیست محیطی (دبیرخانه ضوابط استقرار صنایع) ارسال نمایند.

۹- استقرار واحدهای صنعتی رده (۷) در داخل مناطق ویژه اقتصادی که دارای مجوز و یا دارای تاییدیه ارزیابی زیست محیطی می باشند. استقرار هر واحد با رعایت مفاد دستورالعمل رده ۷ (موضوع ابلاغیه شماره ۱۸۴۵۰ ۹۰ مورخ ۲۹ ۴ ۱۳۹۰)، بلامانع است.

۱۰- استقرار واحدهای صنعتی و تولیدی رده های ۱ تا ۳ در مستثنیات داخل مناطق تحت مدیریت سازمان در صورت تائید معاونت محیط طبیعی و تنوع زیستی سازمان، صرفا برای صنایع پاک و سازگار با محیط زیست و توسعه پایدار و با رعایت ضوابط استقرار بلامانع می باشد.

۱۱- در خصوص اجرای ماده ۹ ضوابط استقرار، دستگاه اجرایی صدور جواز تاسیس باید ضمن ارسال رونوشت جواز تاسیس موقعیت مکانی واحد(نظیر مختصات جغرافیایی فاصله از سایر کاربری ها و ...)را نیز به اداره کل اعلام نماید و اداره کل در صورت مغایرت واحد با ضوابط اعلام نظر خواهد نمود.

تبصره- مدت زمان تعیین شده به مدت ۲ هفته در ماده ۹ ، از زمان تکمیل پرونده می باشد.

۱۲- به استناد ماده ۱۸۸ قانون برنامه پنجم توسعه مقرر است سازمان ضوابط و استانداردهای زیست محیطی مشخص را از طریق معاونت برنامه ریزی و نظارت راهبردی به دستگاههای اجرایی اعلام نماید و تمامی دستگاهها ملزم به رعایت آن خواهند بود و از سال دوم برنامه ۵ ساله پنجم توسعه نیازی به استعلام از اداره کل حفاظت محیط زیست استان به استثنای واحدهای رده ۷ نخواهد بود. بدیهی تا زمان ابلاغ ضوابط از طریق معاونت برنامه ریزی و نظارت راهبردی به دستگاههای اجرایی، کماکان استعلام از ادارات کل حفاظت محیط زیست استان طبق روال قبل صورت پذیرد. (موضوع طی بخش نامه ۵۶۲۸۲ ۹۰/ مورخ ۲۱ ۱۲ ۹۰ ابلاغ شده است)

۱۳- در صورت عدم رعایت ضوابط استقرار صنایع توسط دستگاههای اجرایی و استقرار و فعالیت واحدهای صنعتی و تولیدی، اداره کل حفاظت محیط زیست استان مطابق مواد ۱۲ و ۱۳ قانون نحوه جلوگیری از

آلودگی هوا نسبت به تعطیلی واحد اقدام نماید و مسئولیت عدم رعایت ضوابط با دستگاه صادر کننده جواز تاسیس خواهد بود.

۱۴- منظور از چاهها و قنوات کشاورزی در جدول شماره ۲ ضوابط، چاهها و قنواتی هستند که صرفا برای مزارع و باغات کشاورزی مورد استفاده قرار می گیرند.

۱۵- استقرار واحدهای صنعتی و تولیدی در حریم چاهها و قنوات کشاورزی در صورت تغییر کاربری به صنعتی و یا واحد تولیدی کشاورزی و با موافقت سازمان جهاد کشاورزی یا شرکت سهامی آب منطقه ای استان بلامانع خواهد بود.

۱۶- ملاک تشخیص کاربری کشاورزی، نظر سازمان جهاد کشاورزی استان وادارات تابعه آن می‌باشد.[۱]

۱۷- نحوه اجرای ماده ۸ ضوابط استقرار صنایع براساس دستورالعمل پیوست شماره (۱) این بخش نامه می باشد.

۱۸- واحدهای صنعتی رده (۷) می بایست صرفا در خارج از حریم شهر با رعایت مفاد ۵ دستورالعمل رده ۷ (موضوع ابلاغیه شماره ۱۸۴۵۰ ۹۰ مورخ ۲۹ ۴ ۱۳۹۰) استقرار یابند.

۱۹- منظور از کلمه این رده در تبصره ۴ ماده ۳ ضوابط استقرار رده ۷ می باشد که این گونه واحدها باید خارج از شهرکها و نواحی صنعتی استقرار یابند لیکن اگر شهرک صنعتی تخصصی (بعنوان مثال شهرک تخصصی صنایع غذایی، شهرک تخصصی فولاد و ...) وجود داشته باشد با رعایت موارد بند ۱۹ این بخشنامه استقرار آنها در داخل اینگونه شهرکها بلامانع است.

۲۰- نظر به اینکه ضوابط واحدهای خدماتی در حال تدوین می باشد ضروری است تا تصویب ضوابط واحدهای خدماتی کما فی السابق اقدام شود. (طی بخشنامه شماره ۲۷۴۱۰ ۹۰ مورخ ۲۸ ۶ ۱۳۹۰ سازمان ابلاغ شده است)

۲۱- نحوه تعیین تعرفه حق الزحمه کارشناسی بر اساس مصوبه شماره ۱۵۷ مورخ ۳۱ ۱ ۱۳۷۷ شورای عالی حفاظت محیط زیست مطابق جدول مربوطه و معادل آن به شرح («الف» معادل رده ۱)، («ب» و «ج» معادل رده ۲ و ۳)، («د» و «ه» معادل رده ۴ و ۵). («و» معادل رده ۶ و ۲۵ ساعت کار کارشناسی) و (رده ۷ معادل پروژه‌های بزرگ تولیدی و عمرانی- برای طرح‌های مشمول ارائه ارزیابی زیست محیطی ۱۰۰ ساعت کار کارشناسی و برای پروژه‌های مشمول ارائه گزارش توجیهی زیست محیطی تا حداکثر ۵۰ ساعت کار کارشناسی) خواهد بود.

۲۲- مرجع تعیین کاربری های صنعتی و یا مکانهای صنعتی جهت استقرار صنایع بر حسب موقعیت های تعیین شده، طرحهای مصوب جامع شهری و هادی روستایی بوده و متولی آنها در خصوص طرحهای جامعه شهری اداره کل راه و شهرسازی استان و در خصوص طرحهای هادی، بنیاد مسکن انقلاب اسلامی استان می باشد.

۲۳- شهرها و روستاهایی که فاقد کاربری های صنعتی اعم از شرکت یا ناحیه صنعتی و یا مکان باشند بر حسب نوع رده مطابق ضوابط تعیین شده می‌توانند با رعایت فواصل تعیین شده در سایر کاربری های مجاز استقرار یابند.

۲۴- نحوه استقرار واحدهای صنعتی و تولیدی در مراکز سکونتی زیر ۲۰ خانوار بر حسب نوع رده صنعتی با رعایت نصف (۵۰٪) فواصل تعیین شده در جدول شماره ۲ ضوابط استقرار صنایع خواهد بود.

۲۵- با توجه به تصویب جدول منطقه‌بندی کشور جهت ضوابط استقرار صنایع، از آنجائیکه تدوین ضوابط منطقه‌ای در دست تهیه می‌باشد، ضروری است ادارات کل حفاظت محیط زیست بر حسب نوع منطقه نسبت به ارسال پیشنهادات مربوطه به معاونت محیط زیست انسانی اقدام تا مراتب پس از بررسی وجمع‌بندی در دبیرخانه ضوابط استقرار، جهت تصویب به کمیسیون امورزیربنایی، صنعت و محیط زیست ارسال گردد.

۱-با توجه به اصلاحیه ضوابط و معیارهای استقرار صنایع (موضوع تصویب نامه مورخ ۴ ۲ ۹۱ هیئت وزیران) و حذف عبارت چاه و قنوات کشاورزی از ردیف ۱۱ جدول شماره ۲-۲، بندهای ۱۵ و ۱۶ کاربرد ندارند

۲۶- به استناد ماده ۷ ضوابط استقرار صنایع، فهرست رده بندی صنایع در دبیرخانه کمیته ماده ۷ مستقر در معاونت محیط زیست انسانی مورد بازنگری و اصلاح قرار می گیرد. بدیهی است هر گونه اصلاح و یا تعیین کد جدید در فهرست رده بندی به صورت دوره ای با آخرین ویرایش از طریق دبیرخانه مذکور به کلیه استانها اعلام می گردد و از تاریخ ابلاغ، آخرین نسخه فهرست رده بندی ملاک عمل خواهد بود.
۲۷- سایر قوانین و مصوبات مرتبط با استقرار صنایع (شامل محدوده ممنوعه شعاع ۱۲۰ کیلومتری تهران و اصلاحات بعدی آن، محدوده ممنوع شعاع ۵۰ کیلومتری اصفهان، محدوده ممنوعه شعاع ۳۰ کیلومتری اراک و...) که در ماده ۱۲ ضوابط استقرار صنایع به لغو آنها اشاره نگردیده است به قوت خود باقی می باشد.
۲۸- سایر دستورالعمل های مرتبط با ضوابط استقرار صنایع که مغایر با اجرای ضوابط جدید می باشد. از تاریخ صدور این بخش نامه لغو می گردد.
۲۹- تفاهم نامه فیمابین سازمان حفاظت محیط زیسته و سازمان میراث فرهنگی و گردشگری به شماره ۶۴۱۴۵ ۱۱ ۱۰۰ مورخ ۸ ۱۰ ۱۳۸۷ در خصوص تعیین ضوابط واحدهای تفریحی و توریستی لغو می گردد.

دستورالعمل اجرایی ماده ۸ ضوابط و معیارهای استقرار واحدهای صنعتی و تولیدی (موضوع تصویب نامه شماره ۷۸۹۴۶/ت ۳۹۱۲۷ ه مورخ ۹۰/۴/۱۵ هیات محترم وزیران)

ماده۱- چنانچه در موارد استثنایی، شرایط تطبیق ضوابط استقرار و تصمیم‌گیری برای استقرار واحد صنعتی و تولیدی وجود نداشته باشد و یا مکان پیشنهادی برای استقرار واحد مذکور (با توجه به در نظر گرفتن فرآیند تولید، توپوگرافی منطقه، شرایط اقلیمی، ظرفیت قابل تحمل محیط زیست، جهت بادهای غالب و گسترش شهری)، در صورت فعالیت واحد، از تاثیرپذیری کمی بر محیط برخوردار باشد و تامین فواصل لازم، بر اساس جدول شماره ۲ ضوابط، برای واحد مورد نظر میسر نباشد، اداره کل حفاظت محیط زیست استان برای اعلام نظر می‌تواند درخواست متقاضی را بر اساس مواد اجرایی این آئین نامه، به شرح زیر مورد بررسی قرار داده و تصمیم‌گیری نماید.

ماده ۲- با عنایت به مفاد ماده یک این آئین نامه، چنانچه فعالیت واحد صنعتی و تولیدی در رده‌های (۱) تا (۳) موضوع ماده ۳ ضوابط استقرار صنایع قرار داشته باشد، موضوع می‌تواند بدون اخذ نظر معاونت محیط زیست انسانی در کارگروه ماده ۸ استانی ضوابط استقرار صنایع مورد بررسی و تصمیم‌گیری قرار گیرد.
تبصره- با عنایت به مفاد ماده ۱۲ ضوابط استقرار صنایع و لغو مصوبه شماره ۲۷۹۶۵ /ت ۳۲۰۱۰ ه مورخ ۸ ۵ ۸۴ هیات محترم وزیران، اعمال تقلیل کد (رده) ضوابط استقرار در مورد مفاد این ماده مجاز نمی باشد.

ماده ۳- با توجه به مفاد ماده یک، در خصوص واحدهایی که فعالیت آنها با رده های (۴) تا (۷) موضوع ماده ۳ مصوبه ضوابط استقرار صنایع تطابق دارد، اداره کل موضوع را با کلیه مستندات به شرح زیر، جهت بررسی در کارگروه ستادی ماده ۸ ضوابط استقرار صنایع (مستقر در معاونت محیط زیست انسانی) ارسال نماید.
الف- تکمیل و ارسال پرسشنامه زیست محیطی (نمونه پیوست) که توسط کارشناسان ادارات کل حفاظت محیط زیست استان تکمیل و به امضای مدیر کل محیط زیست استان رسیده و ممهور به مهر اداره کل محیط زیست استان گردیده است.
ب- اعلام دلایل عدم تطابق استقرار واحد متقاضی با ضوابط استقرار و نظر کارشناسی اداره کل محیط زیست استان
ج- ارسال یک نسخه خوانا از تصویر جواز تاسیس صادره واحد متقاضی

پرسش نامه زیست محیطی

۱. نام واحد:
۲-. نام مالک،
۳. نوع مالکیت؛
۴- استان / شهرستان؛
۵- نشانی دقیق محل پیشنهادی واحد (بانضمام کروکی محل مورد تقاضا)؛
۶- مختصات جغرافیایی (طول وعرض جغرافیایی) مکان پیشنهادی واحد با GPS
۷- مساحت زمین و زیر بنای تاسیسات:
۸- موقعیت توپوگرافی مکان پیشنهادی واحد (بانضمام نقشه توپوگرافی ۵۰۰۰۰ ۱ یا بزرگتر):
۹- جهت بادهای غالب منطقه مورد نظر:
۱۰- تشریح کاربری های منطقه مورد نظر (بانضمام یک نسخه نقشه کاربری اراضی منطقه با مقیاس ۵۰۰۰۰ ۱ یا بزرگتر):
۱۱- موقعیت مکانی واحد نسبت به محدوده مصوب قانونی شهری / روستایی:
۱۲- فاصله محل واحد پیشنهادی از:
سکونتگاهها: مراکز بهداشتی و درمانی: مراکز آموزشی: مراکز نظامی:
چشمه، قنوات، چاه (عمیق / نیمه عمیق): مناطق تحت مدیریت سازمان:
دریا، دریاچه، تالاب و سایر توده آب های سطحی: رودخانه (فصلی / دائمی):
۱۳- عمق سطح ایستایی آب های زیر زمینی منطقه:
۱۴- نوع محصول:
۱۵- ظرفیت تولید سالیانه:
۱۶- نوع ومیزان مواد اولیه مصرفی و بینابینی:
۱۷- نوع و میزان سوخت مصرفی:
۱۸- میزان و نحوه تامین آب مصرفی:
۱۹- تشریح و تصریح جزئیات فرآیند تولید بانضمام ترسیم فلودیاگرام و بلوک دیاگرام تولید:
۲۰- پسآب بهداشتی(میزان تولید و نحوه دفع)
۲۱- پسآب صنعتی(میزان تولید، ظرفیت تصفیه خانه، میزان لجن تولیدی و نحوه دفع):
۲۲- پسماندهای خطرناک (نوع و میزان تولید و نحوه دفع):
۲۳- پسماندهای صنعتی(نوع و میزان و نحوه دفع):
۲۴- نوع و میزان آلاینده های منتشره:
۲۵- نحوه کنترل آلاینده ها:
۲۶- نظر کارشناسی اداره کل و کد استقرار پیشنهادی:
۲۷- نام و امضای کارشناس تکمیل کننده پرسشنامه:
۲۸- نام و امضای مدیر کل محیط زیست استان و مهر اداره کل:

طبقه بندی و تعیین رده های گروه صنایع نفت و گاز (۱۳۰۰۰

رده ۱

ردیف	نام واحد
۱۳۱۰۱	

رده ۲

ردیف	نام واحد
۱۳۲۰۱	

رده ۳

ردیف	نام واحد
۱۳۳۰۱	

رده ۴

ردیف	نام واحد
۱۳۴۰۱	

رده ۵

ردیف	نام واحد
۱۳۵۰۱	واحد تولید قیر غلیظ شده ۱۰ هزار تن در سال
۱۳۵۰۲	واحد تولید قیر پلی بک تا ظرفیت ۵۰۰۰ تن در سال
۱۳۵۰۳	واحد تولید نفت بی بو تا ظرفیت ۳۰۰۰ تن در سال
۱۳۵۰۴	واحد تولید مکمل روغن D.O.P
۱۳۰۵۰۵	واحد تولید مکمل بنزین
۱۳۵۰۶	واحد تولید روغن ترانسفورماتور و موارد مشابه

رده ۶

ردیف	نام واحد
۱۳۶۰۱	واحد تولید کود شیمیایی (فسفاته و نیترات)
۱۳۶۰۲	واحد تولید روغن و گریس با استفاده از روغن پایه
۱۳۶۰۳	کارخانجات ساخت تجهیزات نفت و گاز و پتروشیمی
۱۳۶۰۴	واحد تولید کود اوره و (آمونیاک)
۱۳۶۰۵	واحد تولید انواع قیر (بیش از ده هزار تن)
۱۳۶۰۶	

رده ۷

ردیف	نام واحد
۱۳۷۰۱	واحد پتروشیمی (واحد اوره، آمونیاک، پلی اتیلن‌های سبک، سنگین و خطی)
۱۳۷۰۲	واحد پالایشگاه
۱۳۷۰۳	واحد نیروگاه گازی
۱۳۷۰۴	واحد نیروگاه سیکل ترکیبی
۱۳۷۰۵	واحد تولید بنزین بدون سرب (M.T.B.E)
۱۳۷۰۶	واحد تصفیه دوم روغن
۱۳۷۰۷	واحد GTL (تبدیل گاز به مایع)
۱۳۷۰۸	واحد تولید بنزین، گازوئیل و سایر مشتقات نفتی
۱۳۷۰۹	واحد تولید هیدروکربورهای حلقوی و غیرحلقوی
۱۳۷۱۰	حفر چاه بیش از ۱۰ حلقه

طبقه‌بندی وتعیین رده‌های گروه صنایع بازیافت ۱۴۰۰۰

رده ۱

ردیف	نام واحد
۱۴۱۰۱	جمع‌آوری ضایعات فلزی تا ۳۰۰۰ تن در سال
۱۴۱۰۲	

رده ۲

ردیف	نام واحد
۱۴۲۰۱	جمع‌آوری ضایعات فلزی (برش، پرس و کمپکت) بیش از ۳۰۰۰ تن در سال
۱۴۲۰۲	بازیافت تجهیزات الکترونیکی بدون عملیات کوره‌ای
۱۴۲۰۳	واحد بازیافت ضایعات سلولزی (چوب)

رده ۳

ردیف	نام واحد
۱۴۳۰۱	جمع‌آوری خودروهای سبک فرسوده (برش زنی و پرس) بدون عملیات ذوب و ریخته‌گری
۱۴۳۰۲	بازیافت ماسه و ریخته‌گری
۱۴۳۰۳	بازیافت لاستیک‌های فرسوده به روش فیزیکی (آسیاب و پرس) تا ظرفیت ۳۰۰۰ تن درسال

رده ۴

ردیف	نام واحد
۱۴۴۰۱	واحد بازیافت کادمیوم از ضایعات سرب و روی و برش شیمیایی تا ظرفیت ۶۰۰ تن در سال
۱۴۴۰۲	جمع‌آوری خودروهای سنگین فرسوده (برش‌زنی و پرس) بدون عملیات ذوب و ریخته‌گری
۱۴۴۰۳	واحد بازیافت پسماندهای الکترونیکی با عملیات کوره‌ای تا ۳۰۰۰ تن در سال
۱۴۴۰۴	بازیافت لاستیک‌های فرسوده به روش شیمیایی تا ظرفیت ۳۰۰۰ تن در سال
۱۴۴۰۵	واحد تولید حلال از بازیافت ضایعات نفتی تا ظرفیت ۳۰۰۰ (سه هزار) تن در سال

رده ۵

ردیف	نام واحد
۱۴۵۰۱	واحد بازیافت فلزات گرانبها شامل طلا، نقره، کروم، پلاتین از لوازم مستعمل
۱۴۵۰۲	واحد بازیابی سلینیوم از لجن مس آندی
۱۴۵۰۳	واحد بازیافت ضایعات کارخانجات صنایع غذایی
۱۴۵۰۴	واحد بازیافت پسماندهای الکترونیکی با عملیات کوره‌ای بیش از ۳۰۰۰ تن در سال
۱۴۵۰۵	واحد بازیافت تجهیزات الکترونیکی
۱۴۵۰۶	واحد تولید حلال از بازیافت ضایعات نفتی با ظرفیت بیش از ۳۰۰۰ (سه هزار) تن در سال

رده ۶

ردیف	نام واحد
۱۴۶۰۱	واحد بازیافت قطعات خودروهای فرسوده (عملیات ریخته‌گری و ذوب و تولید ورق و شمش)
۱۴۶۰۲	واحد تولید ظروف Pet از ضایعات بیش از ۵۰۰۰ تن در سال
۱۴۶۰۳	واحد بازیافت ضایعات پلاستیکی به روش سنتی و تکنولوژی پایین
۱۴۶۰۴	واحد بازیافت باطریهای فرسوده و ضایعات پلاستیک
۱۴۶۰۵	واحد بازیافت لاستیک‌های فرسوده (شیمیایی و فیزیکی) با ظرفیت بیش از ۳۰۰۰ تن
۱۴۶۰۶	واحد بازیافت قطعات خودروهای فرسوده (ذوب و ریخته‌گری) (حذف ـ تکرار ردیف ۱۴۶۰۱)
۱۴۶۰۷	واحد فرآوری و بازیافت فلزات مولیبدن، نیکل، تنگستن با عملیات کوره‌ای ذوب
۱۴۶۰۸	واحد بازیافت فلزات رنگی (مس)
۱۴۶۰۹	واحد بازیافت فیلترهای روغن بدون تصفیه
۱۴۶۱۰	واحد تولید نفت کوره، دوده و مفتول از لاستیک‌های فرسوده

رده ۷

ردیف	نام واحد
۱۴۷۰۱	کارخانه کمپوست
۱۴۷۰۲	بازیافت ضایعات فلزی بیش از ۱۰۰۰۰۰ تن در سال
۱۴۷۰۳	بازیافت ضایعات نفتی
۱۴۷۰۴	بازیافت ضایعات کانی غیرفلزی
۱۴۷۰۵	واحد تبدیل زباله به سوخت
۱۴۷۰۶	واحد بازیافت فیلترهای روغن یا تصفیه
۱۴۷۰۷	واحد تولید بنزین، گازوئیل از ضایعات پلیمری

طبقه‌بندی و تعیین رده‌های واحدهای خدماتی

(موضوع بخش‌نامه شماره ۲۷۴۱۰ ۹۰ مورخ ۲۸ ۶ ۱۳۹۰ سازمان حفاظت محیط زیست)
ابلاغ ضوابط و معیارهای استقرار واحدهای خدماتی
به پیوست ضوابط و معیارهای استقرار واحدهای خدماتی که توسط دبیرخانه کارگروه کارشناسی ضوابط و معیارهای استقرار واحدهای صنعتی، تولیدی و خدماتی تهیه گردیده است با رعایت موارد زیر جهت اجراء ابلاغ می‌گردد.
۱ ـ واحدهای خدماتی کلیه رده‌ها می‌توانند با رعایت فواصل تعیین شده برای سکونتگاهها ردیف ۱ تا ۶ جدول پیوست شماره ۲، (موضوع تصویب‌نامه شماره ۷۸۹۴۶/ت ۳۹۱۲۷ه مورخ ۱۵ ۴ ۱۳۹۰ هیئت‌وزیران) در داخل و یا خارج از شهرکها و نواحی صنعتی (رده ۱ در داخل و خارج محدوده روستا و بالاتر از آن در خارج از حریم مصوب شهر و خارج محدوده مصوب روستا به استثناء مواردی که در جدول رده‌بندی مشخص شده‌اند) در کاربری‌های مختلف استقرار یابند.»
تبصره ۱ ـ رعایت فاصله از رودخانه‌های دائمی شرب و غیر شرب بر اساس دستورالعمل تعیین حریم کیفی آبهای سطحی (موضوع تصویب نامه شماره ۵۸۹۷۷/ت ۲۹۱۰۱ ه مورخ ۱۸ ۱۲ ۱۳۸۲) خواهد بود.
تبصره ۲ ـ آن دسته از واحدهای خدماتی که دارای فاضلاب صنعتی و بهداشتی می‌باشند رعایت فواصل تعیین شده برای قنات و چاه آب شرب مطابق جدول پیوست شماره ۲، (موضوع تصویب‌نامه شماره ۷۸۹۴۶/ت ۳۹۱۲۷ ه مورخ ۱۵ ۴ ۱۳۹۰ هیئت‌وزیران) الزامی است.
تبصره ۳ ـ رعایت فواصل از مناطق تحت مدیریت سازمان در خصوص رده‌های ۱ تا ۳ بر اساس نظر اداره کل حفاظت محیط زیست استان و بالاتر از آن بر اساس نظر معاونت زیست محیطی و تنوع زیستی خواهد بود.
۲ ـ اعمال ضوابط برای واحدهای خدماتی رده ۷ براساس دستورالعمل رده ۷ (موضوع ابلاغیه شماره ۱۸۴۵۰ ۹۰ مورخ ۲۹ ۴ ۱۳۹۰) خواهد بود.
۳ ـ برخی از مواردی که در بخشنامه شماره ۲۳۸۷۴ ۹۰ مورخ ۳۰ ۵ ۱۳۹۰ ابلاغ گردیده است و با واحدهای خدماتی انطباق دارد در خصوص واحدهای خدماتی نیز می‌تواند مورد ملاک عمل قرار گیرد.
۴ ـ واحدهای خدماتی شامل مصوبه‌های محدودیت استقرار صنایع، نظیر شعاع ۱۲۰ کیلومتری تهران، ۵۰ کیلومتری اصفهان و غیره نمی‌باشد.

طبقه بندی وتعیین رده های گروه واحدهای خدماتی (۱۵۰۰۰

رده ۱

ردیف	نام واحد
۱۵۱۰۱	احداث واحد تقلیل فشار گاز TBS (از ۲۵۰ به psi ۶۰)
۱۵۱۰۲	واحد نصب تجهیزات CNG بر خودروهای سواری و وانت
۱۵۱۰۳	احداث ایستگاه تقویت فشار گاز به روش EPC
۱۵۱۰۴	واحد عرضه گاز CNG (با رعایت فاصله ۵۰ متری از منازل مسکونی)
۱۵۱۰۵	جایگاه عرضه بنزین، نفت و نفت گاز (خودروهای سبک) (با رعایت فاصله ۵۰متری از منازل مسکونی)
۱۵۱۰۶	سایت BTS تلفن
۱۵۱۰۷	استقرار دکل‌های مخابراتی
۱۵۱۰۸	نصب آنتن‌های مخابراتی
۱۵۱۰۹	استقرار پست برق
۱۵۱۱۰	استقرار سایت GSM
۱۵۱۱۱	نصب کافوهای مخابراتی
۱۵۱۱۲	احداث کلینیک گیاه پزشکی
۱۵۱۱۳	استقرار سایتهای آتش‌نشانی
۱۵۱۱۴	احداث پایگاه اورژانس بین راهی
۱۵۱۱۵	احداث گلخانه مدرن (صرفا نگهداری و جهت عرضه بصورت نمایشگاهی)
۱۵۱۱۶	واحد انبار دارو
۱۵۱۱۷	احداث ایستگاه رادیویی
۱۵۱۱۸	طرح احداث رصدخانه
۱۵۱۱۹	سردخانه
۱۵۱۲۰	واحدهای مولد مقیاس کوچک تا ظرفیت ۲۵ مگاوات از انواع CHP مشروط به استفاده از سوخت گاز
۱۵۱۲۱	تعمیرگاه خودروهای سبک
۱۵۱۲۲	مراکز معاینه فنی خودروهای سبک
۱۵۱۲۳	استقرار نمایندگی فروش و تعمیرگاه مجاز شرکتهای خودروسازی برای خودروهای سبک
۱۵۱۲۴	واحد عرضه ماهی یا بازارچه فروش و عرضه ماهی
۱۵۱۲۵	انبار مواد غذایی
۱۵۱۲۶	انبار سایر مواد و کالاهای تجاری
۱۵۱۲۷	انبار غیرفنی (سنتی) گندم
۱۵۱۲۸	واحد آزمایشگاه خوراک دام
۱۵۱۲۹	فروشگاه سموم کشاورزی
۱۵۱۳۰	طرح سفره‌خانه سنتی و سالن اجتماعات
۱۵۱۳۱	واحد تالار و رستوران
۱۵۱۳۲	هتل
۱۵۱۳۳	خوابگاه
۱۵۱۳۴	اقامتگاه
۱۵۱۳۵	مراکز آموزشی غیرنظامی

ادامه رده ۱

ردیف	نام واحد
۱۵۱۳۶	واحد آموزشی و توانبخشی معلولین
۱۵۱۳۷	موزه مردم‌شناسی
۱۵۱۳۸	کارواش اتومبیل‌های سواری
۱۵۱۳۹	تصفیه‌خانه آب آشامیدنی
۱۵۱۴۰	شهربازی
۱۵۱۴۱	کارگاه نقاشی
۱۵۱۴۲	کارگاه چاپ و ظهور عکس رنگی
۱۵۱۴۳	واحد سیلندر و پیک نیک پرکنی گاز دستی
۱۵۱۴۴	احداث سالنهای ورزشی (بدنسازی، استخرهای سرپوشیده، حمام سونا، جکوزی)
۱۵۱۴۵	واحد چاپخانه کتاب و نشریات
۱۵۱۴۶	گرمابه عمومی
۱۵۱۴۷	میدان میوه و تره‌بار محلی
۱۵۱۴۸	قهوه‌خانه، اغذیه فروشی، کبابی و چلوکبابی
۱۵۱۴۹	احداث پارک علم و فناوری (احداث صرفا واحدهای علمی، آموزشی)
۱۵۱۵۰	مراکز تحقیقات صنعتی (احداث صرفا واحدهای علمی، آموزشی)
۱۵۱۵۱	مونوریل (داخل شهری)
۱۵۱۵۲	مترو (درون شهری)
۱۵۱۵۳	مراکز صرفا نگهداری از حیوانات وحشی
۱۵۱۵۴	نگهداری از حیوانات اهلی در سکونتگاههای روستایی
۱۵۱۵۵	کلینک دامپزشکی صرفا جهت ارائه خدمات سرپایی دامپزشکی (دام کوچک، حیوانات خانگی و زینتی)
۱۵۱۵۶	واحدهای مولد همزمان برق و آب تا ۲۵ مگاوات از نوع CHP

رده ۲

ردیف	نام واحد
۱۵۲۰۱	واحد ندامتگاه مرکزی
۱۵۲۰۲	واحد ورزشی (سوارکاری)
۱۵۲۰۳	واحد باسکول و توزین خودروهای سنگین
۱۵۲۰۴	احداث واحد تقلیل فشار گاز برون شهری (تقلیل فشار گاز از psi ۶۰۰ به psi ۲۵۰ (CGS)
۱۵۲۰۵	واحد سیلندر پرکنی گاز
۱۵۲۰۶	واحد انبار و توزیع سیمان و گچ پاکتی و فله
۱۵۲۰۷	واحد تله کابین و سکوی فرود
۱۵۲۰۸	مراکز معاینه فنی خودروهای سنگین
۱۵۲۰۹	احداث باند بالگرد
۱۵۲۱۰	واح پزشکی قانونی با سردخانه و اتاق تشریح

ادامه رده ۲

ردیف	نام واحد
۱۵۲۱۱	احداث واحد پارکینگ خودروهای تصادفی (سواری)
۱۵۲۱۲	هتل، مهمانسرا و رستوران بین راهی (فاقد محدودیت محدوده و حریم و فواصل شهر و روستا)
۱۵۲۱۳	واحد و یا مجتمع خدماتی رفاهی بین راهی تا ۵ هکتار
۱۵۲۱۴	احداث میدان میوه و تره‌بار مرکزی
۱۵۲۱۶	استقرار نمایندگی فروش و تعمیرگاه مجاز شرکتهای خودروسازی برای خودروهای سنگین
۱۵۲۱۷	صافکاری و نقاشی اتومبیل
۱۵۲۱۸	احداث انبار و تاسیسات ماشین آلات کشاورزی
۱۵۲۱۹	واحد انبار سنگ و تاسیسات ماشین‌آلات کشاورزی
۱۵۲۲۰	انبار آهن آلات ساختمانی
۱۵۲۲۱	واحد پایانه حمل و نقل (خودروهای حامل مواد نفتی)
۱۵۲۲۲	احداث پیست دوچرخه‌سواری
۱۵۲۲۳	احداث ایستگاه تقویت فشار گاز
۱۵۲۲۴	جایگاه عرضه سوخت نفت گاز خودروهای سنگین
۱۵۲۲۵	مکانیزاسیون یا تعمیر وسایل کشاورزی
۱۵۲۲۶	نیروگاه بادی و خورشیدی تولید برق تا ظرفیت ۲۵ مگاوات
۱۵۲۲۷	راهدارخانه
۱۵۲۲۸	مرکز جمع‌آوری ضایعات پلاستیک، شیشه، کاغذ و نان خشک
۱۵۲۲۹	تصفیه خانه فاضلاب شهری به روش پیشرفته
۱۵۲۳۰	اردوگاههای تفریحی و آموزشی (کمتر از ۵ هکتار)
۱۵۲۳۱	واحد پایانه مسافربری برون شهری
۱۵۲۳۲	گورستان (نقاط روستایی)
۱۵۲۳۳	ترمینال و کارواش خودروهای سنگین
۱۵۲۳۴	ایستگاه پمپاژ انتقال آب
۱۵۲۳۵	خط X-Ray کامیونی
۱۵۲۳۶	واحد باغ وحش و پرندگان تا وسعت ۵ هکتار

رده ۳

ردیف	نام واحد
۱۵۳۰۱	احداث واحد پیست موتورسواری
۱۵۳۰۲	احداث واحد انبار کود
۱۵۳۰۳	واحد قالیشویی
۱۵۳۰۴	سیلوی غلات و حبوبات
۱۵۳۰۵	تعمیرگاه خودروهای سنگین
۱۵۳۰۶	ترمینال یا پایانه باربری خودروهای سنگین
۱۵۳۰۷	نمایشگاههای دائمی و محلی صنایع تولیدی و صنعتی
۱۵۳۰۸	گورستان (نقاط شهری)
۱۵۳۰۹	احداث استادیوم ورزشی
۱۵۳۱۰	نیروگاه بادی و خورشیدی تولید برق با ظرفیت ۲۵ تا ۱۰۰ مگاوات
۱۵۳۱۱	مجتمع صنفی خدمات خودرویی
۱۵۳۱۲	مجتمع صنفی مصالح فروشان
۱۵۳۱۳	مجتمع‌های بزرگ صنفی (تا ۳۰ هکتار)
۱۵۳۱۴	مجتمع‌های صنوف مزاحم شهری (تا ۳۰ هکتار)
۱۵۳۱۵	باغ وحش و پرندگان با وسعت بیش از ۵ هکتار
۱۵۳۱۶	پارکهای وحش تا وسعت ۵۰ هکتار

رده ۴

ردیف	نام واحد
۱۵۴۰۱	انبار مواد شیمیایی
۱۵۴۰۲	مراکز آموزشی نظامی
۱۵۴۰۳	میدان آموزشی تیراندازی نظامی
۱۵۴۰۴	احداث باشگاه ورزشی تیراندازی و تراپ اسکیت
۱۵۴۰۵	استقرار باشگاه سوارکاری و تیراندازی
۱۵۴۰۶	استقرار پایگاه امداد هوایی
۱۵۴۰۷	استقرار سایت پدافند هوایی و پادگان‌ها
۱۵۴۰۸	باشگاه خلبانی و هوانوردی
۱۵۴۰۹	نمایشگاههای دائمی و منطقه‌ای (استانی) صنایع تولیدی و صنعتی
۱۵۴۱۰	پادگاه نظامی
۱۵۴۱۱	پارکهای وحش با وسعت بیش از 50 هکتار

رده ۵

ردیف	نام واحد
۱۵۵۰۱	انبار مواد منفجره
۱۵۵۰۲	محل دفن لاشه حیوانات اهلی و خانگی
۱۵۵۰۳	فرودگاههای کوچک سمپاشی و آموزشی
۱۵۵۰۴	واحد پیست اتومبیل‌رانی
۱۵۵۰۵	مراکز دفن پسماند روستایی تا جمعیت ۱۰۰۰ (یکهزار) نفر

رده ۷

ردیف	نام واحد
۱۵۷۰۱	واحد پایانه (بندر) صادراتی
۱۵۷۰۳	واحد نیروگاه بادی و خورشیدی بیش از ۱۰۰ مگاوات
۱۵۷۰۴	واحد تولید بیوگاز از زباله
۱۵۷۰۵	استقرار زباله‌سوزها
۱۵۷۰۶	ناحیه صنعتی
۱۵۷۰۷	شهرک صنعتی
۱۵۷۰۸	منطقه ویژه اقتصادی
۱۵۷۰۹	منطقه آزاد تجاری
۱۵۷۱۰	مجتمع‌های بزرگ صنفی (بالای ۳۰ هکتار)
۱۵۷۱۱	مجتمع‌های صنوف مزاحم شهری (بالای ۳۰ هکتار)
۱۵۷۱۲	بیمارستان (فاقد محدودیت محدوده و حریم و فواصل شهر و روستا)
۱۵۷۱۳	انبار نفت
۱۵۷۱۴	احداث واحد بی خطرسازی زباله‌های عفونی (در داخل بیمارستان‌ها بلامانع است)
۱۵۷۱۵	فرودگاه
۱۵۷۱۶	شکارگاه
۱۵۷۱۷	تصفیه‌خانه‌های بزرگ فاضلاب شهری (مراکز شهرستانی)
۱۵۷۱۸	مراکز دفن زباله‌های شهری
۱۵۷۱۹	مجتمع‌های تفریحی و توریستی (فاقد محدودیت محدوده و حریم و فواصل شهر و روستا)
۱۵۷۲۰	نمایشگاههای بزرگ بین‌المللی
۱۵۷۲۱	اردوگاههای بزرگ تفریحی و آموزشی (بیش از ۵ هکتار)(فاقد محدودیت محدوده و حریم و فواصل شهر و روستا)
۱۵۷۲۲	اسکله و سکوی نفتی
۱۵۷۲۳	مراکز تحقیقات صنعتی همراه با احداث واحدهای صنعتی مورد نیاز
۱۵۷۲۴	بندر تجاری
۱۵۷۲۵	بندر صیادی
۱۵۷۲۶	خط انتقال نفت (فاقد محدودیت محدوده و فواصل شهر و روستا)
۱۵۷۲۷	خط انتقال گاز (فاقد محدودیت محدوده و حریم و فواصل شهر و روستا)
۱۵۷۲۸	خط انتقال نیرو بالای ۱۶۰ کیلووات (فاقد محدودیت محدوده و حریم و فواصل شهر و روستا)
۱۵۷۲۹	شبکه انتقال آب بین حوضه‌ای (فاقد محدودیت محدوده و حریم و فواصل شهر و روستا)
۱۵۷۳۰	سد
۱۵۷۳۱	شبکه آبیاری و زهکشی (فاقد محدودیت محدوده و حریم و فواصل شهر و روستا)
۱۵۷۳۲	نیروگاه برق آبی
۱۵۷۳۳	آزادراه و بزرگراه (فاقد محدودیت محدوده و حریم و فواصل شهر و روستا)
۱۵۷۳۴	راه آهن (فاقد محدودیت محدوده و حریم و فواصل شهر و روستا)
۱۵۷۳۵	خط انتقال فیبر نوری (فاقد محدودیت محدوده و حریم و فواصل شهر و روستا)
۱۵۷۳۶	مونوریل برون شهری (فاقد محدودیت محدوده و حریم و فواصل شهر و روستا)
۱۵۷۳۷	مترو (برون شهری) (فاقد محدودیت محدوده و حریم و فواصل شهر و روستا)
۱۵۷۳۸	مجتمع خدماتی رفاهی بین راهی بیش از ۵ هکتار (با رعایت حداقل فواصل رده ۲)
۱۵۷۳۹	بیمارستان دامپزشکی (خارج از محدوده شهر و روستا)

آئین‌نامه ارزیابی اثرات زیست محیطی طرحهای بزرگ تولیدی، خدماتی و زیربنایی (موضوع تصویب نامه شماره ۲۱۴۲۸۷/ت ۴۵۸۸۰ ه مورخ ۱۳۹۰/۱۱/۳ هیئت وزیران)

وزارت صنعت معدن و تجارت .سازمان حفاظت محیط زیست
معاونت برنامه‌ریزی و نظارت راهبردی رییس جمهور

هیئت‌وزیران در جلسه مورخ ۲۹ ۸ ۱۳۹۰ بنا به پیشنهاد سازمان حفاظت محیط زیست و به استناد اصل یکصد و سی و هشتم قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران، آئین‌نامه ارزیابی اثرات زیست محیطی طرحهای بزرگ تولیدی، خدماتی و عمرانی را به شرح زیر تصویب نمود:

«آئین‌نامه ارزیابی اثرات زیست محیطی طرحهای بزرگ تولیدی، خدماتی و زیربنایی»

ماده ۱- در این آئین‌نامه اصطلاحات زیر در معنای مشروح مربوط به کار می‌روند.

الف .سازمان: سازمان حفاظت محیط زیست

ب .طرح: طرحها و پروژه‌های بزرگ تولیدی، خدماتی و عمرانی موضوع پیوست شماره (۱) مصوبه شماره ۴۴۴۷۹ ۴۵۸۸۰ مورخ ۲۰ ۷ ۱۳۹۰.

ج .گزارش ارزیابی اثرات زیست محیطی: گزراش مطالعاتی که با هدف پیش‌بینی و شناسایی مجموعه آثار و پیامدهای زیست محیطی احتمالی یک طرح صورت می‌گیرد و در قالب گزارش ارزیابی اجمالی و گزارش ارزیابی تفصیلی تدوین می‌شود.

د .گزارش ارزیابی اجمالی: گزارشی که در براساس سرفصلهای تعیین شده در پیوست شماره (۲) مصوبه شماره ۱۴۴۴۷۹ ۴۵۸۸۰ مورخ ۲۰ ۷ ۱۳۹۰ تهیه می‌شود و هدف عمده آن، پیش‌بینی اثرات مهم و ماندگار طرح مورد نظر درمحیط زیست و کمک به انتخاب بهینه گزینه‌های طرح می‌باشد.

ه .گزارش ارزیابی تفصیلی: گزارشی تکمیلی و تا حد امکان کمی و مدلل که در آن جنبه‌ها و نکات مندرج در گزارش ارزیابی اجمالی به ویژه وضعیت موجود محیط زیست منطقه اجرای طرح، جنبه‌های زیست محیطی طرح و شعاع تاثیرگذاری آنها ونیز تمهیدات مربوط به طور دقیق تشریح و ارایه می‌شود. هدف عمده این گزارش تدقیق پیش‌بینی اثرات و تصمیمات متخذه و در نهایت ارتقای کیفی تمهیدات پیشنهادی می‌شود که شرح خدمات آن بر اساس پیوست شماره (۲) مصوبه شماره ۱۴۴۴۷۹ ۴۵۸۸۰ مورخ ۲۰ ۷ ۱۳۹۰ در مقیاس دقیقتر توسط دستگاه اجرایی ذی‌ربط و با همکاری سازمان تهیه می شود.

و .مناطق تحت حفاظت محیط زیست: مناطق چهارگانه تحت حفاظت شامل پارک ملی، اثر طبیعی ملی، پناهگاه حیات وحش، و منطقه حفاظت شده موضوع بند (الف) ماده (۳) قانون حفاظت محیط زیست مصوب ۱۳۵۳.

ز .تالاب بین‌المللی: تالابهایی که در کنوانسیون جهانی رامسر به ثبت رسیده‌اند.

ح . مناطق حساس ساحلی . دریایی: مناطقی شامل خورها، مصبها؛ خلیج‌ها، تالاب‌های ساحلی، رویشگاههای حرا، بسترهای علفی، صخره‌های مرجانی، مناطق تخم‌گذاری لاک پشتهای دریایی و نظایر آن که واجد منابع حساس ساحلی و دریایی و یا وابسته به دریا می‌باشند.

ماده ۲- مجریان طرح‌ها موظفند در مرحله امکان‌سنجی و مکان‌یابی آنها، گزارش ارزیابی اثرات زیست محیطی مربوط را تهیه و جهت بررسی و تایید» کار گروه ارزیابی اثرات زیست محیطی» به سازمان ارایه نمایند. ترکیب کارگروه به شرح زیر است:

الف .معاون محیط زیست انسانی سازمان (رییس کارگروه)

ب .مدیر کل بخش یا نماینده تام‌الاختیار معاونت برنامه‌ریزی و نظارت راهبردی رییس جمهور

ج .نماینده تام‌الاختیار رییس دستگاه اجرایی (حداقل درسطح مدیرکل)

تبصره ۱ .دبیرخانه کارگروه در دفتر ارزیابی زیست محیطی سازمان مستقر می‌باشد و مدیر کل دفتر ارزیابی اثرات زیست محیطی سازمان دبیر کارگروه می‌باشد.

تبصره ۲ .جلسات با حضور هر سه عضو یاد شده رسمیت می‌یابد و تصمیمات آن با رای مثبت حداقل دو عضو معتبر می‌باشد.

تبصره ۳ .تهیه گزارش ارزیابی اثرات زیست محیطی صرفا توسط مشاورین حقیقی و حقوقی ذی‌صلاح که صلاحیت آنها به تصویب مراجع قانونی رسیده باشد (مطابق آئین‌نامه تشخیص صلاحیت مشاوران،موضوع تصویب‌نامه شماره ۲۰۶۳۷/ت ۲۸۴۳۷ مورخ ۲۳ ۴ ۱۳۸۴) مجاز است.

ماده ۳- مجریانی که گزارش ارزیابی اثرات زیست محیطی طرح‌ها آنها به تایید کارگروه ماده (۲) این آئین‌نامه می‌رسد، موظفند از آغاز عملیاتی شدن و اجرای طرح از طریق واحد مدیریت بهداشت، ایمنی و محیط زیست خود بر اجرای صحیح مفاد گزارش یاد شده نظارت نمایند.

تبصره .دستگاههای دولتی فاقد مدیریت بهداشت، ایمنی و محیط زیست می‌توانند از مشاورین ذیصلاح جهت نظارت استفاده نمایند.

ماده ۴- گزارش ارزیابی اثرات زیست محیطی باید شامل هر دو دوره ساخت و بهره‌برداری طرح باشد و مسئولیت اجرا و زمان هر اقدام به منظور رفع یا کاهش آثار سوء زیست محیطی مشخص گردد.

ماده ۵ - سازمان موظف است برای اطلاع مجریان طرحها، محدوده مناطق تحت حفاظت خود را مطابق مصوبات شورای عالی حفاظت محیط زیست و همچنین تالابهای بین‌المللی و مناطق حساس ساحلی -دریایی را به صورت نقشه‌های رقومی تهیه و منتشر نماید. نقشه منتشره تا انتشار نقشه جدید، معتبر خواهد بود.

ماده۶-کارگروه موضوع ماده (۲) نظرات نهایی سازمان در مورد گزارش ارزیابی اثرات زیست محیطی اجمالی، ظرف ۲۰ روز و در مورد گزارش ارزیابی تفصیلی ظرف ۴۵ روز، از زمان دریافت گزارش از مجری طرح، از طریق سازمان به مجری اعلام می‌نماید عدم ارسال پاسخ کارگروه توسط سازمان در موعد مقرر به معنی موافقت می‌باشد.

تبصره .رییس کارگروه می‌تواند در موارد خاص ضمن اطلاع به مجری طرح برای یک بار مهلت بررسی گزارش ارزیابی اجمالی را به مدت یک ماه و بررسی گزارش تفصیلی را به مدت دو ماه تمدید نماید.

ماده ۷- سازمان نظر کارگروه موضوع ماده (۲) در خصوص گزارش اثرات زیست محیطی را به یکی از سه شکل زیر به مجری طرح ابلاغ خواهد نمود.

الف- موافقت با اجرای طرح (تایید گزارش)
ب- موافقت مشروط با اجرای طرح (بر اساس انجام گزینه‌های اصلاحی و یا راهکارهای بهسازی)
ج- مخالفت با اجرای طرح (عدم تایید گزارش) و لزوم معرفی گزینه مطالعاتی دیگر

ماده ۸- سازمان موظف است برای مجریانی که مفاد مندرج در گزارش ارزیابی اثرات زیست محیطی را رعایت ننمایند، در دو نوبت ۲۰ روزه اخطاریه صادر نماید و در صورت عدم توجه با مجری طرح برابر قوانین و مقررات از جمله ماده (۶۹۰) قانون مجازات اسلامی رفتار می‌شود.

طرحها و پروژه‌های مشمول انجام مطالعات ارزیابی زیست محیطی (موضوع موصوبه شماره ۴۵۸۸۰/۱۴۴۴۷۹ مورخ ۱۳۹۰/۷/۲۰شورایعالی حفاظت محیط زیست

شورای عالی حفاظت محیط زیست در جلسه مورخ ۲۹ ۳ ۱۳۹۰ کمیسیون امور زیربنایی، صنعت و محیط زیست، بنا به پیشنهاد ۱.۵۰۲۳ مورخ ۱۲ ۲ ۱۳۹۰ سازمان حفاظت محیط زیست و به استناد بند «الف»ماده (۱۹۲) قانون برنامه پنجم توسعه جمهوری اسلامی ایران .مصوب ۱۳۸۹ تصویب نمود:
۱- طرح‌ها و پروژه‌های مشمول انجام مطالعات ارزیابی زیست محیطی به شرح پیوست شماره (۱) که به مهر «دفتر هیئت دولت» تایید شده است تعیین می‌شود.
تبصره- سازمان حفاظت محیط زیست مکلف است دستورالعمل‌های تخصصی نحوه انجام مطالعات ارزیابی اثرات زیست محیطی طرحها و پروژه‌های موضوع بند (۱) را با همکاری دستگاههای اجرایی در چارچوب رئوس و سرفصلهای موضوع این بند تهیه و منتشر نماید. رعایت مفاد دستورالعمل‌های یاد شده توسط کلیه دستگاه‌های اجرایی و مجریان طرحها و پروژه‌ها الزامی می‌باشد.

جدول ۲-۵- طرحها و پروژه‌های مشمول انجام مطالعات ارزیابی زیست محیطی

نوع منطقه	ملاحظات	در هر مقیاس بدون در نظر گرفتن منطقه طبقه‌بندی			به استثنای نیروگاههای مولد مقیاس کوچک
	سایر مناطق (بیابانی و دشت‌های حوضه مرکزی جنوب و شرقی)		-	-	-	√
	مناطق کوهستانی (شمالغرب، غرب و جنوب غرب کشور)		-	-	-	√
	دریاها و دریاچه‌ها و جزایر		√	√	√	√
	آبخوانها و سفره‌های آب شرب		-	-	-	√
	حوضه‌های آبریز بلافصل سدها و سایر تالاب‌ها		مقاطع رودخانه‌های اصلی خورها و تالاب‌ها	مقاطع رودخانه‌های اصلی خورها و تالاب‌ها	مقاطع رودخانه‌های اصلی خورها و تالاب‌ها	√
	حریم مناطق تحت حفاظت سازمان و تالاب‌های بین‌المللی		√	√	√	√
	عرصه های جنگلی (پهن برگ، سوزنی، برگ حفاظتی، مانگرو، زاگرسی، پارکهای جنگلی طبیعی و دست کاشت)		√	√	√	√
	نوار ساحلی جنوب (کلیه شهرستانهای نوار ساحلی جنوب)		تا ۲۰ کیلومتری عرض ساحلی	-	تا ۲۰ کیلومتری عرض ساحلی	√
	منطقه خزری (استانهای شمالی کشور)		√	√	√	√
عنوان طرح و پروژه	عنوان پروژه	آزادراه	بزرگراه (در هر مقیاس)	جاده اصلی درجه یک (در هر مقیاس)	راه‌آهن (در هر مقیاس)	گازی (در هر مقیاس)
	عنوان طرح	راه و راه آهن				نیروگاه
	ردیف	۱	۲	۳	۴	۵

نوع منطقه	ملاحظات						
	سایر مناطق (بیابانی و دشت‌های حوضه مرکزی جنوب و شرقی)	√	√	-	-	-	√
	مناطق کوهستانی (شمالغرب، غرب و جنوب غرب کشور)	√	√	√	-	√	√
	دریاها و دریاچه‌ها و جزایر	√	√	√	√	√	√
	آبخوانها و سفره‌های آب شرب	√	√	√	-	√	√
	حوضه‌های آبریز بلافصل سدها و سایر تالاب‌ها	√	√	√	-	√	√
	حریم مناطق تحت حفاظت سازمان و تالاب‌های بین‌المللی	√	√	√	√	√	√
	عرصه های جنگلی(پهن برگ، سوزنی، برگ حفاظتی، مانگرو، زاگرسی، پارکهای جنگلی طبیعی و دست کاشت)	√	√	√	√	√	√
	نوار ساحلی جنوب (کلیه شهرستانهای نوار ساحلی جنوب)	√	√	√	-	√	√
	منطقه خزری (استانهای شمالی کشور)	√	√	√	-	√	√
عنوان طرح و پروژه	عنوان پروژه	سیکل ترکیبی (در هر مقیاس)	هسته‌ای (در هر مقیاس)	زمین گرمایی (در هر مقیاس)	بادی و خورشیدی (بیش از ۱۰۰ مگاوات)	برقآبی و تلمبه ذخیره‌ای (بیش از ۱۰۰ مگاوات)	پالایشگاه با هر عنوان (در هر مقیاس)
	عنوان طرح	نیروگاه					صنایع نفت و گاز
	ردیف	۶	۷	۸	۹	۱۰	۱۱

نوع منطقه	ملاحظات				اصلاح، تعمیر یاتعویض خطوط مشمول ارزیابی نمی‌باشند		
	سایر مناطق (بیابانی و دشت‌های حوضه مرکزی جنوب و شرقی)	√	√	–	√	√	–
	مناطق کوهستانی (شمالغرب، غرب و جنوب غرب کشور)	√	√	–	√	√	√
	دریاها و دریاچه‌ها و جزایر	√	√	√	√	√	√
	آبخوانها و سفره‌های آب شرب	√	√	–	√	√	√
	حوضه‌های آبریز بلافصل سدها و سایر تالاب‌ها	√	√	–	√	√	√
	حریم مناطق تحت حفاظت سازمان و تالاب‌های بین‌المللی	√	√	√	√	√	√
	عرصه های جنگلی (پهن برگ، سوزنی، برگ حفاظتی، مانگرو، زاگرسی، پارکهای جنگلی طبیعی و دست کاشت)	√	√	√	√	√	√
	نوار ساحلی جنوب (کلیه شهرستانهای نوار ساحلی جنوب)	√	√	√	√	√	تا۲۰کیلومتریی عرض ساحلی
	منطقه خزری (استانهای شمالی کشور)	√	√	√	√	√	√
عنوان طرح و پروژه	عنوان پروژه	پتروشیمی با هر عنوان (در هر مقیاس)	میادین نفت و گاز (در هر مقیاس)	اسکله و سکوهای نفتی (درهرمقیاس)	بیشتر از ۲۰اینچ	بالای ۱۲ تا۲۰ اینچ	مساوی یا کمتر از ۱۲ اینچ
	عنوان طرح	صنایع‌نفت‌و گاز			خطوط لوله گاز و نفت		
	ردیف	۱۲	۱۳	۱۴	۱۵	۱۶	۱۷

نوع منطقه	ملاحظات	اصلاح، تعمیر یا تعویض خطوط مشمول ارزیابی نمی‌باشد				تولید همزمان ذوب و نورد مطابق با مقیاس ردیف کارخانجات مورد بررسی قرار گرفت
	سایر مناطق (بیابانی و دشت‌های حوضه مرکزی جنوب و شرقی)	√	–	بیش از ۱۰۰ هکتار	√	بیش از ۳۰۰ هزار تن در سال
	مناطق کوهستانی (شمالغرب، غرب و جنوب غرب کشور)	√	√	بیش از ۱۰۰ هکتار	√	بیش از ۳۰۰ هزار تن در سال
	دریاها و دریاچه‌ها و جزایر	√	√	در هر مقیاس	√	در هر مقیاس
	آبخوانها و سفره‌های آب شرب	√	√	در هر مقیاس	√	بیش از ۱۰۰ هزار تن در سال
	حوضه‌های آبریز بلافصل سدها و سایر تالاب‌ها	√	√	در هر مقیاس	√	در هر مقیاس
	حریم مناطق تحت حفاظت سازمان و تالاب‌های بین‌المللی	√	√	در هر مقیاس	√	در هر مقیاس
	عرصه های جنگلی(پهن برگ، سوزنی، برگ حفاظتی، مانگرو، زاگرسی، پارکهای جنگلی طبیعی و دست کاشت)	√	√	در هر مقیاس	√	در هر مقیاس
	نوار ساحلی جنوب (کلیه شهرستانهای نوار ساحلی جنوب)	√	تا ۲۰ کیلومتری عرض ساحلی	تا ۲۰ کیلومتری عرض ساحلی	√	تا ۲۰ کیلومتری عرض ساحلی
	منطقه خزری (استانهای شمالی کشور)	√	√	در هر مقیاس	√	در هر مقیاس
عنوان طرح و پروژه	عنوان پروژه	خطوط لوله نفت در هر مقیاس	تصفیه دوم روغن (در هر مقیاس)	شهرک صنعتی با هر عنوان	مناطق آزاد و ویژه در هر مقیاس	کارخانجات ذوب با هر عنوان
	عنوان طرح	خطوط لوله گاز و نفت	صنایع و معادن			
	ردیف	۱۸	۱۹	۲۰	۲۱	۲۲

نوع منطقه	ملاحظات	تولید همزمان ذوب و نورد با مقیاس ردیف کارخانجات ذوب مورد بررسی قرار می‌گیرد			
	سایر مناطق (بیابانی و دشت‌های حوضه مرکزی جنوب و شرقی)	بیش از ۶۰۰ هزار تن در سال	بیش از یک میلیون تن در سال	بیش از ۱ میلیون تن در سال	–
	مناطق کوهستانی (شمالغرب، غرب و جنوب غرب کشور)	بیش از ۳۰۰ هزار تن در سال	بیش از یک میلیون تن در سال	بیش از ۱ میلیون تن در سال	–
	دریاها و دریاچه‌ها و جزایر	بیش از ۳۰۰ هزار تن در سال	بیش از یک میلیون تن در سال	بیش از ۱ میلیون تن در سال	√
	آبخوانها و سفره‌های آب شرب	بیش از ۳۰۰ هزار تن در سال	بیش از ۵۰۰ هزار تن در سال	بیش از ۱ میلیون تن در سال	√
	حوضه‌های آبریز بلافصل سدها و سایر تالاب‌ها	در هر مقیاس	بیش از یک میلیون تن در سال	بیش از ۱ میلیون تن در سال	√
	حریم مناطق تحت حفاظت سازمان و تالاب‌های بین‌المللی	در هر مقیاس	در هر مقیاس	در هر مقیاس	√
	عرصه های جنگلی(پهن برگ، سوزنی، برگ حفاظتی، مانگرو، زاگرسی، پارکهای جنگلی طبیعی و دست کاشت)	بیش از ۱۰۰ هزار تن در سال	در هر مقیاس	در هر مقیاس	–
	نوار ساحلی جنوب (کلیه شهرستانهای نوار ساحلی جنوب)	بیش از ۱۰۰ هزار تن در سال	بیش از یک میلیون تن در سال	بیش از ۱ میلیون تن در سال	تا ۲۰ کیلومتری عرض صاحلی
	منطقه خزری (استانهای شمالی کشور)	بیش از ۱۰۰ هزار تن در سال	بیش از ۵۰۰ هزار تن در سال	در هر مقیاس	√
عنوان طرح و پروژه	عنوان پروژه	کارخانجات فولاد نورد و شکل‌دهی	کارخانجات تولید گچ	کارخانجات سیمان	کارخانه تولید فند و شکر
	عنوان طرح	صنایع و معدن			
	ردیف	۲۳	۲۴	۲۵	۲۶

نوع منطقه	ملاحظات	دارای سه واحد ذوب ریخته‌گری و آبکاری				
	سایر مناطق (بیابانی و دشت‌های حوضه مرکزی جنوب و شرقی)	–	بیش از ۳۰۰ هزار تن در سال	بیش از ۶۰۰ هزار تن در سال	در هر مقیاس	بیش از ۱ میلیون تن در سال
	مناطق کوهستانی (شمالغرب، غرب و جنوب غرب کشور)	–	در هر مقیاس	بیش از ۳۰۰ هزار تن در سال	در هر مقیاس	بیش از ۶۰۰ هزار تن در سال
	دریاها و دریاچه‌ها و جزایر	√	در هر مقیاس	بیش از ۱۰۰ هزار تن در سال	در هر مقیاس	بیش از ۶۰۰ هزار تن در سال
	آبخوانها و سفره‌های آب شرب	√	در هر مقیاس	در هر مقیاس	در هر مقیاس	در هر مقیاس
	حوضه‌های آبریز بلافصل سدها و سایر تالاب‌ها	–	در هر مقیاس	در هر مقیاس	در هر مقیاس	در هر مقیاس
	حریم مناطق تحت حفاظت سازمان و تالاب‌های بین‌المللی	√	در هر مقیاس	در هر مقیاس	در هر مقیاس	در هر مقیاس
	عرصه های جنگلی(پهن برگ، سوزنی، برگ حفاظتی، مانگرو، زاگرسی، پارکهای جنگلی طبیعی و دست کاشت)	√	در هر مقیاس	در هر مقیاس	در هر مقیاس	در هر مقیاس
	نوار ساحلی جنوب (کلیه شهرستانهای نوار ساحلی جنوب)	√	در هر مقیاس	در هر مقیاس	در هر مقیاس	بیش از ۶۰۰ هزار تن در سال
	منطقه خزری (استانهای شمالی کشور)	√	در هر مقیاس	در هر مقیاس	در هر مقیاس	در هر مقیاس
عنوان طرح و پروژه	عنوان پروژه	کارخانجات تولید خودرو	سرب و روی (استخراج و فرآوری)	زغال سنگ (استخراج و فرآوری)	طلا (استخراج و فراوری)	سنگ آهن (آستخراج و فرآوری)
	عنوان طرح	صنایع و معادن				
	ردیف	۲۷	۲۸	۲۹	۳۰	۳۱

نوع منطقه	ملاحظات			سدهای بزرگ با ارتفاع بیش از ۱۵ متر با مساحت دریاچه بیش از ۴۰۰ هکتار می‌باشد.	
	سایر مناطق (بیابانی و دشت‌های حوضه مرکزی جنوب و شرقی)	بیش از نیم میلیون تن در سال	√	√	–
	مناطق کوهستانی (شمالغرب، غرب و جنوب غرب کشور)	در هر مقیاس	√	√	–
	دریاها و دریاچه‌ها و جزایر	در هر مقیاس	√	–	با ظرفیت پذیرش شناورهای بیش از هزار تن
	آبخوانها و سفره‌های آب شرب	در هر مقیاس	√	√	–
	حوضه‌های آبریز بلافصل سدها و سایر تالاب‌ها	در هر مقیاس	√	√	–
	حریم مناطق تحت حفاظت سازمان و تالاب‌های بین‌المللی	در هر مقیاس	√	در هر مقیاس	در هر مقیاس
	عرصه های جنگلی(پهن برگ، سوزنی، برگ حفاظتی، مانگرو، زاگرسی، پارکهای جنگلی طبیعی و دست کاشت)	در هر مقیاس	√	در هر مقیاس	در هر مقیاس
	نوار ساحلی جنوب (کلیه شهرستانهای نوار ساحلی جنوب)	در هر مقیاس	√	√	با ظرفیت پذیرش شناورهای بیش از هزار تن
	منطقه خزری (استانهای شمالی کشور)	در هر مقیاس	√	√	در هر مقیاس
عنوان طرح و پروژه	عنوان پروژه	سنگ مس استخراج و فرآوری	سد نگهداشت مواد آلوده باطله در هر مقیاس	سدهای بزرگ با ساختارهای جنبی شبکه آبیاری نیروگاه خطوط انتقال	بنادر با هر عنوان
	عنوان طرح	صنایع و معادن	صنایع	سازه‌های آبی	
	ردیف	۳۲	۳۳	۳۴	۳۵

جدول ۲ - ۵ - طرحها و پروژه‌های مشمول انجام مطالعات ارزیابی زیست محیطی

نوع منطقه	ملاحظات			در سایر مناطق در صورتی که با مراکز سکونتی شهری کمتر از ۱۰ کیلومتر فاصله داشته باشد مشمول ارزیابی مس‌باشد	
	سایر مناطق (بیابانی و دشت‌های حوضه مرکزی جنوب و شرقی)	در هر مقیاس	بیش از ۵۰ هزار تن در سال	-	بیش از ۱ میلیون لیتر
	مناطق کوهستانی (شمالغرب، غرب و جنوب غرب کشور)	در هر مقیاس	در هر مقیاس	-	در هر مقیاس
	دریاها و دریاچه‌ها و جزایر	در هر مقیاس	در هر مقیاس	-	در هر مقیاس
	آبخوانها و سفره‌های آب شرب	در هر مقیاس	در هر مقیاس	-	در هر مقیاس
	حوضه‌های آبریز بلافصل سدها و سایر تالاب‌ها	در هر مقیاس	در هر مقیاس	-	در هر مقیاس
	حریم مناطق تحت حفاظت سازمان و تالاب‌های بین‌المللی	در هر مقیاس	در هر مقیاس	-	در هر مقیاس
	عرصه های جنگلی(پهن برگ، سوزنی، برگ حفاظتی، مانگرو، زاگرسی، پارکهای جنگلی طبیعی و دست کاشت)	در هر مقیاس	در هر مقیاس	√	در هر مقیاس
	نوار ساحلی جنوب (کلیه شهرستانهای نوار ساحلی جنوب)	در هر مقیاس	در هر مقیاس	√	در هر مقیاس
	منطقه خزری (استانهای شمالی کشور)	در هر مقیاس	در هر مقیاس	-	در هر مقیاس
عنوان طرح و پروژه	عنوان پروژه	شبکه انتقال آب بین حوضه‌ای	کارخانجات کمپوست شهری	√	انبار نفت
	عنوان طرح	سازه‌های آبی	خدماتی		
	ردیف	۳۶	۳۷	۳۸	۳۹

نوع منطقه	ملاحظات	(کمپنگ‌ها اردواگاهها و مجتمع‌های خدماتی بین راهی با هر عنوان و مقیاس در خارج از مناطق تحت مدیریت سازمان مشمول ارزیابی نمی‌باشد		
	سایر مناطق (بیابانی و دشت‌های حوضه مرکزی جنوب و شرقی)	بیش از ۳۰ هکتار	بیش از ۱۰۰ هکتار	مراکز استانی و شهرستانها
	مناطق کوهستانی (شمالغرب، غرب و جنوب غرب کشور)	بیش از ۳۰ هکتار	بیش از ۱۰۰ هکتار	مراکز استانی و شهرستانها
	دریاها و دریاچه‌ها و جزایر	در هر مقیاس	در هر مقیاس	در هر مقیاس
	آبخوانها و سفره‌های آب شرب	بیش از ۱۰ هکتار	بیش از ۲۰ هکتار	در هر مقیاس
	حوضه‌های آبریز بلافصل سدها و سایر تالاب‌ها	بیش از ۱۰ هکتار	بیش از ۲۰ هکتار	در هر مقیاس
	حریم مناطق تحت حفاظت سازمان و تالاب‌های بین‌المللی	در هر مقیاس	در هر مقیاس	در هر مقیاس
	عرصه های جنگلی (پهن برگ، سوزنی، برگ حفاظتی، مانگرو، زاگرسی، پارکهای جنگلی طبیعی و دست کاشت)	بیش از ۲۰ هکتار	در هر مقیاس	در هر مقیاس
	نوار ساحلی جنوب (کلیه شهرستانهای نوار ساحلی جنوب)	بیش از ۲۰ هکتار	در هر مقیاس	در هر مقیاس
	منطقه خزری (استانهای شمالی کشور)	بیش از ۵ هکتار	در هر مقیاس	در هر مقیاس
عنوان طرح و پروژه	عنوان پروژه	مجتمع تفریحی و توریستی (طرحها و پروژه‌های گردشگری)	مناطق نمونه گردشگری	شبکه جمع‌آوری فاضلاب شهری و تصفیه خانه فاضلاب
	عنوان طرح	خدماتی		
	ردیف	۴۰	۴۱	۴۲

نوع منطقه	ملاحظات		مراکزی است که برای جمع آوری، جداسازی، امحاء و بی‌خطرسازی برای مراکز شهرستانی در نظر گرفته شود.		
	سایر مناطق (بیابانی و دشت‌های حوضه مرکزی جنوب و شرقی)	مراکز استانی و شهرستانها	در هر مقیاس	–	بیش از میلیون لیتر
	مناطق کوهستانی (شمالغرب، غرب و جنوب غرب کشور)	مراکز استانی و شهرستانها	در هر مقیاس	√	در هر مقیاس
	دریاها و دریاچه‌ها و جزایر	در هر مقیاس	در هر مقیاس	√	در هر مقیاس
	آبخوانها و سفره‌های آب شرب	در هر مقیاس	در هر مقیاس	–	در هر مقیاس
	حوضه‌های آبریز بلافصل سدها و سایر تالاب‌ها	در هر مقیاس	در هر مقیاس	√	در هر مقیاس
	حریم مناطق تحت حفاظت سازمان و تالاب‌های بین‌المللی	در هر مقیاس	در هر مقیاس	√	در هر مقیاس
	عرصه های جنگلی(پهن برگ، سوزنی، برگ حفاظتی، مانگرو، زاگرسی، پارکهای جنگلی طبیعی و دست کاشت)	در هر مقیاس	در هر مقیاس	√	در هر مقیاس
	نوار ساحلی جنوب (کلیه شهرستانهای نوار ساحلی جنوب)	در هر مقیاس	در هر مقیاس	–	در هر مقیاس
	منطقه خزری (استانهای شمالی کشور)	در هر مقیاس	در هر مقیاس	√	در هر مقیاس
عنوان طرح و پروژه	عنوان پروژه	مراکز دفع و دفن انواع پسماندها زباله سوز مرکزی	سیستم تصفیه یا امحاء مرکزی پسماندهای پزشکی	خطوط انتقال نیرو فشار قوی ۲۳۰ کیلووات به بالا	پایانه‌های نفت و گاز
	عنوان طرح	خدماتی			
	ردیف	۴۳	۴۴	۴۵	۴۶

نوع منطقه	ملاحظات	لایروبی مجدد و دوره‌ای نیازمند		کشتارگاههای بزرگ صنعتی مشتکل از دام و طیور و یا با ظرفیت تولیدی بیش از یکصد تن گوشت در روز می‌باشد
	سایر مناطق (بیابانی و دشت‌های حوضه مرکزی جنوب و شرقی)	-	بیش از ۵۰ هکتار	√
	مناطق کوهستانی (شمالغرب، غرب و جنوب غرب کشور)	-	بیش از ۲۰ هکتار	√
	دریاها و دریاچه‌ها و جزایر	√	بیش از ۱۰ هکتار	√
	آبخوانها و سفره‌های آب شرب	-	بیش از ۱۰ هکتار	√
	حوضه‌های آبریز بلافصل سدها و سایر تالاب‌ها	-	بیش از ۱۰ هکتار	√
	حریم مناطق تحت حفاظت سازمان و تالاب‌های بین‌المللی	-	بیش از ۲ هکتار	√
	عرصه های جنگلی (پهن برگ، سوزنی، برگ حفاظتی، مانگرو، زاگرسی، پارکهای جنگلی طبیعی و دست کاشت)	-	بیش از ۵ هکتار	√
	نوار ساحلی جنوب (کلیه شهرستانهای نوار ساحلی جنوب)	√	بیش از ۲۰ هکتار	√
	منطقه خزری (استانهای شمالی کشور)	√	بیش از ۱۰ هکتار	√
عنوان طرح و پروژه	عنوان پروژه	لایروبی رودخانه‌های اصلی و دائمی خورهای بزرگ	مجتمع پرورش آبزیان گرم آبی، سردآبی میگو	کشتارگاههای بزرگ صنعتی دام و طیور
	عنوان طرح	خدماتی		کشاورزی
	ردیف	۴۷	۴۸	۴۹

نوع منطقه	ملاحظات		
	سایر مناطق (بیابانی و دشت‌های حوضه مرکزی جنوب و شرقی)	بیش از ۱۰۰ هکتار	بیش از ۵۰۰۰ هکتار
	مناطق کوهستانی (شمالغرب، غرب و جنوب غرب کشور)	بیش از ۱۰۰ هکتار	بیش از ۵۰۰۰ هکتار
	دریاها و دریاچه‌ها و جزایر	-	-
	آبخوانها و سفره‌های آب شرب	بیش از ۵۰ هکتار	بیش از ۱۰۰۰ هکتار
	حوضه‌های آبریز بلافصل سدها و سایر تالاب‌ها	بیش از ۲۰ هکتار	بیش از ۵۰۰ هکتار
	حریم مناطق تحت حفاظت سازمان و تالاب‌های بین‌المللی	-	-
	عرصه های جنگلی(پهن برگ، سوزنی، برگ حفاظتی، مانگرو، زاگرسی، پارکهای جنگلی طبیعی و دست کاشت)	بیش از ۲۰ هکتار	بیش از ۱۰۰۰ هکتار
	نوار ساحلی جنوب (کلیه شهرستانهای نوار ساحلی جنوب)	بیش از ۵۰ هکتار	بیش از ۱۰۰۰ هکتار
	منطقه خزری (استانهای شمالی کشور)	بیش از ۲۰ هکتار	بیش از ۱۰۰۰ هکتار
عنوان طرح و پروژه	عنوان پروژه	شهرکهای بزرگ دامداری و دامپروری	مجتمع‌های کشت و صنعت
	عنوان طرح		
	ردیف	۵۰	۵۱

پیوست شماره ۲ تصویب‌نامه شماره ۴۵۸۸۰/۱۴۴۷۹ مورخ ۱۳۹۰/۷/۲۰ شورایعالی حفاظت محیط زیست

رئوس و سرفصل گزارشات ارزیابی اجمالی طرحهای توسعه

گزارش ارزیابی اجمالی طرح در برگیرنده موارد زیر حداکثر در ۱۰۰ صفحه باشد:

۱-چکیده غیرفنی: شامل نوع و ویژگیهای پروژه، گزینه‌های موجود، خلاصه‌ای از وضعیت موجود محیط زیست، آثار مهم طرح بر محیط زیست و برنامه‌های پیشگیری کاهش و کنترل آثار نامطلوب و نتیجه‌گیری از ارزیابی زیست محیطی (حداکثر تا ۵ صفحه)

۲- تشریح طرح یا پروژه پیشنهادی (حداکثر تا ۲۰ صفحه)

۲ - ۱ - عنوان طرح

۲- ۲- اهداف، نیازها و ضرورتهای طرح

۲-۳- جایگاه طرح در برنامه‌ها و سیاستهای کلی مملکت

۲-۴- قوانین، مقررات و استانداردهای زیست محیطی مرتبط با طرح

۲-۵- موقعیت مکان پیشنهادی طرح (روی نقشه با ذکر فواصل از کلیه کاربریهای موجود در منطقه)

۲-۶-گزینه‌های مکانی و فنی طرح

۲-۷- فازبندی کلی طرح (آماده‌سازی، ساخت و ساز، اجرا و بهره‌برداری و ....) برنامه‌های توسعه آتی

۲-۸ - تشریح زیر فعالیتهای طرح به تفکیک فاز احداث و بهره‌برداری

۲-۹-نمودار خط تولید و تشریح فرآیندها برای واحدهای صنعتی و معدنی (تولیدی)

۲-۱۰- تأسیسات جانبی و پروژه‌ای پی آیند (احداث راه، اماکن و خدمات عمومی و ....)

۲-۱۱- ویژگیهای طرح در هر یک از گزینه‌ها و فازهای طرح شامل:

۲-۱۱-۱- ارایه ظرفیت تولید (در مورد طرحهای صنعتی، معدنی و عمرانی تولیدی نظیر نیروگاههای برق آبی)و یا ارایه سطح خدمات رسانی برای طرح‌های عمرانی . خدماتی (احداث راه فرودگاه خطوط انتقال گاز و ....)

۲ -۱۱-۲ -تخمین کلی سرمایه‌گزاری ریالی و ارزی

۲ -۱۱-۳- برآورد نوع و میزان مواد اولیه، محل تأمین و نحوه انتقال آنها

۲-۱۱-۴- برآورد نوع و میزان منابع (آب، انرژی، سوخت و ....)و موارد مصرف، محل تأمین و نحوه انتقال آنها

۲ - ۱۱-۵- برآورد نیروی انسانی و محل تأمین

۲ -۱۱ -۶- برآورد و میزان محصولات اصلی و جانبی (برای طرح‌های تولیدی)

۳- تشریح مرحله آماده‌سازی و اقدامات زیربنایی که منجر به تغییر و تخریب محیط زیست می شود. بصورت فهرستی از خاکبرداری برداشت پوشش گیاهی، احداث استخر باطله، زهکشی، حفاری، انفجار، تغییر در مسیر آبهای سطحی،محل تأمین منابع قرضه، احداث جاده و تأسیسات عمومی و خدماتی و (حداکثر تا ۴ صفحه)

۴- آلاینده‌ها و پسماندهای مهم تولید شده طی فرآیند و عملیات در هر یک از گزینه‌ها و فازهای طرح شامل: آلاینده‌ها و پسماندهای تولید شده طی فرآیند و عملیات در هر یک از گزینه‌ها و فازهای طرح شامل آلاینده‌های هوا، فاضلابهای بهداشتی و صنعتی زایدات و ضایعات زباله، سرو صدا، ارتعاشات، پرتوها و ... (حداکثر تا ۵ صفحه)

۵ - خطرات، سوانح و عدم ایمنی مرتبط با طرح در هر یک از گزینه‌ها و فازهای پیشنهادی شامل احتمال انفجار،نشت پیامدهای وقوع بلایای طبیعی و موارد غیر منتظره (حداکثر تا ۵ صفحه)

۶- تشریح وضعیت موجود محیط زیست منطقه

در زمینه‌های زیر پیش از اجرای طرح برای هر یک از گزینه‌های پیشنهادی (همراه با نقشه‌ها و ترجیحا» بصورت جداول و نمودارها حداکثر تا ۲۵ صفحه)

۶-۱- تعریف محدوده مطالعاتی و نمایش روی نقشه

۶-۲- محیط فیزیکی شامل موارد:

۶-۲-۱-خاکشناسی (نوع و قابلیتهای کار، شیب، فرسایش و ...) آلودگیهای خاک و منابع مهم آنها

۶-۲-۲- زمین‌شناسی (مثل توپوگرافی، زلزله‌خیزی، رانش زمین و ....)

۶-۲-۳- منابع آب (موقعیت، کیفیت و کمیت آبهای سطحی و زیر زمینی، وضعیت سطح ایستایی منطقه و رژیمهای سیلابی و کم آبی) آلودگیهای آب و منابع مهم آنها، مصارف فعلی منابع آب)

۶-۲-۴- هوا و اقلیم (وضعیت اقلیمی گلباد، نزولات، دما و تبخیر در دوره زمانی ۵ ۱۰ ساله) آلودگیهای هوا و منابع مهم آنها

۶-۲-۵- صدا و ارتعاشات (سطح صدا) آلودگیهای صوتی و منابع مهم آنها

۶-۳- محیط طبیعی و بیولوژیکی: زیستگاههای آبی و خشکی با ذکر لیست جوامع گیاهی و جانوری و گونه‌های نادر و باارزش، مناطق چهارگانه محیط زیست)

۶-۴- بهداشت و سلامت جامعه (با لحاظ نظرات دانشگاه علوم پزشکی ذیربط محل احداث پروژه)

۶-۵- محیط اجتماعی، اقتصادی، فرهنگی، (جمعیت و ویژگیها و تحولات آن، اشتغال، تسهیلات، آموزش، اعتقادات فرهنگی و مذهبی، میراث فرهنگی)

۶-۶- معرفی اجمالی سایر طرحهای توسعه مصوب و یا در دست اجرای محدوده مطالعاتی (طرحهای توسعه کشاورزی، صنعتی و خدماتی با نمایش موقعیت آنها نسبت به محل اجرای طرح مورد نظر روی نقشه توپوگرافی سازمان جغرافیایی نیروهای مسلح)

۶-۷- تشریح کاربری اراضی محدوده مورد مطالعه و راهبردهای طرح‌های برنامه‌ریزی بالادست برای محدوده فوق‌الاشاره

۷- پیش‌بینی آثار و پیامدهای مثبت و منفی طرح (در طرحهای چند پروژه‌ای با تاکید بر اثرات تجمعی) برای هر یک از گزینه‌ها و فازهای پیشنهادی (حداکثر تا ۲۰ صفحه) به صورت زیر:

۷-۱- اثر بر محیط فیزیکی (توپوگرافی، خاک، ویژگیهای زمین شناسی، آب و هوا و اقلیم)

۷-۲- اثر بر محیط طبیعی و بیولوژیکی (جوامع گیاهی و جانوری، زیستگاههای آبی و خشکی)

۷-۳- اثر بر بهداشت و سلامت جامعه (با لحاظ نظرات دانشگاه علوم پزشکی ذیربط محل احداث پروژه)

۷-۴- اثر بر محیط اجتماعی، اقتصادی، فرهنگی، (جمعیت، اشتغال، مسکن، آموزش، اعتقادات فرهنگی و مذهبی، میراث فرهنگی و ...)
۷-۵- اثر بر کاربریهای اراضی و دیگر طرحهای توسعه محدوده مطالعاتی
۸- تجزیه و تحلیل آثار کاربریها و پیامدهای زیست محیطی طرح و استنتاج
۹- مدیریت و پایش زیست محیطی
۹-۱- ارائه شیوه‌های پیشگیری کاهش و کنترل برای هر یک از آثار منفی زیست محیطی مرتبط با فعالیتهای طرح (حداکثر تا ۱۰ صفحه)
۹-۲- ارایه برنامه کلی مدیریت زیست محیطی برای اندازه‌گیری و پایش آثار زیست محیطی و بازرسی و نظارت بر حسن انجام اقدامات پیشنهادی کنترل و کاهش
۱۰- ارزیابی و مدیریت ریسک زیست محیطی (بر حسب ضرورت)
۱۱- منابع و مراجع مورد استفاده در تهیه گزارش اجمالی، ادارات سازمانهای دولتی، اشخاص حقیقی و حقوقی
۱۲- نام و مشخصات، مسئولیت و تجربیات ارزیابی هر یک از مشاوران و تهیه‌کنندگان گزارش ارزیابی اجمالی.

آئین‌نامه اجرایی ماده (۱۸۴) قانون برنامه پنج ساله پنجم توسعه جمهوری اسلامی ایران . ارزیابی راهبردی محیطی

(موضوع تصویب‌نامه شماره ۳۷۴۵۴/ت ۴۷۸۱۲ ه .مورخ ۱۳۹۱/۲/۳۰ هیئت وزیران)

سازمان حفاظت محیط زیست .معاونت برنامه‌ریزی و نظارت راهبردی رییس جمهور
هیئت وزیران در جلسه مورخ ۱۶ ۱۱ ۱۳۹۰ به استناد ماده (۱۸۴) قانون برنامه پنج ساله پنجم توسعه جمهوری اسلامی ایران .مصوب ۱۳۸۹ .آیین نامه اجرایی ماده یاد شده را به شرح زیر تصویب نمود:

آیین‌نامه اجرایی ماده (۱۸۴) قانون برنامه پنج ساله پنجم توسعه جمهوری اسلامی ایران

ماده ۱- در این آیین‌نامه اصلاحات زیر در معانی مشروح مربوط به کار می‌روند:
الف- ارزیابی راهبردهای محیطی: فرآیند نظام‌مند سنجش اثرات تجمعی راهبردها، برنامه‌ها و طرح‌های توسعه‌ای در سطوح ملی، منطقه‌ای و موضوعی.
ب- نظام ارزیابی راهبردی محیطی، مجموعه راهبردهای کلی، سازوکارها و شاخص‌هایی که برای ارزیابی راهبردی محیطی در سطوح ملی، منطقه‌ای و موضوعی تدوین و به اجرا در می‌آید.
ج-سازمان: سازمان حفاظت محیط زیست
د-شورای عالی: شورای عالی حفاظت محیط زیست
ه- شورای هماهنگی: شوراهای هماهنگی توسعه منطقه‌ای
و- طرحها و برنامه‌های توسعه‌ای: مجموعه‌ای از فعالیتهای توسعه‌زا که با اهداف مشخص در یک

بازه زمانی معین در یکی از سطوح ملی یا منطقه‌ای به اجرا در می‌آید.
ز- اثرات تجمعی: پیامدهای محیط زیستی ناشی از مجموعه‌ای از فعالیتهای انسانی بر محیط زیست عرصه مورد ارزیابی.
ح- حیطه یابی: سازوکار تعیین محدوده و عمق بررسیهای ارزیابی راهبردی
ط- شاخص ظرفیت زیستی: معیار برآورد توانایی سرزمین برای تأمین نیازهای انسانی
ی- شاخص اثرات محیطی: معیار برآورد اثرات فعالیتهای انسان بر محیط زیست

ماده ۲- عناوین برنامه‌ها و طرحهای توسعه‌ای در سطوح ملی، منطقه‌ای و موضوعی که باید مورد ارزیابی راهبردی محیطی قرار گیرند، توسط شورای عالی تعیین می‌گردد.
تبصره .طرحهای توسعه‌ای که توسط طرفهای خارجی و یا با استفاده از کمکها و تسهیلات مالی خارجی به اجرا در می‌آیند نیز مشمول این آیین‌نامه می‌باشند.

ماده ۳- ارزیابی راهبردی محیطی شامل مراحل حیطه یابی، انجام مطالعات، تدوین گزارش، بررسی، تصمیم‌گیری و پایش است.

ماده ۴- گزارش ارزیابی راهبردی محیطی باید با لحاظ اثرات تجمعی راهبردهای کلی توسعه مناطق دربرگیرنده موارد زیر باشد:
الف .بررسی اثرات تجمعی ناشی از اجرای برنامه یا طرح در سطوح ملی، منطقه‌ای و موضوعی.
ب .بررسی اثرات محیطی، ظرفیت زیستی و شاخصهای پایداری در عرصه اجرای طرح یا برنامه.
ج .نحوه پایش اثرات محیطی و پیشنهاد برنامه‌های توانمندسازی محیطی.

ماده ۵- دستورالعمل‌های نحوه انجام ارزیابی راهبردی محیطی شامل شاخص‌های سنجش اثرات تجمعی محیطی، شاخص ظرفیت زیستی، شاخص‌های پایداری منطقه‌ای و ملی، سازوکار پایش و توانمندسازی ظرف شش ماه به پیشنهاد سازمان به تصویب شورای عالی می‌رسد.

ماده ۶- شورای عالی نهاد ملی مسئول ارزیابی راهبردی محیطی طرحها و برنامه‌های توسعه ملی . موضوعی می‌باشد.

ماده ۷- به منظور ارزیابی راهبردی محیطی برنامه‌های توسعه منطقه‌ای، در هر یک از مناطق نه‌گانه زیر، شورای هماهنگی متشکل از معاونان برنامه‌ریزی استانداردهای منطقه، مدیران کل حفاظت محیط زیست استانهای منطقه، روسای سازمان امور اقتصادی و دارایی استانهای منطقه، روسای واحدهای استانی وزارتخانه‌های صنعت، معدن و تجارت، نیرو، راه و شهرسازی، جهاد کشاورزی و نفت در منطقه تشکیل می‌گردد.

ردیف	استان‌ها
منطقه ۱	گیلان، مازندران و گلستان
منطقه ۲	آذربایجان شرقی، آذربایجان غربی و اردبیل
منطقه ۳	همدان، کرمانشاه، کردستان، لرستان و ایلام
منطقه ۴	خوزستان و کهگیلویه و بویراحمد
منطقه ۵	فارس و بوشهر
منطقه ۶	تهران، مرکزی، زنجان، سمنان، قم، قزوین و البرز
منطقه ۷	اصفهان، یزد، چهارمحال بختیاری
منطقه ۸	کرمان، سیستان و بلوچستان و هرمزگان
منطقه ۹	خراسان جنوبی، خراسان رضوی و خراسان شمالی

تبصره ـ دبیرخانه شورای هماهنگی در هر دوره دو ساله در یکی از استانهای منطقه به انتخاب شورای هماهنگی استقرار می‌یابد و جلسات به ریاست استاندار مربوط برگزار می‌شود.

ماده ۸- وظایف شوراهای هماهنگی به شرح زیر می‌باشد:

الف- ارزیابی راهبردی محیطی برنامه‌ها و طرح‌های توسعه منطقه‌ای براساس ضوابط مصوب شورای عالی

ب- نظارت بر حسن اجرای نتایج ارزیابی راهبردی محیطی در سطح مناطق

ج- بررسی و اعمال هماهنگی‌های منطقه‌ای در تدوین اسناد توسعه سرزمینی در سطح مناطق از جمله مطالعات آمایش سرزمین

د- تدوین و اجرای شاخص اثرات محیطی توسعه و شاخص‌های ظرفیت زیستی در منطقه

ه- تدوین و پایش شاخص‌های پایداری در منطقه

ماده ۹- سازمان موظف است تمهیدات لازم و کافی را برای انجام موارد زیر به عمل آورد:

الف- ظرفیت‌سازی و برگزاری دوره‌های آموزش توجیهی ارزیابی راهبردی محیطی برای مخاطبین مختلف اعم از دولتی و غیردولتی.

ب- آگاه‌سازی مسئولین برنامه‌ها و طرحهای موضوع این آیین‌نامه و تنویر افکار عمومی نسبت به اهمیت ضرورت ارزیابی راهبردی محیطی.

آیین‌نامه اجرایی ماده (۱۹۰) قانون برنامه پنجساله پنجم توسعه جمهوری اسلامی ایران
نظام مدیریت سبز

(موضوع تصویب‌نامه شماره ۲۳۵۱۹/ت ۴۷۶۳۱ ه مورخ ۱۳۹۱/۲/۱۲ هیئت وزیران)

سازمان حفاظت محیط زیست .معاونت برنامه‌ریزی و نظارت راهبردی رییس جمهور
معاونت توسعه مدیریت و سرمایه انسانی رییس جمهور

هیئت وزیران در جلسه مورخ ۹ ۱۱ ۱۳۹۰ بنا به پیشنهاد مشترک معاونت برنامه‌ریزی و نظارت راهبردی رییس جمهور و سازمان حفاظت محیط زیست و به استناد ماده (۱۹۰) قانون برنامه پنجساله پنجم توسعه جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۸۹ .آیین‌نامه اجرایی ماده یاد شده را به شرح زیر تصویب نمود:

آیین‌نامه اجرایی ماده (۱۹۰) قانون برنامه پنجساله پنجم توسعه جمهوری اسلامی ایران

ماده ۱- در این آیین‌نامه اصطلاحات زیر در معانی مشروح مربوط به کار می‌رود:

الف- سازمان: سازمان حفاظت محیط زیست

ب- دستگاه‌های اجرایی: دستگاههای موضوع ماده (۲۲۲) قانون برنامه پنج ساله پنجم توسعه جمهوری اسلامی ایران

ماده ۲- دستگاههای اجرایی و موسسات و نهادهای عمومی غیردولتی موظفند اقدامات زیر را برای تحقق اهداف برنامه مدیریت سبز انجام دهند:

الف- اطلاع‌رسانی و ارتقای آموزش کارکنان در زمینه برنامه مدیریت سبز

ب- بهینه‌سازی مصرف انواع حامل‌های انرژی

ج- بهینه‌سازی مصرف آب

د- کاهش مصرف کاغذ با توجه به نوع فعالیت دستگاهها و موسسات

ه- مصرف بهینه مواد اولیه، مواد مصرفی و تجهیزات

و- کاهش تولید پسماند از طریق بهره‌گیری از فناوری‌های مناسب و افزایش بهره‌وری

ز- بهبود نظام تعمیر و نگهداری وسایل و تجهیزات به جای تعویض

ح- بازیافت ضایعات، تصفیه و بازچرخانی آب با سیستم‌های مناسب

ط- استفاده از فناوری‌های پاک و سازگار با محیط زیست

ی- کاربرد مواد مصرفی سازگار با محیط زیست

ک- مدیریت پسماندهای جامد با تأکید بر تفکیک از مبداء

ماده ۳- سازمان موظف است به منظور انتقال سریع تجربه‌های موفق داخلی و خارجی در اختیار گذاردن روش‌ها و فناوری‌های مناسب ابلاغ دستورالعمل‌ها و برنامه‌های اجرایی مرتبط با مدیریت سبز، نسبت به بهنگام‌سازی مستمر «درگاه دولت سبز» اقدام نماید.

ماده ۴- سازمان موظف است تا پایان سال دوم برنامه پنجم توسعه، شاخص‌های مدیریت سبز را تدوین و ابلاغ نماید.

ماده ۵- معاونت توسعه مدیریت و سرمایه انسانی رییس جمهور موظف است شاخص‌های مدیریت سبز دستگاههای اجرایی را به عنوان بخشی از شاخص‌های ارزیابی عملکرد دستگاههای یاد شده (موضوع مواد (۸۱) و (۸۲) قانون مدیریت خدمات کشوری) لحاظ نماید. دستگاههای اجرایی موظفند شاخص‌های اعلام شده را محاسبه و در چارچوب شاخص‌های ارزیابی عملکرد دستگاههای متبوع خود لحاظ نمایند.

ماده ۶- دستگاههای اجرایی موظفند گزارش سالانه مدیریت سبز شامل اقدامات انجام شده و تحقق شاخص‌های مرتبط را به سازمان ارسال نمایند تا پس از ارزشیابی و جمع‌بندی، گزارش مربوط به هیئت وزیران ارایه شود.

دستورالعمل شماره ۱: انتخاب صنایع سبز و واحدهای برگزیده صنایع سبز

ماده ۱: هدف

- ایجاد نگرش زیست محیطی در بین صاحبان صنایع برای توجه به موضوع حفاظت از محیط زیست
- ایجاد رقابت جدی و سازنده میان صنایع کشور در بکارگیری اصول حفظ محیط زیست در جریان تولید
- برقراری ارتباط سازنده بین سازمان حفاظت محیط زیست و بخش صنعت
- ایجاد فضا برای تبادل تجربیات و دستاوردهای زیست محیطی واحدهای صنعتی با یکدیگر
- تشویق و قدردانی از مدیران صنایع در راستای کاهش و جلوگیری از صدمات زیست محیطی صنایع.
- ارتقاء و گسترش فرهنگ زیست محیطی به فن‌آوری زیست محیطی و فرآیند تولید پاک.

ماده ۲: تعاریف

صنعت سبز: به صنعتی اطلاق می‌شود که بر اساس معیارهای زیست محیطی انتخاب صنایع (مندرج در ماده ۴ دستورالعمل) و بنا به تشخیص سازمان حفاظت محیط زیست تلاش قابل تقدیری در طول سال مورد نظر (سال انتخاب) در راستای حفظ محیط زیست انجام داده باشد.
واحد برگزیده صنایع سبز: به صنایعی گفته می‌شود که در گروه صنعتی مورد نظر مطابق با ضوابط استقرار صنایع در بین واحدهای صنعتی سبز منتخب ارزنده‌ترین تلاش را در طول سال مورد نظر (سال انتخاب) برای حفظ محیط زیست انجام داده‌اند.
همایش صنایع سبز: همایشی است که سالانه یکبار به منظور تقدیر و قدردانی از صاحبان واحدهای تولیدی با ملاحظات زیست محیطی در فرآیند تولید برگزار می‌شود.

ماده ۳ .گروه‌های صنعتی:

صنایع با توجه به فرآیند تولید بر اساس ماده ۱ ضوابط استقرار صنایع موضوع مصوبه شماره ۶۴۶۷۷/ت ۱۸۵۹۱ ه مورخ ۲۶ ۱۲ ۷۸ هیات محترم وزیران بشرح ذیل طبقه‌بندی می‌شوند:

۱- صنایع غذایی
۲- صنایع نساجی
۳- صنایع چرم
۴- صنایع سلولزی
۵ - صنایع فلزی
۶- صنایع کانی غیرفلزی
۷- صنایع شیمیایی
۸- صنایع دارویی
۹- صنایع برق و الکترونیک
۱۰- صنایع کشاورزی
۱۱- صنایع ماشین‌سازی

ماده ۴:معیارهای انتخاب صنایع سبز:

۱- عدم قرارگیری نام واحد در فهرست صنایع آلاینده سازمان حفاظت محیط زیست در سال انتخاب
۲- بهبود سیستم‌های پالایش و کنترل آلاینده‌ها
۳- مدیریت بازیافت مواد زائد
۴- جایگزینی انرژیهای پاک
۵ - اخذ گواهینامه استقرار مدیریت زیست محیطی Iso ۱۴۰۰۰
۶ - اخذ گواهینامه استقرار نظام ایمنی و بهداشت OHSAS ۱۸۰۰۰
۷- سازگاری با فرآیند تولید پاک
۸- توسعه فضای سبز
۹- مصرف بهینه حامل‌های انرژی و افزایش بهره‌وری در مصرف انرژی
۱۰- ارتقاء سطح دانش و فرهنگ زیست محیطی مدیران و کارکنان واحد
۱۱-کاستن اثرات منفی و ضایعات صنعت بر محیط زیست

تبصره یک: واحدهای متقاضی در هر گروه صنعتی فقط یکبار می‌توانند به عنوان صنعت سبز انتخاب گردند.

تبصره دو: واحدهایی که به عنوان صنعت سبز انتخاب می‌شوند فقط برای یک بار می‌توانند بعنوان واحد برگزیده صنایع سبز انتخاب شوند.

لازم به ذکر است که در سال انتخاب از هر گروه صنعتی فقط یک واحد منتخب سبز به عنوان واحد برگزیده صنایع سبز انتخاب می‌شوند.

ماده ۵: دبیرخانه انتخاب و برگزاری همایش صنایع سبز و واحدهای برگزیده صنایع سبز در دفتر ارزیابی زیست محیطی سازمان می‌باشد.

ماده ۶: کمیته انتخاب صنایع سبز واحدهای برگزیده صنعت سبز:

کمیته انتخاب صنایع سبز با ترکیب اعضاء ذیل در محل معاونت محیط زیست انسانی جهت بررسی و انتخاب صنایع متقاضی تشکیل می‌گردد:

۱-معاون محیط زیست انسانی (رئیس کمیته)

۲-مسئول دبیرخانه انتخاب و برگزاری همایش صنایع سبز و واحدهای برگزیده صنایع سبز (دبیر کمیته)

۳ - نماینده تام الاختیار وزارت صنایع و معادن

۴-نماینده تام الاختیار وزارت نفت

۵-نماینده تام الاختیار وزارت جهاد کشاورزی

۶-نماینده تام‌الاختیار وزارت بهداشت درمان و آموزش پزشکی

۷-نماینده تام الاختیار وزارت دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح

ماده ۷: گردش کار

- دبیرخانه هر سال پرسشنامه انتخاب صنایع سبز را برای ادارات کل حفاظت محیط زیست استانها برای معرفی واحدهای صنعتی متقاضی ارسال می‌نماید.
- ادارات کل حفاظت محیط زیست استانها موظفند حداکثر ۳ ماه پس از وصول پرسشنامه موضوع بند یک نسبت به تکمیل و عودت پرسشنامه ارسالی اقدام نمایند.
- پرسشنامه‌های واصله از ادارات کل در کمیته انتخاب صنایع سبز مورد بررسی و تصمیم‌گیری قرار می‌گیرد.
- معاونت محیط زیست انسانی طی همایشی از صنایع سبز واحدهای برگزیده صنعت سبز تقدیر به عمل می‌آورد.

ماده ۸: لوح تقدیر

۱-۸- لوح تقدیر از واحدهای برگزیده صنایع سبز با امضای ریاست محترم سازمان اهداء خواهد شد.
تبصره: اعتبار لوح تقدیر صادره از تاریخ صدور به مدت یکسال خواهد بود.

۲-۸-لوح تقدیر از صنایع سبز با امضای معاون محترم محیط زیست انسانی سازمان اهداء خواهد شد.
تبصره: اعتبار لوح تقدیر صادره از تاریخ صدور به مدت یک سال خواهد بود.

ماده ۹ : پرسشنامه

- پرسشنامه اخذ اطلاعات توسط دبیرخانه انتخاب صنعت سبز تدوین و پس از تائید معاون محترم محیط زیست انسانی قابل اجراء خواهد بود.

ماده ۱۰:

این دستورالعمل در ۱۰ ماده و چهار تبصره در تاریخ ۵ ۲ ۸۸ به تصویب شورای معاونین سازمان رسید.

۲- ۷ -۲ دستورالعمل شماره ۲: انتخاب واحدهای خدماتی سبز و واحدهای برگزیده خدمات سبز

فهرست مناطق ویژه زیستی کشور

مجموعه حاضر در اجراي تبصره ۱ ماده آئین‌نامه (الگوی) ارزیابی اثرات زیست محیطی مصوبه ۲ ۱۰ ۷۶ شورای‌عالی حفاظت محیط زیست تهیه و پیشنهاد شده است. اشاره به این نکته ضروری است که مناطق ویژه زیستی دارای تعریف گسترده‌ای است و از جنبه‌های گوناگون برخوردار است لیکن آنچه که توسط دفتر ارزیابی زیست محیطی سازمان حفاظت محیط زیست با هماهنگی ادارات کل حفاظت محیط زیست استان‌ها بعمل آمده و به پیوست آمده است شماری از مناطق ویژه زیستی است. بدیهی است متعاقباً امکان افزایش مناطق ویژه زیستی جدید می‌باشد.

ردیف	نوع منطقه ویژه زیستی	فاصله تاثیر پذیری (کیلومتر)	حداقل فاصله ممنوعیت احداث واحد
۱	شهرهای بالای یک میلیون نفر جمعیت	۳۰	بر اساس ضابطه استقرار صنایع
۲	شهرهای ۲۰۰ هزار تا یک میلیون نفت جمعیت	۱۰	" "
۳	سایر شهرها	۵	" "
۴	منطقه حفاظت شده	۱	۱۰۰۰- ۵۰۰ متر
۵	پارک ملی	۲	۲۰۰۰ – ۱۰۰۰ متر
۶	اثر طبیعی ملی	۱/۵	۱۰۰۰- ۵۰۰ متر
۷	پناهگاه حیات وحش	۱/۵	۱۰۰۰ – ۵۰۰ متر
۸	منطقه شکار ممنوع	۱	۱۰۰ متر
۹	جنگل حفاظت شده	۲	۱۰۰۰- ۵۰۰ متر
۱۰	تالاب	۳۰	۱۰۰۰- ۵۰۰ متر
۱۱	جنگلها و مراتع درجه ۱	۲	۱۰۰۰- ۵۰۰ متر

فهرست مناطق ویژه زیستی کشور به تفکیک استانها

استان	ردیف	مناطق ویژه زیستی	موقعیت جغرافیایی	مساحت (هکتار)	حداقل فاصله تاثیرپذیری (کیلومتر)	حداقل فاصله ممنوعیت احداث واحد (متر)	ملاحظات
بوشهر	۱	تالاب حله	E ۵۱ تا ۳۵ و ۵۰ N ۱۶ و ۲۹ تا ۵ و ۲۹	۴۲۹۰۰	۳۰	۵۰۰	شامل تالاب و مصب رودخانه و زیستگاه‌های حاشیه جنوبی رودخانه حله
	۲	منطقه حفاظت‌شده مند	E ۳۶ و ۵۱ تا ۱۵ و ۵۱ N ۱۰ و ۲۸ تا ۵۰ و ۲۷	۴۶۷۰۰	۱ –	۵۰۰	شامل مصب رودخانه مند جزیره مخیلو تهمادون ام الکرم که محل تخمگذاری لاک پشتان دریایی است
	۳	منطقه شکار ممنوع کوه‌مند	E ۳۶ و ۵۱ تا ۱۵ و ۵۱ N ۱۰ و ۲۸ تا ۵۰و ۲۷	۷۵۰۰۰	۱	۱۰۰	—
	۴	منطقه حفاظت‌شده نای‌بند	E ۲۰ و ۵۱ تا ۰۵ و ۵۱ N ۴۰ و ۲۸ تا ۱۵ و ۲۸	۱۹۵۰۰	۱	۵۰۰	و همچنین آب‌های ساحلی جنوب غربی آن به طول ۲۰ کیلو متر تا عمق ۲ متر
	۵	خلیج نای‌بند	E ۵۱ و ۵۲ تا ۳۳ و ۵۲ N ۲۷ و ۲۷ تا ۱۳ و ۲۷	۴۱۲۰	۳۰	۵۰۰	شامل جنگل‌های حرا در خور عسلویه به وسعت ۲۳۷ هکتار و جنگلهای حرا در خور بساتین به وسعت ۱۲ هکتار و سه خور به نام‌های عسلویه
	۶	آبسنگ مرجانی	E ۳۷ و ۵۲ N ۲۷ و ۲۷	چند صد متر مربع	۲	۵۰۰	در آب‌های نزدیک کرانه منطقه ساحلی بید خون حدفاصل بندر عسلویه و بخش شمالی خلیج نای‌بند
	۷	جزیره خارکو	E ۲۳ و ۵۰ تا ۱۹ و ۵۰ N ۲۱ و ۲۹ تا ۱۸ و ۲۹	۳۱۲	۱	۵۰۰	—

استان	ردیف	مناطق ویژه زیستی	موقعیت جغرافیایی	مساحت (هکتار)	حداقل فاصله تاثیر پذیری (کیلومتر)	حداقل فاصله ممنوعیت احداث واحد (متر)	ملاحظات
فارس	۱	دریاچه مهارلو	E ۴۸ و ۵۲ N ۳۰ و ۲۹	۲۵۰۰۰	۳۰	۵۰۰	۲۰ کیلومتری شرق شیراز
	۲	تالاب ارژن	E ۵۹ و ۵۱ N ۳۷ و ۲۱	۲۲۰۰	۳۰	۵۰۰	۶۰ کیلومتری جنوب غربی شیراز
	۳	تالاب پریشان	E ۵۱ و ۴۸ N ۳۰ و ۲۹	۴۷۰۰	۳۰	۵۰۰	۱۳ کیلومتری شرق شهرستان کازرون
	۴	تالاب کانتر	E ۴۷ و ۵۲ N ۳۴ و ۳۰	۴۷۰۰	۳۰	۵۰۰	۱۷۰ کیلومتری شمال شهر شیراز و ۶۰ کیلومتری اقلید
	۵	تالاب بختگان	E ۵۰ و ۵۳ N ۴۰ و ۲۹	۱۳۶۵۰۰	۳۰	۵۰۰	۹۰ کیلومتری شرق شیراز
	۶	تالاب هفت برم	E ۱۰ و ۵۲ N ۴۰ و ۲۹	۷۰	۳۰	۵۰۰	۶۰ کیلومتری شمال غرب شیراز
	۷	آبشار مارگون	E ۵۱ و ۵۳ N ۳۱ تا ۳۰	۷۰۰۰	۱/۵	۵۰۰	۵۰ کیلومتری شمال غربی شهر سپیدان
	۸	تنگ بستانک (بهشت گمشده)	E ۵۲ و ۵۳ N ۳۱ تا ۳۰	۲۰۰۰	۱/۵	۵۰۰	۱۲۰ کیلومتری شیراز و در منطقه کام فیروز
	۹	جنگل مله کاله	E ۲۱ و ۵۲ تا ۱۰و ۵۲ N ۲۹و۲۹ تا ۱۶و۲۹	۲۰۰۰۰	۲	۵۰۰	در حوزه شیراز مجاور روستاهای وارنگان میشوان شوراب و بهاران وکره بس
	۱۰	پارک ملی بمو	E ۵۲ و ۵۳ N ۳۱ تا ۳۰	۴۸۰۷۵	۲	۱۰۰۰	شمال شیراز
	۱۱	منطقه حفاظت شده بهرام گور	E ۵۲ و ۵۳ N ۳۱ تا ۳۰	۳۸۵۰۰	۱	۵۰۰	شرق شهرستان نی ریز و در مسیر جاده شیراز سیرجان
	۱۲	منطقه حفاظت شده هرمد	E ۲۷و۵۳ تا ۴۳و ۵۴ N ۴۵۶و ۲۷ تا ۱۵و۲۷	۲۰۰۰۰۰	۱	۵۰۰	۴۰ کیلومتری شهر لار و جاده لار – بندر عباس
	۱۳	منطقه حفاظت شده میان جنگل	E ۲۷و۵۳ تا ۱۶و ۵۳ N ۱۳و۲۹ تا ۵۵و۲۸	۵۸۰۰۰	۱	۵۰۰	حوالی شهرستان های سروستان و فسا
	۱۴	منطقه حفاظت شده ارژن و پریشان	E ۳۰و۵۱ N ۳۱ و ۲۹	۵۲۸۰۰	۱	۵۰۰	در مسیر جاده شیراز اهواز
	۱۵	پناهگاه حیات وحش بختگان	E ۱۵و۵۴ تا ۲۱و۵۳ N ۳۱ تا ۳۰	۱۸۴۶۹۵	۱/۵	۵۰۰	۹۰ کیلومتری شرق شیراز

استان	ردیف	مناطق ویژه زیستی	موقعیت جغرافیایی	مساحت (هکتار)	حداقل فاصله تاثیر پذیری (کیلومتر)	حداقل فاصله ممنوعیت احداث واحد (متر)	ملاحظات
خراسان شمالی	۱	پناهگاه حیات وحش میاندشت	E ۵۹ و ۲۶ تا ۲۶و ۵۶ N ۰۳و ۳۷ تا ۴۶ و ۳۱	۵۲۰۰۰	۱/۵	۵۰۰	بجنورد
	۲	منطقه حفاظت شده قرخود	E ۳۴ و ۵۶ تا ۰۸ و ۵۶ N ۳۰ و ۳۷ تا ۲۱ و ۳۷	۳۴۰۰۰	۱	۵۰۰	بجنورد
	۳	منطقه حفاظت شده ساریگل	E ۴۹و۵۷ تا ۳۴و ۵۷ N ۰۷و۳۷ تا ۰۸ و ۳۷	۲۸۰۰۰	۱	۵۰۰	اسفراین
	۴	منطقه حفاظت شده سالوک	E ۱۸و۵۷ تا ۰۴و ۵۷ N ۱۵و۳۷ تا ۰۸و ۳۷	۱۶۰۰۰	۱	۵۰۰	اسفراین
	۵	منطقه شکار ممنوع شمال و غرب سالوک	E ۱۸و ۵۷ تا ۵۱و ۵۶ N ۱۷ و ۳۷ تا ۰۹و ۳۷	۲۰۰۰۰	۱	۱۰۰	اسفراین

استان	ردیف	مناطق ویژه زیستی	موقعیت جغرافیایی	مساحت (هکتار)	حداقل فاصله تاثیر پذیری (کیلومتر)	حداقل فاصله ممنوعیت احداث واحد (متر)	ملاحظات
خراسان رضوی	۱	پارک ملی تندوره	E ۵۴و۵۸ تا ۳۴و۵۸ N ۳۵و۳۷ تا۲۰و ۳۷	۳۰۷۸۰	۲	۱۰۰۰	شهرستان درگز
	۲	منطقه حفاظت شده سرانی	E ۱۱و۵۸ تا ۵۱و۵۷ N ۵۳و۳۷ تا ۴۲و۳۷	۱۷۸۰۰	۱	۵۰۰	قوچان
	۳	منطقه حفاظت شده تندوره	E ۳۸و۵۸ تا ۳۲و۵۸ N ۳۴و۳۷ تا ۲۷و۳۷	۲۳۰۰۰	۱	۵۰۰	درگز
	۴	منطقه شکار ممنوع حیدری	E ۴۶و۵۸ تا ۳۰و۵۸ N ۴۹و۳۶ تا ۳۲و۳۶	۳۹۳۰۰	۱	۱۰۰	نیشابور
	۵	منطقه شکار ممنوع رئیسی	E ۵۴و۵۸ تا ۳۲و۵۸ N ۰۶و۳۶ تا۵۰و۳۵	۵۰۰۰۰	۱	۱۰۰	نیشابور
	۶	منطقه شکار ممنوع شیراحمد	E ۰۳و۵۸ تا۴۲و۵۷ N ۱۱و۳۶ تا ۰۰و۳۶	۲۴۰۰۰	۱	۱۰۰	سبزوار
	۷	منطقه شکار ممنوع پروند	E ۰۵و۳۵ تا ۳۷و۵۶ N ۴۳و۳۶ تا ۱۲و۳۶	۱۶۹۰۰	۱	۱۰۰	سبزوار

استان	ردیف	مناطق ویژه زیستی	موقعیت جغرافیایی	مساحت (هکتار)	حداقل فاصله تاثیر پذیری (کیلومتر)	حداقل فاصله ممنوعیت احداث واحد (متر)	ملاحظات
خراسان رضوی	۸	منطقه شکار ممنوع ریزند	E ۵۷و۳۰ تا ۵۶و۳۷ N ۳۶و۴۳ تا ۳۶و۱۲	۲۰۰۰۰	۱	۱۰۰	سبزوار
	۹	منطقه شکار ممنوع باغ‌کشمیر	E ۶۰و۴۱تا ۶۰و۲۸ N ۳۵و۵۵ تا ۳۵و۴۰	۱۸۴۴۰	۱	۱۰۰	تربت جام
	۱۰	منطقه شکار ممنوع هنگام	E ۵۹و۱۵ تا ۵۸و۴۶ N ۲۴و۲۶ تا ۳۴و۰۶	۱۰۰۰۰	۱	۱۰۰	گناباد
	۱۱	منطقه شکار ممنوع هلالی	E ۵۸و۳۸ تا ۵۸و۱۰ N ۳۴و۳۶ تا ۳۴و۱۳	۱۲۰۰۰۰	۱	۱۰۰	گناباد
	۱۲	منطقه شکار ممنوع دربادام	E ۵۸و۳۵ تا ۵۸و۲۵ N ۳۷و۳۶ تا ۲۷و۲۵	۱۵۰۰۰	۱	۱۰۰	قوچان
	۱۳	منطقه شکار ممنوع هزار مسجد	E ۵۹و۴۱ تا ۵۸و۵۱ N ۳۷و۱۵ تا ۳۶و۵۳	۱۰۰۰۰	۱	۱۰۰	مشهد
	۱۴	منطقه شکار ممنوع بزمای	E ۵۹و۳۷ تا ۵۹و۲۴ N ۳۵و۱۶ تا ۳۵و ۰۵	۲۷۲۵۰	۱	۱۰۰	تربت حیدریه
	۱۵	منطقه شکار ممنوع دشت‌خیزآباد	E ۵۹و۲۲ تا ۵۷و۵۷ N ۳۵و۰۶ تا ۴۴ و۳۴	۱۰۱۵۰۰	۱	۱۰۰	تربت حیدریه
	۱۶	اثر طبیعی ملی گل‌بی	E ۶۰و۳۰ تا ۶۰و۲۸ N ۳۶و۱۹ تا ۳۶و۱۸	۵۰۰	۱/۵	۵۰۰	سرخس
	۱۷	منطقه شکارممنوع درونه	E ۵۷و۳۳ تا ۵۷و۰۰ N ۲۵و۲۰ تا ۳۵و۰۷	۶۰۰۰۰	۱	۱۰۰	کاشمر
	۱۸	منطقه شکارممنوع سیدمرتضی	E ۵۸و۴۴ تا ۵۸و۱۹ N ۳۵و۳۶ تا ۱۷ و۳۵	۳۷۵۰۰	۱	۱۰۰	کاشمر

استان	ردیف	مناطق ویژه زیستی	موقعیت جغرافیایی	مساحت (هکتار)	حداقل فاصله تاثیر پذیری (کیلومتر)	حداقل فاصله ممنوعیت احداث واحد (متر)	ملاحظات
خراسان جنوبی	۱	منطقه شکار ممنوع دست اسندن	E ۴۷و۵۹ تا ۲۲و۵۹ N ۵۰و۳۳ تا ۳۷و۳۳	۴۰۰۰۰	۱	۱۰۰	قاین
	۲	منطقه شکار ممنوع درمیان	E ۳۴ و ۵۶ تا ۰۸ و ۵۶ N ۳۰ و ۳۷ تا ۲۱ و ۳۷	۱۵۰۰۰	۱	۱۰۰	بیرجند
	۳	منطقه شکار ممنوع گرنگ و آرک	E ۵۳و۵۸ تا ۳۸و ۵۸ N ۰۲و۳۲ تا ۴۹و۳۲	۲۵۰۰۰	۱	۱۰۰	بیرجند

استان	ردیف	مناطق ویژه زیستی	موقعیت جغرافیایی	مساحت (هکتار)	حداقل فاصله تاثیر پذیری (کیلومتر)	حداقل فاصله ممنوعیت احداث واحد (متر)	ملاحظات
سمنان	۱	منطقه حفاظت‌شده توران	E ۵۷و۵۵ N ۴۴و ۳۴ تا ۳۲	۱۳۲۵۲۵	۲	۵۰۰	جنوب شرقی شاهرود
	۲	منطقه حفاظت‌شده پرور	E ۴۷و۵۳ تا ۱۹و۵۳ N ۰۶و ۳۶ تا ۵۲و۳۵	۵۹۸۴۰	۱	۵۰۰	شمال شرقی سمنان
	۳	پناهگاه حیات‌وحش خوش‌ییلاق	E ۴۷و۵۵ تا ۱۴و۵۵ N ۰۲و۳۷ تا ۳۷و۳۶	۱۵۴۴۰۰	۱/۵	۵۰۰	شمال شرقی شاهرود
	۴	منطقه شکارممنوع خنار	E ۰۷و۵۳ تا ۴۳و۵۲ N ۲۷و۳۵ تا ۴۳و ۳۵	۴۴۰۰۰	۱	۱۰۰	شمال غربی سمنان و شرق شاهرود
	۵	منطقه شکارممنوع تهال	E ۵۳و۵۴ تا ۲۶و۵۴ N ۲۸و۳۶ تا ۲۰و۳۶	۵۰۰۰۰	۱	۱۰۰	شمال غرب شاهرود
	۶	منطقه شکار ممنوع سفید کوه آرسک	E ۱۴و۵۴ تا ۴۸و۵۳ N ۲۲و۳۶ تا ۵۹و۲۵	۶۶۶۰۰	۱	۱۰۰	غرب دامغان
	۷	علی‌چشمه دامغان	E ۰۵ و ۵۴ N ۱۷ و ۳۶	۵	۲	۵۰۰	شمال دامغان
	۸	منطقه شهمیرزاد	E ۲۳ و۵۳ N ۴۷و۳۵	۱۵۰۰	۱	۵۰۰	۱۸ کیلومتری شمال سمنان
	۹	منطقه بسطام	E ۵۹و۵۴ N ۲۹و۳۶	۲۵۰۰	۱	۵۰۰	۸ کیلومتری شمال شاهرود

استان	ردیف	منطقه ویژه زیستی	منطقه جغرافیایی	مساحت (هکتار)	حداقل فاصله تاثیرپذیری (کیلومتر)	حداقل فاصله ممنوعیت احداث واحد (متر)	ملاحظات
کرمان	۱	پارک ملی و پناهگاه حیات وحش خبرورو چون	E ۳۸ و ۵۶ تا ۰۲ و۵۶ N ۵۹ و۲۸ تا ۲۶ و ۲۸	۱۱۲۸۸۰ (پارک ملی) ۵۷۱۱۸ (پناهگاه)	۲	۱۰۰۰	۴۰ کیلومتری جنوب شهرستان بافت
	۲	پناهگاه حیات وحش مهروئیه	E ۲۸ و ۵۷ تا ۲۴ و۵۷ N ۹ و۲۸ تا ۴ و ۲۸	۷۴۶۸	۱/۵	۵۰۰	شهرستان کهنوج بخش فاریاب
	۳	منطقه حفاظت شده بیدوئیه	E ۵۹ و ۵۶ تا ۲۰ و۵۶ N ۱۳ و۳۰ تا ۵۳ و ۲۹	۹۴۳۷۵	۱	۵۰۰	شمال شهرستان بردسیر و ۳۱ کیلومتری غرب کرمان
	۴	منطقه دهبکری تا دلفارد	E ۵۵ و ۵۷ تا ۳۳ و۵۷ N ۱۵ و۲۹ تا ۵۰ و ۲۸	۴۳۷۵۰	۱	۱۰۰	۳۰ کیلومتری شمال شهرستان جیرفت و غرب جاده آسفالته جیرفت-کرمان
	۵	کوه شیربم	E ۴۰ و ۵۷ تا ۱۰ و۵۷ N ۱۰ و۲۹ تا ۴۰ و ۲۸	۱۳۰۰۰۰	۱	۱۰۰	۳۵ کیلومتری جنوب غرب شهرستان بم و شرق جاده آسفالته جیرفت-بم
	۶	منطقه شکار ممنوع انجرک	E ۵۵ و ۵۶ تا ۴۰ و۵۶ N ۱۸ و۲۹ تا ۱۰ و ۲۹	۴۰۰۰۰	۱	۱۰۰	بین شهرستان بافت و بخش رابر در شرق روستای انجرک
	۷	منطقه شکار ممنوع نودرهنگ	E ۰۶ و ۵۶ تا ۳۷ و۵۵ N ۱۴ و۳۱ تا ۴۳ و ۳۰	۲۵۰۰۰۰	۱	۱۰۰	حاشیه شمالی نوق رفسنجان و فاصله ۴۵ کیلومتری شهر رفسنجان
	۸	منطقه شکار ممنوع کوه غول	E ۱۸ و ۵۵ تا ۱۵ و۵۵ N ۳۳ و۲۹ تا ۲۱ و ۲۹	۵۰۰۰۰	۱	۱۰۰	۴۰ کیلومتری غرب سیرجان و سمت غربی کویر نمک سیرجان
	۹	منطقه شکار ممنوع سیاه کوه	E ۵۰ و ۵۵ تا ۳۰ و۵۵ N ۱۸ و۲۹ تا ۵۵ و ۲۸	۴۸۰۰۰	۱	۱۰۰	۱۵ کیلومتری جنوب غربی سیرجان
	۱۰	منطقه شکارممنوع گودچال (شهربابک)	E ۲۷ و۵۵ تا ۵۶ و۵۴ N ۵۶ و۳۰ تا ۰۳ و ۳۰	۱۰۰۰۰۰	۱	۱۰۰	حدود ۳۵ کیلومتری شمال شهر بابک

استان	ردیف	منطقه ویژه زیستی	منطقه جغرافیایی	مساحت (هکتار)	حداقل فاصله تاثیرپذیری (کیلومتر)	حداقل فاصله ممنوعیت احداث واحد (متر)	ملاحظات
اردبیل	۱	دریاچه نئور	E ۳۶ و ۴۸ تا ۳۲ و۴۸ N ۰۲ و۳۸ تا ۵۶ و ۳۷	۴۴۰۰	۳۰	۵۰۰	۴۲ کیلومتری جنوب شرقی اردبیل بر روی ارتفاعات باغرو(طالش)
	۲	منطقه آق‌داغ	E ۴۵ و ۴۸ تا ۱۵ و۴۸ N ۳۰ و۳۷ تا ۰۰ و ۳۷	۵۹۰۰۰	۱	۱۰۰	جنوب شهرستان خلخال

استان	ردیف	منطقه ویژه زیستی	منطقه جغرافیایی	مساحت (هکتار)	حداقل فاصله تاثیرپذیری (کیلومتر)	حداقل فاصله ممنوعیت احداث واحد (متر)	ملاحظات
مازندران	۱	اثر طبیعی ملی خشکه داران	E ۴و۵۱ N ۴۲ و ۳۶	۲۲۷	۱/۵	۵۰۰	تنکابن
	۲	دریاچه ولشت	E ۱۷ و ۵۱ N ۳۲ و ۳۶	۲۸	۳۰	۵۰۰	چالوس
	۳	منطقه امن خزر	E ۴۲ و ۵۱ N ۳۰ و ۳۶	۳۱۰۰۰	۱	۵۰۰	
	۴	منطقه امن اجو	E ۲۳و ۵۱ N ۲۷و۳۶		۱	۵۰۰	چالوس
	۵	منطقه حفاظت شده البرزشمالی		۳۳۰۰۰۰	۱	۵۰۰	
	۶	پناهگاه حیات وحش سمسکنده	E ۷ و ۵۳ N ۳۳ و ۳۶	۹۳۷	۱/۵	۵۰۰	ساری
	۷	پناهگاه حیات وحش دشت ناز	E ۵ و ۵۳ N ۴۸ و ۳۶	۵۵	۱/۵	۵۰۰	ساری
	۸	پناهگاه حیات وحش میانکاله	E ۰۰ و ۵۴ N ۵۷ و ۳۶	۶۸۸۰۰	۱/۵	۵۰۰	بهشهر
	۹	پناهگاه حیات وحش دودانگه	E ۳۰ و ۵۳ N ۰۰ و ۳۶	۶۷۰۰	۱/۵	۵۰۰	ساری
	۱۰	پناهگاه حیات وحش فریدونکنار	E ۳۲ ۵۲ N ۴۰ و ۳۶	۱۴۸	۱/۵	۵۰۰	
	۱۱	منطقه تیراندازی ممنوع سیاه بیشه	E ۱۷ ۵۲ N ۴ و ۳۶	۱۹۰۰۰	۱	۱۰۰	آمل
	۱۲	منطقه تیراندازی ممنوع هزارجریب	E ۳۳ ۵۳ N ۱۵ و ۳۶	۱۲۰۰۰	۱	۱۰۰	جنوب شرقی نکا
	۱۳	منطقه تیراندازی ممنوع لفور	E ۳۷ و ۵۲ N ۷ و ۳۶	۱۰۰۰۰	۱	۱۰۰	سوادکوه
	۱۴	منطقه تیراندازی ممنوع دوهزار و سه هزار	E ۳۳ و ۵۰ N ۲۷ و ۳۶	۶۰۰۰۰	۱	۱۰۰	تنکابن
	۱۵	منطقه تیراندازی ممنوع رزن	E ۱۲ و ۵۲ N ۱۲ و ۳۶	۴۰۰	۱	۱۰۰	بلده نور
	۱۶	منطقه بطاهرکلا	E ۴۳ و ۵۱ N ۷ و ۳۶	۱۵۰۰	۱	۵۰۰	بلده نور
	۱۷	منطقه امن حیات وحش کلیک تولشک	E ۴۲ و ۵۱ N ۱۰ و ۳۶	۱۱۰۰	۱	۵۰۰	چالوس
	۱۸	منطقه جنگلی واز	E ۵و۵۲ N ۲۵ و ۳۶	۲۰۰۰	۲	۱۰۰	چمستان نور
	۱۹	منطقه جنگلی اوزم بندپی	E ۱۷ و ۵۲ N ۴ و ۳۶		۲	۱۰۰	بابل

استان	ردیف	منطقه ویژه زیستی	منطقه جغرافیایی	مساحت (هکتار)	حداقل فاصله تاثیرپذیری (کیلومتر)	حداقل فاصله ممنوعیت احداث واحد (متر)	ملاحظات
مازندران	۲۰	دره مک لیز			۱	۵۰۰	چالوس
	۲۱	جنگل شمشاد اندرور چلندر			۲	۱۰۰	چالوس
	۲۲	آبگیر طبی دریوک			۲	۵۰۰	چالوس
	۲۳	پارک بنفشه		۱۲۴	۱	۱۰۰	چالوس

استان	ردیف	منطقه ویژه زیستی	منطقه جغرافیایی	مساحت (هکتار)	حداقل فاصله تاثیرپذیری (کیلومتر)	حداقل فاصله ممنوعیت احداث واحد (متر)	ملاحظات
قم	۱	منطقه شکار ممنوع پلنگ دره	E ۳۰ و ۵۰ تا ۱۵ و۵۰ N ۲۵ و۳۴ تا ۱۵ و ۳۴	۲۸۰۰۰	۱	۱۰۰	۵۰ کیلومتری جنوب غربی شهر قم

استان	ردیف	منطقه ویژه زیستی	منطقه جغرافیایی	مساحت (هکتار)	حداقل فاصله تاثیرپذیری (کیلومتر)	حداقل فاصله ممنوعیت احداث واحد (متر)	ملاحظات
زنجان	۱	پناهگاه حیات وحش انگوران	E ۵۰ و ۴۷ تا ۳۵ و۴۷ N ۴۵ و۳۶ تا ۰۰ و ۳۶	۲۸۶۰۰	۱/۵	۵۰۰	
	۲	منطقه حفاظت شده انگوران	E ۴۰ و ۴۷ تا ۱۳ و۴۷ N ۵۰ و۳۶ تا ۳۰ و ۳۶	۹۶۱۳۰	۱	۵۰۰	
	۳	منطقه حفاظت شده سرخ آباد	E ۵ و ۴۸ N ۴۶ و۳۷ تا ۸ و ۳۷	۱۱۶۵۰۰	۱	۵۰۰	۳۰ کیلومتری غرب شهر زنجان
	۴	منطقه ممنوعه خراسانلو		۱۰۰۰۰۰	۱	۱۰۰	در محدوده شهرستان خرم دره و ابهرو در ۱۵ کیلومتری شمال آن

استان	ردیف	منطقه ویژه زیستی	منطقه جغرافیایی	مساحت (هکتار)	حداقل فاصله تاثیرپذیری (کیلومتر)	حداقل فاصله ممنوعیت احداث واحد (متر)	ملاحظات
چهارمحال و بختیاری	۱	تالاب چغاخور	E ۵۷ و ۵۰ تا ۵۲ و ۵۰ N ۵۶ و ۳۱ تا ۵۴ و ۳۱	۲۵۰۰	۳۰	۵۰۰	
	۲	تالاب گندمان	E ۸ و ۵۱تا ۵ و ۵۱ N ۵۲ و ۳۱ تا ۴۱ و ۳۱	۱۱۰۰	۳۰	۵۰۰	
	۳	پارک ملی تنگ صیاد	E ۵۱/۷ تا ۵۱/۱ N ۳۲/۱۲ تا ۲۲/۶	۵۴۰۰	۲	۱۰۰۰	
	۴	منطقه حفاظت شده تنگ صیاد	E ۵۰/۵۵ تا ۵۰/۱۰ N ۳۲/۲۰ تا ۳۲/۵	۲۱۶۰۰	۱		
	۵	منطقه حفاظت شده سبزکوه	E ۵۱/۹ تا ۵۰/۴۰ N ۳۱/۵۴ تا ۲۱/۲۷	۶۲۰۰۰	۱		
	۶	منطقه حفاظت شده جنگلی هلن	E ۵۰/۵۳ تا ۵۰/۳۲ N ۳۱/۵۵ تا ۲۱/۴۰	۴۲۱۲۶	۱		
	۷	اثر طبیعی ملی لاله واژگون	E ۵۰/۲۲ N ۳۲/۹	۱۷۰	۱/۵		
	۸	منطقه شکار ممنوع شیدا	E ۵۰/۴۵ تا ۵۰/۲۳ N ۳۲/۴۲ تا ۳۲/۲۲	۱۰۸۰۰۰	۱		
	۹	چشمه دیمه	E ۵۰/۱۲ N ۳۲/۳۰	-	۲		
	۱۰	تالاب سولقان	E ۵۰/۴۷ N ۳۱/۵۰	۴۷۰	۳۰		
	۱۱	تالاب شالو	E ۵۰/۴۸ N ۳۱/۵۷	۳۵۰	۳۰		

استان	ردیف	منطقه ویژه زیستی	منطقه جغرافیایی	مساحت (هکتار)	حداقل فاصله تاثیرپذیری (کیلومتر)	حداقل فاصله ممنوعیت احداث واحد (متر)	ملاحظات
کهگیلویه و بویراحمد	۱	منطقه حفاظت شده دنا	E ۳۶ و ۵۱ تا ۹ و۵۱ N ۱۵ و۳۱ تا ۵۲ و ۳۱	۸۶۵۰۰	۱	۵۰۰	
	۲	منطقه حفاظت شده خائیز و سرخ	E ۳۹ و ۵۰ تا ۲۲ و۵۰ N ۴۲ و۳۰ تا ۲۵ و ۳۰	۵۹۰۰۰	۱	۵۰۰	
	۳	منطقه شکار ممنوع خامین	E ۵ و ۵۱ تا ۴۵ و۵۰ N ۴۰ و۳۰ تا ۲۲ و ۳۰	۳۰۰۰۰	۱	۱۰۰	۲۰ کیلومتری شمال شرقی دوگنبدان و ۷ کیلومتری جنوب غربی باشت
	۴	منطقه جنگلی زربین	E ۱ و ۵۰ تا ۵ و۵۰ N ۵۸ و۳۰ تا ۵۵ و ۳۰	۱۰۰۰	۲	۱۰۰	واقع در جنوب غربی شهرستان کهگیلویه دهستان بهمئی و در ۱۰ کیلومتری روستای لیکک در منطقه‌ای معروف به تنگ سولک

استان	ردیف	منطقه ویژه زیستی	منطقه جغرافیایی	مساحت (هکتار)	حداقل فاصله تاثیرپذیری (کیلومتر)	حداقل فاصله ممنوعیت احداث واحد (متر)	ملاحظات
لرستان	۱	منطقه حفاظت شده اشترانکوه	E ۲۵و۴۹ تا ۵۸ و۴۸ N ۲۸ و ۳۳ تا ۱۲ و۳۳	۹۸۲۵۰	۱	۵۰۰	
	۲	منطقه حفاظت شده سفیدکوه خرم‌آباد	E ۱۸ و ۴۸ تا ۴۳ و۴۷ N ۴۹ و ۳۳ تا ۲۹ و۳۳	۶۹۵۰۰	۱	۵۰۰	
	۳	منطقه حفاظت شده سفیدکوه بزرگ	E ۲۴ و ۴۹ تا ۸ و۴۹ N ۳۶ و ۳۳ تا ۲۸ و۳۳	۲۰۰۰۰	۱	۵۰۰	
	۴	منطقه حفاظت شده سفیدکوه کوچک	E ۲۴و ۴۹ تا ۱۸ و۴۹ N ۲۷و۳۳ تا ۲۲ و۳۳	۴۵۰۰	۱	۵۰۰	
	۵	تالاب گوری بلمک	E ۱۵ و ۴۶ N ۰۰ و ۳۳	۱۴	۳۰	۵۰۰	
	۶	تالاب گوری لفونه ۱	E ۴۲ و ۴۷ N ۲۲ و ۰۰ و۳۳	۶	۳۰	۵۰۰	
	۷	تالاب گوری لفونه ۲	E ۵۰ و ۴۱ و ۴۷ N ۴۹ و ۴ و ۳۳	۴	۳۰	۵۰۰	
	۸	گوری تکانه	E ۳۵ و ۴۱ و ۴۷ N ۱۹ و ۵ و ۳۳	۵	۲	۵۰۰	
	۹	گوری پیکه	E ۳۲ و ۴۰ و ۴۷ N ۰۰ و ۷ و ۲۳	۳/۵	۲	۵۰۰	
	۱۰	گوری سیاه	E ۳۵ و ۲۷ و ۴۷ N ۶ و ۳۳	۱/۵	۲	۵۰۰	
	۱۱	گوری زردآب	E ۳۹ و ۴۷ N ۰۰ و ۳۳	۲	۲	۵۰۰	
	۱۲	گوری جمجمه	E ۳۵ و ۴۳ و ۴۷ N ۰۰ و ۱ و ۳۳	۳/۷	۲	۵۰۰	
	۱۳	گوری اوتاف ۱	E ۳۵ و ۴۳ و ۴۷ N ۱۱ و ۱ و ۳۳	۳	۲	۵۰۰	
	۱۴	گوری اوتاف ۲	E ۴۰ و ۴۲ و ۴۷ N ۱۲ و ۱ و ۲۳	۳	۲	۵۰۰	
	۱۵	گوری کبود	E ۵۰ و ۴۰ و ۴۷ N ۰۰ و ۲ و ۳۳		۲	۵۰۰	
	۱۶	تالاب بیشه دالان بروجرد	E ۵۱ و ۴۵ و ۶۸ N ۲۴ و ۴۶ و ۳۳	۹۱۳	۳۰	۵۰۰	
	۱۷	آبشار بیشه			۲	۵۰۰	
	۱۸	آبشار نوژیان			۲	۵۰۰	
	۱۹	آبشار وارک			۲	۵۰۰	

استان	ردیف	منطقه ویژه زیستی	منطقه جغرافیایی	مساحت (هکتار)	حداقل فاصله تاثیرپذیری (کیلومتر)	حداقل فاصله ممنوعیت احداث واحد (متر)	ملاحظات
گلستان	۱	پارک ملی گلستان	E ۱۷و۵۶ تا ۴۳ و۵۵ N ۳۱ و ۳۷ تا ۱۶ و۳۷	۹۱۸۹۵	۲	۱۰۰۰	
	۲	منطقه حفاظت شده جهان نما	E ۳۶ و ۵۴ تا ۸ و۵۴ N ۴۲ و ۳۶ تا ۳۵ و۳۶	۳۰۶۰۰	۱	۵۰۰	
	۳	منطقه شکار ممنوع چلچلی	E ۴۵ و ۵۴ تا ۳۳و۵۴ N ۴۵ و ۳۶ تا ۳۵ و۳۶	۳۳۱۰۰	۱	۱۰۰	
	۴	منطقه شکار ممنوع تالاب گمیشان	E ۵۶و ۵۳ N ۱۵و۳۷	۲۰۰۰۰	۱	۵۰۰	
	۵	تالاب‌های بین المللی آلماگل آجی‌گل آلاگل	آلاگل E ۳۵ و ۴۵ N ۲۰ و ۳۷	۲۵۰۰	۳۰	۵۰۰	در دشت ترکمن صحرا در نزدیکی مرز ایران و ترکمنستان در بخش داشلی برون(اینچه برون)واقع شده حوزه شهرستان مینودشت
			آجی گل E ۵۴ و۴۰ N ۲۴ و ۳۷	۳۲۰	۳۰	۵۰۰	
			آلماگل E ۳۸ و ۵۴ N ۲۵ و ۳۶	۲۰۷	۳۰	۵۰۰	
	۶	منطقه حفاظت شده لوه		۱۵۰۰۰	۱	۵۰۰	
	۷	منطقه قلعه ماران		۳۳۲۰۰	۱	۱۰۰	بین علی آباد کتول و گنبد
	۸	منطقه الحاقی به جهان نما		۲۰۰۰۰	۱	۵۰۰	محدوده شهرستان کردکوی
	۹	تالاب اینچه		۱۰۰	۳۰	۵۰۰	شهرستان گرگان
	۱۰	تالاب بی بی شیروان		۵۰۰	۳۰	۵۰۰	شهرستان گنبد
	۱۱	تالاب دانشمند		۴۰۰	۳۰	۵۰۰	شهرستان گنبد
	۱۲	منطقه فسیلی ماسان کوب			۱	۵۰۰	در شرق گنبد-در دست مطالعه به عنوان اثر طبیعی ملی
	۱۳	جنگلهای پسته			۲	۱۰۰	شمال شرق استان-قازان قایه مراوه تپه(شهرستان مینودشت)

استان	ردیف	منطقه ویژه زیستی	منطقه جغرافیایی	مساحت (هکتار)	حداقل فاصله تاثیرپذیری (کیلومتر)	حداقل فاصله ممنوعیت احداث واحد (متر)	ملاحظات
گلستان	۱۴	حاشیه رودخانه‌های قره سو گرگان رود و اترک			۳۰	۵۰۰	
	۱۵	جامعه سرخداری جامعه زربین جامعه زربین جامعه شمشاد سرونوش جامعه آزاد راشستان ها			۲	۱۰۰	افراتخته رامیان زرین گل چشمه بلبل(بندر گز) فاضل آباد(علی آباد کتول) مجاور پارک جنگلی دلند جنوب کردکوی
	۱۶	خلیج گرگان و شبه جزیره میانکاله			۳۰	۵۰۰	

استان	ردیف	منطقه ویژه زیستی	منطقه جغرافیایی	مساحت (هکتار)	حداقل فاصله تاثیرپذیری (کیلومتر)	حداقل فاصله ممنوعیت احداث واحد (متر)	ملاحظات
تهران	۱	پارک ملی کویر	E ۴ و ۵۲ تا ۲۵ و۵۱ N ۱۲ و۳۵ تا ۱۷ و ۳۴	۴۲۰۰۰۰	۲	۱۰۰۰	جنوب شرقی تهران
	۲	منطقه حفاظت شده کویر مرکزی	E ۴ و ۵۲ تا ۲۵ و۵۱ N ۱۲ و۳۵ تا ۱۷ و ۳۴	۲۵۰۰۰۰	۱	۵۰۰	جنوب شرقی تهران
	۳	پارک های ملی خجیر و سرخه حصار		۲۰۹۵۰	۲	۱۰۰۰	
	۴	منطقه حفاظت شده لار	E ۰۰ و ۵۲ تا ۴۵ و۵۱ N ۰۰ و۳۶ تا ۴۵ و ۳۵	۳۱۰۰۰	۱	۵۰۰	۷۰ کیلومتری شمال شرقی تهران

استان	ردیف	منطقه ویژه زیستی	منطقه جغرافیایی	مساحت (هکتار)	حداقل فاصله تاثیرپذیری (کیلومتر)	حداقل فاصله ممنوعیت احداث واحد (متر)	ملاحظات
خوزستان	۱	منطقه حفاظت شده و پناهگاه حیات وحش دز	E ۵۱ و ۴۸ N ۱۵ و۳۲ تا ۳۶و۳۱	۱۵۸۷۳	۱/۵	۵۰۰	از محل کارخانه قند دزفول در امتداد رودخانه تا قبل از شهر ملاثانی
	۲	منطقه حفاظت شده و پناهگاه حیات وحش کرخه	E ۳۲و ۴۸ تا۱۰و۴۸ N ۵۷ و۳۲ تا۳۶و۳۱	۱۳۰۲۷	۱/۵	۵۰۰	از زیر پل نادری در روستای سرخه عزیز شروع و در امتداد جنوبی رودخانه تا حمیدیه ادامه دارد
	۳	پناهگاه حیات وحش شادگان (تالاب شادگان)	E۵۰ و۴۸ تا۲۰ و۴۸ N ۴۵ و ۳۰ تا۵ و۳۰	۲۹۶۰۰۰	۱/۵	۵۰۰	
	۴	منطقه شکار ممنوع رامهرمز	E ۳۲ و ۴۹ N ۷ و ۳۱	۱۵۳۰۰	۱	۱۰۰	
	۵	منطقه شکار ممنوع کرائی مسجدسلیمان	E ۱۳ و ۴۹ N ۴۵ و ۳۱	۶۰	۱	۱۰۰	
	۶	تالاب هورالعظیم	E ۵۸ و ۴۷ تا۱۶و۴۷ N ۰۰ و ۴۱ تا۵۴و۳۱	۱۵۰	۳۰	۵۰۰	فقط ۳۳ ٪ ایرانی آن مدنظر قرار گرفته است
	۷	تالاب میانگران	E ۴۷ و ۴۹ N ۵۰ و ۳۱	۱۲۵۰	۳۰	۵۰۰	در ۱/۵ کیلومتری شمال ایذه
	۸	تالاب بندون	E ۵۲ و ۴۹ N ۴۷ و ۳۱	۱۲۰۰	۳۰	۵۰۰	در ۳ کیلومتری شمال ایذه
	۹	خور موسی	E ۲۰ ۴۹ N ۳۲ و۳۰ تا۱۵و۳۰	۱۳۵۰۰۰	۳۰	۵۰۰	

استان	ردیف	منطقه ویژه زیستی	منطقه جغرافیایی	مساحت (هکتار)	حداقل فاصله تاثیرپذیری (کیلومتر)	حداقل فاصله ممنوعیت احداث واحد (متر)	ملاحظات
ایلام	۱	آثار طبیعی ملی دهلران	E ۲۰و۴۷ N ۴۵و۳۲	۱۴۰۰	۱/۵	۵۰۰	۳ کیلومتری شمال شرقی دهلران
	۲	منطقه حفاظت شده مانشت و قلارنگ	E۴۰و۴۶تا ۱۵و۴۶ N ۵۰و۳۳تا۳۰و۳۳	۲۷۷۵۰	۱	۵۰۰	
	۳	منطقه شکار ممنوع کولک	E ۱۵و۴۶تا۵۳و۴۵ N ۴۰و۳۳تا۱۲و۳۳	۷۶۰۰۰	۱	۱۰۰	
	۴	تالاب جکر	E ۰۰و۴۶ N ۴۰و۳۳تا۴۵و۲۳		۳۰	۵۰۰	
	۵	سراب سیاه کار	E ۲۰و۴۷ N ۴۵و۳۲	۱/۵	۲	۵۰۰	دریاچه های دو قلو در ۳۲ کیلومتری جنوب شرقی شهر آبدانان
	۶	اکوسیستم آبی رودخانه‌سیمره	E ۴۰و۴۷ N ۵۰ و۳۲		۳۰	۵۰۰	

استان	ردیف	منطقه ویژه زیستی	منطقه جغرافیایی	مساحت (هکتار)	حداقل فاصله تاثیرپذیری (کیلومتر)	حداقل فاصله ممنوعیت احداث واحد (متر)	ملاحظات
اصفهان	۱	پارک ملی و پناهگاه حیات‌وحش کلاه‌قاضی	E ۵۲و۰۰ N ۲۳ و ۲۲	۵۲۷۲۵	۲	۱۰۰۰	جنوب شرقی اصفهان راههای اصفهان به شهرضا و محمد آباد
	۲	پناهگاه حیات وحش موته	E ۴۵ و ۵۰ N ۳۶ و ۳۳	۲۰۰۰۰۰۰	۱/۵	۵۰۰	شمال غربی اصفهان- ضلع غربی جاده میمه به دلیجان
	۳	پناهگاه حیات وحش قمیشلو	E ۱۵ و ۵۱ N ۵۵ و ۳۲	۸۵۷۵۰	۱/۵	۵۰۰	شهرستان نجف آباد
	۴	منطقه حفاظت شده دنا	E ۳۷و۵۱ تا ۰۹و۵۱ N ۱۴و۳۱ تا۵۲ و ۳	۸۶۰۰	۱	۵۰۰	استانهای اصفهان و کهگیلویه و بویر احمد
	۵	منطقه شکار ممنوع کرکس	E ۵۰ و ۵۱ N ۵۵ و ۳۲	۷۳۷۶۴	۱	۱۰۰	شهرستان نظز
	۶	دریاچه سد زاینده رود	E ۳۵ و ۵۰ N ۴۳ و ۳۲	۹۶۲۵	۳۰	۵۰۰	
	۷	دریاچه حنا	E ۴۵ و ۵۱ N ۱۲ و ۲۱		۳۰	۵۰۰	در جنوب شرقی سمیرم
	۸	دره دالانکوه	E ۳۵ و ۵۰ N ۵۵ و ۳۲		۱۰۰	۱۰۰	در شمال چادگان
	۹	پارک طبیعت گلستانوه	E ۲۴ و ۵۰ N ۱۰ و ۳۳	۱۲۴۷	۵۰۰	۵۰۰	در ۱۵ کیلومتری شهرستان خوانسار گونه غالب آن لاله واژگون
	۱۰	پارک طبیعت آب ملخ	E ۲۲ و ۵۱ N ۰۸ و ۳۱	۵۱۸	۵۰۰	۵۰۰	در روستای آب ملخ واقع در ۶۵ کیلومتری شهر سمیرم
	۱۱	ذخیره گاه جنگلی تنک خشک	E ۳۰ و ۵۱ N ۱۰ و ۳۱	۴۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۲ کیلومتری روستای تنگ خشک واقع در جنوب غربی سمیرم
	۱۲	ذخیره‌گاه جنگلی باغباشی		۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	واقع در مرتع داغباشی در ۶ کیلومتری روستای چهارراه شهرستان سمیرم
	۱۳	ذخیره‌گاه جنگلی کوه		۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	در پشتکوه دوم فریدونشهر
	۱۴	ذخیره گاه جنگلی پشندگان		۱۲۵	۱۰۰	۱۰۰	در پشندگان از توابع فریدونشهر
	۱۵	ذخیره گاه جنگلی لابیدک		۱۲۵	۱۰۰	۱۰۰	واقع در ۱۲ کیلومتری نطنز

استان	ردیف	منطقه ویژه زیستی	منطقه جغرافیایی	مساحت (هکتار)	حداقل فاصله تاثیرپذیری (کیلومتر)	حداقل فاصله ممنوعیت احداث واحد (متر)	ملاحظات
هرمزگان	۱	تالاب مصب رود، شورجلایی، شیرین، میناب و رود زرانی	E ۵۷ و ۵۶ تا ۲۳و۵۶ N ۱۱و ۲۷ تا ۵۲ و ۲۶	۴۵۰۰۰	۳۰	۵۰۰	شرق استان – رویشگاه مانگرو و پهنه جزر مدی – تالاب بین المللی ثبت شده در کنوانسیون رامسر
	۲	مصب رود گز و رود کرنی	E ۱۴و ۵۷ تا ۰۰ و ۵۷ N ۲۸و ۲۶ تا ۱۰و ۲۶	۱۸۵۰۰	۳۰	۵۰۰	
	۳	خور میدانی (کرنی)	E ۱۸و ۹ تا ۷ و ۵۹	۱۴۷۰۰	۳۰	۵۰۰	مزر استانهای هرمزگان و سیستان و بلوچستان رویشگاه مانگرو و پهنه جزر و مدی
	۴	خور خلاصی و خور شهر نو و مصب رودهای کهنه و جگین و کاشانی و گابریگ	E ۳۵و۵۸ تا ۵۸ تا ۵۷ N ۴۱ و ۲۵ تا ۳۲و۲۵	۶۰۰۰۰	۳۰	۵۰۰	شرق استان
	۵	خور خوران	E ۵۰ و ۵۵ تا ۲۸و۵۵ N ۰۰و۲۷تا ۴۱و۲۶	۱۰۰۰۰۰	۳۰	۵۰۰	شمال جزیره قشم- تالاب بین المللی ثبت شده در کنوانسیون رامسر
	۶	حرا	E ۵۲و ۵۵ تا ۲۱ و ۵۵ N ۰۰ و ۲۷ تا ۴۰و ۲۶	۸۵۶۸۶	۳۰	۵۰۰	شمال جزیره قشم
	۷	خور جاسک	E ۴۹و ۵۷ تا ۴۶ و ۵۷ N ۴۳ و۲۵ تا ۴۰ و ۲۵	۱۷۵۰	۳۰	۵۰۰	شرق استان
	۸	خودکشی	E ۴۳و ۵۸ تا ۴۰ و ۵۸ N ۳۷ و۲۵ تا ۳۴ و۲۵	۱۴۵۰	۳۰	۵۰۰	پهنه جزرومدی
	۹	مصب رودهای چاپی کنگان و بهمدی	E ۴۳ و۵۷ تا ۲۴ و ۵۷ N ۴۷ و۲۵ تا ۴۴ و ۲۵	۷۰۰۰	۳۰	۵۰۰	شرق بندرعباس پهنه جزرو مدی و زیستگاه پرندگان آبزی و کنار آبزی
	۱۰	خور مبارک	E ۲۰ و۵۷ تا ۱۷ و ۵۷ N ۵۱ و ۲۵ تا ۴۷ و۲۵	۴۵۰۰	۳۰	۵۰۰	خور مبارک- پهنه جزرو مدی
	۱۱	منطقه حفاظت شده و ذخیره گاه زیستگره گنو	E ۱۸ و۵۶ تا ۵۶ و ۵۵ N ۱۸ و ۲۷ تا ۲۹و ۲۷	۲۷۵۰۰	۱	۵۰۰	شمال بندرعباس
	۱۲	جزیره فارور	E ۳۳ و۵۴ تا ۳۱ و ۵۴ N ۲۰ و ۲۶ تا ۱۵و ۶۷	۳۶۲۰	۱	۵۰۰	جزیره ای در جنوب بندر لنگه- زیستگاه لاک پشت دریایی و انواع پوستر دریایی
	۱۳	جزیره شبدور	E ۲۵ و۵۳ تا ۲۳ و ۵۳ N ۴۸ و ۲۶ تا ۴۷و ۲۶	۱۶۰	۱	۵۰۰	جزیره ای در غرب بندر لنگه – پناهگاه حیات وحش
	۱۴		E ۷ و۵۶ تا ۴۸ و ۵۵ N ۳۵ و ۲۸ تا ۱۸و ۲۸	۵۵۰۰۰	۱	۱۰۰	شمال شهرستان حاجی آباد زیستگاه هوبره و پلنگ
	۱۵		E ۳۰ و۵۴ تا ۲۳ و ۵۳ N ۵۳ و ۲۶ تا ۴۴و ۲۶	۹۰۰۰۰	۱	۱۰۰	غرب بندر عباس
	۱۶		E ۷ و۵۷ تا ۶ و ۵۷ N ۳۱ و ۲۶ تا ۳۰و ۲۶	۱۰۰۰۰	۱	۱۰۰	شرق بندرعباس – جنگل انبوه دارای گونه های آکاسیا و کهور ایرانی

استان	ردیف	منطقه ویژه زیستی	منطقه جغرافیایی	مساحت (هکتار)	حداقل فاصله تاثیرپذیری (کیلومتر)	حداقل فاصله ممنوعیت احداث واحد (متر)	ملاحظات
سیستان و بلوچستان	۱	دریاچه هامون شامل: تالاب خرگوشی تالاب محمودی تالاب چنگ‌سرخ تالاب برینگگ تالاب چنگ‌ریگ تالاب میش‌کشی	E ۵۵ و ۶۰ N ۱۵ و ۳۱	۱۲۰۰ ۶۰۰ ۳۰۰۰ ۲۰۰ ۱۶۰۰ ۱۵۰ ۹۰	۳۰	۵۰۰	شمال شرقی زابل
	۲	آبگیر سکو هه (دل آسا)			۲	۵۰۰	جنوب زابل
	۳	آبگیر هامونک			۲	۵۰۰	جنوب زابل
	۴	آبگیر خالقدار			۲	۵۰۰	جنوب شرقی زابل
	۵	منطقه شکارممنوع بلبل‌آب	E ۴۸ و ۵۹ N ۳۴و ۲۹	۱۳۰۰۰۰	۱	۱۰۰	
	۶	کوه آتشفشان نیمه فعال تفتان	E ۵۹ و ۵۸ N ۲۹ و ۲۸		۱	۱۰۰	
	۷	منطقه شکارممنوع بزمان		۳۰۰	۱	۱۰۰	
	۸	هامون جازموریان	E ۵۵ و ۶۰ N ۲۸ و ۲۹	۲۶۵۰۰۰	۳۰	۵۰۰	
	۹	منطقه کوه کوشات	E ۴۵ و ۶۰ N ۱۵ و ۲۶	۲۰۰۰۰۰	۱	۱۰۰	در شمال سمرقند
	۱۰	منطقه کوه ببرگ	E ۴۵ و۶۱ تا۶۱ N ۵۵ و۲۷ تا۵و۲۷	۳۶۰۰۰	۱	۱۰۰	
	۱۱	منطقه حفاظت شده گاندو شامل: خلیج گوآتر و خورباهو جنگلهای مانگرو ساحل بریس و پسابندر خلیج پزم	E۲۶و۶۱ تا ۱۲و۶۱ N ۱۷و۲۶ تا ۴و۲۵ E۶۱ تا ۶۰ N ۲۶ تا ۲۵	۲۸۲۴۳۰ ۱۵۰ ۱۲۰۰ ۴۸۰۰ ۲۵۰۰	۱	۵۰۰	

استان	ردیف	منطقه ویژه زیستی	منطقه جغرافیایی	مساحت (هکتار)	حداقل فاصله تاثیرپذیری (کیلومتر)	حداقل فاصله ممنوعیت احداث واحد (متر)	ملاحظات
کرمانشاه	۱	منطقه حفاظت شده بیستون	E۶و۴۷ تا۵۳ و ۴۶ N۴۲و۳۴ تا ۲۰و۳۴	۵۰۸۵۰	۱	۵۰۰	
	۲	پناهگاه حیات وحش بیستون (ورمنجه)	E۲۶و۴۷ تا ۵۳و۴۶ N۴۲و۳۴ تا ۲۰و۲۴	۳۱۲۵۰	۱/۵	۵۰۰	
	۳	شکار و تیراندازی ممنوع بوزین و مرخیل	E۵و۴۶ تا ۵۵و۴۵ N ۰۵و۲۵تا۵۵و۳۴	۱۳۰۰۰	۱	۱۰۰	شهرستان پاوه
	۴	شکار و تیراندازی ممنوع بدر و پریشان	E ۴۹و۴۷تا۳۹و۴۷ N ۰۴و۳۵تا۵۸و۲۴	۱۵۰۰۰	۱۱	۱۰۰	شهرستان سقز و کلیائی
	۵	شکار و تیراندازی ممنوع زله زرد	E۴۹و۴۵ تا۳۲و۳۵ N ۱۲و۳۴ تا۵۶و۲۳	۵۰۱۱۱	۱	۱۰۰	گیلانغرب
	۶	شکار و تیراندازی ممنوع تالاب هشیلان	E ۵۴و۴۶ تا۵۱و۴۶ N ۵۴و۴۶تا۵۱و۴۶	۴۵۰	۱	۱۰۰	از تالابهای مهم کشور و زیستگاه پرندگان آبی
	۷	جنگلهای جلالوند	E ۲۹و۴۷تا۱۴و۴۷ N ۵۹و۳۳تا۴۸و۲۳	۱۰۰۰۰	۲	۱۰۰	حومه کرمانشاه تحت عنوان جنگلهای انبوه
	۸	جنگلهای قلاجه (قعله جاجی)	E ۳۳و۴۶تا۱۷و۴۶ N ۰۶و۳۴تا۵۴و۳۳	۱۹۰۰۰	۲	۱۰۰	بین گیلانغرب و اسلام آباد غرب
	۹	منطقه کوهستانی امروله	E ۵۱و۴۷تا۳۳و۴۷ N ۴۵و۳۴تا۰۱و۳۴	۳۰۰۰	۱	۱۰۰	بین شهرستانهای صحنه و کنگاور
	۱۰	منطقه کوهستانی دالاخانی	E ۴۰و۴۷تا۳۰و۴۷ N ۴۵و۳۴تا۳۵و۳۴	۱۱۰۰۰	۱	۱۰۰	بین شهرستانهای صحنه و سقز
	۱۱	دشت و رودخانه دیره		۲۰۰۰۰	۳۰	۹۰۰	زیستگاه اصلی دراج
	۱۲	دشت سومار			۱	۱۰۰	زیستگاه هوبره

استان	ردیف	منطقه ویژه زیستی	منطقه جغرافیایی	مساحت (هکتار)	حداقل فاصله تاثیرپذیری (کیلومتر)	حداقل فاصله ممنوعیت احداث واحد (متر)	ملاحظات
آذربایجان غربی	۱	پارک ملی دریاچه اورمیه	E ۴۶ تا ۴۵ N ۳۸ تا ۳۷	۴۶۳۶۰۰	۲	۱۰۰۰	تالاب بین المللی – ذخیره گاه زیست سپهری در ۱۸ کیلومتری شرق ارومیه
	۲	منطقه حفاظت شده مراکان		۹۲۷۱۵	۱	۵۰۰	۲۰ کیلومتری شمال خوی
	۳	تالاب بین المللی شورگل (حسنلو)	E ۲۸ و ۴۵ N ۲ و ۳۷	۱۱۰۰۰	۳۰	۵۰۰	شمال شهرستان نقده- تالاب بین المللی ثبت شده در کنوانسیون رامسر
	۴	تالاب بین المللی یادگارلو	E ۴۵ N ۳۷	۲۲۰	۳۰	۵۰۰	شمال شهرستان نقده- تالاب بین المللی ثبت شده در کنوانسیون رامسر
	۵	تالاب بین المللی درکه سنگی	E ۳۳ و ۴۵ N ۳۲ و ۳۶	۳۳۰	۳۰	۵۰۰	شمال شهرستان نقده- تالاب بین المللی ثبت شده در کنوانسیون رامسر
	۶	تالاب بین المللی گپی باباعلی	E ۵۱ و ۴۵ N ۵۶ و ۲۶	۱۰۰۰	۳۰	۵۰۰	شرق دریاچه ارومیه- تالاب بین المللی ثبت شده در کنوانسیون رامسر
	۷	منطقه شکار ممنوع آق گل	E ۲ و ۴۲ N ۴۶ و ۳۹	۹۲۰۰۰	۱	۱۰۰	در شمال شهرستان ماکو- تالاب آق گل نیز در آن قرار دارد.
	۸	منطقه شکار ممنوع زرآباد		۳۸۰۰۰	۱	۱۰۰	در شمال غربی خوی
	۹	منطقه شکار ممنوع دره شهیدان ارومیه	E ۲۵ و ۴۵ N ۲۲ و ۳۷	۴۱۰۰۰	۱	۱۰۰	۴۰ کیلومتری جنوب ارومیه
	۱۰	منطقه شکار ممنوع گرده قیط و میمند	E ۳۹ و ۴۵ N ۱ و ۳۷	۴۵۵	۱	۱۰۰	در ۳۰ کیلومتری شمال شرقی نقده
	۱۱	تالاب کانی برازان	E ۴۷ و ۴۵ N ۵۸ و ۲۶	۶۰۰	۳۰	۵۰۰	شمال مهاباد
	۱۲	تالاب کینکور عشق آباد	E ۵۴ و ۴۴ N ۲۰ و ۳۹	۴۳۰	۳۰	۵۰۰	شمال ماکو
	۱۳	تالاب بورالان	E ۴۵ ۴۴ N ۴۰ و ۳۹	۲۵۰	۳۰	۵۰۰	شمال ماکو در مرز ایران و ترکیه
	۱۴	جنگلهای منطقه سردشت و پیرانشهر	E ۲۵ و ۴۵ N ۲۳ و ۳۶	۱۰۰۰۰	۲	۱۰۰	زیستگاه سنجاب ایرانی
	۱۵	دریاچه سارمیشو			۲	۵۰۰	غرب ارومیه واقع در مرز ایران و ترکیه

استان	ردیف	منطقه ویژه زیستی	منطقه جغرافیایی	مساحت (هکتار)	حداقل فاصله تاثیرپذیری (کیلومتر)	حداقل فاصله ممنوعیت احداث واحد (متر)	ملاحظات
همدان	۱	منطقه حفاظت شده لشگر در	E ۴۹ و ۴۸ N ۱۷ و ۲۴	۱۶۰۰۰	۱	۵۰۰	در فاصله ۱۰ کیلومتری شرق و جنوب شرقی ملایر
	۲	منطقه ممنوعه خانگرمز	E ۱۰ و ۴۸ N ۳۴ و ۳۴	۴۰۰۰	۱	۱۰۰	در ۲۴ کیلومتری غرب تویسرکان و شرق اسد آباد و در جنوب غربی رشته کوه الوند واقع شده است.

استان	ردیف	منطقه ویژه زیستی	منطقه جغرافیایی	مساحت (هکتار)	حداقل فاصله تاثیرپذیری (کیلومتر)	حداقل فاصله ممنوعیت احداث واحد (متر)	ملاحظات
مرکزی	۱	منطقه حفاظت شده هفتاد قله	E ۱۸و۳۴تا۵۵و۳۳ N ۲و۵۰تا۵۷و۴۹	۸۲۰۰۰	۱	۵۰۰	در ۲۰ کیلومتری شمال شرقی اراک
	۲	کویر میقان	E ۵و۵۰تا۴۵و۴۹ N ۸و۳۴تا۲۳و۳۴	۸۰۰۰۰	۱	۱۰۰	در ۱۰ کیلومتری شمال شهر اراک
	۳	منطقه جاسب	E ۵۸و۵۰تا۴۶و۵۰ N ۶و۳۴تا۱۲و۳۴	۲۷۰۰۰	۱	۱۰۰	در ۱۸ کیلومتری شمال شرقی شهرستان دلیجان

استان	ردیف	منطقه ویژه زیستی	منطقه جغرافیایی	مساحت (هکتار)	حداقل فاصله تاثیرپذیری (کیلومتر)	حداقل فاصله ممنوعیت احداث واحد (متر)	ملاحظات
کردستان	۱	منطقه حفاظت شده بیجار	E ۵۱و۴۷تا۲۵و۴۷ N ۱۲و۳۶تا۰۰و۳۶	۷۲۶۰۰	۱	۵۰۰	در ۱۵ کیلومتری شمال شهرستان بیجار
	۲	منطقه شکار ممنوع زرینه اوباتو	E ۱۵و۴۷تا۴۵و۴۶ N ۳۰و۳۶تا۵۵و۳۵	۲۴۰۰۰	۱	۱۰۰	در ۱۶ کیلومتری شمال غرب شهرستان دیواندره
	۳	منطقه شکار ممنوع بدروپریشان	E ۵۵و۴۷تا۳۰و۴۷ N ۷و۳۵تا۴۱و۳۵	۴۵۰۰۰	۱	۱۰۰	۵ کیلومتری شهرستان قروه
	۴	دریاچه زریوار	E ۱۰ و ۴۶ N ۳۰ و ۳۵	۸۷۰	۳۰	۵۰۰	وسیع ترین دریاچه آب شیرین ایران در دو کیلومتری غرب مریوان

استان	ردیف	منطقه ویژه زیستی	منطقه جغرافیایی	مساحت (هکتار)	حداقل فاصله تاثیرپذیری (کیلومتر)	حداقل فاصله ممنوعیت احداث واحد (متر)	ملاحظات
یزد	۱	منطقه حفاظت شده کالمند و بهادران	E۵۵و۵ تا ۵۴و۳۰ N ۵۰و۳۱تا۳۰و۲۱	۱۷۵۰۰۰	۱	۵۰۰	زیستگاه هوبره
	۲	منطقه حفاظت شده کوه بافق	E ۵۰و۵۵تا۳۰و۵۵ N ۴۵و۳۱ تا۱۵و۳۱	۱۴۴۳۷۵	۱	۵۰۰	شمال شرقی شهرستان بافق دارای یوزپلنگ جبیرجامعه جنگلی ارس
	۳	منطقه شکار ممنوع دره انجیر- نی باز			۱	۱۰۰	شهرستان اردکان
	۴	منطقه شکار ممنوع آریز			۱	۱۰۰	شهرستان بافق
	۵	منطقه شکار ممنوع بروئیه		۱۰۰۰۰۰	۱	۱۰۰	در جنوبی ترین بخش هرات زیستگاه هوبره و زاغ بور
	۶	منطقه ممنوعه شیرکوه (پیشنهادی)	E ۴و۵۴ تا۲۳و۵۴ N ۴و۳۰تا۳۸و۲۹	۸۰۰۰۰	۱	۱۰۰	جنوب شرقی هرات
	۷	منطقه ممنوعه شیرکوه (پیشنهادی)	E ۲۷و۵۴ تا۰و۵۴ N ۴۵و۳۱تا۳۰و۳۱		۱	۱۰۰	جنوب غربی یزد
	۸	منطقه شکار ممنوع نای‌بندان	E۳۰و۵۷ تا۴۵و۵۵ N ۰۷و۳۳ تا۰۵و۳۲	۱۱۶۷۰۰۰	۱	۱۰۰	طبس
	۹	منطقه شکار ممنوع خدا آفرید	E۲۴و۵۷ تا۱۳و۵۷ N ۴۶و۳۳ تا۲۸و۳۳	۱۵۰۰۰۰	۱	۱۰۰	طبس
	۱۰	منطقه شکار ممنوع گلشن	E۲۱و۵۷ تا۴۵و۵۶ N۰۰و۳۴ تا ۱۹و۳۳	۱۷۵۰۰۰	۱	۱۰۰	طبس
	۱۱	منطقه شکار ممنوع عشق آباد	E۳۰و۵۷ تا۰۰و۵۷ N ۳۴و۳۴ تا۰۰و۳۴	۱۷۵۰۰۰	۱	۱۰۰	طبس

استان	ردیف	منطقه ویژه زیستی	منطقه جغرافیایی	مساحت (هکتار)	حداقل فاصله تاثیرپذیری (کیلومتر)	حداقل فاصله ممنوعیت احداث واحد (متر)	ملاحظات
آذربایجان شرقی	۱	منطقه حفاظت شده ارسباران	۵۵E و۴۷تا۵۰ و۴۶ N ۵۸و۳۸تا۵۰و۳۸	۷۲۴۶۰	۱	۵۰۰	شهرستان کلیبر
	۲	پناهگاه حیات وحش کیامکی	E ۱۵و۴۶تا۴۰و۴۵ N ۹۰و۳۸ تا۴۵و۳۸	۸۴۴۰۰	۱/۵	۵۰۰	شهرستان جلفا
	۳	تالاب بین المللی و منطقه شکار ممنوع دریاچه قوریگل	E ۴۴و۴۶تا۴۲و۴۶ N ۵۶و۳۷ تا۵۵و۳۷	۲۰۰	۳۰	۵۰۰	۴۲ کیلومتری شهرستان تبریز
	۴	منطقه شکار ممنوع شبه جزیره اسلامی	E ۳۵و۴۵تا۲۳و۴۵ N ۵۶و۳۷ تا۳۳و۳۷	۲۳۰۰۰	۱	۱۰۰	۱۲۰ کیلومتری شهرستان تبریز
	۵	منطقه شکار ممنوع یکانات	E ۴۵و۴۵تا۲۰و۴۵ N ۵۸و۳۸ تا۳۸و۲۸	۵۸۸۰۰	۱	۱۰۰	شمال غرب شهرستان مرند
	۶	منطقه شکار ممنوع قره قشلاق	E۰۴و۴۶ تا۴۵و۴۵ N۲۵و۳۷تا۰۴و۳۷	۴۸۰۰۰	۱	۱۰۰	زیستگاه میش مرغ
	۷	تالاب ذولبین	E۵۲و۴۶تا۵۱و۴۶ N ۲۷ و ۳۷	۱۰	۲	۵۰۰	۲۴ کیلومتری غرب شهرستان هشترود
	۸	تالاب یانیق	E۵۳ و ۴۶ N ۲۵ و ۳۷	۵	۲	۵۰۰	۳۵ کیلومتری جنوب غربی شهرستان هشترود
	۹	منطقه فسیلی مراغه		۴۰۰۰۰	۱	۵۰۰	شرق شهرستان مراغه یکی از بااهمیت ترین مناطق و ذخیره گاههای فسیلی در آسیا و دنیا
	۱۰	اثر طبیعی ملی غار کبوتران	E۱۷ و ۴۸ N۱۹ و ۳۷		۱/۵	۵۰۰	۲۵ کیلومتری جنوب شرقی مراغه کنار رودخانه موروی چای
	۱۱	دهکده توریستی کندوان		۱۵	۱	۱۰۰	شهرستان اسکو ۶۲ کیلومتری تبریز
	۱۲	آبشار آسیاب خرابه	E۵۲ و ۴۵ N۵۲ و ۳۸	۱۰	۲	۵۰۰	شهرستان جلفا دامنه کوه کیامکی
	۱۳	رودخانه لیقوان چای	E۳۰و۴۶ تا۲۲و۴۶ N۴۰و۳۷تا۲۲و۳۷	حوزه آبریز ۱۲۰۰۰	۳۰	۵۰۰	رودخانه حفاظت شده
	۱۴	کاغذ کنان میانه		۴۹۵۰۰	۱	۱۰۰	آخرین زیستگاه آهو در غرب کشور
	۱۵	منطقه شکار ممنوع سهند	E۲۹و۴۶ تا۵۴و۴۵ N۰۲و۳۸تا۴۳و۳۷	۱۳۵۰۰۰	۱	۱۰۰	جنوب شهرستان تبریز
	۱۶	رودخانه ارس	E۲۲و۴۷ تا۲۴و۴۵ N۲۷و۳۹تا۳۸و۳۷	۲۳۵ کیلومتر	۳۰	۵۰۰	حدود مرز شمالی آذربایجان شرقی

استان	ردیف	منطقه ویژه زیستی	منطقه جغرافیایی	مساحت (هکتار)	حداقل فاصله تاثیرپذیری (کیلومتر)	حداقل فاصله ممنوعیت احداث واحد (متر)	ملاحظات
قزوین	۱	منطقه حفاظت شده باشگل	۴۳E و۴۹تا۲۸ و۴۹ N ۳و۳۶تا۱۴و۳۶	۲۶۱۲۵	۱	۵۰۰	۸ کیلومتری شمال غرب تاکستان
	۲	منطقه تیراندازی و شکار ممنوع الموت	۵۵E و۵۰تا۲۳و۵۰ N ۳۱و۳۶ تا۱۶و۳۶	۱۱۱۱۱۸	۱	۱۰۰	۲۵ کیلومتری شمال شرق قزوین
	۳	دریاچه اوان	۳۶ E و ۲۶ و ۵۰ N ۳ و ۲۹ و ۳۶	۷/۵	۳۰	۵۰۰	۸۵ کیلومتری شمال شرق قزوین واقع در منطقه تیراندازی وشکار ممنوع الموت
	۴	جنگل ایلان	۴۳ E و۵۰تا۳۴و۵۰ N ۲۷و۳۶ تا۱۹و۳۶	۸۹۷/۵	۲	۱۰۰	۱۵ کیلومتری شرق معلم کلایه واقع در منطقه تیراندازی و شکارممنوع الموت
	۵	منطقه پیشنهادی تیراندازی و شکار ممنوع طارم سفلی	۲۳ E و۴۹تا۵و۴۹ N ۴۶و۳۶ تا۳۰و۳۶	۴۷۰۰۰	۱	۱۰۰	۸۵کیلومتری شمالغربی قزوین جدیداًپیشنهادگردیده است
	۶	منطقه پیشنهادی تیراندازی و شکار ممنوع دانسفهان بوئین زهرا	۵۳E و۴۹ تا۳۷و۴۹ N۵۲و۳۵تا۳۹و۳۵	۳۳۰۰۰	۱	۱۰۰	۲۰کیلومتری غرب بوئین زهرا جدیداًپیشنهادگردیده است
	۷	جنگل فتح آباد بوئین زهرا	۳۰E و۵۰تا۱۱و۵۰ N ۴۵و۳۵تا۴۴و۳۵	۸۰۰	۲	۱۰۰	۱۲کیلومتری شرق بوئین زهراجدیداًجهت تکثیروپرورش آهو پیشنهاد گردیده است
	۸	منطقه پیشنهادی حفاظت شده سیالان	۵۲E و۵۰تا۲۲و۵۰ N ۳۵و۳۶تا۲۰و۳۶	حدوداً ۳۰۰۰۰	۱	۵۰۰	شمال شرق استان قزوین جدیداً پیشنهاد گردیده است
	۹	منطقه پیشنهادی حفاظت شده البرز - الموت	۵۲E و۵۰تا۲۲و۵۰ N ۲۰و۳۶تا۱۶و۳۶	۴۰۰۰۰	۱	۵۰۰	شمال شرق استان قزوین جدیداً پیشنهاد گردیده است

شرکت ملی نفت ایران

hse.nioc.ir